

LØGTINGIÐ

150

LØGTINGIÐ

150

HÁTÍÐARRIT

*150 ár liðin, síðani Lögtingið
varð endurstovnað*

Løgtingið 150

© 2002, Løgtingið og hövundarnir

Greitt til prentingar: Erling Isholm

Perma: Ingi Joensen

Umbróting, repro, prent og innbinding: Hestprent

Bókin er sett við Janson 11/14,5

Útgáva: Løgtingið, Tórshavn 2002

Bókaverk í trimum bindum:

- I Løgtingið 150 – Hátíðarrit 1
Ritgerð: Hans Andrias Sølvará
ISBN 99918-966-4-3
- II Løgtingið 150 – Hátíðarrit 2
Sergreinar og ævisøgur
ISBN 99918-966-5-1
- III Løgtingið 150 – Hátíðarrit 3
Val og valtøl, leitorð og yvirlit
ISBN 99918-966-6-x

Øll trý bindini:

ISBN 99918-966-3-5

Innihald

Anja Andreassen

Hølisumstøður Løgtingsins	9
<i>Gamla Løgtingið</i>	9
<i>Tinghúsið 1854</i>	11
<i>Umbyggingin í 1862</i>	14
<i>Útbyggingarætlanirnar í 1891</i>	17
<i>Løgtingshúsið 1903–1906</i>	18
<i>Umbyggingin 1906–1907</i>	24
<i>Løgtingsskrivstovan</i>	28
<i>1930-árin</i>	29
<i>Thomas Havning</i>	32
<i>Telefonverksbúsið</i>	35
<i>Sorinskrivarin fær egin høli</i>	38
<i>Várðveitingarætlan fyri gomlu Havnina</i>	38
<i>Ætlanirnar frá 1997</i>	43
<i>Samanumtøka</i>	44
<i>Keldur</i>	49

Jógvan Sundstein

Inntøkugrundarlag tingsins síðani	
endurstovnanina í 1852	51
<i>Endurstovnan Løgtingsins</i>	51
<i>Peningarenslið Danmarkar og Føroya millum</i>	53
<i>Inntøkugrundarlagið Løgtingið hevði</i>	
<i>at ráða yvir</i>	54
<i>Skipanin av umsitingini av Løgtingsins</i>	
<i>egnu inntøkum</i>	55
<i>Inntøkusløg og inntøkuupphæddir</i>	57
<i>Aðrir stovnar undir Løgtinginum</i>	72
<i>Almenn lántøka</i>	73
<i>Keldur</i>	75

Jákup Thorsteinsson

Løgting og amtmaður 1940–1945	77
<i>Heimildir</i>	77
<i>Churchill í Undirbúsinum</i>	79
<i>Politiskt vald og valdsbýti í</i> <i>Føroyum 1940–1945</i>	80
<i>Politikkur og fyrisiting fram til 1940</i>	84
<i>Sambandsflokkurin og Fólkaflokkurin</i>	85
<i>Bretska hersetingin og „uppreistur“</i> <i>fólkafloksmanna</i>	88
<i>Danskir pengar og danskt vald</i>	96
<i>Status quo ante bellum</i>	99
<i>Merkið og málið</i>	108
<i>Myndugleikar í Havn og í London</i>	112
<i>„Frit danmark“ og røða Hilberts í tinginum</i> ..	124
<i>Javnaðarmenn og sjálvstýrismenn</i>	133
<i>Samandráttur</i>	141

Finnbogi Ísakson

Tingmaður í ein mansaldur	147
<i>Valdur inn á ting</i>	148
<i>Atburður og verumáti</i>	150
<i>Húsaumstøður og skrivarastarv</i>	153
<i>Orðaskifti og talutiðir</i>	155
<i>Nevndir og nevndararbeiði</i>	157
<i>Umsitingin</i>	161
<i>Tingmenn búðu í Havn</i>	162
<i>Samveran</i>	163

Óluva Klettskarð

Konufólk á tingi	167
<i>Konufólk og valrættur</i>	167
<i>Broytta samfelagið og kvinnustríð</i>	173
<i>Konufólk á almenna politiska pallinum</i>	176
<i>Arbeidsbýtið á tingi</i>	180
<i>Kvinnuting og javnstøða</i>	183
<i>Undirboðan</i>	185
<i>Kommar fyri at verða</i>	188
<i>Keldulisti</i>	191

Súsanna Danielsen

Blokktuðulsskipanin og yvirtøkur

eftir § 9 í heimastýrslógini	195
<i>Inngangur</i>	195
<i>Málsbýtið millum Føroyar og statin</i>	
<i>eftir heimastýrslógini</i>	196
<i>Yvirtøkur eftir § 9 í heimastýrslógini</i>	200
<i>Stuðulin úr danska rikiskassanum</i>	
<i>til føroyska landskassan</i>	203
<i>Heildarveitingin og § 9 yvirtøkur</i>	205
<i>Gongdin í Føroyum í sjeytiárunum</i>	207
<i>Tíðin frá 1979 og 1985</i>	215
<i>Samráðingar um heildarveitingarskipan</i>	
1985–1987	219
<i>Blokktuðulssavtalan</i>	225
<i>Avtalurnar um blokktuðul og broyttar</i>	
§ 9 yvirtøkur í 1993.	227
<i>Nýggjar § 9 yvirtøkur</i>	235
<i>Avtalan við dansku stjórnina</i>	
17. november 1994	240
<i>Avtalan við dansku stjórnina 3. november 1995</i>	241
<i>Avtalan við dansku stjórnina juni 1998</i>	244
<i>Fullveldisætlanin og ávirkanin,</i>	
<i>hon hevur havt á blokktuðulin</i>	245
<i>Samantumtøka</i>	249

Árni Dahl

<i>Ævisøgur</i>	255
-----------------------	-----

Hans Andrias Sølvará

Løgmennt, amtmenn og løgtingsformenn	364
<i>Føroya løgmennt fram til 1816</i>	364
<i>Amtmenninir og ríkisumboðini</i>	
<i>í Føroyum og heimildir teirra</i>	369
<i>Føroyska løgmansembætið undir</i>	
<i>heimastýrisskipanini</i>	372
<i>Løgtingsformenn síðan 1923</i>	376

Anja Andreassen

f. 1972 í Miðvági. Fekk í mai 2002 cand. phil. prógv í søgu og siðsøgu á Søgu- og samfelagsdeildini á Fróðskaparsetri Føroya. Arbeiðir á Føroya Landskjalasavni.

Hølisumstøður Løgtingsins

Endamálið við hesi grein er at viðgera hølisumstøðurnar, sum Løgtingið hevur virkað undir gjøgnum tíðirnar, og í hesum sambandi serstakliga nakrar av teimum ætlanum, ið hava verið frammi um at byggja nýtt løgtingshús. Byggiætlanirnar hava verið nógv. Ikki er møguligt at fara niður í smálutir við teimum øllum, eyðvitað liggur tí okkurt eftir, sum kundi verið tikið upp. Størstur dentur verður lagdur á tíðina eftir, at Løgtingið varð endurstovnað í 1852. Hetta er tó bert minsti parturin av søguni hjá Løgtinginum, og tí skal sjøtul setast á við fyrst at nerta eitt sindur við, hvussu Løgtingið húsaðist áðrenn avtøkuna í 1816.

Gamla Løgtingið

Ikki er nógv, ið vit vita um hølisumstøðurnar tey fyrstu nógvu hundrað árin. Av fyrstan tíð varð Føroya ting hildið uttandura á helluni úti í Tinganesi, og nær Løgtingið er flutt innandura, er ógreitt. Fyrstu ferð, vit fáa nakað at vita um, at Løgtingið heldur til í einum húsi, er í 1557, tá ið ting varð hildið í Raadstouffen, sama verður nevnt í 1627, og í 1619 varð tingið hildið í einum Gildisskála, sum helst er sama húsið úti í Tinganesi. Í 1663 varð ting hildið í landsins tinghúsi, men hetta hús hevur neyvan verið heilt nýtt, tí sama árið brúkti fútin 67 gl. 4 sk. til umvælingar, ið hann kravdi aftur frá Løgtinginum. 10 ár eftir var stórus eldsbruni úti í Tinganesi. Tá brann løgtingshúsið í grund, og tingið var húsvalt í 23 ár.¹

Hesi árin helt Løgtingið til á Reynagarði, og í bókini „Færøerne 1600–1709“ skrivur N. Andersen soleiðis um hølis-

1 Thorsteinsson, 1980 s. 300ff.

viðurskiftini á prestagarðinum: „*Ved Thorshavns Ildebrand 1673 blev Tinget busvild og laante sig i de derefter følgende Aar Plads i Præstegaarden paa Tingenæs, Reingaard, hvor en af Stuerne ved en Registreringsforretning i 1691 kaldes Laugrettens store Stue; den var 9 Fag stor, Væggene vare beklædte med ny ryske Maatter, og der var Jernstænger for Vinduerne; paa Væggene hang to store Skilderier, forestillende Kongen og Dronningen, samt sex andre Lærrestykker. Ved Siden af denne Stue var Laugmandens Kammer, der altsaa har staaet til Afbenyttelse for Laugmanden, naar han laa i Thorshavn ved Tinget;*“²

Í 1692 varð avgjört at byggja nýtt tinghús, ið skuldi gjaldast við serskatti, sum var eitt skinn upp á mörkina. Húsið varð bygt niðri í Gongini í 1696, og umframt til Løgtingið varð tað eisini nýtt til at hýsa ferðafólki. Hetta húsið man hava verið illa bygt, og trupult tykist eisini hava verið at skaffa fígging. Klæðningurin varð ikki liðugt uppsettur, eingi vindeygu vórðu

Protokollin, har brævið, sum fútin skrivaði til lögmann 7. januar 1722, stendur skrivað. Fútin fekk í 1721 boð um at byggja eitt nýtt løgtingshús. Til at fígga húsið skuldi ein eykaskattur krevjast inn, og um hesi viðurskifti skrivaði hann til lögmann. Brævið stendur á niðara parti á vinstru síðu.

sett í, og at enda fór takið í loftina. Í 1719 segði fútin, at húsið var niðurdottið, og tær syrgiligu restirnar seldar á uppboðssölu.³

Stutt eftir varð nýtt tinghús bygt, men ekki gjört liðugt. Í einum brævi til lögmann, dagfest 7. januar 1722, skrivar fútin millum annað: „*Men som ieg hafver Ordre at lade opbygge et nyt Laugtings Huus; Agter ieg at lade det fuldfærdige med Kledning indeni saavidt som till Benkerne till lige med Andet som nu fattis.*“⁴ Til hetta arbeiðið tórvaði honum pening, umleið 1 1/2 skinn av mörkini. Trupult tykist hava verið at fingið lögmann at ganga við til hendan eykaskatt, men fútin gav kortini sýslumonnunum boð um at byrja innkrevjingga.

Aftur hesuferð gekk tó illa við lögtingshúsinum. Høvuðsor-søkin var tann, at tilfarið, ið varð brúkt, var gamalt og vánaligt, tað mesta keypt á uppboðssölu av Sjóbúðini, ið varð tikin niður um somu tíð. Longu í 1759 var húsið illa farið. Tróður, sperrur, nævur, loft, bitar, undirsløg og klædningurin vóru rotin, og mett varð, at neyðugt var við eini høvuðsumvæling, ið tó meira sannlíkt var ein nýbygging. Hvørja stødd lögtingshúsið hevði áðrenn umbyggingina, er ikki greitt, men í 1759 gjørdist tað 13 alin langt og 9 alin breitt. Hetta arbeiðið kostaði saman við eini træbrúgv um Havnará 235 gl. 12 sk. og varð fíggað við nevtollinum. Timburarbeiðið gjørdi Johannes Poulsen og Simon Christiansen, meðan Peter Lave Tausen fekk 6 gl. fyri at gera 2 vindeygu við 4 rammum, seta rútarar í kitt og mála vindeyguni reyð.⁵

Tinghúsið 1854

Eftir at Løgtingið varð avtikið í 1816, varð húsið niðri í Gongini umvælt til sorinskrivaran at halda rætt í. Tá Løgtingið í 1852 kom saman aftur, varð ting aftur hildið í gamla húsinum niðri í Gongini, men áðrenn ting kundí haldast, skuldi tinghúsið umvælast og nýtt innbúgv fáast til vega. Arbeiðstakari var Just Winther timburmaður í Tórshavn, sum 10. august sendi rokning til amtmannin fyri arbeiði „*til Lagthingets Forsamlingsstue*“. Millum annað hevði Just Winther

3 Thorsteinsson, 1978 s. 6.

4 Fútin, Copiebog 1717–1729. Fútin til lögmann 7. januar 1722.

5 Thorsteinsson, 1978 s. 6.

gjørt føst borð, benkur, eitt borð við skuffu, eitt borð uttan skuffu og 9 spýtibakkar. Harafturat hevði hann tikið gomlu rútarar úr vindeygnum og sett nýggjar í 4 vindeygu við 9 rútum.⁶

Hetta var størsta rokningin, góðar 33 ríkisdálar, men fleiri aðrar rokningar við smærri upphæddum finnast eisini í roknskaparskjølunum hjá Løgtinginum frá 1852 og 1853. Tær siga frá, at arbeiðið við at halda gamla húsið í brúkiligum standi hevur verið stórt, og tá húsið sum heild bæði var í ringum standi og ov trongligt til lögtingshald, var alla tíðina greitt, at hetta einans fór at vera ein fyribilsloysn. Tað er tí ikki løgi, at longu áðrenn tingið fyrstu ferð kom saman, vórðu ætlanir gjørdar um at byggja nýtt hús, 23 alin langt, 11 alin breitt og 7 alin ímillum loft og gólv.⁷

Til er fyribils kostnaðarmeting, dagfest 25. juli 1852, sum Just Winther hevði gjørt til amtmannin Dahlerup. Sambært kostnaðarmetingini fór kostnaðurin at liggja um 1460 ríkisdálar, men lögtingsnevndin, sum fekk málið til viðgerðar, var als ikki nøgd. Millum annað var tekningin ikki nóg fullfíggað, kostnaðurin á grundini, 40 ríkisdálar, var settur alt ov lágt, og ætlanin var so stásilig, at nevndin metti hana kosta í minsta lagi 2000 ríkisdálar. Hon vildi tí ikki góðkenna ætlanina, men mælti til, at ein nýggj, „...*mindre kunstig og mere simpel Tegning*“ skuldi gerast, har kostnaðarmetingin 1400 til 1500 ríkisdálar kundi haldast.⁸

Nýggj tekning varð gjørd, og á lögtingsfundi 18. september 1852 samtyktu tingmenn, at hendan skuldi nýtast. Tó við teimum broytingum, at húsið skuldi gerast 1 alin breiðari, og at ein hurð varð gjørd úr aðrari forstovuni inn í bókarúmið. Húsið varð 16 alin langt og 14 alin breitt, og hesa støddina varðveitti tað fram til umbyggingina í 1906–1907. Harumframt var loft, ið fyribils ikki skuldi innrættast. Amtmanninum varð álagt at skipa fyri at finna rætta grundstykkið at seta húsið á og at fáa 1.500 ríkisdálar til vega úr Amtsrepartitionsfonden, ið var metti prísurin.⁹

Gamla Havnin var trong, og móguleikin fyri at byggja

6 Føroya løgting. Sager vedrørende Færø Amts Repartitionsfond 1852–1855.

7 Føroya løgting. Sager vedrørende Færø Amts Repartitionsfond 1852–1855.

8 Føroya løgting. Forhandlingsprotokol for Lagtingets staaende Udvalg 1852–1862.

9 Føroya løgting. Lagtingets Forhandlingsprotokol 1852–1854.

Tá Løgtingið flutti niðan í Húsabø, keypti H.C. Müller, sýslumaður, tað gamla húsið, og bygdi tað um til sethús, áfast við húsin, hann átti frammanundan. Norðrari endin á Müllershúsi var sostatt upprunaliga Tinghúsið niðri í Gongini.

tinghús inni í sjálvum býnum var tí lítil. Einasti móguleikin var, at gamla tinghúsið varð tikið niður, og bygt varð á sama stykki aftur. Hetta var eitt hugskot, ið ikki varð mettt nøktandi. Greitt var tí beinanvegin, at Dahlerup amtmaður noyddist út um verandi býin at leita eftir grundstykki. Hann setti seg í samband við annan festaran av Húsagarði, Júst Jacobsen, ið fegin vildi lata eitt grundstykki 25 alin langt og 15 alin breitt, um hann fekk 25 ríkisdálar í samsýning. Amtmaðurin kundi ikki taka avgerð um hesa ognartøku sjálvur, tí jørðin var kongs. Hann sendi tí bræv til Innanríkisráðið, dagfest 23. desember 1852,¹⁰ við tilmæli um, at hetta kvettið ikki mátti fara fyri skeyti. Innanríkisráðið svaraði aftur 29. mars 1853, at kongur 18. mars hevði tikið avgerð um, at ætlanin var í lagi, so nú skuldi verið lagamanni at farið í gongd.¹¹

Trupulleikarnir hjá Dahlerup vóru tó ikki fingnir frá hondini enn. Búskaparligi spurningurin var ikki avgreiddur, honum var álagt at finna neyðuga peningin, og tí mátti hann í holt við Amtsrepartitionsfonden. Skjótt var greitt, at peningurin, sum var í grunninum, ikki var nóg nógvur. Amtmaðurin kærði sína neyð fyri nevnd grunsins,¹² men har var einki at gera. Nevndin

10 Færø Amt. Færø Amts Copibog Litra EE 1852–1853. Amtmaðurin til Innanríkisráðið.

11 Færø Amt. Færø Amts Ordrebog 1853. Innanríkisráðið til amtmannin.

12 H. Djurhuus, H.C. Müller og J. Zachariassen.

hevði ikki móguleika at álíkna so nógvan eyka pening, og tí var neyðugt við lántøku úr øðrum av landsins kassum. Fasta nevndin í Løgtinginum helt fund um málið 10. mai 1853 og kom til ta niðurstøðu, at amtmaðurin skuldi hava loyvi til at taka lán (1000 ríkisdálar) í „*Fonden for forulykkedes efterladte*“ og í kirkjukassa Eysturoyar sýslu (500 ríkisdálar) við 6% rentu um árið.¹³

Á fyrrnevnda løgtingsfundi 18. september 1852 varð eisini samtykt, at tá ið nýggja løgtingshúsið var liðugt, skuldi Løgtingið royna at sleppa sær av við tað gamla niðri í Gongini. Í august 1854 skrivaði Dahlerup til Løgtingið, at nýggja løgtingshúsið var liðugt, og bað tingið skipa soleiðis fyri, at húsið varð selt. Fasta løgtingsnevndin¹⁴ varð sett at viðgera málið, og 13. september 1854 kom hon við uppskoti um, hvussu skuldi verða atborið. Millum annað helt nevndin, at rættast var at selja tinghúsið á almennari uppboðssølu eftir vanligum treytum, tí hetta gav mestan pening, og at hamarslag ikki skuldi gerast, uttan at bodnir vórðu minst 500 ríkisdálar.¹⁵ Uppskotið varð samtykt í Løgtinginum við 15 atkvøðum fyri og ongari ímóti 15. september 1854.

Umframt hetta helt nevndin, at tað var rætt ikki at selja fyrr enn í seinna helmingi av juli mánað 1855. Um hetta mundið skuldi fríhandilin vera komin í gongd, og tað kundi meira enn so hugsast, at onkur keypmaður hevði viljað keypt gamla løgtingshúsið og nýtt tað til handil. Ógreitt er, júst nær gamla løgtingshúsið varð selt, men í brandtaxatiónsprotokollini fyri Tórshavn í 1862 sæst, at sýslumaðurin H.C. Müller keypti tað. Hesin sami bygdi seinni tinghúsið saman við grannahúsunum og nýtti tey til sethús.¹⁶

Umbyggingin í 1862

Dahlerup amtmaður varð ongantið nøgdur við nýggja løgtingshúsið, og tað hevði ikki verið liðugt leingi, tá trupulleikar fóru at stinga seg upp. Í november mánað 1855 fór takið rættuliga illa av stormi, og neyðugt var samstundis eisini at hjálpa upp á hurðina. Tvey arbeiðir, ið tilsamans kostaðu fitt av peningi.¹⁷

13 Føroya løgting. Forhandlingsprotokol for Lagtingets staaende Udvalg 1852–1862.

14 A. Djurhuus, Guttorm M. Johansen og Niels Winther.

15 Føroya løgting. Forskellige Lagtingssager 1854.

16 Tórshavnar kommuna. Brandtaxation for Byen Thorshavn med omliggende 1856–1869.

Tey fyrstu mögu árin
stóð Tinghúsið einsamalt
norðan fyri býin.

Tann rættuliga stásiliga ætlanin, sum amtmaðurin hevði biðið Just Winther um í 1852, varð sum nevnt kollðømd av Løgtinginum, og eitt nógv minni hús varð bygt í staðin. Tekningin, ið varð gjørd, var alt annað enn góð, og hóast Dahlerup fleiri ferðir royndi at gera Løgtingið vart við teir vansar, ið hetta húsið hevði, má sigast, at hetta varð gjørt uttan stórvegis eydnu.

Sum dømi kann nevast, at í brævi til Løgtingið dagfest 10. august 1854 greiddi Dahlerup frá, at hann longu árið fyri hevði gjørt tingið varugt við, at ætlanirnar vóru ófullfíggaðar. Millum annað førði Dahlerup fram, at timburmaðurin, ið stóð fyri byggjarbeiðinum, var ónøgdur við, at tað á teknigini ikki var gjørt greitt, hvar ein trappa upp á lögtingsloftið skuldi setast, og sjálvur helt Dahlerup mest átrokandi mangulin við húsinum vera, at einki rúm var innrættað til sorinskrivaran at halda rætt í. Løgtingið hevði í 1852 samtykt, at gamla tinghúsið var í einum so vánaligum standi, at tað ikki kundi nýtast og tí skuldi seljast. Sorinskrivarin, ið øll árin hevði hildið til niðri í Gongini, var tí vorðin húsavillur og mátti halda til í lögtingshúsinum. Dahlerup metti hesa støðu vera óhepna, tí hóast sorinskrivarin kundi halda rætt nøkulunda ótarnaður

partar av árinum, var mestsum ógjørligt hjá honum at passa sínar skyldur tað tíðarskeiðið, ið Løgtingið var savnað.¹⁸

Hóast allan dentin, sum Dahlerup legði á at vísa sína ónøgd við lögtingshúsinum, er púra greitt, at hann tosaði fyri deyvum oyrum, tí Løgtingið helt fast um, at ongar broytingar skuldu gerast í byggingini. Dahlerup hevði tó grein í sínum máli, tí í 1862, tað vil siga árið eftir, at Dahlerup var farin í nýtt embæti í Odense, vóru broytingar av lögtingshúsinum aftur havdar á lofti, sum mintu um tær, hann í 1854 hevði mælt til.

Nýggi amtmaðurin, Peter Holten, var sum undanmaðurin ónøgdur. Millum annað við berligu innrættingina. Hann skrivaði í brævi til Løgtingið dagfest 29. juli 1862, at flestir tingmenn munnu vera samdir um, at holið, ið varð nýtt til fundir, ikki hevði umstøður og útbúnað, ið kundi nøkta tørvin, sum landsins kosnu menn høvdu, tá ið teir komu saman til fundar. Amtmaðurin skeyt tí upp, at lögtingssalurin varð málaður og klæddur, og at økt varð um talið á áhoyrara-plássum. Eisini hevði tað verið ein fyrimunur, um verandi kakkulovnur hevði verið umbýttur við ein nýggjan. Verandi ovnurin var ónýtiligur til at hita lögtingssalin við til vanligu mánaðartingini, sum sorinskrivarin helt um veturin. Ikki kundi útihýsast, at Løgtingið eisini hevði fyri neyðini at halda eykating køldu mánaðarnar á árinum. Harumframt høvdu myrkar rullugardinur ella persiennur verið ein hjálp fyri eyguni hjá tingmanningini, og ein ljósakrúna í loftinum hevði verið bæði gagnlig og prýðilig fyri holið. Amtmaðurin nevndi eisini, at hann av egnum áðum hevði fingið í lag, at stólarnir í tingsalinum høvdu fingið betrekk, og álegði tinginum at taka undir við hesum stigi.¹⁹

Peter Holten legði brævið fram fyri Løgtingið og mælti í røðuni eisini til, at tingið umhugsaði móguleikan at innrætta tvey smá rúm til nevndirnar at arbeiða í. Løgtingið var hugað fyri at ganga ynskinum á mæti, og málið varð koyrt í nevnd²⁰ til nærri viðgerð. Nevndin var samd við Peter Holten í, at brúk var fyri tveimum rúmum til nevndararbeiðið, og mælti hon til, at tinghúsloftið skuldi innrættast. Nevndin fór eitt stig víðari enn amtmaðurin og mælti til, at nú, tá ið lögtingssalurin

18 Føroya løgting. Forskellige Lagtingssager 1854. Amtmaðurin til Løgtingið.

19 Føroya løgting. Forskellige Lagtingssager 1861 og 1862. Amtmaðurin til Løgtingið.

20 E.D. Barentsen, T.J. Kjelnæs og Heine Heinesen.

kortini skuldi málast og hampast, var rættast eisini at hampa og mála forstovurnar og síðukamarið.²¹

At hetta fór at kosta pening var øllum greitt. Tað vóru bert fá ár farin, síðani Amtsrepartitionsfonden tók 1500 ríkisdálar í láni fyri at fígga løgtingshúsið, og nú var aftur neyðugt at fara út at leita eftir peningi. Arbeiðið varð mettt at kosta umleið 500 ríkisdálar, og lán fekst til vega úr Fátækkrakassanum. Eftir at nevndu ábøtur vóru gjørdar, varð friðaligt í løgtingshúsamálinum í nøkur ár. 29 ár gingu, áðrenn spurningurin um hølisumstøðurnar hjá Løgtinginum aftur kom á Løgtingsins dagsskrá.

Útbyggingarætlanirnar í 1891

12. august 1891 varð viðmælisskriv frá amtmanninum, ið nú var Lorens H. Buchwaldt, saman við einum brævi frá sorinskrivararanum og einum frá kommunustýrinum í Tórshavn lagt fram í Løgtinginum. Sorinskrivarin Niels Andersen setti fram ynski um, at ein uppbygningur varð bygdur afturat sunnara skjøldri á løgtingshúsinum, í stødd umleið 7 til 8 x 14 alin. Grundgevingin fyri hesum ynski var sambært sorinskrivararanum, at húsið var meira ella minni ónýtiligt sum rættar- og dómhús. Hann greiddi frá, at hóast kuldin møguliga ikki var ein trupulleiki hjá Løgtinginum, ið vanliga kom saman um ólavssøkumundið, var vantandi hitin allar aðrar tíðir á árinum, tá ið húsið einans varð nýtt til rættarsal, ein afturvendandi trupulleiki.

Ovnurin, ið nýttur varð, var gamal og vánaligur, næstan allur hitin fór tí beina leið upp ígjøgnum skorsteinin, og stóri salurin varð ongantíð heitur. Skuldi rættur haldast, var neyðugt at kika fleiri tímar frammanundan, og hetta var at oyðsla við hitanum. Løgtingssalurin var „...et alt andet end behageligt Opholdssted, hvor man for sin Sundheds Skyld kun kan ønske at opholde sig saa kort som muligt, da et længere Ophold, naar man er nødt dertil, er forbunden med Kulde og Træk.“ Fyrrverandi sorinskrivarar vóru heilt givnir við at nýta tinghúsið, tí at umstøðurnar vóru so vánaligar. Ístaðin høvdu teir einans nýtt sorinskrivaraskrivstovuna, men har vóru umstøðurnar ikki stórt frægari, og tí var alneyðugt, at ein loysn varð funnin á hølis-trupulleikanum.

21 Føroya løgting. Forskellige Lagtingssager 1861–1862.

Amtmaðurin helt, at uppskotið um uppbyggingina var tiltrongt. Hann metti, at tað eyka plássið, ið fekst, ikki einans kundi nýtast sum rættarhøli, men eisini til nevndarfundir, tá Løgtingið var savnað, og til fundir hjá Tórshavnar kommunustýri. Kommunustýrið fekk í boði at gerast ein partur av tinghúsinum, men vegna vantandi fíggjarligar umstøður bar hetta ikki til. Løgtingið mátti tí, um tað var sinnað at fara í gongd við umbyggingina, sjálvt gjalda tær 2450 kr., ið arbeiðið varð mettt at kosta.

14. august varð málið viðgjørt í Løgtinginum. Fleiri tinglimir vóru samdir við amtmanninum og sorinskrivaranum í, at ein víðkan av hølismstøðunum var tiltrongd, og kundu tí í høvuðsheitum taka undir við uppskotinum hjá sorinskrivaranum. Aðrir vóru meira ivasamir, og hjá hesum var tað serliga fíggjarligi parturin, ið varð mettur at vera ein trupulleiki. Grunnurin, ið skuldi bera kostnaðin, var hart sperdur, og eftir at lögtinghúsið hevði verið til viðgerðar har, kundu nevndarlimirnir²² ikki viðmæla eina so ógvusliga eykaútreiðslu. Løgtingið samtykti tí eftir nevndarinnar tilmæli, við 13 atkvøðum fyri og ongari ímóti, ikki at taka undir við ynskinum hjá sorinskrivaranum, og tí varð eingin útbygging veruleiki á hesum sinni.²³

Løgtingshúsið 1903–1906

Tað skuldu bara ganga fá ár, til lögtingshúsið enn einaferð varð tikið upp til viðgerðar. Løgtingshúsið hevði verið í nýtslu í knøpp 50 ár, tá ið ætlanir um at byggja eitt nýtt fóru at gera um seg millum tingmenn. Virkisøkið hjá tinginum var víðkað, húsið varð tí vorðið ov lítið, og neyðugt var við stórum ábótum, um tolulig kor skuldu fáast.

Millum annað var tørvurin á nevndarrúmum, har tær ymisku nevndirnar kundu arbeiða ótarnaðar, nú vorðin átrokandi. Sum støðan var, var neyðugt hjá nevndunum at arbeiða í tí sokallaða bókarúminum, sum eisini skuldi virka sum bókasavn, og hevði tann nógva gongdin hjá øðrum tingmonnum, ið komu inn at finna sær eina bók, ørkymlandi ávirkan á alt nevndararbeiðið. Ætlanir høvdu verið frammi um, at tinghúsið

22 O.P. Effersøe, C.L. Weihe og Ole Jacobsen.

23 Løgtingstíðindi 1891, s. 215ff.

Tinghúsið, sum tað sá út í ætlanini hjá H. Sinding Larsen í 1904.

skjótt eisini skuldi hýsa skjalasavninum hjá amtinum, men bókarúmið var í vánaligum standi, og vandi var fyri, at um loysn ikki varð funnin á bóka- og skjalasavnstrupulleikunum rættiliga skjótt, fór amtið at flyta øll skjølini til Danmarkar, haðani tey neyvan fingust aftur.²⁴

Málið varð reist í Løgtinginum í 1903. Stórvegis kom tó ikki burtur úr hetta árið, men málið varð sent í tingsins føstu nevnd, sum skuldi koma við uppskoti og fyribils kostnaðarmeting. Ætlanin, sum nevndin hevði at arbeiða út frá, var, at húsið skuldi vera stórt og kunna nýtast til fleiri endamál. Umframt tingsal skuldu eisini Amtsbókasavnið, Amtsskjalasavnið, ein rættarsalur og ein býráðssalur húsast undir somu lon. Ógreitt var tó, hvar løgtingshúsið skuldi byggjast. Onkur helt rættast vera at byggja har, ið verandi hús stóð, meðan aðrir høvdu ætlanir um aðra staðseting. Nevndin kom ásamt um, at byggjast skuldi í fornnorrønum byggisniði, møguliga av kampagróti, og setti seg í samband við tann mannin, ið hon metti vera best skikkaðan til uppgávuna. Hetta var norski arkitekturin H. Sinding Larsen.

24 Løgtingstíðindi 1905, s. 81f.

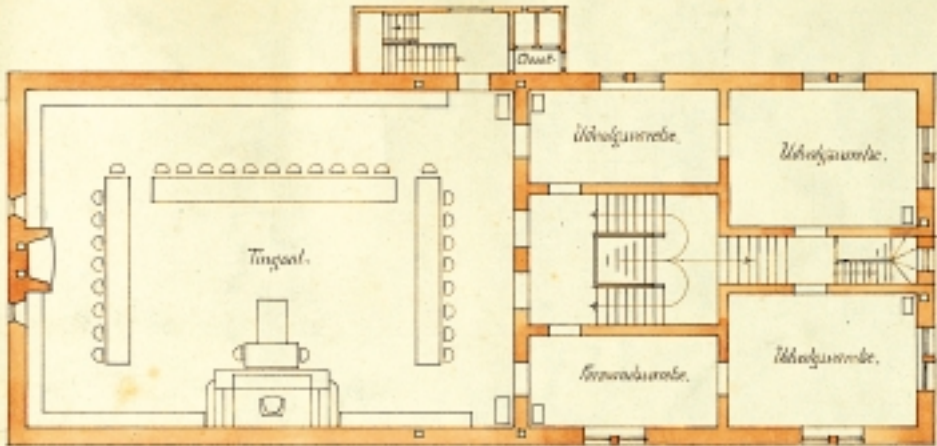

Eftir at Jóannes Patursson í 1904 hevði verið í Kristiania fyrri at greiða H. Sinding Larsen nærri frá, hvørjar ætlanirnar vóru, vildi hesin feigin átaka sær arbeiðið, men fyrst vildi hann gera eina ferð til Føroya, fyrri at kunna seg nærri um økið, ið byggjast skuldi á. Hesum noktaði løgtingsnevndin tó fyrri, tí hon metti eina slíka ferð verða ov kostnaðarmikla. Arkitekturin var ikki glaður um avgerðina, men fór kortini út frá teimum upplýsingum, hann hevði fingið frá Jóannes Patursson, í gongd við at gera eina ætlan. Skjótt varð atborið. Longu 24. august sama ár vórðu bæði ein fyribils frágreiðing og kostnaðarmeting send løgtingsnevndini.²⁵ Sambært hesum ætlanunum skuldi nýggja løgtingshúsið verða 20 x 50 alin umframt trappuhús, og møguliga skuldi eisini gerast ein bygningur afturat, ið skuldi nýtast til matstovu. Tilfarið innan var tígul í kálki, uttan var tilfarið granit ella grágrót, og gólvini vóru gjørd úr bjálkum 7 x 9" til støddar.

Høvdu tingmenn tikið undir við uppskotinum hjá H. Sinding Larsen, høvdu teir fingið ein glæsiligan tingsal.

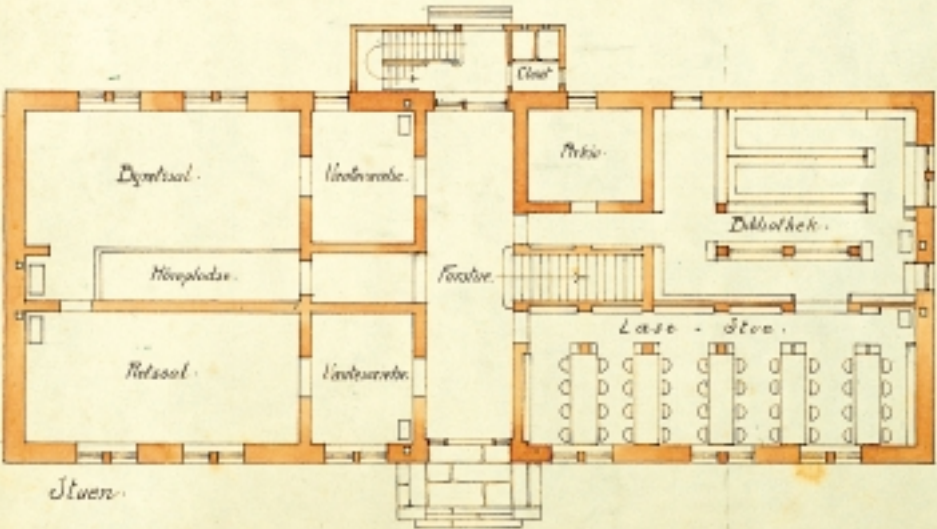
25 Føroya løgting. Lagtingsager 1890–1907. Udkast I 24. august 1904.

Bl. nr I.

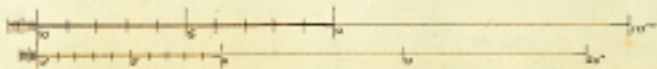

þó. Sol.

Lögtingsbygging fyrir Lánveru.
 af Architect Jacob Larsen Christensen.

Stuen.

August 1888

Soleiðis skuldu báðar hæddirnar í tinghúsinum verið innrættaðar sambært uppskotinum hjá H. Sinding Larsen.

Gøtuhæddin var býtt í tveir partar, sum atgongd var til úr einari forstovu. Frá forstovuni vóru dyr vinstrumegin inn til rættardeildina, við einum rættar- og einum býrættarsali, og høgrumegin vóru dyr inn til bókasavn/skjalasavn og lesistovu. Bókasavnið skuldi rúma 30.000 bókum, og lesistovan hevði pláss til 40 gestir. Úr forstovuni var trappa upp á fyrstu hædd, har sjálvur løgtingssalurin skuldi vera. Salurin var stórur, í gólvvidd sum rættardeildin og forstovan, við svala til áhoyrarar og opin upp í tróðrið. Restin av fyrstu hædd hevði loft, og skuldi nýtast til nevndarrúm og rúm til formannin.

Ikki kann annað sigast, enn at ætlanin hjá H. Sinding Larsen var bæði stásilig og tignarlig. Umframt omanfyri nevnda, var eisini gjørt nógv burtur úr at pynta um húsið við m.a. træskurðum, sulum og skjaldrarmerkjum. Tilfarið til eini slík hús skuldi vera gott, og støddin gjørdi, at tað var heldur ikki heilt lítið av tilfari, ið skuldi til. Hetta sást eisini aftur á ætlaða prísinum, sum varð mettur til at verða umleið 55.538,45 kr.

Eftir at hava fingið til vega tað, ið Løgtingið hevði kravt, skuldi løgtingsnevndin taka støðu til, um henda ætlanin var nóg góð til at leggja fyri tingið til góðkenningar. Fleiri av nevndarlimunum vóru ivasamir, ætlanin var dýr, og teir hildu seg ikki kunna loyva einari so kostnaðarmiklari ætlan. Aftur vórðu boð send til H. Sinding Larsen, og við at skarva burturav ymsastaðni kom hann fram til ein nýggjan lægri prís uppá umleið 46.000 kr.²⁶

Ólavsøkutingsetuna 1905 varð málið lagt fyri Løgtingið, og tær røddir, ið har komu fram, vóru ikki allar glaðar fyri hesa stórfingnu ætlan. Allir tingmenn, sum høvdu orðið í tingkjakinum, vóru á einum máli um, at okkurt mátti henda, og at tað mátti henda skjótt. Um loysnin hjá norska arkitektinum var tann rætta, var tó stórur ivi um. Serliga var tað spurningurin um prís, og um hvaðani tann stóra pengaupphæddin skuldi fáast til vega, ið nóg varð jakast um.

Jóannes Patursson var einasti tingmaður, sum nú, ið málið kom til viðgerðar av álvara, vildi standa inni fyri og verja norska uppskotið. Hann førði fram, at tað ikki einans var plásstrotið, ið var átrokandi, tað var dýrt í longdini at væla um gamla húsið, og ávísan týdning helt hann eisini tað mátti havt,

at teir, ið skuldu sita og arbeiða fyri vælferð landsins, høvdu nøkulunda sømiligar og hugnaligar umstøður at arbeiða undir. Løgtingið stóð ikki serliga høgt í virðing millum fólk, og við verandi løgtingshúsið gjørdist einki við at bota um hesa virðing. „*Det passer maaske godt for enkelte, som ikke ønsker Lagtinget noget højere Niveau, og den passer godt til Lagtingsmændenes usle Løn.*“ Um møguleikar fyri at útvega nóg mikið av peningi helt Jóannes Patursson, at varð peningur savnaður í nøkur ár, fór hetta at verða nóg mikið til, at ætlanin kundi gerast veruleiki.²⁷

Kirkjubóndin tykist tó hava tosað fyri deyvum oyrum. Aðrir tingmenn vóru fullvísir í, at føroyingar ikki kundu gjalda hesa kostnaðarmiklu ætlan, uttan at tað fór at merkjast á øðrum samfelagsviðurskiftum. Christian Bærentsen, amtmaður, talaði um átreingjandi tørvin á at fáa bygt eitt tuberkulasanatorium í Føroyum. Hann førði fram, at skuldi Løgtingið gera eina dýra íløgu, sum vildi kravt annaðhvørt størri skattaásetan ella lántøku í útlandinum, so skuldi hesin peningur sjálvandi fara til eitt sanatorium.²⁸

Fríðrikur Petersen próstur helt, at: „*Store Indtægter ere gode for dem, som modtage dem, men ikke for dem, som de komme til at paahvile som Udgifter.*“²⁹ Hann helt, at skeivt varð atborið, tá ið einans ein ætlan varð umbiðin. Sannroynd var, at prísurin í fyribils kostnaðarmetingini var farin góðar 9.000 kr. niður frá fyrra til seinna uppskotið hjá H. Sinding Larsen. Um onkur annar arkitektur varð biðin um uppskot, kundi tað meira enn so hent, at tingið: „... *kunde maaske faa en endnu bedre og billigere Plan.*“ At arkitekturin enntá var norðmaður og ikki dani, gjørdi sambært próstinum ikki málið betur. Hann helt, at tað hevði verið ein fyrimunur, um nevndin hevði vent sær til ein arkitekt í Keypmannahavn, møguliga mannin, ið stutt frammanundan hevði teknað ráðhúsið í Keypmannahavn, Martin Nyrop.³⁰

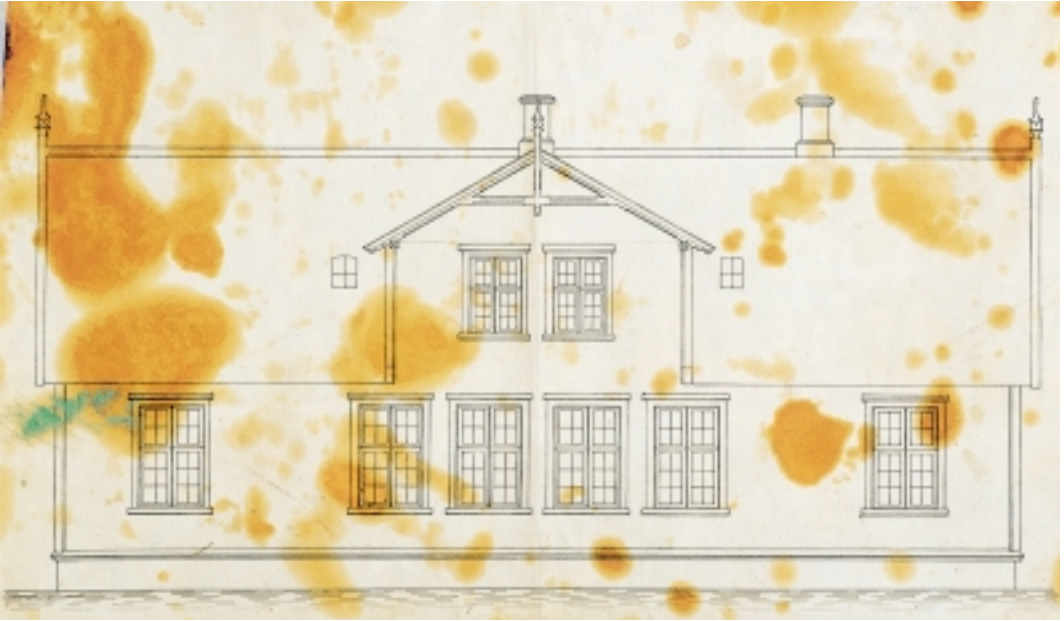
Løgtingsmaðurin Johan C.F. Dam, sum hevði verið limur í løgtingsnevndini, helt ikki, at tíðin var búgvin til atlaða løgtingshúsið. Hann var kortini ikki í nevndini komin við einum minnilutauppskoti, tí hann kendi ov lítið til bygging,

27 Løgtingstíðindi 1905, s. 81.

28 Løgtingstíðindi 1905, s. 85.

29 Løgtingstíðindi 1905, s. 86.

30 Løgtingstíðindi 1905, s. 87.

men helt, at rættast hevði verið at bygt omaná og langt verandi lögtingshús. Hesum kundi Jógvan Poulsen eisini taka undir við, og hann mælti til at heita á byggikønar menn í Føroyum, sum dugdu at byggja eini vøkur hús, hóast teir ikki vóru arkitektar, um at gera eina kostnaðarmeting.³¹

Umbyggingin 1906–1907

Løgtingið kom ikki til eina endaliga niðurstøðu, og enn einaferð varð málið um lögtingshúsið sent í nevnd.³² Nevndin mælti Løgtinginum frá at taka av tilboðnum frá norska arkitektinum, tí hóast kostnaðurin var so langt niðurfarin, varð ætlanin framvegis mett at vera ov dýr. At okkurt mátti gerast, var tó eyðsýnt, tí húsið var ikki tíðarhóskandi. Harumframt var kongur væntandi á føroyavitjan árið eftir. Tí var umráðandi, at neyðugar ábøtur og víðkanir vórðu gjørdar í seinasta lagi á vári 1907. Eftir nevndarinnar tilmæli avgjörði Løgtingið, at nýtt lögtingshús kortini ikki skuldi byggjast á hesum sinni, men at tað ístaðin skuldi vaksast um verandi hús.³³

Tá lögtingshúsið í 1853–1854 varð bygt, var grundstykkið

Eftir at hava slept ætlanunum um at byggja nýtt tinghús, varð H.C. Andreassen biðin um at gera uppskot til, hvussu gamla tinghúsið kundi víðkast. Úrslitið varð henda vælkenda myndin.

31 Løgtingstíðindi 1905, s. 82ff.

32 A. Degn, A. Samuelsen og M.A. Winther.

33 Føroya løgting. Lagtingssager 1890–1907. Nevndarálit 24. september 1906. Løgtingstíðindi 1906, s. 206f.

ein partur av Húsagarðsfestinum og sostatt kongsjørð. Seinni hevði Tórshavnar kommuna fingið fyrstarætt til at keypa hetta stykkið. Ein fyritreyt fyri, at vaksast kundi um løgtingshúsið, var tí, at Løgtingið vendi sær til kommunustýrið við eini umbøn um loyvi at keypa jørðina. Kommunustýrið játtaði, at Løgtingið kundi keypa fyri somu upphædd, sum kommunustýrið hevði havt móguleika fyri, tvs. umleið 550 kr. Samstundis vórðu kortini tær treytir settar, at Løgtingið átók sær hegnskylduna og skylduna at halda Havnará, umframt at Tórshavnar kommuna skuldi hava fyrsta rætt til at keypa økið, um Løgtingið einaferð fór at flyta.³⁴

Timburmaðurin H.C. Andreasen gjørði fyri 40 kr. tekning, kostnaðarmeting og frágreiðing um, hvussu húsið skuldi víðkast. Tikið varð av einum tilboði frá apotekaranum Olaf Finsen, ið var 4.000 kr. fyri útvegan av øllum neyðugum tilfari til arbeiðið. Pól Isaksen, H.A. Hansen og Djóni Isaksen skuldu taka sær av málara-, timbur- og múraraarbeiðinum, ið sambært tilboði kom at kosta 1.500 kr., og Johannes Simonsen og August Mouritsen fingi 220 kr. fyri arbeiðið at gera grundina til húsið.

Tá samanum kom, var tað omanfyri nevnda uppskotið hjá Johan C.F. Dam um at leingja og byggja omaná løgtingshúsið, sum kom tættast at endaligu umbyggingini. Húsið fekk kvist og varð longt 6 1/2 alin í báðum síðum, so at tað fekk tað skap, ið tað hevur havt fram til dagin í dag. Rimagarðurin, sum var í norðara enda, takið og ein fittur partur av klædninginum skuldu takast niður, men fyri at spara skuldi allur viður, ið ikki var rotin, nýtast aftur, millum annað til forskalling. Húsið varð klætt og fekk tak av rukkublikki, og innan vórðu gólv og loft lögð sum í gamla bygninginum.

Tað gólvplássið, ið fekk afturat í sunnara enda, varð býtt í tvey javnstór rúm við felags skorsteini, tveimum ovnum og inngongd úr gomlu forstovuni. Afturatbygningurin í norðara enda varð í høvuðsheitum nýttur til at víðka um plássið í tingsalinum, men harafturat varð pláss fyri einum lítlum rúmi og einum nátthúsi. Á loftinum varð kvisturin innrættaður umframt eitt rúm í hvørjum endanum, og so langt úti undir væðingini sum gjørligt vórðu á útloftinum sett tvey nátthús.

Arbeiðið varð, sum omanfyri sæst, mettt at kosta umleið 6.000 kr., tvs. umleið ein tiggjundapart av ætlanini hjá Sinding Larsen, og Løgtingið hevði játtað upp til 6.245, 82 kr. At talan enn einaferð var um eitt spariarbeiði, er tó eyðsýnt, tí hóast nevndin sum heild helt seg innanfyri settu fíggjarkarmarnar, varð beinanvegin greitt, at nøkur tiltrongd eykaarbeiði máttu gerast. Ein telefonklivi varð innrættaður, gólvini vórðu viðgjørd, og uppi á loftinum varð timburklæðningur settur upp. Tilmælt varð eisini, at nátthúsin, ið vóru uppi á ovaru hæddini, fingtu betri útlufting, tí trupulleiki var við lukti. Gólvið á kvistinum mátti hølvast, um gólvklæðningurin úr linoleum ikki skuldi forfarast, teppir leggjast á gólvið í tingsalinum, lampur og bókahillar fáast til vega, og eitt eyka frárensl gerast frá nátthúsunum. Av tí sama gjørdist løgtingshúsið nakað dýrari, men uttan stórvegis hóvasták samtykti Løgtingið at játtað 731 kr. at fíggja eykakostnaðin við.³⁵

Løgtingið hevði við hesi útbygging fingið eitt bíligt hús, ið varð mettt at kunna nøkta tørvin hjá tingmanningini í nógv ár, men kortini var framvegis onkur, ið var ónøgdur. Sum nevnt gjørdi Dahlerup amtmaður longu í 1854 vart við, at tað var óheppið, at einki serstakt rúm varð gjørt til sorinskrivaran at halda rætt í. Aftur í 1891 gjørdi Buchwaldt amtmaður og N. Andersen sorinskrivari vart við, at støðan hjá sorinskrivaranum var ótolandi, kortini uttan at korini hjá sorinskrivaranum batnaðu stórvegis. Virkandi sorinskrivari í 1907 var Christian Helms. Eins og undanmenninir var hann ikki nøgdur við húsið, og hann gjørdi við skrivi til amtið dagfest 19. mai 1907 vart við sína ónøgd.

Millum annað førði sorinskrivarin fram, at tingsalurin, ið frammanundan var ov stórur, nú varð gjørdur enn størri, og at støddin á salinum var ein afturvendandi trupulleiki, tá ið rættur skuldi haldast. Serliga um veturin, tá sorinskrivarin var tann einasti, ið nýtti húsið, gekk alt ov long tíð, áðrenn salurin fekk passandi hita, og hetta darvaði rættararbeiðinum óneyðuga leingi. Einki rúm var til vitnir at bíða í, og sorinskrivarin gramdi seg um, at: *„Jeg har ofte maatte bede Vidner vente paa Gaden i Kulde og Sne eller maattet sende dem bort til senere tit til Ulempe for dem selv og Retten.“* Hann bað tí um, at tey bæði

Tinghúsið eftir umbyggingina í 1906-7.

nýggju rúminum í sunnara enda á tinghúsinum skuldu verða innrættaði til nýtslu hjá rættinum. Eftir samráðingar samtykti Tinghúsnevndin, at hendan loysnin skuldi fremjast.³⁶

Umbyggingin í 1906–07 var bert byrjanin til eina áhaldandi trongd á at nútímansgera tinghúsið. Til dømis legði Oliver Effersøe í 1912 fram ynski um broytingar í løgtingssalinum. Hann mælti millum annað til, at borðini skuldu flytast, so tey stóðu sum fyrr, og at betri lampur vórðu fingnar til vega.³⁷ Í 1914 varð sett fram eitt uppskot um at byggja WC, men málið varð útsett til árið eftir. Í 1915 varð tað tikið til viðgerðar aftur. Nevndin, ið viðgjørði málið, helt tað vera eftirynskjandi, at tvey WC vórðu innrættaði, eitt á loftinum og eitt í veghædd. Hon vildi tó ikki tilmæla, at arbeiðið varð gjørt, tí at kostnaðurin, 583 kr., varð mettur at vera ov dýrur, og helt tí frægast vera at goyma málið til seinni. Árið eftir legði amtmaðurin málið fram og bað um, at tað varð fingið í lag sama ár. Eftir viðgerð í Fíggjarnevndini varð samtykt, at eitt WC skuldi innrættast í veghæddini fyri ein mettan prís uppá 395 kr.³⁸ Arbeiðstakari var Ludvig Poulsen blikksmiður í Tórshavn.

36 Løgtingstíðindi 1907, s. 140f. F.A.J. 1907 Nr. 460.

37 Løgtingstíðindi 1912, s. 203. Oliver Effersøe til Løgtingið.

38 Løgtingstíðindi 1914, s. 105. Løgtingstíðindi 1915, s. 137. Løgtingstíðindi 1916, s. 154.

Fleiri smávegis broytingar hava verið í innrættingini av løgtingshúsinum, og tí er ymiskt, hvussu tey ymisku rúmini hava verið nýtt. Frammanfyri varð nevnt, at sorinskrivarin fekk loyvi til at nýta partar av niðaru hæddini. Eftir at sorinskrivarin fekk onnur høli, varð býtið sum fráleið soleiðis, at nýggju rúmini, sum vóru á fyrstu hædd, vórðu nýtt til sitistovu og floksrúm hjá Sambandsflokkinum. Í syðra enda á loftinum, millum tingmenn kallaður „Suðarpólurin“, hevði Javnaðarflokkurin floksrúm, á kvistinum hevði Fólkaflokkurin floksrúm, og í norðara enda var „Norðpólurin“, sum var floksrúm hjá Tjóðveldisflokkinum. Millum Norðpólin og kvistin varð gjørt eitt rúm, har Framburðsflokkurin hevði floksrúm, og ímillum Suðarpólin og kvistin var „Heilsunevndin“, sum var floksrúm hjá Sjálvstýrisflokkinum. Hetta var rúmið, har tingmenn vanligu plagdu at spæla kort.

Løgtingsskrivstovan

Í 1924 legði løgtingsmaðurin Edward Mitens við brævi eitt uppskot fram fyri Løgtingið um at stovnseta eina løgtingsskrivstovu. Nøkur ár fóru tó, uttan at tað hendi stórvegis við málinum.³⁹ Tá Løgtingið í 1928 hevði samtykt at velja Landsnevnd, var eisini neyðugt at fara at hugsa um eina løgtingsskrivstovu. Málið kom í nevnd, sum skuldi taka avgerð um tær neyvaru umstøðurnar.⁴⁰ Minnilutin í nevndini, sambandsumboðini, gjørdi greitt, at hann vildi ikki vita av ætlanini. Uppskot hjá nevndarmeirilutanum varð tó samtykt í Løgtinginum, og við hesum varð heimilað Landsnevndini at leiga hóskaði høli til løgtingsskrivstovu og at taka neyðuga skrivstovuhjálp. Rúm til skrivstovuna vórðu leigaði í húsinum hjá Telefonverkinum á Bryggjubakka fyri 500 kr. árliga,⁴¹ og seinni í húsunum hjá Jákupi Lützen við Amtmansbrekkuna.⁴²

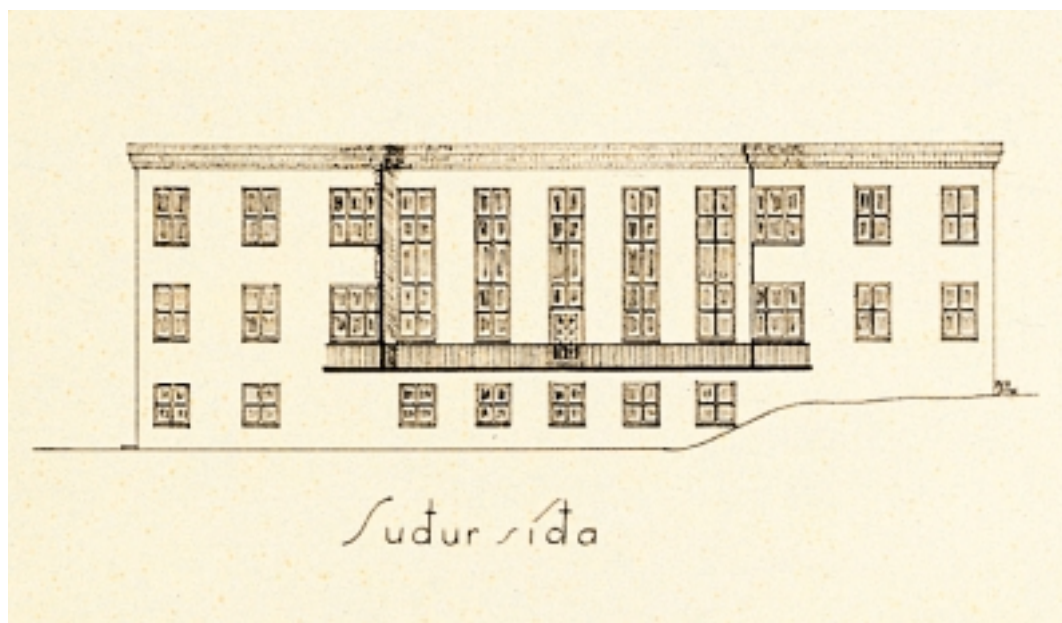
Loysnin varð tó mett at vera óhøglig. Longu í 1929 varð uppskot tí lagt fram í Løgtinginum um at byggja uppí løgtingshúsið, so Løgtingsskrivstovan kundi húsast undir somu lon

39 Løgtingstíðindi 1924, s. 3, Løgtingstíðindi 1925, s. 126, Løgtingstíðindi 1926, s. 150 og Løgtingstíðindi 1927, s. 192.

40 P.M. Dam, Nyholm Debess, O. Effersøe, Mitens, J. Patursson, A. Samuelsen, M. Samuelsen og Edw. Mitens.

41 Har Útvarp Føroya seinni helt til.

42 Løgtingstíðindi 1928, skjal nr. 11.

Uppskotið hjá Johan Ziska sum fekk 1. virðisløn í kappingini um at tekna nýtt tinghús í 1937.

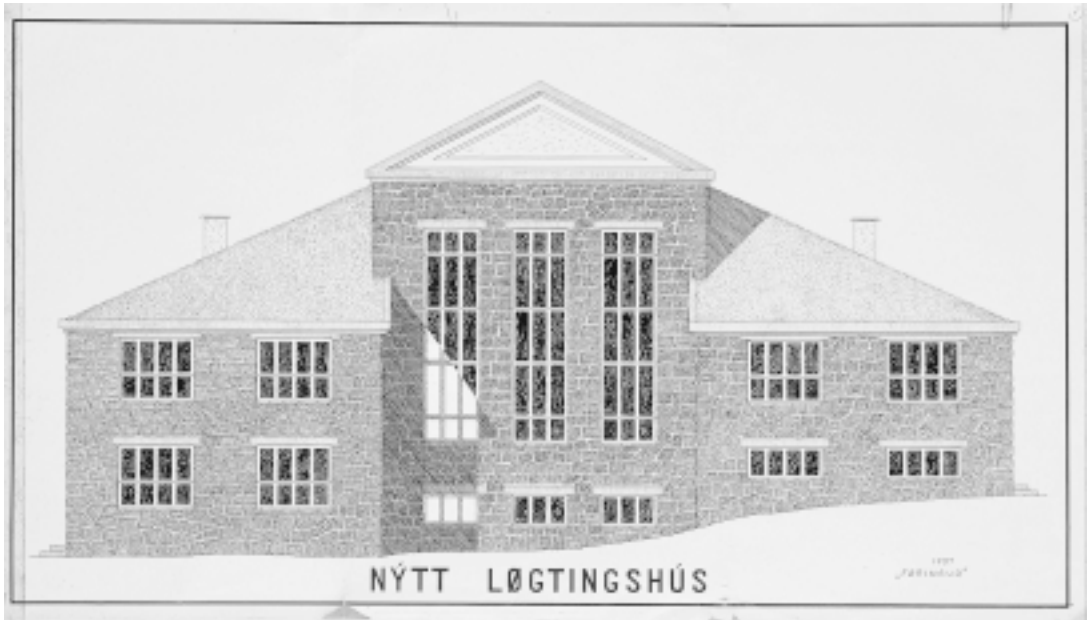
sum sjálvt tingið.⁴³ Hetta varð samtykt við 12 atkvøðum, og árið eftir varð málið tikið upp aftur. Ein tekning og kostnaðarættan, ið var fingin til vega frá byggimeistararum Steingrím Winther, vísti, at ein uppbygging til lögtingshúsið hevði kostað 9.500 kr. Skuldi miðstöðuhiti samstundis leggjast í alt húsið, fór tað at kosta 4.500 kr. Fíggjarnevndin viðurkendi, at ein uppbygging var neyðug, soleiðis sum viðurskiftini vóru. Av tí, at Løgtingið sama ár hevði til viðgerðar fleiri sakir, sum kravdu stórar peningaútreiðslur, kundi hon tó ikki viðmæla, at nakað varð gjørt við málið. Løgtingið samtykti tí, at málið varð goymt til árið eftir. Árið eftir varð uppbyggingin enn einaferð útsett, men nakað úrslit spurdist ongantíð burtur úr hesum ættanunum.⁴⁴

1930-árin

Ættanirnar um at byggja nýtt lögtingshús vórðu sostatt av ongum í fyrsta umfari, men tær vóru ongantíð heilt burturbeindar. Við uppskoti frá 15. desember 1936 samtykti Løgtingið at lata upp í hendurnar á Vinnunevndini at fáa til vega tekning og kostnaðarættan til eitt nýtt lögtingshús, fyrri at

43 Løgtingstíðindi 1929, s. 5f.

44 Løgtingstíðindi 1930, s. 11, Løgtingstíðindi 1931, s. 4 og Løgtingstíðindi 1932, s. 5f.

Lögtingið kundi taka stöðu til, um það fóru at verða umstöður til at fara undir bygging.⁴⁵ Vinnunevndin samtykti, at nýggja lögtingshúsið skuldi verða umleið 50 x 20 alin í tveimum hæddum, og umframt tingsalin skuldi húsið hava 8 hóskandi arbeiðsrúm og 4 umsitingarrúm. Tveir møguleikar vóru í at velja, annaðhvørt at nýta ætlanirnar hjá H. Sinding Larsen frá 1904–05 ella at fáa til vega nýggjar tekningar.

Vinnunevndarformaðurin Edward Mitens setti seg í 1937 í samband við Jóannes Patursson, sum hevði verið formaður í nevndini, ið viðgjørði ætlanina hjá norska arkitektinum. Hann setti seg eisini í samband við H. Sinding Larsen, sum nú var vorðin ein eldri maður og professari, ið kundi siga frá drúgvum royndum innan arkitektur, t.d. arbeiðið við umvæling av slottinum Akershus í Oslo. Jóannes Patursson hevði tey 30 árin, ið farin vóru, goymt tekningarnar heima hjá sær sjálvum. Hann hevði ongantíð vilja gloymt ætlanina og vónaði nú, at hon umsíðir kundi gerast veruleiki. Arkitekturin var eisini hugaður fyri, at hansara 33 ára gamla ætlan umsíðir fór at verða framd í verki, og hann sendi avrit av ætlanunum frá 1904 til nærri viðgerðar. Stórvegis broytingar í ætlanunum høvdu tó verið neyðugar. Til dømis var ikki longur neyðugt við høli til

Uppskotið hjá H.C.W. Tórgarð, sum fekk 2. virðislon.

45 Løgtingsmál nr. XIII-92/1936.

Uppskotið hjá H.C.W. Tórgarð og Johan Ziska í felag, sum fekk 3. virðisløn.

bókasavnið, og hetta man hava verið við til at gjørt, at Vinnu-nevndin ikki vildi læsa seg fasta.⁴⁶

Ein arkitektakapping varð útskrivað, og fyri tríggjar tær bestu tekningarnar við frágreiðing og kostnaðarætlan skuldu virðislønir latast uppá ávikavíst 200 kr., 100 kr. og 50 kr.⁴⁷ Tá innkomnu uppskotini vórðu viðgjørd, varð avgjørt, at 1. virðisløn skuldi Johan Ziska í Tórshavn fáa fyri eina ætlan, ið varð mett at kosta umleið 85.000 kr., 2. virðisløn fekk H.C.W. Tórgarð fyri eina ætlan, ið var mett til 75.000 kr., og 3. virðisløn fingi Johan Ziska og H.C.W. Tórgarð í felag fyri eina ætlan, ið varð mett at kosta 90.000 kr. Felags fyri hesar tríggjar ætlanirnar var, at ætlaðu húsini vóru staðsett at kalla á sama staði sum verandi lögtingshús.

1. virðisløn varð latin fyri eina ætlan, ið hevði inngongd til tingsal og lögtingsskrivstovurnar frá Tinghúsvegnum, og til nevndarrúm og tingsal frá Niels Finsensgøtu. Húsið skuldi vera rættuliga nýmótans úr gróti og betongi. Veggir, tak og gólv úr jarnbetongi. Skilaveggir úr vanligum betongi og pussaðir í kálki. Gólvini vóru klødd við hósandi tilfari. Á takið skuldi leggjast tjørupapp, og á framsíðuni av húsunum var betongið klætt við høgdum gróti.

Í ætlanini hjá H.C.W. Tórgarð setti lögtingssalurin, sum

46 VJ.Nr. 52/36-37.

47 Løgtingsmál nr. XIII-52/1937.

var miðstöðan í bygninginum, í stóran mun dóm á húsið uttan. Salurinn hevði ljós báðumegin og gekk í hædd heilt upp í tróðri, soleiðis at sperrur og takbond vóru sjónlig í salinum. Atgongd fyrri lögtingsmenn var frá Niels Finsensgøtu, fyrri almenningin av Tinghúsvegnum. Byggjartilfarið var grót og flagtekja, veggirnir innan og skilarúm vóru av betongi, og gólv og loft vóru gjørd úr jarnbetongi.

Ætlanin, ið fekk 3. virðisløn, hevði atgongd til skrivstovurnar frá Tinghúsvegnum og høvuðsinngongd í sunnara enda. Har varð bygður ein vegur, sum í hædd var sum Tinghúsvegurin við trappu niður til Niels Finsensgøtu. Tilfarið var grót og betong, veggir, tak og gólv vóru av jarnbetongi, skilaveggir av vanligum betongi. Uttan var betongið klætt við pussaðum gróti, tvørbondini gjørd úr høgum gróti, og tjørupapp skuldi leggjast á tekjuna. Á gólvini skuldi linoleum ella annað hóskaði tilfar leggjast, og tingsalurin skuldi bróstast við fyllingum.

Thomas Havning

Eingin var tó heilt nøgdur við tær fyra ætlanirnar, ið nú lógu á borðinum. Málið um nýtt lögtingshús varð lagt fyrri Lögtingið í 1938 og varð beint í nevnd, sum 15. desember kom við einum álit. Av hesum sæst, at áðrenn ein avgerð kundi takast, varð mettt neyðugt, at fleiri tekningar og uppskot vórðu fingin

Suðursíðan í uppskotinum hjá Thomas Havning. Hann ætlaði at byggja tinghúsið tvørtur um Havnará.

til veða. Hesa uppgávu var Landsnevndin biðin um at átaka sær.⁴⁸ Landsnevndin fekk eisini heimild til at taka í mesta lagi 100.000 kr. í láni, og á fíggarlógini fyri 1939 játtaði danski staturin at rinda helmingin av byggikostnaðinum, tó ikki meira enn 75.000 kr. Landsnevndarformaðurin helt fund við amtmannin, fútan og leiðaran á Oppebørselskontoret um, hvussu víðari skuldi farast fram, og semja var um at seta seg í samband við danska arkitektin Thomas Havning.

Í byggjætlan síni, ið er dagfest 24. august 1939,⁴⁹ útgreinar arkitekturin nágreiniliga krøvini, ið teir báðir fyrrnevndu høvdu sett til nýggja tinghúsið. Í hølunum, sum skuldu nýtast til sjálvt Løgtingið, skuldi vera ein tingsalur, ið var størri enn tann verandi, tó ikki tvífoldur, áhoyrarapláss, sum var umleið tvífalt, 6 nevndarrúm og ein matvøruhandil. Løgtingsskrivstovan skuldi hava skrivstovur til leiðaran, ein fulltrúa, lögtingsverkfrøðingin og amtslandmátaran og eina avgreiðsluskrivstovu, har 3 fólk skuldu starvast, umframt eitt skjalasavn. Oppebørselskontoret kravdi 8 rúm, ið vóru 140 m² tilsamans. Jarðarráðið tvær skrivstovur umframt eina avgreiðsluskrivstovu. Rætturin ein rættarsal og eitt bíðirúm til vitnir. Umframt alt hetta kundi møguliga eisini verða neyðugt at skipa onnur rúm til ymiskar stovnar og ein bústað til lögtingsduravørðin.

Hetta var ein stórfingin ætlan við einum rúmmáli, ið fór at verða umleið 7.500 m³. Arkitekturin metti, at tað hevði verið „*særdeles tiltalende*“, um lögtingshúsið kundi verðið bygt uttast á Tinganesi, men upphæddin, ið eigarin av Tinganesi, handilsfelagið Mauritzen & Co. í Leith, vildi selja fyri, var umleið 100.000 kr. Henda upphædd kundi ikki góðtakast. At byggja húsið á nýggjum grundstykki uttan fyri býin var ein vánalig loysn, ið arkitekturin als ikki ætlaði at fáast við, og so var einans móguleiki eftir, at ríva verandi lögtingshús niður og byggja nýtt á sama staði. Hetta var sambært Havning ein góð loysn, tí staðið var miðskeiðis í býnum, áin og høvuðsgøtan vóru beint við, Tinghúsvøllurin var einasta opna plássíð í býnum, og umráðið var saman við økinum undir ahorntrøunum niðri við bókhandilin eitt samkomustað.

Framsíðan á húsinum, ið arkitekturin hevði í huganum, skuldi gerast úr basalti. Útveggirnir skuldu stoypast og isoler-

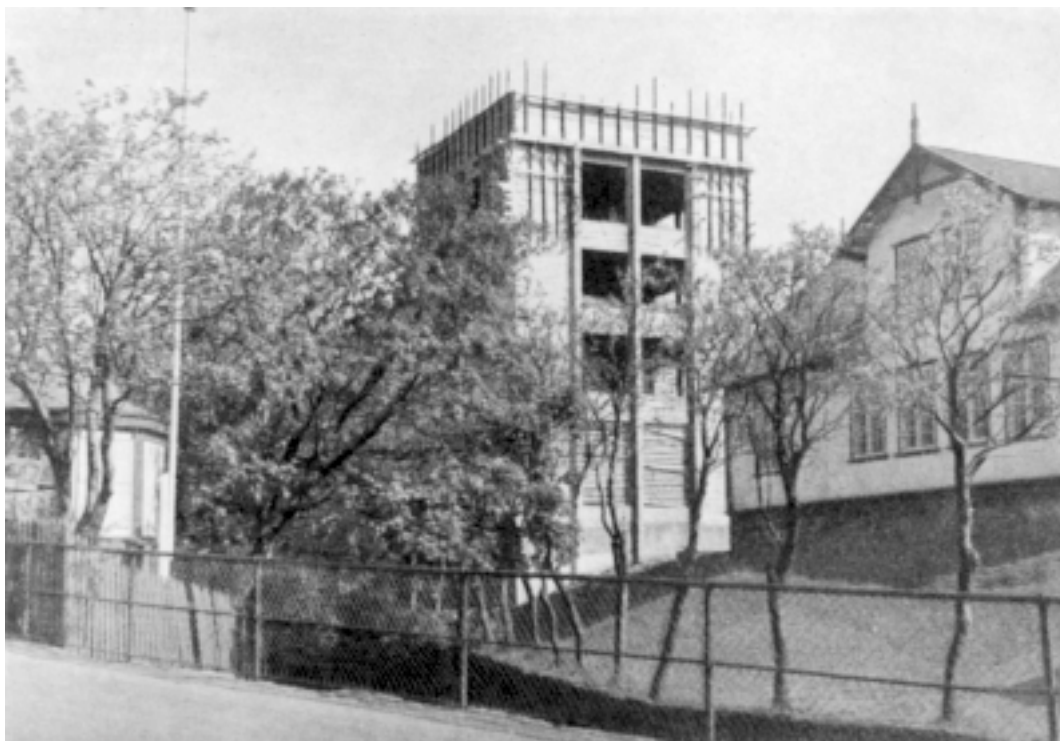
48 Løgtingsmál nr. 9/XV 1938.

49 F.L.J.Nr. II-21.

aðast við træbetongi, og takið skuldi vera av blýggi ella kopari ella úr eternitsteini, um ein bíligari loysn skuldi veljast. Løgtingssalurin skuldi leggjast mitt í bygninginum tvørtur um ána. Á aðrari síðuni høluni hjá lögtinginum og á hinari síðuni høluni hjá teimum almennu skrivstovunum. Tvær høvuðsdyr skuldu gerast, onnur frá Niels Finsensgøtu, ið skuldi vera til tingmanningina, og hin, sum í høvuðsheitum skuldi vera til almenningin, frá Tinghúsvegnum. Frá hesari inngongd skuldu dyr vera til áhoyraraplássini, ið vóru skapaði sum ein svalagongd, og undir svalagongdini eitt av nevndarrúmum. Hetta nevndarrúm var vælegnað til Jarðarráðið at halda fundir í, og lögtingssalurin kundi nýtast til nevningating.

Skuldi verið neyðugt við eini uppíbygging seinni, var sjálv-sagt at byggja afturat skrivstovuvinginum, har telefonhúsið lá. Hetta kundi so annaðhvørt verið tikið niður, ella tað kundi gerast ein partur av tinghúsinum. Annar móguleiki, ið ikki var óhugsandi, var at Føroya Sparikassi seinni varð tikin við í lögtingshúsið. Eitt endaligt úrslit av tinghúsinum hevði sostatt verið ein stórus bygningur við ørmum, ið vendu ímóti Tinghúsvegnum, Sverrisgøtu og Niels Finsensgøtu.

Løgtingið hevði ætlað, at kostnaðurin á nýggja lögtingshúsinum skuldi verða umleið 150.000 kr., men kostnaðarmetingin hjá arkitektinum segði 30 kr. fyri m³. Sum nevnt omanfyri, varð bygningurin 7.500 m³, hetta gav ein kostnað uppá 225.000 kr., og harí var enntá ikki roknað innbúgv og útgerð. Hetta var nógvur peningur, og um Løgtingið hevði vilja tikið av hesum tilboði, er tí ivasamt. Onnur viðurskifti komu tó upp í leikin, sum gjørdu, at eingin avgerð um bygging varð tikin á hesum sinni. Annar veraldarbardagi brast á 1. september 1939, Føroyar vórðu hertiknar í apríl 1940, og á landsnevndarfundi 18. mai 1940 avgjórði nevndin vegna dýrtíðina fyribils at bíða við málinum. Umhugsast kundi tó framvegis ístaðin at byggja uppí verandi lögtingshús. 1. juli var fundur í byggingevndini um eina slíka ætlan, men longu 7. august 1940 varð skriv sent til byggingevndarlimirnar, har gjørt varð greitt, at ætlanin mátti steðga, tí tað ikki var gjørligt at fáa neyðturviliga tilfarið. Ístaðin mátti hugsast um at hampa um húsið, eitt arbeiði sum sambært útvegaðum tilboði fór at kosta 3.361, 50 kr.⁵⁰

Onki kom burturúr ætlanunum at byggja ein stóran bygning, sum skuldi hýsa bæði Løgtinginum, Telefonverk-inum og nýggju heima-stýrisumsitingini. Endin var, at Telefonverkið einsamalt fór undir at byggja. Góð fimmti ár seinni flutti Føroya Teleúr húsinum aftur fyri at geva pláss fyri Løgtinginum.

Telefonverkshúsið

Undir 2. veraldarbardaga varð løgtingshúsið einaferð uppi at venda í Løgtinginum. Uppskot kom frá Fólkaflokkinum um at fáa bygging í lag, og tað var lagt í Fíggarnevndina til viðgerðar.⁵¹ 2. november 1943 kom álit frá nevdini. Har staðfesti nevndin, at tað ikki kundi verða talan um at fara undir bygging av nýggjum løgtingshúsi, so leingi kríggið herjaði. Ístaðin skeyt nevndin upp, at Landsnevndin fekk upp í hendi at fara at kanna eftir, hvørjar skrivstovur kundu hugsast at fáa innivist í einum nýggjum tinghúsi. Síðani skuldi Landsnevndin fáa til vege hóskandi tekningar við kostnaðarætlanum og tingast um best hóskandi pláss. Hetta uppskot varð samtykt 19-0.⁵²

Aðrar ætlanir um nýbygging vóru eisini frammi í tinginum undir krígnum. Verandi telefonstöð varð bygd í 1912, tá umleið 60 telefonfelagar vóru, í 1944 vóru fleiri enn 500, umframt at nøgdin av bygdalínum var økt. Tí var átrokandi at fáa størri

51 Løgtingsmál nr. XIII-18/1943.

52 Løgtingstíðindi 1943, s. 311f.

høli til Telefonverkið. Málið varð tikið upp í Lögtinginum í 1944, men fekk hetta nökulunda somu lagnu sum lögtingshúsið. Tingmenn ásannaðu, at neyðugt var at byggja, men vegna kríggið varð samtykt 18–0, at málið mátti bíða eftir lagaligari umstøðum.⁵³

Í 1948 var rættlag við at koma aftur á føroyska samfelagið, og hugsanir um at avgreiða byggingina fóru tí at gera vart við seg. Samtykt varð, at telefonverkshúsið skuldi verða liðugt umleið 1951. Ætlanin var at byggja á sama grundøki, sum verandi telefonhús stóð á, tvs. á økinum beint omanfyri tinghúsið. Hvat var so meira eyðsýnt, enn at fáa til vegar tekning av einum samanhangandi bygningi. Lögtingshús skuldi vera í sunnara enda, telefonverkshús í norðara enda, og møguliga ein skrivstovubygningur til heimastýrið í miðjuni.

Treytirnar fyri, hvussu hesin stóri bygningur skuldi vera skapaður, vórðu lýstar í brævi til Fíggjarnevndina frá Louis Zachariasen landsstýrismanni.⁵⁴ Hann skrivaði, at allur bygningurin skuldi byggjast í tveimum fullum hæddum yvir Tinghúsvegin, fyrsta hædd ájavnt við vegin móti Sverrisgøtu. Sjálvur tinghúsbygningurin skuldi liggja tvørtur um á grundstykkinum við langsíðu móti suðri og skuldi vera so langur, sum rúmið millum Tinghúsvegin og Niels Finsensgøtu loyvdi. Skrivstovubygningurin skuldi ganga vinkulrætt inn á norðaru síðu á tinghúsinum. Hesin gekk umleið 12 m norður eftir stykkinum og út í telefonverkshúsið, sum á ein ella annan hátt skuldu hava sín vinkulbygning nær norðara enda. Harumframt skuldi økið, sum varð eftir rundan um bygningin, verða javnað og innrættað á hentasta hátt.

7. mars 1949 sendi Louis Zachariasen bræv til Tórshavnar býráð, har hann bað býráðið marka økið av millum Niels Finsensgøtu, Sverrisgøtu og Tinghúsvegin, har byggingin eftir ætlan skuldi fara fram. Býráðið svaraði, at tað var als ikki nøgt við ætlanirnar hjá landstýrismanninum. Tilætlaða økið var óhóskandi til at byggja so stóran bygning á, og óneyðugt var at leggja ein slíkan bygning mitt í býnum. Býráðið skeyt tí upp, at Løgtingið læt økið til kommununa, ið kundi hugsað sær at brúkt tað til at byggja býráðshús á. Løgtingið skuldi so

53 Løgtingstíðindi 1944, s. 103f.

54 F.L.J.Nr. II-21. 29.11. 1948. Zachariasen til Fíggjarnevndina.

ístaðin fáa eitt annað øki frá kommununi, sum partarnir eftir samráðingar kundu koma ásamt um.

Hesum hugsjónum var landsstýrismaðurin als ikki áhugaður at samtykkja í. Hann skrivaði tí aftur til býráðið og bað tað umhugsa støðuna enn einaferð. Býráðið noktaði, men vildi tó viðurkenna, at átrokandi neyðugt var at fáa telefonverkshúsið bygt. Skotið varð upp, at støða fyribils bert skuldi takast til umbygging av telefonstøðini, meðan spurningurin um bygging av tinghúsi og umsitingarhúsi skuldi kannast gjøllari.⁵⁵

Tað skuldi vísa seg, at Landsstýrið ikki var samt um at halda fast við omanfyri nevndu byggiaetlan. Kristian Djurhuus gjørdi greitt, at hann var ósamdur við Landsstýrinum og ístaðin ynskti eina loysn, ið var lík henni hjá býráðnum. Hann segði seg viðurkenna tað átrokandi í at avgreiða spurningin um telefonverkshúsið, restin kundi bíða. Økið, har løgtingshúsið stóð, var ov lítið. Ein stórir bygningur hevði sett ov stóran dám á økið, og hevði harvið beint fyri tí vakurleika, sum var, og sum tað longu var ov lítið til av í Tórshavn. At neyðugt var við nýggjum tinghúsi, var tó einki at ivast í. Eftir at annar veraldarbardagi var avhæsaður, hevði Tryggingarsambandið Føroyar, við Kristian Djurhuus sum formanni og Jens av Reyni sum stjóra, keypt Tinganes. Løgtingið heimilaði Landsnevndini (Landsstýrinum) at gera semju við Tryggingarsambandið um Løgtingsins yvirtøku av Tinganesi móti viðurlag í einum rentuberandi veðhaldsskuldarbrævi.⁵⁶ Landsstýrið var longu flutt út í Bakkapakkhúsið. Rættast mundi tí vera, at løgtingshús eisini varð bygt í Tinganesi, hetta kundi gerast, um nøkur av teimum gomlu húsunum móti Eystaruvág vórðu tikin niður. Eftir tað kundi verandi tinghús verið niðurtikið, økið planerað og gróðursett.⁵⁷

Sami arkitektur, sum varð biðin um at standa fyri byggingini av telefonverkshúsinum, Olaf Mortensen, gjørdi í 1949 eina fortekning til løgtings- og landsstýrishús úti í Tinganesi. Á tekningini sæst ein bygningur í 4 hæddum, ið er teknaður at liggja uttarlaga á nesinum.⁵⁸ Ætlanirnar um nýtt tinghús vórðu

55 F.L.J. II-21-3. J.nr. 32.2.1949. 11.05. 1949 og 23.11. 1949.

56 Løgtingstíðindi 1947, s. 288.

57 F.L.J. II-21-3. Djurhuus til Landsstýrið 30.09.1949.

58 Dali, 1995, s. 15.

tó heldur ekki veruleiki á hesum sinni. Tá ið av tornaði, varð tað einans telefonverkshúsið, sum varð bygt. Løgtingshúsið skuldi biða, men fekk tó eina neyðturviliga umvæling og broyting í innrættingini.

Sorinskrivarin fær egin høli

Ein broyting hendi kortini, ið kom at merkja, at hølismstøðurnar batnaðu nakað. Løgtingið samtykti í 1948, at sorinskrivarin skuldi hava egin rættarhøli. Sum nevnt frammanundan, hevði sorinskrivarin hildið til í løgtingshúsinum, síðani gamla húsið niðri í Gongini var selt miðskeiðis í 19. øld. At hetta var ein trupulleiki, er eisini nortið við fleiri ferðir frammanundan. Trupulleikin vaks, sum árinu liðu, tí arbeiðsbyrðan hjá Løgtinginum vaks alsamt, og tingið nýtti tí húsið ein størri part av árinum. Nú var trupulleikin loksins loystur, og samstundis fekk Løgtingið størri rásarúm.

Í 1942 gjørdi løgtingsverkfrøðingurin Hans Gabriel Ejrnes tekning og kostnaðarætlan til dómhús. Ætlanin var at byggja eitt hús norðanfyri sorinskrivaraskrivstovuna í tveimum hæddum, harav niðara hæddin skuldi brúkast til rættarsal og ovara til løgtingsskrivstovu. Útreiðslurnar vórðu mettar til 173.000 kr. umframt innbúgv. Landsnevndin samtykti 11. desember sama ár, at bygt skuldi verða eftir hesi ætlan, men vegna vørutrot varð ætlanin ongantíð framd í verki. Spurningurin varð tikin fram aftur í 1948. Á fundi í Landsnevndini 20. mars 1948 samtykti nevndin at biða Gunnar Waagstein arkitekt gera tekningar og kostnaðarætlan. Málið var til 1. viðgerð í Løgtinginum 10. mai, og nevndarálit varð lagt fram 12. mai sama ár. Dagin eftir varð samtykt 20–0, at úr Amtsgrunninum skuldu 110.000 kr. játtast til bygging av einum dómhúsi. Landsstýrið skuldi skipa fyri byggingini og fáa hana í lag sum skjótast.⁵⁹

Varðveitingarætlan fyri gomlu Havnina

Í 1961 kom løgtingshúsið enn einaferð á fundarskránna.⁶⁰ Í fíggjarnevndaráliti, dagfest 2. mai 1962, varð staðfest, at tingmannatalið var nógv økt, umframt at ríkisumboð og lands-

59 Løgtingstíðindi 1948, s. 63f.

60 Løgtingsmál nr. 118/1961.

Tinghúsið í 1980-unum og 90-unum.

stýrismenn eisini hövdu sess í lögtingssalinum. Broytingar í stýrisskipanini hövdu harumframt havt við sær, at tær uppgávur, ið tingið skuldi loysa, vóru nógv øktar, umframt at arbeiðið, og ikki minst nevndararbeiðið, sum heild var vaksið. Verandi lögtingshús var tí stutt sagt vorðið ov lítið. Nevndin metti, at spurningurin um at útvega Løgtinginum betri umstøður at virka undir átti at verða tikin til viðgerðar, og mælti hon tí til, at ein millumtinganevnd við 5 limum varð sett at taka sær av hesum og at geva Løgtinginum eina frágreiðing. Løgtingið tók, við 18 atkvøðum fyri og ongari ímóti 7. mai 1962 undir við hesum tilmæli, og 15. juni sama ár kunngjórði lögmaður lögtingslóg nr. 44 um lögtingshús.⁶¹

Tað gingu nøkur ár, uttan at stórvegis úrslit spurdist burtur úr lógini. Í 1969 kom gongd aftur á málið. Hetta árið skrivaðu Landsstýrið og býráðið í Tórshavn út almenna norrøna hugskotskapping um eina varðveitingar- og endurnýggingarætlan fyri gomlu býarpartarnar í Tórshavn. Millum annað varð lagt upp til, at tey innsendu uppskotini skuldu hava við sær ein móguleika fyri at byggja tinghús úti í Tinganesi, og at móguleiki skuldi vera fyri at húsa miðstöðuumsitingini í Tinganesi.

61 Løgtingstíðindi 1961, s. 343f.

Vinnari av kappingini gjørdist føroyski arkitekturin Gunnar Hoydal saman við dønunum Birtthe og Thorkel Dahl. Við vinnandi uppskotinum í hugskotskappingini sum grundarlag gjørdi Tórshavnar býráð eitt uppskot til byggisamtykt fyri gomlu Havnina. Áðrenn henda byggisamtykt kundi setast í gildi, var tó neyðugt hjá Tórshavnar kommunu at fáa staðfest, um Løgtingið hevði áhuga í og ætlanir um at byggja eitt nýtt lögtings- og umsitingarhús í Tinganesi. 28. januar 1971 legði Landsstýrið málið um bygging av tinghúsi fyri Løgtingið,⁶² og lögtingsmaðurin Kjartan Mohr legði 25. februar fram uppskot til samtyktar um, at Løgtingið skuldi samtykkja, at nýtt lögtingshús varð bygt úti í Tinganesi.

Í viðmerkingunum til uppskotið segði hann millum annað, at allir tingmenn mundu vera samdir um, at verandi tinghús var ov trengt og eisini í aðrar mátar ótíðarhóskandi. Hinvegin høvdu tingmenn verið ójavnir á máli um, hvar nýtt lögtingshús skuldi byggjast. Nevnd hevði sitið, ið skuldi greiða hendan trupulleika, tó uttan at vera komin til nakra niðurstøðu. Lögtingsmaðurin metti rættast vera, at Løgtingið nú tók avgerð um at byggja úti í Tinganesi, so gongd kundi koma á málið, men hetta uppskot fekk ikki undirtøku. Løgtingið samtykti ístaðin við 26 atkvøðum eitt uppskot frá floksformonnunum um, at Løgtingið skuldi seta niður eina 6-mannanevnd at viðgera málið og geva tinginum frágreiðing og tilmæli.⁶³

Tinghúsnævndin⁶⁴ virkaði í 3 ár. Hon hevði fundir við býarplannevndina hjá Tórshavnar býráð, arkitektin Gunnar Hoydal og landsumsitingina um málið. Harumframt kannaði nevndin eisini hølistørvin í einum møguligum nýggjum lögtingshúsi, og landskrivstovan kannaði hølistørvin hjá Landsstýrinum og miðfyrisingini. Eftir hetta vórðu fortekningar gjørdar, sum vístu, hvussu lögtingshús og umsitingarhús kundu staðsetast í Tinganesi, og 14. mars 1974 legði nevndin eitt álit fyri Løgtingið.⁶⁵ Nevndin vildi ikki taka støðu til, hvar eitt nýtt tinghús átti at verða bygt. Ásannandi at verandi lögtingshús var ótíðarhóskandi, mælti hon tó til, at tingið avgreiddi málið um nýtt lögtingshús í verandi tingsetu.

62 Løgtingsmál nr. 29/1970.

63 Løgtingstíðindi 1970, s. 189f.

64 J.Fr. Øregaard, Kjartan Mohr, Hilmar Kass, Hákun Djurhuus, Finnboi Isaksen og Trygvi Samuelsen.

65 Løgtingsmál nr. 72/1973.

Skuldi Løgtingið flytast út í Tinganes, sum býráðið mælti til, var ætlanin, at tað skuldi byggjast í Fútabakka, norðan fyri Munkastovuna og Leigubúðina, so økið ímillum (kirkjugarðurin) kundi nýtast til t.d. útifundir og tílíkt. Nevndin metti, at hendan staðseting næktaði hølistørvin, sum teir einstøku flokkarnir høvdu víst á. Nøkur av teimum ynsktu hjálparrúmunum, eitt nú blaðmannarúm, máttu kortini takast av skránni. Størsti vansin við at byggja løgtingshús í Tinganesi var ferðslan. Tað hevði verið sera torført at greiða ferðsluviðurskiftini og púra ógjøriligt at útvega nóg stórt øki til parkeringspláss. Harumframt var eisini ein trupulleiki, at tinghúsið hevði ligið ógvuliga innibyrgrt og uttan stórvegis móguleikar fyri útbygging.

Fyrimunir vóru tó eisini við at byggja úti í Tinganesi, serstakliga tað stóra umhvørvisvirðið, sum hetta hevði havt fyri tingið. Eitt virði, ið ikki kundi fáast, um hin móguleikin, at byggja tinghús á fríum øki í útjaðaranum av býnum t.d. á býarøkinum C1, vestanfyrri R.C. Effersøesgøtu, varð nýttur ístaðin. Hendan loysn hevði tó eisini havt sínar fyrimunir. Ein arkitektur hevði verið frítt stillaður bæði viðvíkjandi byggisniði og stødd, og parkerings- og ferðsluviðurskifti annars kundu verið loyst á ein nøktandi hátt. Prísmunurin á hesum báðum móguleikunum hevði sambært Tinghúsnevndini væntandi ikki verið stórus. Varð avgjørt at fylgja omanfyri nevndu fortekingum til tinghús úti í Tinganesi, fór kostnaðurin væntandi at liggja um 6 milliónir umframt 500.000 kr. til grundstykkið.⁶⁶ Kostnaðurin av at byggja ein samsvarandi bygning á einum fríum øki varð mettur at vera nakað, men ikki nógv, lægri.

Við fráviki frá tíðarfreistini kom málið um nýtt tinghús til 1. viðgerð í Løgtinginum 15. mars og varð sent í Tinghúsnevndina⁶⁷ til nærri viðgerðar. Nevndin býtti seg í tveir minnilutar, sum komu við hvør sínum uppskoti til samtyktar 3. apríl 1974. Annar minnilutin⁶⁸ mælti til, at nýtt tinghús varð bygt á ásyniligum staði vestanfyrri R.C. Effersøesgøtu. Loysnina við bygging í Fútabakka hildu teir vera gjørliga, men ikki ráðiliga. Tinganes var eitt søguligt stað, sum rættari

66 Gunnar Hoydal til Johan Djurhuus, 13. november 1972.

67 J.Fr. Øregaard var skiftur út við Hilmar Bech.

68 Trygvi Samuelsen, Finnboji Isaksen og Hilmar Bech.

mundi vera at varðveita, sum tað var, ístaðin fyri at byggja nýtt. Hin minnilutin⁶⁹ mælti til, at Løgtingið skuldi samtykkja, at nýtt lögtingshús varð bygt í Tinganesi. Hesin minnilutin skeyt harumframt upp, at Løgtingsins formansskapur saman við Landsstýrinum fór at arbeiða víðari við málinum og legði tað fyri tingið, tá ið endaligt uppskot og kostnaðarætlan vóru klár.

2. viðgerð av málinum var 5. apríl, og tá ið atkvøtt varð, fall uppskotið frá Hákuni Djurhuus, Hilmar Kass og Kjartani Mohr, við tað at 12 atkvøddu ja, og 14 atkvøddu ikki. Punkt I í uppskotinum hjá hinum minnilutanum, um at Løgtingið skuldi byggja nýtt tinghús vestanfyrri R.C. Effersøesgøtu varð samtykt við 15 ja atkvøðum, 1 atkvøddi nei, og 10 atkvøddu ikki. Punkt II, at Løgtingið skuldi heita á Landsstýrið um samstundis at tryggja sær hóskaði pláss til fyrisingarhús á C1 økinum, og at Løgtingsins formansskapur saman við Landsstýrinum fekk upp í hendi at gera tær neyðugu fyrireikingarnar, varð samtykt við 14 atkvøðum fyri og ongari ímóti.

Enn einaferð skuldi tó vísa seg, at einki spurdist burtur úr ætlanunum um nýbygging. Ætlanirnar komu í drag, og eftir at sølumiðstøð og apotek vórðu bygd á økinum vestanfyrri R.C. Effersøesgøtu vóru ætlanirnar sleptar. Ístaðin varð leitað eftir øðrum valmøguleikum. Løgtingshúsið varð í so ringum standi, at neyðugt var við einum varðveitingararbeiði, um tað ikki skuldi farast. Avgjørt varð tí, at lögtingshúsið fyribils skuldi umbyggjast, til onnur varandi loysn varð góðkend.

Í 1977 varð 1 millión krónur sett av á fíggarlógini 1978/1979 til arbeiðið at varðveita og endurnýggja lögtingshúsið.⁷⁰ Tá arbeiðið var liðugt, var kostnaðurin tó vorðin nakað hægri. Endaligi kostnaðurin var 2,651 mió. kr. Arkitekturin J.P. Gregoriusen varð biðin um at standa fyri umbyggingini. Hann hevði ætlanir um at breiðka húsið, men hesum ætlanum vildi Tórshavnar býráð ikki taka undir við, og tær vórðu tí sleptar. Arbeiðið gekk væl. So skjótt varð atborið, at mett varð, at ikki var neyðugt at leiga onnur høli til Løgtingið. Tingmanningin fekk frí tað tíðarskeiðið, arbeiðið fór fram.

Byggifelagið Kanjon í Klaksvík hevði høvuðsentreprisuna,

69 Hákun Djurhuus, Kjartan Mohr og Hilmar Kass.

70 Løgtingstíðindi 1977, s. 4.

og snikkaravirkið hjá Karl Hansen í Klaksvík stóð fyri at gera innbúgvíð. Húsið varð aftur klætt við timbri og fekk flagtak, so at tað uttan fekk nakað av upprunaútsjóndini aftur. Innan varð húsið broytt soleiðis, at á fyrstu hædd var tingsalurin við áhoyraraplássum, tvær forstovur, toilett, tekniskt rúm og rúm til tíðindafólk. Á loftinum var stór sitistova, í norðara enda tvey minni fundarrúm, harav annað varð nýtt til skrivstovu, ið hevði teldu, telefax, kopimaskinu og annað. Umframt hetta var eisini pláss til ein lítlan køk á loftinum. Tá Apotekið flutti í nýggju hølini við R.C. Effersøesgøtu, varð „gamla Apotek“ keypt til floksrúm, og seinni fór Løgtingsskrivstovan eisini at húsast har. Keypsprísurin var 4,6 mió. kr.

Partar av tingmanningini vóru harmir um, at ætlanirnar um at byggja nýtt tinghús úti í Tinganesi vórðu sleptar. Umbyggingin var tó so mikið væleydnað, at løgtingsmenn sum heild vóru nøgdir við úrslitið. Hóast hetta sum so nógvar ferðir áður einans skuldi vera ein fyribilsloysn, vóru ikki nógvar røddir, sum av álvara tosaðu um at fáa bygt eitt nýtt lögtingshús.

Ætlanirnar frá 1997

Nýggjastu ætlanirnar um broyting av hølisumstøðunum hjá Løgtinginum fóru av bakkastokki í 1997. Tær eru enn ikki lidnar, og tí skal ikki verða gjørt stórvegis burtur úr teimum her. Í samband við, at tað í 2002 fóru at verða 150 ár síðani Løgtingið varð endurstovnað, umhugsaði Løgtingsins formansskapur, hvussu hetta serstaka ár skuldi hátíðarhaldast. Ein tignarligur móguleiki var at byggja nýtt lögtingshús. Nógvar hugsanir vóru frammi um, hvar nýggja húsið skuldi staðsetast, bæði í fjølmiðlunum og millum tingmenn. Niðurstøðan hjá formansskapinum var, at besta loysnin var, at húsið varð verandi har tað var, og at telefonverkshúsið gjørdust ein partur av lögtingshúsinum. Á vári 1998 varð ein arkitektakapping fyrireikað í samstarvi við Arkitektafelag Føroya. Vinnari av kappingini gjørdist Heidi Poulsen, arkitektur, men ætlaða nýbyggingarætlanin varð tó av ongum.

Orsøkin til, at ætlanin varð slept, var, at tað á heysti í 1999 gjørdist formansskapinum greitt, at meiriluti ikki var í Løgtinginum fyri ætlanini. Summir tingmenn vóru ímóti, tí ætlanin var dýr, hon varð mettt at kosta 80 til 100 mió. kr. Aðrir vóru

harmir um, at tinghúsið frá 1854 skuldi takast niður. Formansskapurin slepti tí ætlanunum um nýbygging og samtykti, at verandi lögtingshús skuldi verða standandi. Tað skuldi ístaðin umvælast, umbyggjast og byggjast saman við telefonverksbygninginum við einum millumbygningi.

Samanumtøka

Skal takast saman um tær mongu byggiaetlanirnar, ið eru tiknar fram í hesi grein, kann skjótt staðfestast, at tey farnu 150 árinu hefur nógv verið kjakast um hólisumstøður Løgtingsins. Kortini eru tær sum heild lítið broyttar. At skiftandi sorinskrivarar, sum hildu til í lögtingshúsinum í umleið 100 ár, ikki hava mett tingshúsið vera serliga hóskandi, er greitt. Teir kærdu ferð eftir ferð sína neyð, men teirra klagumál vórðu ikki hildin at vera ein avgerandi grundgeving fyri, at húsið skuldi verða broytt. Harafturímóti endaðu trupulleikarnir við, at sorinskrivarin fekk egið dómhús, meðan hólisumstøðurnar hjá lögtingsmanningini í høvuðsheitum vóru óbroyttar.

Løgtingshúsið, sum amtmaðurin í 1852 hevði ætlanir um, varð ikki bygt, tí at Løgtingið metti, at hetta fór at verða ov kostnaðarmikið. Ístaðin varð eitt nógv minni hús bygt, ið skjótt vísti seg at hava vansar, tí tað var ov berliga innrættað. Tað gingu einans fá ár, áðrenn lögtingshúsið mátti broytast. Sama hendi við ætlanini hjá norska arkitektinum Sinding Larsen, hon varð mett at vera ov dýr, og tí varð ein bílig, men eisini minni nøktandi loysn funnin ístaðin. Greinin nertur við, at hendan loysnin eisini bert stóð í fá ár, áðrenn røddir aftur fóru at tosa um broytingar í innrættingini og møguliga nýbygging. Í 1930-unum vórðu nógvar ætlanir havdar á lofti, tó uttan at nøkur teirra varð gjøgnumførd. Hesa ferð var tað tó ikki einans peningur, ið var trupulleikin, men harafturímóti eisini annar veraldarbardagi, ið brast á og við dýrtíð og vørutroti beindi fyri øllum móguleikum fyri húsabygging.

Eftir kríggið hava ætlanir eisini verið frammi. Nevnd eru hugskot um at byggja tinghús í Tinganesi, hesi eru ongantíð vorðin veruleiki. Í 1970-unum varð nógv arbeitt við ætlanum um nýbygging, men endin varð ein umbygging. Í 1998 varð eins og í 1930-unum ein arkitektakapping útskrivað. Ætlanirnar, ið komu inn, vóru hábærsligar, men eingin teirra varð framd í verki. Ístaðin varð umbyggt enn einaferð. Men hvørjar

Tinghúsið í dag, eftir seinastu umbyggingina.

eru so orsökinnar til trupulleikannar, ið altíð hava verið knýttir at ætlanunum um ný- ella umbygging av lögtingshúsinum?

Fyri nýbyggingarætlanirnar í 1852–1854 og 1904–1907 er eyðkennið, at tingmenn ikki vildu brúka neyðuga peningin, ið kravdist fyri at fáa eina hábærsliga loysn. Inntøkurnar hjá Løgtinginum vóru sum heild fáar, smáar og svikaligar um miðju 19. øld. Undir óviljanum ímóti at brúka pening hava tí eyðvitað ligið óttin fyri lántøku og óttin fyri ikki at kunna svara hvørjum sítt. Tað var í lagi at sláa seg til tols við tað næstbesta, um hetta hevði við sær, at sleppast kundi undan einum møguligum fíggarligum óføri.

Líknandi hugsunarháttur tykist hava verið serstakliga vanligur í gamla føroyska bóndasamfelagnum, sum í høvuðsheitum var bygt á býtisbúskap. Peningarenslið millum føroyingar var avmarkað, lántøka var hættislig og skuldi um gjørligt ikki verða framd. Sigast kann tí, at lögtingshúsið, sum varð bygt í 1854, hóskaði væl inn í tað samfelagið, tað varð bygt til. Ein meiriluti av tingmanningini var ikki vanur við stór og prýðilig hús, slíkar glæstriborgir høvdu tí ongan stórvegis týdning í teirra hugaheimi. Skiftandi amtmenn og sorinskrivarar vóru

møguliga ikki serliga glaðir fyri lögtingshúsið, men teir vóru danir og tí vanir við aðra mentan og annan byggisið.

Fyrsti føroyingurin, ið gjørdi greitt, at hann ikki var nøgdur við lögtingshúsið, var Jóannes Patursson í 1905. Føroyar vóru í 1904–1907 eitt samfelag í støðugari framgongd. Fíggjarliga grundarlagið var broytt, samfelagið var í nógv størri mun enn fyrr bygt á beinleiðis peningabúskap. Lántøka skuldi tí ikki longur havt sama ófrættardámin yvir sær. Føroyski skúla- skapurin, sum í 1850-unum næstan ikki var til, var í einum drúgførum vøkstri. Tjóðskapar- og sjálvstýrissrøslurnar, sum um aldarskiftið høvdu vunnið sær tryggan sess millum føroyingar, høvdu við sær, at nógv størri dentur varð lagdur á tað føroyska enn 50 ár frammanundan. Talið á føroyingum, ið fór av landinum fyri at ganga á háskúla, var vaksandi. Harumframt hevði fiskiskapurin við fremmandar strendur eisini alsamt vundið upp á seg hesi árin. Nógv fleiri føroyingar enn fyrr høvdu sostatt verið uttanfyri landoddarnar, og nógvir føroyingar høvdu havt høvið til at vaksa sær um sjónarringin.

Frammanfyri er nortið við, at Jóannes Patursson nevnið virðing fyri Løgtinginum sum eina orsök til, at neyðugt var við nýggjum lögtingshúsi. Tær hugsanir, sum Jóannes Patursson legði fram í hesum sambandi, bera boð um, at ein hugburðsbroyting var um at henda í føroyska samfelagnum. At vinna Løgtinginum størri rættindi var ein av hornasteinunum hjá føroysku sjálvstýrissrøsluni. Trupult var at ímynda sær, at hetta fór at verða veruleiki, so leingi tingið mátti húsast í einari hálvrotnari smáttu. Samstundis er tó eisini greitt, at ein partur av orsökini til, at byggjætlanin hjá Sinding Larsen datt niðurfyri, var, at broytingartíðarskeiðið enn ikki var komið at enda. Hóast framskygd fólk sum Jóannes Patursson sóu, at neyðugt var við broytingum, vóru tey enn í minniluta. Ein stórir meiriluti av lögtingsmanningini í 1906–1907 tykist hava verið læstur fastur í somu gomlu vanahugsanini, sum hevði forkomið byggjætlanunum hjá Dahlerup í 1852–1854.

Áhaldandi nýbyggingarætlanirnar í 1930-unum kunnu við omanfyri nevnda í huga skiljast sum framhaldandi fylgjur av nútímansgerðini av føroyska samfelagnum. Lögtingshúsið var nú heilt einfalt vorðið ov lítið, tí at tørvurin á landsumsitingarhølum hevði vundið uppá seg. Orsøkin til, at ongin av nýbyggingarætlanunum, ið fekk virðisløn, kortini varð framd

í verki, tykist hava verið, at hesar vóru ov smáar. Tær hildu seg innanfyri teir fíggjarkarmar, sum Løgtingið og Landsnevndin høvdu sett. Kortini varð Thomas Havning biðin um at gera ætlanir um eitt hús, ið var so stórt, at størsti parturin av landsumsitingini skuldi kunna húsast undir somu lon. Um lögtingshús móguliga hevði verið bygt í fyrra helmingi av 1940-unum, um annar veraldarbardagi ikki var brostin á, er torført at siga við vissu. Í 1852–1854 og 1904–1907 var Løgtingið ósamt um byggjætlanirnar. Henda ósemjan var ikki til staðar í 1930-unum. Møguleikin var tí heilt avgjørt til staðar.

Tinganes var longu í 1939 nevnt sum rætta staðið at byggja lögtingshús. Áðrenn annan veraldarbardaga var hetta ikki gjørligt, tí ein privat handilsfyrirtøka átti økið. Eftir at aldar-gamli tingstaðurin í 1947 aftur var komin á føroyskar hendur, vóru nógv, ið hildu, at nú var tíðin komin, til at Løgtingið skuldi flytast út aftur í Tinganes. Hetta var tó ein hugsan, sum øll ikki kundu taka undir við. Løgtingsviðgerðin í 1970-unum ber týðiligan vitnisburð um, at bæði fyrimunir og vansar vóru við eini slíkari flyting. Skal hugsast um orðini hjá Jóannesi Patursson frá 1905 um virðing fyri Løgtinginum, kann staðfestast, at varð lögtingshúsið staðsett á einum søguligum staði sum Tinganesi, hevði hetta avgjørt viðført tign, men samstundis eisini ótíðarhóskandi loysnir fyri nútíðar føroyingin. Trupult tykist hava verið at valt ímillum tign og lagaligheit, og hetta man vera høvuðsorsøkin til, at málið kom í drag og ongantíð gjørdist veruleiki.

Valið millum tign og lagaligheit tykist eisini hava stóran leiklut í trupulleikunum, sum hava stungið seg upp í samband við nýggjastu nýbyggingarætlanirnar. Hevði ætlanin frá 1949 um at byggja lögtingshús saman við telefonverksbygninginum verið framd í verki, var neyvan gjørt stórvegis hóvasták burtur úr, at gamla tinghúsið varð niðurtikið. Lögtingshúsið fekk tó loyvi at standa í umleið 50 ár afturat. Sæð út frá einum varðveitingarsjónarmiði er tinghúsið sostatt vorðið nakað væl eldri. Sigast kann, at tinghúsið í hesum samanhangi hevur vunnið sær størri rætt til at verða standandi. Tæð, ið Løgtingsins formansskapur tykist hava havt í huga við byggjætlanunum, var ein lagalig loysn á afturvendandi hølistrupuleikunum, sum Løgtingið hevur virkað undir. Sæð út frá hesum sjónarmiði

hevði rættasta loysnin avgjört verið, at verandi lögtingshús varð tikið niður, og eitt nýtt nútíðarhóskandi hús bygt í staðin. Tignin og tað søguliga virðið hjá einum háltannaðhundrað ára gomlum húsi, sum alt hetta tíðarskeiðið hevur verið hølið hjá landsins kosna fólki, eru tó ikki fyri ongum. Tí sær út til, at lögtingshúsið í Húsabø fær loyvi til at verða standandi langt inn í framtíðina.

Keldur***Prentaðar heimildir***

N. Andersen: *Færøerne 1600–1709*. København 1895. (Endurprent H. J. bókhandil Tórshavn 1964)

Jórun í Dali: *Tinganes Færøernes landstyre administration*. Atlantic Review nr. 9 1995

Edward Mitens: *Eg minnst – Skrivstovustjóri løgtingsins*. Tórshavn 1969.

Arne Thorsteinsson: *Ráðstova- Gildisskáli- Tinghús*. Mondul nr. 3 1978.

Arne Thorsteinsson: *Tinganes 1673*. Fróðskaparrit 28. og 29. bók 1980.

Dimmalætting 22.12.1906. (Føroya Landsskjalasavn)

Løgtingstíðindi.

Løg- og vartingsbøkur. Skrivað av og givið út Einar Joensen.

Óprentaðar heimildir:

Savnið hjá Færø Amt. (Føroya Landsskjalasavn)

Savnið hjá Føroya landsstýri. (Føroya Landsskjalasavn og Tinganes)

Savnið hjá Føroya lögtingi. (Føroya Landsskjalasavn)

Savnið hjá Tórshavnar býráði. (Føroya Landsskjalasavn)

Savnið hjá Føroya landfúta. (Føroya Landsskjalasavn)

Heimildarfólk

J.P. Gregoriusen, arkitektur.

Jógvan Sundstein, fyrrverandi lögmaður.

Jógvan Sundstein

f. 1933 í Tórshavn. Útbúgvinn
bankamaður 1949-52 og prógv
sum lóggildur grannskoðari 1962.

Løgtingsmaður 1970-94,
løgtingsformaður 1980-84,
løgmaður 1989-91 og
landsstýrismaður 1991-93.

Inntøkugrundarlag tingsins síðani endur- stovnanina í 1852

Endurstovnan Løgtingsins

Tað var táverandi einaveldiskongurinn Fríðrikur 6., sum tók av Føroya løgting í 1816. Sjálvtt um Føroyar vóru norskt land, høvdu tær í longri tíð verið stýrðar úr Keypmannahavn. Í Danmark varð farið undir at nýskipa fyrisitingina av ríkinum í 1661, tá einaveldið varð sett á stovn. Tey gomlu lenini vórðu avtikin, og nýggjar fyrisitingarligar eindir, amt, sum vóru undir leiðslu av kongsins embætismonnum, amtmonnum, vórðu sett á stovn. Føroyar komu undir amtsskipanina í 1720, men tær fingtu ikki sjálvstøðugan amtmann fyrr enn í 1816. Menningin av embætisskipanini undir einaveldinum tømdu so líðandi fólksins umboðsstovnar, løgtingini, fyri innihald. Hetta hevði við sær, at seinast í 1700-talinum varð farið undir at avtaka løgtingini í danska ríkinum, og í 1816, sama ár sum Føroyar fingtu sjálvstøðugan amtmann, varð føroyska Løgtingið sum tað seinasta í ríkinum niðurlagt.

Amtmaðurin kom sostatt at stýra í Føroyum, uttan at Løgtingið, sum jú varð avtikið í 1816, kundi leggja seg út í nakað av almennu viðurskiftunum í føroyska samfelagnum. Amtmaðurin ráddi sostatt eftir galdandi lóg fyri øllum landsins viðurskiftum og hevði um hendi alt samband við kongsins stýri í Keypmannahavn. Tað sigur seg sjálvtt, at hann tí eisini umsat øll almenn peningalig viðurskifti í Føroyum. Tað snúði seg bæði um inntøkur kongs frá Føroyum, herundir kongliga einahandilin, og møguligan ríkisstuðul til Føroya. Hesin

ríkisstuðul var tó fyrst og fremst tær útreiðslur, sum ríkið ella kongur hevði av rakstrinum av landinum.

Frælsisrákið og politisk medvitan hjá fólkinum í Europa, herundir eisini í Danmark, øktist í fyrru helvt av 19. öld. Hetta hevði við sær trýst á einaveldið. Sum øllum kunnugt fekk Danmark í 1849 nýggja grundlóg, sum avtók einaveldið og skipaði fólkavaldan ríkisdag. Her skal ikki vera komið inn á støðu Føroya, hvussu danska grundlógin varð kunngjørd í Føroyum, og hvussu føroyingar komu at velja ríkisdagsmenn.

Føroyingar yvirhøvur høvdu ikki stóra politiska tilvitan í 1850-unum, og tí varð tað stórt sæð litið upp í hendurnar á donskum embætismonnum at skipa fyri. Ein partur av nýskipanini gjørdist, at við danskari lóg varð Føroya løgting sett á stovn (endurreist) sum eitt danskt amtsráð í 1852. Eitt annað, sum skjótari fekk ávirkan á samfelagsmenningina, var, at um leið 4 ár seinri varð einahandilin avtikin, og vinnufrælsi innført í Føroyum.

Gamla Løgtingið var ein stovnur, sum hevði tvær høvuðsuppgávur. Løgtingið var ein yvirdómstólur í Føroyum, sum var undir eftirliti av kongsvaldinum, sum hevði tað endaliga dómsvaldið um hendi, og tað røkti fólksins áhugamál mótvegis kongsins embætismonnum. Løgtingið var, longu tá tað varð sett á stovn í 1274, undir eftirliti av kongsvaldinum. Hetta eftirlit gjørdist meira umfatandi við tíðini, serstakliga í tíðini eftir at einaveldið varð sett á stovn í Danmark í 1661. Tað nýggja Løgtingið, sum varð sett á stovn í 1852, var stórt sæð ein fólkavaldur stovnur við somu avmarkingum sum donsku amtsráðini, sum tað var skipað við støði í. Tað hevði ongan lóggevandi myndugleika, men tað hevði, umframt tær somu ráðgevandi og fyrisitingarligu heimildir, sum donsku amtsráðini høvdu, rætt til at venda sær til donsku ríkismyndugleikarnar við uppskotum til føroyska lóggávu. Høvuðsendamálið við nýggja Løgtinginum var at stuðla undir føroyskt lóggávuarbeði í Ríkisdegnum, sum Ríkisdagurin ikki hevði stórt innlit í. Upprunaliga hevði Løgtingið 16 fólkavaldar limir, men talið varð sum frá leið økt, soleiðis at tað í 1906 var komið upp í 20. Harumframt vóru tveir fastir limir. Tað vóru Føroya próstur og amtmaðurin, sum eisini var fastur formaður. Hesir báðir sótu í tinginum við atkvøðurætti líka til 1923, tá

Fyri 200 árum síðani vóru øll figgjarligu viðurskifti landsins avgreidd úr sama kassa, sum kongligi einahandilin hevði undir hond. Kassin varð nevndur landsins kista. Hetta var landsins kista til hon varð seld nýstovnaða Sparikassanum í 1832.

próstur gleið heilt út, meðan amtmaðurin helt fram við mæti- og talurætti men uttan atkvøðurætt.

Peningarenslið Danmarkar og Føroya millum

Danski statskassin hevði ávísar inntøkur úr Føroyum. Tað snúði seg um ávís gjöld so sum jarðarskatt, tollgjöld v.m. Hin vegin rindaði staturin útreiðslur viðvíkjandi Føroyum. Hetta varð gjørt eftir tí, sum amtmaðurin og donsku ráðharra-stovurnar hildu vera neyðugt, og í onkrum førum eftir umsókn úr Føroyum frá fleiri føroyingum í felag ella einstaklingum.

Tá ið Løgtingið varð skipað í 1852, broyttist hetta eitt lítið sindur. Nú høvdu føroyingar fingið eitt fólkavalt forum, sum kundi viðgera føroysk samfelagsmál og harvið hevði móguleika fyri at ávirka gongdina í landinum, hóast tað bert var ráðgevandi. Løgtingsins ávirkan á almennu peningaviðurskiftini kom tí skjótt at liggja á tveimum økjum. Annað var at umsita ein lítlan part av egnum inntøkum, sum tingið fekk at ráða yvir, og hitt var at skjóta upp og tilmæla ríkisstjórnini at veita stuðul ella bera kostnaðin av ymiskum rakstri ella útbygging í føroyska samfelagnum. Alt, sum tingið viðgjørði, skuldi fara um amtmannin, og málini vórðu frá honum send til ella

móttikin frá viðkomandi ráðharrastovum. Umsitingin av Føroyum í donsku stjórnini lá til langt aftaná aldarskifti hjá Løgmláráðnum.

Inntøkugrundarlagið Løgtingið hevði at ráða yvir

Tá ið hugtakið inntøkugrundarlag verður umrøtt, týðir tað fyrst og fremst samlaða inntøkan í samfelagnum. Av hesum kann so ein partur krevjast inn til tann, sum umsitur samfelagið. Í hesi umrøðu verður orðið nýtt í teirri merking, at tað snýr seg um inntøkuna ella tær peningaupphæddir, sum Løgtingið hevur havt at ráða yvir frá 1852 til dagin í dag. Tað vil siga peningur, sum stavar frá skatti, gjøldum, tolli, ríkistuðli og eisini lántøku, og á hvønn hátt hetta hevur verið skipað og fyrisitið.

Almenni sektorin var ikki serliga stórur í 1852 og heldur ikki í nógv ár frameftir. Harafturat stýrði danska stjórnin so gott sum øllum almennum økjum í Føroyum. Tað vil siga, at stjórnin rindaði útreiðslurnar og fekk eisini størsta partin av uppkrevdu inntøkunum. Tað var tí bert ein ógvuliga lítil partur, sum Løgtingið fekk heimild at arbeiða við, bæði tá tað snúði seg um útreiðsluøki og uppkrevjan av inntøkum. Eisini skal havast í huga, at í minsta lagi í hálva øld, frá tí Løgtingið varð endurreist, var hugburðurin hjá tingmonnum yvirhøvdur tann, at Føroyar skuldu kosta danska ríkiskassanum so lítið sum møguligt. Samskiftið millum ríkismyndugleikarnar og Løgtingið gjøgnum amtmannin var merkt av eini ávísari „underdanigheit“ frá føroyskari síðu.

Tey fyrstu mongu árin stávaðu høvuðsinntøkurnar hjá Løgtinginum frá jarðarskatti, rúsdrekkagjøldum, tíggjund og hvalagjøldum. Viðmerkjast skal, at upphæddirnar – sjálvt eftir tátíðar umstøðum – vóru smáar. Tingið hevði bert nakrar fáar túsund krónur at ráða yvir av uppkrevdum inntøkum. Líka til aftaná aldarskiftið vóru inntøkurnar ikki vorðnar meira enn 10–20.000 kr. árliga. Harumframt kom eitt sindur av statsstudningi til ávís endamál eftir umsóknum. Tað, sum staturin annars rindaði fyri sín rakstur av Føroyum, kom ikki við í roknskapirnar hjá Løgtinginum. Henda skipanin er fyri so vítt galdandi enn, men síðan 1988 eru stórir partar av útreiðslum ríkisins til málsøki í Føroyum, sum heimastýrið hevur tikið við fyrisitingini av, lagdar um til heildarveiting, sum síggjast á

løgtingsfíggarlógini. Útreiðslur ríkisins til ríkisuppgávur, sum ikki eru lagdar til heimastýrið at lóggeva og ella fyrisita, síggjast framvegis ikki á føroyska landskassaroknskapinum.

Skipanin av umsitingini av Løgtingsins egnu inntøkum Løgtingið og landskassin hava í sínum fíggarskipanum líka til fyri heilt fáum árum síðani arbeitt við grunnum. Landskassans virksemi var í stóran mun býtt upp í ávísar grunnar. Hetta stavar frá teirri tíðini, tá Løgtingið varð endurstovnað í 1852. Upprunin er helst eisini at finna í gomlum donskum skipanum. Føroyar vóru sum kunnugt eitt amt, og tí eru líknandi skipanir, sum vóru galdandi í donskum amtum, nýttar her.

Frá byrjan av vóru nakrir grunnar settir á stovn, og høvdu teir hvør sær sítt avmarkaða virksemi. Tað vil siga, at teir hvør sær fingi inntøkur frá ávísam keldum og rindaðu fyri hvør sítt slag av útreiðslum. Grunnarnir vóru hesir:

Amtsrepartitionsfonden

Tað sær út til, at høvuðsgrunnurin hevur verið Amtsrepartitionsfonden. Hann skuldi líka sum vera kapitalgrundarlagið hjá amtskommununi. Hann kom seinri á meiri føroyskaðum máli at vera róptur Amtsgrunnurin og hevði sína livitíð, líka til heimastýrislógin fekk gildi. Sjálvt undir seinra heimsbardaga var høvuðsinnihaldið í roknskapi og fíggarstandi Løgtingsins roknskapurin fyri Amtsgrunnin.

Hesin grunnur hevði upprunaliga sínar høvuðsinntøkur frá jarðaskatti og skatti álíknaður kommununum. Høvuðsútreiðsla grunsins var í mong ár kostnaðurin av løgtingsarbeiðinum, men eisini smávegis aðrar útreiðslur, sum vóru flokkaðar sum „*Justits-, Politi- og Fattigvæsen, Medicinalvæsen og Skolevæsen*“, vórðu goldnar úr hesum grunni.

Færø Amts økonomiske fond

Hesin grunnur hevði nakað av inntøkum frá grindadrápi og nakað av stórhvalagjaldi. Útreiðslur úr grunninum fóru partvís til vegir, brúgvar og lendingar, partvís útreiðslur í sambandi við grindadráp og harafturat stuðul til mentunarlig øki sum til dæmis bókasøvn, fólkaháskúlan, kvøldskúlar v.m.

Færø Amts Fattigkasse

Inntøkurnar til hendan grunnin vóru hvør sær smáar, men stavaðu frá fleiri ymiskum økjum. Eitt sindur frá hvørjari grind, bótur av ymiskum slagi, arvagjöld, gjöld fyri handilsloyvi og eina tíð eisini avgjöld frá teimum, sum seldu rúsdrekka. Úr grunninum fór peningur til sosial endamál, nakað til sjúkrahús, nakað til fátækrahjálp hjá kommunum og eisini til einstakar persónar og børn fødd uttanfyri hjúnalag.

Færø Amts Skydskasse

Útreiðslur til skjúts fóru úr einum serligum kassa. Hesar útreiðslur vórðu partvís avgreiddar av amtinum og partvís av sýslunum. Men tað vóru kommunurnar, sum skuldu rinda útreiðslurnar. Hetta varð skipað yvir „skjútsgrunnin“. Grunnurin álíknaði sambært serligari lóg gjöld á kommunurnar og uppkravdi peningin frá teimum. Amtið og sýslurnar fingtu so sínar útreiðslur afturgoldnar úr grunninum.

Fonden for Forulykkes efterladte

Omanfyrinevndi grunnur var eisini lagdur undir ræði Løgtingsins. Hann var ikki serliga umfatandi og varð brúktur eftir sínum endamáli, fyri tað mesta í hvussu er. Hann hevði sínar inntøkur frá tí sokallaða „Jordbogskasse“. Hesin grunnur skal ikki koma í bland við „Forsikringsforeningen for Forulykkes Efterladte på Færøerne“. Hetta seinast nevnda felagið var eitt tryggingarfelag, sum ikki hevði nakað beinleiðis við tað almenna at gera.

Kirkjukassarnir

Kirkjukassarnir vóru skipaðir sum ein fyri hvørt prestagjald. Inntøka teirra var tíggun, seinri endurgjald fyri avtikið tíggun. Útreiðslurnar vóru bygging og viðlíkahald av kirkjum, ljós, breyð, vín, reingerð v.m. Hóast kassarnir vóru fyri hvørt prestagjald sær, høvdu teir tætt samstarv, tí teir læntu javnan pening til hvønn annan.

Aðrir grunnar og virksemi

Løgtingið kom eisini at umsita onnur smærri øki, sum høvdu hvør sín roknskap. Nevnst kunnu til dømis: *Grindegarnet i Vestmanna*, *Færø Amts Skolefond (Realskúlin)*, *Engelstedts Legat*

og Færøske Almueskole-Læreres og -Lærerinders Pensionsfond. Aftaná aldarskiftið komu tvey nýggj virkisøki afturat, sum Løgtingið hevði fíggjarligu ábyrgdina av. Tey vóru Telefonverk Føroya Løgtings (*Færøernes Amtskommunes Telefonvæsen*) og Bróstsjúkrahúsið (*Færø Amtskommunes Tuberkulose-Sygehus i Hoydal*). Hesi høvdu, longu tá fá ár vóru farin, hvør sær ein størri umsetning enn sjálvur Amtsgrunnurin.

Inntøkusløg og inntøkuupphæddir

Vit hava ongur uppgerðir fyrr enn einaferð í 1960-unum av samlaðu tjóðarinntøkuni í Føroyum. Tá varð byrjað at seta upp tjóðarroknaskapir. Fara vit 100 ár aftur í tíðina, vita vit tí sjálvandi ikki, hvør samanlagda inntøkuskapanin í føroyska samfelagnum var. Samstundis mugu vit eisini gera okkum greitt, at samfelagið bert í heilt lítlan mun var eitt peningasamfelag. Gjaldseindin til 1873 var ríkisdálar, tá farið varð yvir til krónur. Ein króna gjørdist ein hálvur ríkisdáli. Men tað var ikki nógv av hesum gjaldseindum í umfari. Bóndagarðarnir vóru í stóran mun sjálvbjargnir, og tey, sum ikki sjálvi áttu jørð, vóru fyri tað fyrsta yvirhøvdur fátæk og høvdu ikki ta

Umsetningurin á sanatoriinum í Hoydølum fór fá ár eftir stovnan upp um umsetningin í sjálvum Amtsgrunninum.

stóru peningánýtsluna, men harumframt royndu tey eisini so vítt gjørligt at vera sjálvhjálpin við teim neyðugastu vørunum.

Broytingarnar gingu heldur ikki so skjótt, sum okkara ættarlið hevur upplivað. Stóru broytingarnar í føroyska samfelagnum, sum í 1800-talinum mentist frá at vera eitt stórt sæð sjálvberandi bóndasamfelag til at verða eitt framleiðsluskapandi peningasamfelag, byrjaðu við avtøkuni av einahandlinum í 1856, og menningin helt áfram, tá sluppfiskiskapurin tók seg upp í 1870-unum. Í veruleikanum vóru broytingarnar byrjaðar longu frammanundan, at einahandilin varð avtikin, og vóru hesar broytingar avgerandi fortreytir fyri, at tað í heila tikið gjørdist neyðugt at avtaka einahandilin. Fyri tátíðina vóru hetta stórbroytingar, men sæð við okkara eygum gekk menningin ikki serliga skjótt. Ferðin á samfelagsgongdini var ikki so stór – kanska títbetur – og ikki minst politiskar viðgerðir og avgerðir tóku langa tíð. Løgtingið hevði ongan veruligan avgerðarrætt, tí tann endaligi lóggevandi og úttinnandi myndugleikin lá hjá ríkismyndugleikunum í Keypmannahavn. Hóast Løgtingið hevði rætt til at venda sær til ríkismyndugleikarnar við lógaruppskotum, – tað høvdu dansku amtsráðini ikki heimild til at gera – so kundi long tíð ganga, áðrenn eitt uppskot, sum var samtykt í Løgtinginum, kom aftur úr Ríkisdegnum sum lóg. Tiltøk, sum stjórnin ynskti at seta í verk, vórðu send Løgtinginum til ummælis, og tingið var bert saman í nakrar fáar vikur eina ferð um árið í juli/august mánaði. Tá ið tingið sjálvst royndi at taka fyrsta stigið, tók hetta upp aftur longri tíð. Viðgerðin í tinginum tók ofta fleiri ár, og síðani varð málið sent stjórnini, sum so aftur brúkti langa tíð og kanska sendi málið aftur til tingið, áðrenn nøkur avgerð varð tikin. Postsambandið millum londini var heldur ikki so gott. Peningaliga hendu heldur ikki tær stóru broytingarnar hjá almennu Føroyum fyrstu 50 árinum aftaná, at Føroya løgting varð endurstovnað.

Sum nevnt frammanfyri, kom tingið at ráða yvir nøkrum grunnnum, sum høvdu eitt sindur av inntøkum til nýtslu til almenn endamál. Peningaupphæddirnar vóru smáar – eisini eftir tátíðar umstøðum. Beinleiðis inntøkuskattur varð ikki goldin í Føroyum fyrrenn í 1920-unum. Tað, sum goldið varð í seinru helvt av 19. øld og fyrst í 20. øld, vóru í høvuðsheitum hesi gjøld:

Tíggjund
Jarðarskattur
Stórhvalagjöld
Rúsdrekkagjöld
Tollur ella innflutningsgjöld

Nøkur av hesum gjøldum komu saman við endurstovnanini av Løgtinginum, onnur komu seinri. Í tí skapi tey høvdu, eru øll avtikin fyri langari tíð síðani.

Vert er eisini at leggja til merkis, at statskassin fekk broðurpartin av gjøldunum, meðan bert ein minni partur fór í teir føroysku grunnarnar. Aftaná at kommunur vórðu skipaðar í Føroyum í 1872, kundu hesar leggja skatt partvís á jørðina og partvís persónligan skatt á „ogn og førimum“.

Hóast búskaparlíga framgongd hjá øðrum samfelagsbólum, so var tað jarðabrúkið, sum líka til langt aftaná aldarskiftið rindaði høvuðspartin av teim inntøkum, sum tað almenna hevði og kravdi frá landsins íbúgvum. **Tíggjundin** varð uppkravd frá jarðabrúkinum, og **jarðarskatturin** var beinleiðis ein byrða hjá hesum vinnubólki. Tíggjundin varð partvís avtikin í 1892 og avloyst av einum øðrum jarðargjaldi og rúsdrekkagjaldi. Hendan inntøka var rópt endurgjald fyri tíggjund.

Stórhvalagjöld var ein týðandi inntøka hjá Amtsgrunninum, ta tíðina hesin vinnuvegur var í vælmaktini, serliga um leið og nakað aftaná aldarskiftið. Onkuntíð hildu summir tingmenn, at hetta skuldi verða tann berandi almenna inntøkan hjá Amtsgrunninum. (Sí seinri minnilutaálitið hjá tingmanninum Jacob Dahl).

Rúsdrekkagjaldið sær eisini út til at hava verið ein týðandi inntøka hjá almenna sektorinum. Avgjaldið var mest lagt á brennivín, men eisini øl og vín hava fingið álagt gjöld. Hesar vørur hava verið skattaðar í meira enn 100 ár, og Føroyar hava enn í dag ein hin harðasta rúsdrekkaskattin. Hesin skattur hevur til allar tíðir verið tvinnaður saman við rúsdrekkapolitikk, og tað fekk eisini politiskar avleiðingar fyrst í farnu øld í sambandi við sokallaða „tilboðið“ hjá Jóannes bónda. Ein stórir partur av rúsdrekkagjøldunum fór í síni tíð í statskassan, meðan minni parturin fór í Løgtingsins part.

Um aldarskiftið 1900 merktist í føroyska samfelagnum, at

framgongd hevði verið í vinnulívini. Jarðarbrúkið hevði ikki longur størsta týðningin, men í størri og størri mun fiskivinnan og handilsvinnan. Hetta hevði við sær, at uppskot komu fram um, at onnur enn landbúnaðurin eisini skuldu bera sín part av samfelagsútreiðslunum, umframt at inntøkvæksturin í samfelagnum gav grundarlag fyri hægri skatti til útbygging av landinum. Til dømis hevði Jóannes Patursson í 1902 eitt „*Forslag om Nedsættelse af en Kommission til Udarbejdelse af en ny Skatteordning m.m.*“ Millum annað sigur bóndin í sínum viðmerkingum: „*Lagtingets Evne til at afholde de offentlige færøske Udgifter bør ganske naturligt staa i forhold til Befolkningens økonomiske Evner. Da det er bekendt, at den økonomiske Tilstand her i Landet har været stærkt fremadgaaende i det sidste Tiaar, medens derimod de Finanser, Lagtinget raader over, aldeles ikke kunne siges at være blevne forøgede i Forhold til Befolkningens stigende Skatteevne, saa maa det indrømmes, at Tinget nu, pøknært set, ikke er i Besiddelse af den Ydeevne, som dets Stilling gør ønskeligt. Først ved en foretagen Omændring i vore Skatteforhold vil dette efterbaanden kunne ske.*“ Eina aðra staðni verður sagt: „*...men jeg skal tillade mig at henpege paa det store misforhold, der nu finder Sted derved, at Landbruget er saa overmaade stærkt belastet med Skatter og Afgifter i Forhold til Kapitalen og andre Næringsveje.*“

Tá stórhvalaveiðan veruliga tók dik á seg tíðliga í 20. öld, hildu summir tingmenn, at inntøkan haðani fór at verða berandi inntøkan hjá Amtsgrunninum.

Sjálvt uppskotið hjá Jóannesi Patursson var hetta:
„At der nedsættes en Kommission til at udarbejde og foreslaa en ny Skatteordning for Færøerne, gaaende ud paa ved rimelige Skattepaalæg i Forhold til Skatteevnen at udjævne Misforholdet i det nuværende Beskatningsvæsen og derved forøge Lagtingets Indtægter; indtil videre at foreslaa et Toldpaalæg af 10 Øre pr. Pot almindeligt Brændevin og et Toldpaalæg paa de andre sprituøse Drikkevarer i Forhold hertil; endvidere, at hele Brændevinsafgiften henlægges under Lagtingets Administration.

I Tilfælde af Forslagenes Gennemførelse, vil det formentlig være rigtigt af den derved eventuelt indvundne Kapital at danne en Landskasse for Øerne, henlagt under Lagtingets Raadighed.“

Vit leggja til merkis, at fyri fyrstu ferð er her eitt uppskot, sum beinleiðis umrøður móguleikan fyri einum føroyskum landskassa. Ein landskassi, sum ikki gjørdist veruleiki fyrr enn í 1948.

Hetta uppskotið varð framlagt fá ár frammanundan Jóannes bóndi kom aftur av Ríkisdegi við „tilboðnum“, sum – um tað varð samtykt – hevði broytt nógv um bæði politisku og fíggjarligu gongdina í Føroyum. Men sum øllum kunnugt varð tað felt eins og áður nevnda uppskot frá Jóannes Patursson um eina „Skattekommission“.

„Tilboðið“ hevði politiskt rok við sær. Tað gjørdist veruliga beinleiðis orsøkin til politiska floksbýtið í Føroyum í 1906. Innihaldið í „tilboðnum“ var í stuttum, at tær inntøkur av Føroyum, sum higartil vóru farnar í ríkiskassan, nú skuldu fara í ein føroyskan landskassa, sum tingið skuldi ráða yvir. Afturfyri skuldu føroyingar yvirtaka nøkur málsøki sum vegir, havnir, telefon, kirkju og skúla og bera útreiðslurnar av teimum. Ríkið skuldi lata Løgtinginum eitt fast tilskot hvørt ár, og við egnum inntøkum og ríkistilskotinum skuldi Løgtingið stýra teimum føroysku málunum, sum tað eisini skuldi hava ábyrgdina av. Enn var hetta veikt uppsett, tí ætlanin var, at samráðast skuldi um tilboðið, um Løgtingið tók undir við høvuðsregluni. (Tikið úr bókini „Politiska søga Føroya“ eftir Hans Jacob Debes).

Í 1907 á ólavsøku varð aftur lagt fram uppskot um endurskoðan av skattaviðurskiftunum. Hesa ferð vóru tað tingmenninir D.P. Michelsen, Símun av Skarði, T.J. Petersen,

O.N. Skaalum og J. Patursson, sum lögdu uppskotið fram. Málið varð eftir 1. viðgerð beint í eina nevnd, sum kom við álitum í september 1907.

Áhugavert er at síggja, at tingmenn nú byrja at argumentera við, at neyðugt er hjá Løgtinginum at útvega sær fleiri inntøkur fyri at nökta tey krøv, sum natúrliga gera seg galdandi í tí meira og meira framkomna samfelagnum. Nevndin byrjaði álitum soleiðis: *„Efterhaanden som udviklingen skrider frem, stilles der til Tinget stadig større Krav om pekunier Støtte snart i den ene, snart i den anden Retning. Af de Krav, der for Tiden ere oppe og som i en nær Fremtid nødvendigvis ville paakræve Lagtingets Støtte, kan nævnes: Udvidelse af Telefonnettet, Anleggelse af Havne og Køreveje, Opførelse af tidssvarende Sygebuse og Opførelsen af en Statsskole.“*

Meirilutin í nevndini segði víðari: *„Den eneste nævneværdige Indtægt, Lagtinget for Tiden raader over, er Afgiften af Storbvaler; men denne er ikke alene usikker, men langt fra tilstrækkelig til Gennemførelsen af de paatænkte Reformer. Man kunde tænke sig de nødvendige Beløb tilvejebragt enten ved direkte eller indirekte Beskatning eller begge disse Beskatningsmaader i Forening.“* Síðani verður umrøtt tað ynskiliga í at uppkrevja óbeinleiðis skatt heldur enn beinleiðis persónligan skatt. Men nevndarmeirilutin sá, at samansetingin av tinginum ikki gav móguleika fyri hesum. Tí skutu teir upp, at innførdur varð beinleiðis skattur, um ikki øll samfelagsmenningin skuldi steðga. Aftur í 1907 verður komið inn á tað óráttvísa í tá galdandi skatting, sum serliga gekk út yvir jarðarbrúkið. Sagt verður m.a.: *„At gaa til en betydelig Skatteudskrivning paa Grundlag af den nuværende Skatteordning vilde være i højeste Grad uretfærdigt, da Jordegodset derved vilde blive belastet i alt for høj Grad. Man maa derfor faa gennemført en Ordning, efter hvilken der maa indføres en mere retfærdig Skatteudskrivningsmaade end hidtil.“*

Meirilutin skjeyt síðani upp, at *„Amtmanden anmodes om at udarbejde et Forslag til Lov om Formue- og Indkomstskat til Amtsrepartitionsfonden til Forelæggelse for næste Aars Lagting.“*

Men nevndin var ikki samd. Ein minniluti (tingmaðurin Jacob Dahl) segði soleiðis: *„Jeg kan ikke erkende, at der for Tiden er Anledning til at iværksætte nogen større Skatteudskrivning her paa Øerne og heller ikke til at undersøge, ad hvilke Veje større Skat eventuelt skal tilvejebringes. Jeg skal bl. a. henpege paa, at Storbvalsafgiften for i Aar andrager henved 40.000 Kr.“* Eisini

helt minnilutin, at „*Jordegodset*“ knógvaði undir ov stórum parti av skattabyrðuni, og hann vildi gjarna vera við til at lætta um skattabyrðina hjá landbúnaðinum, men helt ikki at neyðugt var við nakrari størri skattaumskipan fyri at náa hesum máli. Hann setti tó einki uppskot fram um nakra broyting, men bert at málið varð útsett til næsta ár.

Við atkvøðugreiðsluna fall uppskotið hjá meirilutanum, meðan uppskotið hjá minnilutanum varð samtykt. Sostatt hendi einki á hesum sinni.

Løgtingið arbeiddi so víðari í nøkur ár á sama hátt tó við eitt sindur hægri inntøkum, tí inntøkuskapanin í samfelagnum øktiskt ár um ár.

Sum tað m.a. sæst av frammanfyri nevnda løgtingsmáli, var inntøkan, sum tingið ráddi yvir í 1907, komin uppá eini 40–50.000 kr. Frá tingsins endurreisn í 1852 til fram í móti aldarskiftinum vóru tingsins inntøkur ikki nógv øktar. Í 1890-unum vóru tær ikki stórt meira enn eini 10–20.000 kr. árliga. Hetta hóast vinnuliga virksemið í samfelagnum hevði verið í støðugari framgongd. Til samanbering kann nevast, at slupp-irnar, sum keyptar vórðu í tíðini frá 1872 til aldarskiftið, kostaðu eini 10–15.000 krónur hvør.

Eingin beinleiðis skattur var til Løgtingið og heldur ikki tollur annað enn á rúsdrekka. Sum nevnt áður, vórðu royndir gjørdar at áleggja skatt og toll ella innflutningsgjöld til Løgtingsins kassar, men tað gekk striltið at fáa hetta samtykt. Í 1923 varð samtykt: „Lov for Færøerne om den kommunale Beskatning.“ Í 1925 varð lóg um innflutningsgjöld samtykt. Umframt rúsdrekka komu nú gjöld á tubbakk, sjokulátu og onkrar aðrar luksusvørur. Tingið álíknaði framvegis skatt á kommunurnar eftir nýggju skattalógini, men í 1933 varð samtykt at uppkrevja løgtingsskatt. Hesin skattur varð seinri róptur landsskattur, og tað eitur hann tann dag í dag.

Upphæddirnar hjá Løgtinginum vóru, sum longu nevnt, rættiliga smáar. Vit kunnu leysliga býta tíðarskeiðini upp soleiðis:

1852–1909	1910–1920
1921–1930	1931–1940
1941–1948	1949–1960
1961–1970	1971–1980
1981–1990	1991–2000

1852–1909

Eftir teim upplýsingum, sum fyriliggja frá Løgtingstíðindum og roknskapum, hevur inntøkan verið heilt lítil fyrstu árin. Í 1880-unum og 90-unum bert um leið 10–20.000 kr., og sjálvt tá vit koma yvirum aldarskiftið, hevur inntøkuvøxsturin í samfelagnum ikki sligið ígjøgnum hjá løgtingsgrunnunum. Í eini uppgerð frá 1909 sæst, at Amtsrepartitionsfonden hevur havt eina inntøku uppá kr. 18.388 og Økonomisk Fond hevur havt sína mest týðandi inntøku frá stórhvalagjaldi uppá kr. 21.519. Harafturat koma so aðrar smærri inntøkur og inntøkur hjá øðrum grunnum, men samanlagt ikki meira enn um leið kr. 50.000. Fyrst í 20. øld tekur nýtt virksema hjá Løgtinginum seg upp. Tað er Telefonverkið og Bróstsjúkrahúsið. Komið skal vera aftur til hetta seinri.

1910–1920

Nú hækka tøluni nakað. Taka vit til dømis roknskapirnar fyri 1919 sær í stórum soleiðis út:

	<i>Inntøkur</i>	<i>Útreiðslur</i>
Færø Amts Repartitionsfond	77.468	46.669
Færø Amts økonomiske Fond	2.890	4.316
Færø Amts Fattigkasse	8.611	11.096
Færø Amts Skydskasse	6.622	2.550
Færø Amts Skolefond (realskúlin) ..	<u>24.319</u>	<u>26.289</u>
Tilsamans	<u>119.910</u>	<u>90.920</u>

Hetta árið hevur Amtsgrunnurin havt sum høvuðsinntøku upptøku av láni kr. 73.000. Tað vil siga, at aðrar inntøkur hava bert verið kr. 4.468, og harav var enntá kr. 3.000 statsstuðul.

Umframt teir her nevndu grunnarnar, hava kirkjukassarnir í 1919 havt um leið kr. 10.000 í inntøku, serliga endurgjald fyri tíggjund. Útreiðslurnar eru eitt sindur torførar at gera upp, tí bygging og størri umvælingar av kirkjum eru í fleiri førum fíggaðar við lánum úr øðrum kirkjukøssum.

1921–1930

Í hesum tíðarskeiðinum verður fyrsta veruliga skattalóg samtykt (kommunuskatt), og nýggj tolllóg verður samtykt. Talan

verður tí nú um nakað meira av peningi hjá Løgtinginum at ráða yvir. Eitt yvirlit fyri 1928 sær soleiðis út:

	<i>Inntøkur</i>	<i>Útreiðslur</i>
Amtsgrunnurin	163.711	112.804
Økonomiski grunnurin	35.705	22.891
Fátækrgrunnurin	10.008	10.950
Smiril	74.721	81.219
Skúlagrunnurin (realskúlin)	50.510	47.102
Kirkjugrunnurin (allar kirkjur)	<u>32.293</u>	<u>59.652</u>
Tilsamans	<u>366.948</u>	<u>334.618</u>

Smiril er tikin við her, tí Løgtingið um hetta mundi gjørdi avtalu við ríkisstýrið um at gjalda kostnaðin av Strandferðsluni. Ein ríkisstudningur uppá kr. 10.000 er kortini við í inntøkunum.

1931–1940

Strandfaraskipið „Smiril“ gjørdist ein av stóru útreiðslum landsins í 1920-unum.

Tríatiárin vóru búskaparliga tung. Løgtingið gjørdi sokallaðar fíggjarsamtyktir, sum minna um tær fíggjarlógir, vit nú kenna. Í fíggjarsamtyktini fyri 1938 verður beinleiðis sagt, at roknað

verður við minkandi skattainntøku, men samstundis síggja vit, at enn eru nakrar av teimum gomlu skattainntøkunum, so sum jarðarskattur og álíkning á kommunurnar við, men sum nakað nýtt er ríkisstudningur uppsettur eftir „finansplaninum“. Hesin finansplanur var ein avtala, sum gjørd varð millum Løgtingið og ríkisstýrið.

Í høvuðsheitum sá Fíggjarsamtykt Løgtingsins fyri 1938 soleiðis út:

Inntøkur:

Jarðarskattur	8.500	
Løgtingsskattur	60.000	
Tollur	170.000	
Ríkisstudningur (eftir „finansplaninum“)	100.000	
At álíkna kommununum	120.000	
Aðrar inntøkur	<u>31.200</u>	<u>489.700</u>

Útreiðslur:

Løgtingskostnaður	39.000	
Dómsmál	4.000	
Valum viðv.	1.000	
Læknar, sjúkrahús o.t.	77.200	
Ferðaútreiðslur sýslumanna	1.000	
Skúla- og mentunarmál	12.500	
Landbúnaður	14.600	
Fiskivinna	10.000	
Smiril	25.000	
Havna- og vegabygging	230.000	
Løgtingsverkfrøðingurin	6.000	
Ábyrgd fyri havnalán	12.000	
Rentur	25.000	
Avdráttir	30.000	
Ymiskt	<u>2.400</u>	<u>489.700</u>

Fíggjarsamtykt er eisini fyri hinar grunnarnar, men eru hesar upphæddir nú lutfalsliga smærri í mun til Amtsgrunnin.

1941–1948

Tá skilnaðurin kom millum Danmarkar og Føroya í 1940 broyttist politiska støðan nógv, og Løgtingið kom at hava nógv

meira at siga. Eisini fíggarliga fekk tingið nógv størri ábyrgd, sjálvt um danski staturin eisini krígsárini gjøgnum amtið rindaði ein part av almennu føroysku útreiðslunum. Pengaríkiligheitin í samfelagnum gjørdist størri, og prívøksturin var rættiliga stórur. Hetta hevði við sær, at upphæddirnar hjá Løgtinginum eisini margfaldaðust. Í krónum var roknskapurin fyri 1943 næstan 10 ferðir størri enn í 1938. Í høvuðstølum sá Roknskapur Løgtingsins (Amtsgrunnurin) fyri 1943 soleiðis út:

Inntøkur:

Jarðarskattur	8.968	
Løgtingsskattur	2.854.172	
Tollur	1.179.933	
Álíknað kommunum	80.000	
Stuttleikaskattur	40.659	
Aðrar inntøkur	<u>143.500</u>	<u>4.307.232</u>

Útreiðslur:

Løgtingskostnaður	142.142	
Dóms- og lögreglumál	39.298	
Sjúkrahús, læknar o.t.	682.511	
Skúla- og mentunarmál	179.748	
Landbúnaður	95.277	
Fiskivinna	21.572	
Smiril	112.000	
Vegir og havnir	1.095.037	
Sosialhjálp	119.851	
Dýrtíðarviðbót	791.716	
Studningur til flýggjandi úr		
Danmark til Svøríki	100.000	
Til ymiskar grunnar	585.000	
Ymiskt	<u>363.830</u>	<u>4.327.982</u>

Vert er at leggja til merkis, at tingið í november 1943 eftir uppskoti frá Jóannes Patursson og broytingaruppskoti frá Andras Samuelsen játtaði 100.000 kr. til danskar statsborgarar, sum vóru flýddir til Svøríkis.

Peningurin varð goldin til donsku sendistovuna í Stockholm. Hetta var gjørt fyri at vísa samhuga føroyinga við teim flýggjandi.

1949–1960

Hin 1. apríl 1948 varð heimastýrslógin sett í gildi. Løgtingið hevði nú gjøgnum Landsstýrið ábyrgdina av og lóggávuvaldið á yvirtiknum málum. Fíggjarmál vórðu yvirtikin, herundir skatta- og tolllógáva. Vit finga nú ein føroyskan landskassa. Tað, sum Jóannes Patursson longu hevði skotið upp í 1902.

Upphæddirnar hjá Løgtinginum og landskassanum vóru nú ótkar nakað, og málsøkini vóru fleiri og fjølbroyttari. Taka vit ein av teim fyrstu landskassaroknskapunum aftaná heimastýrskipanina, tann fyrri tíðina 1. apríl 1950 til 31. mars 1951, síggja vit, at samlaði umsetningur landskassans er stívliga 9 mió. kr. Á inntøkusiðuni er næstan alt skattur, tollur og onnur líknandi gjöld.

Inntøkusiðan sá soleiðis út:

Beinleiðis skattur	3.168.992
Tollur	5.091.479
Valutagjöld	162.051
Útflutningsgjöld av salt- og klippfiski	383.987
Skemtansskattur	89.103
Rentur og onnur gjöld	<u>300.523</u>
Inntøkur tilsamans	<u>9.196.135</u>

Nú sæst myndin við tveimum høvuðsinntøkum týðuliga, nevniliga skatti og tolli (innflutningsgjöld). Kortini eru nakrar inntøkur, sum hava ein vissan týdning, til dømis valutagjöld, sum vóru ein avleiðing av ófrælsu peningaflytingunum millum lond. Útflutningsgjöld vóru galdandi í fleiri ár. Í dag tykjast tey løgin, tí tey darvaðu útflutningsvinnuna. Stuttleikaskatturin varð avtíkin fyrri eini 20–30 árum síðani.

Útreiðslusiðan, sum samanlagt svaraði nøkulunda til inntøkusiðuna, eitt lítið yvirskot var, var sundurgreinað í tey málsøki, sum fyrri stóran part hava havt sama uppbyggingu upp til dagin í dag.

1961–1970

Fara vit 10 ár fram til fíggjarárið 1961–62, síggja vit, at umsetningurin á landskassaroknskapinum økist til 29,3 mió.kr.

Inntøkurnar vóru stórt sæð hesar:

Skattur	8.602.000
Tollur	18.427.000
Valuta- og útflutningsgjöld	1.067.000
Gjöld stavandi frá bilum	558.000
Rentur og aðrar inntøkur	<u>600.000</u>
Inntøkur tilsamans	<u>29.254.000</u>

Nú vit eru komin upp í sekstíárin, hevur landskassin fingið nøkur nýggj inntøkusløg. Ein serligur skattur varð uppkravdur sum **fólkapensiónsskattur**. Hesin skattur, sum í 1961–62 var 900.000 kr., varð ikki inntøkuførdur hjá landskassanum, men fluttur yvir á serliga fólkapensiónskonto. Nøkur ár seinri varð fólkapensiónsskatturin avtikin, og fólkapensiónin goldin beinleiðis yvir fíggjarlógina. Ein annar skattur, sum hevði sæð dagsins ljós, var **rentuskatturin**. Hesin varð tikin við einum hálvum procenti av rentuinntøkunum á øllum innistandandi í peningastovnunum. Hann virkaði væl í mong ár, men seinri gjørdist hann eitt spekulatiónsamboð, og rentuskattskipanin varð munandi broytt í 1991. Ein onnur inntøka, sum byrjar at gera seg galdandi í sekstíárunum, er **vektgjald frá bilum**. Hendan stendur við og er nógv økt síðani. Umframt vektgjöldini er biltollurin ella skrásetingargjald vorðin sera týðandi inntøka.

Útreiðslusíðan hevur framhaldandi nøkulunda sama skip, sum hon fekk aftaná heimastýrisskipanina, men áhugavert er at leggja til merkis, at hetta árið (1961–62) er ein serligur stórir postur útreiðsluførdur. Tað er ein upphædd uppá kr. 2.385.000 við tekstinum: Sett av til tap av portugalstrolarunum. Samstundis er yvirskotið kr. 0. Tað vil siga, at alt yvirskotið, sum annars hevði verið, er avsett móti tapi.

1971–1980

10 ár seinri, í 1971–72, er javnvágin á fíggjarlógini og landskassaroknskapinum økt nógv. Frá 29 mió. í 1961–62 til um leið 139 mió. í 1971–72. Tað er eisini í 1960-unum, at búskaparligi vøxturin tekur dik á seg fyri síðani við alt skjótari ferð at vaksa í sjeiti og áttati árunum. Annars er roknskaparmynstrið nøkulunda tað sama bæði viðvíkjandi inntøkum og

Tá talið á bilum av álvara fór at økjast í 1960-unum, fekk landið eina eykainntøku bæði frá vektgjaldi, biltolli og skrásetingargjaldi.

útreiðslum, bert við størri tølum. Av teim 139 mió. vóru ca. 51 mió. skattur og ca. 81 mió. tollur. Hetta árið er vert at leggja til merkis, at føroyski parturin av avlopi danska tjóðarbankans var stívliga 5 mió. Henda inntøkan hevur verið skiftandi, summi ár 0 kr., onnur ár heilt uppi á einum 40–50 milliónum.

1981–1990

Sum nevnt vaks búskaparlíga virkseimið nógv í 1970-unum og 1980-unum. Hetta sást aftur á fíggarlóginum, tað vil siga virkseimi landskassans og Løgtingsins. Í 1984–85 var javnvágin á landskassaroknskapinum økt um leið 10 ferðir í mun til 1971–72. Hetta árið var javnvágin 1.440 mió. kr. Herav vóru skattainntøkurnar 760 mió. og tollinntøkurnar 646 mió. Nú er lutfallið millum skatt og toll koppað á. Skattainntøkurnar eru nú størri enn tollinntøkurnar. Á útreiðslusíðuni sæst, at posturin: Fiskivinna, sigling o.t. kostar heilar 472 mió. kr. Stuðulin til vinnuna ella afturberingina er í hæddini hesi árin.

Seinast í 1980-unum øktist landskassavirkseimið upp aftur meira. Árin um leið 1990 var fíggarlógin millum 3 og 3,5

mia. kr., men lækkaði so nakað aftur til 1994 og 1995, tá ferð aftur kom á búskapin í Føroyum.

1991–2000

Vert er at leggja til merkis, at løgtingsfíggarlógirnar og landskassaroknskapirnir til seinast í 1980-unum ikki vístu donsku útreiðslurnar av Føroyum. Tá ið blokkstuðulsskipanin varð gjøgnumførd, kom meginparturin av donsku útreiðslunum við í roknskapin. Blokkurin varð uppførdur sum inntøka í landskassaroknskapinum. Harafturímóti verða beinleiðis danskar útreiðslur av felagsmálum framvegis ikki tiknar við í landskassaroknskapinum. Blokkstuðulsskipanin kom í gildi partvís í 1988 og partvís í 1993.

Í 1993 vórðu meginparturin av innflutningsgjøldunum av-tikin, og í staðin var ein skipan við meirvirðisgjaldi sett í gildi. Henda skipanin, sum verður nýtt í flestum av okkara grannalondum, er nú ein týðandi partur av landskassans inntøkum. Í 2000 vóru mvg-gjøldini 24% av samlaðu inntøkunum.

Um vit hyggja at teimum nýggjastu landskassaroknskapunum, sær inntøkumynstrið hjá landskassanum soleiðis út (í mió. kr.):

	1996	2000
Inntøkuskattir	827	1.309
MVG og annar óbeinleiðis skattur	966	1.116
Aðrar inntøkur	126	89
Blokkstuðul frá danska statinum	<u>867</u>	<u>973</u>
Tilsamans	<u>2.786</u>	<u>3.487</u>

Viðmerkjast skal, at aftaná at landskassin árinum 1989–1994 hevði stór hall, hevur hann frá 1997 havt stór yvirskot.

Peningavirðið er nógv broytt, síðani Løgtingið í 1852 varð endurstovnað. Ein króna (fyrstu árinum ein ríkisdáli) hevði uppá seg nógv størri virði, enn ein króna hevur í dag. Peningaumfarið kann heldur ikki á nakran hátt samanberast. Stór er broytingin, frá tí tingmenn líka frá 1852 til væl aftaná aldar-skiftið høvdu eini 10–20.000 kr. árliga í ymsum grunnum at ráða yvir, til peningastreymurin gjøgnum landskassan nú árliga fer at nærkast teim 4 milliardunum ella 250.000 ferðir so nógv í nominellum krónum.

Aðrir stovnar undir Løgtinginum

Frammanfyri hevur verið nevnt, at Løgtingið aftaná aldar-skiftið fór at umsita nýggjar stovnar uttanfyri Amtsgrunnin og hinar løgtingsgrunnarnar. Tað byrjaði við Telefonverki Føroya Løgtings og Bróstsjúkrahúsinum í Hoydølum. Hesir stovnar hava útviklað seg hvør sín veg. Tíbetur í báðum førum rætta vegin. Bróstsjúkrahúsið, sum var neyðugt og gjørði stóra nyttu, tann tíð tað var, er niðurlagt fyri fleiri árum síðani. Telefonverkið hevur ment seg hin vegin, og frá umsetningi uppá fáar hundrað túsund krónur í byrjanini av øldini er tað í dag ein av størstu og bestu fyrítøkunum í landinum. Frá at vera Telefonverk Føroya Løgtings varð tað fyri fáum árum síðani umskipað til partafelag undir navninum Føroya Tele. Landskassin eigur framvegis allan partapeningin í felagnum.

Ein annar stovnur, sum vísti seg á figgjarætlanum hjá Amtsgrunninum í 1920-unum, og sum eisini hevði serligan roknskap, var „Smiril“. Smiril er framvegis ein landsstovnur, sum nú eitur Strandfaraskip Landsins. Hann røkir bæði innanlands ferju- og partvís bussferðsluna. Smiril hevði í síni tíð ein rakstur uppá um leið 100.000 kr. Nú er umsetningurin nærri 100 milliόνum.

Landskassin eigur eisini Føroya Banka, men tað er av serligum orsökum. Í 1992 varð Figgjargrunnurin frá 1992 sambært avtalu millum donsku stjórnina og Føroya landsstýri skipaður. Landskassin setti pening í grunnin, og hesin setti aftur partapening fyrst í Sjóvinnubankan og síðani í Føroya Banka. Grunnurin eigur nú stórt sæð allan partapeningin í samanlagda bankanum Sjóvinnubankin/Føroya Banki.

Partapeningurin í Atlantic Airways og Føroya Lívstrygging er eisini landskassans ogn. Landskassin er harafturat garantur fyri eginpeningin hjá Landsbanka Føroya. Gjøgnum Framtaksgrunnin eigur landskassin eisini Føroya Fiskavirking og Faroe Seafood. Aðrar fyrítøkur ella grunnar eru eisini undirlagdar Landsstýrinum. Nevnst kunnu Postverk Føroya, Realkreditstovnurin, Føroyagrunnurin frá 1971 (Kjølbro fyrítøkurnar), Húsalánsgrunnurin, Jarðargrunnurin, Ílleggingargrunnurin (60 mió. grunnurin) og landskassans egnu útlán. Talan hevur seinastu tíðina verið um at einskilja ella privatisera nakrar av hesum fyrítøkum. Í øllum førum er greitt, at í lötuni eru hesar ognir nógvar milliόνir, kanska nakrar milliárdir krónur verdar.

Nógv er broytt, síðani Lögtingið varð endurstovnað. Í dag verða landsins figgjarligu viðurskipti umsitin í Figgjarmálaráðnum á Argjum.

Í frágreiðing frá 2001 frá einum bólki, sum gjørdi eitt álit um einskiljing av landsins ognu, varð mettt, at virðið hjá úrvaldum fyrirtøkum hjá landinum, gjørt upp eftir bókaðum eginpeningi við árslok 2000, var um leið 3,8 mia. kr.

Almenn lántøka

Í Dimmalætting fyri 5. januar 1928 hefur gamli tingmaðurin Jógvan Poulsen (1854–1941) nakrar hugleiðingar um tingarbeiði. Hann var lögtingsmaður frá 1883 til 1928. Um tað at læna pening sigur Jógvan Poulsen m.a. soleiðis: *„At læna pening var í mínum ungu døgumildið at vera skomm. Noyddist ein at gera tað, royndi hann at fáa lánið frá kendum manni og fáa tað loyniliga og rinda tað aftur sum skjótast. Hesin sami bugsunarháttur ráddi tá eisini á tingi. Tingmenn vildu ikki brúka meira úr nøkrum kassa, enn hann sjálvur kundi gjalda. Var tað onkuntíð neyðugt at brúka meira, var roynt at læna frá einum øðrum av tingsins kossum. Kirkjukassarnir lántu hvør frá øðrum, og eina ferð minnist eg, at tingið lánti grindanótini í Vestmanna pening úr økonomisk fond.*

Fyrstu ferð eg minnst, at lögtingið hevur lánt peninguttanifrá var, tá tuberklasjúkrabúsið í Hoydølum varð bygt. Allir vóru tá samdir um, at trongd var til eitt slíkt bú, og tað kundi ikki fáastuttan við at læna pening.“

Smátt um smátt tók Løgtingið annars sum frá leið onkur lán, millum annað varð lán tikið til Telefonverkið og til Smiril. Ikki fyrr enn í 1970 byrjaðu einstakir stovnar hjá landinum og eitt lítið sindur seinri sjálvur landskassin at taka lánuttanlands. Hesar upphæddir gjørdust sum frá leið rættiliga stórar, og harvið fekk landskassin upp aftur meiri pening at ráða yvir. Eisini fóru Løgtingið og Landsstýrið longu í 1950-unum undir at veðhalda fyri lánnum hjá fyrítøkum og stovnum. Hesi veðhald gjørdust sum frá leið ein stór byrða hjá landskassanum, og størsta lántøka landskassans gjørdist veruleiki fyrst í 1990-unum, tá nógv veðhald gjørdust effektiv, samstundis sum landið lánti nógvan pening at seta í føroysku bankarnar. Hesar upphæddir komu samanlagt uppá um leið 6 mia. krónur.

Tíðirnar batnaðu tó aftur, og nú hevur landskassin tað nógv betur. Afturgjaldsskipan er gjørd viðvíkjandi lánsskuldini, sum eisini er minkað, og umframt sjálvan javnan á figgjarlógini hevur landskassin havt lutfalsliga stór yvirskot seinastu 3–4 árin.

Samanumtikið kann sigast, at nógv er broytt, síðani Løgtingið varð endurstovnað í 1852. Løgtingið ráddi tá kanska yvir 10.000 kr. til nøkur fá smámál. Hetta broyttist ikki nakað serligt fyrrenn væl aftaná aldarskiftið, tá tingið smátt um smátt fekk eitt sindur meira vald og eitt sindur meira av peningi at ráða yvir. Aftaná seinra heimsbardaga kom meir og meir ferð á búskapin, og beint nú stendur føroyski búskapurin í fullum blóma. Men samfelagsbúskapur er skiftandi, og tað hava ikki minst Føroyar merkt. Vit hava seinastu 50 árin havt fleiri búskaparligar kreppur. Tær svárastu vóru í 1950-unum og tann allar ringasta frá 1991–1994. Við 150 ára haldið fyri Løgtingsins endurreisn verður seriøst arbeitt við at gera føroyska búskapin meiri sjálvstøðugan og byggja hann á sterkari og væl skipaðan grundvøll. Vónandi fer hetta at eydnast.

Keldur

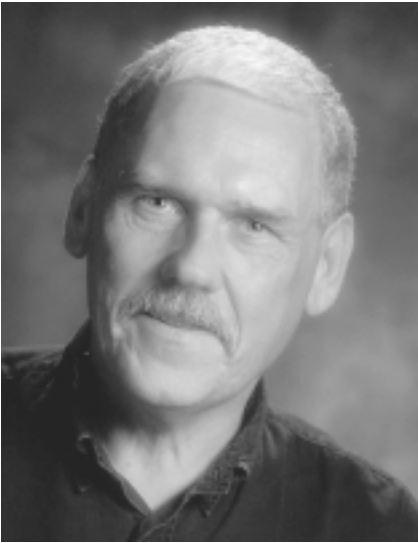
Løgtingstíðindi og roknskapir fyri løgtingsgrunnarnar og landskassan

Hans Jacob Debes: *Politiska søga Føroya 1814–1906*. Tórshavn 1993

Hans Jacob Debes: *Nú er tann stundin...* Tórshavn 1982

Grein í Dimmalætting 5. januar 1928 eftir Jógvan Poulsen

Løgmannsskrivstovan: *Frágreiðing um at einskilja fyritøkur landsins*. Tórshavn 2001

Jákup Thorsteinsson

f. 1943 í Tórshavn. Cand. mag. frá Københavns Universitet við søgu sum høvuðsgrein og donskum sum hjágrein. Dr. phil frá Aarhus Universitet við ritgerðini „Et Færø som Færø. Studier i Færøernes forfatningsmæssige stilling 1834–1852“, Århus 1990.

Adjunktur og lektor í Føroya Studentaskúla og HF-skeiði 1974–90. Deildarleiðari á Landsskúla-fyrisingini og formaður í Læruráð Føroya 1980–83. Stjóri í Undirvísingar- og mentamálaeildini á Landsskrivstovuni 1990–97. Nú ráðgevi á Mentamálaeildini í Mentamálaráðnum.

Hevur m.a. skrivað „Hernaðarmál og Politikkur“ I, sum er prentað í „Føroyar í Kalda Krígunum“, (Løgmannsskrivstovan 1999) og framhaldið „Hernaðarmál og Politikkur“ II (Løgmannsskrivstovan 2000). Saman við øðrum „Avmarkaður Marknaður“ (Mentanarálit 1996). Saman við Sjúrdi Rasmussen skrivað „Rigsfællesskabet mellem Danmark og Færøerne“ í „Grundloven 150 år. Folketingets festskrift“, 1999. Hevur skrivað greinir í bløðum og fakligum tíðarritum og hildið fyrilestrar um søgu, útbúgving og mentan í Føroyum og øðrum Norðurlondum.

Løgting og amtmaður 1940–1945

Heimildir

Henda grein, hvørs høvuðsevni er at lýsa viðurskiftini millum Løgting og amtmann við serligum atliti at stýrisskipan Føroya í krígsárunum 1940–1945, er í stóran mun bygd á arkivið hjá C. Aa. Hilbert, amtmanni, sum er til skjals á Ríkisskjalasavninum í Keypmannahavn undir heitinum Privatarkiv nr. 6685. Her eru m.a. at finna dagbøkur Hilberts, frágreiðingar til donsku stjórnina um viðurskiftini í Føroyum í krígsárunum, metingar um føroyskan politikk, gjølligar frágreiðingar um fíggjarlig og búskaparlig viðurskifti, lýsingar av politiskum flokkum og virki teirra og av føroyskum politikarum og mangt annað.

Arkivið hjá Hilbert fevnir um skjøl, sum geva nýtt innlit í og nýggja vitan um Føroya søgu í krígstíðini. Tað lýsir væl ta støðu, hesin danski amtmaður var í, meðan kríggið vardi, hansara hugsanarhátt, og hvørjar hann helt skyldur sínar vera sum ovasti danski embætismaðurin í oyggjunum. Men tað lýsir eisini væl bæði mótstøðumenn og viðhaldsmenn hansara í føroyskum politikki, viðurskiftini við bretska hersetingarvaldið og donsku samstarvsfelagar amtmansins í London, sum hann hevði nógv samskifti við øll krígsárini. Millum skjølini hjá Hilbert eru tó mong skriv, sum hann ikki hevur skrivað, og sum eisini hava stórt kelduvirði. Dømi um hesi eru skriv eftir føroyskar politikarar og embætismenn, sum Petur Mohr Dam, Louis Zachariasen, Edward Mitens o.fl. Sjóarmiðini hjá hesum monnum koma væl fram í hesum skrivum, og eisini fæst góð mynd av politiska hugsanarháttinum hjá øðrum

oddamonnunum í føroyskum politikki sum Andrasi Samuelson, Jóannesi Paturssyni, Thorsteini Petersen og øðrum. Sumt av tí, sum Hilbert hevur skrivað, hevur ikki borið til at staðfesta í øðrum keldum ella í samrøðum við heimildarfólk. Sum dømi um hetta kann nevast frásøgn hansara um fólkafundin í Havn og ætlan fólkafloksmanna um at skipa fyri serligum føroyskum lögregluliði tann 10. apríl 1940. Tó er hetta tikið við – um ikki annað so fyri at lýsa, hvussu álvarsama Hilbert metti støðuna at vera í Føroyum fyrstu dagarnar eftir, at Danmark var hersett av Týsklandi, og fyri at fáa eina mynd av, hvat hann tykist at hava kunnað donsku stjórnina um.

Aðrar keldur, ið nýttar eru – tó í avmarkaðan mun – eru føroysk bløð, Folketingstidende, Løgtingstíðindi, Kunngerðarsavnið, Gerðabók Føroya Løgtings, Gerðabók fyri loynifundir Føroya Løgtings (1940 -) og Gerðabókin fyri stóru Landsnevnd. Hesar triggjar eru á Føroya Landsskjalasavni, dagbókatilfar hjá Andras Samuelson (privat ogn, Tórshavn). Tað nógva bretska skjalatilfarið, sum er um hesa tíð, er ikki nýtt. Víst verður her á serritgerðina hjá Høgna Mohr: „Hvar er tann nevin, sum slær“. Víst verður eisini á keldusavnið hjá Annfinni í Skála: „Stjórnarskipanarmálið 1946“ (1992), og til heildarviðgerðina av løgtingssøguni, sum Hans A. Sølvará hevur skrivað í hesum verki.

Viðgerðin av hesi grein er ikki skipað í tíðarrað. Heldur eru ymisk evni, ið sermerkja tíðina 1940 - 1945 tikin til umrøðu og viðgerðar, fyri á tann hátt at fáa greiði á ymiskum spurningum, ið snúgva seg um, hvussu Føroyar vórðu stýrðar hesi fimm árinum og við hvørjum heimildum, hetta stýrið varð framt. Roynt verður at lýsa støðu amtsins, tingsins, flokkanna og støðuna hjá leiðandi føroysku politikarunum. Nomið verður við danskt mentanarligt og politiskt árin í Føroyum og tey stýrisamboð, sum donsku myndugleikarnir høvdu í hondum. Eisini verður støðan hjá bretska hersetingarvaldinum viðgjørd.

Umleið 60 ár eru liðin, síðan tær hendingar, sum her verða viðgjørðar, fóru fram. Stórar samfelagsligar broytingar eru hendar síðan tá. Sama er at siga um politisku viðurskiftini og tær hugmyndir, sum eru tengdar at hesum. Politikarar tá á døgum hugsaðu og tosaðu í mongum førum ørðvísi enn í dag. Heimur teirra var ein annar. So er eisini, tá talað verður um mentanarligu virði og støði teirra. Hetta má havast í huga,

11. apríl 1940 boðaði Winston Churchill frá í Undirhúsinum, at bretar vóru farnir undir at herseta Føroyar.

bæði hjá tí, sum skrivar, og tí, sum lesur um tað, sum einaferð var politisk og søgulig nútíð.

Ikki fyrr enn ár 2000 bar til at søkja um loyvi at fáa innlit í alt skjalatilfarið í arkivinum hjá Hilbert í Ríkisskjalasavninum. Í størri ritgerð eigur hetta tilfar at verða nýtt saman við føroyskum og bretskum keldutilfari til tess at lýsa hetta áhugaverda tíðarskeið í Føroya søgu betur.

Churchill í Undirhúsinum

*„We are also at this moment occupying the Faroe Islands, which belong to Denmark and which are a strategic point of high importance, and whose people showed every disposition to receive us with warm regards. We shall shield the Faroe Islands from all the severities of war and establish ourselves there conveniently by sea and air until the moment comes when they will be handed back to the Crown and people of Denmark liberated from the foul thralldom in which they have been plunged by the German aggression“.*¹

Fyri at fáa eina fatan av bretsku hersetingini, endamáli og vavi hennara, er neyðugt at skilja, hvat liggur í hesum orðum Churchills. Fyrst varð sagt, at Føroyar vórðu hertiknar. Orsök-in var tann, at Bretland skuldi verjast móti Týsklandi, og Føroyar „are a strategic point of high importance“ – fyri verju Bretlands. Tað næsta, sum sagt varð, hevur politiskan og ríkisrættarligan týðning, tí ført varð fram, at Føroyar hoyrdu til Danmark og skuldu flýggjast hesum landi aftur, tá ið Danmark einaferð varð fríað aftur úr teirri trælstoðu, nazistarnir høvdu beint tað í. Sostatt bant bretska stjórnin seg til at virða ta ríkisrættarligu stoðu, sum var galdandi Danmarkar og Føroya ímillum, og sum var ásett av donsku ríkismyndugleikunum við stoði í donsku grundlógini. Í eygunum hjá bretsku stjórnini vóru Føroyar ein danskur landslutur, sum bretar átóku sær at verja fyríbils – nevnliga til kríggjð var liðugt.

Í somu røðu nam Churchill eisini við Ísland. Hann segði stutt og greitt: *„The question of Iceland needs further consideration, because Iceland is, as it were, a dominion of the Danish Kingdom.“*

1 Sir Winston Churchill í Undirhúsinum tann 11. apríl 1940 (Endurgivið av C.Aa. Hilbert amtmanni í „Indberetninger til Statsministeriet vedrørende de politiske forhold på Færøerne siden krigens udbrud i september 1940“ (s. 10); Privatarkiv nr. 6685). Øll talan er endurgivin í „PARLIAMENTARY DEBATES, fifth series, volume 359, HOUSE OF COMMONS official Report, fifth volume of session 1939-40 (London 1940), s. 746–747.

What I can say about Iceland at the moment is that no German will be allowed to set foot there with impunity“.² Hetta vísir, at bretar vóru greiðir um munin millum ríkisrættarligu stöðu Føroya og Íslands í danska ríkinum. Síðan 1918 hevði Ísland havt sjálvstýri ella fullveldi á so mongum økjum, at bert kongsfelagskapurin og nøkur fá onnur lógarskipað viðurskifti vóru eftir millum Íslands og Danmarkar. Churchill kundi tí av røttum sammeta Ísland við tey stóru sjálvstýrandi økini í bretska heimsveldinum, sum høvdu dominionstöðu. Hetta var ein onnur og politisk meira framkomin stöða enn tann, sum Føroyar vóru í.

Ríkisrættarliga stöða Føroya í danska ríkinum hevði við sær, at danska stjórnin hevði politiska yvirvaldsrættin yvir Føroyum. Eisini meðan Danmark var hersett 1940–1945, hevði danska stjórnin de jure henda rætt; men samstundis var veruleikin tann, at krígsárin vóru tað bretar, sum de facto høvdu yvirvaldsrættin yvir Føroyum.

Politiskt vald og valdsbýti í Føroyum 1940–1945

Í tí rættiliga nógva søguliga tilfari, sum skrivað er um viðurskiftini í Føroyum undir seinra heimskríggi, verður ofta ført fram, at danski amtmaðurin tey fimm krígsárin var avbyrgdur frá stjórnini í Keypmannahavn og tí mátti taka politiskar avgerðir sjálvur, stjórnarinnar vegna, sum fóru út um tær heimildir, sum í vanligum týdningi vóru lagdar at amtmansembætinum. Eisini hevur verið víst á, at amtmaðurin í ávísan mun býtti valdið við Løgtingið, sum við Bráðfeingisstýris skipanini í 1940 fekk økt vald – í ávísan mun eisini lóggávvald.

Til tess at gera hesa mynd av valdsbýtinum greiðari eigur at verða lagt afturat, at Hilbert amtmaður hesi árin fordi miðvísan danskan politikkk í Føroyum og ikki loyndi hetta, at hann ikki var so avbyrgdur frá donskum myndugleikum, sum vanliga hevur verið hildið, at honum tørvaði bretska hervaldið at styðja seg til, og at hann í stóran mun fekk bretska stuðul í virki sínum – hetta seinasta hevði eisini samband við, at

2 (Endurgivið av C.Aa. Hilbert amtmanni í „Indberetninger til Statsministeriet vedrørende de politiske forhold på Færøerne siden krigens udbrud i september 1940“ (s. 10); Privatar-kiv nr. 6685). Øll talan er endurgivin í „PARLIAMENTARY DEBATES, fifth series, volume 359, HOUSE OF COMMONS official Report, fifth volume of session 1939-40 (London 1940), síða 747.

samskiftis- og samstarvviðurskiftini millum bretska hervaldið og danska embætisverkið í Føroyum sum heild vóru sera góð. Hesi viðurskifti avmarkaðu í stóran mun virkismøguleikarnar hjá føroysku sjálvstýrissrøsluni.

Tað, sum Churchill segði í Undirhúsinum 11. apríl 1940, fekk stóran týðning fyri politisku gongdina í Føroyum í krígsárunum, tí báðir høvuðspartarnir í politiska stríðnum um ríkisrættarligu støðu Føroya: amtmaðurin-Sambandsflokkurin við hinum báðum samstarvsflokkunum øðrumegin og Fólka-flokkurin/viðgongda tjóðskaparrørslan hinumegin vóru bundin av hesum orðum. Fyri amtmannin og Sambandsflokkin vóru orð Churchills ein trygd ímóti tjóðskaparliga politikkinum hjá einum stórum og vaksandi parti av lögtingsmanningini, sum vildi taka ábyrgdina av landsins stýri, nú sambandið við Danmark var kvett av krígsávum. Fyri viðgongdu frælsisrøsluna vóru orðini ein forðing og ein politisk avmarking, sum fólka-floksmenn og aðrir sjálvstýrishugaðir føroyingar máttu taka støðu til. Tað var ikki gjørligt hjá Fólkaflokkinum at reka ein politik í Føroyum, sum var í andsøgn til áhugamálini hjá bretska hersetingarvaldinum – ella sum bretar kundu skilja sum eina hóttan móti støðu teirra í Føroyum.

Harafturímóti fylgdu bretar sjálvandi væl við í politisku viðurskiftunum í nazihersetta Danmark í krígsárunum, og tiltøk, sum danska stjórnin framdi – eitt nú undir trýsti frá týska hersetingarvaldinum, ávirkaðu meting og støðutakan breta til danska embætisvaldið í Føroyum. Hetta kom rættiliga greitt fram, tá Mason, bretskur konsul í Føroyum, tann 26. november 1941 kom inn á skrivstovuna hjá Hilbert og vildi hava at vita, hvat amtmaðurin og tingið ætlaðu at gera, nú danska stjórnin hevði undirskrivað Antikomintern-sáttmálan.³ Mason segði, at bretska stjórnin ikki hevði biðið hann geva amtmanninum nakað ítøkiligt uppskot um, hvat amtmaðurin skuldi gera í hesum sambandi; men sjálvur helt Mason, at tað

3 Privatarkiv nr. 6685, Pk 2; Amtmand C.Aa. Hilbert: A.IV. Den frie danske Bevægelse og Færøerne. Indberetninger til Statsministeriet fra amtmand C.Aa. Hilbert. Januar 1945 (s. 4-5).

Ongantíð var umdømi Danmarkar so lágt í frælsa heiminum, sum tá Erik Scavenius, uttan-ríkisráðharri í donsku samstarvsstjórnini í november 1941 undirskrivaði Antikominternsáttmálan saman við nazistiska Týsklandi og fasistalondunum Italia, Spania, Japan og øðrum heil- og hálvfasistiskum londum.

hevði verið beint í føri sum hesum, at amtmaðurin boðaði tinginum frá, at hann – nú Danmark hevði tikið hetta stig – ikki longur kendi seg bundnan at donsku stjórnini og heldur ikki kendi ábyrgd móttvegis hesi stjórn longur. Harumframt átti amtmaðurin at boða frá, at Føroyar kundu vænta, at Danmark, tá kríggið var av, fór at geva øllum føroyskum tjóðskaparligum áhugamálum eina reiðiliga viðgerð, samsvarandi teimum ynskjum, sum meirilutin av føroyingunum tá fór at hava.

Mason bar eisini fram, at higartil hevði bretska stjórnin stuðlað donskum stýri og danskari ávirkan í Føroyum; men eftir, at Danmark hevði undirritað Antikomintern-sáttmálan, var ikki vist, at bretska stjórnin framhaldandi fór at verða áhugað fyri hesum.

Bæði tað, at Mason tosaði um at vísa føroysku tjóðskapar-rørsluni sømdir og samstundis vísti á, at danska stýrið í Føroyum kanska ikki longur kundi rokna við heilhugaðum stuðli frá Bretlandi, setti amtmannin í eina trupla støðu, og bert ein tíma seinri tosaði Hilbert amtmaður við sambandsmenninar Johan Poulsen og Kristian Djurhuus. Allir triggir vóru samdir um, at støðan var so álvarsom, at okkurt mátti gerast, men samstundis var alneyðugt at fara fram á ein hátt, sum ávirkaði sambandið Føroya og Danmarkar millum so lítið sum gjørligt. Viðurskiptini vóru júst tey, at bæði amtmaðurin og sambandsmenninir vóru í eini tvístøðu: Um Hilbert, sum t.d. danski sendiharrin í USA, Kaufmann, alment setti seg upp móti donsku stjórnini, kundi hann verða koyrdur úr embætinum, og hetta vildu Hilbert og sambandsmenninir undir ongum umstøðum hava at henda, tí hetta hevði gjørt støðuna hjá danska embætisvaldinum í Føroyum sera trupla og fløkta. Hinvegin var tað óheppið, um amtmaðurin, meðan bretar hersettu Føroyar, ikki setti seg upp móti einari danskari stjórn, sum var so nógv stýrd av týsku nazistunum, at hon læt seg kúga til at undirskriva Antikominternsáttmálan saman við heimsins fasistalondum. Hartil kom, at hvørki Hilbert ella sambandsmenninir høvdu hug at geva føroysku sjálvstýris-rørsluni nakrar sømdir ella nøkur lyfti. Samstundis vóru Hilbert og sambandsmenninir nógv kroystir av Thorsteini Petersen og Jóannes Paturssyni, sum alment gjørdur vart við, at føroyingar áttu at loysa, tí danir høvdu undirskrivað Anti-

Týsk hernaðarflogfør yvir Amalienborg 9. apríl 1940. At Danmark varð hersett 9. apríl 1940, fekk stór ávirkan á politisku viðurskiptini í Føroyum.

kominternsáttmálan. Her, sum so mangan í heimildartilfarinum, kemur til sjóndar, at amtmaðurin í politikki sínum fyrst og fremst stuðlaði seg at Sambandsflokkinum, og í aðru syftu at Sjálvstýrisflokkinum og Javnaðarflokkinum, sum eins og Sambandsflokkurin vildu vera í ríkisfelagsskapi við Danmark, samstundis sum hann heilt greitt var mótstøðumaður Fólkafloksins. Seinri verður víst á, at Hilbert fekk ávísar trupulleikar og atfinningar av hesi rættiliga harðrendu politisku kós, sum kveistraði burtur allar semjumøguleikar við víðgongdu sjálvstýrispolitikararnar. Á ein hátt ber til at siga, at Hilbert gróv seg ov langt niður í føroyskan partapolitikk og tók miðvísa politiska støðu móti fólkaflaksmonnum.

Í fyrsta umfari svaraði Hilbert Mason, at hann ikki kundi taka greiða støðu í hesum máli, fyrr enn hann hevði ráðført seg við danska sendiharran í London, Reventlow greiva, og Andras Samuelsen, sum tá var formaður í Sambandsflokkinum. 1. desember 1941 boðaði Reventlow donsku stjórnini frá, at hann ikki longur kundi taka móti boðum frá henni „og *derfor måtte betragte mig som frit stillet til at forholde mig i overens-*

stemmelse med forudsætningerne for min ansættelse“.⁴ Hilbert valdi at fylgja Reventlow í viðurskiptum og samskipti hansara við stjórnina í Keypmannahavn og við myndugleikarnar í London.

Politikkur og fyrisiting fram til 1940

Løgtingslógin frá 28. mars 1923 hevði við sær ymiskar broytingar í mun til fyrr galdandi tinglógir. Tað, at prósturur ikki longur hevði fastan sess í tinginum, og at amtmaðurin ikki longur var tingformaður embætis vegna, var í sjálvum sær eitt framstig á fólkaræðisligu leiðini. Men samstundis var tilskilaður rættur amtansins embætis vegna at mæta í tinginum, og undir tingsviðgerð av málum at krevja orðið so ofta honum lysti. Eisini fekk hann rætt at seta fram lógaruppskot; men atkvøðurætt skuldi hann tó bert hava, um hann samstundis var valdur løgtingsmaður.

Lógarinnar grein 17 heimilaði tinginum rættin at seta fram uppskot til nýggjar lógir og aðrar almennar atgerðir og at koma við klagum, um lógir ikki vóru hildnar og almennir stovnar ikki ríknir á rættan hátt.

Hetta var í samsvari við áseting frá 1855 um, at lóggávuheimildirnar yvir Føroyum vóru í danska Ríkisdegnum, og tí var samstundis ásett í lógini frá 1923, at lógaruppskot, sum bert viðvíktu Føroyum, skuldu – í so stóran mun sum gjørligt – leggjast fyri Løgtingið til ummælis, áðrenn tey gjørdust til lógir. Harumframt skuldu lógir, sum viðkomu Føroyum, vanliga leggjast fyri tingið til ummælis, áðrenn tær vórðu settar í gildi í Føroyum. Var hetta av einhøvurjari orsök ikki gjørt, skuldi lógin so skjótt sum gjørligt sendast tinginum, sum síðani fekk høvi at koma við teimum viðmerkingum og uppskotum, sum høvdu týdning fyri málið. Løgtingslógin frá 1923 játtaði sostatt ikki tinginum lóggávurætt. Yvirvaldsrætturin yvir Føroyum var danskur.

Á fyrisitingarlaga økinum var Løgtinginum tillutað uppgávur, sum í stóran mun vóru amtskommunalar. Gjört verður ikki meira burtur úr hesum her, men víst verður til greinirnar 18, 19 og 20 í lógini.⁵ Tann metingin um politisku og fyrisitingarlugu støðu Føroya, sum danski ráðharraskrivarin Niels Arup

4 Eduard Reventlow: „I dansk tjeneste“ (København 1956), s. 144ff.

sendi forsætismálaráðharranum 18. januar 1946, sum Hilbert hevði skrivað, og sum danska umboðsnevndin skuldi nýta sum part av grundarlagnum undir samráðingum sínum við føroysku sendinevndina um framtíðarstöðu Føroya eftir kríggjð, tók júst støði í hesum veruleika. Støðan í september 1939 var orðað á henda hátt: **„Krigens udbrud i september 1939 medførte ikke væsentlige ændringer i Færøernes politiske og administrative forhold.**⁶ *Færøerne – „Færø Amt“ – styredes som hidtil af regering og rigsdag, og lagtingets indflydelse på lovgivning og administration undergik ingen væsentlig ændring. Tingets rettigheder og pligter var fastsat som udtrykt i lagtingsloven af 28. marts 1923 med senere uvæsentlige ændringer“.*

Sambandsflokkurin og Fólkaflokkurin

Við støði í hesum politiska og fyrisitingarliga veruleika verður tann politiska gongdin í krígsárunum lýst við serligum atlitum á viðurskiftunum millum Løgtingið og politisku flokkarnar á tingi, amtmannin, bretska hervaldið og danskar myndugleikar í London. Stutt sagt vóru almennu viðurskiftini í Føroyum, Løgting, amtsstøðan, umboðanin í Ríkisdegnum, dómsvaldið og rættarviðurskiftini, lögreglan, kirkjan, skúlin o.s.fr. skipað við støði í donsku grundlógini. Útreiðslur danska ríkisins til rakstur av almennum stovnum v.m. í Føroyum vóru í árunum undan krígnum meira enn 2 mill. kr. um árið.

Eftir lögtingsvalið í 1940 var tingmannabýtið hetta: Sambandsflokkurin fekk 8, Fólkaflokkurin 6, Javnaðarflokkurin 6 og Sjálvstýrisflokkurin 4 tingmenn. Av tí at tjóðskaparspurningurin og tað, sum uppi í honum hekk, var ein høvuðsdrívmeði í politisku gongdini í krígsárunum, verður nú roynt at lýsa støðuna hjá teimum báðum størstu flokkunum á tingi til hetta ideologiska høvuðsmál í føroyskum politikki í krígsárunum.

5 Lógarinnar § 20 verður endurgivin her, partvís tí hon tillutaði amtmanninum rættiliga stórt vald, partvís tí seinasta ásetingin í hesi § var ítøkilig nýtt í 1946:

„Dersom amtmanden finder, at en af lagtinget tagen beslutning ikke er lovmedholdelig, er han berettiget til at stille udførelsen af den i bero, indtil han har erhvervet højere afgørelse af spørgsmålet. De til erhvervelsen af en sådan fornødne skridt skal ufortøvet foretages.

Kongen kan udsætte tingets forhandlinger.

Kongen kan opløse lagtinget“.

6 Er undirstrikað við hond í upprunaskjalinum.

Í „Dimmalætting“, málgagni sambandsmanna, var nógv skrivað um tjóðskaparlig viðurskifti sum eitt nú málið í skúla og kirkju, rættarmálið og flaggspurningin. Í januar 1939 skrivaði Andras Samuelsen m.a. hesi orð um danskt sum kirkjumál í Føroyum: „...*mange af os tænker på den åndelige rigdom, vi har vundet gennem dansk sprog, og derfor elsker vi det som vort eget*“. Um danska málið í føroysku skúlunum hevði hann hesi orð: „...*Jeg kan dog ikke tilbageholde den bemærkning, at da jeg læste, at dansk var slettet som undervisningssprog i den færøske folkeskole, følte jeg noget af det samme, som gode danske mænd følte, da det danske rigsflag blev strøget på de Vestindiske Øer ved disses overlevering til USA – men det er dog det gode ved en kgl. anordning, at den kan laves om ved en ny*“. Um rættarmálið: „...*Hvis lagtingets beslutning gennemføres på Rigsdagen (um at málið í rættinum skuldi verða føroyskt og danskt) vil man derefter naturligt kræve, at færøske love skal skrives på færøsk sprog og retsprotokollen føres på dette sprog*“. Og at enda um flaggið: „...*Lagtinget har vedtaget på lagtingsplænen at flage med færøsk flag. Denne beslutning er ikke lovmedholdelig, såfremt man regner „Studenterflaget“ for nationalflag eller for flag. Men siden denne lagtingsbeslutning publiceredes, har jeg truffet færinger, som har forstået sagen på den måde, at nu er det lovligt at flage med færøsk flag overalt. Om denne sag har jeg tidligere udtalt mig. Færinger har for tiden intet lovligt flag end Dannebrog*“.⁷ Tað, sum her er ført fram, var í samsvari við ta støðu, sum danski Ríkisdagurin alment hevði til hesi mál. Hetta var tann galdandi lógliga støðan, sum eisini nógvir føroyingar tóku undir við tá á døgum.

Eisini samsvaraði hetta við tað, sum Andras Samuelsen segði við danska sendiharran í London, tá ið hann vitjaði í Føroyum á vári 1943: „...*Øerne har i omkring 600 år hørt til Danmark. Og nu findes der tænkende mænd, som for alvor indtager det standpunkt, at disse 27.000 mennesker, om deres flertal ønsker det, skal få lov til at danne et samfund for sig selv uden for den rigsgrense, som har hegnet øerne omkring 600 år. Jeg ser mig ikke i stand til at fatte, at det skal være forsvarligt! At det ikke har nogen forbindelse med sund fornuft må alle kunne se!*“.⁸

Tað vóru sostatt bæði mentanarligar, tjóðskaparligar og – ikki minst – búskaparligar og fíggarligar orsakar til,⁹ at Føroyar

7 „Dimmalætting“ nr. 6, 21. januar 1946.

8 Eduard Reventlow: „I dansk Tjeneste“, Keyptannahavn 1956, s. 157.

skuldu verða verandi innan donsku ríkiskarmarnar, sum høvdu stikað oyggjarnar inni í umleið 600 ár – og framhaldandi skuldu gera tað. Sambandsmenn virdu danska mentan og donsk virði sum nakað, sum kundi vera til gagns fyri føroyingar. Hetta kemur t.d. fram, tá Andras Samuelsen segði: „*Til det Danmark, jeg elsker, hører også mine fødeøer. Men deraf følger, at jeg ikke kan tænke mig øerne fjernede fra Danmark, og jeg er fjendtlig sindet mod enhver, som bidrager til kongeriget Danmarks sønderlemmelse i krig eller fred, og som af misforstået frisind begunstiger sønderlemmelsesakten*“.¹⁰ At sambandsmenn ikki ímyndaðu sær, at Føroyar høvdu nakran vinnuligan og fíggarligan móguleika fyri at gerast sjálvstøðugar og leysar frá Danmark, kann sigast at vera varin hugsanarháttur tá á døgum, tá føroyska samfelagið var so lítið framkomið, og saman við hesum hekk hugsanin um, at Føroyar á øllum øðrum samfelagsligum økjum skuldu mennast innan karmarnar av danska ríkinum. Omanfyrinevndi danski sendiharri umrøddi eisini Andras Samuelsen sum „*Den betydeligste personlighed på øerne ... en klog, betænksom og erfaren mand, trofast af sindelag og i besiddelse af et sundt, politisk instinkt*“.¹¹ Sama skotsmál fekk eisini næsti maður hansara í Sambandsflokkinum, Kristian Djurhuus.

Hesin trúskapur móti ríkisfelagsskapinum var ikki at finna í Fólkaflokkinum, sum eins og Javnaðarflokkurin fekk 6 mans á ting í 1940. Í stevnuskrá floksins, samtykt 16. desember 1939, vísti longu heitið: „Hin føroyski Fólkaflokkurin (radikalt sjálvstýri)“, at her var talan um víðgongdan sjálvstýrisflokk, og í §1 stóð, at føroyingar vóru serstøk tjóð, ið rætt hevði at ráða fyri Føroyum. Stýrslagið skuldi vera frítt og frælst við einum løgtingi á sama grundarlagi sum onnur ting í Norðurlondum.

Flokkurin var til reiðar beinanvegin at tingast við Danmark um øll mál landanna millum. „*Henda uppgerð eigur at byrja beinanvegin og at vera førd til avgerðar*“.¹² Tingið skuldi hava rætt til at tingast við onnur lond um handilsviðurskifti, vørubýti og annað og at gera sáttmálar hesum viðvíkjandi. Sjóvinnan

9 Samanber t.d. oddagreinina „Ansvarsløst“ í Dimmalætting nr. 69, 26. august 1939.

10 Eduard Reventlow: „I dansk Tjeneste“, s. 157.

11 Sama, s. 155

12 § 2 í stevnuskránni, sí t.d. „Dagblaðið“ nr. 1, hósðagin 4. januar 1940.

skuldi útbyggjast á tíðarhóskandi hátt, fiskiskapurin og farma-
siglingin skuldu fáa bestu menningarlíkindi, føroyingar skuldu
hava fullan rætt á sjógv og landi í Grønlandi, nýggjar lógir
skuldu gerast fyri landbúnaðin og undirgrundina, virkislíkindi
ini hjá ídnaði, handverki og heimaþingi skuldu betrast, útflut-
ingur av øllum vörum skuldi skipast á føroyskum hondum,
betri fíggarligt skil skuldi fáast á almenna økinum, móðurmálið
skuldi fáa sín fulla rætt í øllum førum, Føroya søga skuldi
kunnast fólkinum og fáa innivist í skúlunum, og almennir
skúlar skuldu skipast fyri øll landsins viðurskipti. Seinasta
greinin miðaði eftir at tryggja felagsrættindi millum Føroya
og Íslands.¹³

Hetta var ein radikal tjóðskaparlig stevnuskrá, sum tók upp
til viðgerðar nógv týðandi viðurskipti á samfelagsliga økinum,
miðaði eftir einum politiskt frælsu samfelagi, og sum avsegði
tá galdandi amtsskipan og kravdi tinginum lógarheimildir og
ávirkan á viðurskiptini uttanlands. Orðið loysing varð ikki
nýtt; men politiskt gekk stevnuskráin nær at móguleikanum at
stovna eitt sjálvstøðugt ríki. Flokkurinn var greitt ein vinnu-
flokkur, og eitt av høvuðsmálunum var at leggja lunnar undir
eitt haldgott føroyskt vinnulív. Fólkafloksmenn ásannaðu sam-
bandið millum eitt virkið og framkomið vinnulív og politiskt
frælsi í landinum sum tvær síður av somu sök. Út frá hesum
ber til at skilja politisku stöðutakan floksins, tá tíðindini komu
um, at Danmark var hersett 9. apríl 1940.

Bretska hersetingin og „uppreistur“ fólkafloksmanna

Tað, sum hendi 9. apríl 1940, kom óvart á danska embætis-
valdið í Føroyum. Amtmaðurin hevði eingi boð fingið frá
donsku stjórnini um, hvussu hann skuldi bera seg at, um slík
kreppa tók seg upp, at Danmark varð hersett av týskum
hermonnum, og sambandið við Føroyar tí kvett. Hilbert var
harmur um, at hann ikki hevði treytað sær slík boð framman-
undan, tí seinra heimskríggj var byrjað í september 1939. Men
hvørki Hilbert ella danska Forsætismálaráðið høvdu tikið eina
møguliga krígshóttan móti Danmark í nógv stórum álvara.
Seinri skrivaði Hilbert, at orsök var til at halda, at danska

13 §§ 3-6 í stevnuskránni.

12. apríl 1940 komu bretsku herskipini „Ardent“ og „Acasta“ á Havnarvág.

stjórnin einki visti um komandi týsku innrásina fyrr enn so seint sum 8. apríl.

Heilt skjótt settu fólkafloksmenn á tingi fram spurningin um heimildir amtmansins. Teir viðurkendu ikki myndugleika amtmansins, eftir at Danmark var vorðið hersett. Hilbert mátti tí fyrst gera sær sjálvum greitt, hvørjar heimildir hansara vóru, og síðani boða tinginum frá hesum. Hilbert orðaði rættindi síni soleiðis: 1. Amtmansembætið í sjálvum sær gav honum rætt og skyldu at virka stjórnarinnar vegna uttan serligar heimildir, tá – í føri sum hesum – veruliga ikki bar til at fáa til vega nevndu heimildir. Hetta nevndi hann starvsfulltrú (da.: *stillingsfuldmagt*), 2. Fjarrit frá Forsætismálaráðnum 3. september 1939: „*Amtmanden bemyndiges som i 1914 til at handle efter praktisk behov for at sikre nødvendighedsartikler ...*“, 3. Fjarrit frá Forsætismálaráðnum 3. september 1939: „*Amtmanden er bemyndiget til at foretage rationering og andre nødvendige foranstaltninger til befolkningens forsyning*“. Lagt kann verða afturat hesum sum pkt. 4., at tann 4. juli 1940 hevði danski forsætismálaráðharrin sagt í Fólkatínginginum „*at amtmænden den 9. april telegrafisk havde udbedt sig instruktioner, og at statsministeren derefter telegrafisk havde bemyndiget amtmænden til at handle efter konduite*“.¹⁴ Nevnda fjarrit var ikki komið amtmanninum í hendi; men tað, sum forsætismálaráðharrin

14 Sí eisini „Folketingstidende“, 4/7-1940, s. 4907–4909. Sagt verður m.a. frá, at Hilbert tann 9. apríl í fjarriti bað danska forsætismálaráðharran um „bemyndigelse til at handle efter konduite“, og Stauning legði afturat, at hetta loyvi fekk hann 13. apríl 1940. Talan hjá Stauning henda dag vísir eisini, at hann var greiður yvir politisku støðuna í Føroyum í apríl 1940 – eisini stóðu fólkafloksmanna. Um heimildirnar hjá Hilbert, sí eisini Privatarkiv nr. 6685. C. Aa. Hilbert, Pakke 2, Indhold: A IV, s. 5–7.

hevði sagt, var útvarpað í donskum útvarpi sama dag (4. juli) kl. 1800, og hetta hevði amtmaðurin hoyrt, og sjálvandi metti Hilbert, at hetta styrkti støðu hansara enn meira. Í juli 1940 var Bráðfeingisstýrisskipanarlógin samtykt, men í krígsárunum vóru politisku viðurskiftini so háttáð, at amtmaðurin ofta hevði tørv á at minna politiskar mórstøðumenn á rættindi síni, soleiðis sum hann skilti tey.

Løgtingsmanningin hevði kravt fund longu um morgunin 9. apríl; Kristian Djurhuus, sýslumaður á Tvøroyri, var tá tingformaður. Hann boðaði amtmanninum fra kravi tingmanna og fekk tingfundin útsettan til seinrapartin. Hilbert fekk sostatt stundir til at umráða seg, áðrenn hann møtti í tinginum og greiddi frá støðu síni til viðurskiftini millum Føroyar og Danmark.

Á tingfundi 9. apríl høvdu tingmenn úr øllum flokkum orðið. Allir uttan fólkafloksmenn vóru samdir um, at tingið ikki skuldi nýta hersetingina av Danmark sum høvi til at gera broyting í ríkisrættarligu støðu Føroya. Thorstein Petersen var orðførari fólkaflokksmanna. Hann helt uppá, at sum viðurskiftini nú vóru vorðin, megnaði danska stjórnin í veruleikanum ikki at útinna yvirvaldsrættin yvir Føroyum, og at Løgtingið tí skuldi standa saman og umboða ríkisstjórnina í tann mun, stjórnin ikki sjálv megnaði at útinna yvirvaldsrættin. Thorstein Petersen gjørdi vart við tann móguleika, at tingið sjálvst kundi skipa seg og taka við yvirvaldsrættinum yvir landinum og útinna henda rætt.

Hetta og annað, sum Thorstein Petersen førði fram, útleigði Hilbert sum uppreistrartiltøk og tí revsivert. Hann legði dent á, at danska stjórnin enn var virkin og útinti tað, sum í vanligum týdningi var heimilað eini stjórn – bert við teimum avmarkingum, sum beinleiðis stóðust av hersetingini sum so. Hetta var støðan í Danmark. Í Føroyum var eingin herseting av nøkrum slagi farin fram 9.-10. apríl, og tí útinti danska stjórnin framvegis allan yvirvaldsrætt í Føroyum. Hilbert átók sær at umboða danska ríkisvaldið; men sjálvur hevur hann verið greiður um, at ávísur vandi var í hesum, tí hann gjørdi samstundis greitt, at ætlan hansara ikki var at seta á stovn einaræði í Føroyum. Samstarv við tingið av einumhvørjum slagi var neyðugt.¹⁵ At danska stjórnin, við amtmanninum sum umboðsmanni stjórnarinnar, framvegis hevði fullan yvirvalds-

Valdemar Lützen, keypmaður, var bretskur konsul, tá Føroyar vórðu hersettar í 1940. Hann tók ímóti eingilskmonnum, tá teir komu.

rætt yvir Føroyum, var eitt sjónarmið, sum hann ætlaði at halda fast við og verja við øllum tí, sum fyri var, hóast valdsamboð amtmansins vóru smá, sum hann sjálvur ásannaði. Samstundis segði Hilbert frá, at hann sum umboðsmaður fyri donsku stjórnina bæði hevði áhuga fyri og vilja til at samstarva við Løgtingið eftir treytum og innan karmar, sum vóru sambæriligir við galdandi ríkisrættarligu viðurskiftini landanna millum. Men, hetta var júst tað, sum fólkafloksmenn ikki góðtóku. Teir vildu broyta ríkisrættarligu støðuna, og teir kundu sjálvandi ikki samstarva við amtmannin eftir teimum treytum, sum Hilbert ásetti.

Valdemar Lützen var tá bretskur konsul í Føroyum. Hann kom longu fyrrapartin niðan á amtsskrivstovuna; men Hilbert vildi treyðugt samráðast við Valdemar Lützen tá, tí hann roknaði ikki við, at Valdemar Lützen kom eftir beinleiðis boðum frá bretsku stjórnini, men av egnum ávum. Hartil kom, at um Hilbert fór undir samráðingar við Lützen, kundi hetta skiljast sum áheitan frá amtmanninum um bretska verju, og hana vildi Hilbert undir ongum umstøðum biðja um. So mikið læt Hilbert tó bretska konsulin vita, at hann fór at forða tinginum at taka nakra avgerð, sum nam við ríkisrættarligu støðu Føroya. Tað, sum hann ikki segði við klárum orðum, var, at hann ætlaði sær hesum viðvíkjandi at samstarva við tingformannin Kristian Djurhuus og aðrar sambandsmenn. Hilbert var vissur í, at Djurhuus á ongan hátt fór at góðtaka nakrar broytingar í ríkisrættarligu støðuni, og at hann fór at hjálpa Hilbert at forða fyri, at slíkt hendi.

Á kvøldi 9. apríl kom so áheitanin frá bretska konsulinum um „*facilities*“ til at forða fyri týskari hertøku av Føroyum. Tá var Andras Samuelsen eisini staddur á amtmansskrivstovuni. Bæði hann og Hilbert vóru samdir um, at um so skuldi verða, var bretsk hertøka betri fyri føroyingar enn týsk. Hinvegin vildi Hilbert ikki beinleiðis bjóða bretum vælkomnum, fyri at hetta ikki skuldi geva nazistýrdu donsku stjórnini trupulleikar. Hilbert og Andras Samuelsen vóru tí samdir um at svara, at sum støðan var, mátti amtmaðurin játta bretum tær umbidnu „*facilities*“. Í veruleikanum hevði svar amtmansins lítlan og

ongan týðning. Í øllum førum høvdu bretar gjørt, sum teir vildu. Strategiska støða Føroya gjørdi, at bretar máttu herseta oyggjarnar – fyrst og fremst sær sjálvum til verju.

Tá Valdemar Lützen var farin, varð Kristian Djurhuus boðsendur at koma á amtmansskrivstovuna. Her fekk hann at vita, hvat fram var farið. Djurhuus segði tá, at persónliga var hann samdur við Hilbert og Samuelsen; men sum løgtingsformaður mátti hann gera vart við, at tað hevði samsvarað betur við støðutakan Løgtingsins, um amtmaðurin formliga hevði mótmælt hersetingini. Kristian Djurhuus var sostatt komin í eina tvístøðu, og teir triggir menninir samdust tí um, at tað, at Kristian Djurhuus var biðin um at koma á staðið og var vorðin kunnaður, ikki var hent. Eisini samdust teir um ikki straks at boða tinginum frá bretsku áheitanini og svari Hilberts. Málið kom tó fram, tí Jóannes Patursson hevði onkursvegna fingið frænir av fundinum, og tað eydnaðist honum seinri at provokera Andras Samuelsen til at játta, at hann hevði verið á fundi við amtmannin um málið. Tó fekk eingin at vita, at tingformaðurin eisini hevði verið til staðar á fundinum.

Tann 10. apríl royndi Fólkaflokkurin at gera tað, sum amtmaðurin kallaði „*tað stóra kvettið*“ í tinginum, og amtmaðurin legði í frágreiðing síni dent á, at hetta hendi „*dagen efter Danmarks besættelse*“. Kvettið var stuðlað av „*Oprørsadressen*“ (hereftir nevnd „Yvirlýsingin“), sum er endurgivin í „Dagblaðnum“ 11. apríl 1940. Málið var, at føroyingar skuldu taka fult sjálvstýri, og Yvirlýsingin endaði við orðunum: „ ... *Og um Løgtingið ikki innan kl. 18.00 kunnger at hetta stigið er tikið, vilja vit undirskrivaðu fyrireika tað neyðturviliga fyri at hetta verður gjørt*“. Málið fall í tinginum, tí bert fólkafloksmenn tóku undir við tí; men stigtakararnir¹⁶ gjørdi í „Dagblaðnum“ vart við, at almennur fundur varð fyrireikaður um hetta

16 Teir, ið undirskrivaðu „Yvirlýsingina“, vóru: E. Fuglø, Poul Hansen, Elias Johansen, Ole Mikkelsen, Ole Jacob Jensen, Niels Bjærgum, J.M. Thorsvig, N. Niclasen, Leif Waagstein, ...Petersen, J.P. Davidsen, Conrad Skaale, Poul Johannesen, Thomas Nicolaisen, Poul Nolsøe, Rubek Rubeksen, J.H. Hjalt, Chr. Jacobsen, Mads Thomsen, Jens Guttesen, Edv. Hansen, Karl Danielsen, Andreas Ziska, J.O. Reinert, J. Hansen, Th.J.S. Jacobsen, Mads Emil Joensen, Oliver Nolsøe, D.M. Danielsen, Chr. Holm Jacobsen, Hans A. Nielsen, Alfred Johannesen, A.C. Samuelsen, E.A. Hansen, Fr. Mortensen, Ism. Joensen, J.O. Hansen, Chr. Ziska, J. Nielsen, P. Danielsen (Avrit av skjali, sum liggur saman við Private optegnelser vedr. Perioden 1943-45; Privatarkiv nr. 6685, Pk. 2, C.A. Hilbert). Sum sæst, vóru hetta ikki bert fólkafloksmenn.

Um hetta mundið vórðu fleiri løgtingsfundir ferdir inn í eina serliga gerðabók fyri loynifundir.

týðningarmikla mál, og at meira um hetta skuldi kunngerast við gøtuuppsløgum.¹⁷

Amtmaðurin var sannførdur um, at fólkafloksmenn høvdu fyrireikað hetta stig sera væl frammanundan, og at teir eisini í høvuðsheitum høvdu skipað fyri ymiskum ítökiligum tiltøkum til tess at taka alt vald í Føroyum. Sum dømi um hetta verður nevnt, at Christian Holm-Jacobsen hevði boðað frá, at tilnevast skuldi eitt lögreglulið, sum ikki bert skuldi halda skil á, meðan fólkafundurin var hildin um kvøldið, men eisini seta í verk tær avgerðir, ið ætlandi vórðu tiknar á fundinum.

Hilbert hevði ikki fingið greiðu á øllum fyrireikingunum til henda fund; men hann segði seg vita, at teir menn, sum vóru uppi í hesum, hildu regluligar fundir um málið, og Hilbert segði seg hava orsök til at halda, at ikki bara Jóannes Patursson, Christian Holm-Jacobsen, Thorstein Petersen og fleiri, men eisini setti amtslæknin, Pauli Dahl yvirlækni, tók virknan lut í fyrireikingunum. Harumframt var amtmaðurin rættiliga vísur í, at stigtakararnir høvdu heitt á Gunnar Dahl-Olsen sýslumann um at vera við í fyrireikingunum, men at Gunnar Dahl-Olsen hevði roynt at forða ætlan fólkafloksmanna og gjørt teir varigar við, at tiltak av hesum slagi var ólógligt.¹⁸

Sum amtmaðurin greiðir frá tí, var støðan í tinginum tann

17 Sí eisini „Dagblaðið“ nr. 51, 11. apríl 1940.

18 Tað, sum Hilbert her greiddi frá, hevur ikki verið gjørligt at prógva við upplýsingum úr øðrum keldum.

10. apríl 1940 merkt av ósing og ruðuleika. Sjálvur var amtmaðurin tó ekki til staðar í tingsalinum. Kristian Djurhuus tingformaður og Andras Samuelsen, formaður Sambandsflokksins, hövdu avrátt við Hilbert, at hann skuldi halda seg burtur frá fundunum. Tó hevði Hilbert samband við Djurhuus og Samuelsen alla tíðina, og teir kunnaðu hann um tað, sum fór fram. Av hesum helt amtmaðurin seg skilja, at hann bert kundi líta á tinglimir Sambandsflokksins, og at allir aðrir tingmenn vóru ávirkaðir av „*bóttanini frá gøtuni*“, sum Hilbert nevndi tað. Amtmaðurin helt støðugt fast um, at sambandsmenn skuldu gera tað, teir megnaðu, at forða fyri, at ein loysingarsamtykt varð samtykt. Skuldi hetta tó hent, var einki annað at gera hjá sambandsmonnum enn at bíða og vita, hvat síðani fór at henda. Tó var amtið til reiðar beinanvegin at lýsa slíka samtykt ólógliga. Eisini hevði Hilbert tann móguleika, um tingmeirilutin samtykti loysing, bara at lata standa til, til bretska hersetingin var veruleiki, og so samráðast við bretska myndugleikarnar um, hvussu farast skuldi fram mótvegis Løgtinginum. Bestu ráðini helt Hilbert – í føri sum hesum – verða at senda tingmenn til hús, tá bretar vóru komnir. Hetta er eitt av mongum dømum um, at Hilbert ekki vildi góðtaka eina loysingaratgerð, sjálvur um hon skuldi fingið meiriluta í tinginum. Eisini bendir hetta á, at Hilbert væntaði sær bretska stuðul longu dagin fyri røðuna hjá Winston Churchill í Undirhúsinum. Danska stýrið í Føroyum fekk eisini henda stuðul øll krígsárini – tó ekki altíð treytaleysan.

Á afturlatnum tingfundi, seinrapartin 10. apríl, tóku bert fimm tinglimir undir við Yvirlýsingini, og nú varð bíðað eftir, hvat stigtakararnir mundu fara at gera, av tí at tingið ekki hevði tikið undir við kravboði teirra. Tó, einki hendi. Fráboðaði fólkafundurin varð ekki hildin – ekki hendi annað enn, at nógv fólk var at síggja í havnargøtum hetta kvøld. Mót mælisella kravgongur vóru ongar.

Hóast einki meira tykist at vera farið fram í hesum sambandi uttan sjálvandi tað, at Yvirlýsingin í sjálvari sær var ein hóttan móti tinginum og valdi amtsins, helt amtmaðurin støðuna vera rættiliga álvarsama. Hann var sannførdur um, at 10. apríl kundi hvat sum helst hent í Havn, um skipað hevði verið fyri fólkafundi.¹⁹ Hevði nógv fólk savnast á slíkum fundi, kundi hetta elvt til stórt trýst á Løgtingið. Hilbert metti sjálvur, at

Vegna Føroya Banka
 játtaði Husted-Andersen,
 sakførari, at figgja amtið
 vegna danska statin.
 Myndin er brúðarmynd,
 tá Mason giftist donsku
 gentuni Karen Rorholm.
 Hilbert, amtmáður,
 longst t.h. var forlovari.
 Hinir báðir eru Husted-
 Andersen, longst t.v. og
 Aksel Jørgensen, nr. 2 f.v.
 stjóri á Balslev.

fyrireikararnir høvdu gjørt eitt stórt mistak, at teir ikki fyrst á
 nóg virknan hátt høvdu skipað fyri fólkafundi, har luttakararnir
 kundu gjørt onkra ógvusliga fundarsamtykt, sum teir so kundu
 farið til tingið við. Tað hevði verið ivasamt, um tinglimirnir
 uttan fyri Fólkaflokkin høvdu hildið tøn, um Fólkaflokkurin
 hevði rikið sterka og ágangandi agitatiún í salinum, samstundis
 sum ein øst mannamúgva hóreiggjaði sær uttan fyri tingdyrnar.

Tó hendi einki tílíkt, og 11. apríl vóru boðini um, at bretar
 fóru at herseta Føroyar, útvarpað. Hetta kom óvart á amt-
 mannin. Í fyrstu syftu høvdu bretar bert tosað um, at teir vildu
 hava „facilities“; men nú tosaði Churchill beinleiðis um her-
 seting – at bretskeir hermenn skuldu setast á land í Føroyum.
 Sum heild tóktust fólk at vera nøgd við hesi tíðindi, tí nú var
 óvissan burtur.²⁰ 11. apríl kom eisini telegrammið frá Foreign
 Office v/ Halifax til amtmannin: „*I have the honour to inform
 You, that His Majesty's Government in the United Kingdom have
 appointed Mr. Frederic Cecil Mason to be His Majesty's Consul for
 the Faroe Islands, to reside at Thorshavn. Mr. Mason has been
 instructed to take charge of His Majesty's Consulate at Thorshavn
 in the place of Mr. Lützen who, it is hoped, will continue to be able*

19 Bert eini 20–30 fólk møttu á – sum tað tykist – rættiliga ófyriskipaðum fundi.

20 Privatarkiv nr. 6685 Amtmand C.Aa. Hilbert. Indhold: B.I. Supplement til Dagbogen 9/4-1940–22/8-1942; Pk.2., s. 2–28.

to serve at His Majesty's Consulate“.²¹ Frá hesum degi var bretska stjórnin sostatt umboðað í Føroyum av einum útsendum bretskum konsuli, til kríggið var av.

Danskir pengar og danskt vald

Við krígsbyrjan var greitt, at vegna peningatrot fór at verða trupult at reka almennar stovnar og annað alment virksemi í landinum. Longu 11. apríl gjørdi Hilbert støðuna upp, og sjálvt um amtið enn hevði nakað av peningi á bók, so var amtmaðurin greiður um, at hetta var alt ov lítið til fyrisitingina av føroyska samfelagnum framyvir.

Í Føroya Banka vóru tá tveir danskir stjórar, Ludvigsen og Hammerby, og teir vóru rættiliga ivasamir um, hvørt tað bar til framhaldandi at gjalda amtinum út pening móti kekki frá danska tjóðbankanum. Tað hjálpti ikki, at amtmaðurin segði, at danski staturin tók um endan og borgaði fyri hesum. Stjórararnir søgdu, at teir máttu hugsa um støðuna hjá bankanum. Í øllum førum máttu teir tosa við nevnd bankans, áðrenn nøkur útgjalding kundir fara fram.

Dagin eftir fór Hilbert aftur á fund í Føroya Banka. Við á fundi vóru nú Z. Heinesen keypmaður og Husted-Andersen sakførari, sum umboðaði nevnd bankans. Husted-Andersen segði tá beinanvegin, at tað var sjálvsagt, at tað mátti vera uppgávan hjá Føroya Banka at fígga amtið vegna danska statin – alt tað, bankin var mentur. Skipað varð síðani fyri yvirdrátti á statsins konto, so amtið fekk pening (kr. 700.000,00) at virka fyri. Óneyðugt er at siga, at hetta var nógvur peningur í 1940. Seinri kom danska sendistovan í London inn í myndina, tá tað snúði seg um at fáa til vega pening til rakstur av føroyska samfelagnum.

Sjálvandi fekk hesin peningur, sum danski peningastovnurin Føroya Banki so at siga legði á borðið, stóran politiskan týðning. Tí danskur peningur, sambært amtmanninum sjálvum, gjørdist tryggin undir framhaldandi donskum valdi í Føroyum. Fyri kríggið hevði, sum øllum kunnugt, danski staturin goldið raksturinn av ymiskum stovnum og almennum virksemi í Føroyum. Tað var amtmanninum greitt, at hesar útgjaldingar máttu halda fram, um tað skuldi eydnast honum

21 Privatarkiv nr. 6685 C.Aa. Hilbert. Indhold: Diverse vedrørende Færøerne 1940–1944.

at varðveita ta politisku støðuna øll krígsárini, sum hann nevndi *status quo ante bellum*. Hetta merkir ítøkiligá at varðveita politisku og ríkisrættarligu støðu Føroya í danska ríkinum óbroytta, so politiska sambandið landanna millum skuldi verða tað sama, tá ið heimskríggið var av, sum tað hevði verið í 1939.

Sjálvur var Hilbert sannførdur um, at hevði hann ikki longu 9. apríl 1940 tikið ta støðu og gjørt tinginum greitt, at danski staturin framhaldandi og eftir somu reglum sum higartil fór at gjalda fyri raksturin av føroyska samfelagnum, so høvdu í øllum forøum allir fólkafloksmenn, sjálvstýrismenn, javnaðarmenn og uttan íva eisini ein partur av sambandsmonnunum loyst Føroyar frá Danmark á einhvønn hátt. Hilbert harmaðist um hesa sannføring sína; men hann noyddist at ásanna, at tað var einki uttan móguleikin fyri framhaldandi stuðli úr danska ríkiskassanum, sum fekk allar teir føroysku flokkarnar (Sambandsflokkinn tó bert partvís) til ikki at loysa frá Danmark.²²

Av hesi sannroynd – hetta helt hann tað ið hvussu er vera – kom Hilbert til ta niðurstøðu, sum so mangir aðrir danskir embætismenn og politikarar eru komnir til bæði fyri og eftir: „*Hvat virði kundi tað hava fyri Danmark at stremba eftir at varðveita Føroya samband við Danmark, tá føroyska undirtøkan til hetta samband bert kann fáast fyri pening*“.²³ Tað var sostatt eingin føroyskur trúskapur – uttan frá (neyvan øllum) sambandsmonnum – til Danmark.

Men av tí at føroyingar so at siga onga trúskaparkenslu høvdu fyri Danmark, mátti Hilbert seta sær spurningin: Er so ikki beinari at lata Føroyar halda sínar egnu leiðir og á tann hátt spara danska ríkinum nógv útreiðslur? Hilbert hevði sjálvur svarið til henda spurning, og svarið var, at amtið – so sum Hilbert skilti bæði starv og støðu sína, og sum hann skilti sjónarmið donsku stjórnarinnar – til tað evsta mátti royna ikki at taka avgerðir, sum bert danska stjórnin og Ríkisdagurin høvdu rættin til at taka. Og besti máttin, at sleppa undan at koma í slíka støðu, var at geva játtan um ríkisveitingar í sama mun sum higartil. Hetta samsvaraði eisini við aðaltáttin í politikki Hilberts: ongar broytingar í viðurskiftunum, sum

22 Sí eisini „Opråb af 8. Maj 1940 fra de tre „Støttepartier“.

23 Privatarkiv 6685 Amtmand C. Aa. Hilbert: Supplement til Dagbogen 9/4-1940–22/8-1942, s. 40-41.

ikki vóru alneyðugar. Tí vildi hann hvørki játta Løgtinginum meira av peningi enn fyri kríggið, men heldur ikki minni.

Fíggjarliga støðan í landinum 9. apríl 1940 var sambært Hilbert tann, at samfelagsliga virkseimið avgjørt ikki kundi rekast framyvir, um peningalig veiting ikki kom uttanífrá. Á ongan hátt bar til at hava samfelagshjólina malandi við føroyskum peningi. Um amtmaðurin vegna ríkið hevði noktað at tikið lán í navni donsku stjórnarinnar, gjørdist úrslitið óivað tað, at bretska stjórnin átók sær útreiðslurnar av rakstrinum av Føroyum – og sendi rokningina til donsku stjórnina eftir kríggið.

Men fíggjarligu viðurskiptini í Føroyum broyttust í krígsárunum. Útflutningurin av fiski vaks stórliga og harvið eisini peninganøgdin í Føroyum. Sum frá leið var amtmanninum greitt, at føroyingar vóru sjálvir í veruleikanum førir fyri at gjalda ein stóran part av teimum útreiðslum, sum kravdust til raksturin av føroyska samfelagnum. Hetta fekk Hilbert at hugsa um, hvørt tað var beint framhaldandi at taka lán í navni donsku stjórnarinnar til hesi endamál. Hann ivaðist ikki í, at Danmark mundi vera í peningaligari trongstøðu orsakað av týsku hersetingini, og nú var føroyska samfelagið sjálvt ført fyri at gjalda stóran part av almennu útreiðslum landsins.

Hetta var ein veruleiki, sum Hilbert ofta umrøddi á fundi við aðrar danskar embætismenn í Føroyum og við sambands-

Hilbert, amtmaður, við løgtingsmonnum frammanfyri tinghúsinum. Nakrir fólkafloksmenn eru ikki á myndini.

menninar Andr. Samuelsen, Kr. Djurhuus og Danielsen postmeistara. Úrslitið av hesum fundum og tí, har var ført fram, varð, at amtmaðurin kom til ta niðurstøðu, at ikki bar til at lata føroyingar gjalda fyri raksturin av almenna virkseminum í Føroyum, uttan at hetta fór at fáa stórar og avgerandi avleiðingar fyri ríkisrættarligu viðurskiftini Føroya og Danmarkar millum. Hetta sjálvandi tí, sum øll vita, at tann, sum skal gjalda, hevur eisini rættin at valda. Hevði Løgtingið á-tikið sær øktar útreiðslur til rakstur av føroyska samfelagnum, hevði tað alt fyri eitt borið við sær, at tingið hevði kravt størri politiskar heimildir og samsvarandi hesum størri politiskt vald.²⁴ Seinri hendi tó ávís broyting hesum viðvíkjandi, tí eisini amtmaðurin kom til ta niðurstøðu, at ikki var rímligt, at danska ríkið skuldi setast í støðugt vaksandi skuld, samstundis sum føroyska samfelagið vann lutfalsliga nógvan pening av fiskaútflutninginum til Onglands.

Status quo ante bellum

Sum ávíst omanfyri var tað hetta sjónarmiðið, sum sermerkti allan politikkin hjá Hilbert undir krígunum. Eins og bretska stjórnin vildi lata Danmark Føroyar aftur eftir krígsløk og ikki broyta meira í viðurskiftum Føroya enn avgjørt neyðugt var av krígsávum, var tað politiska høvuðsmál Hilberts, at bert smábroytingar (og helst ongar) skuldu gerast í eitt nú rættindum Løgtingsins, tá tey serligu viðurskiftini, sum valdaðu undir krígunum, gjørdur, at slíkum ikki kundi komast undan.

Hetta kom eina mest til sjóndar í støðutakan amtmansins til Bráðfeingisstýrisskipanina frá 10. mai 1940. Av frágreiðingum Hilberts hesum máli viðvíkjandi kemur fram, at so seint sum 18. apríl 1940 vóru amtmaðurin, Andras Samuelsen, Petur Mohr Dam og Louis Zachariasen samdir um, hvussu Føroyar skuldu stjórnast – nevnliga á tann hátt, at stýrisskipanarlaga støða Løgtingsins skuldi verða formliga óbroytt. Sjálvandi skilti amtmaðurin, at í roynd og veru fór tingið at fáa økta ávirkan, tá føroysk innanhýsismál vóru til viðgerðar í tinginum, nú sambandið við Danmark var slitnið; men hann vildi gera

24 Privatarxiv nr 6685 Amtmand C.Aa. Hilbert. B.I. Supplement til Dagbogen 9/4 1940–22/8 1942, s. 28–46 (Pk.2).

tað, hann kundi, so at tingið ikki formliga skuldi fáa økt vald. Hetta merkir fyrst og fremst formligt lóggávuvald.

Í døgunum eftir 18. apríl byrjaðu tó Dam og Louis Zachariassen at tosa um, at Løgtingið eisini formliga átti at fingið størri ávirkan á lóggávuverkið. Her vóru teir helst ávirkaðir av politisku støðu fólkafloksmanna. Andras Samuelsen kunnaði støðugt amtmannin um hesa gongd á sjálvstýrisleið, og Samuelsen var so politiskt gløggur, at hann í hesum máli mælti amtmanninum til at royna samráðingar við flokkarnar um eina skipan, sum fór at geva Løgtinginum beinleiðis lut í lóggávumyndugleikanum. Samuelsen skilti, at tílík skipan var neyðug, um tað yvirhøvuð skuldi bera til at fáa nakra politiska semju ella samstarvsmøguleika í lag millum amtið og løgtingsmeirilutan.

Sum umstøðurnar nú vóru, var einki at gera hjá amtmanninum enn at lata hetta um seg ganga og sum best koma til sættis við meirilutan á tingi. Sjálvandi var Hilbert greiður um, at fekk tingið lóggávuvald, sjálvst um hetta vald var avmarkað, so fór tað óivað at stimbra sjálvstýrisrørsluna. Hann skilti eisini, at hetta ivaleyst fór at hava týðandi ávirkan á skipan og rættindi tingsins, tá hesi skuldu ásetast av nýggjum, tá kríggið var av. Hinvegin dugdi hann at skilja, at tað var av størsta týðningi sum longst at tryggja friðarligt samstarv millum amtið og løgtingsmeirilutan – hetta merkir sjálvandi ein meiriluta uttan um Fólkaflokkin, tí tað hevur verið umráðandi at fáa Dam og Zachariassen inn aftur í samstarvið við amtið og sambandsmenninar. Eitt annað, sum vísir, at ammaðurin dugdi at hugsa taktiskt og politiskt, er, at hann skilti, at tað í verandi løtu loysti seg at vera lagaligur og slaka politiskt, tí á tann hátt kundi amtið sleppa undan at geva tinginum so stórt vald, sum tingmeirilutin óivað hevði kravt, um tað fyrst hevði verið neyðugt við ógvusligum politiskum samanbrestum í tinginum.

Grundarlagið undir lógini, sum nevnist Bráðfeingisstýris-skipanin, var eitt memorandum, sum Edward Mitens, sum tá var skrivstovustjóri Løgtingsins, hevði tilevnað, og sum er dagfest 20. apríl 1940. Í hesum skrivi greiddi Mitens stutt frá verandi støðu Føroya og setti fram uppskot um eina nýggja fyribils stýrisskipan. Mitens byrjaði við at staðfesta krígsstøðuna og hersetingina av Føroyum og Danmark, at tingið formliga

hevði mótmælt hersetingini, gjørt vart við síni rættindi og bar fram tað ynski, at ongar broytingar vórðu gjørdar Føroyum viðvíkjandi uttan í samráðingum við tingið.

Tann 14. apríl hevði bretska konsulin sent tingformanninum skriv, har sagt var, at hersetingarvaldið í sambandi við verju sína av oyggjunum fór at órógva vanliga lív føroyinga sum minst, og at bretar ikki fóru at leggja seg út í vanligu fyrisitingina av oyggjunum. Týðandi broytingar vóru tó, at danska ríkið fyríbils hevði mist rættin at ráða yvir føroyskum land- og havøki. Harumframt høvdu bretar fingið sær eftirlit við fremmandalóggávuni og flagglóggávuni, og teir høvdu sett í verk sensur viðvíkjandi posti og telegrafi. Harumframt helt Mitens, at avmarkingar eisini mundu vera gjørdar í hægra lögregluvaldið, og at roknast kundi við, at aðrar avmarkingar eisini mundu fara at verða framdar orsakað av hersetingini.

Mitens gjørdi vart við higartil galdandi lóggávuvirksemið fyri Føroyar og vísti á, at í verandi støðu bar ikki til at senda føroysk lógaruppskot til viðgerðar í danska Ríkisdegnum, og ikki bar til at seta lógir í gildi í Føroyum, tí tær kundu ikki sendast frá Keypmannahavn til Føroya og verða kunngjørdar her. Heldur ikki kundi danska stjórnin útinna myndugleika sín yvir Føroyum. Í Føroyum var undirráttardómari, og móguleiki hevði verið fyri at kæra mál inn fyri hægri dómstól í Danmark. Eisini hesin móguleiki var burturi, sum støðan var.

Spurningurin var nú, hvør skuldi útinna ríkisrættarlíga ræðið á øllum teimum økjum, har teir myndugleikar, sum fyrr høvdu havt hetta ræðið í hondum, í veruleikanum vóru forðaðir at virka. Amtmaðurin helt fast um, at hann, sum umstøðurnar vóru, hevði somu heimildir, sum danska stjórnin higartil hevði havt, og at amtið á øllum økjum uttan teimum stjórnarskipanarligu o. t. kundi og vildi útinna alt virksemið hjá ríkisvaldinum í samstarvi við tingið á tann hátt, at stjórnarskipanarliga støða Løgtingsins skuldi verða óbroytt sum eftir løgtingslógini.

Ongastaðni var greitt orðað, hvussu nógv bretska hersetingin veruliga nam við viðurskiftini í føroyska samfelagnum, og hetta gjørdi í sjálvum sær, at nakað av iva var um støðu Føroya, tá Mitens skrivaði sítt memorandum. Mitens gjørdi í tí sambandi vart við, at tað átti at verið eitt áhugamál hjá bæði danska ríkinum og Føroyum at halda fast við, at Føroyar

framvegis vóru partur av danska ríkinum í einari politiskari serstøðu, at formliga bar til at grundgeva fyri hesum viðurskiftum, og at tað var neyðugt at finna fram til eina veruliga skipan, sum Løgtingið og amtmaðurin kundu góðkenna – og passivt eisini bretsku stjórnin. Mitens legði dent á, at hetta hevði havt stóran týdning fyri føroyingar sum norðurlandskt fólk. Her hevur hann sjálvandi sipað til fólkaræðisligu stjórnarskipanirnar í Norðurlondunum, og hann førði fram, at tann skipanin, sum skuldi setast í verk í Føroyum, skuldi verða tilevnað á tann hátt, at hon gav føroyska fólkinum lut í landsins lóggávu og fyrisiting, og at føroyingar fingtu tillutað sín part av ábyrgdini fyri hesum.

Síðani vísti Mitens á, at í danskari lóggávu vóru veruliga heimildir fyri slíkari skipan, og hann tók dømi úr lógini fyri Donsku vesturindisku Oyggiarnar frá 1906. Í hesi lóg var m.a. ásett, at lóggávuvaldið var hjá lóggávumyndugleika danska ríkisins, men at hetta vald var útint av kongi og kommunuráðnum við fyriskipanum. Í serliga átrokandi føri kundi guvernørurin fyribils staðfesta tær lógir, sum ráðið hevði samtykt. Viðurskiftini í Føroyum vóru bæði serstøk og átrokandi, og Løgtingið og amtmaðurin áttu tí fyribils í felag at havt lóggávumyndugleikan um hendi.

Annað dømi tók Mitens frá Álandsoyggjunum og felagsskapi teirra við Finnland. Hann greiddi frá serligu viðurskiftunum á oynni Jersey og frá teirri serstøðu, sum oyggin Man hevur. Hann gjørdi á henda hátt vart við, at bretar kendu til politiskar serskipanir í teirra egnu oyggjalandi, og tí fór helst at bera til at fáa teir stillisliga at góðkenna eina fyribils serskipan fyri Føroyar.

Føroyingar og Løgtingið áttu at viðurkenna, at amtmaðurin átók sær útinandi vald stjórnarinnar, so at hetta vald í veruleikanum varð óbroytt (umsitið av donskum myndugleika). Í veruleikanum kundi Ríkisdagurin ikki útinna myndugleika sín yvir Føroyum, og Mitens gjørdi tí vart við, at nýggjar lógir og broytingar í lógum bert skuldu gerast, tá tað var átrokandi neyðugt. Hinvegin var honum greitt, at lógarsmið fór at verða neyðugt í komandi árum, og hann gjørdi tí vart við, at tað var hvørki neyðugt, náttúrligt ella rætt, um amtmaðurin vegna starv sítt tók á seg alt virksema Ríkisdagsins.

Tá bar við størri rætti til at halda uppá, at Løgtingið sambært

higartil galdandi lóggávu var ein faktorur í føroysku lóggávuni og til fulnar viðurkent og virt av Ríkisdegnum, og Mitens legði dent á, at tað var meira náttúrligt og rætt, um virksemlí Ríkisdagsins innan ávísar karmar varð flutt til Løgtingið, so at tingið kundi virka Ríkisdagsins vegna í teirri neyðstøðu, sum hevði tikið seg upp í krígsárunum, og Mitens metti eisini, at Ríkisdagurin hevði tikið undir við hesi loysn, um til hevði borið at fingið áskoðan Ríkisdagsins hesum viðvíkjandi at vita.

Hesin hugsanarháttur bar við sær, at allar lógir ella lógarbroytingar máttu viðtakast í Løgtinginum – fyrri at verða settar í gildi. Men hartil kom, at amtmaðurin, sum umboðandi dansku stjórnina, eisini mátti góðkenna lógina, og lógin mátti síðani kunngerast í góðkendum almennum kunngerðarblaði. Harumframt var neyðugt at fáa til vega fyríbils føroyskt lógartíðindi.

At enda setti Mitens fram nakrar hugsanir um dómshygdugleikan, valutaviðurskiftini og fígging til rakstur av føroyska samfelagnum, og síðani gjørdi hann soljóðandi uppskot um fyríbils stýrisskipan fyrri Føroyar í fyra punktum: 1) Galdandi lógir, fyriskipanir og rættarskipanin sum heild verður varðveitt í so stóran mun sum gjørligt, 2) Har útinandi valdið hevur verið hjá stjórnini, kemur amtmaðurin nú í stað stjórnarinnar – tó so, at fyriskipanir og kunngerðir skulu góðkennast av víðkaðu Landsnevndini, 3) Lóggevandi myndugleikin verður útintur av amtmanninum og Løgtinginum í felag, 4) Dømandi myndugleikin er hjá dómaranum (sorenskrivaranum), kærast kann til ein kærurætt, sum er settur saman av amtmanninum og tveimum monnum, sum tingið velur, og sum hava lögfrøðiligt embætisprógv. Tingið velur tveir eykamenn.²⁵

Uppskotið hjá Mitens liggur heilt nær Bráðfeingisstýrisskipanarlógini frá 9. mai 1940, sum gav tinginum veruligt lóggávuvald í føroyskum málum.

Støða amtsins til hetta mál er lýst í skrivi, dagfest 24. apríl. Dagin eftir fekst í lag avtala millum Samuelsen, Dam, Louis Zachariassen, Mitens og amtmannin um komandi stýrisskipanina. Hesin fundur fór fram á amtsskrivstovuni. Semja var

25 Uppskotið hjá Mitens er undirskrivað 20. apríl 1940, sí Privatarkiv nr. 6685; Hilbert A. II. Indberetninger til Statsministeriet, juli 1944, Første del, Bilag 6.

um bert at taka avgerðir um lógarfyriskipanir,²⁶ sum viðvíktu føroyskum viðurskiftum og ávísimum fíggarligum málum. Eisini vóru menn samdir um at lata standa opnan spurningin um aðrar lógarásetingar – serliga slíkar, sum høvdu við viðurskifti við útland og ríkisrættarligu viðurskifti Føroya at gera. Ásetingina um, at amtmaðurin skuldi staðfesta og orða lógirnar skrivliga, hevði Mitens funnið í „Koloniallov for De dansk-vestindiske Øer af 6. april 1906“. Á hesum fundi lovaðu Samuelsen, Dam og Louis Zachariasen, sambært Hilbert, amtmanninum ikki at seta fram krøv á tingi um føroyskt lógarmál, og – um so var, at hesi vórðu sett fram av øðrum – tá at seta seg ímóti teimum. Hesi og onnur krøv málinum viðvíkjandi legði Fólkaflokkurin stóran dent á at fremja, og tað vísti seg í roynd og veru, tá mállógirnar vórðu samtyktar á tingi, at tað ikki bar Dam og Zachariassen til at atkvøða ímóti teimum. Amtmaðurin steðgaði fyribils hesum lógum við veto-rætti sínum, og hetta elvdi tá til politiska kreppu millum Javnaðarflokkin, Sjálvstýrisflokkin og amtmannin (sí seinri í viðgerðini).

Meting amtmansins um Bráðfeingisstýrisskipanarlógina var, at lógin var neyðug, og at hon virkaði í roynd og gerð – hóast tað standandi stríð, sum var millum amtmannin og fólkafloksmenninar øll krígsárini. Av ringum huga mátti hann eisini ásanna, at lógin í stóran mun stímbraði sjálvstýrisrørsluna, tí bæði lögtingsmenn og føroysku bløðini (Dimmalætting tó undantikin) støðugt tosaðu og skrivaðu um lóggávuveld tingsins. Tá stríð tók seg upp millum amtmannin og tingið, royndi Hilbert altíð at leita sær stuðul hjá sambandsmonnunum og halda somu kós sum teir, tí honum var púra greitt, at hann megnaði at taka eitt stríð saman við sambandsmonnum móti hinum flokkunum á tingi, men eitt politiskt stríð uttan fullan stuðul frá sambandsmonnum hevði hann ikki mátt til at vinna. Eitt annað, amtmaðurin eisini mátti hugsa um, var bretska hersetingarvaldið og hvørja støðu, bretar mundu fara at taka, um politiskt stríð av álvara tók seg upp millum tingið og amtið. Men longu í 1940 var hann rættiliga vísur í, at hvørki Mason ella aðrir bretar í týðandi størvum í Føroyum mundu fara at stuðla føroysku tjóðskaparmonnunum í formliga at loysa ríkisrættarligu bondini við Danmark.²⁷

26 Lovforskrifter er tað í tekstinum nýttu danska orðið.

27 Privatarkiv nr. 6685 C.Aa. Hilbert. Supplement til Dagbogen 9/4 1940–22/8 1942, s. 61–74.

Ungi bretski konsulin Frederic Mason kom til Føroya við krússaranum „Suffolk“, sum kom á Havnina 13. apríl 1940.

Sjónarmið amtmansins viðvíkjandi heimildum tingsins komu klárt til sjóndar í samrøðu við bretska konsulin Vorley 12. september 1943. Tað var Vorley, sum kom at finna amtmannin. Ein av orsökunum til henda fund var, at Thorstein Petersen hevði verið á fundi við Vorley dagin fyri. Thorstein Petersen hevði verið rættiliga østur „and raised his voice in the most impleasant way“, sjálvandi tí, hann hevði ilt við at fáa bretan at skilja sjónarmið síni. Tann skelkaði bretin greiddi amtmanninum frá, at orðalag Thorsteins hevði verið líkt tí hjá „rough seamen and soldiers“.

Ørindini hjá Thorsteini Petersen vóru at heita á Vorley um at boða bretska stjórnini frá, at hann var valdur til tingformann. Samstundis segði hann frá, at Løgtingið vildi hava høvi at samráðast beinleiðis við bretska konsulin uttan um amtið. Hetta fekk Vorley at spyrja, um Thorstein Petersen helt tingið vera eitt tjóðarting. „Yes, certainly“, svaraði Thorstein Petersen. Eisini kravdi Thorstein Petersen rætt til at skriva á føroyskum til bretska konsulatið, tí eftir millumtjóða siðvenju hevði ein konsul skyldu til at taka móti skrivum, sum vóru orðað á máli landsins. Støða Vorleys til hetta var, at henda siðvenja bert var galdandi fyri altjóða viðurkend mál sum enskt, franskt ella týskt – men ikki føroyskt. Nú vildi so til, at Vorley dugdi norskt og tí eisini skilti danskt. Tí segði hann, at hann vildi taka móti skrivum, sum vóru orðað á danskum – men ikki á føroyskum, tí hann skilti ikki føroyskt. Thorstein Petersen svaraði beinanvegin, at tað var ikki hugsingur um, at løgtingsformaðurin fór at skriva á danskum.

Bretar sum heild mettu Thorstein Petersen at vera „chairman for the local council“, sum N.O.I.C.²⁸ um somu tíð hevði sagt í øðrum sambandi; men Vorley vildi tó vera heilt vissur og spurdi tí amtmannin um støðu og tign tingsins. Hann vildi vita, um tað veruliga var eitt tjóðarting.

Svarið hjá amtmanninum lýsir greitt hansara sjónarmið viðvíkjandi stýrisskipanarligu støðu Føroya. Hann greiddi bretanum frá, at fyri kríggið hevði Løgtingið amtskommunala støðu og rættindi – og bert ráðgevandi virksesemi í lógarmálum. Í tann mun, tað bar til, skuldu myndugleikarnir í Keypmannahavn hoyra tingsins ummæli um serligar føroyskar lógir

28 Naval Officer in Charge var hægsti flotayvirmaður breta í Føroyum krígsárini.

og aðrar fyriskipanarligar atgerðir. Men samtykt frá Løgtinginum var ikki neyðug til tess at seta í verk lógir og fyrisitingarligar avgerðir. Eftir krígsbyrjan hevði tingið ta medávirkan á lógarverkið, sum var tilskilað í Bráðfeingisstýrisskipanarlógini frá 9. mai 1940. Løgtingið var *ikki* eitt tjóðarting og *ikki* eitt parlament í einum sjálvstýrandi ríki, men ein lokal politisk savning sum eftir sáttmála við ríkisins umboðsmann á staðnum hevði lut í gerð av lógarásetingum fyri Føroyar sum parti av danska ríkinum. Henda frágreiðing endaði við orðunum: „*Færøerne er ikke en suveræn stat, og min medvirken til at anerkende noget sådant fås ikke*“.

Harumframt gjørdi Hilbert bretanum greitt, at hann mátti tvíhalda um, at samráðingar ongantíð máttu fara fram beinleiðis millum Løgtingið og bretska stjórnina uttan um amtmannin, soleiðis sum fólkafloksmenn vildu hava tað. Hilbert vildi ganga við til, at tingið og tingnevndir, um vera skuldi, fingtu høvi at samráðast beinleiðis við konsulin, men í slíkum føri skuldi amtmaðurin altíð vera hjástaddur. Soleiðis hevði verið gjørt higartil, og støða amtmansins hevði verið fullkomi-liga óholl, um hann varð hildin uttan fyri politiskar samráðingar millum tingið og bretska konsulin.

Eftir øllum at døma góðtók Vorley hesi sjónarmið og svaraði, at hann fór at boða Thorsteini Petersen frá, at hann ikki fór at samráðast beinleiðis við tingið, og at hann ikki fór at taka móti skrivum, orðaðum á føroyskum. Her, eins og í øðrum førum, fekk amtmaðurin viðhald frá bretska myndugleikunum í Føroyum, og hetta er í fullum samsvari við eina hending, sum var farin fram á skrivstovuni hjá amtmanninum góðan mánað frammanundan. Tá hevði Vorley latið amtmannin vita, at hann hevði fingið boð frá Foreign Office um framíhjá at boða Thorsteini Petersen og møguliga eisini øðrum fólkafloks-politikarum frá støðuni hjá bretska stjórnini til loysingar-virksemi fólkafloksmanna. Vorley las upp ein part av hesum skrivi fyri Hilbert. Eftir øllum at døma hava hesi boð verið bæði hvøss og greið, tí m.a. varð sagt, at Fólkaflokkurin, um hann royndi at fremja loysingina, „*Was acting legally as rebels and neither H.M. Government nor any other reputable country would recognize and deal with them*“.²⁹ Tíverri hevur ikki verið møguligt at kanna eftir, um Fólkaflokkurin veruliga hevur fingið handað hetta skriv frá bretska konslinum. Men støða

breta hevur í stóran mun avmarkað møguleikarnar hjá sjálvstýris-loysingarrørsluni í Føroyum. Í øllum førum ber til at siga, at miðvísur tjóðskapar-/loysingarpolitikkur í Føroyum krígsárinu skuldi hava eina sterka og sannførandi fólksliga undirtøku, skuldi hann eydnast, tí bæði bretskir og danskir myndugleikar hava verið ímóti munadyggum broytingum í ríkisrættarligu viðurskiftunum millum Føroya og Danmarkar.

Støða breta til sjálvstýris-loysingarpolitikkin kom greitt til sjóndar í stuttum brævaskifti millum Jóannes Patursson og Mason konsul. Hetta brævaskifti fór fram í oktober–desember 1940. Eitt aðalmál hjá Jóannesi Paturssyni hevði altíð verið at skerja vald danska amtmansins. 12. oktober 1940 førði hann fram í skrivi til Mason konsul, at føroyingar høvdu skilt bretska støðuna soleiðis, at bretska stjórnin sum minst ætlaði sær at órógva dagligt lív og yrki í Føroyum – og ikki ætlaði sær at leggja seg uppí, hvussu føroyingar høvdu í hyggju at skipa fyri fyrisiting oyggjanna. Út frá hesum setti Jóannes bóndi fram fyrispurningin, um støða breta var tann, at bretska stjórnin kravdi, at Føroyar framhaldandi skuldu fyrisitast av amtmanninum saman við Løgtinginum, og at bretska stjórnin fór at seta seg ímóti, at Løgtingið framdi eina innanlenska fyrisiting, sum tingið og fólkið kundu semjast um, og sum antin útihýsti amtmanninum, ella gav honum minni vald, enn hann í verandi støðu hevði.

Tann 17. desember 1940 svaraði Mason aftur, at bretar vóru nøgdir við viðurskiftini millum bretska stjórnina og verandi fyrisiting í Føroyum. Bretska stjórnin fór ikki at góðtaka broytingar í galdandi stýrisskipanarligu viðurskiftunum uttan so, at tað kundi prógvast, at nevndu broytingar vóru til frama fyri allar partar í málinum, og at tær kundu gerast á stýrisskipanarsambæriligan hátt. Slíkt kravdi danska lóggávu, og hvørki danska stjórnin ella danska lóggávuvaldið høvdu undir verandi umstøðum virkisfrælsi at greiða slíkt mál.

Hetta var heilt greitt ein stuðul til stjórnina í hersetta Danmark og til danska amtmannin í Føroyum. Hilbert fekk frá Mason avrit at hesum brævaskifti,³⁰ sum eins og mangt

29 Privatarkiv nr. 6685, PK 2. Amtmand C.Aa. Hilbert. Indhold: BII. Private optegnelser vedrørende perioden 1943–1945. År: 8/8 1943–10/5 1945. DAGBOG. ABSOLUT FORTROLIG. (Ark 1–6).

30 Bilag 11 under Privatarkiv nr. 6685, Amtmand C. Aa. Hilbert; Pk. I; Indhold A II: Indberetning til Statsministeriet vedrørende de politiske forhold på Færøerne siden krigens udbrud i september 1940. Juli 1944 (1. Del).

annað er dømi um, at bretar viðurkendu og virdu galdandi ríkisrættarligu viðurskiftini millum Føroya og Danmarkar, og danska yvirvaldsrættin yvir Føroyum, sum eina til fulnar lógliga støðu og ikki vildu góðkenna broytingar í hesum viðurskiftum, meðan Danmark í krígsárunum ikki megnaði at handheva yvirvaldsrætt sín yvir Føroyum. Í hesum liggur eisini, at skuldi tað borið til hjá fólkaflaksmonnum einvíst at loyst politisku bondini til Danmarkar í hesi tíð, so hevði hetta verið uppreistur í eygum breta, sum avgjørt ikki høvdu góðkent eitt sjálvstýrandi føroyskt ríki, sett á stovn av føroyskari loysingarrørslu undir táverandi umstøðum.

Í roynd og veru góðkendu bretar tann danska politikkin í Føroyum, sum amtmaðurin hevði tilevnað, trúliga fylgdi og sjálvur nevndi *status quo ante bellum*. Hesin politikkur var í fullum samsvari við orðini hjá Winston Churchill í Undirhúsinum 11. apríl 1940. Bretar høvdu veruliga tað mál: at lata Danmark Føroyar aftur við óbroyttum ríkisrættarligum viðurskiftum, tá ið kríggið einaferð var av.

Merkið og málið

Hetta merkir tó ikki, at bretar ikki kundu góðtaka ymiskar broytingar, sum høvdu týdning fyri føroyingar. Dømi um

„Rókur“ hjá Skipafelagnum á Havnarvág. Eftir 25. apríl skuldu øll føroysk skip nýta Merkið.

hetta er góðkenning teirra, at føroysk skip í krígsárunum sigldu undir føroyska flagginum. Sum kunnugt vildu bretar ikki hava, at føroysk før sigldu undir Dannebrog, meðan Danmark var hersett. Góðkenning breta av føroyska flagginum til nýtslu á havinum³¹ kom amtmanninum sera illa við. Fáar dagar fyri 25. apríl 1940 hevði hann tosað við Mason um hetta mál. Hilbert hevði tá sagt við Mason, at sum meginreglu vildi hann halda fast um, at føroyingar framhaldandi skuldu sigla undir Dannebrog. Tó vildi hann ganga við til, at eitt serligt frámerki varð sett á danska flaggið – „*når blot det færøske flag blev undgået*“. Hilbert greiddi Mason frá flaggstríðnum, sum tað hevði verið higartil, og frá teirri støðu, sum danska stjórnin hevði til flaggspurningin – nevnliga, at stjórnin helt fast um, at ríkisflaggið skuldi galda fyri alt ríkið.

Hilbert hættaði sær tó ikki at halda fast við uppskotið um „tað grøna amtmansflaggið“,³² tí hann væntaði, at føroyingar fóru at sabotera hetta. Men hann var til reiðar at góðtaka, at føroysk skip sigldu undir bretska flaggi – eins og dansk skip, sum Ongland hevði lagt hald á í krígunum. At hetta fór at verða úrslitið, helt hann seg skilja á Mason seinastu ferð, teir hittust um hetta mál, áðrenn bretska avgerðin fall. Hann skilti samrøðuna við Mason sum eitt óalment lyfti um, at føroyska flaggið ikki fór at verða góðkent.

Amtmaðurin var tí fullkomiliga tikin á bóli, tá bretar 25. apríl góðkendu føroyska flaggið at nýta á føroyskum skipum á havinum. Fyri honum var hetta ein greið desavouering av støðuni hjá dansku stjórnini, amtinum og Sambandsflokkinum – og til óbótaligan skaða fyri umdømi Danmarkar. Samstundis

31 Bretskir myndugleikar tóku ikki støðu til, hvussu flaggað varð á landi í Føroyum.

32 Tann 24. apríl 1940 skrivaði Hilbert um flaggið: „... I øvrigt gjorde jeg konsul Mason bekendt med 'Tingakrossur' for dags dato og gjorde ham bekendt med, at det i byen fortaltes, at skipper Esmar Fuglø i går af den britiske konsul havde fået den besked, at amtmanden nu havde foreslået et grønt flag med et hvidt kors, og at de britiske myndigheder gerne ville anerkende det færøske flag, at vanskeligheden ved at gennemføre dette udelukkede skyldtes amtmanden, og at færingerne selv måtte se at pacificere amtmanden. Hertil svarede Mason, at han måtte indrømme, at han i går havde været så dum (foolish) at nævne for den nævnte skipper, at der nu var tale om et grønt flag, men han havde ikke med et eneste ord antydnet, at dette forslag skulle stamme fra amtet. Han bekræftede i øvrigt over for mig, at amtet ikke havde fremsat forslag om dette flag og oplyste, at ideen hertil stammede fra konsulatet selv. Han bekræftede ligeledes, at amtet ikke havde modtaget nogen meddelelse om planerne i retning af et grønt flag“. (Privatarkiv nr. 6685. Hilbert: A.I. Udskrift af Færø Amts Dagbog (side 1–400). År: 1/9–1939–30/5–1945, side: 91–92). Sí eisini 'Tingakross' 24. apríl 1940.

var avgerðin í eygum Hilberts ein stórsigur fyri føroysku sjálvstýrissrøsluna, tí nú fóru tjóðskapar- og loysingarmenn óivað at halda, at bretar fóru at hjálpa teimum í øktum sjálvstýr-iskrøvum. Tó kundi hann seinri ugga seg við, at hetta var einasta stóra mistak, sum hann orðaði tað, ið bretar gjørdu á hesi leið. Eisini skrivaði Hilbert, at Mason iðraði seg um hetta seinri – tá hann kendi viðurskiftini í Føroyum og politisku støðuna her í landinum betur.

Hilbert helt gongdina í flaggmálinum vera hesa: Manningar á føroysku skipuninum, sum lógu í bretska havni í døgnum fyri 25. apríl, hava óivað greitt bretska flotamyndugleikunum frá, at føroyingar høvdu annað flagg enn Dannebrog – og víst teimum Merkið. Flotamyndugleikarnir á staðnum og kanska eisini Admiralitetið hava so hildið hetta verða eina henta loysn, tí teir kendu ikki flaggstríðið í Føroyum. Hví ikki loyva føroyingum at nýta egið flagg nú, tá veruligur skilnaður var millum Føroya og Danmarkar? Bretskir flotamyndugleikar á staðnum høvdu so helst givið loyvi at nýta føroyska flaggið, áðrenn bretska stjórnin alment gav loyvi til tess. Tá fyrsta skipið kom heim undir føroyskum flaggi, 22. ella 23. apríl,³³ herdi hetta kravið um føroyskt flagg. Eisini meirilutin í landsnevndini kravdi føroyskt flagg.

Tá nú Mason skuldi taka støðu til flaggspurningin – ella gera tilmæli til bretska stjórnina hesum viðvíkjandi – mátti hann taka avgerð millum eitt mótmæli frá amtinum, vegna dansku stjórnina, ímóti nýtslu av føroyskum flaggi og: 1. Eina avgerð, sum bretska flotamyndugleikar longu høvdu tikið, 2. Eitt sterkt føroyskt fólkakrav um egið flagg, 3. Tilmælið frá meirilutanum í Landsnevndini um føroyskt flagg. Tað var ikki bert Hilbert, sum var harmur um hesa avgerð. Sambandsmonnum yvirhøvur dámdi hana ikki, m.a. tí hon var ein sigur til tann tjóðskaparlíga sinnaða partin í føroyskum politikki.³⁴

Hóast føroyska málinum vóru vunnar týðandi sémdir í fyrra helmingi av 20. øld, vantaði í 1940-árunum enn nógv í, áðrenn føroyskt alment hevði fingið støðu sum tjóðarmál føroyinga og høvuðsmál landsins. Enn helt danska stjórnin

33 Sí eisini „Dagblaðið“ nr. 56, 23/4–1940 og „Merkið. Flaggsøgan“ eftir Niels Juel Arge (Tórshavn 1980).

34 Privatarkiv nr. 6685 Amtmand C.Aa. Hilbert. B.I. Supplement til Dagbogen 9/4 1940–22/8 1942 (Pk. 2), s. 62-67). Sí eisini „Gerðabók fyri stóru landsnevnd“, 23/4 - 1940

formliga fast um felags ríkisflagg og felags ríkismál fyri alt ríkið. Í krígsárunum settu fólkafloksmenn fram nøkur lógaruppskot, sum miðaðu eftir at styrkja støðu málsins á almenna og mentanarliga økinum.

Støða sambandsmanna til hetta er lýst fyrr í hesi grein. Amtmaðurin metti ikki hesi mál at vera neyðug at loysa júst í krígsárunum – ongar óneyðugar broytingar í status quo ante bellum. Hartil kom, at lógaruppskot av hesum slagi í sjálvum sær vóru tjóðskaparlig mál, sum hann ikki vildi fremja, meðan skilnaður var millum Føroya og Danmarkar. Hilbert var av teirri áskoðan, at skuldu hesar sømdir málinum viðvíkjandi veitast føroyingum, so vóru tað danska stjórnin og Ríkisdagurin, sum skuldu taka støðu til hetta – og ikki ein danskur amtmaður í Føroyum. Tí átti hetta at bíða til eftir krígsløk. Her sum aðrastaðni kemur til sjóndar, at Hilbert var ein støðufastur maður, sum ikki slepti sannføring síni. Samstundis hevur tað verið ein av veikleikum hansara, at hann ikki var nóg smidligur. Hann setti sær fyri at føra politikk í Føroyum; men hann hvørki vildi ella megnaði at koma á tal við mótstøðumenn sínar. Óivað var hann ein dugnaligur embætismaður og fyriritari, men hann læsti seg fastan í formalia.

Hilbert hevði væntað, at javnaðarmenn og sjálvstýrismenn fóru at taka undir við honum og sambandsmonnum, men so var ikki. Sjálvandi vildu hvørki sjálvstýrismenn ella javnaðarmenn forða fyri lógaruppskotum, hvørs endamál var at styrkja støðu málsins. Serliga ikki í eini tíð, tá tjóðskaparliga tilvitanin var í so stórum vøkstri sum tá. Annars lýsti P.M. Dam støðu javnaðarmanna at vera: „*at føroyskt mál skrivliga eigur at verða nýtt í øllum førum her á landi, har ið Løgting, landsnevnd og aðrir føroyskir stovnar hava ta fullu peningaligu og siðmenningarligu ábyrgdina. Har ríkið situr við ábyrgdini og hevur umsitingina, er tað sjálvandi ríkið sum ger av, hvat umsitingarmál skal nýtast*“.³⁵

Tann 23. november 1943 samtykti tingið lógaruppskot um føroyskt sum rættargongumál við 17 atkvøðum móti 0, og 7. desember sama ár varð lógaruppskot um føroyskt sum lógarmál samtykt, eisini við 17 atkvøðum móti 0.³⁶ Hilbert dámdi ikki hesar lógir, og sambært Bráðfeingisstýrisskipanarlógini hevði

35 Løgtingstíðindi 1943, s. 217.

36 Løgtingstíðindi 1943, s. 216–219.

amtmaðurin vetorætt; men 4. januar 1944 kunngjórði amtið „Midlertidige bestemmelser for Færøerne om Ændring i Retsplejeloven“, sum m.a. ásetti, at rættarmálið skuldi vera danskt og føroyskt.³⁷

Málsurningurin var partur av teimum yvirskipaðu tjóðskaparligu málinunum, sum Hilbert ikki vildi hava framd, meðan Danmark var hersett. Hinvegin kundi hann hugsað sær, at danska stjórnin gav føroyingum sændir á hesum øki eftir krígsløk. Sjálvur segði hann seg longu í 1943 fara at mæla stjórnini til at ganga tjóðskaparligum føroyskum ynskjum á mæti, tá kríggjð var av. Her hugsaði hann um flaggið, málið og formliga øktar heimildir til Løgtingið. Men samstundis ætlaði hann eisini at mæla donsku stjórnini til at krevja, at føroyingar fóru til fólkaatkvøðu um ríkisrættarligu støðuna. Hilbert hevði eisini nomið við hetta í røðu í tinginum í 1942. Mangar orsakar vóru til hetta: Amtsskipanin hevur kenst ov trong, politiska medvit fólksins vaks, og alt ov mong mál vóru ógreidd. Hartil kemur, at í hesi tíð, mitt í krígunum, roknaðu Hilbert og sambandsmenn við, at um føroyingar skuldu velja millum samband og loysing, so fóru í mesta lagi 15% av føroysku veljarunum at atkvøða fyri loysing.³⁸

Myndugleikar í Havn og í London

Sum kunnugt hevði krígsstøðan við sær, at amtmaðurin í fimm ár var avbyrgdur frá stjórnini í Keypmannahavn; men Hilbert hevði gott samband og samstarv við danskar myndugleikar í London. Serliga var tað Reventlow, ið var danskur sendiharri í Bretlandi, sum hevði rættiliga stóra ávirkan á politikkin hjá Hilbert. Í krígsárunum gjórði Hilbert fleiri ferðir til London, og á sumri 1943 vitjaði Reventlow í Føroyum.

Tey mál Føroyum viðvíkjandi, sum danski sendiharrin í London raðfesti hægst, vóru: politikkurin hjá bretsku stjórnini móttvegis Føroyum, støða amtmansins móttvegis politisku flokkunum í Føroyum – serliga Fólkaflokkinum, flaggmálið, útbúningur oyggjanna við loftverndarskotvápnum, útsending-

37 Kunngerðasavnið 1944, s. 8. Sí eisini Fróðskaparrit 36.–37. Bók 1988–1989; Jógvan Andreassen: „Rættarmálið í Føroyum“, s. 68–80.

38 Privatarkiv nr. 6685, PK 2, Amtmand C.Aa. Hilbert. Indhold: B III, Rejser til London 1941–1944. Omanfyri nevnda meting er gjørd í sambandi við lýsing Hilberts av „Den almindelige politiske situation på Færøerne“.

Í London hitti Hilbert, amtmaður, m.a. Reventlow, greiva, sum var danskur sendiharri í Bretlandi.

ar til Aberdeen og Íslands sum umboð fyrri føroysku vinnuna – og samráðingar við norsku stjórnina um, hvørja støðu hon hevði til eina „norrøna“ rørlu, sum gjørdi seg galdandi í Føroyum krígsárinum.³⁹ Øll hesi mál verða ikki viðgjørd her, men bert tey, sum hava beinleiðis við evnið í hesi grein at gera.

Í september 1941 var Hilbert í London. Har hitti hann kendar danir sum Reventlow, Gustav Rasmussen, Knuth greiva og Rotböll. Hesir menn vóru tá samdir um, at politiska kósir hjá Hilbert í føroyskum málum í øllum týðandi lutum var hin beina. Eisini vóru teir sannførdir um, at amtmaðurin átti at varðveita eina sterka støðu í Føroyum, tí hetta hevði alstóran týðning fyrri atknýti Føroya at Danmark. Í teirra hugaheimi hevði tað verið eitt mistak, um amtmaðurin læt frá sær meira av myndugleika, antin til Løgtingið ella bretska myndugleika, enn avgjørt neyðugt fyrri at varðveita eitt gott samstarv – eitt nú við Løgtingið. Reventlow ivaðist eitt sindur í, um amtmaðurin hevði rætt at virka og taka avgerðir, sum kundu binda dansku stjórnina; men teir skiltu trupulleikarnar hjá Hilbert – eisini teir, sum stóðust av, at sorinskrivarin og fútin høvdu verið ósamdir við hann, ella ið hvussu er ikki høvdu drigið somu línu sum hann – og sum heild hildu danskir oddamenn í London eingi stórvegis vandamál at vera tengd at atgerðum Hilberts, so sum hann hevði greitt frá teimum.⁴⁰ Hetta merkir sostatt, at so mikið tíðliga í krígunum sum á heysti 1941 hevði Hilbert at kalla fullan stuðul frá danskum myndugleikum og umboðum í London.

Hilbert misti ongantíð henda stuðul, hóast, sum greitt verður frá seinri, ymiskir trupulleikar stungu seg upp. Hesir trupulleikar og vandamál stóðust serliga av, at viðurskiftini millum Hilbert og sjálvstýrisveingin í føroyskum politikki versnaðu í stórum, sum kríggið leið. Hvørgin av þortunum vildi geva seg, og hvørgin vildi góðtaka tær semjutrættir, sum mótparturin setti upp.

Tá Reventlow vitjaði í Føroyum í mai 1943, ásannaði hann sjálvur, hvussu ring hesi viðurskifti vóru. Bæði Thorstein Petersen og aðrir oddamenn í Fólkaflokkinum havnaðu innbjóðingum frá amtinum til samkomur, ið hildnar vóru til

39 Eduard Reventlow: „I dansk Tjeneste“ (København 1956), s. 152–157).

40 Privatarkiv nr. 6685, PK 2. Amtmand C. Aa, Hilbert. Indhold: BIII Rejser til London 1941–1944, s. 1–6.

heiðurs fyri danska sendiharran. Tó eydnaðist tað Reventlow at hitta Thorstein Petersen á máli nakrar ferðir, men hann fekk onga semju í lag millum Thorstein Petersen og amtmannin, tí Thorstein Petersen helt fast um, at fortreytin fyri slíkari semju var broyting í sambandinum millum Føroya og Danmarkar beinanvegin. Hetta krav var høpisleyst eftir áskoðan Reventlows.⁴¹ Hinvegin er lítið at ivast í, at eitt av endamállum við Føroyaferð Reventlows hevur verið at koma á tal við fólkafloksmenn eins væl og við oddamenn úr øðrum føroyskum flokkum – og m.a. á tann hátt at royna at fáa betur innlit í politisku viðurskiftini. Sjónarmiðini hjá danska amtmanninum kendi hann frammanundan.

Í samrøðum sínum við sendiharran endurgav amtmaðurin eisini síni politisku sjónarmið, sum í høvuðsheitum eru lýst fyrr í hesi grein: á ríkisrættarlaga og tjóðskaparlaga økinum skuldu so fáar broytingar gerast í status quo sum gjørligt, meðan kríggið vardi. Føroyskur tjóðskaparpolitikkur skuldi helst ongar sømdir fáa í hesi tíð. Hinvegin ásannaði Hilbert, at ávísar broytingar í sambandinum landanna millum óivað fóru at henda eftir kríggið, og hann gjørði vart við, at hann helst, alt eftir hvussu politiska støðan tá fór at taka seg upp, fór at mæla til neyðugar broytingar hesum viðvíkjandi.

Hilbert segði seg fáa stuðul frá trimum politiskum flokkum í hesum sjónarmiðum sínum, og í mai 1943 merkti hetta, at 17 av 24 tingmonnum stuðlaðu amtmanninum. Men í hesum lá eisini ein vandi, sum seinri kom at skaða umdømi amtmansins nakað – ið hvussu er í eygunum hjá bretskum og donskum myndugleikum í London. Bonnevie dómari, sum eins og Vesterby fúti ikki kundi semjast við Hilbert í nógvum førum, hevði gjørt vart við, at sæð úr einum yvirskipaðum politiskum og fyrisitingarligum sjónarmiði, átti amtmaðurin at hevja støðu sína upp um føroysku flokkarnar. Hetta sjálvandi tí hann umboðaði danska ríkið, meðan Løgtingið var eitt ting á staðnum, sum bert á amtsráðsstøði umboðaði teir donsku ríkisborgarar, sum búðu í Føroyum. Reventlow skilti, at nakað var í hesum danska embætismannasjónarmiði og gjørði tí vart við, at amtmaðurin hevði sameint seg ov nógv við tríggar av

41 Eduard Reventlow: „I dansk Tjeneste“ (København 1956), s. 155.

Hilbert, amtmaður, og bretskir yvirmenn taka ímóti Reventlow greiva, longst t.v., í Havn í 1943. Reventlow, greivi, og Christmas Møller hildu, at fyri at fáa bretskan stuðul at forða fyri loysingini, skuldu danir slaka munandi m.a. í málunum um flaggið og málið.

flokkunum og útihýst tí fjórða flokkinum, nevniliga Fólka-flokkinum.

Val skuldi verða í 1943, og Reventlow bar tí upp á mál, at tað var av týdningi fyri amtmannin at vera førur fyri at samskifta við allar teir fyra føroysku flokkarnar, tí amtmaðurin mátti ikki standa ella falla við einum ávísimum politiskum meiriluta í tinginum. Hilbert svaraði bert til hetta, at líka síðan apríl 1940 hevði hann viljað havt samstarv við fólkafloksmenn, men hetta bar ikki til, tí teir vildu ikki samstarva við hann. Prógv fyri hesum var, at Fólkaflokkurin longu hevði sett fram á ting tvey uppskot um loysing. Kortini segði amtmaðurin seg vilja samstarva við fólkafloksmenn – eisini eftir valið; men hetta samstarv var treytað av umstøðunum.

Um Fólkaflokkurin eftir valið framvegis var í minniluta, metti Hilbert tað vera gjørligt, at amtmaðurin og teir trýggir „samstarvsflokkarnir“ royndu at fáa til vega politiska innanhýsissemju millum allar fyra flokkarnar. Vann Fólkaflokkurin avgjördan meiriluta einsamallur, var politiska støðan hjá amt-

manninum hættislig. Hilbert segði seg vera til reiðar at samstarva, um hann var førur fyri at gjalda prísin fyri slíkt samstarv. Loysti Fólkaflokkurin, var ikki so nógv at samstarva við amtmannin um. Um hetta ikki hendi, var tó rættiliga vist, at Fólkaflokkurin í minsta lagi fór at krevja, at Løgtingið fekk fult lóggávuvald, og at amtmaðurin misti sín vetorætt. Hilbert og Reventlow vóru báðir samdir um, at ein tílík broyting í stýrisskipanini ikki kundi góðtakast. Hinvegin var Reventlow ikki førur fyri at leggja Hilbert onnur ráð enn tey, at amtmaðurin á einhvønn hátt mátti royna at fáa sum best burturúr, um Fólkaflokkurin fekk meiriluta einsamallur eftir valið, sum skuldi verða á bartalsmessu 1943.

Í hesum sambandi umrøddu Hilbert og Reventlow eisini móguleikan fyri, at Hilbert fór úr starvi sum amtmaður. Hilbert setti sjálvur fram hetta uppskot út frá tí sjónarmiði, at um annar maður kom í hansara stað, fór kanska betur at bera til at loysa tey vandamál, sum í verandi støðu tóktust óloysilig. Veruliga orsøkin til amtmansskiftið kundi krógvast á tann hátt, at Hilbert kundi fara í sjúkrafarloyvi í óásetta tíð, meðan Gustav Rasmussen ella Knuth greivi kundu verða settir í hansara stað. Sjálvur helt Hilbert, at fór hann úr amtmanstarvinum, fór hetta at dáma fólkafloksmonnum so væl, at tað fór at bera væl betur til at fáa semju í lag millum teirra og annað umboð fyri danskar myndugleikar. Í hesi samrøðuni vildi Reventlow ikki góðtaka, at Hilbert fór úr amtmanstarvinum – og segði, at tann, sum kongur hevði tilnevnt amtmann, skuldi verða verandi í starvinum, so leingi hetta undir nøkrum umstøðum bar til.

Sjálvandi var støða breta partur av umhugsan sum hesi. Spurningurin, um bretar mundu fara at leggja upp í eitt móguliga komandi stríð millum Løgtingið og amtmannin, var tí gjølla viðgjørður í samrøðuni millum amtmannin og sendiharran. Teir kendu seg tó fullvísar í, at bretar hvørki fóru at góðtaka loysing ella, at valdið varð tikið frá amtmanninum. Hilbert roknaði við bretska stuðli til eitt og hvørt skilagott danskt tiltak, sum gjørt varð fyri at forða loysingini; men hann ivaðist í, um bretar mundu fara at gera nakað virkið tiltak av egnum ávum. Skuldi tað hent, at Fólkaflokkurin einsamallur fekk meiriluta á tingi, hevði dámt Hilbert best, um bretar beinanvegin gjørdur støðu sína greiða, tí hetta hevði avmarkað

virkismøguleikar fólkafloksmanna.⁴² Hetta er lætt at skilja, tí eitt var at stríðast við danskan amtmann í Føroyum, men annað hevði verið, um fólkafloksmenn høvdu sett seg upp ímóti boðum frá bretska hervaldinum.

Í juli 1943 fór Hilbert aftur til Bretlands, og á fundi í London vóru málini, um Hilbert skuldi fara frá og um bretska stuðul móti loysing, tikin upp aftur.

Fyrsti fundurin fór fram á donsku sendistovuni. Til staðar vóru, umframt Hilbert, Reventlow, Gustav Rasmussen og Christmas Møller. Mr Christopher Warner, sum tá var høgur embætismaður í Foreign Office, hevði stutt frammanundan sett fram spurningin um, hvørt tað ikki mundi verða best, um Hilbert varð avloystur av øðrum manni í amtmanstarvinum, og at hetta varð gjørt, áðrenn løgtingsvalið fór fram í Føroyum. Orsakerinnar til hetta skuldu vera umhugsni fyri Hilbert sjálvum, sum hevði havt sera trupul ár í Føroyum og hevði verið fyri mongum hørðum álopum í embætistíð síni. Men eisini tað, at Hilbert ikki var nóg smidligur – ein annar maður hevði óivað dugað betur enn Hilbert at funnið fram til semingsloysn við Fólkaflokkinn. Í samrøðu við Warner hevði Reventlow víst hesum frá sær; men í samrøðuni við Reventlow og Christmas Møller helt Hilbert seg skilja, at lítið skuldi til fyri at fáa teir báðar at taka undir við hugsan Warners, at best hevði verið, um Hilbert legði frá sær sum amtmaður.

Hetta hevur óivað verið ein skelkur fyri Hilbert. Lítið annað var at gera hjá honum enn at siga, at sjálvur var hann fúsur at fara úr starvi, um danir hildu, at tað var best fyri donsk áhugamál, at hetta varð gjørt. Men tænaðstuliga vildi hann mæla frá slíkari atgerð, tí neyvan mundu tey úrslit spyrjast burtur úr hesum, sum menn ímyndaðu sær. Samstundis legði hann dent á, at hann undir ongum umstøðum fór sjálvboðin úr starvi sínum, tí bretar vildu hava hetta. Hilbert var bæði bilsin og vónsvikin av, at bretar yvirhøvur høvdu sett fram hetta uppskot. Hann illgitti, at fólkafloksmenn, móguliga gjøgnum Valdemar Lützen, sum framvegis var á bretska konsulatinum, høvdu ávirkað bretska myndugleikar í London; men hetta kann sjálvandi ikki prógvast. Sjálvur kendi hann seg sannførdan um, at hann alla tíðina síðan 1940 hevði hjálpt

42 „Den danske gesandt i London greve Reventlows besøg på Færøerne i maj 1943“ og „Den almindelige politiske situation på Færøerne“ (Privatarkiv nr. 6685, PK 2. Amtmand C.Aa. Hilbert).

bretum so væl, hann kundi – og sambært hansara hugsan hevði einki verið lættari fyri bretar enn at givið amtmanninum meira virknan stuðul í stríðnum móti fólkafloksmonnum.

Á fundinum samdust hesir fyra danir um, at tað, ið nú mest umráddi, var at fáa bretska stuðul at forða fyri loysingini. Reventlow og Christmas Møller høvdu ta áskoðan, at fyri at fáa stuðul frá bretum, skuldu teir slaka munandi í øðrum spurningum, sum høvdu við tey kendu føroysku tjóðskaparligu og politisku krøvini at gera: málið, flaggið, vetorættin hjá amtmanninum o.s.fr. Hilbert segði seg vilja taka undir við hesum, tí í verandi støðu tóktist hetta vera neyðugt. Men hann gjørdi samstundis vart við, at tað væl kundi henda, at føroyingar – uttan formliga at taka loysingina – fóru so langt í krøvum sínum, at sjálvstýri Føroya í roynd og veru gjørdist veruleiki. Hann kundi sostatt ikki vátta, at sleppast kundi undan stríði, um Fólkaflokkurin vildi hava stríð. Hetta vísir, at Hilbert, so kroystur hann enn tykist at hava verið á hesum fundi, har álitid á hann var viknandi – bæði í eygum breta og dana, framvegis var til reiðar at taka eitt politiskt stríð við fólkafloksmenn, og kundi hann ikki vinna stríðið politiskt, so var hann uttan drál til reiðar at biðja bretar um hernaðarliga hjálp, um hetta var seinasti útvegur fyri at basa fólkafloksmonnum.

Avrátt varð síðani, at Hilbert skuldi fara at finna Warner, og á fundi við hann skuldi Hilbert leggja dent á, at hann var til reiðar at finna eina samráðingarloysn við tann nýggja løgtingsmeirilutan eftir komandi val; men samstundis skuldi Hilbert fáa til vega bretska tilsøgn um stuðul móttvegis loysingini.

Á hesum støði fór Hilbert í Foreign Office at hava fund við Warner, sum sjálvur annar møtti á fundi. Hilbert gjørdi júst soleiðis, sum hann hevði avrátt við Reventlow og Christmas Møller, og segði við Warner, at hann, sjálvur um løgtingsmeirilutin fekk annan politiskan lit eftir valið, var hugaður til at fáa í lag samstarv við henda meiriluta, at hann samsvarandi hesum kundi hugsað sær at verið við til at finna loysn av eitt nú spurningunum um málið og flaggið, tí gongdin í hesum málum síðan 1940 hevði borið við sær, at tað var meira hóskandi at loysa hesi mál nú enn við krígsbyrjan, at hann kendi seg sannførdan um, at eitt samstarv millum amtið og ein nýggjan løgtingsmeiriluta kundi fáast til vega, um tann nýggi meirilutin bert var toluliga sinnaður at fara undir slíkt sam-

starv, at hann hinvegin mátti vera fyrireikaður til, at Fólka-flokkurin fór at fullgera eina sjálvstýrisskrá, og at hann tí var noyddur at biðja um greiða bretska játtan um stuðul at forða fyri einari yvirlýsing um føroyskt sjálvstýri.

Warner svaraði, at eisini hann vónaði, at veruligir samanbrestir ikki fóru at taka seg upp í Føroyum. Bretar vildu ikki hava, at hersetingarvald teirra í Føroyum fekk trupulleikar, sum stóðust av ófriði, krav- og mótmælisgongum og tílíkum. Til hetta svaraði Hilbert, at í versta føri vóru útlit fyri kravgongum og tílíkum, men ikki av so ógvislígum slagi, at hetta fór at nerva bretska hermenninar.

Til fyrispurningin hjá Hilbert um bretar vóru hugaðir at leggja uppí, um fólkafloksmenn skuldu gjørt eina yvirlýsing um sjálvstýri, svaraði Warner, at hetta var ein torførur spurningur at svara, tí bretska stjórnin hevði lovað ikki at leggja seg út í innlendsk føroysk viðurskifti.

Til hetta svaraði Hilbert, *at* Churchill, tá bretar hersettu Føroyar, eisini hevði lovað at lata Danmark fáa Føroyar aftur, *at* Hilbert helt bretar hava brotið hetta lyftið, um teir loyvdur føroyingum at lýsa í gildi føroyskt sjálvstýri, og *at* spurningurin um sambandið Føroya og Danmarkar ímillum avgjørt ikki var eitt innanlendskt føroyskt mál, sum Løgtingið sjálvt hevði myndugleika at avgreiða. Eisini fyri 9. apríl 1940 hevði hetta mál bert kunnað verið avgreitt, um tað varð samtykt av danska Ríkisdegnum og samtykt av kongi (í týðninginum: samtykt sum ríkisdagslóg, sum kongur síðani skuldi undirskriva).

Warner bar tá fram, at tað var honum greitt, at bretar bæði høvdu givið tilsøgn um ikki-uppílegging, og at Churchill hevði sagt, at Føroyar skuldu latast Danmark aftur eftir krígsløk. Tað var hesin veruleiki, sum gjørði spurningin um møguliga bretska uppílegging til „*a delicate matter*“. Hesi viðurskifti ætlaðu teir sær at hugsa meira um í Foreign Office og venda aftur til málið, áðrenn Hilbert fór aftur til Føroya.⁴³

Av skjalinum sæst ikki, um Hilbert fekk nakað svar frá Foreign Office, áðrenn hann fór aftur til Føroya; men í øllum førum er skjalprógvað, at danir bæði í Havn og í London veruliga hava stúrt fyri einum álvarsomum loysingartiltaki, um fólkafloksmenn vunnu greiðan meiriluta við lögtingsvalið,

sum skuldi verða í august 1943, at hesir menn hava umhugsað og fyrireikað seg væl til, hvat var til ráða at taka, um fólkaflaksmenn gjørdu eina sjálvstýrisvirlýsing og settu í verk tiltøk, sum veruliga loystu Føroyar frá Danmark, og at teir veruliga bóðu bretska Uttanríkismálaráðið um hernaðarligan stuðul móti møguligum føroyskum loysingartiltøkum. Eisini umhugsaðu bæði danskir og bretskir myndugleikar at loysa amtmannin úr starvi, um hetta kundi hjálpa til at fáa betri viðurskifti og møguliga einhvørja semju í lag við fólkaflaksmenn.

Løgtingsvalið, sum danskir myndugleikar bæði í Havn og í London fyrireikaðu seg so væl til, var 24. august 1943. Hetta var sonevnda Bartalsmessuvalið. Fólkaflakssamgongan, sum gjørd varð millum Fólkaflakkin og tveir menn úr Sjálvstýrisflakkinum, sum misti tingsessir sínar, vann stórsigur, men tó ikki meiriluta á tingi. Teir fingtu 12 tingmenn av 25. Sambandsflakkurin fekk 8 og Javnaðarflakkurin 5 tingmenn.⁴⁴

Av tí at fólkaflakssamgongan ikki vann meiriluta á tingi, fekk bartalsmessuvalið ongar avleiðingar fyri stýrisskipanina. Sambandsflakkurin og Javnaðarflakkurin høvdu tilsamans 1 tingmann meira enn fólkaflakssamgongan. Bráðfeingisstýrisskipanin var galdandi, til Heimastýrislógin kom í gildi 1. apríl 1948.

Tá Hilbert fór aftur til London, 14. september til 1. oktober 1944, var sostatt ikki neyðugt hjá honum einaferð enn at biðja um bretska hernaðarliga hjálp móti møguligum loysingartiltøkum hjá Fólkaflakkinum. Men á heysti 1944 var flest øllum greitt, hvønn veg tað bar við krígunum, og Hilbert vildi tí hava høvi at tosa við Reventlow um ymisk viðurskifti Føroyum viðvíkjandi, tá sambandið Føroya og Danmarkar millum kom í rættlag aftur.

Áðrenn hann fór, hevði Hilbert havt fundir við Andras Samuelsen, Dam og Louis Zachariasen, og teir vóru samdir um at skjóta upp fyri donsku stjórnini, sum fór at sita við ræði eftir krígsløk, at stjórnin skuldi staðfesta allar bráðfeingis lógarásetingar og lata tær vera í gildi fyribils, at loyva Bráðfeingisstýrisskipanarlógini frá mai 1940 at vera í gildi í avmarkaðum tíðarskeiði, og at fara undir samráðingar við føroyingar um framtíðar støðu Føroya í danska ríkinum.

44 Annfinnur í Skála: „Stjórarskipanarmálið 1946“, Føroya Skúlabókargrunnur 1992, s. 18–19.

Á fundi í London vóru bæði Reventlow og Christmas Møller samdir við amtmannin um hetta. Serliga tóku teir undir við uppskotinum um, at Bráðfeingisstýrisskipanarlógin skuldi halda fram ávísa tíð eftir krígsløk.

Hilbert greiddi eisini frá, at sum hann skilti støðuna, tóktust føroyskir politikarar ikki at hava nakran vilja til at fyrireika nakað uppskot um framtíðar støðu Føroya í ríkinum. Sjálvur var hann komin til ta sannføring, at Danmark skuldi *krøvja* eina fólkaatkvøðu í Føroyum, har føroyingar skuldu velja millum tvinnar kostir, har annar skuldi snúgva seg um sjálvt sambandið landanna millum og hin um eina eftir hugsan Hilberts sera „liberala“ skipan, sum skuldi broyta støðu Føroya burtur frá at vera eitt amt í Danmark, góðkenna føroyska málið og flaggið – og styrkja støðu tingsins í minsta lagi soleiðis, at samtykt tingsins var kravd til allar lógir, sum skuldu setast í gildi í Føroyum.

Christmas Møller, ið var formaður í Det Danske Råd í London, er komin til Føroyar at hitta politikarar, embætismenn og landsmenn sínar. Hann minti amtmannin á, at Føroyar høvdu rættindi.

Amtmaðurin kendi seg vissan um, at varð ein fólkaatkvøða sett í verk eftir hesum leiðreglum, fóru minni enn 15% av føroysku veljarunum at atkvøða fyri loysing. Sjálvur hevði Hilbert enn ikki til fulnar gjørt sær sjálvum greitt, hvussu framtíðarstøða Føroya skuldi skipast, men hann helti tann vegin, at danir áttu at lurta eftir sjónarmiðum føroyinga, áðrenn teir tóku støðu til spurningin.

Tað er áhugavert at leggja til merkis, hvussu nógv hetta hugskot Hilberts líkist fólkaatkvøðuni, sum fór fram tvey ár seinri, tá føroyingar 14. september 1946 skuldu atkvøða millum loysing ella eitt danskt stjórnaruppskot, sum fall við fólkaatkvøðuna. Í Føroyum vóru tað amtmaðurin og Sambandsflokkurin, sum vildu geva føroyingum tvinnar kostir í at velja, har annar var loysing. Teir kendu seg sannførdar um, at um ein fólkaatkvøða var skorin eftir hesum leisti, fór stóri meirilutin av føroysku veljarunum at atkvøða fyri, at ríkissambandið helt fram. Hesi hugsan tók danska vinstrastjórnin undir við í 1946.

Men Hilbert fekk ikki bara viðhald í London. Á fundi við Christmas Møller og aðrar kom fram, at eitt nú Christmas Møller var ónøgdur við sambandspolitikkin í Føroyum, soleiðis sum hann var rikin av amtmanninum og sambandsmonnum. Christmas Møller kom við hvøssum álopum á Sambandsflokkinn og serliga Andras Samuelsen. Tíverri skrivaði Hilbert ikki í ferðafrásøgnini, hvat hesi álop snúðu seg um, og hvussu tey vóru háttað; men óbeinleiðis ber til at skilja okkurt, tí Hilbert skrivaði hóast alt, at tá hann tosaði um framtíðarstöðu Føroya við Christmas Møller, sum í eygum Hilberts var rættiliga víðgongdur í sjónarmiðum sínum, so minti Christmas Møller støðugt amtmannin á, at Føroyar høvdu rættindi. Í hesi áskoðan liggur ein framtakshugaður demokratiskur hugsanarháttur, sum var eyðkendur fyri politiska virkseimið hjá Christmas Møller og ta ideologi, ið var hansara, tá ið tað snúði seg um politisk og samfelagslig viðurskifti.

Í hugaheiminum hjá monnum sum Christmas Møller hevur politikkur Sambandsflokksins verið ov mikið íhaldin og stívir. Menn sum Christmas Møller skiltu, at skuldi sambandið Danmarkar og Føroya millum varðveitast, mátti hetta gerast á ein hátt, sum fekk meginpartin av føroyingum at taka undir við hesum, og tá mátti tað grundast á fleiri politiskar áskoðanir, tí hetta er neyðugt fyri at fáa eina nútíðar politiska skipan at mennast í fólkaræðisligum samfelagi.

Men Hilbert góðtók ikki atfinningarnar hjá Christmas Møller móti sambandsmonnum og gjørdi greitt, at hann var ósamdur við Christmas Møller um ta áskoðan, hann hevði á Andras Samuelsen og Sambandsflokkinn, og Hilbert førði fram, at í øllum førum, har tað snúði seg um framtíðarstöðu Føroya,

var neyðugt at gera uppskot, sum eisini kundu fáa undirtøku frá Sambandsflokkinum. Hilbert metti nevniliga støðuna soleiðis, at tað ongantíð fór at verða gjørligt at fáa semju í lag við teir mest víðgongdu loysingarmenninar í Føroyum um nakra skipan, og tí var tað umráðandi ikki at kvetta við Sambandsflokkinn.

Viðvíkjandi rættindum føroyinga, sum Christmas Møller hevði lagt áherðslu á, hevði Hilbert bert tað at siga, at hann var hugaður fyri, at føroyingum vórðu veittar munandi játtanir á politiska økinum eftir krígsløk; men samstundis átti ikki at vera gloymt, at neyðugt var eisini at leggja skyldur á føroyingar. Hetta ikki bert fyri at tæna donskum áhugamálum sum so; men hann helt tað verða neyðugt at seta á stovn eina varandi skipan, sum álegði báðum þørtum skyldur og rættindi – og ikki bert snúði seg um føroysk rættindi og danskar skyldur, sum Hilbert tók til.

Hilbert hevði bert kámt ímyndað sær, hvørjar skyldur føroyinga skuldu verða, umframt trúskap móti sambandinum landanna millum; men hann hugsaði eitt nú um, at føroyingum í ávísan mun skuldi verða áløgd hernaðarlig verjuskylda – og skylda at gjalda skatt til danska statin. Hetta seinasta sum grundgeving fyri, at tað helst fór at verða neyðugt at veita Føroyum øktan ríkisstuðul í framtíðini.

Eisini ætlaði Hilbert sær at hava virknan leiklut í donskum føroyapolitikki eftir kríggjð, og tí gjørdi hann í september 1944 bæði Reventlow og Christmas Møller greitt, at hann roknaði við, at ein fræls donsk stjórn skjótast gjørligt eftir krígsløk fór at boðsenda honum at koma til Danmarkar at geva munnliga frágreiðing um viðurskiftini í Føroyum. Harumframt roknaði hann við, at danska stjórnin fór at hava tørv á hansara stuðli í sambandi við tær samráðingar, sum uttan iva máttu fara fram millum føroyskar og danskar politikarar og embætismenn rættiliga skjótt eftir krígsløk. Av hesum orsökum metti hann, at tað var av stórum týðningi, at hann varð verandi í amtmansembætinum, til framtíðar støða Føroya í danska ríkinum varð avgjørd innan fastar karmar. Sambært Hilbert tóku Reventlow og Christmas Møller undir við hesum seinast í september 1944,⁴⁵ so tá man kreppan, sum stóðst av, at bretar

45 „Referat vedrørende en rejse til London 14/9–1/19 1944“; Privatarkiv nr. 6685. Amtmand C.Aa. Hilbert; Pakke nr. 2, BIII: Rejser til London 1941–1944.

høvdu sett fram tað sjónarmið, at tað kanska var best fyri politisku viðurskiftini í Føroyum, um Hilbert fór úr starvi, fyri at fáa í lag betri viðurskifti við fólkafloksmenn, vera hæsað av. Men atfinningar hava verið bæði honum og sambandsmonnum fyri – eitt nú frá embætismonnum í Foreign Office eins væl og frílyntum dønum sum til dømis Christmas Møller.

„Frit danmark“ og røða Hilberts í tinginum

Í krígsárunum gjørdu danir í útlegd felagsskap, sum nevndur var „De frie Danske“, og sum hevði deildir í ymiskum londum. Eitt nú hevði bretski parturin av felagsskapinum saman við „Danish Council“ rættiliga stóran týdning fyri donsk áhugamál í London. Felagsskapurin av frælsu dønum var grundaður á danskar tjóðskaparligar hugsjónir, og hann var vendur móti týska hersetingarvaldinum í Danmark. Hann var sostatt anti-nazistiskur og stuðlaði sök teirra sameindu móti Týsklandi. Eisini gjørdi felagsskapurin tað, hann var førur fyri, til tess at Danmark kundi verða góðkent sum sameint við tey lond, sum vóru í kríggi við Nazitýskland.

Felagsskapur teirra frælsu dana fekk eisini eina deild í Føroyum. Millum fólk var hetta tiltak mest kent undir heitinum „Frit Danmark“. Teir danir í Føroyum, sum tóku á seg at skipa fyri hesum, møttust í amtmanshúsunum 25. august 1941. Á hesum fundi var greitt frá rørluni og virksemini hennara, og semja fekst um, at stovnst skuldi felagsskapur av frælsu dønum í Føroyum, og Hammerby bankastjóri tók á seg leiðsluna í eini starvsnevnd, sum skuldi kanna málið nærri og arbeiða framhaldandi við tí. Tó samdust Hilbert og starvsnevndin um ikki at gera nakað ítøkiligt, fyrr enn Hilbert, sum skuldi fara til London í ørindum, hevði havt høvi at tosa við Reventlow og aðrar danir um stovnanina av hesum felagsskapi av frælsu dønum í Føroyum.

Á fundi í Bretlandi spurdi Hilbert Reventlow, hvørt ætlanin hjá Danish Council í London mundi vera at stovna eina frælsa danska stjórn í útlegd, og tílíkum hevði Hilbert undir ongum umstøðum givið sín stuðul. Reventlow helt tó ikki vandan fyri hesum vera serliga stóran. Hinvegin mátti hann viðganga, at nakrir danir óivað høvdu ætlanir um at skipa frælsa danska stjórn í útlegd – og bretscur stuðul til slíkt tiltak treyt ikki – men hóvligir danir, og teir vóru mangir, fóru at mótvirka

Danski forsætisráðharrin Erik Scavenius í Berlin, tá danir skrivaðu undir Antikominternsáttmálan 25. november 1941.

Týskarar noyddu Scavenius at reka ein týsktvin-arligan politikk.

slíkari ætlan av øllum alvi, so óhugsandi var, at tílíkt kundi setast í verk í bræði. Reventlow helt tað vera gott hugskot at skipa fyri felagsskapi av frælsum dønnum í Føroyum; men samstundis mælti hann Hilbert frá at hava virknan lut í felagsskapinum, ið hvussu er fyribils.

Tann 16. september 1941 var Hilbert í Foreign Office og tosaði við Warner um felagsskapin av frælsum dønnum. Warner boðaði frá, at bretar høvdu stóran áhuga fyri hesum. Hetta sjálvandi tí, at felagsskapurin virkaði fyri frælsi Danmarkar og var vendur móti Nazitýsklandi. Eisini vildi Warner vita, hvørja støðu Hilbert hevði til felagsskapin. Hilbert svaraði, at hann kendi stóra vælvild fyri hesum, og at hann óalment ætlaði sær at stuðla einari føroyskari deild av felagsskapinum. Hinvegin helt hann tó, at av tí at hann var embætismaður, so fór hann fyribils at taka somu støðu sum Reventlow. Eisini kendi Hilbert seg noyddan at hava serligt fyrilit fyri viðurskiftunum millum danskleikan í Føroyum og føroysku tjóðskaparrørsluna.

Av hesum sæst greitt, at Hilbert longu frá byrjan av hevur skilt, at trupulleikar kundu standast av at seta á stovn ein tjóðskaparligan danskan felagsskap í Føroyum undir krígnum, tí hetta var í sjálvum sær ein ágangandi atferð móti bæði fólkaflaksmonnum og øðrum tjóðskaparhugaðum føroyingum

í eini tíð, tá stórir partur av politikarunum og Føroya fólki stríddust fyri øktum politiskum og búskaparligum frælsi. Eisini Warner hevur skilt henda vanda, tí hann var samdur við Hilbert um, at fyribils var best at fara stillisliga fram og fáa felagsskapin settan á stovn í Føroyum við so lítlum háva sum gjørligt.

Tann 11. november 1941 varð felagsskapurin „Foreningen Frit Danmark: Færøerne“ settur á stovn í Havn, og 1. januar 1944 var limatalið umleið 400. Flestu danir, sum tá búðu í Føroyum, vóru limir, og ein stórir partur av limunum í hesum tjóðskaparliga danska felagsskapi í Føroyum var føroyingar. Høvuðsendamálið var, at limirnir, bæði føroyingar og danir, við limaskapinum skuldu sýna teirra danska sinnalag og virka ítøkiligá fyri vælferðararbeiði, sum m.a. kom til sjóndar á tann hátt, at innsavnaðar vórðu ullvørur, sum føroysk konufólk høvdu bundið til danskar sjómenn og sjálvbodnar danir í bretska herinum.

Longu tá felagsskapurin varð stovnaður, tók føroysk mótstøða seg upp móti honum. Mótmælisfundur móti „Frit Danmark“ var hildin í Havnini, har samtykt varð at senda mótmæli, sum orðað var á føroyskum, til øll húski í Føroyum. Hilbert helt, at meginparturin av teimum, sum stóðu aftan fyri mót-

Amtmaðurin saman við sínum sameindu í Løgtinginum. Aftast frá vinstru J.Fr. Øregaard, Jens Christian Olsen, Hilbert, amtmaður, Kristian Djurhuus, J. P. Davidsen, Johan Poulsen, Trygve Samuelsen, J.H. Danbjørg. Framman frá vinstru Andras Samuelson, Andreas Djurhuus, O.F. Joensen, P.M. Dam, Hans Iversen og J.P. Henriksen.

mælisfundin, mundu vera teir, sum hann nevndi „*uansvarlig Færøsk side*“ (= fólkafloksmenn). Men hann mátti tó ásanna, at eisini teir, sum hann var vanur at nevna „*ansvarlig færøsk side*“ (= sambandsmenn, javnaðarmenn og sjálvstýrismenn) ivaðust í, um tað mundi vera rætt at seta á stovn føroyska deild av „*De frie Danske*“.

Tann 23. november 1941 fóru Samuelsen, Dam og Louis Zachariassen á fund við Hilbert og boðaðu honum frá, at teir bóru ótta fyri, at stovnanin av felagsskapinum „Frit Danmark“ kundi elva til týsk hevndartiltøk móti Føroyum. Í hesum sambandi vístu teir á, at í Føroyum vóru fólk sum heild sannførd um, at tað vóru áheitanir frá kongi ella donsku stjórnini á týskar myndugleikar, sum høvdu gjørt, at týsk flogfør sum heild ikki høvdu tveitt bumbur móti øðrum enn skipum og havnarløgum í Føroyum – og nú vóru fólk farin at óttast fyri, at stovnanin av „Frit Danmark“ í Føroyum fór at provokera týskararnar. Hetta skal sjálvandi skiljast í tí sambandi, at Felagsskapurin av frælsum dønum, í teimum londum hann var umboðaður, var anti-nazistiskur og ikki uttanveltaður, so sum Løgtingið í 1940 hevði lýst støðu Føroya at vera í stríði millum lond, men beinleiðis í parti við fíggindum Týsklands í heimskrígnum. Hilbert sissaði teir tríggar floksformenninar við at siga teimum frá, at Foreign Office hevði veitt vissu fyri, at tíðindini um „Frit Danmark“ í Føroyum ikki skuldu berast alment út, hvørki í bretskum útvarpi ella bløðum.

Tann 26. november 1941 boðaði Kristian Djurhuus amtmanninum frá, at Jóannes Patursson júst tá hevði lagt fram uppskot á ting um at seta bann fyri stovnanini av felagsskapi teirra frælsu dana í Føroyum. Jóannes bóndi vildi hava tingið at taka málið til viðgerðar við tað sama, men hetta hendi tó ikki. Tann 27. november samráddist Hilbert við Andras Samuelsen um málið. Frammanundan hevði Samuelsen tosað við Dam og Louis Zachariassen. Jóannes bónda var nú greitt, at málið fór ikki at vinna frama, og hann tók tí uppskot sítt um bann móti felagsskapinum „Frit Danmark“ í Føroyum aftur. Samuelsen tók síðani málið upp aftur, og tað fall tá við atkvøðugreiðsluna í tinginum.⁴⁶

Fyri danir í Føroyum og ein stóran part av føroyingum hevur tað einki løgið verið í at seta á stovn deild av donskum felagsskapi í Føroyum, hvørs endamál var at taka virknan lut í

at fría Danmark úr týskum valdi og í sök teirra sameindu móttvegis Nazítýsklandi í heimskrígnum. Men hartil er at leggja til merkis, at umrøddi danski felagsskapur hevði eitt yvirskipað danskt tjóðskaparligt endamál, og samsvarandi hesum endamáli hevði deildin av hesum felagsskapi í Føroyum eisini sum mál at stuðla danskleikanum í Føroyum, lívga og nøra danska mentan her og at styrkja tilvitanina og danska sinnalagið í eini tíð, har so mong føroysk tjóðskaparlig høvuðsmál enn stóðu óloyst.

Tann 1. desember 1942 boðaði Hilbert Løgtinginum frá, at hann, samstundis sum hann alment stuðlaði felagsskapinum „Frit Danmark“, hevði biðið um orðið fyri at leggja fram nøkur sjónarmið um føroyskan politikk.

Ein stórir partur av røðuni snúði seg um politisku støðu Danmarkar og um dansk tjóðskaparlig viðurskifti. Hilbert legði dent á, at fyri allar danir, í og uttan fyri danskt valdsøki, var bert ein høvuðsspurningur galdandi: Hvussu kundi Danmark gerast frælst aftur? Danir, sum ikki vóru undir týskum valdi, savnaðust í frælsum donskum felagsskapum undir leiðarorðinum: Sigur Onglands – frælsi Danmarkar. Frægir danir í fría heiminum vóru limir í felagsskapi teirra frælsu dana. Dømi um hetta vóru Reventlow, danskur sendiharri í London, Kaufmann, danskur sendiharri í Washington, og Christmas Møller, fyrrverandi danskur handilsmálaráðharri.

Frá byrjan av hevði Hilbert kent samhug við felagsskapin „Frit Danmark“; men tað vóru hendingar í sjálvari Danmark, sum gjørdur, at Hilbert vildi gera alment vart við støðu sína og danska sinnalag sítt. Hesar hendingar høvdu samband við stjórnina hjá Erik Scavenius, forsætismálaráðharran, og tann týsktvinarliga politikk, sum nazistarnir noyddu Scavenius at reka. Týsku nazistarnir lögdu beinleiðis upp í dansk viðurskifti, kravdu ráðharrar skiftar út og álögdu beinleiðis donsku stjórn-

46 Privatarkiv nr. 6685, Pk. 2. Amtmand C.Aa. Hilbert. Indhold: A.IV. Den frie danske Bevægelse og Færøerne. Indberetning til Statsministeriet fra amtmand C.Aa. Hilbert. Januar 1945. Side 1–8. Sí eisini „Gerðabók. Loynifundir Føroya Løgtings“ (8. Fundur, fríggjadagin, 28. november 1940, kl. 16.30). Uppskotið hjá J. Paturssyni er dagfest 26. november 1940. Upplýsingarnir í gerðabókini yvir tingsins loynifundir samsvara við tað, sum Hilbert greiddi frá hesum viðvíkjandi. Leggjast skal afturat, at mótmælisskriv tingsins móti bretsku hersetingini (upprunaskjalið) liggur í loyniligu gerðabókini saman við skrivi Masons frá 14. apríl, har Mason váttað móttøkuna av mótmælisskrivi tingsins.

ini at reka ein politikk,⁴⁷ sum skuldi gera sjónligt góða vinarlag og góða grannalag Danmarkar við Týskland. Eins og aðrir danskir embætismenn longu høvdu gjørt, mátti Hilbert nú á sín hátt mótmæla týska trýstinum á Danmark, ið ikki bert gjörði seg galdandi á uttanríkisviðurskifti Danmarkar, men eisini á innanlendisviðurskiftini.

Hilbert segði seg vera sannførdan um, at tað, sum hendi í Danmark, var ímóti vilja og ynskjum danska fólksins, sum gleddi seg til tann dag, tá Stórabretland og sameindu tess fóru at sigra í krígnum, tí tá fór Danmark at verða fríað, og tá fór eitt nýtt samband at verða sett á stovn millum Føroya og Danmarkar í einum skapi, sum fræls fólk vildu hava tað, og sum tey kundu koma fram til gjøgnum frælsar samráðingar. Hilbert segði síðani beinleiðis endurgivið: *„Jeg har sluttet mig til de frie danskes rækker i troen på, at demokratiets sejr kan føre til fornyet lykkelig og fri forfatning mellem Danmark og Færøerne under vor konge, som vi højagter og ærer“*.

Á hesum støði fór Hilbert síðani at tosa beinleiðis um framtíðarviðurskifti Føroya í sambandi við Danmark. Hann gjörði her vart við, at líka síðan 9. apríl 1940 høvdu tað verið tveir høvuðsspurningar í føroyskum politikki: 1) Hvussu skuldu viðurskifti Føroya skipast, og hvussu skuldu Føroyar stýrast, meðan kríggið vardi við? 2) Hvussu skuldi støða Føroya verða eftir kríggið?

Um tann fyrra spurningin segði Hilbert, at fyribilsstýris-skipanin, ella Bráðfeingisstýrisskipanin, var gjörd við áseting-unum frá 9. mai 1940, og at hetta var hent í samstarvi millum amtmannin og Løgtingið. Vert er at leggja til merkis, at Hilbert ikki nevndi móttstöðu fólkafloksmanna í hesum sambandi. Men at hann kendi seg noyddan at leggja stóran dent á virðið í samstarvinum millum amtmannin og Løgtingið – sæst av, at hann legði áherðslu á at vissa tingið um, at tað, at hann hevði limað seg inn í „Frit Danmark“, ikki skuldi føra við sær broytingar í samstarvi hansara við tingið, og at hann ætlaði at samstarva eftir somu reglum sum higartil. Hilbert játtaði síðani framhaldandi loyalt samstarv við tingið við fullum atliti at loysa politisku vandamál tíðarinnar.

Røðan hjá Hilbert var sjónliga stýrandi í tí formi og orðalagi,

47 Viðm.: Tað, at týska stjórnin hevði trýst Danmark at undirskriva Antikomintern-sáttmálan, var eitt tað frefligasta dømi um týska valdsmisnýtslu móti Danmark, samanber fyrr í viðgerðini.

hon var hildin. Bygnaðurin í røðuni og taktikkurin, sum var bygður inn í hana, var einfaldur og tí lættur at gjøgnumskoða. Hilbert nevndi, at eitt intimt samstarv var farið fram millum Løgtingið og amtið. Hetta er ikki í samsvari við veruleikan, og tað er so avgjørt ikki í samsvari við tær lýsingar, sum Hilbert so ofta gjørði av politisku viðurskiftunum í Føroyum – og sum vóru ætlaðar bæði Reventlow, bretska myndugleikum og donsku stjórnini í Keypmannahavn.

Tað er satt, at eitt intimt samstarv var millum amtmannin og Sambandsflokkinn, og nógv samstarv var eisini millum Sjálvstýrisflokkinn, Javnaðarflokkinn og amtið. Men millum Fólkaflokkinn og amtið var beinleiðis, áhaldandi og hart stríð øll krígsárini. Hilbert royndi við røðu síni at rækka yvir um henda skilnað, sum gjørði seg galdandi millum amtið og Fólkaflokkinn og millum sjálvstýris-/loysingarveingin og hinar flokkarnar á tingi. Á tann hátt ber til at siga, at røðan hjá Hilbert var semjusøkjandi. Men samstundis er neyðugt at gera sær greitt, at Hilbert miðaði móti semju á sínum egnu fortreytum og sjónarmiðum.

Hetta kom greitt til sjóndar, tá ið hann tulkaði tað intima samstarvið, sum hann nevndi tað, millum amtið og tingið sum prógv fyri, at bæði Løgtingið og Føroya fólk vildu sleppa at knýta nýtt samband við Danmark, tá ið hetta land hevði vunnið frælsi sítt aftur. Sjálvandi kundi Hilbert ikki, tann 1. desember 1942, greiða frá, hvussu hetta nýggja sambandið landanna millum skuldi síggja út. Tað vistu hvørki hann ella tingmenninir; men hann segði áheitandi, at allir áttu at verið samdir um, at framtíðar sambandið landanna millum átti at gerast á ein hátt, sum frí fólk (hann nevndi orðið „fólk“ – ikki tjóðir, tí danir hava ongantíð alment játtað føroyingum tjóðarheiti) vildu hava tað – og kundu náa við fríum samráðingum.

At enda legði Hilbert í fráboðan síni til tingið dent á, at sambært hansara sjónarmiði átti eitt fríað Danmark eftir krígsløk ikki einvegis at áleggja føroyska fólkinum eina skipan av viðurskiftunum landanna millum; men fult atlit átti at verða tikið at egnu ynskjum føroyinga. Hilbert segði seg vera sannfördan um, at eitt fríað Danmark fór at taka hesa støðu í teimum samráðingum, sum fóru at verða eftir krígsløk. Hinvegin segði Hilbert seg eisini vera sannfördan um, at føroyingar, tá hetta fór at henda, fóru at vilja hava framhaldandi

Hilbert, amtmaður, heilsar bretskum hermonnum á Vaglinum.

samband við danska kongaríkið, og hann kendi seg eisini vissan í, at allir tjóðskaparligir og ríkisrættarligir spurningar, sum viðvíktu Føroyum og Danmark, fóru at verða loystir sambært ynskjum føroyinga.⁴⁸

Í hesum orðum lá eitt lyfti um nýskipan av ríkisrættarligu viðurskiftunum millum Føroya og Danmarkar. Longu fyri desember 1942 hava bæði føroyskir og danskir politikarar verið greiðir um, at neyðugt fór at verða at endurskoða ríkisrættarligu viðurskiftini landanna millum. Hetta visti neyvnan nakar betur enn Hilbert. Spurningurin hevur bara verið: á hvønn hátt skuldi hetta gerast? Hetta tók Hilbert ikki støðu til í frágreiðing síni til tingið. Tað gongur tó greitt fram av orðingini, at amtmaðurin ikki hugsaði sær aðra skipan enn eina, sum skuldi veita føroyingum pláss sum danskir ríkisborgarar innan karmar danska ríkisins. Tað, sum her var borið fram, var langt frá sjónarmiðum fólkafloksmanna. Boðskapurin í taluni var tjóðskaparliga danskur, og tað frælsa Danmark fór

48 Erklæring afgivet af Amtmanden i Lagtinget 1. december 1942; Privatarkiv nr. 6685, Pakke 2, Amtmand C. Aa. Hilbert. Indhold: A. IV. Den frie danske Bevægelse og Færøerne. Indberetning til Statsministeriet ved Amtmand C. Aa. Hilbert. År: Januar 1945. Bilag nr. 22.

at veita føroyingum pláss í tí frælsa danska ríkinum, tá ið Danmark var sloppið undan oki nazistanna.

Sjálvandi ber til at siga, at Hilbert rætti tinginum hondina, men treytin fyri samvinnu var, at tingmenn og føroyingar yvirhøvur tóku við framhaldandi ríkisrættarligari skipan, sum gav føroyingum ríkisrættarliga støðu sum danir. Amtmaðurin, sum á virknan hátt tók stig til at seta á stovn tjóðskaparligan danskan felagsskap í Føroyum – at virka fyri donskum tjóðskaparligum áhugamálum, og at styrkja danskleikan og danska sinnalagið í Føroyum, hevði Fólkaflokkinn sum høvuðsfíggingina. Stovnanin af „Frit Danmark“ í Føroyum var sostatt eisini – umframt at vera partur av „De frie Danske“, sum var umboðað í Bretlandi og øðrum støðum, og sum í Bretlandi var undirskipað „Danish Council“ – ætlað at vera eitt virkið politiskt amboð fyri donsk áhugamál í Føroyum ímóti føroysku sjálvstýrisrørsluni.

Tað er sostatt ikki av leið at skilja stovnanina av „Frit Danmark“ í Føroyum sum eina avbjóðing til føroysku tjóðskaparrørsluna og fyri at styrkja bondini til Danmarkar, samtundis sum Hilbert og aðrir við honum miðvíst virkaðu ímóti øktum føroyskum sjálvstýri – á politiska økinum við at avmarka myndugleika tingsins sum mest, og á mentanar- og tjóðskaparliga økinum við at forða fyri viðurkenningini av føroyska flagginum og uppskotum Fólkafloksins um mállógirnar og onnur tiltøk, sum høvdu til endamáls at stimbra tjóðskaparligu tilvitsku føroyinga.

Í stríðnum fyri øktum heimildum til tingið, og harvið størri politiskum frælsi fyri føroyingar, høvdu Jóannes Patursson, Thorstein Petersen og hinir fólkafloksmenninir sterkar kreftir ímóti sær. Hesar kreftir umboðaðu aldagamalt danskt embætisvald í Føroyum, eina politiska skipan, sum formliga var galdandi, hóast Danmark var hersett av Týsklandi, og sum ásetti ríkisrættarligu støðu Føroya sum amt í danska ríkinum, sterka danska mentan, sum gjøgnumseyraði samfelagið og enn hevði fastatøkur á skúla, kirkju og almennum viðurskiftum yvirhøvur. Skuldi politikkurin hjá Fólkaflokkinum og teimum viðhaldsfólkum, sum vildu ganga leiðina radikalt sjálvstýri, eydnast, kravdist stór og miðvís fólklig undirtøka fyri hesum politikki. Ásannast má, at fólkafloksmenn fingi stóra undirtøku; men, tá ið á stóð – í 1946 og tíðini beint aftaná – var fólkliga undirtøkan ikki nóg stór til at fremja loysingina í

verki, og sambandið landanna millum helt tí fram – bert í broyttum formi.

Javnaðarmenn og sjálvstýrismenn

Seinrapartin 18. apríl 1940 hevði amtmaðurin fund við Andras Samuelsen, Dam og Louis Zachariassen. Til umrøðu var eitt uppskot, tilevnað á amtsskrivstovuni, um eitt memorandum um, hvussu Føroyar skuldu stjórnast, nú hersetingin og skilnaðurin frá Danmark vóru veruleiki. Sambært Hilbert játtaðu nevndu floksformenn, sum viðurskiftini vóru vorðin, at samstarva loyalt við amtið um øll mál, sum vóru frammi. Hinvegin lovaði Hilbert at vera trúgvur í samstarvi sínum við teir flokkar, sum hesir triggir menn umboðaðu, um grundleggjandi krøv hansara vóru gingin á mæti.⁴⁹ Hilbert helt, at tey mest týðandi politisku málini, sum tá vóru frammi, kundu verða loyst í samráðingum millum tingið ella eina tingnevnd og amtið, og hann boðaði samstundis frá, at tann hugsan var honum fjar, at amtið skuldi stjórna Føroyum móti vilja lögtingsmeirilutans. Samstundis treytaði Hilbert sær, at ongar formligar broytingar vórðu gjørdar í ríkisrættarligu viðurskiftunum, at tað var amtið, sum skuldi tilevna neyðugar rættarreglur, og at politiska støðan landanna millum annars í øllum lutum skuldi vera tann sama sum fyri krígsbyrjan. Sambært Hilbert vóru teir triggir føroyingarnir nøgdir við støðu amtmansins og endurtóku, at teir fóru at verða trúgvir í komandi samstarvinum við amtið.⁵⁰

Men amtmaðurin hevur óivað skilt, at politiskir trupulleikar lættliga kundu stinga seg upp í samstarvinum millum amtið og tingið, tí 23. apríl 1940 hevði hann fund við dómaran og fútan um komandi stjórnarviðurskiftini. Hesir donsku embætismenn vóru á nevnda fundi samdir um at royna at gera semju við tingmeirilutan um eina skipan, sum fór at hava við sær so fáar

49 1) Amtmanden har under de nugældende forhold på Færøerne samme beføjelser som den danske regering, 2) Amtet kan og vil på alle områder bortset fra de forfatningsmæssige og lignende udøve alle statsmagtens funktioner i samarbejde med lagtinget, således at dettes forfatningsmæssige stilling opretholdes uændret som efter lagtingsloven, 3) Amtet har mulighed for at tilvejebringe de fornødne pengemidler til fortsættelse af administration og fortsat støtte på de områder, hvor statsstøtte hidtil har været ydet.

Hetta segði Hilbert á lögtingsfundi 15. apríl 1940. Bert Fólkaflokkurin tók ikki undir við hesum (Privatarkiv nr. 6685; Færø Amts Dagbog 1/9-1939–30/5-1945, s. 77)

50 Privatarkiv nr. 6685; Færø Amts Dagbog 1/9-1939–30/5-1945, s. 81.

broytingar sum gjørligt í løgtingslógini frá 1923. Samstundis vóru teir tó eisini samdir um, at um tað kravdist til tess at fáa arbeiðsnaðir millum ting og amt, so kundi tað vera skilagott, at játtað varð tinginum størri ávirkan á lóggávuvirksemið, enn tingið higartil hevði havt.⁵¹

Hetta hevði óivað, sum áður umrøtt, samband við, at Hilbert ikki hevur hildið, at javnaðarmenn og sjálvstýrismenn í øllum lutum fóru at verða nóg tryggir stuðlar undir politikki hansara. Hetta kom til sjóndar longu sama kvøld, tá ið fundur var í krígsnevndini. Dam segði tá, at hann hevði frætt, at boð fóru at verða givin um, at føroysk skip skuldu sigla undir grønum flaggi við hvítum krossmerki. Dam og Louis Zachariasen høvdu tí sent skriv til Mason, har teir søgdu frá, at føroyska merkið skuldi nýtast á føroyskum skipum. Av hesi orsök varð tí í nevdini sett fram uppskot um skriv til bretska konsulatið. Høvuðsuppskotið snúði seg um at varðveita Dannebrog og donsku tjóðarmerkini. Fyri hesum atkvøddu Dam og Samuelson, meðan Thorstein Petersen og Louis Zachariasen ikki atkvøddu. Næsta uppskotið var at nýta føroyska flaggið, um tað av onkrari orsök ikki bar til at nýta Dannebrog. Hesum atkvøddu Dam, Zachariasen og Thorstein Petersen fyri. Andrass Samuelson atkvøddi ikki. Avgerðin varð síðani send bretska konsulatinum.⁵² Hetta lítla dømið vísir, at tað í stóran mun vóru tjóðskaparligir spurningar, sum gjørdur skilnað millum sonevndu samstarvsflokkarnar hjá amtmanninum.

Men eisini var stór politisk ónøgd við, at Bráðfeingisstýrisskipanin gav amtmanninum vetorætt móttvegis avgerðum løgtingsmeirilutans. Sjálvandi vóru tað fyrst og fremst fólkafloksmenn sum vóru ímóti, at amtmaðurin fekk henda rætt, og á tingfundinum 7. mai 1940 mótmæltu bæði Jóannes Patursson og Thorstein Petersen, at amtmaðurin fekk sýtingarrættin, tí teir søgdu, at hesin rættur fór at geva honum somu støðu og rættindi, sum vóru tillutað einum einarædisharra ella einum einaræðiskongi. At fólkafloksmenn als ikki góðtóku politisku støðu amtmansins, kom greitt til sjóndar á tingfundinum dagin fyri, tá Jóannes bóndi í røðu síni segði, at hann hevði gloymt,

51 Privatarkiv nr. 6685. Færø Amts Dagbog 1/9-1939-30/5-1945, s. 89-90.

52 Privatarkiv nr. 6685. Færø Amts Dagbog 1/9-1939-30/5-1945, s. 90.

53 Privatarkiv nr. 6685. Færø Amts Dagbog, 1/9-1939-30/5-1945, s. 103-104.

um fyrrverandi danski amtmaðurin æt Hilbert ella Hitler.⁵³ Fólkafloksmenn vildu í roynd og veru hava amtmannin burtur úr føroyskum politikki og fyrisiting landsins.

So víðgongdir vóru javnaðarmenn og sjálvstýrismenn ikki, og teir atkvøddu fyri Bráðfeingisskýrisstýrisráðgjafarlaginum, sum gav amtmanninum vetorættin. Men tá amtmaðurin nýtti sýtingarrættin í sambandi við løgtingsviðtøkuna av mállógunum, kom kreppa í samstarvið millum Hilbert og nevndu flokkar.⁵⁴ Longu áðrenn henda kreppa tók seg upp, greiddi Louis Zachariassen amtmanninum frá støðu sjálvstýrismanna. Hetta hendi 15. oktober 1940 í sambandi við umrøðuna, um nýggju peningaseðlarnir í Føroyum skuldu hava føroyskan ella danskan tekst. Louis Zachariassen segði tá, at politikkur sjálvstýrismanna miðaði eftir at nýta føroyska málið í øllum lutum, har hetta læt seg gera. Sjálvstýrismenn høvdu onga óvinarliga støðu til Danmarkar ella danska málið. Men føroyska málið hevði náttúrlig rættindi, sum sjálvstýrismenn ætlaðu sær at verja. Sjálvstýrisflokkurin var tjóðskaparligur, men metti ikki Danmark sum ein fígginda. Henda støða floksins var kanska ring at skilja hjá donskum embætismanni. Men um sjálvstýrismenn í tjóðskaparmálum lótu seg noyða at mótvirka teirra egnu politisku stevnuskrá, fóru sjálvstýrisatkvøðurnar at flyta seg til meira víðgongdan flokk, nevnliga Fólkaflokkin. Hetta kundi koma Sjálvstýrisflokkinum í vanda. Hinvegin hildu sjálvstýrismenn ongan vanda vera í at taka støðu til ríkisrættarligu støðuna sum so. Tað var skil í at varðveita sambandið við Danmark. Samstundis áttu danskir myndugleikar at skilja føroysk tjóðskaparmál og leggja til viks alt smásinni í slíkum forum. Tað hevði týdning fyri føroyingar, at føroyskur tekstur stóð á nýggju peningaseðlunum. Dam tók undir við hesum

54 At amtmaðurin ofta kendi støðuna ótrygga, kom eitt nú fram í samrøðu við Mason 8. mai 1940. Eitt av málunum, teir umrøddu, var sýtingarrætturin hjá amtmanninum. Hilbert segði tá, at uttan iva fór støðan hjá tjóðskaparmonnunum at styrkjast, tí føroysk skip høvdu loyvi at nýta føroyskt flagg á sjónum, og Løgtingið fekk lóggávuveldi í føroyskum málum. Hartil kom, at um amtið ikki fekk pening til framhaldandi fyrisitingina av oyggjunum, gjørdist støða amtsins sera hættislig. Tað, at amtið kundi fáa til vega pening, var einasta veruliga orsøkin til, at tað bar til at fáa í lag toluliga gott samstarv við Javnaðarflokkin og Sjálvstýrisflokkin. Breyt danska stýrið í Føroyum saman, máttu bretar taka við. Mason segði tá, at bretska stjórnin hvørki ætlaði at stjórna Føroyum ella stuðla føroyingum, um teir loystu frá Danmark (Privatarkiv nr. 6685. Færø Amts Dagbog 1/9-1939–30/5-1945, s. 111–112).

sjónarmiðum. Javnaðarmenn vildu hava góð viðurskipti við Danmark, men tað var tápuligt at nokta føroysku tjóðini eitt so lítið ynski.⁵⁵

Men verulig kreppa tók seg upp í samstarvinum millum Javnaðarflokkinn, Sjálvsstýrisflokkinn og amtmannin, tá Hilbert nýtti vetorættin móti lógunum um føroyskt sum rættarmál v.m., sum løgtingsmeirilutin hevði samtykt. Hesi og onnur viðurskipti gjørdur, at Andrass Samuelsen tann 17. oktober 1941 tók stig til samráðingarfund millum amtmannin og teir triggjar flokkarnar, sum higartil høvdu samstarvað við amtið. Á hesum fundi varð politiska støðan frá krígsbyrjan endurskoðað.

Samuelsen tosaði um tað neyðuga í politiskari semju millum teir triggjar føroysku flokkarnar, sum higartil høvdu stuðlað amtmanninum. Hilbert tosaði um Bráðfeingisstýrisskipanina, sum veruliga hevði givið tinginum størri ávirkan á lóggávuvaldið, at tað var hættisligt at økja enn meira um hesa ávirkan, og at hann ikki vildi lata frá sær vetorættin – so vildi hann heldur givið tinginum alt valdið. Hetta bar hinvegin ikki til, tí Løgtingið var ikki ríkisdagur í sjálvstøðugum landi – og amtið fór á ongan hátt at virka fyri ella góðtaka, at Løgtingið fekk slíka støðu.

Dam var rættiliga avgjørdur á hesum fundi. Tað, hann í veruleikanum kom inn á, var, at tað var verandi stýringin av Føroyum, sum nakað var galið við. Javnaðarmenn høvdu ikki lovað at lata málsurningin liggja, og málsurningar høvdu einki við ríkisrættarligu støðuna millum Føroya og Danmarkar at gera, og hesa virdu javnaðarmenn. Hinvegin kundi politiskt samstarv bert fremjast, um tað fór fram á parlamentariskum grundarlagi. Tí var neyðugt at broyta stjórnarformin tann vegin, at avgerðir tingsins, sum høvdu meirilutan av tingmanningini aftan fyri seg, vórðu virdar, um tær ikki miðaðu eftir at loysa ríkissambandið við Danmark ella at taka ræðið yvir statsins peningi ella fæi. Sambandið við Danmark var

55 Svárið hjá A. Samuelsen til hetta var: „Færøerne har lige så megen grund til at holde på Danmark som omvendt. Hvis det i denne tid lykkes Færøerne at fjerne alt, hvad der binder til Danmark, vil Færøerne efter krigen sejle deres egen sø. Færøernes tilknytning til Danmark er den bedste garanti for den færøske nationalitet. Hvis Færøerne skulle blive indlemmet i Tyskland eller England, er det ude med den færøske nationalitet“. Hetta sjónarmið varð ikki mótmælt av hinum báðum føroyingunum (Privatarkiv nr. 6685. Udskrift af Færø Amts dagbog 1/9-1930–30/5-1945, s. 156-157).

Tingmenn koma í skrudgöngu úr Havnar kirkju. Á odda gengur ellisformaðurin Jóannes Patursson. Aftanfyrir hann Thorstein Petersen. Síðani Kristian Djurhuus og Jóhan Poulsen. Myndin er helst tikin í 1945.

slitið av krígsávum. Tað var eyðvitað, at teir 24 tingmenninir skuldu avgera øll føroysk mál. Amtmaðurin var bert *ein* maður, og tað hevði av sonnum verið veruligt einaræði í Føroyum, um hesin maður einsamallur skuldi avgera øll politisk mál. Dam góðtók sum so, at amtmaðurin hevði fulltrú frá stjórnini; men um amtmaðurin doyði ella gjørdist sjúkur, kundi danska stjórnin ikki seta nýggjan amtmann, og hvat so?

Við hesum vísti Dam á, hvussu veik fyrisitingarliga skipanin hjá ríkisvaldinum veruliga var, og Louis Zachariasen tók undir við, at skuldu Føroyar stýrast á fólkaræðisligan hátt, skuldi hetta fara fram saman við føroyska fólkinum. Í ríkisrættarligum spurningum vóru sjálvstýrismenn ikki loysingarmenn; men flokkurin kravdi eitt stjórnarlag, sum tryggjaði føroyingum frælsa, tjóðskaparliga og fólksliga menning. Eisini skuldu føroyingar hava avgerandi ávirkan á búskaparligu menningina, tí hon var ein fortreyt fyri, at fólkid sjálvt kundi mennast. Føroyska málið skuldi ikki skúgvast til viks. Hevði amtmaðurin í ávísan mun gingið málkrevunum á mæti, høvdu fólk betur

skilt, um drálað hevði verið við øðrum politiskum spurningum. Meginparturin av føroyingunum hildu nú, at tingið skuldi hava avgerandi ávirkan á politisku viðurskiftini, og tað var áskoðan sjálvstýrismanna, at ríkisveitingarnar skuldu vera so smáar sum gjørligt – og føroyingar skuldu gjalda so nógv til almenna raksturin, sum til bar, so tingið fekk avgerandi ávirkan á stýringina av føroyskum viðurskiftum. Ríkisrættarlaga sambandið við Danmark skuldi varðveitast av fleiri orsøkum. Ein orsök var, at komu Føroyar undir Ongland, so varð tjóðskaparliga frælsi føroyinga týnt. Hesum tók Dam undir við og legði dent á, at bretar skuldu skilja, at føroyingar til fulnar høvdu norðurlendskan hugburð og framvegis høvdu samband við Danmark.

Eisini Samuelsen óttaðist fyri føroyskum sambandi við annað land enn Danmark. Vóru Føroyar ikki saman við Danmark eftir krígslök, vórðu tær givnar upp til skutils hjá aðrari tjóð. Føroya mál og tjóðskaparligu eyðkenni føroyinga fóru tá at hvørva. Allir føroyskir flokkar áttu tí at verið samdir um at geva til kennar, at Føroyar vildu vera saman við Danmark. Hetta skuldi ikki gerast, tí tað var danskt áhugamál, men tí tað var føroyskt áhugamál. Henda áskoðan hongur saman við, at Andras Samuelsen var heilhugaður sambandsmaður, sum førði sambandspolitikk og ikki sjálvstýrispolitikk. Út frá hesum eigur hansara politikkur og hansara støða til m.a. mál og flagg at skiljast. Hann var til fulnar trúgvur móti táverandi ríkisrættarlugu støðuni, kongi og Ríkisdegi. Í dagbók sína skrivaði

Thorstein Petersen, næstformaður í Fólka-flokkinum, var argasti mótstøðumaðurin hjá amtmanninum í Løgtinginum.

hann 9. januar 1947: „Jeg føler mig som 100 procent fering og som 100 procent dansk statsborger, og i begge disse egenskaber mener jeg, at jeg har lov til at sige min mening, og i begge disse egenskaber protesterer jeg på det kraftigste imod, at statsfællesskabet mellem Færøerne og Danmark opløses ... det ville betyde den lille færøske nations undergang“. 16. februar 1943: „Hvis Færøerne opnår 'selvstændighed', som man kalder det, bliver øerne først uselvstændige. Selvstyre for et fra Danmark separeret Færøerne er utænkeligt. Man falder ved alle lejligheder i hænderne på den første den bedste, hvis man ikke anråber en stærkere magt om beskyttelse. Den færøske befolkning vil ikke kunne klare sig. Et selvstændigt Færøerne vil først blive en fattiggård, derefter en kirkegård. Råb om løsrivelse i nationalitetens bellige navn vil i løbet af kort tid være døden for færøsk nationalitet, hvis råbet bliver til virkelighed ...“⁵⁶

Dam var samdur við Samuelsen um, at tað ikki mátti henda, at Føroyar vórðu knýttar at Onglandi eftir krígsløk, og tí var neyðugt at sýna bretum, at føroyingar í øllum lutum høvdu norðurlendskan hugburð og framhaldandi atknýti at Danmark. Um teir triggir flokkarnir og amtmaðurin samdust um at loysa málsurningarnar, fór hetta at bera við sær góðvilja millum føroyingar til Danmarkar. Hesum vildu Hilbert og Samuelsen ikki taka undir við.

Tann 18. oktober 1941 handaðu Dam og Louis Zachariasen amtmanninum skriv, sum teir báðir høvdu undirskrivað. Í skrivinum greiddu teir Hilbert frá støðu síni til tjóðskaparspurningin og til stjórnarviðurskiftini.

Um tað tjóðskaparliga søgdu teir, at viðurskiftini vóru sera vánalig millum ein stóran part av føroyska fólkinum og donsku fyrisingina. Orsøkin var, at amtmaðurin vegna donsku stjórnina og Ríkisdagin hevði noktað at staðfesta nøkur lógaruppskot um nýtslu av føroyska málinum, sum Løgtingið hevði samtykt. Dam og Zachariasen kendu seg vissar í, at um endi fekst á málstríðnum, fór hetta at betra viðurskiftini millum donsku fyrisingina og føroyska fólkið, sum tá fór at skilja, at ein endursameining á norðurlendskum stóði við Danmark eftir krígsløk var ein tjóðskaparlig lívstreyt fyri Føroyar. Í hesum liggur, at ríkissambandið skuldi varðveitast, men at føroyingar vóru ein serlig norðurlendsk tjóð. Slíkt kravdi sínámillum

viðurkenning, góð viðurskifti og semju millum danska og føroyska fólkið, og tí mæltu Dam og Zachariasen amtmanninum staðiliga til at umhugsa málspurningin av nýggjum.

Um stjórnarviðurskiftini í Føroyum førdu teir fram, at hesi – eins og í øllum Norðurlondum – vóru bygd á fólkaræðsliga grund. Ein sambærilig niðurstøða av hesum var tí, at allar broytingar í viðurskiftunum millum Føroya og Danmarkar, sum stóðust av krígsávum, skuldu gerast við atliti at fólkaræðsligum aðalreglum. Eitt var, at amtmaðurin beint eftir her-setingina fekk høvi fyríbils at átaka sær tær heimildir, sum danska stjórnin og Ríkisdagurin høvdu í Føroyum. Men sum frá leið var neyðugt við politiskari nýskipan.

Áðrenn sambandið við Danmark varð slitið, hevði Løgtingið ráðgevanði og tilmælandi lut í lógarmálum. Ríkisdagurin samtykti lógirnar, og kongur staðfesti tær. Í samsvari við hetta hevði verið, at ein nýggi stýrisskipan fyri Føroyar kom í lag, sum gav Løgtinginum heimildir Ríkisdagsins í málum, sum vóru føroysk burturav, og sum ikki kravdu peningaveitingar úr ríkiskassanum. Amtmaðurin, sum var ovasti embætismaður kongs í landinum, kundi so staðfesta lógirnar. Men ikki bar til at útihýsa tí møguleika, at amtmaðurin ikki vildi staðfesta lógaruppskot úr tinginum, hóast hesi einki høvdu við ríkisrættarligu viðurskiftini ella ríkiskassan at gera, men bert snúðu seg um føroysk viðurskifti – hetta var júst hent við mállógunum. Tí var neyðugt við orðing í nýggjari stjórnarskipan, sum ásetti, at um Løgtingið í tveimum tingsetum á rað samtykti sama lógaruppskot, so skuldi amtmaðurin hava skyldu at staðfesta uppskotið. Sjálvstýrismenn og javnaðarmenn góðtóku ikki, at positivt lógarvirkssemi Føroyum viðvíkjandi varð steðgað av ósemju millum ting og amtmann.

Seinasta reglubrotið í skrivinum frá Dam og Louis Zachariasen til amtmannin hevði brodd móti fólkafloksmonnum. Teir báðir skutu upp, at bert flokkar, sum vildu taka ábyrgd fyri landsins stýri, skuldu fáa umboð í Landsnevndini. Fólkaflokkurin var andstøðuflokkurin, sum ikki vildi samstarva við amtmannin ella flokkar, sum fóru í samstarv við amtmannin. Av tí at hesin flokkur á henda hátt setti seg uttanfyri, átti hann at verið útihýstur frá fundunum í Landsnevndini, tí har vóru mál til viðgerðar, sum ikki máttu koma fram alment. Dam og Zachariasen hildu, at hetta skuldi orðast í stýrisskipanini.⁵⁷

Samráðingarnar millum teir trýggjar flokkarnar og amtmannin førdu til semju um: 1) nýggjar skattalógir, har m.a. varð ásett, at vinningurin av lögtingskattinum skuldi fara í Løgtingsins kassar, 2) áseting um føroyskt í Sjómansskúlanum,⁵⁸ 3) lögtingsviðtøkurnar um at nýta bæði føroyskt og danskt sum rættar- og lógarmál skuldu leggjast fyri Ríkisdagin so skjótt sum gjørligt eftir, at sambandið millum londini var íafturkomið.⁵⁹

Samandráttur

Tey fimm árin, bretska hersetingin vardi, vóru ein serlig tíð í politisku søgu Føroya. Sambandið við Danmark var kvett. Bretar høvdu veruliga valdið í landinum, og Løgtingið og amtmáðurin máttu finna annað politiskt stev enn higartil.

Fyri amtmannin og Sambandsflokkinn, sum treytaleyst stuðlaði amtinum og donskum myndugleikum sum heild, var umráðandi at varðveita politisku støðu Føroya so óbroytta sum gjørligt, varðveita status quo frá 1939, so sambandið við Danmark eftir krígsløk kundi festast aftur á sama grundarlagi, sum áðrenn londini bæði vórðu hersett. Amtmaðurin og Sambandsflokkurin róku miðvísan politikk, og hesin politikkur kom til sjónar á mongum økjum. Serliga er at nevna fíggarpolitikkinn, har alment virksema í Føroyum varð fíggað við peningi, sum eftir avráðing millum danskar og bretskar myndugleikar varð skuldførdur danska ríkinum, mentanarpolitikkinn, sum kom til sjónar á tann hátt, at roynt varð sum mest at varðveita og styrkja støðuna hjá danskari mentan og mentanarárinum í samfelagnum – dømi um hetta eru stríðið móti, at føroyska málið skuldi fáa størri sёмdir, stríðið móti føroyska merkinum/flagginum og stovnanin av tí tjóðskaparliga danska felagsskapinum „Frit Danmark“ í Føroyum – og tað heilt politiska stríðið ímóti broytingum í ríkisrættarligu viðurskiiftunum, sum fyrst og fremst kom til sjónar í royndunum at forða fyri, at formligar broytingar vórðu gjørdar í rættindum

57 Privatarkiv 6685. Udskrift af Færø Amts Dagbog 1/9-1939–30/5-1945, s. 223-232.

58 Danska orðingin er: Undervisning i færøsk ved Navigationsskolen indføres fakultativt, som undervisningssprog kan færøsk allerede nu benyttes i realskolen m.v.

59 „Færøerne under Krigen 1939–1945. Politik og administration“, Hilbert januar 1946, Privatarkiv nr. 6685. Tann 4. januar 1944 staðfesti Hilbert tó „Midlertidige bestemmelser for Færøerne om ændring i retsplejeloven“. Kunngerðarsavnið 4. januar 1944.

tingsins. Bráðfeingisstýrisskipanin gav tó tinginum økt vald, og hetta hendi millum annað av, at bæði amtmaðurin og sambandsmenninir skiltu, at hetta var neyðugt, so samstarv yvirhøvur kundi fáast í lag millum amtið og ein tingmeiriluta, sum var settur saman av sambandsmonnum, javnaðarmonnum og sjálvstýrismonnum. Víðgongdu tjóðskaparmenninir, Fólkaflokkurin, stóðu einsamallir við krøvunum um víðgongdar og nógv øktar heimildir til tingið – og at føroyingar skuldu taka ræðið í landinum, nú Danmark ikki var ment at hava yvirvaldsrættin yvir Føroyum.

Danskir myndugleikar vóru væl stuðlaðir av bretskum myndugleikum, og sum heild var samstarvið millum hesar myndugleikar gott. Bretar hildu lyfti sítt um at lata Danmark Føroyar eftir krígsslok, og bretar góðtóku ikki, at Fólkaflokkurin fekk høvi at gera munandi broytingar í ríkisrættarligu viðurskiftunum. Danskir amtmaðurin í Føroyum gjørdi so nógv av, at hann bað um fund í Foreign Office og royndi har at fáa trygd fyri, at bretar fóru at forða fólkafloksmonnum við hermegi, um teir vunnu valið í 1943 og ætlaðu sær at gera stórvegis broytingar í ríkisrættarligu viðurskiftunum.

Umboð fyri bretskar myndugleikar og summir danir í London fóru sum frá leið fram ymiskar atfinningar móti danska amtmanninum og Sambandsflokkinum, serliga Samuel-

Hilbert, amtmaður, og Mason, konsul, hyggja saman við bretskum yvirmonnum at hernaðarskrúðgongu.

sen. Hesar stóðust av, at amtmaðurin hevði verið ov stirvin í politikki sínum móti fólkafloksmonnum, ov nær knýttur at Sambandsflokkinum, hevði skúgvað Fólkaflokkin so langt frá sær, at ringt fór at verða hjá donskum myndugleikum at koma á tal og møguliga vinna semju við henda flokk eftir krígsløk. Andras Samuelsen var fyri somu atfinningum, sum stóðust av, at hann varð hildin at vera ov íhaldin, treiskur og óvikandi í politisku støðutakan og sjónarmiðum sínum. Danskir politikarar og embætismenn í London vildu hava sambandið millum Føroya og Danmarkar uppافتurtikið eftir kríggjð, og teir vóru sinnaðir at veita føroyingum ymiskar sømdir – flaggið, størri rættindi til tingið, fleiri sømdir til føroyska málið – samstundis sum teir vildu varðveita Føroyar innan karmar danska ríkisins. Eisini fútin og sorenskrivarin funnust at amtmanninum, tí hann ikki megnaði at hevja seg upp um vanligan partapolitikk. Hetta átti hann at gjørt, tí hann var fremsta umboð ríkisins, og krígsárin hevði hann átikið sær heimildir, sum undir vanligum umstøðum vóru í hondunum á donsku stjórnini.

Bert fólkafloksmenn gjørdu vart við, at danska stjórnin ikki megnaði at handhevja yvirvaldsrætt sín yvir Føroyum eftir hersetingina, og at Løgtingið tí átti at taka við heimildum sínum og stjórna landinum. Hinvegin helt Hilbert fast um, at Føroyar vóru ikki hersettar av Týsklandi, og tí var valdið hjá donsku stjórnini ikki skert her. Eisini helt Hilbert vera neyðugt at gera sær heimildir sínar greiðar – og at boða Løgtinginum frá teimum. Allir flokkarnir á tingi uttan Fólkaflokkurin vóru samdir um, at hersetingin av Danmark ikki skuldi nýtast sum høvi at broyta grundleggjandi ríkisrættarligu viðurskiftini. Í hesum kjaki er tað memorandum, sum Mitens skrivaði, sera áhugavert og av stórum týdningi sum grundstøði undir Bráðfeingisstýrisskipanini frá 9. mai 1940. Víst verður her serliga á lýsingina hjá Mitens um politisku og stýrisskipanarligu støðu tingsins.

Politiska stríðið millum amtmannin og Fólkaflokkin var beiskt og ofta rættiliga persónligt. Hetta eru álopini frá Thorstein Petersen og Jóannes Patursson greið dømi um. Stríðið hjá amtmanninum móti Thorstein Petersen og øðrum fólkafloksmonnum kom eisini til sjónar uttan fyri tinggátt. Stríðið millum gomul og grundfest donsk sjónarmið og føroysku tjóðskaparrørsluna fór ikki bert fram á politiska økinum,

men gjøgnumseyraði samfelagsviðurskiftini á so mongum økjum – bæði tí mentanarliga, fíggarliga og persónliga økinum, fyri at nevna hesi dømi. Tíðarskeiðið 1940–1945 hevur verið eitt politiskt virkið og vakið tíðarskeið. Menning føroyinga hendi á so mongum økjum. Tað, at menn vunnu meira av peningi enn áður og búskaparliga framgongdin sum heild, styrkti sjálvsvirðingina og sjálvsálitið. Saman við hesum vaks kravið um at fáa størri politiskt sjálvvæði – størri politiska ávirkan til Løgtingið. Frælsisstríð íslendinga, sum førði til stovnanina av sjálvstøðugum íslenskum ríki, hevði stóra ávirkan á politisku gongdina í Føroyum.

Amtmanninum var greitt, at politiska stríð hansara í tinginum bert kundi eydnast, um hann fekk virknan stuðul frá Sambandsflokkinum. Hesum greiddi hann frá eitt nú í samskifti sínum við Reventlow, danska sendiharran í London, og tá ið Hilbert fór úr Føroyum, takkaði hann í fráfaringsarrøðu síni, ið hildin varð í Amtmanshúsunum, Andras Samuelsen fyri virkið samstarv og hollan stuðul og legði har serligan dent á, „ ... at jeg ikke ser, at jeg kunne være kommet igennem disse vanskelige år uden br. Samuelsens altid loyale og trofaste støtte og hjælpsomhed“.⁶⁰

Javnaðarmenn og sjálvstýrismenn vóru ónøgdir við, at Bráðfeingisstýrisskipanin gav amtmanninum so stórt vald, at hann kundi steðga øllum Løgtingsins lógaruppskotum við vetorætti sínum. Hetta gjørdu teir amtmanninum greitt í sambandi við stríðið um mállógirnar og settu fram spurningin: Kundi tað vera rætt, at ein maður kundi steðga samtyktunum hjá 24 monnum, tá ið tað snúði seg um eitt nú mállógirnar? Við hesum settu teir, eins og fólkafloksmenninir alla tíðina høvdu gjørt, spurnartekin við, um Føroyar veruliga vóru stýrðar á fólkaræðisligan hátt í tíðarskeiðinum 1940–1945. Hevði amtmaðurin veruliga rætt til so stórt vald – mótvegis tí, hann sjálvur nevndi „en lokal forsamling“ sum eftir sáttmála við ríkisins umboðsmann á staðnum hevði lut í gerð av lógarásetingum fyri Føroyar sum parti av danska ríkinum – at hetta bar brá av einaræði?

At enda kunnu verða umhugsað tey viðurskifti, sum gjørdu tað gjørligt at varðveita ríkissambandið øll krígsárini, og hvørjir

60 „Dimmalætting“, 27. mars 1946.

teir tættir vóru, sum sjóðaðu saman henda ríkisfelagsskap, tí harvið ber eisini til at fáa eina mynd av teimum stýringaramboðum, sum donsku myndugleikarnir høvdu í hendi krígsárini.

Av hesum eru at nevna tann grundlógartryggjaða politiska skipanin, sum gav danska Ríkisdegnum lóggevandi valdið yvir Føroyum, og sum bert Fólkaflokkurin ætlaði at broyta, amtskipanin, sum gav amtmanninum vald sum ovasti embætismaður í landinum, hini týðandi donsku embætismannastørvini, sum fevndu um dómsvaldið og lögregluna, og donsk fígging av hesum og øðrum týðandi stovnum, sum sjúkrahúsverki, skúla, kirkju, postverki og mongum øðrum. Hartil kom, at danskt mál enn hevði sterka støðu sum mentanarmál í landinum, t.d. bæði í kirkju og skúla, har danskar lærubøkur vóru nógv meira nýttar enn nú. Hetta virkaði alt við til, í størri mun enn nú á døgum, at mynda Føroyar sum danskan landslut, sum innlímaðan part av danska ríkinum. Sjálvur legði Hilbert dent á, at tað var lyfti hansara um danskan pening at reka almenna virksemið í Føroyum við, sum forðaðu loysingini í teimum fyrstu døgnum eftir, at Týskland hevði hersett Danmark. Út frá hesum ber til at staðfesta, at donsku stýringaramboðini Føroyum viðvíkjandi høvdu røtur sínar í ríkisrættarligum, lögfrøðiligum, fyrisitingarligum, búskaparligum, fígjarligum og – ikki minst – mentanarligum viðurskiftum. Nakrar av høvuðsorsøkunum til, at ríkisfelagsskapurin kom gjøgnum krígsárini við bert avmarkaðum broytingum, eru at finna í tí veruleika, at stórur partur av føroyingunum, við sambandsmonnunum á odda, góðtók politiska sambandið landanna millum og ríkisrættarliga og lögfrøðiliga grundstøði tess – og tey stýringaramboð, sum vóru bygd inn í hesa skipan. Hartil kemur so tann veruleiki, at bretska hersetingarvaldið, sum de facto hevði ræðið í Føroyum krígsárini, góðtók danska stýrið í Føroyum og tað, at Føroyar vóru partur av danska ríkinum. Bretar vildu ikki góðtaka loysing ella avgerandi broytingar í ríkisrættarligu viðurskiftunum millum Føroya og Danmarkar, meðan Danmark var hersett av Týsklandi og tí ikki kundi gera vart við síni rættindi og síni sjónarmið. Ríkisrættarligar og politiskar broytingar millum londini treytaðu samráðingar millum partarnar, og slíkar samráðingar fóru føroyingar og danir undir við ársbyrjan í 1946.

Finnbogi Ísakson

f. 1943 í Klaksvík. Politikari á tingi og í landsstýri 1966–2002. Rithøvundur. Fjølmiðlamaður í útvarpi, sjónvarpi og á bløðum.

Tingmaður í ein mansaldur

8. november í árinum 2001 vóru liðin 35 ár, síðan eg fyrstu ferð varð valdur inn á ting, og tá tey fyra árinu frá 1984-88 eru undantikin, var eg lögtingsmaður ella landsstýrismaður øll árinu til 2002.

Í dag er livialdurin so høgur, at ein mansaldur sambært Føroysku Orðabókini verður roknaður at vera 70 ár. Gamalt var, at ein mansaldur var 30 ár. Og halda vit okkum til tað gamla mátið, so havi eg verið aktivur politikari í meira enn ein mansaldur. Fyri mær kann tað tykjast lægið, at fleiri av teimum, sum manna tingið í dag, sóu ikki dagsins ljós fyrr enn fleiri ár eftir, at eg sjálvur kom inn á ting.

Fyri teimum og mongum øðrum eru teir menn søguligir, sum tað untist mær at sita á tingi saman við. Úr mínum egna flokki, Tjóðveldisflokkinum, kann eg nevna Erlend Patursson, Karsten Hoydal, Hanus við Høgadalsá, Sigurð Joensen og Frederik Hansen. Og úr øðrum flokkum kann eg nevna Petur Mohr Dam, Jóhan Danbjørg, Jóan Petur Davidsen og Jákup Frederik Øregaard, Hákun Djurhuus, Knút Wang, Sigfried Skaale og Poul Petersen, Jóhan Poulsen, Trygva Samuelsen og Kristian Djurhuus, Sámal Petersen og Kjartan Mohr.

Mangt umskiftist á mansins ævi, og arbeiði, manngongdir og atburður í Løgtinginum eru einki undantak í so máta. Arbeiðsøkið hjá tinginum er heilt nógv víðkað hesi árinu av tí, at nógv fleiri málsøki eru komin á føroyskar hendur. Tingdagarnir eru fleiri og tingmálini eisini. Arbeiðsbyrðan er munandi økt. Fyri ein part kemst hetta av, at tingið fær nógv meira tilfar at lesa ígjøgnum frá faknevndum, arbeiðsbólkum, aðalstýrum og serfrøðingum.

Men lat meg byrja í fyrra endanum.

Frá barnsbeini havi eg havt stóran áhuga fyri politikki, bæði heima og burturi. Tá eg so fór til Havnar at ganga í skúla í 1960, kom eg nærri tí politiska umhvørvinum, og tað hendi seg tvey tey fyrstu árin, at eg stókk inn á gólvið í tinginum. Frá sumri í 1962 fekk eg starv í nakrar tímar eftir skúlatíð í Útvarpinum, og frá hesi løtu av var eg mestsum fastur fúsar í Tinghúsinum. Árið eftir fekk eg fulltíðarstarv í Útvarpinum og fekk litið upp í hendi at skriva tíðindi úr tinginum. Ein spennandi og mennandi, men eisini krevjandi uppgáva fyri ein 20 ára gamlan drong.

Við hesum var eg komin tí politiska umhvørvinum so nær, sum tað bar til. Eg lærði nógv um umrøður og nevndarviðgerðir og mannagongdir sum heild, eg kom at kenna teir gomlu og royndu politikararnar, teirra verumáta, speisemi, álvara.

Valdur inn á ting

Mín uttanveltaða støða sum tíðindamaður í tinginum gjørdist tó ikki so drúgv, tí longu í 1966 stillaði Tjóðveldisflokkurin í

Tveir menn, sum høvdu nógv at siga í føroyskum politikki í sjevtíárunum, sita og práta: Atli Dam v.m. og Erlendur Patursson.

Norðoyggjum meg upp til lögtingsvalið. Hetta várið – áðrenn tankin um at stilla upp var fostraður – ætlaði eg annars at skriva nakrar greinastubbar ella hugleiðingar í Norðlýsinum um tingarbeiðið. Av einihvørjari orsök spurdist einki burturúr – sum kanska betur var, tí ein av stubbunum snúði seg um, at eg helt tingmenn vera ov illa løntar, og hevði tann stubbin komið á prent, hevði eg kanska ongantíð verið valdur!

Eg var 23 ár og hevði fyrri ferð valrætt og valbæri til Løgtingið. Við einum teprum meiriluta upp á tvær atkvøður eydnaðist mær at koma inn.

Tað bar til av tí, at vallógin var broytt til hetta valið. Frammanundan varð stillað upp í nummarøð, og skipanin var soleiðis, at fekk ein flokkur mann valdan, so var tað mestsum altíð nr. 1, sum kom inn. Nr. 1 á listanum fekk listaatkvøðurnar aftrat sínum egnu.

Men til valið í 1966 var skipanin broytt soleiðis, at einki valevni fekk listaatkvøðurnar. Antin stillað varð upp í nummarøð ella bókstavarøð – sum gjørdist tað vanligasta – so varð tann valdur, sum fekk flestar persónligar atkvøður.

Hendan nýskipan førði stórar broytingar við sær, og man vera høvuðsorsøkin til, at útskiftingarnar í tinginum síðani hava verið so nógvar. Frammanundan var ein tingmaður sitandi, so leingi hann stillaði upp, fekk flokkurin bara mann valdan í valdøminum. „*So leingi hann stillaði upp*“ er skrivað við vilja, tí tað eg veit um, hevur einki valfelag í nýggjari tíð vrakað ein verandi tingmann sum valevni.

Tað var vist bara, tá eitthvørt óvanligt hendi í einum flokki, at ein verandi tingmaður varð vrakaður. Eitt dømi um hetta er Tjóðveldisflokkurin í Eysturoynni. Á valinum í 1958 varð Frederik Hansen í Søldarfirði valdømisvaldur fyri flokkin, og Jógvan Høgnesen í Fuglafirði eykavaldur. Men í 1962 vóru tveir tjóðveldislistar í Eysturoynni. Á lista 1 varð Hans Jacob Ellingsgaard á Eiði valdømisvaldur, á lista 2 varð Frederik Hansen eykavaldur. Her hendi tað, at Jógvan Høgnesen varð uppstillaður sum nr. 2 á lista 1 og varð ikki afturvaldur. Tað er vert at geva gætur, at Jógvan Høgnesen fekk 173 atkvøður, men varð ikki afturvaldur. Hans Jacob Ellingsgaard fekk 140 atkvøður og varð valdur, tí hann stóð sum nr. 1 á listanum og fekk tær 71 listaatkvøðurnar. Burtursæð frá slíkum eindønum kunna vit næstan siga, at tingmenn vórðu valdir fyri lívið.

Í 1966 kemur so vend í. Á hesum valinum falla seks tingmenn úr fimm flokkum til fyrimuns fyri seks aðrar í somu flokkum og valdømunum. Eyðsæð kemst hetta av, at ongin fyrimunur var longur í at standa sum nr. 1 á einum lista, men at øll valevnini vóru javnsett.

Útskiftingin í Løgtinginum gjørdist stór tey komandi valini. Í 1970 vórðu 10 av 30 tingmonnum nývaldir, men her var tað ikki einans tann nýggja skipanin, sum gjørdi seg galdandi. Tann gamla skipanin hevði havt við sær, at nógvir tingmenn vóru komnir væl upp í árinum, og í 1970 stillaðu sjei teirra ikki upp aftur. Vandin fyri at falla, nú skipanin var broytt, kann tó hava gjørt sítt til, at hesir gomlu tingmenninir tóku seg aftur. Í trimum førum fullu valevni, sum høvdu verið tingmenn, fyri nýggjum valevnum.

Broytingin og útskiftingin høvdu við sær, at miðalaldurin á tingmonnum lækkaði nógv. Í 1962 var miðalaldurin 55 ár. Eftir valið í 1974 var hann 46 ár. Taka vit tveir av teimum stóru flokkunum sum dømi, síggja vit, at í Tjóðveldisflokkinum var miðalaldurin 51 ár í 1962 og 39 ár í 1974. Í Sambandsflokkinum var miðalaldurin 62 ár í 1962 og 40 ár í 1974.

Mær er ikki kunnugt, um henda skipanin við, at einki valevni hevur forrætt fram um hini, verður brúkt í øðrum londum til tjóðartingsval. Til býráðsval er hetta vanligt. Skipanin við, at tað valevni, sum fær flestar persónligar atkvøður, verður valt, hevur øll árinum síðani 1966 havt við sær, at útskiftingin í tinginum hevur verið stór. Onkuntíð hevur tað togað upp ímóti, at helvtin av tingmanningini hevur verið nýggj.

Hetta hevur bæði positivar og negativar avleiðingar. Tað positiva er eitt nú, at tingmenn ikki sita so leingi, at nýhugsan og viljin at fremja neyðugar nýskipanir eru viknað ov nógv. Skula tingmenn eftir hesi nýggju skipanini verða afturvaldir, kanska ferð eftir ferð, noyðast teir alla tíðina at vera framvið. Tað negativa er eitt nú, at kontinuiteturin í tingarbeiðinum verður helst ikki altíð so góður, sum ynskjandi er.

Atburður og verumáti

Verumátin og atburðurin í dag er rættiliga ólíkur verumáta og atburði hjá tingmonnum tá, serliga tað fyrsta valskeiðið, eg var inni (1966-70). Fleiri tingmenn vórðu framvegis nevndir við eftirnavni. Eg haldi, at tað vóru tingmenn, valdir fyrstu

Ting- og landsstýris-
 manning Tjóðveldisflokks-
 ins í valskeiðinum 1974-
 78. Frá vinstru: Jóhan
 Simonsen, Erlendur Pat-
 ursson, Ovi Mikkelsen,
 Heðin Klein, Jógvan
 Durhuus, Finnbogi Ísak-
 son landsstýrismaður,
 Petur Reinert landsstýr-
 ismaður og Signar Han-
 sen (nú: á Brúnni). Jóhan
 Simonsen var hetta val-
 skeiðið varamaður fyri
 Finnboga Ísakson.

ferð fyri 1950, sum gingu undir eftirnavni. Nevnast kunna Dam, Danbjørg, Øregaard, Davidsen, Poulsen og Samuelsen. Á røðarapallinum søgdu teir „háttvirði tingmaður Dam...“ Teir byrjaðu tá sum nú við at siga „harra formaður“, men eg hugsji, at henda tiltalan mundi vera rættiliga nýggj. Hon varð vist gjørd til siðvenju undir Sjálvstýrislandsstýrinum, sum sat valskeiðið 1962-66. Helst varð siðurin tá tikin eftir Fólka-
 tinginum, har hann síðani er avlagdur.

Tingmenn skuldu vera hampiliga ílatnir. Tað varð ongantíð sagt, men roknað varð við tí. Tað var mestsum heilt óhugsandi, at tingmenn, sum vóru komnir nakað til árs, ikki høvdu slips á tingfundi. Cowboybuksur og skjúrtan opin undir øsinum var óhugsandi. Tað var ikki fyrr enn í seinnu helvt av sjevtiárunum, at nakrir fólkafloksmenn fóru at ganga slipsleysir og í morreyðari troyggju. Men lukkutíð fyri eitt nú Danbjørg, Poulsen og Samuelsen vóru teir ikki á tingi tá.

Tað var friðarligt í tingsalinum, tá orðaskifti vóru. Sjáldan kom fyri, at tingmaður svaraði til, tá onkur hevði orðið, og tað var heldur ikki væl dámt, tá tað onkuntíð hendi. Tað varð tó góðtikið, tá onkur svaraði til í spøluni, sum td. tá ein tingmaður sigur:

– Tað er sum at sletta vatn av gás...

Og ein annar svarar:

– Sum at sletta vatn á gás!

Tann fyrri stúrsar eitt sindur við, tekur so upp aftur:

– Sum at sletta vatn av gás!

Hin:

– Sum at sletta vatn á gás!!

Tá ringir formaðurin við klókkuni, og gásin fær frið.

Ikki var prátið so óføra nógv millum allar tingmenn. Summir skiftu vist ongantíð orð – uttan frá tingsins røðarapalli. Teir vóru høviskir, søgdu góðan dag og nikkaðu. Men mær tókti, at undir teirri kurteisligu skorpuni lá eitt agg, sum mundi stava frá stríðnum í fyrati og fimmtiárunum. Táð var kanska ikki so lætt at gloyma krígsárini, fólkaatkvøðuna í 1946 og árin eftir.

Ein fastur siður var í tinginum, sum ikki øllum tingmonnum dámdi líka væl: Tá tingsetan endaði um várið, bað formaðurin tingmenn reisa seg úr sæti og rópa eitt níggjufalt hurrá fyri hansara hátign kongi, seinni hennara hátign drotningini, og síðani eitt trífalt hurrá fyri Føroyum. Táð var ikki fyrr enn í seinnu helvt av áttatiárunum, at hesin siður varð avlagdur – og tá vóru heldur ikki allir líka fegnir!

Finnbogi Ísakson heldur røðu í tinginum, meðan Anfinn Kallsberg er lögtingsformaður

Húsaumstöður og skrifvarastarv

Salurin var minni, tá eg kom inn á ting, enn eftir umbyggingina í 1977. Inngongdirnar í tingið, bæði hjá tingmonnum og áhoyrarum, vóru eystarumegin, út ímóti Tinghúsvegnum. Tann niðara hurðin var til tingmenn, tann ovara til áhoyrarar. Frá einum lítlum duri var inngongd í sjálvan tingsalin og til stovuna hjá tingmonnum. Stovan var eitt rúm í niðara enda, helvtin av húsinum til breiddar og umleið ferhyrnt. Hin helvtin av niðara enda var floksrúm hjá Sambandsflokkinum.

Úr niðara duri kundi gangast inn í durin hjá áhoyrarum. Á veg hagar kundu tingmenn kasta sær av vatninum í piss-húsinum, sum var undir trappuni upp á loft. Hóast vatnið rann alla tíðina, stóð landroykurin frá, út í durin og upp á loft. Tað einasta WC var í ovara enda við inngongd frá áhoyrardurinum.

Uppi á loftinum vóru flokshøli, ein lítil telefonklivi og nøkur skáp úti undir ovaru væðing við óruddi. Flokshølið hjá Tjóðveldisflokkinum var í norðara enda og varð tí kallað Norðpólurin. Javnaðarflokkurin helt til í syðra enda, og teirra flokshølið varð tí nevnt Suðurpólurin. Fólkaflokkurin helt til á kvistinum, sum vendi vestureftir, út ímóti Áarvegnum, og teirra rúm varð tí bara kallað Kvisturin. Ímillum Suðurpólin og Kvistin var eitt lítið rúm við takvindeyga. Tað var flokshølið hjá Sjálvstýrisflokkinum.

Flokshølið hjá Sambandsflokkinum og stovan í niðara enda gjørdur, at tingsalurin var tað styttri enn eftir umbyggingina í 1977. Í norðara enda á salinum vóru áhoyraraplássini, í syðra ella niðara enda var formanspallur, røðarapallur og skrifvaraborð. Formaðurin sat í miðjuni, vinstrumegin hann stóð røðarin og høgrumegin sat 1. skrivari. Annar skrivari sat millum hinar tingmenninar. Tá og í mong ár aftrat – líka til miðskeiðis í nítiárunum – vóru tað tveir tingmenn, sum vóru skrifvarar. Tey fyrstu árin, eg var á tingi, var hetta arbeiði ólont. Fyrst í sjevtiárunum varð tað so broytt til, at 1. skrivari fekk eina lítla samsýning, men 2. skrivari fekk framvegis einki.

Tað var einki at ynskja sær at vera tingskrivari, serliga ikki tá tað var ólont, tí nógv arbeiði var av hesum, og tað órógvandi tingarbeiðið hjá hesum báðum tingmonnum nógv. 1. skrivari skrivaði gerðabókina. Hon varð skrivað við hond í eina góðkenda, innsiglda gerðabók, og hon skuldi vera skrivað, áðrenn

nýggjur fundur kundi verða hildin. Tað var einki sum æt, at bíða við gerðabókini til næsta fund. Hvør einasti tingfundur byrjaði við, at formaðurin segði:

– Tingfundurin er settur. Tingskrivarin lesur gerðabókina frá seinasta fundi.

Vanligt var, at 1. skrivari førði gerðabókini á fundinum so hvørt, sum málini vórðu viðgjørd og avgreidd. Men stundum var ógjørligt hjá honum at skriva líka skjótt, sum atkvøtt var, tí hann skuldi eisini skriva, hvat úrslitið av atkvøðugreiðsluni var. Somuleiðis var tað hansara starv at rópa nøvn upp og skriva, tá atkvøtt varð við navnakalli.

Tað var serliga, tá fíggarlógini var fyri, at tað stóð á hjá 1. skrivara at hava gerðabókina lidna. Broytingaruppskotini vóru mong, og alt skuldi skrivast við hond. Tað kom ofta fyri, at 3. viðgerð av fíggarlógini var sama dag sum 2. viðgerð. Tá varð bíðað, til skrivarin var liðugur at føra gerðabókina. So ringdi formaðurin, og 1. skrivari las gerðabókina, áðrenn 3. viðgerð byrjaði.

Seinasta tingdag um várið skrivaðu allir tingmenn undir gerðabókina. Hesin siður helt sær til 1980.

2. skrivari hevði sum høvuðsstarv at býta tey framløgdu málini út. Tey vórðu býtt út til tingmenn, landsstýrismenn, ríkisumboðsmannin og fjølmiðlarnar. Eg hevði eitt skifti starv sum 2. skrivari. Tað dámdi mær lítið, tí tað darvaði mær heldur nógv í tingarbeiðinum.

Báðir skrivararnir høvdu eisini tað starv at telja, tá atkvøtt varð. Teir høvdu avtalað, hvar býtið í tingsalinum gekk. Teir taldu, nevndu so td. 7 + ein (tann hjá 1. skrivara sjálvum) og 8 + ein (tann hjá 2. skrivara). Formaðurin legði so saman: 8 + 9, tað er 17 + ein (tann hjá formanninum sjálvum). Síðani varð spurt, um nakar atkvøddi ímóti. Tað kom íðuliga fyri, at formaðurin gloymdi at spyrja, um nakar var ímóti, tí tað var sera sjáldan, at tað kom fyri. Sambært tingskipanini kravdist, at meira enn helmingurin av samlaða tinguinum skuldi atkvøða fyri, skuldi eitt uppskot verða samtykt. Tað hevði tí ongan týdning, um tingmenn, sum ikki vóru fyri einum uppskoti, atkvøddu ímóti, ikki atkvøddu ella ikki vóru á fundi.

Við nýggju Stýrisskipanarlógini og Tingskipanini, sum komu í nítiárunum, er mannagongdin broytt. Nú er eitt uppskot samtykt, eru fleiri atkvøður fyri enn ímóti. Í prinsippinum

kann eitt uppskot verða samtykt við einari atkvæðu, bara ongin er ímóti.

Orðaskifti og talutíðir

Fundirnir vórðu skipaðir heldur øðrvísi enn nú. Ein hövuðsmunur er, at tað bar ikki til sum nú at gera stuttar viðmerkingar til talararnar. Tingmenn fingi orðið tvær ferðir, stundum tríggjar ferðir, og høvdu teir viðmerkingar til røðurnar hjá hinum, máttu teir savna tað saman, til teir fingi orðið aftur. Tað kundi mangan vera dagin eftir, at onkur hevði sagt okkurt, sum kravdi eina viðmerking.

Afturfyri skal so eisini sigast, at talutíðirnar vóru væl longri enn nú. Longsta talutíð í dag er 20 minuttir fyri framsøgumenn og styttri fyri meinigar tingmenn. Tá høvdu framsøgumenn 45 minuttir, og varð orðaskiftið útvarpað, rukku tey trý korterini sjáldan til. Tingmenn máttu fáa eykatíð, einar tveir minuttir. Men orðaskiftini vórðu ikki útvarpað dag og dagliga sum nú. Tað vanliga var, at trý orðaskifti vórðu útvarpað árliga: orðaskiftið um fíggarlógina, um løgmanrøðuna á ólavsoku og um landsstýrismál.

Hetta seinasta, landsstýrismál, er ikki til longur. Tá var tað soleiðis, at í tinginum var ein trímanna Landsstýrismálanevnd, sum als ikki eigur at verða samanborin við ta núverandi Landsstýrismálanevndina. Tann gamla nevndin hevði bara eina uppgávu: eina ferð um árið at lesa gerðabókina hjá Landsstýrinum ígjøgnum og skriva eitt álit við viðmerkingum. Vanliga skrivaði andstøðan nakrar atfinningarsamar viðmerkingar, meðan samgongulimirnir hildu alt vera í finasta lagi, sum Landsstýrið hevði gjørt.

Í álitinum plagdi andstøðan at skjóta upp, at Landsstýrið fór frá alt fyri eitt fyri sín ódugnaskap, og at nýval til Løgtingið varð útskrivað. Samgongan plagdi at skjóta upp, at Løgtingið góðkendi avgerðirnar hjá Landsstýrinum. Uppskotið frá andstøðuni fall hvørja ferð. Uppskotið frá samgonguni varð samtykt. Tó minnst eg eitt undantak, tá eisini uppskotið frá samgonguni fall, so at gerðabókin hjá Landsstýrinum ikki varð góðkend, men tað fekk ongar avleiðingar fyri Landsstýrið ella samgonguna.

Henda mannagongd var eitt eyðkent dømi um ta samanblanding av lóggávuvaldi og umsitingarvaldi, sum framvegis

var tá, og sum var ein arfur frá amtstíðini. Í hesum føri skuldi lóggávuvaldið góðkenna umsitingarligar avgerðir, og vórðu tær ikki góðkendar, átti ein natúrlig avleiðing at verið, at Landsstýrið fór frá.

Tað triðja stóra orðaskiftið snúði seg um álitid frá hesari Landsstýrismálanevnd. Um øll tey trý útvarpaðu orðaskiftini er at siga, at einki mark var fyri, hvørji evni tingmenn kundu umrøða. Løgmanrøðan snúði seg jú um samfelagið sum heild, og tað sama gjørði seg galdandi við fíggjarlógini. Landsstýrið hevði eisini tikið avgerðir á øllum samfelagsøkjum. Tað var tí lagamanni hjá tingmonnum í øllum trimum orðaskiftum at velja sær tey evni burturúr, sum teir vóru hugaðir at umrøða.

Vanliga vóru lögmanrøðurnar sakligar og turrsligar. Uppreksan av tølum um støðu landsins, av avrikum Landsstýrisins og so eitthvørt um ætlanirnar fyri komandi tingsetu. Men tað var tó ikki sørt, at lögmaður onkuntíð hevði hug at tekkjast onkrum ávísam bólki. Einaferð nevndi ein lögmaður, at ein einsamallur maður í lítlari bygd hevði havt óføra góðan

Skrúðgongan á Ólavsøku var í øldir skipað í tveimum røðum, men í 1998 gjørði løgtingsformaðurin av at skipa hana í trimum røðum. Myndin er frá 1999. Fremstir ganga: Finnbogi Ísakson løgtingsformaður í miðjuni, vinstrumegin hann Anfinn Kallsberg lögmaður og høgrumegin Hans Jacob Joensen biskupur.

fiskiskap dag um dag við opnum báti. Útróðrarmaðurin var úr hansara egna valdømi.

Ein onnur óvanlig lögmanrøða var ein av teimum fyrstu hjá Atla Dam. Hann var jú væl yngri enn hinir lögmenningarir høvdu verið, og hann tók við eftir valið í 1970 – bara tvey ár eftir tað rokmikla árið 1968. Tað vóru tey vinstrahallu, sum settu dagsskránna hesi árin kring um í heiminum, og hóast tað var friðarligt í Føroyum, var áhugin stórus fyrri tí, sum hendi í Paris og aðrastaðni, serliga millum tey vinstrahallu. Tað mundi vera orsøkin til, at eitt av hesum árunum varð siterað í lögmanrøðuni úr Reyðubók hjá Mao í Kina.

Nevndir og nevndarbeiði

Ein stórus partur, kanska tann størsti parturin, av lögtingsarbeiðinum gongur fyrri seg í nevndunum. Meginreglan má vera, at allar nevndir hava líka stóran týðning, av tí at øll mál, sum tingið viðgerð, muga haldast at hava líka stóran týðning.

Men alt tað eg veit, hava tingmenn verið grammari eftir summum nevndum enn øðrum, og teir hava eisini roknað summar nevndir meira týðandi enn aðrar. Hetta man hava havt samband við, hvørjum teir sjálvir hava havt mestan áhuga fyrri, og hvat teir hava hildið havt størstan týðning í samfelagnum. Tað er einki dulsmál, at teir tingmenn, eg sat á tingi saman við tey fyrstu árin, hildu ikki tær nevndir, sum viðgjørdur tey „bleytu“ málini, hava so stóran týðning – skúlamál, mentamál og almannamál. Teir høvdu helst hildið lítið um, at tingið ger stórvegis burtur úr barnagørðum og vøggustovum, og at td. eitt pedagogverkfall varð umrøtt á tingfundi.

Í teirra hugaheimi var tað Fíggjarnevndin, sum hevði nógv tann størsta týðningin, og henni á baki kom Fiskivinnunevndin (nú Vinnunevndin) og í sjeytiárunum eisini Markaðarnevndin (nú Uttanlandsnevndin). Tað vóru hesar nevndir, sum høvdu tey mál til viðgerðar, ið høvdu avgerandi ávirkan á vinnulívið og fólksins kor og vælferð, hildu teir. Í sjeytiárunum kom tann skipan, at limirnir í hesum nevndunum fingu fundarpening, men eg haldi ikki, at hetta var avgerandi fyrri áhugan hjá tingmonnum at sleppa í júst hesar nevndirnar.

Ein onnur nevnd, sum kanska ikki var hildin at vera rættiliga so týðandi, men sum mangir vóru grammir eftir, var Vega- og havnanevndin. Júst henda nevndin var ófør til útgjaring og

kundi geva atkvæður til eitt komandi val. Saman við landsverkfrøðinginum viðgjörði Vega- og havnanevndin játtanina fyri komandi ár til stórar og smáar vegagerðir stórar og smáar havnagerðir. Ein uppdyrkingarveg her, ein lendingastubba har. Og ikki um at tala bergholini.

Tá eg kom á ting fyrstu ferð í 1966, kom eg sum vera man ikki í tær nevndir, sum „teir gomlu“ tingmenninir hildu hava størstan týðning. Eg gjørdist fastur limur í Skúlanevndini og Socialnevndini. Harafrat varð eg varalimur í Fíggjarnevndini. Í 1969 slapp eg eitt sindur meira upp í part. Tá var eg framvegis varamaður í Fíggjarnevndini og harafrat limur í Útvarpsnevndini (tingnevnd at viðgera eitt útvarpsmál), Havna- og veganevndini, Nevnd viðv. broyting í sociallóggevuni og Skúlanevndini.

Eftir valið í 1970 kom eg so eitt sindur longur fram, men ikki alt fyri eitt. Nú vóru bert tveir av „teimum gomlu“ politikarunum eftir í flokkinum: Hanus við Høgadalsá og Erlendur Patursson. Eg hevði sitið í fyra ár, og í 1970 komu Signar á Brúnni, Jógvan Durhuus og Ove Mikkelsen inn fyrstu ferð. Teir báðir gomlu fingur teir mest týðandi nevdarsessirnar í fyrsta umfari, men í 1972 gjørdist eg limur í Fíggjarnevndini. Tað var í lutakasti við Kjartan Mohr, tí tann fasta tjóðveldissessin í Fíggjarnevndini hevði Erlendur Patursson fingið. Harafrat kom eg í Skattanevndina – men so heldur ikki meir.

Allar nevndirnar vórðu valdar, tá tingið kom saman á ólavsøku, og harafrat var nevndarval eftir hvørt løgtingsval. Tað kundi vera eitt sindur ójavnt, hvussu nógvar tær vóru, tí tað kom meira enn so fyri, at ein sernevnd varð sett. Tá eg kom inn á ting í november 1966, var nýval av nevdum, og tá vóru tær 13 í tali. Í 1969 vóru tær 14. Sambært nýggjari tingskipan frá 1984 varð talið á føstum nevdum økt, men so varð tað eisini meira sjáltsamt at velja sernevndir. Í 1990 td. vórðu 13 nevndir valdar. Harafrat komu Norðurlandaráðið, Útnorðurráðið og løgtingsgrannskoðararnir.

Umframt løgtingsnevndirnar, sum viðgjördu tingmál og annað, sum høvdu við Løgting og Landsstýri at gera, valdi tingið ein hóp av umboðum í uttantsnevndir. Tað var ein kabala, sum mangan var torfør at fáa at ganga upp, tí her var talan um tey sokallaðu „beinini“. Fundarpeningur fekst fyri

arbeiðið í uttantsnevndunum. Ikki tað stóra, men sum kunnugt ger alt mun.

Fyri at geva eina hylling á, hvørjar hesar uttantsnevndir vóru, kann eg av handahógvi nevna lim/limir í nevndina fyri Skipafelagið, Flogsamband, Húsaláns- og Menningargrunnin, Landsskúlaráðið, Náttúrufríðingarnevndir, Tryggingarnar, Útvarps- og Sjónvarpsnevnd og í fleiri bankanevndir.

Tað skal ikki vera nakað dulsmál, at í ein vissan mun vórðu hesi nevndarval eisini brúkt til at hjúkla um ávísar trúgvar stuðlar hjá flokkum og tingmonnum. Tað var ongin treyt fyri valinum, at tann valdi var tingmaður. Talið á teimum, sum vórðu vald, var rættiliga stórt. Sum dømi kann eg nevna, at í tingsetuni 1990 var talið á limum og varalimum í uttantsnevndum 230! Hetta varð alt broytt við teirri nýggju Stýrisskipanarlógini soleiðis, at Landsstýrið og ikki Løgtingið velur nevndirnar nú.

Arbeiðið í tingnevndunum var ólont. Tó fingi limir í Fíggjarnevndini eina samsýning fyri teir mongu fundirnar, tá fíggjarlógin var til viðgerðar. Seinni varð hetta broytt, so at limir í Fíggjarnevndini, Fiskivinnunevndini og Marknaðarnevndini fingi samsýning fyri fundir, sum vórðu hildnir, tá tingdagur ikki var, og seinni varð hetta sama galdandi fyri allar nevndir. Nú er øll henda skipan tikin av, og ongin fundarpeningur verður latin fyri fundir í tingnevndum.

Hóast tingmenn einki fingi eyka tey fyrstu árin, eg var tingmaður, fyri at mæta á nevndarfundi, tá tingdagur ikki var, møttu teir væl upp. Hetta var eisini galdandi fyri bygdatingmenn, men tað kom tó fyri onkrar illveðursdagar, at teir bóðu ein tingmann í Havn úr sama flokki mæta fyri seg. Tað var ikki so strangt tá sum nú við tí, hvør møtti, bara teir flokkar, sum áttu nevndarsess, vóru umboðaðir.

Nevndararbeiðið var ikki, líka lítið sum tingarbeiðið yvirhøvur, so væl strukturerað sum nú. Síðani nýggj Stýrisskipanarlóg og Tingskipan komu miðskeiðis í nítiárunum hava starvsfólk hjá Løgtinginum, í flestu førum lögfróðingar, verið skrivarar hjá nevndunum. Tað vanligi var fyrr, at nevndirnar høvdu ongan skrivara. Formaðurin kallaði sjálvur til fundar, antin við at siga tað við tingmenn á tingfundi ella við at ringja til teirra, og tá nevndararbeiðið var liðugt, skrivaði formaðurin

uppskot til álit. Høvdu aðrir nevndarlimir eina aðra meining, skrivaðu teir sínar egnu viðmerkingar.

Í mongum förum vóru nevndarlimirnir samdir um tey uppskot, sum Landsstýrið kom við, men tað var sjáldsamt undantak, at meiriluti fekst fyri einum uppskoti frá andstøðuni. Harafturímóti kom tað næstan ikki fyri, at nevndarumboðini fyri eina samgongu gingu ímóti tí, sum Landsstýrið skeyt upp. Ikki vóru hesir nevndarlimir altíð samdir við Landsstýrinum, treyðugt so, men teir kendu seg noyddar at vera loyalar. Tað kom fyri, at ein tingnevnd helt eitt uppskot frá Landsstýrinum vera somikið ófullfíggað, at hon beindi málið aftur í Landsstýrið.

Eg veit ikki, um allar nevndir lögdu so stóran dent á gerðabókina, men Fíggjarnevndin gjørdi tað í hvussu so er. Hetta komst helst av tí, at ongin onnur tingnevnd tók so nógvar umsitingarligar avgerðir. Tá eg varð limur í Fíggjarnevndini í fyrru helvt av sjevtiárunum, plagdu vit nevndarlimir at lesa alla ta hondskrivaðu gerðabókina ígjøgnum eina ferð

Tað hendir seg, at umboð fyri Løgtingið verða boðin at vitja ting í øðrum londum. Fyrr fóru umboð fyri allar flokkar, men nú er tað Formansskapurin, sum umboðar tingið. Myndin er tikin í 1990, tá løgtingsmenn vóru gestir hjá Altinginum, og í tí sambandinum vitjaðu Vigdís Finnbogadóttir, forseta.

um árið. Vit sótu dag um dag og skiftust um at lesa, og so skrivaðu vit allir undir fyri hvønn fund sær.

Umsitingin

Løgtingið fekk ikki sína egnu umsiting fyrr enn í 1987. Frá tí, at Heimastýrslógin kom í gildi í 1948 og til 1987, var lands-umsitingin eisini umsiting fyri Løgtingið.

Tað kundi ikki sigast at vera nakar fyrimunur fyri Løgtingið. Hvørt einasta mál, sum eitt nú ein andstøðuflokkur á tingi vildi hava fram, varð viðgjørt av somu fólki, sum høvdu eina loyaltetskyldu móttvegis Landsstýrinum. Hendan blandingin hevði eisini við sær eitt ávíst misálit millum andstøðutingmenn á umsitingina.

Viðurskiftini millum tingmenn og Landsstýrið vóru eisini eitt sindur láturlig viðhvørt. Summir tingmenn hildu tað vera eina høvuðsuppgávu at lúra eftir, hvat fyrifórst í landsumsitingini, og fingtu teir frænir av einum uppskoti, sum Landsstýrið ætlaði at leggja fram, kom tað meira enn so fyri, at teirra flokkur skundaði sær at skriva eitt uppskot um tað sama og leggja tað fyri tingið. Tað ráddi um at vera fyrstur.

At Løgtingið ikki hevði sína egnu umsiting hevði eisini við sær, at lögtingsformaðurin og næstformenninir tóku sær meira av umsitingarligum uppgávum enn rímligt var. Skuldi okkurt keypast til tingið – skrivimaskinur ella útvarpstól til flokshølini til dømis – var tað vanliga ein næstformaður, sum tók sær av tí. Tað sama gjørdi seg galdandi, um okkurt var í ólagi og skuldi umvælast. So var tað formaðurin ella ein næstformaður, sum ringdi eftir onkrum kønnum at koma at gera arbeiðið.

Tað sama var, tá tingið fór heim um várið, og formaðurin bjóðaði ein bita. Tá var tað antin formaðurin ella ein næstformaður, sum ringdi til onkra matstovu ella onkran úti í býnum, sum plagdi at smyrja breyð til fólk, og bílegði tað, sum skuldi brúkast. Onkur fulltrúi í Landsstýrinum útvegaði so sodavatn og øl og átti kanska ein løgg av sterkari slag til teirra, sum lögdu í.

Einaferð, eg var næstformaður, bað lögtingsformaðurin Øregaard meg biðja um breyð, tí seinasti tingdagur var. Eg helt fyri, at menn mundu vera móðir av at eta hetta útlenska smyrjibreyðið og spurdi, um eg ikki skuldi vita, um tað var

møguligt at fáa skerpikjøt upp á breyð. Jú, tað helt Øregaard vera eitt gott hugskot.

Eg bílegði so og so nógvar breyðflísar við skerpikjøti, og tað var lagamanni, tað skuldi eg fáa. Helt, tá tað kom, at tað sá so fátæksligt út, men hugsaði ikki meira um tað. Verri var, tá menn fóru at fáa sær. Tað gekk bara lítið bil, so var uppi, og menn róptu eftir meir, men har gjørdist einki.

Sum tað bygdarfrell eg eri, havi eg altíð hildið eina breyðflís vera eina breyðflís. Og ein hálv breyðflís er ein hálv breyðflís. Men í Havn roknaðu tey eina hálva breyðflís fyri eina heila – og tí høvdu vit fingið helvtina minni av breyði og skerpikjøti, enn eg hevði ætlað at bílagt!

Eisini á hesum øki broyttist alt, tá tingið fekk sína egnu umsiting. Nú er tað umsitingin, sum tekur sær av keypi, viðlíkahaldi og slíkum. Eisini fingur tingmenn og flokkar – og tað hevði serliga týðning fyri andstøðuna – í ein vissan mun hjálp at skriva uppskot og álit.

Tingmenn búðu í Havn

Hesi 35 árin, eg minnst afturá, er samferðslukervið í Føroyum bygt so ómetaliga nógv út, og tað hevur ávirkað viðurskiftini hjá tingmonnum nógv. Enn miðskeiðis í sekstiárunum var vegasambandið illa útbygt, tvey berghol vóru gjørd í Suðuroynni og einki nakra aðrastaðni, og einki fast samband var millum oyggjar, hvørki byrgingar ella brúgv.

Ferðamannaskipini vóru heldur einki at reypa av. „Nýggi“ Pride frá 1961 røkti siglingina millum Klaksvík og Havnina, Tróndur millum Skálafjørðin og Havnina, gamla Ritan siglingina til Skopunar, gamli Smiril siglingina til Suðuroyar, ein lítil deksbátur, Ólavur, sigldi um Vestmannasund og Vesturleið millum Miðvág og Havnina. Pride var nógv tað nýggjasta skipið, hini vóru øll gomul og ótíðarhóskandi.

Alt hetta er broytt síðani. Í dag kemur tað næstan ikki fyri, at bygdatingmenn – suðuroyingar undantíknir – gista í Havn. Úr Norðoyggjum, Eysturoynni, Norðstreymoy, Vágum og Sandoyinni koma tingmenn til Havnar fyrrapart á nevndarfund og/ella tingfund. Summi tíðarskeið hava eisini suðuroyar-tingmenn ferðast aftur og fram dag um dag. Tá tað líður út á seinnapartin, fara teir til hús aftur. Líður klokkuni til 5, fer at fjara burturav í tingsalinum, tí summir tingmenn vilja røkka

eina fergu fyrr enn tað næstseinastu ella seinastu, so teir kunna vera við hús í hampiligari tíð.

Oyggjarvegurin varð latin upp í 1966, og tá gjørdist tað vanligt, at tingmenn úr Norðstrey moy komu og fóru sama dag.

Annars var tað vanliga, at tingmenn búðu í Havn. Summir komu til Havnar mánadag fyri at røkka tingfund, sum byrjaði kl. 10 týsdag, og fóru heimaftur leygardag. Men tað vóru minni enn so allir, ið fóru til hús um vikuskiftið. Nógvir vóru í Havn mestsum út í eitt ta tíðina, tingið var saman, og tað var mest frá januar og út á várið.

Eg gekk í barnaskúla, millum- og realskúla í Klaksvík frá 1950 til 1960. Fleiri lærarar vóru politikarar, og tað sást aftur á tímatalvunum. Eg haldi meg minnast, at í 9 ár stóð HD á mínari tímatalvu. Tað merkti Hákun Djurhuus, men hann var syndarliga lítið lærari hjá mær: tveir teir fyrstu tímarnar í donskum í øðrum flokki og so ein tíma í millumskúlanum.

Kanska hevði Hákun Djurhuus eina serstøðu, tí frá 1951 til 1957 var hann landsstýrismaður, síðani fólkatingsmaður og haraftrat búði hann í Havn seinnu helvt av nevnda tíðarskeiði. Men eisini Sámal Petersen var nógv burtur, tá tingið var saman. Í báðum førum høvdu vit vikarar í fleiri mánaðir út í eitt ella alt árið.

Tað má kunna sigast, at tað var ein armóðslig tilvera, tingmenn høvdu í Havn. Teir, sum búðu frægast, høvdu okkurt skyldfólk at vera hjá. Síðani vóru tað nakrir, sum høvdu kamar fast á Sjómansheiminum. Og so hinir, sum funnu sær eitt kamar onkustaðni í býnum. Gjaldið, sum tingmenn fingur fyri at búgva í Havn, var so lítið, at tað var ikki hugsingur um at leiga eina íbúð ella eini hús. Støðan hjá avbygdaungdómi, sum kom til Havnar at ganga í skúla, og hjá tingmonnum minti ikki sørt hvør um aðra.

Tveir tingmenn búðu í nøkur ár í Tjarnastovu við Janstovugøtu. Tað vóru Frederik Hansen úr Søldarfirði og Andreas Djurhuus úr Vági. Men teir vóru fluttir haðani, tá Tjarnastova brann í grund í august 1972.

Samveran

Tingið hevði sum sagt ikki so nógv at gera fyri 30-35 árum síðani sum nú, tí færri málsøki vóru komin á føroyskar hendur.

Frá ólavsøku og árið út vóru ikki so nógvir fundir, men frá miðjum januar til tingsetan endaði, vóru nógvir fundir.

Vit kunna taka tingsetuna 1968 sum dømi. Frá ólavsøku og árið út vóru bert sjev tingfundir. Ólavsøkudag helt lögmaður sína røðu. Fundir vóru so aftur 1. august og 2. august. Tá vórðu nevndir valdar og uppskot lögð fram. Um heystið kom landskassin í gjaldførirstrongd, og Landsstýrið legði uppskot fram um at taka lán til landskassan. Fundir vóru tí 20. og 21. og 22. november, men bara hetta mál varð viðgjørt teir dagarnar.

1. og 2. august vórðu uppskot lögð fram, men tey komu ikki til viðgerðar fyrr enn í januar ella februar. Uppskot til fíggjarlóg fyri 1969/70 varð lagt fram 31. juli 1968, men tað fekk ikki 1. viðgerð fyrr enn 25. februar árið eftir. Fíggjarnevndin legði so álit fram 21. mars 1969, men í roynd og veru var tá talan um eitt nýtt uppskot. Málið fekk 2. viðgerð 24. mars og 3. viðgerð 26. mars. Fíggjarlógin kom í gildi 1. apríl.

Sum tað sæst løgust tingmenn ikki fyri av arbeiði tann fyrra partin av tingsetuni, ið hvussu so er ikki hetta árið. Helst mundu teir, sum høvdu kamar í býnum, kortini leiga tað fyri alt árið, tí tað var íbúðaneyð í høvuðsstaðnum tá sum nú.

Tá ársskiftið var farið afturum, kom annað lag á. Hesa tingsetuna, í 1968, kom tingið saman aftur 8. januar 1969, og tingsetan endaði sjálvan flaggdagin 25. apríl. Hesar fyra mánaðirnar vóru 53 tingfundir – 12 í januar, 15 í februar, 13 í mars og 13 í apríl.

Bygdatingmenn vóru í Havn mestsum út í eitt hesar fyra mánaðirnar. Og hóast nógvir tingfundir vóru, nógvir nevndarfundir og nógvir floksfundir, so var eisini ivaleysa nógv avlopstíð. Tingmálini skuldu sjálvandi lesast, men tingið fekk nógv færri drúgvar frágreiðingar tá enn nú.

So gingu tingmenn og mólu í Havn og vistu ikki altíð, hvat teir skuldu gera av sær. Nú er Gamla Apotekið tøkt til flokshøllir, og umframt at hava Útvarpið at lurta eftir, kunna tingmenn eisini hyggja at sjónvarpi – ella leita á Internetinum. Tað var verri statt tá í tíðini. Eg hevði verið tingmaður í nøkur ár, áðrenn hvørt flokshøli fekk radio. Og flokshølini vóru jú ikki nógv at reypa av. Tey vóru smá og vánalig og illa innrættað.

Men kortini hildu tingmenn fyri tað mesta til í hesum

hølunum. Har sótu teir og prátáðu teir dagarnar, tá tingfundur ikki var, og har komu teir saman um kvøldið eisini.

Eitt av flokshølunum hevði serligan týdning. Tað var flokshølið hjá Gamla Sjalvstýrinum, sum vit kallaðu flokkin, til Hilmar Kass fekk bankað inn í høvdið á okkum tingmonnum og øllum føroyingum, at flokkurin æt bara Sjalvstýrisflokkurin.

Í hesum hølinum komu tingmenn saman at spæla kort. Har var ikki pláss fyri nógv meira enn teimum fyra, sum mannaðu ein sjavs, og mangan vóru tað teir somu, sum sótu har, bæði havnartingmenn og bygdatingmenn. Teir gingu høgt upp í sjavsín. Teir taldu kortini, grundaðu djúpt, tóktust meira spekulativir enn nakrantíð í tingsalinum, og Harrin náði hann, sum spældi skeivt út!

Orðaskiftini í tinginum vóru stundum drúgv og ikki altíð líka áhugaverd. Tá kundi tað henda, at ein tingmaður stakk høvdið innum, preiaði ein annan tingmann og teskaði: „Fundur í Heilsunevndini!“ Tá var tað sjavsúrín, sum kallaði.

Tiltikið hevur tað eisini verið, tá tveir tingmenn møttust á Vaglinum dagin eftir eitt sjavskvøld. Annar legði í krovíð á hinum og segði: „Hví tramin spældi tú hasi níggjuni út?!“

Óg særir vóru teir ikki altíð, tá fundur var í Heilsunevndini. Tað hendi seg meira enn so, at onkur hevði ein løgg standandi niður við borðbeininum, og løggurin gekk so runt millum hvønn sjavsín. Men lítið varð gjørt av.

Burtursæð frá teimum, sum ikki kundu gloyma krígsárinu og árinu eftir kríggíð, komu tingmenn yvirhøvdur meira saman í vertskapi tá enn nú. Teir fóru av og á inn á gólvið hvør hjá øðrum, og eitt nú var vanligt at vitja onkran, tá tingið fór heim um várið.

Men hetta er alt farin tíð. Betri samferðslukervi hevur við sær, at tingmenn kunna nóg illa fáa sær eina øl, tá tingið endar. Teir noyðast at traðka speedaran í botn fyri at koma sum skjótast heim til konuna. Ella mannin, kanska.

Skrivað 22. februar 2002

Óluva Klettskarð

f. 1965 í Klaksvík. Exam. art. í søgu og siðsøgu á Søgudeildini á Fróðskaparsetri Føroya í 1991 og í føroyskum máli og bókmentum í 1996 á Føroya málsdeildini. Í 2000 høvuðsgrein í søgu á Aarhus Universitet. Skúlaárið 1996-97 starvast á Studentaskúlanum og HF-skeiðnum í Eysturoy. Síðan 1997 adjunktur á Føroya Studentaskúla og HF-skeiði í Hoydølum í søgu og føroyskum.

Konufólk á tingi

Konufólk og valrættur

Tá endurskoðaða og broytta grundlógin frá 5. juni 1915 varð sett í gildi fyri Danmark, hevði hetta við sær, at konufólk eins og mannfólk fingtu rættindi at velja umboð til bæði tingini í Ríkisdegnum. 27. september hetta árið atkvøddi Løgtingið fyri broyting í lögtingslógini (Bind 1, s. 161), sum m.a. hevði við sær, at konufólk í Føroyum fingtu valrætt til Løgtingið. Fyrstu ferð konufólk atkvøddu til politiskt val var til lögtingsvalið 1918. Hesi rættindi vóru úrslit av stríði og gongd í danska samfelagnum hesa tíðina. Eftir 1901, tá tingræðisskipanin varð sett í gildi í Danmark, komu fleiri lógir, ið vóru til fyrimun fyri konufólk.

Kvinnurørslan, ofta kallað hin fyrra, hevði tikið seg upp fyri aldaskiftið, í USA uml. 1848, og kravið um valrætt var við longu frá byrjan.

Føroyingar høvdu frammanundan verið uppií, tá konufólk í Danmark og harvið eisini í Føroyum skuldu hava valrætt til kommunurnar. Í 1908 tryggjaði landstingsmaðurin Fríðrikur Petersen Ríkisdegnum meiriluta fyri nýggjari lóg um valrættarskipan fyri donsku kommunurnar. Henda lóg gav konufólki, sum vóru 25 ár og eldri og sum lótu skatt, loyvi at velja. Gift kona, ið ikki læt skatt, hevði valrætt, um maðurin varð skattaður. Uppskotið varð samtykt við einari atkvøðu í meiriluta.¹

Til tiltiknu fólkaatkvøðuna í november 1907 um rúsdrekka-lógina ella edrúligheitslógina, sum hon varð kallað, varð atkvøtt í teimum einstøku føroysku kommununum um loyvi ella forboð at skonkja vín, øl og brennivín. Atkvøðurætt høvdu

---

1 Landstingsmaðurin helt, at hevði loysnin á valrættarmálinum verið útsett, hevði komandi loysnin helst verið uppافتur radikalari enn tann samtykta.

øll yvir 25 ár, og hetta var fyrstu ferð føroysk konufólk tóku lut í almennari atkvøðugreiðslu. Fyrstu ferð føroysk konufólk fóru á kommunuval, var í Tórshavn 27. november 1908.²

Longu fyri aldaskiftið 1900 vóru konufólk farin at skipa seg í feløg. Tjóðarráð vórðu sett á stovn um øll Norðurlond, ið høvdu til endamáls at savna øll kvinnufeløg við teimum mongu og ólíku endamállum undir eina felags samskipan.³ Hóast tey flestu feløginu arbeiddu fyri at fáa javnbjóðis rættindi ella javnbjóðis virði millum kynini, so vóru eisini feløg, ið ikki høvdu broyting av lívsumstøðunum hjá konufólki á skránni, men arbeiddu fyri at hjálpa øðrum. Men henda samanrenning av so ymiskum felagsskapum prógvaði, at konufólk høvdu felagsáhugamál, ið vóru í andsøgn til samfelagið.⁴

Eisini í Føroyum fóru kvinnur so smátt at finna saman til felags áhugamál. Tá havnarkonur ikki sluppu upp í Havnar Avhaldsfelag, stovnaðu tær *Thorshavns Kvindeforening til Ædrue-lighedens fremme* í 1899. Hetta fráhaldsfelag ímyndar trupulleikar teirra, ið komust av, at tær varðaðu av monnum, sum drukku. Til fyrstu fólkaatkvøðuna, har konufólk høvdu rætt at atkvøða, eggjaðu tær saman við øðrum felagsskapi kvinnum til at fara á val og atkvøða fyri rúsdrekkasølubanni. Henda fólkaatkvøðan snúði seg um at regulera handilsviðurskiftini í teimum einstøku kommununum í sambandi við loyvi til rúsdrekkasølu og -skeinking. Mangan hevur verður tikið til, at konufólk í 1907 søgdu nei til rúsdrekkasølu og soleiðis avgjördu hesa fólkaatkvøðuna, men valúrslitið vísti ikki, at fleiri konufólk enn mannfólk møttu upp at atkvøða ímóti; heldur var rættiliga javnt millum kynini. Í flestu bygdum høvdu menninir munin, og kvinnuatkvøðurnar gjørdi tí lítlán mun.⁵ So ta dyggu undirtøkuna fyri sølubanni, sum fráhaldsfeløginu roknaðu við frá konufólkunum, fingur tey ikki.

Í mars 1896 stóð tíðindaskriv frá føroyskum kvinnum í Keypmannahavn at lesa í „Føringatíðindum“. Tær høvdu stovnað Føroyskt kvinnufelag, ið hevði til endamáls „at styrkja

2 Føroysk konufólk høvdu fingið atkvøðurætt til meinigheitsráð í 1904.

3 Dahlerup og Gulli. „Kvindeorganisationerne i Norden: Afmagt eller modmagt?“ in *Det uferdige demokratiet*, síðu 18.

4 Nóg av hesum ráðum virka enn í dag, hóast tey bæði eru broytt og skrædnað. Í Føroyum varð Kvinnufelagssamskipan Føroya sett á stovn í 1970.

5 Jacobsen 1995, síðu 76-77.

*samanbald millum Føroyskar kvinnur bar niðri, fremja upplýsing um Føroysk viðurskiptir og vekja bug fyri at goyma um okkara Føroyska tjóðskap.*⁶ Ætlanin var at hava fund eina ferð um mánaðin, har føroysk bløð vórðu lísín, søgur vórðu sagdar, kjakast varð um ymiskt, og onkuntíð varð farið upp á gólv. Í tíðindaskrivinum stendur eisini, at tær hava mest sum staðið uttan fyri alt samband við hinar føroyingarnar niðri „*tí tær av annars óskiljandi atvoldum ikki kunna hava komið sær uppí tað Føringafelag, sum er í Keypmannahavn.*“ Kvinnur fingi ikki limaskap í Føroyingafelagnum, og tað var høvuðsorsøkin til, at tær gjørdur sítt egna felag. Longu árið eftir legði felagið saman við Føroyingafelagnum,⁷ og tær høvdu harvið vunnið sær sama rætt til at vera limir í Føroyingafelagnum, sum menninir høvdu.

Í kjalarvørrinum á kjakinum um framburð í føroyska samfelagnum fyri aldamótið 1900 kom kjakið eisini at umfata leiklutin hjá konufólki. Jóannes Patursson legði fyri í „Føringatíðindum“ í 1896 við eini grein við viðmerkingum til tíðindaskrivið frá kvinnufelagnum í Keypmannahavn. Jóannes bóndi fegnaðist um hetta og vísti á, at aðrastaðir høvdu konufólk tikið seg dúgliga fram, og hann mælti til, at føroysk konufólk gjørdur tað sama og stovnaðu kvinnufelag. Serliga var tað skil á skúlunum, ið tørvaði, so børnini kundu læra móðurmálið, „*tí áðrenn langt um líður muga okkara kvinnur taka seg saman til at virka fyri øllum teimum málum, sum nú liggja bara og bíða eftir – konufólkini í Førum.*“⁸

Upp móti aldaskiftinum varð eisini valrætturin hjá kvinnum so smátt viðgjørdur í Føroyum. Hóast tað vóru menn, ið skrivaðu um konufólk og konufólkasurningar í „Føringatíðindum“, so tók ein lesari, helst kvinna, til orðanna í „Føringatíðindum“ 1898, at tað var órímiligt „*at kvinnur skulu gjalda skatt, men ikki hava eitt orð at siga uppi í, tá ið talan er um brúkið av skattinum.*“⁹

So vítt, sum Jóannes Patursson hugsaði sær kvinnuleiklutin sum andsfelaga hjá manninum, fór „Dimmalætting“ ikki hesa tíðina. Hóast eggjað varð kvinnum til at fara upp í mentanarligt arbeiði, so varð tikið undir við hugsanini, at tær kanska ikki

6 Føringatíðindi nr. 6, 1896, síðu 1.

7 Simonsen 1985, síðu 54.

8 Føringatíðindi nr. 6, 1896, síðu 1.

9 Føringatíðindi nr. 11, 1898, síðu 2.

vóru búnar enn, men tær áttu at fáa atkvøðurætt til frama fyri børnini.

Í sambandi við sóknarstýrisval hildu føroyingafelagsmenninir í Keypmannahavn, at „*ikki verður væl vorðið í Føroyum, fyrr enn eisini konufólkið sleppur framat at luttaka í teimum gerningum, sum teimum eru nær; t.d. skúlaskipan.*“¹⁰

Ungmannafelagið Sólarmagn skipaði í 1901 fyri fundi, um konufólk skuldu hava atkvøðurætt. Eisini í Klaksvík varð fundur hildin árið eftir, har evnið var „Kvinnurættur og frælslyndi yvirhøvur“. Sverri Patursson segði í „Fuglaframa“ frá, at Rasmus Rasmussen og Símun av Skarði vóru fyri fullum frælsi til kvinnurnar, og hann var eisini samdur í hesum: „*Allir vegir, sum standa mannfólkinum opnir eiga eisini at standa konufólkinum opnir. Eins rætt í allar máttar sum mannfólkinum eigir at vera givin konufólkinum helst alt í einum.*“¹¹ Orðaskifti stóðst millum luttakararnar, um mark átti at setast fyri, „*hvussu langt tær skuldu sleppa*“ sum javnlíkar monnum. Semja var ikki um valrætt til konufólk. Absalon Jógvansson, seinni prestur, helt ikki, at konufólk áttu at hava somu rættindi sum menn, tí hetta hevði kravt, at uppalingin mátti broytast.

Eisini undir lögtingsjakinum í 1902 frá triðju viðgerð av kommunallóg fyri Tórshavnar kommunu komu sjónarmið fyri og ímóti valrætti til konufólk fram. Onkrir tinglimir vildu ikki lata konufólki valrætt, aðrir vildu bert lata giftum konufólki hesi rættindi, og uppáftur aðrir tóku ikki undir við avmarkingum. Schrøter vísti á, at tað var óvirðiligt altíð at vera so langt aftanfyri onnur. Vit áttu at fylgt amerikumonnum og latið leyst. „*Det vilde i høj Grad hæve Kvinden, hvis hun fik Lov til at komme med i Drøftelsen af offentlige Spørgsmaal.*“ J. Jacobsen viðmerkti, at so áttu vit at farið longur, at „*vi saa heller burde tage skridtet fuldtud og give Kvinden Valgret til saavel Lagting som Folketing etc.*“ Ein meirluti atkvøddi fyri uppskotinum, og níggju tinglimir vóru ímóti.¹²

Í tíðarskeiðinum 1905-08 kom konufólkablaðið *Oyggjarnar* út, ið umboðaði nýtt øki í føroyska samfelagnum: eitt konu-

Árini 1905-08 kom konufólkablaðið *Oyggjarnar* út. Blaðstjóri var Súsanna Helena Patursson.

10 Fuglaframi nr. 16, endurgivið úr Simonsen 1985:96.

11 Fuglaframi nr. 5, 1902, síðu 1.

12 Tingakrossur: 17. sept. 1902. Kona, ið nevnr seg *en gift Kvinde*, ynskti í Tingakrossi 24.9 at fáa kunnugt teir 9 tinglimirnar, ið høvdu atkvøtt ímóti, at giftar kvinnur fingur valrætt. Hesir vórðu prentaðir í sama blað.

fólkablað, ið hóast borgarligu konufólkamyndina gjørdi innilig og privat øki politisk og almenn. Her varð kvinnuleikluturin tengdur at tjóðskaparrørsluni, og dentur lagdur á tað samfelagsgagnliga og framburðsgevandi í t.d. skilagóðari matgerð og reinføri. Blaðið gjørdi mest burtúrur gerandislívinum hjá konufólki, og eisini politiskt virksemi skuldi gera konufólk betur før fyri at røkja sínar skyldur, t.e. húsarhaldsskyldur. „Oyggjarnar“ vístu á tann týðning, sum konufólk høvdu fyri samfelagið.¹³

Blaðstjórin, Súsanna Helena Patursson, mælti í 1907 til, at konufólk skuldu krevja politiskan valrætt, ja, kanska áðrenn tær donsku; men heldur speiskliga segði hon, at tað fór neyvan at bera til, tí „*eitt líti fólk má ikki ætla ser naka, sum tey stóru ikki ganga undan við og vísa áleiðis. Annars eru tey minni sjálvklók og sjálvræðin, sjálvgóð og sjálvstýrisk og alt, hvat sum ringt og vanvirðiligt er og begynnir við sjálv.*“¹⁴ Sjálvstýrishugsjónin hjá henni er týðilig, men samstundis tengd at konufólkaleiklutinum.

Broyttu viðurskiftini hjá konufólki um allan Vesturheimin umfataðu eisini valrætt. Finland fekk valrætt í 1905, Noreg í 1913, Danmark og Føroyar í 1915, Ongland og Týskland í 1918 og USA í 1919. Men allastaðni gekk hetta ikki so skjótt. Fronsk og japansk konufólk kundu fara á val í 1946, og t.d. fekk seinasta økið í Sveis ikki valrætt fyrr enn í 1990.

Ógvuliga ymiskt kom hetta stríð fyri rættindum at ganga fyri seg í teimum ymisku londunum. Í Amerika vóru militantir uppreistrar ikki neyðugir eins og í Onglandi, har stríðið hevur verið sammett við trælauppreistur. Gongdin til fullfíggið fólkaraði lá í hondunum á monnum, ið høvdu valdið; og teir avgjördu sostatt, um stríðið hjá slóðbrótarunum gjørdist laga-
ligt ella stríggið.

Í Føroyum var onki stríð um rættindi til kvinnur. Hesin rættur var latin føroyskum konufólki, tí aðrar høvdu stríðst fyri teimum. S. P. Zachariassen, blaðstjóri á „Norðlýsinum“, hevði ikki gott skoðsmál at bera nýggju tíðindunum um valrættin hjá konufólki og mundi vera lítið samdur við Jóannes Patursson. Zachariassen helt ymsar meiningar vera um, hvat gagn „Kvindesagen“, sum hevði verið kjakevni serliga í 20.

13 Simonsen 1989.

14 Simonsen 1989, síðu 70.

öld, og at konufólk komu upp í politikk, kundi hava fyrri samfelagið sum heild. Í september 1919 segði hann, at ynski um politisk rættindi hjá konufólki úti í heimi var grundað á veikt grundarlag, og eingilsku valrættarkvinnurnar høvdu „*med deres hensynsløse Fremfærd søgt at tvinge deres Vilje igennem, men den engelske Regering har endnu ikke bøjet sig for deres paatrængende Krav*“. Og hjá okkum „*viser det sig, selvom det svage Køn ikke har fremsat en eneste Ytring om at opnaa politisk Valgret, at Mændene af egen Vilje og Drift har tilbudt Kvinderne Plads paa den politiske Valgskammel*“. Meting hansara av hesum var, at vildi man „*kalde denne Forandring et Skridt i Frihedens Retning eller ikke er knusende ligegyldigt. Spørgsmaalet bliver hvilke radikale Ideer Kvinderne vil bære med sig ud i det offentlige Liv*“. Zachariassen undraðist á, at feroyingar, sum mettu seg so nógv aftanfyrri „*landsmenn*“ sínir í Danmark í andaligari menning og búning, soleiðis lótu veika kyninum ta stóru ábyrgd at koma upp í politiska lívið. Hann metti lítlan áhuga vera komnan frá konufólki sjálvum, og at til bar at øsa tær upp í valstríðnum, so „*selv de sløveste og ligegyldigste... med indbildt Overbevisning gaar til „det hemmelige Rum“ og sætter X ved Per eller Poul.*“

Sjónarmiðini hjá Zachariassen vóru kanska ikki almenn, men mong tyktust halda konufólk vera illa før fyrri at fara á val. Í hesum man blaðstjórin á „Oyggjunum“ ikki hava verið samd. Í hvussu er, læt hon prenta grein, ið endurgav tað, eitt skald hevði sagt um sjómenn, heimamenn og atkvøðurætt: „*Eg havi sæð og spurgt mangt her á landi og havt allar mínar synir til skips, men kona mín og døturnar eru so nógv betur skikkaðar at fara á valg enn teir.*“¹⁵

Kjakið um og millum konufólk um aldaskiftið mundi neyvan vera serliga breitt, og lítið og onki spurdist aftur hesum viðvíkjandi nógvu næstu árin. Hóast valbæri vóru konufólk ikki farnar at síggjast í politiskum høpi. Fyrsta valúrslitið, eftir at konufólk høvdu fingið valrætt, hevði við sær, at Sjálvstýrisflokkurin fyrri fyrstu ferð fekk avgerandi meiriluta, 11 tingmenn móti teimum 9 hjá Sambandsflokkinum. Hetta broyttist longu til valið tvey ár seinni, tá flokkarnir báðir fingtu 10 tingmenn í part.¹⁶

15 Simonsen 1984, síðu 69.

16 Waag 1967.

At føroysk konufólk lut-
tóku á stórum kvinnuráð-
stevnum ymsastaðni úti í
heimi fekk stóra ávirkan á
kvinnumboðanina á
tingi. Her eru konufólk-
ini, sum luttóku á ráð-
stevnuni í Kina í 1995,
savnaðar uttanfyri Mettu-
stovu.

Broytta samfelagið og kvinnuárið

Konufólk í politikki er meir og minni tengt at støðu teirra í samfelagnum sum heild, serliga á arbeiðsmarknaðinum. Tá konufólk í Føroyum av álvara komu út á arbeiðsmarknaðin, gjørdust útbúnar og minni heftar at privata økinum, fingur vit konufólk upp í politikki.

Konufólk í politikki og kvinnurørsla eru sínámillum skild. Í Vesturheiminum tók nýggja kvinnurørslan seg upp í sekstiárunum, her hjá okkum í sjevtiárunum. Hon vildi broyta tær fatanir, ið halda ella kanna monnum og kvinnum ólíkar støður í samfelagsskipanini, hóast javnrættindi og hóast líðandi broytingina í kynsgrundaða arbeiðsbýtinum. Fyrsta og størsta uppgávan í hesi rørslu var at skapa ein solidaritet millum kvinnur sínámillum til tess at gera upp við ójavnvágina millum kynini. Tørvur var á einum útgangsstøði, einum viðurkendum samleika, ið kvinnur sjálvar høvdu tilevnað. Tástani var gjørligt at mæta galdandi samfelagsskipanini beinleiðis. Sum einstaklingar kundu kvinnurnar onki gera, men sum bólkur kundu tær fara til verka.¹⁷

Nógv krøv, kvinnurørslan kravdi, hava vunnið frama, t.d. atgongd til útbúgving og arbeiði, og privat evni vórðu gjørd til politisk evni. Men tey flestu eru samd um, at viðvíkjandi javnstøðu eru vit ikki komin á mál, men tá konufólk komu í politikk, varð javnstøða sett á dagsskránna.

Hetta hendi ikki bert her um leiðir. Um allan heimin varð støðan hjá konufólki sett á dagsskránna. ST lýsti kvinnutíggjuáraskeið at vera 1975-1985 og kvinnuráðstevnur vórðu hildnar (Meksiko 1975, Keypmannahavn 1980, Nairobi 1985). Í Oslo varð stór kvinnuráðstevna, nevnd Nordisk Forum, hildin í 1988, og henda ráðstevnan var tekin um, at kvinnupolitikkur rættiliga hevði fest seg bæði ovarlaga og í grasrótarrørslum. Hetta var ein altjóða rørsla, eisini á parlamentsstøði, ið hevði javnstøðulógir og -stovnar í kjalarvørrinum.

At føroysk konufólk gjørd av at fara til Oslo og tóku lut á kvinnuráðstevnuni í 1988, gjørdi mun og verður hildið at hava ávirkað valúrslitið hetta sama árið.¹⁸ Kvinnumboðanin á tingi trífaldaðist, og tvey ár seinni, til valið í 1990, vórðu trý konufólk vald á ting. Í 1994 vórðu tær fýra, og til valið í 1998 vórðu tvær kvinnur valdar. Setuna 1998-2002 hava fýra ella fimm kvinnur sitið í senn, varalimirnir íroknaðir.

Men tíðin mundi vera búgvín til tess at fáa ítøkilig úrslit burturúr. Framgongdin í luttøku í politikki var sjálvandi grundað á ymisk viðurskifti: Flokkarnir stillaðu fleiri kvinnulig valevni upp, kynsleiklutirnir vóru broyttir, og javnrættindakrøvini vóru komin betur til sættis. Kvinnutíggjuárin hjá ST (1975-85), kvinnusamskipanir, Javnstøðunevnd, kvinnugransking og onnur øki við hava havt áhuga fyri konufólki og politikki og hildið kjakinum uppi.

Mest av øllum man konufólkaumboðanin í føroyskum politikki hava kvinnufeløgnum runt um landið fyri at takka. At tað ikki var ávirkan uttaneftir, ið fekk konufólk at taka tátin upp, prógvar valrætturin í 1915, sum varð latin føroyskum konufólki. Hesin broytti í veruleikanum onki fyrr enn nógv, nógv seinni. Men áhaldandi stríðið hjá konufólki í feløgnum legði lunnar undir politiska virkseimið, og henda grasrótarrørslan kann ikki yvirmetast.

Kvinnufeløgin tóku seg upp í fimmtiárunum, og tey ar-

Tingformaðurin Sámal Petersen hevur ringt til fyrsta fundin, har eitt konufólk var partur av tingmanningini, og Malla Samuelsen kann taka sæti á tingi.

beiddu m.a. fyri at fáa konufólk at stilla upp. Kvinnufelagið í Havn varð stovnað í 1952, og millum stigtakararnar var Malla Samuelsen, ættað úr Fugloy, gift og búsitandi í Havn. Hon sat í nógv ár í nevdini, onkuntíð sum formaður. Í fimmtiárunum var enn sjáldsamt at konufólk stillaðu upp til kommunuval, men í 1956 gjørdi Kvinnufelagið kvinnulista til býráðsvalið í Havn. Malla Samuelsen var fremsta vaevnið og varð vald fyri Kvinnulistan í Tórshavnar býráð hetta árið.¹⁹

Næstan hálvthundrað ár eftir at konufólk høvdu fingið valrætt, trein fyrsta konufólk inn á ting. Í 1964 kom **Malla Samuelsen** (1909-97) á Føroya løgting í stutta tíð sum varalimur fyri Sjálvstýrisflokkinn. Kvinnufelagið í Havn hevði leingi havt á máli at fáa kvinnur upp í politikk, og í 1963 varð met, at nú „*er tíðin komin, tá kvinnan í øllum førum í samfelagnum má taka sítt torn, fram um alt ikki umbera seg við at gera sína skyldu í politikkinum, fyrst og fremst í tí kommunala, men eisini í landspolitikkinum*“, sum blaðið hjá felagnum, *Kvinnutíðindi*, tók til.

Men enn var ikki komið langt í stríðnum; tí hóast konufólk sendu áheitan út um, at konufólk skuldu velja konufólk, so

19 Konufólk í kommunustýrum um landið var ikki ókent; Jarðarmóðirin, sum fólk róptu Katrine Sofie Anthoniussen (1883-1964), var í sóknarstýrinum í Fuglafirði 1942-46, vald á Hellulistanum (listin fyri Hellurnar). Tá formaðurin, Meinhard Jacobsen, sum var sjómaður, var burturstaddur, var jarðarmóðurin formaður í kommununi. Samuelsen 1999, síðu 200.

Fyrstu ferð konufólk vórðu vald, var í 1978. Valdu konufólkini vóru Jona Henriksen, í miðuni, og Karin Kjølbroy, til høgru. Tær høvdu báðar havt sæti á tingi sum varalimir frammanundan. Konan til vinstru er Ingrid Sondum, sum var varalimir styttri tíðarskeið.

kom heldur ongin inn í 1970. Til hetta valið stillaði **Karin Kjølbroy** (1944-), seinni sosialráðgevari og leiðari úr Havn, upp fyri Tjóðveldisflokkinn og gjørdist varalimir. Í 1971 møtti hon einsamalt konufólk á tingi, væl við barn.

Tvey ár seinni harmaðust „Kvinnutíðindi“ aftur um ringa skilið. Nú „*brátt eru liðin 60 ár, síðani kvinnur fingur valrætt í Føroyum, er ikki kvinna í nøkrum kommunustýri, eingin á løgtingi og eingin í fólkatingi í tí Harrans ári 1973. Nær rísur dagur???*“²⁰

Konufólk á almenna politiska pallinum

Tá tær báðar Karin Kjølbroy fyri Tjóðveldisflokkinn og **Jona Henriksen** (1924-), bankakvinna úr Havn, fyri Javnaðarflokkinn vórðu valdar á tingi í 1978, báðar í Suðurstreymoyar valdømi, fekk konufólkaumboðan á tingi sína veruliga byrjan. Jona

Henriksen hevði fleiri ferðir stillað upp síðan 1962 og hevði sitið á tingi sum varalimur í 1975.

Hesar báðar vóru teir fyrstu konufólkatinglimirnir, ið vórðu beinleiðis valdir.²¹ Nýggja vallógin kom fyrstu ferð í gildi til hetta valið (Bind 1, s. 310). Veljast skuldu nú 32 tinglimir í staðin fyri teir 26, sum skuldu veljast frammanundan. Hetta hevði við sær, at Suðurstreymoyar valdømi fekk tveir tingmenn afturat, og inn komu tær báðar Karin Kjølbro og Jona Henriksen, valdar í hesum valdømi.

Í 1988 varð **Marita Petersen** (1940-2001), lærari og leiðari úr Havn, vald fyri Javnaðarflokkinn í Suðurstreymoyar valdømi. Hon hevði sæti á tingi árinum 1988-98, tó undantikið tíðarskeiðini, hon var í Landsstýrinum. Hon var landsstýrismaður í menta- og skúlamálum árinum 1991-93, og í 1993 gjørdist hon Føroya fyrsti kvinnuligi lögmaður, og hetta embætið røkti hon í smá tvey ár. Eftir valið í 1994 gjørdist hon somuleiðis fyrsti kvinnuligi lögtingsformaðurin. Umframt hetta var hon formaður í flokkinum 1993-96.

Sama árið varð **Jóngerð Purkhús** (1937-), stjórn málafrøðingur av Velbastað, vald á ting fyri Tjóðveldisflokkinn í Suðurstreymoyar valdømi.²² Hon hevði verið landsstýrismaður í fíggjarmálum og umhvørvismálum árinum 1985-89, og hon var fyrsti kvinnuligi landsstýrismaðurin. Tá samgongan í 1989 varð skipað, gjørdist hon landsstýrismaður í fíggjarmálum og í rættar- og samferðslumálum. Hetta starvið røkti hon til 1991, tá nýggj samgonga varð skipað.

Í 1990 kom **Helena Dam á Neystabø** (1955-), studentaskúlalærari og leiðari úr Havn, á ting, vald fyri Sjálvstýrisflokkinn í Suðurstreymoyar valdømi. Eftir valið í 1998 gjørdist hon landsstýrismaður í heilsu- og sosialmálum. Hon hevur verið formaður fyri tingbólkin og somuleiðis formaður í flokkinum.

Lisbeth Petersen, (1939-), húsmóðir og skrivstovukvinna úr Havn, kom eisini á ting í 1990 fyri Sambandsflokkinn í Suðurstreymoyar valdømi. Hon hevur seinastu tíðina verið formaður í flokkinum.

Í valskeiðnum 1994-98 sótu umframt Maritu Petersen,

21 Á vári árið eftir kom triðja konufólkið, Ingrið Sondum, inn í eina tíð sum varalimur fyri Tjóðveldisflokkinn.

22 Hon hevði verið uppstillað fyri Tjóðveldisflokkinn í Norðoya valdømi 1978.

Trý konufólk vórðu vald á ting í 1988. Frá vinstri eru tær Jóngerð Purkhús og Marita Petersen, sum báðar vóru nývaldar, og Karin Kjølbro, sum var afturvald.

Helenu Dam á Neystabø og Lisbeth Petersen, **Maria Hansen** (1939-), sjúkrasystir úr Vestmanna, vald fyri Sambandsflokkinn í Norðstremoyar valdømi og **Ingeborg Vinther** (1945-), fakkfelagsformaður úr Vági, vald fyri Verkamannafylkingina í Suðuroyar valdømi. Harumframt umboðaði **Rúna Sivertsen** (1955-) úr Klaksvík Fólkaflokkinn fyri Norðoya valdømi sum varamaður hjá Anfinni Kallsberg frá 1996.

Í valskeiðnum 1998-2002 vórðu Lisbeth Petersen, Helena Dam á Neystabø og Rúna Sivertsen sum varamaður sitandi sum lógtingslimir. Harumframt komu **Annita á Fríðriksmørk** (1968-), lærari av Strondum, vald fyri Tjóðveldisflokkinn í Suðurstremoyar valdømi og **Katrin Dahl Jacobsen** (1951-),

lærari úr Havn, vald fyri Javnaðarflokkinn eisini í Suðurstreymoyar valdømi.

Umframt áðurnevndu konufólk hevur onkur sitið á tingi í styttri tíð. Somuleiðis hevur **Karolina Petersen** (1924-), fyrri-støðukvinna úr Havn, sitið sum landsstýrismaður í tíðarskeiðinum 1988-1989 fyri Framsóknarflokkinn við sosial- og kommunumálum.

Flestu konufólkaumboðini hava verið vald í Suðurstreymoyar valdømi, tær flestu hava verið væl útbúnar og hava havt arbeiði. Tær vísa á, at í uppvøkstrinum hevur politikkur og/ella samfelagsviðurskipti verið náttúrligur partur av familjúlívinum so ella so. Fleiri hava politikarar í familjuni, og aðrar siga frá, at politikkur hevur verið nógv viðgjørdur heima.

Hesar fyra beinleiðis valdu í seinasta løgtingsskeiði (1998-2002) umboðaðu 12,5% av tingmanningini. Samanborið við hini Norðurlondini er hetta væl lægri umboðan. Hini Norðurlondini liggja um 30%. Svøríki væl omanfyri 40%, meðan Ísland liggur eitt vet niðanfyrri 30%.

Samanumtikið hava norðurlensk konufólk bestu umboðan í politikki, og tær hava harvið eisini mest vald í mun til restina av vestara heiminum, ja, heimsmet í kvinnuluttøku á lóggávutingi. Norðurlensku samfeløgini byggja á líkleika og solidaritet sum demokratisk aðalvirði. Líkleiki og solidaritetur hevur víst seg í framkomnum sosialpolitikki, og hjá kvinnum eisini í sambandi við inntøku og útbúgving samanborið við menn í mun til nógv (men ikki øll) onnur lond. Lutfalsliga stóra umboðanin, konufólk í Norðurlondum hava í politikki, eigur eisini at setast í samband við høga livistøðið, ið tryggjar miðalborgaranum mest grundleggjandi materiella tørvin.²³ Men harvið er ikki sagt, at javnstøða í hesum máli kemur av sær sjálvum sum ein náttúrligur partur av samfelagsgongdini. Tvørturímóti tykjast nógvar forðingar at vera, ið ikki hvørva av sær sjálvum. Til tess krevst tilvitaður almennur politikkur.

Knappa øld eftir at kvinnur fingur formella politiska javnstøðu, er sum sagt langt eftir til javnstøðu í umboðan á okkara lóggávutingi. Men nú tykist, sum konufólk eru vorðin náttúrligur partur av politiska lívinum; tað er vorðið virðiligt at hava tær á listanum. Men broytingar taka tíð. Nógvar forðingar

hava verið at vinna á, bæði beinleiðis og óbeinleiðis. Innanhýsis floksskipanir, vallógir, marknaðarføring, høga prosentíð fyrri afturvali og mong onnur viðurskifti gera seg galdandi, tá eitt valevni skal veljast, og nógv av hesum viðurskiftum hava víst seg at vera trupul hjá konufólki at vinna á. T.d. var stórir munur á, í hvønn mun kynini sluppu fram at sjónvarpinum í valstríðnum til fólkatingsvali 2001. Her vóru konufólkini so dyggiliga við undirlutan, hóast tað ofta er prógvað, at sjónvarp er besti miðil at fáa síni sjónarmið fram og harvið at ávirka.

Arbeiðsbýtið á tingi

Kanningar aðrastaðni í Norðurlondum í áttatiárunum vístu, at konufólkini savnaðust um ávís arbeiðsøki, ið líktust ella vóru framhald av siðbundna leiklutinum hjá konufólki. Tær arbeiddu fyrst og fremst við sosialmálum, skúlamálum og mentamálum. Og tesan um *jarnlógina* varð orðað og kannað: tess størri politiskt vald, tess færri konufólk. Eitt týðiligt horisontalt arbeiðsbýti hevði gjørt seg galdandi millum kynini: konufólk arbeiddu á reprodúktiva økinum, og mannfólk arbeiddu á tí reprodúktiva.

Í Fólkatinginum vísa kanningar, at enn er *jarnlógin* galdandi, tó at hon er um at missa takið. So hvørt sum fleiri konufólk koma inn, koma eisini fleiri at manna nevndirnar, og í dag hava allar tær føstu nevndirnar kvinnuligar limir. Men býtið millum kynini er ójavn, og verða nevndirnar settar í stigskipan, so eru tær ovastu ella best dámdu nevndirnar mannaðar við monnum, ið eisini oftast hava formanssessin. Í nevndunum við búskaparligum endamáli er kvinnumboðanin lítil, meðan umboðanin er stór í nevndum, sum hava við reprodúksjón ella mentan, umhvørvi og sosialmál at gera.²⁴ Somuleiðis eru tær yvirumboðaðar í nevndum, ið hava við innanhýsis mál, ikki-lóggevandi øki og innaru trygd landsins at gera. Mannfólkini hinvegin eru yvirumboðað í nevndum við búskaparligum endamáli og í nevndum, sum umfata landsins trygd úteftir.

Kvinnumboðanin á tingi er so lítil, og tær eru so fáar í tali, at illa ber til at gera slíka kanning. Men leystliga sæst, at manningin í lögtingsnevndunum vísir, at konufólkini eru ikki verri umboðaðar í nevndunum, enn tær eru í tinginum. Allar,

Trý konufólk hövdu sæti á tingi eftir valið í 1990. Frá vinstru eru tær Marita Petersen, Helena Dam á Neystabø og Lisbeth L. Petersen. Tær báðar síðstu voru nývaldar.

ið hava sitið longur enn eitt valskeið, hava verið nevndarformenn. Men ávísar nevndir hava ikki havt kvinnuligan formann. Sama mynstur er galdandi her sum í Fólkatínginum. Tær sokallaðu bleytu nevndirnar eru betur mannaðar við konufólki, enn tær sokallaðu tungu nevndirnar eru. Tungu nevndirnar, ið hava við vinnu og búskap at gera, hava konufólkaumboðan, men tær, ið koma í hesar nevndir, eru samstundis floksformenn og hava sostatt fremsta pláss í flokkinum.

Hetta samsvarar við tað, tær sjálvar siga frá. Tað er lutfalsliga lættari at fáa teir bleytu nevndarsessirnar, men hetta man ikki bert vera galdandi fyri konufólk.

Samsvar tykist vera í millum okkara viðurskifti og tey donsku. *Jarnlógin* er um at fara úr gildi; men størsti trupulleikin er enn, at ov fá konufólk eru at manna nevndirnar.

Konufólkini á tingi í dag hava ikki minni ávirkan á avgerðir í tingarbeiðinum, enn t.d. umboðan teirra er. Tær hava ávísa valdsstöðu í politisku skipanini til tess at ávirka avgerðir, ið verða tiknar. Tær eru floksformenn, nevndarformenn, og lögtingsins formaður var eitt skiftið konufólk.

Jarnlógin er somuleiðis bert partvíst galdandi í landsstýris-

høpi. Konufólk hava bæði átt løgmannssetin og havt fígghjarmál um hendi, men talan er tó ikki um nakra javnstøðu, tvørturímóti. Bert fá konufólk hava átt landsstýrissess.

Spurningurin, um tað ger nakran mun at hava konufólk uppi í politikki, hevur bæði verið áhugaverdur millum manna og millum vísindafólk, ið fáast við slíkt.

Er økt konufólkaumboðan eitt mál í sær sjálvum, so helvtin av mannaættini eisini fær demokratiska umboðan? Ella skal konufólkaumboðanin fatast sum amboð til tess at fáa serlig áhugamál hjá konufólki fram ella til at taka sær av egnum áhugamálum, ið ikki altíð líkjast teimum hjá mannfólki? Aðrastaðir hevur verið ført fram, at ongin kollvelting hendi, tá konufólk finga umboðan í politikki. Og somuleiðis hevur tal verið sett á, hvussu stór umboðan skal til, fyri at stórvegis broytingar koma burturúr.²⁵

Trupulleikin hjá konufólki í politikki hevur frá byrjan verið, at tær hava verið minniluti í politiska umhvørvinum. Ameri-

Konufólkin, sum tóku lut á fyrsta Kvinnutinginum í 1979.

25 Dahlerup 1988 og Haavio-Mannila 1985.

kansk kanning av minnilutum²⁶ hefur víst, at er umboðanin hjá einum bólki undir 15%, so gerast hesi súbol fyrri tað, tey umboða. Tey eru ikki ein minniluti, men „øðrvísi“. Tey látast, sum ongin munur er, men gerast einsamøll í arbeiði sínum, og hesin minniluti fær ikki samstarva við síni egnu. Harafturímóti gerst minnilutin 1/3, so er hann sterkari og førur fyrri at ávirka og samstarva. Er býtið helvt um helvt, so javnviga møguleikarnir fyrri samstarvi, og onnur viðurskifti gera seg meira galdandi enn t.d. kyn ella sosialar umstøður.²⁷

Ein møguleiki, ið lítil minniluti hefur at hjálpa sær við, er ein góð skipan uttan fyrri bólkin, tey eru minniluti í. Í politiskum høpi kundi kvinnufelagsskapir verið hesir stuðlar hjá konufólkavalevnunum, eisini eftir at tey vóru vald.

Kvinnuting og javnstøða

Eitt mál, tær fyrstu á tingi settu sær fyrri, var at gera konufólk varar við týðningin av at taka lut í almenna lívinum. Karin Kjølbro kom við hugskotinum at gera eitt kvinnuting her á landi. Hon hevði hugskotið úr donskum blaði, ið sendi ávísing lesarum atkvøðuseðil, tá umstríddir spurningar vóru til viðgerðar í Fólkatínginum. Tað vísti seg, at konufólkini atkvøddu øðrvísi enn mannfólkini á Fólkatíngi. Til tess at føroysk konufólk kundu venja seg við leiklutin sum politikarar, varð farið undir at skipa fyrri kvinnutingi.

Allir politisku flokkarnir sendu kvinnuligt umboð fyrri hvønn tinglimin. Hetta umboð var úr sama flokki og valdømi sum hin fólkavaldi. Í orðinum „Kvinnuting“ „*Já eisini tað, ið hildið var sjálvsagt tá, nevniliga at kvinnur skuldu sita á tingi, t.v.s. Løgtingi!*“²⁸

Men teimum varð noktað at nýta tinghúsið. Tinghúsið skuldi bert nýtast til seriøs endamál, og ikki til „*ffas og ffant*“, ið tinglimur sigst hava tikið til.²⁹ Um hetta komst av, at tiltakið varð mettt at vera óseriøst ella av vantandi tvørpolitiskari fatan, ber bert til at gita um. Hetta tókti teimum spentu konufólkunum ógvuliga niðrandi, men kvinnuting vórðu so hildin

26 4 sløg av bólkom eru umboða, og munurin er av ymiskum slagi: fólk, ið eru sosialt øðrvísi, kvinnur/menn og svart/hvít

27 Dahlerup 1988.

28 Lisbeth Petersen 1982.

29 Lisbeth Petersen 1982 og samrøða við Karina Kjølbro.

Búmerkið til fjórða Kvinnutingið í 1982. Evnið á tí tinguinum var Skúlin & samfelagið.

aðrastaðir í Havnini øll árin frá 1979 til 1983. Fyrsta árið var evnið *Barnið og samfelagið*. Hetta konufólkaforum var sett saman, sum floksumboðanin var á tingi. 32 umboð úr øllum flokkum og úr øllum Føroyum komu saman at viðgera mál, og úrslitið var so gott, at avgjørt varð at halda fram við tiltakinum eina ferð um árið. Hvørt ár var eitt evnið viðgjørt: *Føroyski landbúnaðurin*, *Krepputið* og *Skúlaviðurskipti*. Tingið varð hildið eitt vikuskifti, og har vóru fyrilestrar, floksfundir, tvørpolitiskt bólkaarbeiði, framløgur og kjak.

Endamálið var sum sagt at menna konufólk og at skapa sjálvsálit til tess at fáa fleiri at taka lut í politiskum arbeiði. Nógvar av teimum, ið tóku lut, vórðu uppstillaðar tey komandi kommunu- og lögtingsvalini. Hóast nógv góð eftirmæli og ítøkilig úrslit so metir tingkvinna ikki, at Kvinnutingið náddi teimum ætlaðu málunum: at hetta tingið skuldi arbeiða í størsta álvara og virka beinleiðis aftur á flokspolitiska arbeiðið í tinghúsinum.³⁰ Men tilíkt grasrótarárbeiði er ein tíðarmynd, og fáir tinglimir mundu harmast um, at henda myndin hvarv.

Í 1979 settu tær triggjar á tingi Jona Henriksen, Karin

Kjølbro og Ingrið Sondum uppskot fram um at seta eina Javnstøðunevnd. Løgtingið samtykti uppskotið, og fyrsta nevndin varð sett í 1981. Henda fyrsta nevndin virkaði ongan tíð og hevði onga reglugerð.³¹ Nýggj Javnstøðunevnd varð sett í 1986, og reglugerð varð góðkend sama árið, hóast ST-sáttmálin CEDAW, ið tók av allan kynsmismun ímóti kvinnum, varð staðfestur í 1983 og sostatt eisini fólkarættarlíga bindandi fyri Føroyar. Aðalarbeiðið hjá nevndini var at skikka javnstøðulógaruppskot til. Men tá hetta í 1988 varð lagt fyri tingið, fall tað.

Tað skuldu ganga 15 ár frá fyrsta uppskotinum um Javnstøðunevnd, til Løgtingið tann 3. maj 1994 samtykti eina javnstøðulóg. Lógin hevur til endamáls at beina burtur mismun vegna kyn í øllum samfelagsviðurskiftum. Nevndin, ið sett varð seinni sama árið, hevði til endamáls at hava eftirlit við lógini, at ráðgeva og tilmæla í javnstøðuspurningum.

Hóast javnstøðulógin hevur verið fyri illvilja, líkasælu og mótstøðu, so hevur hon verið neyðug og hevur gjørt mun. Og sum formaðurin í nevndini tók til: „*Lógin alleina fremur onga javnstøðu, men lógin er eitt av amboðunum og eitt rættiliga týðningarmikið amboð...*“³² Lógin er dømi um, at konufólk hava gjørt javnstøðumálið til politiskt mál, og hon er samstundis eisini eitt dømi um, at konufólk í nítiárunum stóðu saman til tess at fáa hana ígjøgnum.

Undirboðan

Uppaling av børnum varð nevnd í sambandi við kvinnur og valrætt um aldaskiftið 1900. Sama fyrbrigdi var nógv frammi í sjevtíárunum. Longu eftir lögtingsvalið í 1962 gramdi ritstjórin á „Kvinnutíðindum“ seg um, at vónin um, at onkustaðni fór onkur at koma inn, var brostin. „ – *sama steinoyðan. Á lögtingslistunum í Suðurstreymoy vóru einar 4 settar uppá, men bert sum ífylla. Í øllum hinum valdømunum var eingin[ ] Á sóknarstýrislistunum hoyrdist neyvan um nakað kvinnunavn. Ið hvussu er – eingin kom inn nakra staðni.*“ Hon sigur, at orsakarnar vóru, at gentur og dreingir fingtu so ymiska uppfostran; „*Teir skulu vera raskir, sterkir og stórmótaðir – genturnar skulu vera*

31 www.javnraatt.fo 2002: *Javnstøðunevnd í søguligum baksýni.*

32 Debes Hentze 1998.

skikkiligar, stillar, smædnar og hjálpsamar, tær skulu taka upp eftir sær og beiggjarnar...“

Henda siðbundna uppaling man í ávísan mun vera broytt. Men hjá okkum eins og aðrar staðir rundan um okkum vísir tað seg, at konufólk halda seg ikki framat, verða tær ikki spurdar.³³ Tingvinna í dag sigur, at konufólkini í ov stóran mun lata orðið frá sær, og at tær í størri mun áttu at verið við í ella partur av tí taktiska snildi, sum eyðkennir politiska arbeiðið.

Ongin ivi man vera um, at fyri konufólk í politikki hevur trupulleikin verið, at autoritetur og tign aloftast vera knýtt at mannfólkaleiklutinum. Er ein autoritetur í umhvørvi sínum, so er lættari at vera góðsligur, tá meiningar skulu fremjast í verki. Hinvegin gerst ein noyddur at berjast fyri at fáa ávirkan og fyri hugsjónum sínum, so verður ein ikki í sama mun fataður sum autoritetur.

Jona Henriksen hevur sagt, at tá hon sat einsamalt konufólk á tingi í 3 1/2 ár, var hon væl móttikin, og at ongin munur varð gjørdur á sær og hinum tingmonnunum. Hon kom í eins nógvar nevndir og var eisini formaður, og tað varð lurtað eftir henni eins og eftir hinum.³⁴ Hetta sjónarmið hoyrist eisini frá tingkonu í dag. Hinvegin hevur Karin Kjølbro sagt frá, at tað ikki altíð var lætt, og at nógvar speiskar viðmerkingar særdu, og neyðugt var at berjast fyri sínum sjónarmiðum, meir enn mannfólkunum tørvaðu.³⁵ Hetta eru tvey ógvuliga ymisk sjónarmið, ið onki hava við flokspolitikk at gera. Aðrastaðir hevur kanning víst, at tætt samband er millum tey konufólk, ið tosa hart um og arbeiða við kvinnumálum, og so tær forðingar hesar fáa í politiska arbeiðinum. Karin Kjølbro hevur ongantíð dult fyri, at kvinnumál og -arbeiði áttu at raðfestast og tostast um. Aðrar, sum t.d. Marita Petersen, stríddust sanniliga eisini fyri hesum, men kanska ikki so harðmælt.

Fleiri aðrar siga í dag eins og fyri 20 árum síðan, at tær hava upplivað at hava verið settar til viks ella hava ikki havt fyrimunir, samstarvsfelagar teirra hava havt.

At beinleiðis móttøðan ímóti konufólki er burtur, merkir

33 Tær eg havi spurt, og tær, ið hava sagt frá ymsa staðir, eru allar spurdar, áðrenn tær av álvara eru farnar upp í poliskt arbeiði ella hava stillað upp.

34 Kvinn tíðindi nov. 1980.

35 Dahlerup 1985.

Í 1993 gjordist Marita Petersen Føroya fyrsti kvinnuligi lögmaður. Eftir valið 1994 varð hon eisini fyrsta kvinnan, sum var lögtingsformaður. Her situr hon á formansplássinum, meðan núverandi lögmaður Anfinn Kallsberg stendur á tal-arastólinum.

ikki, at konufólk hava somu møguleikar sum mannfólk í politiska arbeiðinum. Sambært flestu konufólkunum á tingi í dag er gáttin framvegis væl hægri fyri konufólk enn fyri mannfólk. Tær skulu vera dugnaligari enn teir, og verða teir hóttir, so verður javnstøðuhugtakið ofta sett til vikis.

Hóast tað eru meiri enn tjúgu ár, síðan Kvinnufelagssamskipan Føroya á fyrsta sinni skipaði fyri taluskeiði, so skipa tær aftur í ár (2002) fyri tilíkkum skeiði, og fullteknað hevur verið fleiri ferðir. Endamálið tykist vera nakað tað sama sum í 1979, tá hildið varð, at „*Tørvur er á hjá kvinnum at fáa venjing í at fara upp á røðarapallin, vera orðstýrari, luttaka í bólkaarbeiði, leiða ein fund, stovna eitt felag og so framvegis.*“³⁶

Tingkvinnur í dag eru samdar um, at neyðugt er alla tíðina at arbeiða við at fáa kvinnur at koma upp í politiska arbeiðið – og allur bati bætur.

Í uppslagsverki yvir hendingar í Føroyum (*Færøernes hvornår skete det*) stendur inngangsreglan undir árinum 1993: „*Kvindelige politikere er i fremmarch.*“³⁷ Lisbeth Petersen var árið fyri

36 Kvinnutíðindi mars. 1980, síðu 20.

37 Madsen 1999.

vorðin borgarstjóri í stærstu kommununi í landinum við tveimum kvinnuligum varaborgarstjórum afturat sær. Og í 1993 gjørdist Marita Petersen fyrsti kvinnuligi løgmaður og mátti rudda upp eftir ovurnýtsluna í áttatiárunum. Tað ber bert til at gita, um kreppan í nítiárunum hevði nakað samband við ta tilvild, at konufólk finga so avgerandi ávirkan í kreppuárunum.

Komnar fyri at verða

Ringt er at spáa um framtíðina og vánirnar hjá konum á tingi. Men til ber ið hvussu so er at spyrja, um nakað áhugavert er komið burtúr, og um arbeiðið gagnar.

Tær fyrstu tingkvinnurnar tykjast hava arbeitt miðvíst við kvinnu- og familjumálum. Mál, sum í dag eru sjálvsøgd, familju-, trivnaðar- og umhøvurismál, sóu fyrstu ferð dagsins ljós í einum samgonguskjali, eftir at konufólk vóru komin á ting. Men markið millum tað, konufólk og mannfólk arbeiða við, er ikki á sama hátt galdandi í dag. Bæði tí konufólkaumboðini ikki bert fáast við siðbundnu konufólkaøkini, men eisini tí fleiri tingmenn hava áhuga fyri hesum málum eisini.

Tingmaður við drúgvum royndum heldur, at konufólk hava ríkað føroyskan politikk. Samverulagið broyttist skjótt uttan fyri tingsalin, tá konufólk komu upp í part, sigur hann. „*Frammanundan líktist prátið stundum tí sokallaða lugarspráttinum, men tað broyttist skjótt til stovuprát.*“⁴⁸ Dagsskráin sær eisini øðrvísi út, men tað, at fundirnir nú fyri tað mesta eru í arbeiðstíð, man koma av, at tingarbeiðið er skipað betur við nýggju stýrisskipanini og tingskipanini; og nú er tingarbeiðið eisini vorðið fulltíðar starv.

Nógvir fundir verða framvegis hildnir langt eftir, at ansingarstovnar eru afturlætnir, so arbeiðslagið hóska illa til familjulívið og serliga illa til sjómanskonur við smáum børnum ella til einsamallar mammur.

Nú fyrsti kapitul er liðugur, og eitt av fremstu málunum, javnstøðulógin, er nátt, so er komið til annan kapitul í arbeiðinum hjá konufólki á tingi. Her eins og aðrar staðir skal javnstøða fáast at virka, og kvinnumboðanin gerast størri.

Til tess at fáa fleiri tingkvinnur er neyðugt við hugburðs-

broyting, heldur ein tingkvinna. Konufólk eiga at seta konufólk frammalagari. Ikki so at hesar fáa serviðgerð og verða valdar, tí tær eru konufólk, men tí at konufólk duga eins væl og mannfólk, tær eru líka væl eignaðar, og tí eiga tær at verða valdar.

Formaðurin í Javnstøðnevndini, Turið Debes Hentze, hevur í fjølmiðlunum upp undir valið 2002 lagt fram hugskotið um lógarfesta kynskvotering í sambandi við uppstilling. Um tað ger mun, at helmingurin av valevnunum er konufólk, er trupult at svara uppá.³⁹ Ið hvussu so er koma 25% av atkvøðunum at falla øðrvísi,⁴⁰ men veljarin hevði framvegis avgjørt valið, tó at hann hevði havt eitt øðrvísi úrval at valt ímillum.

Talið á kvinnuligu valevnunum hevur verið støðugt vaksandi. Í 1978 vóru tær 9,1%, 1988 15% og í 1998 18% av valevnunum.

Tað er ávíst, at konufólk velja øðrvísi enn mannfólk.⁴¹ Men nógv er broytt við tíðini: víðgongdir flokkar vóru mannfólka-flokkar, eins og kristiligir flokkar vóru konufólka-flokkar. Harafturat atkvøddu konufólk borgarligari, enn mannfólk gjørdur. Men hesin munur er so líðandi horvin, og í skandinavisku londunum og í USA hava kvinnur atkvøtt eini 4-6% longur til vinstru enn menn – tað kann vera nóg mikið til at avgera politiskan meiriluta.

Munurin er tó nógv størri, tá umræður hugburð. Hesin munur hevur verið grundaður á stættaráhugan hjá konufólki, kvinnuáhugamál og -virðir. Bert fáar eru sjálvstøðugar vinnurekandi ella í høgum starvi, men nógvar lægri løntar og arbeiða í almennari umsiting. Tí gerst áhugin til vinstru størri.

Støðan hjá kvinnum og felags áhugamál og virðir hava til tíðir megnað at skapað sjálvstøðugar kvinnuflokkar. Í Føroyum hevur siðvenja verið at stilla kvinnuflokkar upp til kommunuval, og tær hava eisini megnað at fingið meirilutan. Í Vestmanna hava konufólk sitið við leiðsluni í fleiri valskeið, og hóast truplar tíðir hava tær megnað at verið afturvaldar.

Men í Norðurlondum hava hesi felags áhugamál og virðir ikki verið nóg sterk til at varðveita hesar flokkar, og tíðin

39 Í 1984 vóru t.d. 40 konufólk uppstillað til kommunuvalið í Havn, men ongin kom inn.

40 Ímynda vit okkum bytið millum kynini sum til undanfarin val: eini 25% konufólk og 75% mannfólk.

41 Goul Andersen 1988.

tykist heldur ekki at vera til flokkar við eintýðugum sosialum rótfesti. Serstakliga sterka floksbindingin millum kvinnur á tingi í dag kann vera partur av teirri gongdini.⁴² Men hetta kann eisini komast av, at umboðanin er so lítil, at ógjørligt verður at samstarva.

Aðrastaðir hevur verið ført fram, at tað alsamt meiri samansetta nútíðarsamfelagið er ein orsök til, at vøksturin í talinum av fólkavaldum konufólki ikki veksur so skjótt sum væntað. Konufólk raðfesta øðrvísi enn mannfólk, og politiska arbeiðið verður fyri vanbýti í teirri raðfestingini. Hetta líkist fyrbrigðinum á arbeiðsmarknaðinum, at konufólk halda seg aftur at taka leiðandi störv á seg. Tingkvinna heldur, at konufólk hava torført við ikki at raðfesta øðrvísi, tvs. familjuna fyrst; tær bera seg eisini undan, tí tað er ikki altíð stuttligt at vera í brennideplinum. Tvørturímóti kann tað vera rættiliga óhugnaligt at vera settur undir negativt ljós.

Men er tað neyðugt, at konufólk taka lut í lóggevandi arbeiðinum, tá hetta tykist so trupult?

Ríkisfyrising og lóggávuting hava staðið fjarari frá konufólki enn frá mannfólki, tí nógv av týðningarmestu áhugamálanum hjá konufólki hava ikki verið umrøðuevni í politikki. Men í dag ræður lóggevandi myndugleikin á nógv fleiri økjum enn fyrr, og hann ræður yvir umleið einum helmingi av hvørjari inntøku. Henda grundgeving verður aloftast tikin fram, tá spurningurin er, um konufólk skulu taka lut í politikki.

Í fólkaræði okkara skilja vit millum tvey sløg av valdi: legitimt úttinnandi vald, har politisk viðurskifti, ið eru í samsvari við fólksins vilja og áhugamál, vera framd, og illegitimt (ólógligt) vald, ið fremur álitisbrot, misbrúkar álit ella tilfeingi. Fólksins umboð skulu uppfylla tvey krøv: kenna áhugamál teirra, tey umboða, og vera álitid verd. Úr kvinnusjónarhorni hevur valdsins legitimitetur stóran týðning, m.a. tí hetta hevur beinleiðis samband við, hvør umboðar konufólk, og hvat tað er, ið skal umboðast.

Tað er av týðningi, at borgararnir halda, at stýrið er legitimt. Vit vilja hava tryggleika fyri, at politiskar avgerðir verða tiknar

42 Konufólkaumboðini á tingi vísa á, at floksbindingin er markant. Tær arbeiða lítið og onki samantvørpólitið og hittast ikki til samveru, sum t.d. konufólkini í Fólkinginum onkuntíð gera.

á beinan hátt, at fólksins umboð brúka skattapengarnar í rímligum samsvari við alla borgarafjöldina.

Kendi amerikanski rithøvundurin Susan Faludi kom til ta niðurstøðu, at alt Amerika í áttatiárunum visti, hvussu stórar møguleikar amerikanska kvinnurørslan hevði til tess at útinna síni sjónarmið, uttan bert konufólkini sjálv. Kanska er hetta eisini fyri ein part galdandi fyri viðurskiftini her á okkara leiðum og fyri konufólk í politikki: at fáa vald snýr seg eisini um at taka vald.⁴³

Men eitt er vist. Liggur valdið hjá monnum, so verða tað teir, ið raðfesta og fyriskipa tann alsamt vaksandi leiklut, samfelagið hevur mótvegis tí einstaka, somuleiðis sum teir eisini koma at gera av, um stríðið skal vera lætt ella strevið!

Keldulisti

- Andreassen, Eyðun 1992. *Folkelig offentlighed. En undersøgelse af kulturelle former på Færøerne i 100 år*. Annales Societatis scientiarum Færoensis Supplementum XVI, Føroya Fróðskaparfelag. Tórsh.
- Dahlerup & Gulli 1985. „Kvindeorganisationer i Norden: Afmagt eller modmagt“. *Det uferdige demokratiet*. Elina Haavio-Mannila et.al. (ritstj.). Nordisk Ministerråd. Oslo: 8-57.
- Dahlerup, Drude. 1985. *Blomster og spark*. Samtaler med kvindelige politikere i Norden om deres historiske rolle – og deres dagligdag. Nordisk Ministerråd.
- Dahlerup, Drude. 1985. *Vi har ventet længe nok – håndbog i kvinderepresentation*. Nordisk Ministerråd. Kph.
- Dahlerup, Drude. 1988. „From a Small to a Large Minority: Women in Scandinavian Politics“. *Scandinavian Political Studies* 11, 4: 275-298.
- Dahlerup, Drude. 1993. „From movement protest to state feminism: the Women’s Liberation Movement and unemployment policy in Denmark“. *NORA* 1: 4-20.

43 Nógv fólk, eg havi tosað við upp undir valið 2002, siga, at konufólk í nógv størri mun skulu vísa, hvat tær duga til.

- Danielsen, Súsanna. 2000. „Kvinnur og vald“, *Kvinnutíðindi*. Serblað túsundaráskiftið.
- Dansk kvindebiografisk leksikon*. 2000-2001. bd. 1-3. Jytte Larsen et al. (ritstj.). Rosinante. Kph.
- Debes Hentze, Turið. 1998. „Javnstöðulógin 4 ár á baki“, *Føringurin* 20.3.1998.
- Faludi, Susan. 1993. *Backlash* (1991). Donsk útgáva: *Tilbageslag – den uerklærede krig mod kvinderne*. Munksgaard/Rosinante, Kph.
- Fuglaframi 1898-1902*. Offsett-prent Emil Thomsen, Tórsh. 1972
- Føringatíðindi 1890-1906*. Offsett-prent Emil Thomsen, Tórsh. 1969.
- Goul Andersen, Jørgen. 1984. *Kvinder og politik*. Politica, Århus.
- Goul Andersen, Jørgen. 1988. *Kvindelige vælgere i bevægelse*. *Arbejdsrapport*, Center for kulturforskning, Aarhus Universitet: 1-22.
- Goul Andersen, Jørgen. 1993. *Politik og samfund i forandring*. Columbus.
- Haavio-Mannila, Elina et al. (ritstj.). 1985. *Det uferdige demokrati*. Kvinner i nordisk politikk. Nordisk Ministerråd. Oslo.
- Hastrup, Kirsten og Ovesen, Jan. 1980. *Etnografisk grundbog. Metoder, teorier, resultater*. Gyldendal,
- Hirdmann, Yvonne. 1990. „Genussystemet“. *Demokrati och makt i Sverige*. Maktudredningens huvudrapport. Stockholm: 73-116.
- Ísakson, Finnbogi. 1987. *Tilburðir í okkara öld 2, 1906-1909*. Frøi. Tórshavn.
- Ísakson, Finnbogi. 2001. *Viðtal í sambandi við at hann hevur sitið á tingi alla ta tíð, kvinnur hava sitið har*.
- Jacobsen, Elin Súsanna. 1995. *Rúsdrekka -síðir og ósíðir*. Annales Societatis Scientiarum Færoensis Supplementum XX. Rúsdrekka og Narkotikaráðið. Tórsh.
- Jacobsen, Elin Súsanna. 1998. „Kynjabyti í føroyskum vinnulívi og politikki“. M. Snædal og T. Sigurðardóttir (ritstj.): *Frændafundur 3*. Fyrilestrar frá íslensk-føroyskari ráðstevnu í Reykjavík 24.-25. juni: 58-71.

- Jacobsen, Elin S., Marnersdóttir, Malan, og Nolsøe, Lena. 2000. „Nationalfølelse og kvindebevægelse. Færøske kvinder“. Jytte Larsen, Grethe Ilsøe et al. (ritstj.): *Alle tiders danske kvinder. Dansk kvindebiografisk leksikon*. Rosinante, Kph..
- Javnstøðunevndin. Ársfrágreiðingar og ymiskt tilfar s.s. hagtøl, smærri kanningar og spurnarbløð.
- Kvinnufelagið, Tórshavn. 25 ára minningarrit*. 1977. Tórsh..
- Løgtingskvinnur*. Viðtal munnliga og/ella skrivliga 2001 og 2002.
- Madsen, Heini. 1999. *Færøernes hvornår skete det*. Forlaget Skúvanes. Gistrup
- Petersen, Lisbeth. 1982. „Kvinnutingið“. í *Kvinnutíðindi* dec. 1982, Kvinnufelagið. Tórsh.: 17-18.
- Refsgaard, Elisabeth. 1990 „Tæt ved toppen“. D. Dahlerup og K. Hvidt (ritstj.): *Kvinder på Ting*. Folketingets præsidium. Rosinante. Kph.: 106-139.
- Samuelsen, Helena. 1999. *Hellurnar - ein niðursetubygd*. Fugla-fjarðar Býráð.
- Simonsen, Malan. 1985. *Kvinnurøddir*. Kvinnur í almenna kjakinum 1890-1902. Mentunargrunnur Studentafelagsins.
- Simonsen, Malan. 1989. *Konurák*. Mentunargrunnur Studentafelagsins.
- Waag, Einar. 1967. *Val og valtøl 1906-1966*. Egið forlag. Klaksvík.

Bløð og tíðarrit

Dimmaletting.

Kvinnutíðindi. 1952-2000, Kvinnufelagið í Tórshavn.

Løgtingstíðindi.

Norðlýsi nr. 6, sept 1915.

Oyggjarnar 1905-08.

Sosialurin.

Súrsokkur. 1979. nr. 1.

Tingakrossur.

Súsanna Danielsen

f. 1952. Ættað av Velbastað. Cand. jur. frá Københavns Universitet 1980. Fulltrúi í Landsstýrinum 1980-81 og 1985-87, fulltrúi á Landsskúlafyrirsitingini 1981-85 og deildarstjóri á Lønardeildini í Landsstýrinum 1987-96. Skrivstovustjóri í Løgtinginum síðani 1996.

Blokks­tuðulssk­ip­anin og yvirtøkur eftir § 9 í heimastýrislógini

Inngangur

Tað evnið, sum í politiska orðaskiftinum um viðurskiftini millum Føroyar og Danmark man hava fingið mestu umrøðu, er stuðulin, sum Danmark letur Føroyum til rakstur av føroyska samfelagnum. Líka síðan 1906, tá vit fing­u floksbýtið á tingi millum Sambandsflokk­in og Sjálvstýrisflokk­in, hevur eitt av høvuðsev­nunum verið, um Føroyar kunnu klára seg búskaparliga uttan peningaligt ískoyti úr Danmark, og um hesin stuðul er til frama fyri føroyska samfelagið ella ikki.

Hetta orðaskiftið harnaði, eftir at stuðulssk­ip­anin varð broytt seinast í 1980-unum, og eftir at vit høvdu størstu búskaparligu kreppu, Føroyar hava upplivað í nýggjari tíð. At landsstýrið, sum varð skipað í mai 1998 millum Fól­kaflokk­in, Tjóðveldisflokk­in og Sjálvstýrisflokk­in, hevði sum høvuðsmið, at Føroyar skuldi gerast sjálvstøðug tjóð, minkaði ikki um orðaskiftið.

Í hesi grein verður roynt at greiða frá gongdini og broytingunum í ríkisveitingunum til Føroya, frá tí heimastýrislóg­in kom í gildi og fram til seinastu avtaluna um heildarveitingina, sum varð gjørd í juni 1998. Nógv størstur dentur verður lagdur á at lýsa blokks­tuðulssk­ip­anina. Orsøkin til, at steðgað verður í 1998, hóast tíðin síðani 1998 stutt verður umrødd, er, at málið er sera aktuelt politiskt, og at fortreytir og politisk endamál á hesum øki eru broytt so ofta seinastu góðu 3 árinum, at tað er torført at lýsa hetta í søguligum ljósi.

Løgfrøðiliga grundarlagið fyri stuðlinum verður lýst, herundir hvørjar politisku og umsitingarligu orsøkirnar vóru fyri,

at farið varð frá at veita refusjón úr statskassanum til ymsu økini, til at útreiðslurnar hjá statinum vórðu umskipaðar til heildarveiting, ella sum tað verður kallað í dagligari talu, til blokkstuðul. Fyri at kunna lýsa hetta er samstundis neyðugt at lýsa skipanina í heimastýrslógini hvat felagsmálum víðvíkur, hvussu hesi kunnu umsitast, og hvussu tey hava verið og verða fíggað. Her verður serligur dentur lagdur á at lýsa yvirtøkur eftir § 9 í heimastýrslógini, tí tað má metast at vera ein fortreyt fyri at broyta stuðulsskipanina so radikalt, sum tað er gjørt, at heimastýrið hevur yvirtikið umsitingina og heimildina at áseta reglur innan felagsøki eftir § 9 í heimastýrslógini. Tí verða hesar yvirtøkur stutt lýstar.

Viðmerkjast skal, at hvat orðavali víðvíkur, so verða orðini blokkur, blokktilskot, heildarveiting, tilskot og stuðul brúkt í greinini, men orðavalið er tilvildarligt og er ofta ávirkað av orðavalinum í keldutilfarinum.

Málsbýtið millum Føroyar og statin eftir heimastýrslógini

Sambært heimastýrslógini¹ §§ 2, 3 og 6 er ásett, hvørji málsøki eru sermál, hvørji kunnu gerast sermál, og hvørji eru felagsmál. Í § 2 og tí til hesa grein knýtta lista A er ásett, hvørji málsøki eru sermál og kunnu yvirtakast, soleiðis at heimastýrið fær lóggávuvald, umsitingarvald og fíggarligu ábyrgdina á økj-unum, sum verða yvirtikin.

Staturin kann eftir heimastýrslógini ikki veita stuðul til mál, sum er yvirtikið eftir § 2. Hetta framgongur av orðingini í sjálvari lógini og teimum lögfrøðiligu heimildum, sum eru á økinum, og higartil hevur eisini verið semja millum Føroya og Danmarkar um, at so skal vera. Grønlandska heimastýrslógin frá 1979,² kann eisini verða nýtt sum øvugtðomi, tí sambært § 5 í teirri lógini kann heimastýrið fáa heimild at umsita og lóggeva á økjum, sum ikki kunnu yvirtakast, og verður stuðulin til hesi øki ásettur við lóg. Henda regla finst ikki í føroysku heimastýrslógini.

Í 1993, tá mikið orðaskifti var um umsitingina av almanna-

1 Færø Amts Kundgørelse Nr. 11 af 31.03.1948 af Lov om Færøernes Hjemmestyre.

2 Lov nr. 577 frá 29. november 1978 om Grønlands Hjemmestyre.

málum í sambandi við grannskoðan av roknskapinum hjá almannaverkinum, vóru røddir frammi í Danmark um, at málsøkið skuldi flytast til heimastýrið eftir § 2 í lógini, men at danir framhaldandi skuldu veita stuðul til økið. Danska Løg- málaráðið gjørði í tí sambandi eftir umbøn frá Forsætismála- ráðnum eitt notat, har staðfest varð, at hetta ikki var møguligt innan karmarnar av verandi skipan.³

Í § 3 er ásett, at tey málsøki, sum verða nevnd í lista B, eftir samráðing kunnu gerast føroysk sermál. § 3 er víðari orðað enn § 2. Meðan tað í § 2 er ásett, at heimastýrið átekur sær tær útreiðslur, sum fylgja við yvirtøku av málsøki, so verður í § 3 ásett, at tað eftir samráðing verður avtalað um og í hvørjari vídd, málini á lista B kunnu yvirtakast. Hóast hetta eru tær yvirtøkur, sum eru gjørdar eftir lista B, gjørdar á sama hátt sum eftir § 2, t.e. at heimastýrið hevur tikið fullu ábyrgdina av økinum, t.e. bæði lóggávuveld og fíggarliga og umsitingarliga ábyrgd. Hvat orsøkin til hetta er, er torført at meta um, men ein grundin kann vera, at økini ikki eru fíggarliga tyngjandi, og at føroyingar hava sett seg ímóti eini millumloysn.

Til hetta seinna kann nevast, at tað sonevnda Sjálvstýris- landsstýrið, sum sat frá 1963–67, í 1964 legði fram uppskot um broyting í heimastýrslógini.⁴ Sambært hesum uppskoti skuldu m.a. øll mál gerast til A mál, og § 3 í heimastýrslógini skuldi strikast. Tær drúgvu samráðingarnar um yvirtøku av ráevnum í undirgrundini er annað dømi um hetta.

Somuleiðis eru einstøk mál yvirtikin eftir sama leisti, hóast tey hvørki eru nevnd á lista A ella B.

Dømi um hetta er navnalóggávan. Einki er nevnt um fólkanøvn í heimastýrslógini, men í 1990⁵ varð málsøkið yvirtikið. Í lögtingsmálinum sæst, at brævaskifti hevur verið við danskar myndugleikar um málið, og at enda varð niður- støðan hjá danska Løg málaráðnum, at málið kundi yvirtakast eftir heimastýrslógini, hóast tað ikki var nevnt í henni.⁶ Víst varð til, at fólkaskrásetingin var føroyskt sermál, at kirkjumál kundu yvirtakast eftir § 3, og at navnalóggávan var knýtt at hesum økjum. Víðari varð í brævinum sagt, at „*Fortolkningen*

3 Notat frá Løg málaráðnum til Forsætismálaráðið, dagfest 14. januar 1994, j. nr. 1993-523-7.

4 Løgtingsmál nr. 80 frá 1964 og nr. 12 frá 1965.

5 Løgtingsmál nr. 98 frá 1989.

6 Sí skjal í máli nr. 98, skriv frá ríkisumboðnum dagfest 7. februar 1990.

af hjemmestyreløven, for så vidt angår hjemmestyrets muligheder for at overtage sagsområder, har som udgangspunkt haft, at kun de sagsområder, som udtrykkeligt var nævnt i lovens liste A og B, kunne overtages efter lovens § 2. I de senere år har Statsministeriet imidlertid – også set fra en helhedsvurdering af hjemmestyreordningen – fundet det hensigtsmæssigt i et vist omfang at anlægge en bredere fortolkning af hjemmestyrets muligheder for overtagelser eksempelvis, hvor der er tale om et sagsområde, som er en naturlig bestanddel af en større samling af sagsområder, der i øvrigt er færeske særانliggende. Samanumtikið má sigast, at her verður komið til eina pragmatiska loysn. Síðan er partur av málsøkinum trygd á sjónum yvirtikið í 2001.⁷ Í avtaluni um yvirtøkuna verður beinleiðis víst til § 2. Hetta hóast onki er nevnt um trygd á sjónum ella skipasýn í lista A í heimastýrslógini. Møguliga er orsökkin tann, sum verður nevnd til seinast í nevnda brævi, at økið hevur tilknýti til onnur føroysk sermál, t.e. fiski- og farmavinnu og ráevni í undirgrundini.

Onnur mál, tað eru tey málsøki, sum ikki eru nevnd á lista A og B ella yvirtikin eftir serligari semju, eru eftir § 6 stk. 1 í heimastýrslógini ríkisins felagsmál og verða umsitin av ríkisvaldinum.

§ 9 í lógini gevur heimild fyri einari millumloysn fyri yvirtøkunum frá ríkinum til heimastýrið, soleiðis at tað eftir samráðing kann gerast semja um, at heimastýrið innan ávís øki og í ávísam vavi fær rætt at umsita og áseta reglur innan øki, sum annars eru felagsmál. Greitt verður nærri frá hesi grein niðanfyrri

Tá heimastýrslógin varð sett í gildi í 1948, vóru flestu av teimum málum, sum eru á lista A, gjørd til sermál við teimum avleiðingum, sum hetta bar við sær. Hetta hevði tó ikki tær stóru broytingar við sær fíggjarliga, tí hesi málsøki vóru frammanundan goldin av Løgtinginum.

Seinni eru hesi mál yvirtikin eftir § 2: Postmál í 1975,⁸ studentaskúlin 1976,⁹ vanlukkutrygging í 1980¹⁰ og seinasti partur av telefon og telegrafmálunum í 1997.¹¹

7 Løgtingslóg nr. 166 frá 21. desember 2001 og løgtingsmál nr. 20/2001.

8 Løgtingsmál nr. 70/1972, sum ikki snýr seg um postverkið, men um skipasýnið.

9 Løgtingsmál 49/1975.

10 Løgtingsmál nr. 21/1973 og kunngerð nr. 32 frá 28. mars 1980.

11 Løgtingslóg nr 41 frá 17. apríl 1997.

Atli P. Dam, lögmaður og Poul Schlüter, forsætisráðharri, hava júst undirskrivað avtaluna um yvirtøku av málsøkinum ráevni í undirgrundini.

Havnamál vórðu yvirtikin í 1980-unum. Grundin til, at tað ikki kann staðfestast, nær yvirtøkan fór fram, er, at onki formelt varð avtalað um hetta. Yvirtøkan kann metast sum ein tigandi defacto yvirtøka orsakað av, at ríkisstýrið ikki vildi veita stuðul til havnaútbyggingar í Føroyum.

Málini, sum vóru eftir sum felagsmál á lista A, vóru tey tungu útreiðslukrevjandi økini, almannamál, heilsumál og skúlamál. Partur av hesum málum er yvirtikin á heysti 2001, sí løgtingslóg nr. 130 frá 8. oktober 2001.

Hvat víðvíkur yvirtøkum eftir § 3 og lista B, eru hesar yvirtøkur gjørdar: Jarðargrunnurin,¹² eftirlit við inn- og útflutningi, ráevni í undirgrundini,¹³ og samráðingar eru í gongd um yvirtøku av fólakirkjuni og lögregluni.

Í hesi grein fer bert at verða viðgjørdur stuðulin til tey málsøki, sum ikki eru yvirtikin eftir § 2. Hetta merkir, at útreiðslur statsins til t.d. lögreglu, dómstólar, kirkju- og verjumál ikki verða umrøddar.

Sum nevnt í byrjanini, fer greinin í høvuðsheitum at snúgvá

12 Kunngerð nr. 37 frá 26. oktober 1956.

13 Kunngerð nr. 96 frá 13. mai 1993.

seg um blokkstuðul, og um tær sonevndu § 9 yvirtøkurnar ikki beinleiðis eru ein fortreyt fyri honum, so eru tær eitt sera týðandi lið í hesi skipan, sum greitt skal verða frá niðanfyri.

Yvirtøkur eftir § 9 í heimastýrslógini

§ 9 í heimastýrslógini gevur heimild fyri, at heimastýrið eftir samráðing í ávísan mun kann yvirtaka umsiting av felagsmálum, eins og tað eisini kann fáa heimild at áseta reglur innan økið.

§ 9 er soljóðandi: *„Eftir samráðing verður semja gjørd um, í hvørjum føri og í hvørjari vídd, tað er møguligt innan fyri øki, sum eru felagsmál, at geva heimastýrinum í hendi at áseta reglur fyri teimum serligu føroysku viðurskiiftunum og taka við umsitingini av avvarðandi økjum“.*

Í viðmerkingunum, tá heimastýrslógin varð lögð fyri Fólka-tingið, varð sagt:¹⁴ *„Til § 9 .... skal bemærkes følgende: Selv om et område ikke eller kun delvis overgår til de færøske særanligger, vil det dog i givet tilfælde kunne være rigtigt i større eller mindre grad at overlade til hjemmestyret at ordne og forvalte det pågældende område. Der kan tænkes givet en rigslov, der fastsætter visse almindelige regler og der kan tænkes givet bevillinger med fastsættelse af visse hovedregler, medens udformningen af enkeltbeder og administrationen overlades til hjemmestyret. Der kan også være brug for administrative aftaler for at undgå unødige og kostbare dobbeltadministration. Angående sådanne ordninger vil der kunne træffes aftale i de enkelte tilfælde. Om ordningen derefter skal gennemføres ved lov, herunder finanslov, eller ved administrativ bestemmelse, må bero på forholdets nærmere beskaffenhed.“*

Sum greitt verður frá niðanfyri, fata tær yvirtøkur, sum gjørdar eru eftir § 9, bert um málsøki, sum eru á lista A, og sum ikki eru yvirtikin eftir § 2.

Millum lögfrøðingar og partvís eisini millum politikkarar hefur verið havt á lofti, um ætlanin við § 9 var, at gerast kundi ein millumloysn í málum á lista A og møguliga B, soleiðis sum gjørt er, ella um tað hjá lógarinnar fedrum eisini hava verið tankar frammi um, at yvirtøkur eisini skuldu kunna gerast eftir § 9 innan málsøki, sum hvørki eru nevnd á lista A ella B.

Í sjálvari greinini verður víst til mál, sum eru felagsmál.

Sum framgongur av viðmerkingunum verða mál nevnd, sum heilt ella partvís fara yvir til heimastýrið, og hetta eru eftir vanligari tulking av heimastýrslógini mál á lista A (§2) og lista B (§3). Tí kann tað òvugtðømi móguliga gerast, at mál, sum ikki kunnu fara yvir til heimastýrið sambært heimastýrslógini, ikki eru fataði av hesi grein. Annað dømi, sum ber á sama borð, er tað, sum varð ført fram í løgtingsmálinum um sosiallóggevna í 1949.¹⁵

Meirilutin í nevndini (Petur Mohr Dam, Jákup Frederik Øregaard, Johan Poulsen og Petur Hentze Weihe) førði fram: „*Tað vildi verið samsvarandi andan og ætlanini við stýrisskipanini nýggju, at umsitingin av nýggju forsorgarskipanini varð lögð undir Landsstýrið. Men Landsstýrið hevur enn ikki havt atstøður til at dubba seg til at taka uppá seg hesa uppgávu. Tí trýtir í lötuni serkøna manning, og tess skrivstovuvíðurskifti eru heldur ikki enn í lagi...*“ Tríggir av teimum, sum hetta skrivaðu, vóru við í føroysku sendinevndini, sum samráddist við danir um heima-stýrisskipanina.

Hinvegin kann fyrast fram, at verðin ikki stendur í stað, og yvirtøkurnar av navnalógini og skipaefirlitinum eru dømi um, at heimastýrslógin kann tambast meira, enn hvat lógarinnar fedrar hugsaðu sær fyri meira enn fimmti árum síðani. Um ongin broyting verður gjørd í lógini í næstum, er ikki torført at hugsa sær, um partarnir annars kunnu semjast um tað, at vit fara at síggja § 9 yvirtøkur av málum, sum ikki eru nevnd í listunum í heimastýrslógini.

Í teimum førum, har heimastýrið fær heimild frá ríkismyndugleikunum at áseta nærri reglur á økinum, t.e við løgtingslógum innan karmarnar á donsku rammulógini, er ábyrgdin fyri økinum framhaldandi donsk, og hevur heimastýrið ikki somu ábyrgd á hesum økjum, sum tað hevur í málum, sum eru yvirtikin eftir § 2 og 3, og sum Løgtingið eftir § 4 kann lóggeva fyri.

Hesar løgtingslógir eiga í statsrættarligum høpi at metast sum danskar kunngerðir, sum kunnu setast úr gildi við ríkislóg við teirri fylgju, at heimildin til heimastýrið at áseta reglur og/ella umsita økið verður tikin aftur.¹⁶

15 Løgtingsmál nr. 119/1948 og 101/1949.

16 Jákup Thorsteinsson og Sjørður Rasmussen: Rigsfælleskabet mellem Danmark og Færøerne, síða 513 í Folketingets festskrift, grundloven 150 år. (1999).

Hvat víðvíkur evstu politisku ábyrgdini á hesum økjum, so liggur hon eisini hjá donsku stjórnini. Hetta varð staðfest í tíðarskeiðnum eftir 1993, sum verður nærri umrøtt seinni í greinini.

Í notati, sum Løgmláráðið gjørdi í februar 1994,¹⁷ og notati,¹⁸ sum Sjúrður Rasmussen gjørdi fyri Landsstýrið í november sama ár, verður hesin spurningur viðgjørdur.

Danska Løgmláráðið staðfesti, at onki var ásett um hetta í heimastýrslógini ella viðmerkingunum til hennara, og at ivi var um eftirlitsskylduna hjá donskum myndugleikum, t.e. um tað er nógmikið, at danir tryggja sær, at heimastýrið ger reglur á teim økjum, sum rammulógin fevnir um, ella um stjórnin eisini hevur ábyrgd av innihaldinum í hesum reglum. Ongin niðurstøða varð gjørd, men mælt varð til, at tað antin í sjálvum rammulógunum ella í viðmerkingunum til tær varð ásett, hvør ábyrgdin hjá stjórnini er. Viðmerkjast skal, at notatið bert fevnir um rammulógir á sosiala økinum, men eg dugi ikki at síggja, at Løgmláráðið kundi komið til aðra niðurstøðu innan hini økini.

Notatið hjá Sjúrði Rasmussen er nógv víðari í vavi, og niðurstøða hansara um skyldur ríkisins í rammulógum, gjørdum við heimild í § 9 í heimastýrslógini, er hendan:

- at** rammulóg sbr. heimastýrslógini § 9 og løgtingslóg, skrivað út við heimild í rammulóg, kann broytast uttan samtykki heimastýrisins,
- at** ríkismyndugleikarnir hava rætt og skyldu á málsøki, sum er yvirtikið sbr. § 9 í heimastýrslógini, at ansa eftir, at heimastýrið heldur seg innan fyri teir settu karmarnar, men hava ongi tvingilsráð ímóti heimastýrinum í hesum sambandi. Heldur heimastýrið seg ikki innan fyri karmar lógarinnar, kann málsræðið verða afturtikið við ríkislóg, og heimildin løgd donskum myndugleikum,
- at** ríkismyndugleikarnir hava ongan eftirlitsrætt og -skyldu á málsøki, sum er yvirtikið sbr. § 2, men hava skyldu til at ansa eftir, at ikki verður farið út um hesar karmar.

Henda niðurstøða er – ikki óvæntað – í samsvari við greinina í grundlógarritinum frá 1999.

17 Bræv til Sosialmálaráðið frá Løgmláráðnum, j. nr. 1993-523-7, dagfest 24. februar 1994.

18 Notat, dagfest 7. november 1994.

Stuðulin úr danska ríkiskassanum til føroyska landskassan

Sum nevnt omanfyri, vóru tey 3 stóru útreiðslukrevjandi økini á lista A – almanna-, heilsu- og skúlamál - verandi felagsmál, eftir at heimastýrislógin varð sett í gildi við teirri fylgju, at lógarverkið og figgingin av hesum økjum varð verandi tann sama sum higartil. Hóast eitt øki er felagsmál, og lóggávan á økinum er dansk, er ikki víst, at ríkið skal gjalda. Dømi um hetta er Føroya Studentaskúli, sum varð settur á stovn í 1937. Málið var felagsmál til 1976, men ríkið hevur ongantíð veitt stuðul til skúlan.

Fyri at lýsa, hvussu gjaldsbýtið var millum statin og Føroyar eftir 1. apríl 1948, verður skipanin fyri omanfyri nevndu øki lýst við nøkrum dømum.

Innan almannamál var lóg nr. 104 frá 31. mars 1933 om aldersrente galdandi. Í hesi lóg var ásett, at kommunurnar rindaðu aldursrentuna, men fingtu 10/12 partar endurgoldnar frá amtinum ella statinum og kundu fáa forskot til útreiðslurnar. Nýggj lóg innan hetta økið kom longu í 1949. Hetta var lóg nr. 146 frá 31. mars 1949 om aldersrente, og varð útreiðslubýtið nú 50% til statin og 50% til heimastýrið.

Tá hetta mál var til viðgerðar á Løgtingi í mars 1949, sí notu 15, sást býtið millum heimastýrisflokkarnar, sum myndaðu Landsstýrið, og hinar flokkarnar skilliga. Meirilutin helt hetta vera eina ábót, meðan andstøðan helt, at málsøkið átti at verða yvirtikið, tí lógin var ikki í samsvari við føroysk viðurskipti.

Innan fólkaskúlan ella rættari fyri læraralønir, sum bæði tá og nú eru størsti parturin av útreiðslunum hjá skúlaverkinum, var lógarkunngerð nr. 251 frá 1939 om lønningsbestemmelse m.m. for lærere og lærerinder i folkeskolen på Færøerne galdandi, og var í § 8 ásett útreiðslubýtið millum kommunur og amt. Nýggj lóg kom eisini á hesum øki í 1949,¹⁹ og tá varð útreiðslubýtið til lön 50% til landið og 50% til statin. Tá hetta mál var til viðgerðar á tingi, gjørdu somu sjónarmið seg galdandi sum fyri ellisrentuna. Andstøðan gjørði egið uppskot

19 Lóg 199 frá 12. apríl 1949 om lønninger og pensioner for lærere ved folkeskolen på Færøerne.

um føroyska læraraløn og mælti til, at málið varð yvirtikið beinanvegin.²⁰

Fyri sjúkrahúsverkið var lóg nr. 76 frá 15. mars 1939 for Færøerne om sygehuse galdandi. Henda lóg var galdandi heilt fram til 1975, tá nýggj lóg kom í gildi, og umsitingin av sjúkrahúsverkinum varð flutt til heimastýrið. Viðmerkjast skal tó, at stuðulsskipanin í tíðarbílinum frá 1939 til 1975 fleiri ferðir varð broytt.

Fyri hesi 3 økini eru regluliga gjørdar broytingar og ábøtur, sum hava ført útreiðluhækkingar við sær fyri bæði statin, landskassan og í summum førum eisini kommunurnar.

Hetta verður tó gjørt á sama hátt sum frammanundan. Tað verður gjørt við danskari lóg vanliga nøkur ár eftir, at broyting er hend á økinum í Danmark. Tað er somuleiðis eitt eyðkenni fyri hesi økini, at galdandi dansk lóggáva ikki verður sett í gildi við kongligari fyriskipan, men at serlig ríkislóg verður gjørd fyri Føroyar.

Sum dømi um tað, sum júst er greitt frá, kann nevast lógin um fólkpensjón, sum varð sett í gildi 1. apríl 1959.

Danir fingur lóg um fólkatrygging ella fólkpensjón í 1956. Í tingsetuni 1957 legði Petur Mohr Dam, løgtingsmaður, uppskot fyri tingið um at seta hesa lóg í gildi fyri Føroyar við kongligari fyriskipan.²¹ Málið fall á tingi í apríl 1958.

Í 1958 var løgtingsval, og eftir valið varð nýggj samgonga skipað millum Javnaðarflokkin, Sambandsflokkin og Sjálvstýrisflokkin. Petur Mohr Dam varð løgmaður. Landsstýrið tók samráðingar upp við ríkistjórnina um málið, og úrslitið varð, at danska lógin ikki skuldi setast í gildi í Føroyum. Ístaðin varð ein serlig lóg um fólkpensjón í Føroyum samtykt og sett í gildi.²² Hesuferð var tað eitt samt Løgting, sum tók undir við málinum. Vert er tó at leggja til merkis, at ein minniluti í sosialu nevnd, Jóan Hendrik Joensen og Knút Wang, viðmerkti, at sosialmál áttu at verða yvirtikin sum sermál, men tað var nyttuleyst at tala um tað við táverandi meiriluta í tinginum.

Omanfyri eru bert nevnd dømi um stuðul til rakstur av teimum ymsu økjum. Sama sjónarmið ger seg galdandi, tá

20 Løgtingstíðindi 1948 løgtingsmál 49 síða 145 ff.

21 Løgtingsmál nr. 25 1957 síða 84 ff.

22 Løgtingstíðindi 1958 mál nr. 47 síða 222 ff.

tað snýr seg um íløgur til útbygging av felagsøkjum. Innan øll hesi øki og eisini fyri havnir, sum vóru felagsmál til umleið 1980, er vanliga ein stuðulsheimild í teim respektivu lógunum, men móttsett lógarkravinum um, at heimastýrið hevði rættar­krav til hesar útreiðslur, so var ásetingin um stuðul til íløgur vanliga orðað soleiðis, at hann var veittur eftir samráðing. Hesi mál hava ført til drúgvar og truplar samráðingar millum ríkispartarnar. Vent verður aftur til henda spurning undir tíðarskeiðnum 1980–87.

Heildarveitingin og § 9 yvirtøkur

Gongdin innan ríkið í 1970'unum

Í byrjanini av 1970-unum fóru røddir at tosa um at broyta tilskotsveitingina til Føroya, eins og at mál vórðu lögð út til heimastýrið at umsita. Hetta komst av, at danir so smátt byrjaðu at tosa um broytingar í tilskotsskipanini í byrjanini av sjeyttalinum, og orsøkin til, at hesar røddir gjørdust sterkari og sterkari, var helst tann, at tað í hesum árum vórðu gjørdar stórar broytingar í útreiðslubýtinum millum stat, amtskommunur og kommunur, og seinni at Grønland fekk heimastýri og blokkstuðul.

Í Føroyum var stuðulsskipanin ikki nakað, sum sá út til at mynda ta politisku dagsskránna. Hvørki í samgonguskjalinum millum Javnaðarflokkin, Sambandsflokkinn og Sjálvstýrisflokkinn í desember 1970 ella í samgonguskjalinum frá januar 1975 millum Javnaðarflokkin, Tjóðveldisflokkinn og Fólka­flokkinn varð nakað nevnt um hetta. Í álitinum um blokkin, álit 133/1986, varð tó ført fram av Sambandsflokkinum, at tað var Javnaðarflokkurin, sum hevði reist málið yvir fyri Jens Otto Krag, forsætismálaráðharra, og seinni Anker Jørgensen, forsætismálaráðharra. Sum greitt frá niðanfyri, vórðu § 9 yvirtøkunum framdar í hesum árunum.

Danski kommunalreformurin

Í 1966 kom álit frá nevnd, sum varð sett í 1958 at endurskoða donsku kommunallóggávuna.²³ Í álitinum varð skotið upp, at talið á kommunum varð minkað, at landið eisini varð skipað í

amtskommunur, og at nýggj lóg um kommunustýri varð gjørd. Ein fortreyt fyri at kunna gera hesar broytingar var sambært álitinum m.a henda: *Gennemførelsen af en kommunalreform vil i et vist omfang nødvendiggøre en omlægning af opgavefordelingen og byrdefordelingen mellem staten og kommunerne, og fastlæggelsen af en ny kommunestruktur, og en ny kommuneinddeling efter de angivne retningslinjer vil i det hele åbne nye perspektiver i arbejdet for tilrettelæggelsen af en mere hensigtsmæssig fordeling af opgaver og ansvar mellem stat og kommuner*.. „det har i det hele været kommissionens mål med den foreslåede store reform at skabe grundlag for en rationel kompetence- og byrdefordeling inden for den offentlige forvaltning, således at den demokratiske idé, som selve kommune-styret er udtryk for, får den bedst mulige grobund samtidig med, at landsinteresserne i samfundsudviklingen tilgodeses.²⁴

Í 1967 og 1968 varð lóggávan um samanlegging av kommunum og um kommunustýri samtykt í Fólkatínginum, og lógirnar fingi gildi frá 1. apríl 1970.²⁵ Samstundis varð lóg samtykt um blokkstuðul til kommunur og amtskommunur, og hol varð eisini sett á at fara undir at leggja øki, sum staturin higartil hevði havt ábyrgdina av, út til kommunurnar. Tað snúði seg serliga um almannaverkið, sjúkrahúsverkið og skúla-verkið.

Grønlandska heimastýrið

Í 1972 setti táverandi landsráðslimurin Jonathan Motzfeldt fram uppskot í Landsráðnum um at seta eina nevnd at kanna, hvussu ein heimastýrisskipan kundi setast í verk fyri Grønland. Í 1973 setti ráðharrin fyri Grønland eina heimastýrisnevnd, sum legði fram álit í februar 1975. Við stóði í hesum áliti varð ein donsk/grønlandsk heimastýriskommissión sett í oktober 1975 við Isi Foigel, professara, sum formanni, og nevndin kom við áliti sínum í apríl 1978.²⁶ Hetta álitið var grundarlagið undir grønlandsku heimastýrisskipanini, sum varð sett í gildi 1. mai 1979.²⁷

Hvat viðvíkur statsstuðli til Grønland var sjónarmiðið hjá

24 Betænkning 420 síða 20.

25 Lov nr. 225 frá 3. juni 1967 om revision af den kommunale inddeling, sí eisini lbk nr. 86 frá 24. mars 1969 og lóg nr. 223 frá 31. mai 1968 om kommunernes styrelse.

26 Betækning nr. 837/1978 hjemmestyre i Grønland 4 bind.

27 Lov nr. 577 frá 29. november 1978 om Grønlands Hjemmestyre.

nevndini, at sama høvuðsprinsip skuldi vera galdandi sum í føroysku heimastýrisskipanini, at lóggávuvald og játtanarmyndugleiki skuldu fylgjast. Staðfest varð, at grønlenski búskapurin ikki kundi fíggja verandi livistøði og støðið á almennum tænastrásum í Grønlandi, og at tað tí framhaldandi varð tørvur á stuðuli úr Danmark. Nevndin metti tó ikki, at hetta átti at verða ein forðing fyri øktum sjálvsavgerðarrætti og skeyt upp, at í sambandi við yvirtøku av málum, har sjálvsfígging ikki var gjørlig, skuldi staturin veita tilskot til heimastýrið. Støddin á statsstuðlinum skuldi ásetast við støði í teimum útreiðslum, sum økið higartil hevði kostað. Umsitingin av økinum varð lögð til heimastýrið við serligum donskum heimildarlógum, sum góvu heimastýrinum víðar heimildir at áseta reglur fyri økið og at umsita tað. Hesir tankar koma til sjóndar í § 5 í grønlensku heimastýrslógini, og har verður ásett, at statsstuðulin fyri hesi øki verður ásettur við lóg. Um nøkur sammeting kann gerast við føroysku lógina, so er greinin mest at sammeta við § 9 í føroysku heimastýrslógini, men hon er nógv meira konkret enn tann føroyska, og hon lýsir eisini tað, sum farið er fram á kommunala økinum í Danmark, t.e. útlekking og blokkstuðul frá statinum.

Gongdin í Føroyum í sjevtiárunum

§ 9 yvirtøkurnar

Sum nevnt omanfyri, varð undir viðgerðini av sosiallóggevuni í 1949 nevnt, at heimastýrið átti at umsitið málsøkið, men eftir hetta sær út til, at hesar røddir tagnaðu aftur, og farið varð ikki aftur at tosa um hetta fyrrenn í byrjanini av sjevtiárunum.

Orsøkin til, at hetta hendi tá, var einahelst tann, at tað eins og við fíggjarliga stuðlinum frá statinum til bæði Føroyar, Grønland og donsk amt og kommunur var uppi í tíðini at miðspjæða fyrisingina. At føroyingar ikki nýttu henda møguleika fyrr, var helst tí, at tað frá heimastýrisflokkunum varð mett ov kostnaðarmikið, og at umsitingin ikki var búgvin til slíka arbeiðsuppgávu, og frá sjálvstýrisflokkunum, at tað var ov lítið víðgongt.

Í januar 1971 legði Karin Kjølbro, lögtingskvinna, fram uppskot til samtyktar um at yvirtaka umsitingina av sosialmál-

unum.²⁸ Málið varð viðgjørt í sosialu nevnd, og mælti meirilutin – tað vóru umboðini hjá samgonguni, Javnaðarflokkurin, Sambandsflokkurin og Sjálvstýrisflokkurin – frá at samtykkja uppskotið. Meirilutin helt, at økið varð røkt til fulnar, sum var, og at føroyska umsitingin ikki megnaði hetta. Sostatt fall málið.

Skjótt fekk pípan tó eitt annað ljóð, tí í mars 1974 legði Landsstýrið fram uppskot til samtyktar um, at Landsstýrið skuldi yvirtaka fyrisitingina av sosialu málunum frá 1. apríl 1975, og at samráðast skuldi við danir um býtið av fyrisitingarkostnaðinum.²⁹ Landsstýrið var tað sama, sum sat, tá Karin Kjølbro legði sítt uppskot fram, og bar hetta mál boð um, at Javnaðarflokkurin og Sambandsflokkurin vóru við at fara frá hvørjum øðrum í slíkum málum, tí í álitinum mæltu umboðini hjá Javnaðarflokkinum saman við umboðunum hjá Fólkaflokkinum og Tjóðveldisflokkinum tinginum til at samtykkja málið, meðan umboðið hjá Sambandsflokkinum mælti frá at samtykkja tað. Málið varð samtykt við navnakalli, og 18 atkvøður vóru fyrri.

11. januar 1975 varð nýtt landsstýri valt, sum hevði fleiri yvirtøkur á skránni. Landsstýrismenninir eru frá vinstru Jacob Lindenskov, Finnbogi Ísakson, Demmus Hentze, Atli P. Dam, løgmaður, Petur Reinert og D.P. Danielsen.

28 Løgtingsmál nr. 17/1970.

29 Løgtingsmál nr. 80/1973.

Henda yvirtøkan snúði seg bert um yvirtøku av fyrisingini, t.e. at lóggávan og aðrar reglur framvegis vórðu ásettar av ríkisstýrinum. Árið eftir varð uppskot til samtyktar lagt fram um at mæla ríkisstýrinum til at leggja fyri Fólkingið uppskot um tær neyðugu broytingarnar í teim sosialu lógunum, sum vóru galdandi fyri Føroyar.³⁰ Umsitingin varð yvirtikin 1. apríl 1975, og Almanastovan sett á stovn.

Í januar 1975 varð nýggj samgonga skipað millum Javnaðarflokkinn, Tjóðveldisflokkinn og Fólkaflokkinn, og eitt mál hjá samgonguni var at menna fyrisingina til at kunna umsita bæði sermál og mál yvirtikin eftir § 9.

Somuleiðis varð nevnt, at tryggjast skuldi, at postmál, skúlamál og undirgrundarmál kundu verða umsitin av heima-stýrinum, men onki varð sagt um á hvønn hátt, t.e. um yvirtøka skuldi gerast eftir §§ 2, 3 ella 9. Tó varð í næsta reglubroti sagt, at postmál skuldu yvirtakast beinanvegin, og at samráð-ingar skuldu takast upp um yvirtøku av undirgrundini.³¹

Við hesum samgonguskjali komu yvirtøkur eftir § 9 fyri fyrstu ferð á politisku dagsskránni, í hvussu so er alment. Tá hevði heima-stýrið nær um 27 ár á baki. Eisini kann stað-festast, at allir 3 flokkarnir við hesum høvdu broytt kós. Javnaðarflokkurin var nú fúsur at tosa um yvirtøkur, meðan Fólkaflokkurin og serliga Tjóðveldisflokkurin nú tosaðu um yvirtøkur innan karmar heima-stýrislógarinnar.

Í 1976 varð Statshospitalið flutt frá ríkisstýrinum til heima-stýrið. Hetta var ikki eitt ynski frá føroyskari síðu, men ein avleiðing av, at hini statshospitalini í ríkinum vórðu flutt frá statinum til amtini, og at danir tí ynsktu at gera tað sama í Føroyum. Samstundis varð lagt fram uppskot til samtyktar um nýggja sjúkrahúslóg fyri Føroyar.³² Umsitingin av sjúkrahús-unum fór nú á sama hátt sum umsitingin av almannaverkinum yvir til heima-stýrið. Hvat Statshospitalinum viðvíkur var broytingin tó víðari, tí higartil hevði ríkiskassin galdið allar útreiðslurnar av tí. Sambært lógaruppskotinum vórðu rakstrar-útreiðslurnar skipaðar sum blokkstuðul, soleiðis at stuðulin frameftir varð ásettur á sama støði, sum hann var á í rakstrar-útreiðslunum fyri fíggarárið 1976/77, og varð hann síðani

30 Løgtingsmál nr. 20/1974.

31 Samgonguskjalið, sí heimasíðu Løgtingsins.

32 Løgtingsmál nr. 76/1975.

javnaður við broytingunum í donsku bruttofaktorinntøkuni. Hesin stuðul varð síðani drigin frá, áðrenn refusjónin upp á 50% av rakstrarútreiðslunum til sjúkrahúsini varð goldin. Viðvíkjandi íløgum ella útbygging vórðu stuðulsreglurnar tær somu sum fyri sjúkrahúsini, t.e. at statskassin hevði heimild at veita stuðul til útbygging av sjúkrahúsunum eftir samráðing við ríkisstýrið. Frammanundan vórðu hesar útreiðslur goldnar av ríkiskassanum.

Tá málið var til viðgerðar í 7 manna-nevndini, sum varð sett at viðgera málið, mælti ein minniluti, Pauli Ellefsen úr Sambandsflokkinum og Tórálvur Mohr Olsen og Poul Jacob Olsen úr Javnaðarflokkinum, til, at verandi skipan á íløgusíðuni varð varðveitt vísandi til, at tað ikki vóru føroyingar, sum høvdu ynskt hesa broyting. Leggjast kann tó til merkis, at Sambandsflokkurin, sum altíð seinni hevur sett seg upp ímóti blokkstuðuli, atkvøddi fyri blokkstuðuli til raksturin av Stats-hospitalinum. Málið varð samtykt við ymiskum broytingum, og eftir at vera viðgjørd í Fólkattinginum varð lógin sett í gildi 1. januar 1977, hvat Statshospitalinum viðvíkur 1. apríl 1977.³³

Í samgonguskjalinum frá 1975 varð sum nevnt avtalað, at skúlaverkið skuldi yvirtakast, og í apríl 1978 legði Landsstýrið fram uppskot til samtyktar um samskipan av skúlaumsitingini.³⁴ Sum tað framgongur av málinum, varð nevnd longu í 1970 sett at gera uppskot til samskipan av føroysku skúlafyrisitingini, sum var sera spjadd. Í 1975 varð farið undir samráðingar um yvirtøku av umsitingini av skúlaverkinum eftir § 9 í heimastýr-islógini, og ein føroysk-donsk embætismannanevnd varð sett í februar 1977 at fyrireika hetta. Nevndin gjørði ikki bert uppskot til, hvussu umsitingin kundi flytast frá ríkisumboðnum til heimastýrið, men gjørði eisini uppskot til ríkislógir, sum heimilaðu heimastýrinum at lóggeva og annars at áseta nærri reglur fyri økini innan karmarnar á ríkislógunum. Hesar ríkislógir eru tær, sum vit vanliga kalla rammulógirnar. Ríkis-stýrið hevði tó, áðrenn farið varð víðari við málinum, ynskt, at Løgtingið tók støðu til uppskotini, og tí vórðu tey lögð fyri Løgtingið. Uppskotini, talan er um, er uppskot til lóg um fólkaskúlan, um læraraútbúgving, um frítíðarundirvísing og

33 Lov nr. 621 af 22. desember 1976 om Færøernes Sygehusvæsen.

34 Løgtingsmál nr. 75/1977.

um vinnuskúlar. Harumframt skuldi lögtingslóg gerast um skúlafyrising, men hon var ikki klár at leggja fram enn. Landsstýrið bað eisini um heimild at halda áfram við samráðingunum um m.a. býtið av fyrisingarkostnaðinum. Málið varð beint í skúlanevndina, og umboðini hjá samgonguni tóku undir við uppskotinum, men mæltu til, at málið varð beint í millumtinganevnd til tess at fáa fleiri upplýsingar, serliga um fíggarligu viðurskiftini. Umboðið hjá Sambandsflokkinum tók ikki undir við málinum. Í mai 1978 legði Landsstýrið fram uppskot til lögtingslóg um skúlafyrising,³⁵ og í september legði millumtinganevndin fram álit,³⁶ har meirilutin mælti til at taka undir við uppskotinum, meðan umboðið hjá Sambandsflokkinum ikki tók undir við tí, men setti fram uppskot til samtyktar um at samskipa skúlafyrisingina, tó uttan at hon varð yvirtikin. Lögtingslógin um skúlafyrising varð sett í gildi í oktober 1978.³⁷ Rammulógirnar vórðu samtyktar á Fólkatíngi í oktober og lýstar sum ríkislógir.³⁸ Sama ár varð nýggi fólkaskúlalóg sett í gildi, sum hevði heimild í rammulóg fyri fólkaskúlan, sí notu 38.³⁹ Meira striltið gekst við at fáa reglurnar fyri hini økini í rættlag, men tað verður ikki viðgjørt her.

Samanumtikið kann sigast, at í 1979 hevði heimastýrið yvirtikið umsitingina av teimum tungu og útreiðslukrevjandi málunum á lista A í heimastýrslógini, og hvat skúlaverkinum viðvíkur eisini heimildina at áseta nærri reglur fyri økið innan karmarnar av danskari heimildarlóg.

Upp gjøgnum 80-ini vórðu fleiri smærri øki yvirtikin serliga innan primeru heilsutænastuna.

Stuðulin úr Danmark í sjeytiárunum

Hóast farið varð undir § 9 yvirkurnar miðskeiðis í 70-unum, vórðu ongi stig tikin at broyta stuðulsveitingina frá statinum til Føroya, eins og gjørt varð til danskar kommunur. Hesin spurningur var til viðgerðar í grønlandsku heimastýriskom-

35 Løgtingsmál nr. 78/1977.

36 Løgtingsmál nr. 61/1978.

37 Lögtingslóg nr. 58 frá 2. oktober 1978.

38 Lov nr. 51 for Færøerne om folkeskolen, lov nr. 52 for Færøerne om læreruddannelsen, lov nr. 53 for Færøerne om fritidsundervisning m.v. og lov nr. 54 for Færøerne om handelsskoler, tekniske skoler samt maskinmesterskoler. Allar frá 14. februar 1979.

39 Lögtingslóg nr. 21 frá 22. mars 1979.

missiúnini, men sum nevnt omanfyri, var onki nevnt um broyting á hesum øki í samgonguskjølunum frá 1970 og 1975. Við at tosa við politikarar, sum hava sitið í Landsstýrinum í teimum døgum, skilst tó, at spurningurin um ein stuðulsreform hevur verið umrøddur.

Í frágreiðingini hjá Ráðgevandi nevdini fyri Føroyar fyri 1975 varð statsstuðulin til Føroya umrøddur. M.a. varð ført fram, at verandi skipan var avoldað, at hon ikki samsvaraði við tilskotið til danskar kommunur, og tað tískil var tungt hjá donsku umsitingini at umsita stuðulin til Føroya eftir verandi skipan. Nevdin førði eisini fram, at tilskotsskipanin ikki átti at vera eitt kopi av skipanini, sum var galdandi fyri danskar kommunur, men at hon eisini átti at hava fyrilit fyri sárbara føroyska búskapinum. Hetta fyrilit kundi verða tikið á tann hátt, at tilskotið vaks, tá lágkonjunkturur var, og minkaði, tá hákonjunkturur var. Tað seinasta sjónarmiðið kom ikki fram aftur fyrrenn í Gørtzfrágreiðingini frá 1994. Eisini varð nevnt, at arbeiðið við at broyta stuðulsveitingina átti at verða liðugt innan 4 ár.

Nevndararbeiðið frá 1977-79

Í juni 1977 vendi Forsætismálaráðið sær gjøgnum ríkisumboðið til Landsstýrið um at seta eina dansk-føroyska nevnd at

Ráðgevandi nevdin hjá danska forsætisráðharranum við N.V. Skak-Nielsen, í brillum, á odda á veg inn í Fiskasøluna, sum var eitt av teimum støðunum, hon vanlig vitjaði á árligu føroyaferðum sínum.

endurskoða tilskotsskipanina til Føroya.⁴⁰ Í hjáløgðum skrivi frá Forsætismálaráðnum varð greitt frá uppgávuni hjá nevdini, men onki varð nevnt um, at tosað var við føroyskar myndugleikar um hetta frammanundan. Landsstýrið varð biðið um at tilnevna 2 limir í nevdina. Landsstýrið tilnevndi Johan Djurhuus og Einar Kallsberg, skrivstovustjórar.

Forsætismálaráðið setti nevdina 24. oktober 1977, og umframt føroysku limirnar vórðu N.V. Skak-Nielsen, ríkisstatistikari og formaður fyri ráðgevandi nevdini, Leif Groth, ríkisumboðsmaður, A. Rossen, ekspeditiónssekretær í Fíggjarmálaráðnum, og Lars Teit Hansen, fulltrúi í Forsætismálaráðnum, tilnevndir. Hesin síðsti var skrivari, og seinni virkaðu eisini Vøgg Løwe Nielsen og Anders Eldrup sum skrivarar.

Uppgávan hjá nevdini var hendan:

- „at undersøge behovet for en tilskudsreform, herunder påpege eventuelle mangler ved det nuværende system for overførsler af midler fra staten til Færøerne inden for de enkelte udgiftsområder
- at foreslå ændringer i tilskudssystemet og herunder overveje, hvorvidt generelle tilskud inden for de enkelte områder med fordel vil kunne erstatte det nuværende tilskudssystem, **idet det forudsættes, at der ikke sker væsentlige ændringer af statens totale udgifter til Færøerne og** (mín undirstriking)
- at overveje, hvorledes eventuelle tilskud vil kunne reguleres“

Nevndin kom við sínum áliti á heysti í 1979.⁴¹ Nevndin hevði í arbeiði sínum lagt dent á málsøkini á lista A, sum enn ikki vóru yvirtikin, og gjølliga varð greitt frá lógargrundarlagnum og umsitingini av hesum málsøkjum. Síðan varð spurningurin um tørvin á eini broyting og kritikkur av verandi skipan umrøddur. Niðurstøðan var henda:

„Det nuværende tilskudssystem forekommer derfor på en del punkter at være ubensigtsmæssigt:

40 FL j. nr. 450-1¹ bræv dagfest 10. juni 1977 frá ríkisumboðnum til landsstýrið + skjal.

41 Betænkning nr. 881 frá 1979.

*da der i en række tilfælde ikke er sammenfald mellem den disponerende og den økonomisk ansvarlige myndighed, da tilskudssystemets udformning i visse tilfælde medfører en risiko for utilsigtet og ubensigtsmæssig substitution mellem beslægtede udgiftsområder, og da systemet er administrativt besværligt på grund af et stort antal tilskudsordninger, som tilmed i vidt omfang er forskellige.*⁴²

Í 4. kapitli gjørdi nevndin sína tilráðing um broyting í tilskotinum. Høvuðsboðskapurin í tilráðingini var, at:

- skipanin fyri tey smáu ikki yvirtiknu økini skuldi verða tann sama sum higartil. Hesi vóru flogvøllurin, tann ikki yvirtikni parturin av post- og telegrafi, DMI, „farvandsvæsenet“, kirkjan, lögreglan og DGU. Av hesum vóru nøkur B mál,
- refusjónsskipanin til sosialar pensjónir varð varðveitt vísandi til, at veitingin var grundað á ríkislógir,
- til sosial-, sjúkrahús- og undirvísingarverk annars skuldi 25% refusjón verða veitt, hetta fyri at sleppa undan, at verandi høgu refusjónssatsir skuldu føra til fíggjarliga óforsvarliga nýtslu av tilfeinginum,
- at refusjón ikki longur skuldi veitast til íløgur.

Tann upphædd, sum staturin spardi við hesi umlegging, skuldi veitast Føroyum sum heildarveiting.

Síðan varð javningin av heildarveitingini viðgjørd. Aftur her varð fyrst víst til, hvussu stuðulin til danskar kommunur varð javnaður. Hetta varð gjørt á tann hátt, at tilskotið varð javnað við støði í framrokningum av lønar- og príshækkingum innan tað almenna.

Støði varð tikið í kommissoriinum hjá nevndini, sum ásetti málið at verða: „*at der ikke sker væsentlige ændringer af statens totale udgifter til Færøerne*“, og ymiskar skipanir vórðu nevndar, sum allar vórðu vrakaðar, tí tað taltifar, sum kravdist fyri at brúka hesar skipanir, ikki var tøkt í Føroyum. Nevndin mælti tí til, at tilskotið varð javnað eftir sama leisti, sum var galdandi fyri blokkstuðulin til donsku kommunurnar, tó soleiðis at tað

eisini varð móguleiki fyri samráðingum um tilskotið, um lønar- og prísgongdin í Føroyum víkti nógv frá donsku gongdini. Somuleiðis varð mett, at móguleiki átti at vera fyri endursamráðingum, um ynski varð sett fram um broyting av teimum økjum, tilskot skuldi veitast til. Her varð helst hugsað um yvirtøkur eftir § 2 ella 3, ella um tørvurin hjá Føroyum varð størri, ella danski móguleikin fyri at veita stuðul broyttist.

Samnumtikið kann sigast, at uppskotið var rættiliga afturhaldandi, tá tosað verður um heildarveiting. Av samlaðu veitingunum til Føroya um tað mundið varð mælt til heildarveiting fyri 116,2 mió. kr., 25% refusjón fyri 60,5 mió. kr., 50% refusjón fyri 60,2 mió. kr. og 100% refusjón fyri 16,3 mió. kr. Sostatt var virðið á tilmælda blokkstuðlinum umleið 45% av samlaða danska stuðlinum til málsøkini á lista A. Uppskotið til broyting var ikki víðgongt, serliga tá hugsað verður um blokkstuðulin til ávikavist danskar kommunur og til tað júst stovnsetta grønlandska heimastýrið.

Tíðin frá 1979 og 1985

Eftir løgtingsvalið í november 1978 helt sama samgongan fram, og Landsstýrið varð valt 11. januar 1979. Hóast nevndin, sum sett var at endurskoða tilskotsskipanina, tá hevði arbeiðt í meira enn 1 ár, varð onki sagt um nýggja tilskotsskipan í samgonguskjalinum. Sagt varð bert: „*at í øllum politikki landsstýrisins verður strembað í móti menning tjóðskaparliga, sosialt, fyrisitingarliga, mentanarliga og á annan hátt.*“

Samgongan slitnaði á heysti í 1980, og løgtingsval var í november sama ár. 5. januar 1981 varð nýggj samgonga skipað millum Sambandsflokkin, Fólkaflokkin og Sjálvstýrisflokkin.

Í samgonguskjalinum varð í partinum, sum hevði heitið fyrisitingarmál, m.a. sagt: „*Um ríkisveitingin verður umskipað, verður umsitingin gjørd før fyri at taka í móti hesum broytingum.... Samráðingar verða ferdar við donsku stjórnina um at gera undirgrund Føroya og havbotnin til føroyskt sermál.*“ Sum tað sæst á ymiska orðalagnum, vóru broytingarnar í ríkisveitingini ikki nakað, sum Landsstýrið ætlaði at hava nakran virknan leiklut í, hóast hetta var ætlanin í málinum um undirgrundina.

Tað, at danska stjórnin framvegis hevði ynski um at gera broytingar í stuðlinum til Føroya, og at Landsstýrið ikki ynskti

at gera hetta, kom týðiliga til sjóndar á fundum partanna millum.

Løgmaður hevði fund við forsætismálaráðharran í Keypmannahavn í mars 1981. Á hesum fundi varð tilskotsskipanin umrødd, og løgmaður førði fram, at nevndaruppskotið enn var ov lítið umhugsað í Føroyum.⁴³

Í august 1981 var Anker Jørgensen á vitjan í Føroyum, og hann hevði fund við Landsstýrið 22. august.⁴⁴ Fundurin var av kunnandi slag, og m.a. vóru álitid frá 1979 um broytingar í ríkisstuðlinum og studningur til havnaætlanina 1978/79–1983/84 til umrøðu.

Løgmaður førði fram, at hvørki hetta ella undanfarna landsstýrið høvdu realitetsviðgjørt álitid, men hann skilti, at ríkisstýrið metti álitid sum byrjanarstöði undir samráðingum. Tað at gera ríkisveitingina einfaldari og meira praktiska var ikki nakar politiskur trupulleiki hjá Landsstýrinum, men tað var ein broyting í prinsipiella grundarlagnum. Hann grundaði hetta sjónarmið á henda hátt: „*Føroyar kunnu ikki í spurninginum um blokkstudning sammetast við danskar kommunur, tær kunnu betur enn vit, id einki lata til statskassan, taka ímóti einum blokkstudningi, samstundis sum tær fasthalda kommunala sjálvstýrið, **men prinsippið í heimastýrslógini er, at hann, id rindar, ræður*** (mín undirstriking). Løgmaður segði tó eisini, at Landsstýrið ætlaði at seta nevnd við umboðum úr samgonguni at gjøgnumganga álitid til tess at royna at finna fram til eina felags niðurstøðu, sum kundi verða grundarlag undir samráðingum um málið.

Forsætismálaráðharrin førði fram, at hann ynskti, at tær broytingar, sum nevndin skeyt upp, vórðu framdar, men hann viðurkendi, at hetta var ein samráðingarspurningur. Hann helt, at ein blokkstuðulsskipan fór at geva føroyingum størri avgerðarrætt. Løgmaður segði, at føroyingar vildu gjalda, har teir valda, og júst sjónarmiðið um størri sjálvsavgerðarrætt var tann politiski trupulleikin.

Málið varð á fundinum samantvinnað við spurningin um havnastudning, tí Landsstýrið ynskti at fáa studning til havnaætlanirnar eftir sama leisti sum higartil, meðan danskir myndugleikar heldur vildu leggja hetta í ein heildarstuðul.

43 Nevnt í uppriti dagfest 18. august 1981.

44 Frágreiðing frá fundi j.nr. 450-1. Referentur Johan Djurhuus, skrivstovustjóri.

Samanumtikið kann sigast, at danir vildu broyta stuðulsskipanina, m.a. so at stuðul til íløgur varð lagdur í blokk, sum ført hevði verið fram í nevndarálitinum. Teir førdu síni sjónarmið fram yvir fyri føroyingum við at siga, at hetta gav størri sjálvsavgerðarrætt, men henda sjálvsavgerðarrætt ynskti Landsstýrið ikki, tí sum ført varð fram, har sum føroyingar valda, skulu teir eisini gjalda.

Eitt annað sjónarmið, sum ikki kom til sjóndar í fundarfrásøgnunum, men sum eg havi hoyrt við at tosa við fólk, sum arbeiddu í umsitingini í teimum døgum, var, at lögmaður bar ótta fyri, at um stuðulin til Føroya varð lagdur í blokk, og um hann varð settur á serliga konto á donsku fíggarlógini, so gjørdist hann sjónligari fyri danir og kundi tí koma at standa fyri skotum. Seinni má ásannast, at hetta sjónarmið var rætt.

Landsstýrið viðgjørði málið á fundi 10. september 1981, og har varð avgjørt at seta eina nevnd at viðgera málið og fyrireika samráðingar við ríkisstjórnina. Í nevndina vórðu valdir landsstýrismenninir Tórbjørn Poulsen, Eilif Samuelson og Páll Wang og lögtingsmenninir Edmund í Garði, Hilmar Kass og Agnar Nielsen.

28. januar 1982 var fundur í Forsætismálaráðnum um somu evni. Á hesum fundi⁴⁵ kom støðan hjá ávikavist Landsstýrinum og donsku myndugleikunum týðiliga til sjóndar.

Landsstýrið var nú vorðið samt um, at stuðulin til havnabygging kundi fara í blokk, men onki annað. Danska stjórnin vildi hinvegin hava broyting í stuðulsskipanini sum heild, áðrenn tilsøgn varð givin um stuðul til havnaútbygging. Stjórnin segði seg tó ikki vilja kroysta nakað niður yvir høvdið á føroyingum.

Eftir hetta sær ikki út til, at Landsstýrið og stjórnin gjørdur meira við málið. Í Danmark var stjórnarskipti í 1982. Javnaðarstjórnin fór frá, og Poul Schlüter varð leiðari fyri nýggjari, borgarligari stjórn, sum við skiftandi luttøku varð sitandi við stjórnarvaldinum í meira enn 10 ár. Nýggja stjórnin hevði somu støðu til blokkstuðulsmálið sum tann undanfarna.

Hetta kom til sjóndar, tá Óli Breckmann, fólkatingmaður, í mars 1984 setti fram ein sonevndan § 20-spurning til forsætis-

málaráðharran, har hann spurdi um støðu stjórnarinnar til umskipan av tilskotinum til Føroya.⁴⁶

Forsætismálaráðharrin svaraði, at stjórnin tók undir við teirri broyting, sum var skotin upp í álit nr. 881 frá serligu nevndini, men at stjórnin virði galdandi mannagongd, sum var, at broytingar í viðurskiftum Danmarkar og Føroya millum vórðu gjørdar eftir samráðingar millum stjórnina og heima-stýrið. Hetta svarið má metast at vera prógv fyri, at tað var í Føroyum, at semja ikki fekst um málið, og hetta kom eisini til sjóndar í tveimum uppskotum til samtyktar frá Tjóðveldis-flokkinum í sama valskeiði.

Tjóðveldisflokkurin legði í november 1981 fram uppskot til samtyktar um, at Løgtingið setti niður 7-mannanevnd at gera nýskipan í fíggjarviðurskiftunum Føroya og Danmarkar millum, soleiðis at donsku veitingarnar minkaðu, so hvørt sum ræði Løgtingsins og Landsstýrisins yvir føroyskum viðurskiftum vaks.⁴⁷ Í viðmerkingunum til uppskotið varð álitid frá 1979 gjøgnumgingið. Síðan vórðu fíggjarviðurskiftini Føroya og Danmarkar millum gjøgnumgingin, og niðurstøðan var, at danski ríkisstuðulin ikki var Føroyum at frama. Tí varð mælt frá at fara undir samráðingar um broyting í tilskotsveitingini til Føroya, men heldur fara undir at taka stuðulin av, og flyta málsøkini undir føroyskt vald.

Málið varð beint til viðgerðar í Fíggjarnevndini, sum legði fram álit 1. desember 1981. Meirilutin í nevndini – tað vóru umboðini fyri samgonguflokkarnar - setti onki uppskot fram. Umboð Tjóðveldisflokksins, Ove Mikkelsen, mælti ikki óvantað til at samtykkja uppskotið, meðan ein annar minniluti, Atli P. Dam, setti fram uppskot um at seta 7-manna millumtinganevnd at gera uppskot viðvíkjandi ætlaðu samráðingunum við stjórnina um nýskipanir í fíggjarviðurskiftum Føroya og Danmarkar millum, sum nevndin skuldi luttaka í. Ein triði minniluti, Adolf V. Hansen, setti fram uppskot um at áleggja Landsstýrinum at bera so í bandi, at Føroyar gjørdust fíggjarliga sjálvbjargnar. Bert hetta seinasta uppskotið varð samtykt.

Í februar 1984 legði Erlendur Patursson aftur fram líknandi uppskot.⁴⁸ Í hesum uppskoti til samtyktar varð mælt til at seta

46 Sp. nr. 199 til statsministeren af Breckmann, svarað 8. mars 1984.

47 Løgtingsmál nr. 56/1981.

48 Løgtingsmál nr. 52/1984.

niður 6-mannanevnd, ein lim úr hvørjum tingflokki, hvørs uppgáva skuldi vera at gera uppskot um nýskipan í fíggjarviðurskiftunum Føroya og Danmarkar millum, soleiðis at tær mongu donsku fíggjarveitingarnar vórðu býttar um við eina heildarveiting, ið síðani skuldu minka, so hvørt sum ræði Løgtingsins og Landsstýrisins yvir føroyskum viðurskiftum vaks. Munurin á hesum uppskotinum og uppskotinum frá 1981 var, at nú varð heildarveitingin tikin við sum eitt stig á leiðini. Málið varð aftur hesuferð viðgjørt í Fíggjarnevndini, har bert limirnir hjá Tjóðveldisflokkinum og Fiskivinnuflokkinum tóku undir við uppskotinum. Áhugavert var tó, at tá málið kom til 2. viðgerð 11. apríl 1984, varð atkvøtt við navnakalli, og tá atkvøddi Jógvan Sundstein, sum var lögtingsformaður og partur av sitandi samgongu, fyri uppskotinum. Bert limirnir hjá Sambandsflokkinum atkvøddu ímóti.

Samanumtikið kann sigast um hetta tíðarskeiðið, at danir ynsktu at broyta stuðulsskipanina til Føroya fyri at fáa hana at sampakka betur við skipanina til danskar kommunur, donsk amt og grønlenska heimastýrið. Danir royndu at selja skipanina við at vísa til, at Føroyar á henda hátt fingur størri sjálvræði, hóast teir ikki hildu hesa leiðina ganga fram móti fullveldi ella meira sjálvstýri til Føroyar. Hetta sæst, um samanborið verður við støðu teirra til málið um undirgrundina, sum samráðingar um sama munið vóru byrjaðar um. Støðan hjá føroyingum ella serliga støðan hjá Sambandsflokkinum var, at teir bóru ótta fyri, at ein heildarveiting fór at gera tilknýtið til ríkið veikari og tí kundi bera á eina leið móti meira sjálvstýri. Hetta var ein leið, sum flokkurin ikki vildi ganga.

Samráðingar um heildarveitingarskipan 1985-1987

Eftir lögtingsvalið í 1984 varð samgonga gjørd millum Javnaðarflokkin, Tjóðveldisflokkin, Sjálvstýrisflokkin og Kristiliga Fólkaflokkin. Í samgonguskjalinum varð onki sagt um stuðulsskipanina úr Danmark ella um yvirtøkur sambært heimastýrslógini, men semja má hava verið í samgonguni um at gera ávísar broytingar í stuðulsskipanini, tí 8. november 1985 kom „Redegørelse fra arbejdsgruppen vedrørende ændring af tilskudssystemet for Færøerne“.⁴⁹ Sambært hesi frágreiðing

hevði Landsstýrið yvir fyri stjórnini sett fram ynski um, at samráðingar um umskipan av tilskotsskipanini til Føroya vórðu tiknar upp á heysti 1985. Somuleiðis ynskti Landsstýrið at yvirtaka umsitingina av Læraraskúlanum og Fiskirannsóknarstovuni (í frágreiðingini stendur Fiskerilaboratoriet, men í 1985 man hetta bert fata um sera lítlan part av virkseminum), og at samráðingar vórðu um yvirtøku av skipaeftirlitinum og møguliga eisini kirkjuni.

Við støði í hesum ynski setti forsætismálaráðharrin í juli 1985 ein arbejðsbólk við umboðum úr Forsætismálaráðnum, Fíggjarmálaráðnum, Sosialmálaráðnum, Innanríkismálaráðnum og Undirvísingarmálaráðnum at gera eitt dagført tilmæli til stjórnina um tilskotsskipanina til Føroya. Tilmælið skuldi vera grundarlag hjá stjórnini í samráðingum við Føroyar um nýggja tilskotsskipan.

Formaður í arbejðsbólkinum varð aftur N.V. Skak-Nielsen. Sum vera man, varð støði tikið í álitinum frá 1979, og grundgevingarnar í hesum áliti vórðu endurtiknar. Harumframt varð lagt aftrat, at refusjónsskipanin í fleiri førum gav dupultan dekning, við tað at innflutningstollur varð goldin av nógvum av veitingunum. Somuleiðis varð eisini gjørt vart við, at lønir framvegis vórðu prístalsviðgjørðar í Føroyum. Eisini varð víst til, at verandi skipan førði við sær trupulleikar í mun til tær broytingarnar, sum í 1983 vórðu gjørðar í statsligu budget- og játtanarskipanini. Tey einstøku økini vórðu síðani umrødd, og at enda varð tilmæli gjørt um nýggja tilskotsskipan.

Í mun til tilmælið í 1979 varð refusjónsskipanin sambært nýggja uppskotinum bert varðveitt í einum parti av sosiala økinum, og har varð refusjónin í fleiri førum minkað til 25%. Tað, sum var út yvir hesu prosentini, varð lagt í blokkin. Galdandi refusjónsskipan upp á 50% fyri útreiðslur til fólkapensjón varð varðveidd.

Viðvíkjandi javning av blokkinum varð mælt til, at hesin varð javnaður á sama hátt, sum budgetreformurin í Danmark legði upp til. Tað varð nú gjørt í leypandi prísnum, og tí skuldi hædd takast fyri inflasjónsgongdini í sambandi við fíggjarætlanina. Samstundis skuldi møguleikin fyri endursamráðing varðveitast.

5. februar 1986 setti Landsstýrið ein arbejðsbólk at kanna tær frágreiðingar, sum vóru gjørðar í málinum um tilskot frá

Danmark til Føroya. Í arbeiðsbólkinum sótu: Klaus Hermann, almannastjóri, J.A. Sørensen, sjúkrahússtjóri, Niels á Velbastað, fulltrúi á Landsskúlafyrisingini, Heri Mohr, roknskaparstjóri á Føroya Gjaldstovu, Sigurd Poulsen, deildarleiðari á Hagdeildini, og Johan Djurhuus, skrivstovustjóri. Johan Djurhuus var formaður í bólkinum, og Sigurd Poulsen var skrivari.

Arbeiðsbólkurin kannaði serliga hesi viðurskipti:

1. Vóru prosentini í verandi endurgjaldsskipan og møgulig krónutøl bein.
2. Høvdu vit eftirsleip á ávísum økjum.
3. Høvdu stovnarnir viðmerkingar til frágreiðingarnar.
4. Hevði ein møgulig nýskipan útreiðslur við sær til eyka fyrising.
5. Var neyðugt við nýggjari lóggávu hjá okkum.

Niðurstøðan hjá bólkinum, sum hevði havt 7 fundir, var:

- at tøluni í donsku frágreiðingunum vóru røtt.
- at grundgevast kundi fyri, at tað hevði bæði verið menningar-, íløgu- og rakstrar eftirsleip.
- at nýggja skipanin fór at økja fyrisingarkostnaðin.

Nógv varð gjørt burtur úr eftirsleipinum bæði innan veitingar (t.e. pensjónir), rakstur og íløgur. Á talvuni niðanfyri sæst, hvat mett varð, at tað sonevnda eftirsleipið átti at hækka stuðulin til, og hvørjar íløgur tørvur var á og danski parturin av teimum.

Í talvuni sæst eisini, hvørjar rakstrarligar avleiðingar tær neyðugu íløgurnar fóru at bera við sær saman við meirjáttan til verandi rakstur. Sum sæst niðanfyri, varð frá føroyskari síðu mett, at tørvur var á stórum útbyggingum, og at veitingar og rakstur innan almannaøkið og partvís skúlaøkið kravdu ábøtur.

<i>Útreiðslur í 1000 kr.</i>	<i>Samlað útreiðsla</i>	<i>Ríkisins partur</i>
Almannamál veitingar . .	24.856	11.888
Almannamál íløgur	7.000	7.000
Almannamál rakstur	86.900	46.400
Heilsumál íløgur 1)	108.800/54.400	54.400/126.800
Skúlaverkið íløgur 2) . . .	67.000	Upp til 67.000
Skúlaverkið rakstur	48.400	mett 50%

1) Í uppritinum eru 3 alternativ til útbyggingar á teim 3

sjúkrahúsunum. Her eru tað dýrasta og tað bíligasta alternativtíkin við.

- 2) Øll íløgán var á vinnuskúlaøkinum, har staturin veitti upp til 100%.

Fyrsti samráðingarfundurin millum heimastýrið og donsku stjórnina var í Keypmannahavn 18. mars 1986.⁵⁰ Báðir partar vóru væl mannaðir. Á odda fyri danir sat Poul Schlüter saman við Peter Wiese, departementsstjóra, Niels Bentsen, ríkisumboðsmanni, og eini røð av embætismonnum. Atli P. Dam, lögmaður, sat á odda føroysku megin saman við landsstýrismonnum Jóngerð Purkhús, Niels Paula Danielsen og Jógvan Durhuus. Harumframt luttóku Jacob Lindenskov, lögtingsformaður, og lögtingsmenninir Hergeir Nielsen, Tordur Niclasen og Hilmar Kass. Einasti embætismaður, sum var við, var Sigurd Poulsen, deildarleiðari á Hagdeildini.

Danir førdu fram, at teir hildu, at frágreiðingin frá donsku embætisemannanevndini frá november 1985 var eitt gott grundarlag fyri samráðingum. Landsstýrið var samt í hesum sjónarmiði, men førði fram, at tað avgerandi fyri støðu Landsstýrisins var, hvussu teir einstøku partarnir vórðu formaðir í endaliga uppskotinum.

Landsstýrið ynskti, at hesi mál vórðu viðgjörd:

1. Eftirsleip.
2. Mál fyri framtíðar útbygging og framtíðar tørvi.
3. Øktar fyrisingarútreiðslur í sambandi við yvirtøku av blokkstuðulsøkjum.
4. Bindingar til donsku rammujáttanarskipanina, sum var í fullkomiligum ósamsvari við verandi refusjónsskipan.

Forsætismálaráðharrin svaraði, at danska stjórnin var ikki sinnað at økja um donsku luttøkuna í fíggingini av virkseminum í Føroyum, m.a. tí at nýtslumøguleikarnir hjá føroyingum vóru betri enn teir hjá dønum. Spurningurin um eftirsleip varð ikki avvístur, men stjórnin helt fast um rammujáttanaruppskotið.

Tað, sum semja varð um á fundinum, var, at Peter Wiese, departementsstjóri í Forsætismálaráðnum, skuldi fyriskipa og samskipa fundir á teimum einstøku ráðharraøkjunum frameftir.

50 Frágreiðing frá fundinum, skrivað av Sigurdi Poulsen j.r.450.

Føroyska samráðingarnevndin til samráðingar um blokkstuðulsskipan 8. desember 1986. Frá vinstru síggjast Jacob Lindenskov, Jógvan Durhuus, Jóngerð Purkhús, Niels á Velbastað, Atli P. Dam, Sigurð Poulsen, Hilmar Kass, Niels Pauli Danielsen, Klaus Hermann og Johan Djurhuus.

Føroyingar ynsktu at samráðingarnar skuldu verða lidnar í 1986.

Fundir vóru innan tey einstøku økini gjøgnum árið, t.d. var fundur á politiskum stigi 29. mai í Undirvísingarmálaráðnum um undirvísingarmál.⁵¹

Í november 1986 vóru samráðingarnar komnar so mikið langt, at samskiparin í Forsætismálaráðnum, Søren Skafté, ráðharraskrivari, gjørdi upplegg til fund, sum var avtalaður at verða 8. desember 1986.⁵² Í notatinum varð status gjørt yvir tað, sum var hent, og tøluni vóru broytt nakað í mun til tað, sum var við í notatinum frá november 1985.

Viðvíkjandi føroysku ynskjunum um at fáa meira í blokkin vegna eftirsleip, vórðu hesi í flestu førum víst aftur av dønum. Víst varð til, at danir ikki hildu, at føroyski standardurin var verri enn tann danski. Danir viðurkendu tó, at við at nýta budgettøl fyri 1986 sum grundarlag komu nakrir misjavnar í, sum teir vildu taka hædd fyri í útrokningini av blokkinum.

Innan almannaekið varð víst aftur, at eftirsleipið var so stórt, sum ført fram frá føroyskari síðu, men eitt eftirsleip fyri

51 Frágreiðing frá fundinum Fl. j.nr. 450-1 akt 15.

52 Notat, dagfest 24. november 1986, vedr. ændring af tilskudssystemet for Færøerne.

7 mió. kr. til íløgur innan serforsorgina varð góðkent, og mælt varð til, at árligi blokkurin hækkaði 1 mió. kr. til hetta økið.

Øll føroysku ynskini viðvíkjandi heilsuverkinum vórðu víst aftur. Viðvíkjandi javningum annars innan teir partar av almannaøkinum, sum framvegis fingur refusjón, t.e. pensjónirnar, varð sagt, at hetta kundi gerast við samsvarandi sparingum á refusjóns- og/ella blokkstuðulsøkinum.

Á undirvísingarøkinum varð ein hækking í blokkinum upp á 9,4 mió. kr. góðkend, grundað á hækkingar í lønum og øktari tímanýtslu í fólkaskúlanum. Øll ynski um stuðul til íløgur vórðu avvíst.

Viðvíkjandi ynski um stuðul til framtíðareftirlønir varð hetta avvíst vísandi til, at serligar samráðingar vóru um hetta millum Landsstýrið og Fíggjarmálaráðið.

Niðurstøðan hjá dønnum innan fundin var henda:

Viðvíkjandi danskari fíggjarlógarviðgerð av upphæddini varð met, at tað skilabesta hevði verið, um søkt varð um pening til blokkin samlað á einari grein á fíggjarlógini, møguliga við viðmerking um, hvat peningurin varð nýttur til. Men samtundis varð víst á, at føroyingar lögdu dent á at varðveita tilknýtið til einstøku ráðharraøkini. Sagt varð: „*Tilskudsreformen er kontroversiel på Færøerne – på den ene side er der i Sambandspartiet og dele af Sosialdemokratiet frygt for, at bloktilskud vil indebære en begyndende opløsning af rigsfællesskabet. Republikanerne og Folkeflokket er på den anden side stærke tilhængere af bloktilskud og maksimal selvbestemmelse til Færøerne. Disse forhold tilsiger, at bloktilskuddene opretholdes på de respektive ministerområder, men ensartet reguleret og udbetalt som et samlet tilskud til den færøske landskasse, som hjemmestyrets myndigheder frit kan disponere over under iagttagelse af de regler, som aftales på de enkelte områder. Med denne løsning vil såvel de forskellige færøske intresser som rigsmyndighedernes interesse i en tilskudsreform blive tilgodeset*“.

Síðan varð regulering av blokkinum og neyðug broyting í lóggávu orsakað av umskipanini viðgjørd.

Eg havi ikki í skjalagoymslunum í Landsstýrinum funnið frágreiðing frá fundinum 8. desember 1986 og heldur ikki frá fundinum 9. mars 1987, tá endaliga avtalan um nýggja stuðuls-skipan varð undirskrivað.

Blokksuðulssavtalan

Avtalan um blokkin varð undirskrivað í Keypmannahavn 9. mars 1987 av Poul Schlüter, forsætismálaráðharra og Atla P. Dam, løgmanni. Innihaldið í avtaluni var uppbygging millum blokk og refusjónir, so sum skotið varð upp av dønum í 1985, og sum greitt er frá omanfyri.

1. Føroyska sendinevndin fekk hækkað blokkin 34 mió. kr., og upphæddin varð síðan javnað til 1987-prísir. Blokkurin varð javnaður við miðal reguleringsprosentinum á statsbudgettinum, og harumframt var móguleiki fyri endursamráðingum, um fortreytirnar fyri blokkinum vórðu munandi broyttar.
2. Eitt hjartamál hjá føroyingum var at fáa danir at gjalda sín part av íløgnum innan heilsu-, almanna- og skúlaverkið. Hetta vann ikki frama, hóast føroyingar søgdu seg fara undir hesar útbyggingar. Semja varð um, at danir vildu samráðast við Landsstýrið um, í hvønn mun staturin vildi geva tilskot til hetta. Staðfestast kann, at hóast fleiri av hesum útbyggingum eru gjørdar, hava hesar samráðingar ikki verið, og meiri er ikki latið frá danskari síðu til hesi endamál.
3. Blokkurin skuldi gjaldast mánaðarliga frammanundan við 1/12 hvørja ferð.
4. Føroyingar høvdu innan karmarnar av galdandi lóggávu fullan ræðisrætt á blokkinum, t.e. at hóast blokkurin varð goldin av teimum einstøku ráðharraøkjunum í Danmark, so stóð tað føroysku myndugleikunum frítt fyri at brúka meira á summum økjum og minni á øðrum, treytað av, at hetta hendi innan ásettu lógarkarmarnar.
5. Upphæddin, sum nýtt varð til Ríkissjúkrahúsið, eins og tað, sum nýttast skuldi til framtíðar eftirlønir, varð ásett seinni.
6. Innan refusjónsøkið varð avtalað at javna pensjónirnar innan fyri ein karm upp á 6 mió. kr. árliga fyri at tryggja somu disponiblu inntøku til pensjónsmóttakarar í Føroyum sum í Danmark. Somuleiðis vórðu 2,5 mió. kr. latnar til longda barnsburðarhvíld. Kompenserandi sparingar skuldu gerast fyri 5,5 mió. kr.
7. Um Landsstýrið í framtíðini ynskti at hækka satsirnar innan

tey øki, sum fingur 25% og 50% refusjón, so kundi hetta gerast antin við at gera samsvarandi sparingar, at minka blokkin, ella við at heimastýrið rindaði tað, tað kostaði. Við hesum kundi staðfestast, at danir innan sosiala økið, sum fyri ein stóran part tá varð umsitið eftir ríkislóggávu, ikki uttan víðari vildu luttaka í fíggingini av hesum.

8. Um eitt málsøki varð yvirtikið sum sermál hevði heima-stýrið ábyrgdina av fíggingini, og samráðingar skuldu verða við statin um, í hvussu stóran mun blokkin skuldi minkast. Dømi um hetta hava vit júst sæð, nú skúlaverkið og partar av almannaverkinum eru yvirtikin.⁵³

Skipanin fekk gildi frá 1. januar 1988.

Avtalan um útreiðslur til upphald á Ríkissjúkrahúsinum varð fingin upp á pláss, eins og avtala varð gjørd um eftirlønir á heysti 1987. Upphæddin til hetta seinna var 15,8 mió. kr. Útreiðslurnar til eftirlønir eru mótsett hinum útreiðslunum í blokkinum ikki grundaðar á verandi útreiðslur, men á eina meting av framtíðar útreiðslum hjá statinum til eftirlønir hjá statstænastumonnum og øðrum við tænstumannalíknandi eftirlønnum, sum Landsstýrið yvirtók í sambandi við serforsorg og skúlaverk. Samlaða talið av fólki var umleið 800.

Blokkstuðulsavtalan varð lögð fyri tingið í apríl 1986.⁵⁴ Málið varð samtykt við atkvøðunum hjá samgonguflokkunum og Fólkaflokkinum. Sambandsflokkurin atkvøddi ímóti. Sambandsflokkurin førði í álitinum fram tey somu sjónarmiðini, sum førð vóru fram av Landsstýrinum í 1981–82.

Nýggja stuðulsskipanin førði við sær, at broytingar máttu gerast í lógunum innan almanna-, heilsu- og undirvísingarverk, sum heimilaðu refusjónum, eins og materiel heimild mátti fáast at gjalda heildarveitingina út, og hetta var, sum nevnt omanfyri, gjørt í ymsum lógum fyri at ganga einum føroyskum ynski um ikki at seta blokkin á eina konto á donsku fíggarlógini á mæti. Somuleiðis vórðu broytingar gjørdar í sambandi við hækking av pensjónum. Tær ymsu lógarbroytingarnar vórðu lagdar fyri Løgtingið í august 1987.⁵⁵ Í Danmark vórðu lógirnar síðan samtyktar og staðfestar í november–desember 1987.⁵⁶

53 Løgtigslóg nr. frá 2001.

54 Løgtingsmál 133/1986: Uppskot til samtyktar um broyting í donsku stuðulsskipanini til heimastýrið.

Blokkstuðulsskipanin fekk sum sagt gildi 1. januar 1988. Sama ár fór Landsstýrið undir nógvar av teimum útbyggingarætlanunum, sum høvdu ligið á láni orsakað av, at danir ikki vildu veita stuðul til íløgurnar. Nevnast kunnu útbyggingarnar innan serforsorgarøkið við bygging av vardum verkstøðum v.m., sum byrjaðu í 1987. Innan heilsuøkið varð útbygging av Suðuroyar Sjúkrahúsi samtykt, og innan skúlaøkið fóru stórar íløgur fram serliga til graslíkivøllir og ítróttarhallir.

Sum nevnt omanfyri, vórðu avtalaðar reglur um, hvussu blokkurin skuldi javnast, og at heimastýrið sjálvt avgjordi, hvat blokkurin varð nýttur til innan fyri karmarnar í ríkislóg-gávuni. Í politiska orðaskiftinum hevur ofta verið havt á lofti, at nógv minni av peningi verður nýttur til blokkstuðulsøkini, enn tá refúsjónsreglurnar vóru galdandi. Á næstu opnu er talva sett upp fyri blokkin og refúsjónir í tíðarskeiðinum frá 1. januar 1988 til ultimo 2000, sammett við part av upphædd á lögtingsfíggarlógunum somu ár. Eisini verður virðið av blokkinum sammett við samlaðu útreiðslurnar á fíggarlógini.

Avtalurnar um blokkstuðul og broyttar § 9 yvirtøkur í 1993

Í oktober 1992 fór tann kavabólturin á rull, sum førði við sær, at Føroyar búskaparliga fóru um koll, og at danir í veruleikanum settu landið undir umsiting. Hetta var eisini orsøkin til, at tær sonevndu bankabjargingarnar vórðu gjørdar frá heysti 1992 til heystið 1993. Meir verður ikki gjørt við hetta evnið her, men sjáldan kemur ein ólukka einsamøll.

Almannaverkið var, sum greitt er frá omanfyri, síðan 1975 umsitið av føroyskum myndugleikum, men framvegis regulerað eftir danskari lóggávu, og almannaøkið var bert fyri ein part

55 Løgtingsmál nr. 1, 2 og 3/1987 Ymsar lógir at seta í gildi innan almannaverkið, heilsuverkið og undirvísingarverkið í samband við broyting í stuðulsskipanini. 5/1987 Lóg um yvirtøku av serforsorgini.

56 Lov nr. 717 frá 18. november 1987 om tilskud til Færøernes hjemmestyre på det sociale område. Lov nr. 718 om ændring af forskellige love for Færøerne om sociale ydelser. Lov nr. 719 om udlægning af særfor Sorgen m.v. på Færøerne. Lov nr. 720 om ændring af forskellige love om Færøernes sundhedsvæsen. Lov nr. 721 om tilskud til Færøernes hjemmestyre på sundhedsområdet. Lov nr. 722 om tilskud til Færøernes hjemmestyre på undervisningsområdet. Lov nr. 723 om ændring af forskellige love om Færøernes undervisningsvæsen. Lov nr. 845 And. om ændring af forskellige anordninger om Færøernes sundhedsvæsen.

Roknskapir

<i>slag/ár</i>	1988	1989	1990	1991	1992
Heilsuverk rakstur	357,3	384,3	339,0	346,6	361,8
Heilsuverk íløgur	19,0	27,0	20,0	14,7	30,7
Heilsuverk samlað	376,3	411,3	359,0	361,3	392,5
Skúlaverk rakstur	337,6	370,5	370,8	357,0	341,2
Skúlaverk íløgur	37,5	61,7	35,6	13,6	19,6
Skúlverk samlað	375,1	432,2	406,4	370,6	360,8
Almannaverk rakstur	751,2	813,1	784,2	780,4	784,8
Almannaverk íløgur	30,2	20,2	14,0	22,0	11,5
Almannaverk samlað	781,4	833,3	798,2	802,4	796,3
HSA tilsamans	1.532,8	1.676,8	1.563,6	1.534,3	1.549,6
Ríkisstuðul	683,00	730,3	752,0	778,2	800,9
Ríkisstuðul í% av HSA útreiðslum	44,6	43,6	48,1	50,7	51,7
HSA í % uttan íløgur	47,2	46,6	50,3	52,4	53,8
Samlaðar landskassáútr.	2.974,2	3.350,6	3.016,5	3.005,2	3.437,3
Ríkist. í % av landskassáútr.	22,96	21,80	24,93	25,90	23,30

umfatað av blokkinum. 15. oktober 1991 varð ein serlig avtala gjørd millum Fíggjarnevnd Løgtingsins og danska Sosialmálaráðið um, at Grannskoðanardeild Landskassans skuldi taka yvir grannskoðanina av almannaútreiðslunum, har talan var um ríkisendurgjald.

13. apríl 1992 kom grannskoðarafrágreiðingin fyri árinum 1990–91,⁵⁷ har víst varð á grundleggjandi veikleikar við umsitingini av almannaútreiðslunum. Bæði millum danskar politikarar og í donskum fjølmiðlum var stórir áhugi fyri Føroyum eftir fyrstu bankabjargingina í oktober 1992, og grannskoðarafrágreiðingin var sum bensin á bálið. Danska Ríkisrevisjónin kom eisini inn í málið og vitjaði í Føroyum í juni 1992.

3. og 4. september 1992 var fundur millum Sosialmálaráðið og Landsstýrið um grannskoðarafrágreiðingina. Á fundinum

57 Grannskoðanardeild Landskassans. Beretning i henhold til aftale mellem socialministeriet og FÍN af 15. oktober 1991 om revision for 1990 af de sociale udgifter på Færøerne, 13. april 1992.

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
333,3	348,0	345,8	352,3	363,5	377,1	404,7	417,0
23,4	18,0	8,0	11,6	11,9	9,1	21,8	16,2
356,7	366,0	353,9	363,9	375,4	386,2	426,5	433,2
337,7	348,6	362,0	385,4	392,3	403,4	444,7	464,1
14,7	5,7	5,0	3,5	3,7	9,0	11,8	10,4
352,4	354,3	367,0	388,9	396	412,4	456,5	474,5
720,0	738,7	746,7	805,1	841,4	895,5	946,3	1.028,4
16,5	1,7	3,4	4,2	3,2	4,9	2,0	0,2
736,5	740,4	750,0	809,3	844,6	900,4	948,3	1.028,6
1.445,6	1.460,7	1.470,9	1.562,1	1.616,0	1.699,0	1.831,3	1.936,3
808,3	835,2	852,8	870,0	896,5	919,4	944,9	970,1
55,9	57,2	58,0	55,7	55,5	54,1	51,6	50,1
58,1	58,2	58,6	56,4	56,1	54,9	52,6	50,8
2.761,4	2.989,8	2.759,2	2.718,1	2.961,2	3.131,9	3.447,8	3.330,3
29,27	27,93	30,91	32,01	30,27	29,36	27,41	29,13

Viðmerking: Skúlin á Trøðni er taldur við undir skúlaverkinum, hóast hann til 1991 var undir almannaverkinum. Gransking kom undir skulamál á § 14 í 1991, og er tikin burturúr her. Húsalánsgrunnurin, Íbúðagrunnurin og kommunalur lánigrunnur eru ikki tiknir við. Í 1993 og 1994 vórðu útreiðslurnar til inntøku trygd fiskimanna settar undir almannamál og eru tí drignar frá í tølunum her. Í 1993 eru 2,3 mia. kr. í innskoti til bankarnar ikki taldar við í samlaðu útreiðslum landskassans. Frá 1994 er viðlíkahald saman við íløgum. 1996 og frameftir eru nettotøl.

Kelda: Landsroknaskipirnir 1988–2000

varð avtalað, hvørji tiltøk skuldu setast í verk fyri at bøta um viðurskiftini, og avtalað varð at hava ein uppfylgjandi fund um hetta fyri jól.

Hesin fundur var í Keyppmannahavn 26. november 1992. Sambært frásøgn frá fundinum greiddi landstýrismaðurin saman við embætismonnum frá, at nógvir trupulleikar vóru loystir, og at flest øll viðurskifti vóru fingin í rættlag innan stutta tíð.

Um tað var grannskoðarafrágreiðingin, sum var orsøkin, ella um danska stjórnin vildi brúka veiku støðu føroyinga at gjøgnumføra tað, sum teir allatíðini høvdu hildið verið tað

rættað, kann eg bert gita um, men tá Sjóvinnubankanum aftur tórvaði pening síðst í januar 1993, var fundur millum Landsstýrið og donsku stjórnina 1. februar 1993, og staðfestast kann, at tað á hesum fundi varð avtalað, at farast skuldi undir samráðingar um at umskipa tær eftirverandi refusjónirnar í blokk.

Í desember 1992 hevði danski Framburðsflokkurin lagt fram uppskot til samtyktar „*om identiske regler i forbindelse med tildeling af alle former for offentlige tilskud og garantier indenfor det danske rigsfællesskab*“.⁵⁸

Í januar 1993 var stjórnarskipti í Danmark. Stjórnin hjá Poul Schlüter fór frá, tá dómarakanningin í Tamilmálinum staðfesti, at forsætismálaráðharrin ikki hevði givið Fólkinginum nøktandi upplýsingar í hesum máli. Poul Nyrup Rasmussen gjørdist forsætismálaráðharri í nýggju stjórnini, sum var ein samgongustjórn millum Javnaðarflokkin, Radikala Vinstra og CD.

Tá omanfyri nevnda mál var til 1. viðgerð 11. februar 1993,

Bent Klinte, ríkisumboðsmaður, Marita Petersen, landsstýrismaður, og Atli P. Dam, lögmaður, á veg á samráðingarfund í Keypmannahavn.

segði forsætismálaráðharrin m.a.: „*De problemer, der kom frem i sommeren 1992 i forbindelse med Rigsrevisionens gennemgang af regnskaberne, er nu løst, og der er taget højde for, at tilsvarende problemer ikke igen kan opstå.*“

Forsætismálaráðharrin kann ikki hava verið varugur við, at nýggj grannskoðarafrágreiðing var á veg, sum var uppafur meira atfinningarsom enn tann fyrra. Henda varð latin 16. februar 1993,⁵⁹ og har varð eisini víst á, at tað sum føroysku myndugleikarnir høvdu kunnað um á fundinum 26. november 1992 „*på flere væsentlige punkter giver et misvisende billede af de faktiske forhold.*“

Danska stjórnin hevði ábyrgdina av almannaverkinum í Føroyum, og nýggja frágreiðingin kom illa við hjá stjórnini, serliga tí forsætisráðharrin fáar dagar frammanundan í Fólkatínginginum hevði sagt, at alt var fingið í rættlag. Havandi í huga hvat tað var, sum førði til stjórnarskiftið, kom tað serliga tvørt fyri hjá stjórnini, at forsætismálaráðharrin á Fólkatingsins røðarapalli fáar dagar frammanundan hevði sagt, at hesi viðurskifti vóru komin í rættlag.

Tað gjørdist nú altumráðandi at loysa henda trupulleika, og hetta var gjørt á tann hátt, at stjórnin legði stóra orku í at sleppa av við ábyrgdina av føroyska almannaverkinum.

18. mars 1993 var fundur í Keypmannahavn millum sosialmálaráðharran og Landsstýrið um grannskoðarafrágreiðingina.⁶⁰ Marita Petersen og Jóannes Eidesgaard saman við embætismonnum umboðaðu Landsstýrið, og Karen Jespersen og hennara embætisfólk umboðaðu stjórnina. Evnið á fundinum var trupulleikarnir í umsitingini av almannamálum og tey viðurskifti, sum vóru komin undan kavi í grannskoðarafrágreiðingini.

Ráðharrin gjørdi vart við sínar trupulleikar á politiska víðvøllinum í Danmark og segði seg miðja eftir at koyra sosialu útreiðslurnar í blokk. Løgmaður tók í prinsippinum undir við hesum, men Jóannes Eidesgaard var meira varin og segði, at hetta í sær sjálvum ikki loysti trupulleikan. Manna-gongdin frá danskari síðu varð lýst at verða henda: Øll sosial

59 Grannskoðanardeild Landskassans. Beretning i henhold til aftale mellem socialministeriet og FÍN af 15. oktober 1991 om revision for 1991 af de sociale udgifter på Færøerne, 17. februar 1993.

60 Sambært referati frá fundinum Sosialminsteriet j. nr. 10170-15. Skrásett sum skjal 33 í tilfari til bankakanningarnevndina.

lóggáva varð reinsað fyrri ásetingar um refusjón, og síðan varð refusjónsheimildin á sosiala økinum í fíggjarlógini sett úr gildi. Hetta gav þortunum stundir at samráðast um rammulógir, og um hvussu Landsstýrið kundi yvirtaka verandi ríkislóggávu. Karen Jespersen førði haraftrat fram, at staturin ikki í komandi árum vildi luttaka í fíggjngini av møguligum hækkingum í føroysku útreiðslunum, og tí hevði man valt at fara yvir til blokkstuðul.

Hóast fundin 18. mars 1993, har blokkstuðul varð umrøddur, skrivaði lögmaður Marita Petersen forsætismálaráðharranum bræv tann 19. mars 1993. Í brævinum segði hon seg hava hoyrt í fjølmiðlunum, at danska stjórnin hevði sett nevnd at gera uppskot til nýggja blokkstuðulsskipan, sum skuldi koma í gildi skjótast tilbar. Hon hevði fingið hesar upplýsingar váttaðar frá Bent Klinte, ríkisumboðsmanni. Hon mótmælti hesi mannagongd og helt, at báðir partar áttu at samráðast um hetta, so tað ikki endaði við eini „hovsaloyrn“. Hon viðurkendi trupulleikarnar á sosiala økinum, men roknaði ikki við, at hesir kundu loysast innan 1. juli 1993.⁶¹ Tað, sum helst fekk lögmann at reagera, var, at stjórnin ikki bert arbeiddi við at koyra sosialu útreiðslurnar í blokk, men við at umskipa alt blokkstuðulsøkið.

Forsætismálaráðharrin má hava svarað hesum brævi, hóast tað ikki er at finna í Landsstýrisins skjalagoymslu, tí 26. mars 1993 sendi lögmaður Mogens Lykketoft, fíggjarmálaráðharrin, bræv.⁶² Av hesum brævi sæst, at Landsstýrið hevur fingið uppskot til nýggja blokkstuðulslóg, har skipanin ikki bert varð broytt fyrri almannaøkið, men at skipanin sum heild varð broytt, t.e. at allur stuðulin varð settur á eina konto, og at stuðulshemildirnar í lógarverkinum frá november 1987 vórðu settar úr gildi. Hesum mótmælti lögmaður. Hon gjørði enn einaferð vart við, at ein umskipan kravdi samráðingar partanna millum, og legði dent á, at Landsstýrið ikki var tilreiðar at fara undir slíkar samráðingar við so stuttari freist. Hon mælti til, at føroysk/donsk nevnd varð sett at fyrireika málið, og at bert sosialmálini fóru í blokk beinanvegin.

61 Ójournaliserað bræv í skjalagoymslu Landsstýrisins. Skrásett sum skjal 34 í tilfari til bankakanningarnevndina.

62 Ójournaliserað bræv í skjalagoymslu Landsstýrisins. Skrásett sum skjal 35 í tilfari til bankakanningarnevndina.

Jógvan Sundstein, landsstýrismaður í fíggjarmálum, Sigurð Poulsen, landsbankastjóri, og Marita Petersen, lögmaður, áðrenn fundin á Christiansborg 1. februar 1993. Á hesum fundinum varð avtalað, at farast skuldi undir samráðingar um at umskipa eftirverandi refusjónirnar í blokk.

Fundur var longu tá avtalaðar at vera millum Landsstýrið og stjórnina 6. apríl 1993. Men hetta var ein fundur, sum skuldi viðgera nógv onnur viðurskifti enn blokkstuðul.⁶³

Hóast Landsstýrið frammanundan ynskti at viðgera nógv ymisk viðurskifti, varð høvuðsevnið blokkstuðulsskipanin.

Avtalað varð, at nýggja skipanin varð sett í gildi frá 1. juli 1993, har allur blokkurin varð settur á eina konto, og at lógin skuldi vera galdandi til 1. januar 1995. Støði varð tikið í budgetteraðum útreiðslum í 1993. Síðan vórðu upphæddirnar

63 J.nr. 100-1 Bræv til Fíggjarmálaráðið, dagfest 2. apríl. Forslag til dagsorden til mødet mellem Færøernes Landsstyre og den danske regering den 6. apríl 1993.

fyrir 1993 og 1994 avtalaðar at vera ávikavíst 404,95 mió. kr. og 809,9 mió. kr., og at tilskotið varð javnað við miðalprís- og lønarreguleringsprosentinum á rasktrarbúðettinum hjá statinum.

Semja var eisini um at seta niður føroyska/danska nevnd at fyrireika blokkstuðulin, sum skuldi fáa gildi frá 1. januar 1995. Í hesum arbeiði skuldi hædd takast fyrir teimum endaligu refusjónsútreiðslunum á sosiala økinum.

Longu 21. apríl 1993 varð uppskotið um nýggja blokktilskotsskipan lagt fyrir Fólkatíngið.⁶⁴ Undir 1. viðgerð í Fólkatínginum sást, at rættiliga breið semja var um at gjøgnumføra hesa skipan, sum var lík teirri grønlandsku, og at grundin til hetta var óskilið innan almannaøkið í Føroyum. Føroysku fólkatingsumboðini vóru ikki glað fyrir loysnina, og serliga Atli P. Dam, sum tá var fólkatíngmaður, segði, at hetta ikki var ein skipan, sum føroyingar høvdu biðið um, og vísti á, at tað var ein fortreyt fyrir at seta nýggju stuðulsskipanina í gildi, at føroyskir borgarar ikki skuldu verða verri fyrir enn undir refusjónsskipanini. Hann førði fram, at hetta var grundin til, at almannaverkið eftir føroyskum ynski ikki fór í heildarveitingina í 1987, men at semja var um at lata eina tíð ganga, fyrir at støði kundi finnast. Nú varð hetta gjørt í bráðskundi, uttan at tær neyðugu kanníngarnar um tørv við meira vóru gjørdar.⁶⁵

Uppskotið hjá stjórnini varð lagt fyrir Løgtíngið 4. mai 1993.⁶⁶ Samgonguflokkarnir og Fólkaflokkurin, sum júst var farin úr samgonguni, tóku undir við uppskotinum, meðan Sambandsflokkurin enn einaferð vísti til sína upprunaligu støðu til blokkstuðul og tí ikki tók undir við uppskotinum. Arbeiðið við at broyta blokkstuðulsskipanina gekk skjótt, og nýggja lógin varð longu sett í gildi í juni 1993.⁶⁷

Á fundi millum stjórnina og Landsstýrið 28. mai 1993 varð spurningurin um blokkin eisini umrøddur. Avtalað varð, at frameftir skuldi blokkurin ásetast við lóg fyrir 1 ár í senn, eftir at samráðingur høvdu verið um støddini á honum.

64 Lovforslag nr. 269 FT till. A 8725 ff.

65 FT ff spalta 8960 ff.

66 Løgtíngsmál nr. 181/1993 Uppskot til samtyktar um at seta í gildi lov om tilskud til Færøernes Hjemmestyre.

67 Lov nr. 393 frá 22. juni 1993.

Nýggjar § 9 yvirtøkur

Samstundis sum allar refusjónir skuldu koyrast í blokk, skuldu viðfevndar yvirtøkur fremjast eftir § 9 á heilsu- og almanna-økinum. Sum nevnt omanfyri, yvirtók Landsstýrið í 70-unum umsitingina á hesum økjum, men lógarverkið var framhaldandi danskt. Hetta skuldi nú broytast við at gera rammulógir á økinum, eins og gjørt var innan skúlaverkið, so at heimastýrið fekk heimild at gera nærri reglur innan hesi øki. Í avtaluni millum stjórnina og Landsstýrið 6. apríl 1993 varð avtalað, at miðast skuldi fram ímóti, at útgreiningararbeiðið í sambandi við tilevning av rammulógum skuldi vera liðugt innan árslok 1993. Ongin ivi var um, at endamálið hjá stjórnini við hesum var, í tann mun tað var gjørligt innan karmarnar á heima-stýrslógini, at flyta ábyrgdina yvir á føroyskar myndugleikar.

At fremja hetta í verki var ikki bara sum at siga tað. Lógarverkið var vítt í vavi, og hetta var tí eitt arbeiði, sum kom at taka munandi longri tíð, enn partarnir ella í hvussu so er danir høvdu ímyndað sær, og hetta arbeiðið er enn ikki at enda komið. Tá avtalan varð gjørd millum stjórnina og Landsstýrið í november 1994, vóru rammulógirnar ikki klárar til framløgu, og lóggávuvarbeiðið annars var ikki komið langt á leið. Í hesi avtalu varð tí staðfest, at arbeiðið við at gera nýggjar rammuavtalur á øllum økjum var í gongd, og roknað varð við at hesar skuldu samtykkjast á Løgtingi og Fólkatíngi innan 1. apríl 1995, og at Landsstýrið innan ársenda í 1995 legði uppskot til løgtingslógir innan karmarnar á rammulóg-unum fram.

Uppskot til samtyktar um at seta rammulógir á almanna- og heilsuøkinum í gildi fyri Føroyar varð lagt fram á Løgtingi 14. februar 1995⁶⁸ og á Fólkatíngi 8. mars 1995.⁶⁹ Uppskotið til samtyktar varð avgreitt í Løgtinginum 20. apríl 1995 og endaliga samtykt í Fólkatínginum 9. mai 1995 og eftir tað lýst sum lóg.⁷⁰

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið⁷¹ varð ábyrgdin hjá

68 Løgtingsmáluni nr. 86 og 87 í 1994.

69 Folketingstidende L 183 og L 185 FF 3647ff.

70 Lov nr. 315 af 17. mai 1995 om sociale ydelser på Færøerne og lov nr. 316 om sundhedsvæsenet på Færøerne.

71 Folketingstidende Till. A 2394 ff.

statinum á økinum útgreinað. Sagt varð, at danska stjórnin ikki hevði skyldu at ansa eftir, at heimastýrið gjørdi løgtingslógir við heimild í rammulógunum, og at stjórnin heldur ikki hevði ábyrgdina av innihaldinum í hesum lógum. Hetta varð endurtikið í viðmerkingunum til løgtingsmálini 86 og 87. Lagt varð tó aftrat, at til nýggju løgtingslógirnar vóru settar í gildi, vóru tær dansku fólkatingslógirnar verandi í gildi, og at ríkisstýrið hevði ábyrgdina á økinum, til nýggjar løgtingslógir vóru samtyktar.

Um hetta sjónarmið hevði hildið lögfrøðisliga, um tað kom til skarpskeringar, er eftir mínum tykki óvist. Henda sera greiða støðan er hvørki staðfest í notatinum hjá Løgmaláráðnum ella hjá Sjúrdi Rasmussen. Tá yvirtøkur verða gjørdar eftir § 2, er tað vanligt, at verandi danska lóggávan verður verandi í gildi, til nýggj føroysk lóggáva verður gjørd, og tað er eisini vanligt, at Løgtingið ger broytingar í dansku lógini, men heimastýrið hevur fulla ábyrgd á økinum. Hóast rammulógirnar komu í gildi í 1995, er arbeiðið við at gera løgtingslógir ikki liðugt, t.d. eru bæði forsorgarlógin og barnaforsorgarlógin danskar lógir frá ávikavist 1967 og 1960. Í hesum lógum hevur Løgtingið eftir 1995 gjørt fleiri broytingar við løgtingslóg, og spurningurin er so, um landsstýrismaðurin hevur endaliga ábyrgd av hesum partinum, og avvarðandi danski ráðharrin av tí danska partinum. Ivasamt er, um landsstýrismaðurin hevur tað umsitingarligu ábyrgdina á øllum økinum. Spurningurin er, um danska stjórnin kann meðábyrdast fyri partar av umsitingini av lóggávuni.

Nevndararbeiðið

Á fundinum 6. apríl 1993 millum stjórnina og Landsstýrið varð avtalað at seta eina føroysk/danska embætismannanevnd at gera tilmæli um broytingar í blokkstuðulsskipanini. Frágreiðingin frá nevdini kom í mars 1994.⁷²

Nevndin var býtt upp í 3 undirnevndir, ein at viðgera sjálvan blokkin, ein at viðgera almannaøkið og ein at viðgera heilsuøkið.

Nevndin viðgjørdi hesi viðurskipti:

72 Rapport om ændringer af den færøske bloktilskudsordning m.v. 22. marts 1994.

- „a) Udgangspunkt for beregning af bloktilskuddets størrelse. – Aftalen af 6. april 1993 og den eksisterende bloktilskudsordning.
 b) Korrektion p.g.a. for meget udbetalt statslig refusion. – For højt niveau i det eksisterende bloktilskud. – For meget udbetalt i sociale refusioner.
 c) Korrektion af bloktilskudsniveauet som følge af fejl i beregningsgrundlaget ved indførelsen af 1987-reformen.
 d) Korrektion i bloktilskudsniveauet som følge af ny lovgivning i Lagtinget og Folketinget.
 e) Indarbejdelse af aftale af 22. desember 1992 om råstoffer i undergrunden.
 f) Aftrapning av bloktilskuddet.“

Frá danskari síðu kom ynski um, at blokkurin varð munandi minkaður. Innan sosiala økið ynsktu danir, at blokkurin varð minkaður við 9,7 mió. kr. árliga, grundað á rætting av útrokningargrundarlagnum 1992–1993 og rættingar orsakaðar av skeivum útgjaldingum í tíðarskeiðinum 1988–1993. (3 mió. kr.) Harafturat kom ein mótrokning í 1995 upp á 10,1 mió. kr. fyri tað, sum var goldið ov nógv í 1993–94.

At enda ynsktu danir, at blokkurin varð minkaður ár fyri ár, og hetta tal varð sett til 20 mió. kr. árliga.

Danir grundaðu ynski sítt á henda hátt: „Det bør være en målsætning at tilstræbe, at det færøske samfund i voksende omfang bliver selvberende. Dette lægger umiddelbart op til, at der gradvist sker en aftrapning af det færøske bloktilskud. Med samling af de tidligere tilskud og refusionstilskud i et generelt bloktilskud vil Færøernes landsstyre i højere grad have mulighed for at tilrettelægge sin udgiftspolitik og dermed også have muligheder for at opnå væsentlige rationaliseringsgevinster ved en mere hensigtsmæssig tilretteleggelse heraf.“⁷³

Danir grundaðu síni sjónarmið við,

- at í Føroyum var møguleiki at rationalisera serliga innan sjúkrahúsverkið. Víst varð til: „Rapport om det færøske sygehusvæsen“ frá oktober 1993.
- at kravið um minking í tilskotinum var samsvarandi teimum krøvum um sparingar, sum stjórnin hevði kravt av donskum stovnum v.m.

- at vísandi til truplu fíggarligu støðuna í Føroyum kundi blokkurin minka nakað minni, enn skotið varð upp.

Danir grundgóvu støðu sína við, at nýggja blokkstuðulslógin eftir teirri fatan skuldi hava støði í verandi støði. Eisini varð víst til tað, sum avtalað varð í 1987. Her varð innan undirvísingarøkið avtalað, at tøluni til rakstur vórðu gjørd í 1986-tølum og til íløgur við miðaltalinum av ílögum í tíðarskeiðnum 1981–85, at nakrar justeringar vóru gjørdar, og at semja var um upphæddirnar. Viðvíkjandi sjúkrahúsverkinum var semja um at taka støði í 1986-tølunum, og harumframt at kompensera fyri, at tilskot til ílögur ikki longur varð givið, og at føroyingar frameftir skuldu gjalda fyri innleggingar á donsk sjúkrahús. Vísandi til hetta metti danska nevndin ikki, at tað við støði í 1987-avtaluni var grundarlag fyri endursamráðing, eins og tað heldur ikki var grundarlag fyri at taka nýggj øki við. Nevnt varð, at endamálið við blokkinum júst var, at Landsstýrið kundi prioritera uppgávurnar øðrvísi, enn tá refusjónsskipanin var galdandi.

Frá føroyskari síðu vórðu heilt onnur sjónarmið lögð fram. Føroyingar ynsktu, at blokkurin varð hækkaður við 138,7 mió. kr. Hetta varð grundað á, at avtalan frá 1987 skuldi vera útreiðsluneutral fyri landskassan, og tí vórðu mál tikin upp, sum ikki vóru umrødd í 1987. Innan skúlaverkið varð skotið upp, at blokkurin skuldi hækkað 25,8 mió. kr. Hetta varð grundað við, at útrokningin, sum varð gjørd í 1987, var ov lágt sett, at SU var hækkað í Danmark, eftir at blokkurin kom í gildi, og at útreiðslur til at gjalda avdráttir av lánnum í sambandi við útbygging á vinnuskúlaøkinum ikki vóru tiknar við í 1987. Innan heilsuverkið varð skotið upp, at blokkurin skuldi hækkað við 13,9 mió. kr., grundað á, at útrokningin í 1987 var ov lág, og at hædd ikki varð tikin fyri lønarøking til yngri læknar orsakað av hækkaðari føroyaviðbót. Føroyingar viðurkendu, at tilskotið til almannaverkið varð lækkað við teim 3 mió. kr., sum samsvaraðu við danska uppskotið um rætting, orsakað av skeivum útgjaldingum í 1988–93. Størsti parturin, 102 mió. kr., stavaðu frá DIS-skipanini, sum eftir føroyskum tykki hevði havt við sær, at landskassin hevði havt stórt tap í skattainntøkum frá sjómonnum, sum sigldu við donskum skipum skrásett í DIS.

Eisini varð víst til, at økini, talan var um, bert vóru yvirtikin eftir grein 9 í heimastýrslógini, og danir høvdu tí saman við føroyingum framvegis ábyrgdina av standardinum av tilboðum innan hesi øki. Tí áttu munir í tilboðum í Føroyum sammett við tað, sum var galdandi í Danmark, at verið tikið við. Danir vístu øllum føroysku krøvunum aftur.

Viðvíkjandi danska uppskotinum um at blokkurin skuldi minka við ávísari upphædd hvørt ár, varð frá føroyskari síðu ført fram, at tað í sambandi við árligu samráðingarnar um blokkin varð gjørd ein meting av føroyska búskapinum. Um staðfest varð, at vøkstur var í føroyska búskapinum, og ein minking í blokkinum ikki hevði munandi ávirkan á virksemd í landinum, so var Landsstýrið tilreiðar at umrøða niðurskurð í blokkinum, sum samsvaraði við effektiviseringar innan tað almenna.

Nevndin var samd um, at fatanirnar hjá pørtunum vóru so ymiskar, at spurningarnir áttu at loysast á politiskum stigi. Semja var tó í nevdini um:

- at blokkurin eisini frameftir skuldi javnast á sama hátt sum frammanundan
- at blokkurin frameftir varð ásettur við lóg, sum var galdandi í 1 ár í senn
- at tað í samráðingunum um blokkin í framtíðini kundu umrøðast broytingar, sum stavaðu frá nýggjari lóggávu
- at tað skjótast tilbar vórðu gjørdar rammulógir á almannaøkinum, og at broyting varð gjørd í rammulógunum innan undirvísingarøkið
- at farið varð undir at fyrireika føroyska lóggávu innan karmarnar á rammulógunum
- at nýggja blokkstuðulsavtalan avloysti avtaluna frá 9. mars 1987.

Frágreiðingin frá nevdini kom sum sagt í mars 1994, men nógv varð ikki gjørt burturúr henni í Føroyum. Hetta komst einahelst av, at val var í juli 1994, og at nýtt landsstýri varð skipað í september 1994.

Eitt nýtt íkast til orðaskiftið um blokkstuðul kom fram í sovnevndu Gørtzfrágreiðingini⁷⁴ á sumri í 1994. 20. oktober

74 Rapport fra det af landsstyre og regering nedsatte uafhængige udvalg af økonomisk sagkyndige: Krisen i den færøske økonomi – herunder bankerne.

1993 setti Helena Dam á Neystabø fram uppskot til samtyktar um áheitan á forsætismálaráðharran um kanning av teimum føroysku bankunum,⁷⁵ og 27. oktober, 7 dagar seinni, setti Fólkaflokkurin fram uppskot um at áleggja Landsstýrinum at seta kanning í verk av samanleggingini av Sjóvinnubankanum og Føroya Banka.⁷⁶ Uppskotið frá Fólkaflokkinum varð felt, men uppskotið hjá Helenu Dam á Neystabø varð samtykt við teirri broyting, at kanningin skuldi gerast av óheftari nevnd.

Í desember 1993 svaraði Poul Nyrup Rasmussen, forsætismálaráðharri, fyrispurningi í Fólkatínginnum um kreppuna í Føroyum, og í sambandi við tað orðaskiftið varð uppskot um at fáa lýst gongdina í føroyska búskapinum sett fram.⁷⁷ Hesar báðar samtyktir førdu við sær, at stjórnin og Landsstýrið at enda samdust um at seta eina nevnd, sum skuldi vera mannað við óheftum búskaparfrøðingum, sum skuldu gera frágreiðing um gongdina í føroyska búskapinum herundir bankunum gjøgnum 80-ini til 1994.

Kap. 4.3 í hesi frágreiðing hevur heitið: „*Risiko allokering og statslige overførsler til Færøerne*“. Her verður blokkstuðulsskipanin stutt gjøgnumgingin, og víst verður á hennara part av føroyska og danska BTÚ. Víst verður á, at føroyski búskapurin av náttúrugivnum ávum er ótryggur, og at Føroyar, orsakað av at tær er so bundnar av fiskivinnuni, hava lítlan móguleika at gera nakað við henda ótryggleika. Tað verður tí nevnt sum ein móguleiki, at blokkurin verður nýttur sum eitt slag av konjunkturútgjavnara. Í hesum høpi verður víst á reglur í ES um tilskot, sum verður veitt at útgjavna munin millum rík og fátøk. Sum nevnt omanfyri, var ráðgevandi nevndin miðskeiðis í 70-unum frammi við somu tankum. Hetta var eitt sjónarmið, sum hvørki fekk nógva umtalu og heldur ikki vann frama. Eitt, sum var ført fram móti hesum sjónarmiði, var, at ein slík skipan fór at minka insitamentið til at arbeiða fram í móti einum sjálvberandi føroyskum búskapi.

Avtalan við donsku stjórnina 17. november 1994

Samráðingar vóru millum Landsstýrið og donsku stjórnina í

75 Løtingsmál nr. 31/1993.

76 Løtingsmál nr. 36/1993.

77 Motiveret forslag til dagsorden FT 1993/94 FF spalte 3091 ff.

november 1994, og har var stórir dentur ikki lagdur á tosið um blokkin og álitid honum viðvíkjandi. Nevndararbeiðið varð nevt í avtaluni, men viðgerðin av hesum varð útsett til samráðingarnar, sum skuldu verða um blokkin árið eftir.

Avtalað varð, at blokkin fyrri 1995 skuldi vera á sama støði sum í 1994. Hann varð tí settur til 843,4 mió. kr. í 1995.⁷⁸

Danir samtyktu lógina um blokkin, og uppskot til samtyktar um at seta lógina um heildarveiting í gildi varð lagt fyrri Løgtingið 29. november 1994, løgtingsmál nr. 27/1994. Málið varð viðgjørt í Fíggarnevndini. Ein samd nevnd tók undir við uppskotinum, men umboðið hjá Fólkaflokkinum, Anfinn Kallsberg, viðmerkti, at eftir Fólkafloksins meting átti blokkin í fyrsta lagi at verða kapitaliseraður, í øðrum lagi, at hann, sum mælt til frá dønum í frágreiðingini frá 22. mars 1994, varð lækkaður við einum 30–40 mió. kr. hvørt ár, og at fyriliggjandi uppskot tí bert var triðbesta loysnin. Umboðið hjá Tjóðveldisflokkinum, Signar á Brúnni, viðmerkti, at Tjóðveldisflokkurin hevði ta áskoðan, at blokkin átti at minka niður á null, so føroyingar kundu taka fulla ábyrgd av egnum landi.

Avtalan við dansku stjórnina 3. november 1995

Samráðingar vóru aftur við dansku stjórnina í november 1995. Her varð avtalaða, at blokkin skuldi verða ásettur fyrri 3 ár, t.e. árin 1996, 1997 og 1998, og at hann skuldi verða á sama støði og við somu javning sum frammanundan. Somuleiðis varð staðfest, at Landsstýrið og stjórnin nú vóru vorðin samd um, at tey krøv, sum áður vóru sett fram frá føroyskari síðu um broytingar í útrokningargrundarlagnum og aðrar broytingar, sí omanfyri, vórðu sleptar, ella sum tað varð sagt „*er tilgodeset ved nærværende aftale*“. Henda avtalan endaði sostatt stríðið og orðadráttin um eftirsleip og skeivar útrokingar. Avtalað varð tó, at ein arbeisbólkur skuldi setast, sum skuldi gera uppskot til kriteriir, sum skuldu vera við, tá blokkin skuldi ásetast eftir 1998. Avtalað varð, at arbeidið skuldi vera liðugt innan árslok 1997, t.e. í góðari tíð innan næstu samráðingar um blokkstuðulin.

Jóannes Eidesgaard, landsstýrimaður í fíggararmálum, legði

78 Fælleserklæring fra møde den 17. november 1994 mellem regeringen og Færøernes landsstyre.

5. desember 1995 ríkislógartilmæli hesum viðvíkjandi fyri Løgtingið.⁷⁹ Málið, sum ikki varð beint í nevnd, varð samtykt 13. desember 1995, eftir at vikið var frá tíðarfreistini millum 2. og 3. viðgerð. Málið varð samtykt við 16 atkvøðum fyri og 3 blonkum. Ongin atkvøddi ímóti.

Poul Nyrup Rasmussen, forsætisráðharri og Edmund Joensen, løgmaður, við samráðingarborðið.

Arbeidsbólkurin

Arbeidsbólkurin varð settur og mannaður við embætismonnum úr Føroyum og Danmark. Bólkurin varð liðugur við sítt álit í desember 1997.⁸⁰ Arbeiðið hjá hesum bólki kann í stuttum sigast at vera ein uppgerð yvir tað, sum higartil var farið fram, og síðani vórðu nevndir nakrir møguleikar fyri, hvat skuldi leggjast til grund fyri áseting av blokkinum frameftir. Fyrst varð higartil galdandi skipan gjøgnumgingin, síðan varð gongdin í danska stuðlinum til Føroya lýst, harnæst skipanin við rammulóggávu og føroyskari lóggávu innan hesar karmar. Eftir tað varð sambandið millum blokkstuðul og heima-stýrslógina viðgjørt. Búskaparliga støðan í Føroyum og støddin

79 Løgtingsmál nr. 31/1995 Uppskot til ríkislógartilmæli um heildarveiting til Føroya.

80 Vedrørende kriterier, der kan indgå i fastlæggelsen af bloktilskuddet til Færøernes hjemmestyre efter 1998. Dagfest desember 1997. Til skjals á Løgmannskrivstovuni.

á blokkinum varð síðani viðgjörd, og at enda varð komið til spurningin um grundarlagið fyri ásetan av blokkinum frameftir og meting av, hvussu leingi komandi lóggáva um blokkstuðulin skuldi hava gildi.

Viðvíkjandi blokkstuðlinum varð enn einaferð staðfest, at verandi blokkstuðul var ásettur eftir sama grundarlagi sum upprunaliga, t.e við støði í teim áður galdandi refsjónunum, sum síðan vóru vorðnar javnaðar árliga eftir ávísnum reglum, og at stuðulin sostatt var søguliga og umsitingarliga ásettur.

Um framtíðar blokkin varð sagt, at tað hvørki í heima-stýrislógini ella í teim higartil gjördu avtalunum um blokkin vóru ábendingar (indikatióinir) um, hvussu blokkurin skuldi ásetast frameftir. Hetta má í hvussu so er frá danskari síðu metast sum nakað nýtt, tí sambært tí, sum danir higartil høvdu ført fram, var blokkurin knýttur at felagsmálum, sum so við og við øll vóru yvirtikin eftir § 9 í heimastýrislógini.

Síðan vórðu nøkur kriterii nevnd, sum nevndin ella arbeiðs-bólkurin hevði viðgjört, sum grundarlag fyri, hvat kundi leggjast til grund, tá blokkstuðulin varð ásettur frameftir. Leggjast skal til merkis, at bólkurin ikki gjörði nakra niður-støðu. Teir nevndu móguleikarnir vóru:

- „a. *Det generelle bloktilskud kan fastlægges på det nuværende niveau med en fast reguleringssats svarende til den danske pris- og lønregulering. Som følge af demografiske ændringer på Færøerne, kan en sådan indebære en ændret kompensationsgrad af udgifterne af fællesanliggender, der administreres af Færøernes Landsstyre.*
- b. *Det generelle bloktilskud er i princippet knyttet til udgifterne af fællesanliggender som undervisning, sundhed og sociale anliggender. Ved fastlæggelsen af bloktilskuddet kan derfor tages hensyn til forudseelige variationer i anlægsaktiviteten og til eventuelle væsentlige ændringer i de faktorer (antal pensionister, skoleelever og andre objektive kriterier, herunder indbyggertal), som påvirker behovet for drifts- og anlægsudgifter på ovennævnte områder.*
- c. *Skal balance mellem indkomstdannelse og udgifter i det færøske samfund på længere sigt opnås, kan det indebære en aftrapning af bloktilskuddet. En sådan bloktilskudsreduktion vil kunne tilrettelægges på mange måder. En mulighed er, at reduktionen gøres afhængig af den økonomiske udvikling, og at det indgår i parternes forhandlinger f. eks. hvert 3. år, når der forhandles bloktilskud.*

d. Bloktilskuddet reguleres i henhold til kriterier, som udviklingen i den samlede indkomstkabelse, landsstyrets økonomi, kommunernes økonomi, incl. landskassens og kommunernes gældssituation.“

At enda varð sagt, at samráðingar skuldu verða um at minka blokkstuðulin, um Føroyar fingi inntøkur av kolvetnisframleiðslu sambært avtaluni millum stjórnina og Landsstýrið um hetta, dagfest 22. desember 1992.

Á omanfyrenevndu punktum sæst, at Landsstýrið hevur fingið síni sjónarmið við um, at onnur kriterii enn stóddin av upprunaligum refusjónum kundu leggjast til grund, tá blokkstuðulin skuldi ásetast. Danir høvdu hinvegin fingið við, at blokkstuðulin kundi minkast, um viðurskifti í Føroyum talaðu fyri hesum.

At enda varð mettt, at við atliti til tilrættislegging av føroyska búskapinum kundu blokkstuðulsavtalurnar frameftir verða gjørdar fyri 3 ár í senn.

Avtalan við donsku stjórnina juni 1998

Eftir valið 30. apríl 1998 og skipan av nýggjum landsstýri 15. mai 1998 varð støða Landsstýrisins mótvegis Danmark fullkomiliga broytt, og hetta kom eisini at hava sína ávirkan á støðuna til blokkstuðulin. Í samgonguskjalinum⁸¹ varð avtalað, at heildarveitingin skuldi minkast burtur eftir einum ávísu áramáli.

Í avtaluni millum Landsstýrið og ríkisstjórnina, dagfest 10. juni 1998, varð avtala gjørd um blokkin fyri 3 tey komandi árin á 1999-støði, t.e. at blokkin komandi árin varð javnaður. Eisini varð avtalað, at spurningurin um blokkin skuldi takast upp í komandi samráðingunum um nýskipan av viðurskiftunum millum Danmark og Føroyar. Landsstýrið segði í viðmerkingunum, tá málið varð lagt fyri Løgtingið,⁸² at avtalan var gjørd við støði í omanfyrenevnda nevndararbeiði, men tað var trupult at síggja nakað av hesum aftur í sjálvari avtaluni, sum í grein 3 stutt staðfesti stóddina á stuðlinum. Leggjast skal til merkis, at teir báðir flokkarnir, sum í november 1994 mæltu

81 Samgonguskjal dagfest 9. mai 1998. Kelda heimasíða Løgtingsins, (ymist).

82 Løgtingsmál nr. 163/1997.

Anfinn Kallsberg, lögmaður, Hogni Hoydal og Helena Dam á Neystabø, landsstýrismenn, koma á fund við forsætismálaráðharran, Poul Nyrup Rasmussen.

til at minka blokkin, nú myndaðu Landsstýrið, men hetta var, óvist av hvørjari orsök, ikki skotið upp frá føroyskari síðu.

Fullveldisætlanin og ávirkanin, hon hevur havt á blokkstuðulin

Sum nevnt í innganginum, havi eg ikki ætlað mær at gjørt nógv burtur úr teim seinastu árunum, men her slepst illa uttanum at nevna tað. Í orðaskiftinum um fullveldi kann staðfestast, at tað, sum á tingi og í politiska orðaskiftinum sum heild hevur fingið mest umrøðu og sum eisini eftir veljara-kanningunum at døma tykist at hava størst ávirkan á hugsan veljaranna til ætlan Landsstýrisins, er stuðulin úr Danmark til raksturin av føroyska samfelagnum. Størsti parturin av hesum stuðuli er blokkurin.

Sum nevnt, var í samgonguskjalinum avtalað, at heildarveitingin skuldi minka eftir nøkrum árum. Heildarveitingin ella blokkurin skal í hesum tíðarskeiði ikki verða ásettur við støði í sama grundarlagi sum higartil, nevnliga ikki yvirknum A-málum, tí eftir ætlan Landsstýrisins skuldi heimastýrslógin

setast úr gildi, og Føroyar skuldu gerast ein suverenur statur í personalunióin við Danmark frá 1. januar 1999 at rokna.

Landsstýrið varð tó av teirri fatan, at føroyski búskapurin ikki við so stuttum skotbrái kundi bera bæði at taka av heildarveitingina og stuðulin til tey málsøki, sum staturin framvegis umsat. Tí skeyt Landsstýrið upp, at Danmark í eini yvirgangstíð framhaldandi veitti Føroyum stuðul, og at avtala skuldi gerast um, at Danmark í ávíst tíðarskeið umsat nøkur málsøki.

Í samráðingaruppleggi Landsstýrsins, sum var frá 14. mars 2000, og sum er orðað sum ein traktat um assosieraðan ríkisfelagsskap landanna millum, varð skotið upp, at ein partur av blokkinum varð markaður til at gjalda skuldina til danska statin við, og at hesin parturin skuldi falla burtur, tá skuldin var afturgoldin. Síðan skuldu Føroyar fáa 650 mió. kr. í stuðli frá Danmark um árið, til blokkin var vorðin 3% av føroysku bruttotjóðarúrtøkuni. Hvussu langa tíð, hetta fór at taka, var av góðum grundum ringt at meta um. Tey mest bjartskygdu mettu eini 15 ár, tey mest svartskygdu eini 50–60 ár. Síðan skuldi blokkin yvir 3 ár minkast við trimum líka stórum ørtum, til hann fall burtur.

Yvirlit yvir bloksins part av føroyskum BTÚ í mió. kr.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
BTÚ	6.323	6.150	5.669	5.805	5.525	5.214	5.420	5.791	5.738	6.167	6.961	7.511	8.320
Ríkisstuðul	683	730	752	778	801	808	835	853	870	897	919	945	970
% av BTÚ	10,80	11,88	13,27	13,41	14,50	15,50	15,41	14,73	15,16	14,54	13,21	12,58	11,66

Danir tóku ikki væl ímóti hesum uppskoti. Svárið frá Poul Nyrup Rasmussen, forsætismálaráðharra, var, at um Føroyar yvirtóku tey málsøki, sum vóru fevnd av blokkinum, saman við teimum, sum staturin enn umsat, máttu Føroyar gjalda fyri hetta, men hann bjóðaði eina skiftistíð uppá 3 til 4 ár. Uttan at fara út í æsir við hesum, má staðfestast, at hesi boðini frá danska forsætismálaráðharranum vórðu avgerandi fyri fullveldistilgongdina, serliga tí at tað sambært veljarakanningum ikki var meiriluti fyri ætlan Landsstýrisins við eini so stuttari skiftistíð. Andstøðan hevur eisini í øllum orðaskiftinum í

tinginum lagt stóran dent á at vísa, at blokkurin er avgerandi fyri vølfærdina í Føroyum.

Á várri í 2001 staðfesti Landsstýrið, at málið, samgongan upprunaliga setti sær, ikki kundi náast. Hon legði tí 13. mars 2001 uppskot til samtyktar um sjálvstýri Føroya fólks⁸³ fyri Løgtingið, sum varð samtykt við atkvøðunum hjá samgonguflokkunum.

Eftir hesum uppskoti skal heimastýrið yvirtaka øll málsøki, bæði tey, sum eru fevnd av heimastýrslógini, og tey, sum liggja uttan fyri heimastýrslógina, innan 2012, og eru tíðarfreistir settar á tær ymisku yvirtøkurnar.

Fyri at laga føroyska búskapin frá studningsbúskapi til sjálvberandi búskap verður farið undir at rinda fyri málsøki, ið eru komin undir føroyskt málsræði og at lækka heildarveitingarnar til Føroya úr danska ríkiskassanum samsvarandi hesum fyri ein kostnað upp á tilsamans umleið 300–400 mió. kr. í seinasta lagi hin 1. januar 2002, og heildarveitingarnar verða síðan lækkaðar, til tær eru burtur.

Á heysti 2001 samtykti Løgtingið eftir § 2 í heimastýrslógini at yvirtaka málsøkini á lista A. Fleiri undantøk vórðu gjørd, so reelt vóru bert undirvísingarmál og almenn forsorg⁸⁴ yvirtikin. Sambært reglunum í § 2 í lógini yvirtekur heimastýrið eisini fíggjarligu ábyrgdina, og tí varð blokkurin minkaður samsvarandi. Í fíggjarløgtingslógini fyri 2002 var roknað við 629 mió. kr. í ríkisstuðli. Hetta var 353 mió. kr. minni enn í 2001. 29. januar 2002 legði danski fíggjamálaráðharrin uppskot fyri Fólkatíngið um, at blokkurin fyri 2002 skuldi verða 615,5 mió. kr.⁸⁵ Sum sæst er upphæddin nakað minni enn roknað varð við frá føroyskari síðu.

Í viðmerkingunum til uppskotið varð staðfest, at heimastýrið hevði yvirtikið málsøkini almenn forsorg og skúlaverkið, og at danski stuðulin til hesi øki sambært heimastýrslógini minkaði við 366,4 mió. kr. í mun til 2001-støðið, og at hetta var gjørt í semju við Landsstýrið. Leggjast kann til merkis, at lógin bert verður galdandi fyri 2002. Tær 2 undanfarnu lógirnar um

83 Løgtingsmál nr. 114/2001.

84 Løgtinglóg nr. 130 frá 8. oktober 2001 og løgtingsmál nr. 5/2001 Uppskot til løgtingslóg um at taka yvir málsøkini á lista A.

85 L 60: Forslag til lov om tilskud til Færøernes hjemmestyre for 2002.

blokkin hava verið galdandi fyri 3 ár í senn. Onki verður í viðmerkingunum sagt um, hví so er.

Tann 26. februar 2002 legði Karten Hansen, landsstýrismaður, uppskot fram til ríkistilmæli um blokkin fyri 2002, sum var einsljóðandi við danska uppskotið.⁸⁶ Málið var eftir 1. viðgerð beint í Fíggjarnevndina. Umboðini hjá samgonguni í Fíggjarnevndini tóku sum vera man undir við uppskotinum, meðan umboðini hjá andstøðuni mæltu frá at skerja blokkin so nógv, tí mett varð ikki, at fíggjarvánir vóru til tess. Við 2. viðgerð setti Jóannes Eidesgaard fram broytingaruppskot, sum minkaði blokkin við teirri upphædd, hann var hækkaður við síðan 1998. Hetta uppskotið vann ikki frama, men uppskotið hjá Landsstýrinum varð samtykt. Eftir hetta samtykti Fólka-tingið uppskotið.⁸⁷

Beint eftir at Landstýrið hevði lagt fram uppskotið um at yvirtaka málsøkini á lista A, legði Miðflokkurin fram uppskot um ríkislógartilmæli um støddina á blokkinum og um leiðbeinandi fólkaatkvøðu hesum viðvíkjandi.⁸⁸ Miðflokkurin tók undir við uppskoti Landsstýrisins um at taka yvir málsøkini á lista A, men grundgevir fyri hesum uppskoti við siga, at blokkurin er annað og meira enn fígging av økjum, sum ikki eru yvirtikin. Ein fíggjarlig uppgerð millum Føroyar og Danmark krevst, og áðrenn henda er gjørd, eigur blokkurin ikki at verða minkaður. Í hesum sambandi verður serliga víst til, at Danmark hevur havt inntøkur av NATO-støðini í Føroyum. Hetta er eitt sjónarmið, sum ikki er í samsvari við tað, sum danir og skiftandi landsstýri hava mett at verið grundarlagið undir blokkinum. Hóast hetta tóku bæði Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin undir við uppskotinum. Ongin grundgeving varð givin fyri, hví so var, men hetta ber helst boð um, at vit møguliga eru á veg inn í eitt orðaskifti um ríkisveiting, sum skal hava annað og breiðari grundarlag enn at vera stuðul til umsiting av málsøkjum, sum eru yvirtikin eftir § 9 í heimastýrslógini.

Løgtingsval var 30. apríl 2002. Samgongan millum Fólka-

86 Løgtingsmál nr. 75/2001 Uppskot til ríkislógartilmæli um at seta í gildi fyri Føroyar: „Forslag til lov om tilskud til Færøernes hjemmestyre for 2002.“

87 Lov nr. 312 af 21. mai 2002 om tilskud til Færøernes hjemmestyre for 2002.

88 Løgtingsmál nr. 7/2001: Uppskot til samtyktar um ríkislógartilmæli um ríkisveiting fyri 2002 og uppskot til løgtingslóg um leiðbeinandi fólkaatkvøðu um sama ríkislógartilmæli.

flokkin, Tjóðveldisflokkinn og Sjálvstýrisflokkinn misti meirilutan, men fekk 16 tingmenn, og lögmaður valdi at verða sitandi og royna at skipa eina nýggja samgongu. Hetta eydnaðist 6. juni 2002, tá Miðflokkurin fór við í samgonguna.

Í nýggja samgonguskjalinum verður um blokkinn sagt, at blokkurin verður fastfrystur. Viðvíkjandi yvirkum verður sagt, at tað er Løgtingið, sum ger av, at øll málsøki, undantikið tey, sum eru knýtt at suverenitetinum, kunnu yvirtakast sum sermál.⁸⁹ Leggjast kann til merkis, at í orðingini verður ikki skilt millum málsøki, sum eru nevnd í heimastýrslógini og onnur málsøki, og at sagt verður, at tað er Løgtingið, sum ger av, hvørji málsøki skulu yvirtakast. Onki verður sagt um samráðingar við dansku stjórnina um yvirkur.

Samanumtøka

Grundarlagið og støðutakanin bæði til broytingar í stuðulsskipan og yvirkum av málsøkjum kann lýsast frá trimum síðum. Í fyrsta lagi frá danskari síðu, í øðrum lagi frá føroysku síðuni, sum umboðar teir flokkar, ið ynskja, at Føroyar skulu verða verandi partur av danska ríkinum og hava eitt tætt tilknýti til ríkið, og í triðja lagi úr sjónarhorninum hjá teimum flokkum, ið ynskja, at Føroyar gerast sjálvstøðug tjóð ella hava eitt leysari tilknýti til ríkið.

Støðan hjá dønnum hevur verið nógv ávirkað av, hvussu danski staturin hevur umsitið stuðul til amt og kommunur í Danmark, og hvørji øki hava verið lögð út til ávikavist amt og kommunur. Tað var eftir, at nýggja danska kommunallóggávan varð sett í gildi í 1970, at danir fóru at tosa um at broyta stuðulsskipanin til Føroya. Hetta ger seg eisini galdandi í sambandi við spurningin um § 9 yvirkurnar, tí sum nevnt er, varð samstundis farið undir at leggja somu øki út til amt og kommunur.

Tað er onki, sum bendir á, at danir hava havt eina fatan av, at hesar broytingar fóru at gera føroyska tilknýtið til ríkið ella Danmark veikari ella føra Føroyar á sjálvstýrisleið. Í hesum sambandi kann verða víst til danska uppritið til endaligu samráðingarnar um blokkinn, so sum tað er endurgivið oman-

fyrir, Fyri ikki at verða lagdir undir at stiðja nakran vong í føroyska politiska landslagnum gingu danir við til, at blokkurin, eins og tað var galdandi við refusjónsskipanini, varð settur á konto hjá teimum einstøku ráðharraumráðunum ístaðin fyrir at verða settur á serstaka konto, eins og tann grønlenski varð tað. Hetta varð eisini broytt, tá skipanin eftir donskum kravi varð endurskoðað í 1993.

Tá Anders Fogh Rasmussen, forsætismálaráðharri, var á stuttari vitjan í Føroyum í januar 2002, segði hann í fjølmiðlunum, at hann helt tað fór at styrkja ríkisfelagsskapin, at Føroyar fíggjarliga vóru so óheftar av ríkisstuðli sum gjørligt, og at Føroyar áttu at kunna yvirtaka øll málsøki uttan tey, sum beinleiðis eru knýtt at sjálvum suverenitetinum, m.a. verjumál og uttanríkismál.

Í tíðindaskrivi, sum varð sent út eftir fund millum løgmann og forsætisráðharran, varð sagt, at stjórnin vil samarbeiða um fleiri yvirtøkur, um hesar liggja innan karmarnar á grundlógini og ríkiseindini, og at stjórnin vil arbeiða fyrir at fáa til vega lógargrundarlag fyrir teimum yvirtøkum, sum liggja uttanfyri karmarnar á heimastýrslógini.

Hetta er í samsvari við ta pragmatisku støðu, danir tey nógvu seinastu árin hava havt til yvirtøkur av málsøkjum, sum frá danskari síðu ikki verða settar at hótta ríkiseindini ella serlig donsk áhugamál. Dømi um hetta er yvirtøkan av navnalógini og trygd á sjónum. Hinvegin kann staðfestast, at danir vóru sera trekir at lata heimstýrið yvirtaka málið um ráevni í undirgrundini, hóast málsøkið er við á lista B. Ein av formellu høvuðsgrundunum var, at hetta ikki var í samsvari við „*Rigets Højbedsret*“. Tað er neyvnan nakar ivi um, at útlitini til at finna olju og gass í føroysku undirgrundini hava spælt ein stóran leiklut í hesum máli.

Frá føroyskari síðu sær myndin nakað øðrvísi út. Stutt eftir, at heimastýrslógin varð sett í gildi, sá út til, at samríkja-flokkarnir vóru positivt sinnaðir fyrir at yvirtaka umsiting av felagsmálum. Vísast kann í hesum sambandi til tað, sum omanfyri er nevnt úr álitinum um broyting av sosiallógávuni. Seinni broyttist hetta, soleiðis at Sambandsflokkurin bæði var ímóti at broyta stuðulskipanina og sum heild var ímóti § 9 yvirtøkum. Flokkurin bar ótta fyrir, at hetta kundi seta ferð á sjálvstýriskjakið, at tað fór at minka um samskipti við ríkis-

myndugleikarnar, og tí kundi metast sum eitt sum stig móti størri sjálvsstýri í Føroyum.

Støðan hjá Javnaðarflokkinum var ta fyrstu tíðina, eftir at heimastýrislógin varð sett í gildi, tann sama sum hjá Sambandsflokkinum, men frá byrjanini av sjevtiárinum fór eitt nýtt ættarlið innan Javnaðarflokkin at arbeiða miðvíst móti at fáa blokkstuðul og at fremja § 9 yvirtøkur.

Hetta sæst eisini aftur í, at tá flokkurin eftir vali í 1974 gjørdi samgongu við Tjóðveldisflokkinn og Fólkaflokkinn vórðu yvirtøkur í samgongskjalinum avtalaðar bæði eftir § 2 og § 9.

Ein ávís mótstøða móti nýggju kósini hjá flokkinum var tó at hóma. Ein minni partur av útreiðslunum til almannaverkið vórðu lagdar í blokkin enn upprunaliga skotið upp frá danskari síðu, og útreiðslurnar vóru framvegis bókaðar á teim einstøku ráðharraøkjunum. Hetta var gjørt fyri at ganga tí meira sambandssinnaða vonginum í Javnaðarflokkinum á mæti.

Støðan hjá teimum sonevndu sjálvstýrisflokkunum var ein heilt onnur. Fyrstu tíðina, eftir at heimastýrislógin varð sett í gildi, vildu bæði Fólkaflokkurin og Tjóðveldisflokkurin ikki hoyra talan um annað enn beinleiðis yvirtøkur.

Støðan hjá Fólkaflokkinum kann tó stutt eftir mest samanberast við støðuna hjá Javnaðarflokkinum. Flokkurin var tó tilreiðar at ganga longri enn Javnaðarflokkurin. Millum annað atkvøddi Jógvan Sundstein, løgtingsmaður, fyri uppskotinum hjá Tjóðveldisflokkinum í 1983 um at seta nevnd at endurskoða stuðulsskipanina, hóast hann tá var í samgongu við Sambandsflokkinn, og at samgongan annars ikki tók undir við uppskotinum.

Tjóðveldisflokkurin royndi at halda fast við upprunaligu støðu sína, um at flokkurin bert tók undir við beinleiðis yvirtøkum, hóast hann sum partur av landsstýrinum frá 1975-81 var við til at gera yvirtøkur eftir § 9. Hetta støðufestið broyttist nakað í fyrru helvt av 80-unum við uppskotinum til samtyktar, sum flokkurin legði fyri tingið í 1984. Henda nýggja støðan gjørdi tað eisini møguligt hjá flokkinum at fara í samgongu við Javnaðarflokkin í 1985 og saman við honum gera avtalu við danir um blokksstuðulsskipanina.

Henda nýggja støðan kann tulkast sum, at flokkurin var samdur við sjónarmiði Sambandsflokksins um, at § 9-yvirtøkur og blokkstuðul føra leysari tilknýti til ráðharrastovurnar í

Keypmannahavn við sær, og tí eru tær eitt stig á leiðini at fáa Føroyum størri sjálvræði og harvið eisini eitt stig á leiðini móti sjálvstýri ella fullveldi.

Samanumtikið kann sigast, at tíðin fer at vísa, um minkingar í ríkisveitingini og yvirtøkur innan karmarnar á grundlógini við tíðini fara at føra til føroyskt sjálvstýri, men ásannast má, at í politiska orðaskiftinum her á landið tey seinastu 4 árinum hevur kjarnin verið stuðulin úr Danmark, og eftir veljarkanningunum at dømi hevur hetta eisini alstóra ávirkan á støðu veljarans.

Livst so spyrst.

Árni Dahl

f. í 1946 í Funningsfirði. Tók prógv á Føroya Læraraskúla í 1969. Fólkkaskúlalærari 1969-77, lærari á Læraraskúlanum frá 1977. Hevur skrivað, týtt ella lagt til rættis um 50 bókur, teirra millum „Bókmentasøgu 1, 2, 3“ 1980-83 og „Mállæru“, 1997. Stendur fyri Forlagnum Fannum, sum hevur givið út um 100 bókur.

Ólavur Clementsen

f. á Sandi í 1935. Prógv sum útskiptingarkandidatur frá Noregs Landbúnaðarháskúla í 1961. Arbeitt á Matrikulstovuni 1961-95 sum landmálari og útskiptingarformaður, 1995-97 sum stjóri. Hevur skrivað bøkurnar „Søga og skemt av Sandi“, 1981 og „Skopun 150 ár“, 1983. Annars skrivað greinir við søguligum innihaldi í føroysk tíðarrit.

Ævisögur

Í ævisöguliga partinum av lögtingsøguni eru viðgjörd tey umboð, sum vald eru á ting hesi 150 ári 1852-2002. Varafólk eru bara tikin við, hava tey sitið á tingi longur enn seks mánaðir. Eisini landsstýrismenn, fólkatingsmenn og landstingmenn, sum ikki hava sitið á Løgtingi, eru við í yvirlitinum, somuleiðis amtmenn og ríkisumboðsmenn.

Dentur hevur verið lagdur á at útvega vitan um somu viðurskifti hjá persónunum, soleiðis at til ber í eini skipan at leita eftir ávísingum upplýsingum, sum t.d. hvør, ið hevur umboðað ávíst valdømi, hvør, ið sitið hevur á tingi ávíst 10-ára skeið o.s.fr.

Í einstøkum førum hevur ikki borið til at funnið føðingardag, tí kirkjubøkurnar í summum prestagjöldum ganga ikki so langt aftur.

Føroya Landsskjalasavn eigur stóra tøkki fyri beinasemi og hjálp. Nógv hevur verið hugt í bókur, serliga Einar Waag: „Val og valtøl 1906-1966“, 1967 og „Føroyskir fólkkaskúlalærarar“, Niels Jákup Thomsen ritstjórnaði, 1998.

Heimildarfólkini annars eru fleiri hundrad. Av teimum verða hesi nevnd, tí tey hava verið sjáldsama góð í ráðum: Freydis Poulsen úr Klaksvík, Maria Jacobsen av Glyvrum, Max Weihe av Selatrað, Pól á Kletti úr Hesti, Ólavur Clementsen av Sandi og Sverri Egholm, sáli, úr Vestmanna. Prestar í øllum prestagjöldum hava eisini verið hollir.

Ólavur Clementsen hevur savnað persónsmyndirnar og skipað tær.

Hattarvík 10. juli 2002

Árni Dabl

Guttormur Absalonsen

f. 26. desember 1798 á

Viðareiði

d. 17. juni 1857

Bústaður: Trøllanesi*Foreldur*: Malena

Guttormsdatter,

Hvannasundi og Absalon

Joensen, Viðareiði

Hjúnafelegi: Jóhanna Maria

f. Østerø, Viðareiði

Tíðarskeið: 1852-1855*Valdømi*: Norðuroya*Starv*: Bóndi**Niels Andreas Christian Andersen**

f. 13. august 1849 í Ribe í Danmark

d. 24. november 1919

Bústaður: Nørresundby*Foreldur*: Anne Margrethe

f. Simonsen og Anders

Nielsen Andersen, Ribe

Hjúnafelegi: 1. Maria

Margaritha Schau f.

Bruun, Tårnby, 2. Sicka

Margrethe f. Jacobsen,

Stavanger

Tíðarskeið: 1893-1895*Valdømi*: Suðurstreymoyar*Útbúgving*: Studentur 1867,

løgfrøðingur (cand.jur.)

1873

Starv: Fulltrúi í Rougsø

heraði 1874-90, Sorin-

skrivari í Føroyum 1890-

1895, heraðsfúti í Kjær

heraði 1895-1900, borg-

meistari 1900-1917 og

býarfúti í Nørresundby

1900-1919

Bøkur: Færøerne 1600-

1709, 1895, 2. útg. 1964

Rudolf Andersen

f. 9. des. 1845 í Keyp-

mannahavn

d. í 1929 í Danmark

Bústaður: Danmark*Foreldur*: Marie Louise f.

Restorff og Niels Ander-

sen, Keypmannahavn

Tíðarskeið: 1881-1882*Valdømi*: Suðurstreymoyar*Starv*: Keyppmaður**Andreas Andreassen**

f. 5. mars 1885 á Eiði

d. 27. desember 1961

Bústaður: Eiði*Foreldur*: Sára Jakobina f.

Jacobsen, Mykinesi og

Jacob Pauli Andreasen,

Eiði

Hjúnafelegi: Rasmína Sofía

f. Poulsen, Eiði

Tíðarskeið: 1932-1940*Flokkur*: Sambandsflokkurin*Valdømi*: Eysturoyar*Útbúgving*: Skipari*Starv*: Sjómaður, skipari**Jens Jacob Andreassen,****Jens í Dali**

f. 9. apríl 1860 í Tórshavn

d. 25. februar 1932

Bústaður: Tórshavn*Foreldur*: Anna Elisabeth

Johannesdatter úr Skop-

un og Andreas Andreas-

sen úr Norðradali

Hjúnafelegi: Maria

Magdalena f. Dam úr

Tórshavn

Tíðarskeið: 1901-1905*Valdømi*: Suðurstreymoyar*Starv*: Reiðari, skipari,

keyppmaður

Poul Adrian Andreassen

f. 1. oktober 1924 í Klaksvík

d. 4. apríl 1993

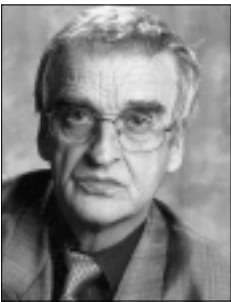
Bústaður: Finnsnes í Noregi

Foreldur: Hilda Carolina f. Hansen, Árnafirði og Karl Sofus F. Andreassen, Strondum

Hjúnafelegi: 1. Jóhanna Maria f. Jensen, Klaksvík, 2. Hjördis Lorentsen, Finnsnes, Noregi

Útbúgving: Skipsførari

Fólkatingsmaður: 1964-1968 umboðandi Fólkaflakkin

Thomas Arabo

f. 20. november 1940 í Sørvági

Bústaður: Signabøur

Foreldur: Karin og Arabo Henriksen, Sørvági

Hjúnafelegi: Anna f. Jensen úr Vági

Tíðarskeið: 1984-88 og 1990-91

Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Norðurstreymoyar
Útbúgving: Skipsførari 1965, sivilverkfrøðingur 1973

Starv: Stjóri á Strandfarskipum Landsins 1973-81 og 1989-91, Leiðari fyri Vestnorden samstarvinum 1981-89

Landsstýrismáður: 1991-94
Nevndarsessir: P/F Smyril Line, formaður 1986-91

Eliesar Arge

f. 10. juni 1925 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Sigrid f. Simonson, Norðragøtu og N.M. Andrias Arge

Hjúnafelegi: Lydia Ejde f. Hansen

Tíðarskeið: 1974-78 og vara- maður fyri Jógvan Sundstein 1989-90

Flokkur: Fólkaflakkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Læknapróg, serlækni í anæstesiologi og kirurgi

Starv: Yvirlækni á skurð- deildini á Landssjúkrahúsinum 1964-1995

Bý/bygdarráð.: Býráðslimur í Tórshavn 1972-1988

Finnbogi Arge

f. 6. september 1955 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Annelisa f.

Jacobsen Krogh úr Skive og Meinhardt Arge úr Havn

Hjúnafelegi: Armgarð f. Mortensen

Tíðarskeið: 1990-2002 undantikin tíðarskeið sum landsstýrismáður

Flokkur: Sambandsflokkurin 1990-95, uttanflokkka 1995-98, Fólkaflakkurin 1998-2002

Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Exam.art prógv í norðurlenskum serliga føroyskum máli og bókmentum 1977

Starv: Sjalvstøðugur vinnurekandi, stjóri í P/F Auto Service 1979-1993, stjóri í P/F Meinhardt Arge 1993-1998

Landsstýrismáður: 1998-2000 umboðandi Fólkaflakkin

Nevndarsessir: Hevur verið í

nevndini í Atlantsflogi, Havsbrún og SB-finans umframt egnum feløgum

☞

Jógván Arge

f. 17. juni 1947 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Petra f. Greger-sen, Syðrugøtu og Niels Juel Arge, Tórshavn

Hjúnafelegi: Marita f.

Niclasen, úr Nesi í Hvalba

Tíðarskeið: 2002-, varamaður hjá Høgna Hoydal

Flokkur: Tjóðveldisflokkur

Valdomi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Journalistútbúgving á Ritzaus Bureau og Danmarks Journalisthøjskole 1967-1970

Starv: Programm-medarbeiðari í Útvarpi Føroya frá 1. januar 1970, leiðari fyri tíðindadeildini 1979-1989, programmleiðari 1989-

Nevndarsessir: Formaður í ÍSF 1978-1980

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar býráð 2001-

Bøkur: 16 tættir, 1980, Bankabókin, Sjóvinnubankin 50 ár (saman við Niels Juel Arge), 1983,

Gott, skjótt og bíligt, P/F Leif Mohr 50 ár, 1985, Tórshavnar skipasmiðja 50 ár, 1986, Frá Snørisfiski til alilaks, Føroya Fiskasøla 1948-88, 1988, Semjur og stríð, Føroya Arbeiðsgevarafelag 50 ár, 1993, Havnarmenn í Gundadali, HB 1904-1954, 1994, Neyðugt er at sigla, Føroya Skipara og Navigatørfelag 100 ár, 1995, Ljós yvir landi, SEV 50 ár, 1996, Teir tóku land, føroyingar í Grønlandi 2-6, 1997-2001

☞

Jegvan Hilmar Bech

f. 19. juli 1933 í Porkeri

Bústaður: Porkeri

Foreldur: Jóhanna f. Jensen av Strondum og Jacob M. Bech úr Porkeri

Hjúnafelegi: Kristina f.

Samuelsen úr Tjørnuvík

Tíðarskeið: 1970-1984, síðani onkuntíð varamaður til 1990

Flokkur: Javnaðarflokkur

Valdomi: Suðuroyar

Útbúgving: Lærarapróg, Haslev seminarium 1958

Starv: Lærari í Vági 1958-59, í Porkeri 1959-1999 (fyrstilærari 1967-1999)

Løgtingsformaður: 1979-1980

Nevndarsessir: Í stýrinum fyri ALV 1972-2000, í nevndini fyri Tryggingarsambandið Føroyar 1985-95, í stýrinum fyri Húsálansgrunnin 6 ár báðumegin 1980, í stýrinum fyri Íleggingargrunnin fyri Føroyar 1986-

Bý/bygdarráð.: Í bygdarráðnum í Porkeri 1962-1966

☞

Niels Bentsen

f. 10. mars 1936 í Keypmannahavn

Bústaður: Roskilde

Foreldur: Inge Due f.

Jeppesen og William Axel Bentsen

Hjúnafelegi: Dinna f. Gilstón, Klaksvík

Tíðarskeið: Ríkisumboðsmaður 1981-88

Útbúgving: Studentspróg 1954, lögfrøðipróg (cand.jur.) 1960

Starv: Í kenslumálaráðnum 1960-62, innanríkisráðnum 1962-81, skrivstovustjóri frá 1975, ríkisumboðsmaður í Føroyum

1981-88, í innanríksráðnum 1988, stiftsamtmáður og statsamtmaður í Roskilde frá 1989

Nevndarsessir: Formaður fyri føroysku kirkjuumsjónini 1981-88, í stýrinum fyri tey trý sjúkrahúsini í Føroyum 1981-88

Bøkur: Den færøske folketingsrepræsentation under hjemmestyreordningen, Tórshavn 1988

Annlis Bjarkhamar

f. 20. januar 1974 í Vági

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Irði f. Hjelm og Dánjal Bjarkhamar, Vági

Sambúgv: Ian Luid, Fuglafirði

Starv: Læraravikarur í Porkeri 1996-1997, á Eysturskúlanum 2001-2002, útvarpskvinna 1997-2000

Landsstýrismáður: 2002-umboðandi Tjóðveldisflokkinn

Friðrikur Bláhamar

f. 16. februar 1902 í Elduvík

d. 6. juli 1981

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Marin Frederikka f. Hansen, Elduvík og

Sámal Eldevig, Elduvík

Hjúnafelegi: Súsanna Maria (Mia) f. Petersen, Vestmanna

Tíðarskeið: 1945-1958

Flokkur: Fólkaplokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Skipari 1928

Starv: Fiskimaður, siglingarmaður, reiðari og stjóri

Bý/bygdarráð.: Í Vestmanna bygdarráði 1963-66, eitt skeið formaður

Bøkur: Ein vandaferð, 1952

Óli Breckmann

f. 30. mars 1948 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Astrið f. Dahl-

Olsen og Ludvig Breckmann, Tórshavn

Hjúnafelegi: Birna f. Midjord av Argjum

Tíðarskeið: 1974-

Flokkur: Fólkaplokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Master of Arts í enskum máli á University of Edinburgh 1971, BSc í felags- og búskaparsøgu frá Bristol University 1974

Starv: Adjunktur við Føroya Studentaskúla og HF-skeið 1974-84, blaðstjóri á Dagblaðnum 1975-91 og 1998-

Fólkatingsmaður: 1984-2001

Nevndarsessir: Nevndarlimur í Føroya Prentsmiðjufelag 1978-90

Bøkur: Stavnurin, politiskt greinasavn 1984, Jól á Halanum, 1989, Skálvíksdrongur sildakongur, 2001

Signar á Brúnni

f. 10. februar 1945 í Fuglafirði

Bústaður: Fuglafirði

Foreldur: Sigga f. Poulsen og Jógvan Hansen,

Fuglafirði. Fostraður hjá Kristionnu og Hans David Hansen, Fuglafirði

Hjúnafelegi: Gunnvør f. Skipanes, Skipanesi
Tíðarskeið: 1970-1980, 1984-2002 undantikin skeið sum landsstýrismaður

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdomi: Eysturoyar

Útbúgving: Lærarapróg á Føroya Læraraskúla 1969

Starv: Lærari á Strondum 1969-73, í Fuglafirði 1973- undantikin ár sum landsstýrismaður

Landsstýrismaður: 1989-1990, 1993-1994, 1998-2000

Nevndarsessir: Landsskúlaráðið 1979-1989 og 1991-1993, Mentanargrunnurin 1972-1988, í Kirkjustjórnini nøkur ár

✠

Lorenz Høyer Buchwaldt

f. 7. desember 1841 í Viborg í Danmark
d. 14. desember 1933

Bústaður: Lejre í Danmark

Foreldur: Henriette f. Højer og S.A.M. Buchwaldt, Viborg

Hjúnafelegi: Therese Augusta f. Petersen

Tíðarskeið: 1880-1882 og 1885-1896

Valdomi: Suðurstreymoyar 1880-82, amtmaður 1885-96

Útbúgving: Studentur 1858, lögfrøðingur (cand. jur.) 1865

Starv: Hjálparmaður í Sjó- og handilsrættinum 1865-78, sorinskrivari í Føroyum 1878-84, amtmaður í Føroyum 1885-1896, heraðsfúti í Lejre 1897-1904

Løgtingsformaður: 1885-1897

✠

Bærent Bærentsen

f. 16. januar 1825 á Sundi
d. 6. desember 1896

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Helene Marie Elisabeth Jensdatter og Bærent Jacobsen, av Sundi

Útbúgving: Studentur, útbúgvin í danska herinum

Starv: Sekondloytnantur, premierloytnantur 1854, kapteynur 1879, umsjónarmaður á Blegdams-

sjúkrahúsinum í Keypmannahavn, obertloytnantur 1887

Fólkatingsmaður: 1872-1884

✠

Christian Bærentsen

f. 14. mai 1862 í Tórshavn
d. 6. januar 1944

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Anne Cathrine

Jacobine Pauline f. Kiergaard, Tórshavn og Enok D. Bærentsen, av Sundi

Hjúnafelegi: Anna Dorothea

Maria f. Kock, Tórshavn

Tíðarskeið: 1897-1911. Sum amtmaður fastur limur á tingi

Útbúgving: Studentur 1880, lögfrøðiþrógv (cand.jur.) 1886

Starv: Á kommunuskrivstovu á Frederiksberg 1886-1889, í Løgmálaráðnum í Keypmannahavn 1889-1897, amtmaður í Føroyum 1897-1911, dómari í eystara landsrætti frá 1911 til 1933

Løgtingsformaður: 1897-1911

Landstingsmaður: 1902-1906

Nevndarsessir: Í Føroyinga-
felag í Keypmannahavn
nøkur ár í 1880-unum
Bøkur: Færøsk lovsamling

✚

Enok Daniel Barentsen

f. 3. januar 1831 á Sundi

d. 19. august 1900

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Helene Marie

Elisabeth Jensdatter og

Bærent Jacobsen, av

Sundi

Hjúnafelegi: Anna Kathrina

Jacobina Paulina f. Kier-

gaard, Tórshavn

Tíðarskeið: 1859-67, 1872-

1881, 1893-1900

Valdømi: Norðurstreymoyar

1859-63, Suðurstreym-

oyar 1863-67, 1872-81

og 1893-1900

Útbúgving: Handilsútbúgving

Starv: Keypmaður

Fólkatingsmaður: 1857-58

✚

Christian Johannes Christiansen

f. 9. oktober 1871 á Eiði

d. 24. februar 1950

Bústaður: Eiði

Foreldur: Súsanna Mar-

gretha f. Mørkøre, Eiði

og Jógvan Christiansen,

Eiði

Hjúnafelegi: Nathalia Karo-

lina f. Joensen, Eiði

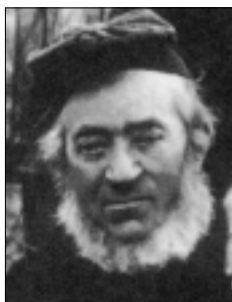
Tíðarskeið: 1910-1918

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Fiskimaður

✚

Daniel Peder Christiansen

f. 11. oktober 1819 á

Toftum

d. 21. november 1906

Bústaður: Toftum

Foreldur: Rachel Hans-

datter og Christian

Danielsen

Hjúnafelegi: 1. Elsebeth

Malena Jacobsdatter úr
Nólsoy 2. Inger Anna
Cathrine Hansdatter úr
Lamba

Tíðarskeið: 1852-54 og

1855-59

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi

✚

Petur Christiansen

f. 28. juli 1923 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Katrina f. Peter-

sen og Viggo Christian-

sen, Tórshavn

Hjúnafelegi: Anna f. Poul-

sen av Strondum

Tíðarskeið: 1966-1970

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Motor- og

maskinmeistaraprógv

1944, maskinistprógv

1945, handverkaraprógv

1947, víðkað maskinist-

prógv 1950, elektroin-

stallatørprógv fyri

maskinistar 1953.

Starv: Lærari á Thorshavns

Navigationsskole(Føroya

Sjómansskúla) nøkur ár í

50-unum, fyribils settur

stjóri og lærari á Føroya

Maskinskúla 1965-70

Nevndarsessir: Stýrismur í

SEV 1960-64 og 1965-73

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar
Býráð 1960-80, formaður
1972-80

✚

**Peter Ferdinand
Christiansen**

f. 22. september 1923 í
Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Vestina og Peter
F. Christiansen, Tórs-
havn

Hjúnafelegi: Paula Solvejg f.
Abrahamsen

Tíðarskeið: 1966-1970, vara-
maður 1984

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdomi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Realprógv 1939,
handilsskúlaútbúgving

Starv: Skrivstovumaður í
Landshandlinum 1941-
47, stjóri á Dimmalætting
1947-99

Landsstýrismaður: 1970-
1975

Nevndarsessir: Í Filmseftir-
litinum 1976-96

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar
Býráð 1965-70 og 1976-
84, formaður 1968-1969

✚

Jacob Dahl

f. 12. november 1837 í
Vági

d. 11. apríl 1915

Bústaður: Vági

Foreldur: Julianna Sofía
Poulsdatter, Kirkjubø og
Jóan Jacob Jacobsen,
Lopra

Hjúnafelegi: Jóhanna f.
Magnussen, Vági

Tíðarskeið: 1877-1881 og
1906-1912

Flokkur: Sambandsflokkurin
1906-1912

Valdomi: Suðuroyar

Starv: Keyppmaður

Bý/bygdarráð.: Í felagssókn-
arstýrinum fyri Suðuroy
1873-1885 og 1897-1898,
í sóknarstýrinum í Vági
1899-1907, formaður
1901-1907

✚

Jákup Dahl

f. 5. juni 1878 í Vági

d. 5. juni 1944

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Elsebeth Súsanna
f. Vilhelm, Vági og Petur
Hans Dahl, Vági

Hjúnafelegi: Maria f. Han-
sen, Tórshavn

Tíðarskeið: 1918-1923. Sum
próstur fastur limur á
tingi. Atkvøddi við Sjálv-
stýrisflokkinum

Útbúgving: Læraraprógv
1896, Guðfrøðiprógv
(*can. theol.*) 1905

Starv: Háskúlalærari í Dan-
mark 1907-08, í realskúl-
anum í Havn 1908-12,
sóknarprestur í Suður-
streymoy 1912, Føroya
próstur 1918-44

Bøkur: Føroysk mállæra til
skúlabrúks, 1908, Glottar,
1928, Ávegis, 1933, Í lýs-
ingini, 1934, í Jólalalg-
uni, 1940, Sólarris, 1941,
Krossstíggjur, 1942, Mill-
um ælini, 1943, Stavn-
haldið, 1944, Sólin og
sóljan, 1948, Meðan hild-
ið verður heilagt, 1948.

Týddi Nýggja testamenti,
1937, og saman við K.O.
Viderø alla Bíbliuna,
1962, umframt aðrar
bøkur

✚

Johan Dahl

f. 19. september 1959 í
Keypmannahavn
Bústaður: Porkeri
Foreldur: Ebba f. Albinus,
nú Hovgaard úr Fámjin
og Jógvan Dahl úr Vági
Hjúnafelegi: Linda Her-
dalur, Signabø
Tíðarskeið: 2002-
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Suðuroyar
Útbúgving: Bankaútbúgving
Starv: Stjóri í A/S J. Dahl
Gørðum og Vágs Skipa-
smiðju 1982-1990, stjóri
World Seafood 1991-
1992, í Spf. Faromar frá
1997 og síðani 1998 í
Faroe Coldstores
Nevndarsessir: Føroya
Arbeidsgevarafelag 1987-
1990

Joen Jacob, róptur Jógvan Dahl

f. 21. september 1868 í
Vági
d. 30. november 1928
Bústaður: Vági
Foreldur: Jóhanna f. Magn-
ussen, Vági og Jacob
Dahl, Vági
Hjúnafelegi: 1. Marin Ceci-
lia Frederikka f. Kjarbo
úr Sumba 2. Elisabeth
Katrina Julina f. Godt-
fred úr Porkeri
Tíðarskeið: 1916-1918 og
1920-1927
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Suðuroyar
Starv: Skipari og keypmað-
ur

Magnus Dahl

f. 6. mars 1873 í Vági
d. 30. november 1955
Bústaður: Vági

Foreldur: Jóhanna f. Magn-
ussen, Vági og Jacob
Dahl, Vági

Hjúnafelegi: Helena Maria
Henrietta f. Joensen úr
Vági

Tíðarskeið: 1912-1916

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Keypmaður

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Vági 1907-1914
og 1918-31

Ole Hansen Dahl

f. 16. november 1858 í Dali
d. 31. januar 1918
Bústaður: Funningi
Foreldur: Julianna Fredrikka
f. Hansdatter úr Mykinesi
og Mikkjal Hansen úr
Dali
Hjúnafelegi: Anna f. Jo-
hannessen úr Funningi
Tíðarskeið: 1897-1899
Valdømi: Eysturoyar
Útbúgving: Læraraprógvi á
Føroya Læraraskúla 1878
Starv: Lærari í Funningi og
við Gjógv 1878-1906
Bý/bygdarráð.: Eitt skifti
formaður í Eysturoyar
kommunu

Thomas Pauli Dahl

f. 9. november 1898 í Vági
d. 3. mai 1977

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Helena Maria

Henrietta f. Joensen og
Magnus Dahl, Vági

Hjúnafelegi: Hildigarð f.
Patursson

Tíðarskeið: 1943-1945

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdomi: Suðuroyar

Útbúgving: Læknaprógvi
1923

Starv: Hjálparlækni á Dr.
Alexandrinis hospitali í
Havn 1923-24, lækni í
Danmark 1924-30. Yvir-
lækni á Dr. Alexandrinis
hospitali frá 1930, til
hann fór frá vegna aldur.
Røkti starvið sum amts-
lækni long skifti

Nevndarsessir: Formaður í
Reyða Krossi í Føroyum
1931-67, formaður í
Collegium Academicum
Færoense 1939-55

Carl Emil Dahlerup

f. 31. oktober 1813 í Hille-
rød

d. 21. juli 1890

Bústaður: Odense

Foreldur: Vilhelmine f.

Birch og Hans Dahlerup

Hjúnafelegi: Cathrine f.
Schram

Tíðarskeið: 1852-61 sum
amtmaður Føroya

Útbúgving: Studentur 1831,
løgfrøðingur (cand. jur.)
1836

Starv: Fútafulltrúi í Hille-
rød 1836-41, roknskapar-
leiðari í Odense 1841-49,
kommandantur og amt-
maður í Føroyum 1849-
1861, heraðsfúti í Dan-
mark frá 1861

Løgtingsformaður: 1852-
1861

Landstingsmaður: 1855-
1863

Jóannes Dalsgaard

f. 1. november 1827 í
Skálavík

d. 26. juli 1887

Bústaður: Skálavík

Foreldur: Súsanna Katrina

Jacobsdatter, Sandavági
og Jóhannes Johannessen,
Skálavík

Hjúnafelegi: Kathrina Mar-
greta Óladóttir, Sanda-
vági

Tíðarskeið: 1861-1869,
1873-1887

Valdomi: Sandoyar

Starv: Bóndi

Nevndarsessir: Fastur limur í
taxasjónsnevndini, ið
virðismetti allar jarðir í
Føroyum

Jóannes Dalsgaard

f. 26. juli 1940 í Skálavík

Bústaður: Hoyvík

Foreldur: Marin Margretha

f. Hentze Mikkelsen,
Skúvoy og Hans Jacob
Dalsgaard, Skálavík

Hjúnafelegi: Eyðna Høj-
gaard, f. Ellefsen úr Mið-
vági

Tíðarskeið: 1980-1988 og
varamaður 1991-1992

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Embætisprógv,
cand.mag. í søgu og
fronskum 1973, phil.
doktor 1996

Starv: Adjunktur á Føroya
Studentaskúla 1973-74,
deildarleiðari á Suður-
oyar HF-skeiði 1974-80,
landsskjalavørður 1980-
92 og 1993-98, rektari á
Føroya Studentaskúla
1992-93, deildarstjóri í
Undirvísingar- og
mentamálastýrinum
1998-

Nevndarsessir: Norður-
landaráðnum 1991-92,
Nordisk Kulturfond eitt
skifti

Bøkur: Framtíðin kemur
ikki av sær sjálvari, yrk-
ingar 1987, Fylking, 1996

☞

Atli Pætursson Dam

f. 12. september 1932 á
Tvøroyri

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Sigríð Ragnhild f.
Strøm, Trongisvági og
Peter Mohr Dam, Tvør-
oyri

Hjúnafelegi: Oddvør Sólvá
f. Hovgaard, Tvøroyri

Tíðarskeið: 1970-1994, und-
antikinn tíðarskeið sum
løgmaður

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar 1970-
90, Suðurstreymoyar
1990-94

Útbúgving: Maskinverk-
frøðingur 1964

Starv: Varastjóri í Fær.
Realkreditinstitut 1981-
85 og frá jan.1989

Fólkatingsmaður: 1990-1994

Løgmaður: 1970-1981,
1985-1989, 1991-1993

Landsstýrismáður: 9.mars -
11.des. 1970

Nevndarsessir: Norður-
landaráðnum 1989-1991

☞

**Johan Kristian Frederik
Dam**

f. 8. juli 1863 í Kollafirði
d. 17. januar 1925

Bústaður: Kollafirði

Foreldur: Jóhanna Maria f.
Djurhuus frá Sjógv í
Kollafirði og Petur Mohr
Dam, Oyrareingjum

Hjúnafelegi: Malena f. Jen-
sen

Tíðarskeið: 1903-1918

Flokkur: Sambandsflokkurin
1906-1918

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Bóndi

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Kollafirði fleiri ár

☞

Johan Marius Dam

f. 20. januar 1880 í Tórs-
havn

d. 5. februar 1965

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anna Cathrine

Olevina f. Jacobsen úr

Havn og Jens Andreas

Christian Splid Dam úr

Hoyvík

Hjúnafelegi: Hansina Olina

Rebekka f. Poulsen úr

Miðvági

Tíðarskeið: 1912-1916

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Realprógv

Starv: Fulltrúi, skrivstovu-
maður, eitt skifti

sýslumaður í Vágum

☞

Marjus Dam

f. 13. desember 1955 í
Tórshavn
Bústaður: Miðvági
Foreldur: Dorthea og Oluf
Dam, Tórshavn
Hjúnafelegi: Inga Dam f.
Poulsen úr Havn
Tíðarskeið: 1998-
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Vága
Útbúgving: Lækni
Starv: Lækni, kommunu-
lækni 1992-

Peter Mohr Dam

f. 11. august 1898 í Skopun
d. 8. november 1968
Bústaður: Tvøroyri
Foreldur: Sára Maria f. Ol-
sen úr Vestmanna og Ole
Christian Dam úr Kolla-
firði
Hjúnafelegi: Ragnhild f.
Strøm úr Trongisvági

Tíðarskeið: 1928-1968, lög-
mansárin undantikin
Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Suðuroyar
Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1920
Starv: Lærari í Sumba
1921-22, Trongisvági
1922-25, á Tvøroyri
1925-67

Fólkatingsmaður: 1948-1957
og 1964-1967
Løgmaður: 1958-1962 og
1967-1968

Nevndarsessir: Føroya Lær-
arafelag 1925-30,
formaður 1927-30. Í
nevndini, ið eftir kríggið
tingaðist við danir um
stýrisskipanarlóg. Í
nevndini fyri Trygg-
ingarsambandið í nøkur
ár. Í skúlastjórnini í
nøkur ár.

Bý/bygdarráð: Froðbiar
sókn 1925-68, formaður
1934-57

Johan Hendrik Danbjørg

f. 9. november 1896 í
Porkeri
d. 23. juli 1968
Bústaður: Porkeri
Foreldur: Kathrina Maria f.

Joensen úr Leirvík og
Daniel Danielsen úr Øra-
vík

Hjúnafelegi: 1.: Sunnuvá f.
Larsen úr Porkeri 2.:
Elisabeth f. Thomsen úr
Hovi

Tíðarskeið: 1936-1945 og
1950-1968

Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Suðuroyar
Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1917
Starv: Lærari í Sumbiar
sókn 1917-19, í Rituvík
og á Glyvrum 1919-20, í
Porkeri 1920-68

Løgtingsformaður: 1940-
1943

Nevndarsessir: Føroya Fiski-
mannafelag eitt skifti

Joel Daniel Jacobsen

f. 27. september 1817
norðuri í Vági (Klaksvík)

d. 21. januar 1880

Bústaður: Norðuri í Vági
(Klaksvík)

Foreldur: Karin Poulsdatter
og Dánjal Jákup Joensen,
norðuri í Vági (Klaksvík)

Hjúnafelegi: 1. Katrina Lis-
beth f. Matras, Norðoyri
2. Katrina Sofía Óladótt-
ir, Norðuri í Vági
(Klaksvík)

Tíðarskeið: 1855-1857

Valdømi: Norðuroyar

Starv: Bóndi

Hans Jacob Birgir Danielsen

f. 5. juli 1928 í Kvívík

d. 20. oktober 2001

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Hanna f. Jacobsen og Christian Danielsen, Kvívík

Hjúnafelagi: Bina f. Joensen úr Klaksvík

Tíðarskeið: 1990-1994

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Sivilverkfrøðingur Danmark 1954, IMEDE Business School, Sveits 1965

Starv: Amanuensis á Danmarks Tekniske Højskole 1954-57, rakstrarverkfrøðingur í KGH 1957-61, stjóri í A/S Findus Noregi 1961-64, menningardeildarleiðari í Product Findus Vevey, Sveits 1965-69, stjóri í Føroya Fiskasølu 1969-90, stjóri P/F Navir, Kvívík 1993-2001

Nevndarsessir: Nevndarformaður í Sjóvinnubankanum 1971-1992, nevndarformaður í Havsbrún, Dagsbrún og Føroya Fiskaídnaði 1971-90. Nevndarlimur í Faroe Seafood, Hirtshals og Grimsby

✚

Daniel Jacob Christian Danielsen

f. 6. juni 1894 í Kvívík

d. 24. juni 1980

Bústaður: Sørvágur

Foreldur: Anna Elisabeth f. Johansen úr Sørvági og Jacob Danielsen úr Kvívík

Hjúnafelagi: Olga Maria Sunnuva Elisabeth f. Zachariassen, Bø

Tíðarskeið: 1920-1924

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Vága

Útbúgving: Læraraprógv á Ranum seminarium 1915

Starv: Lærari í Sørvági, Bø og Gásadali 1915-18, í Sørvági 1918-64

Bý/bygdarráð.: Sóknarstýrslimur 1927-30 og 1935-38

✚

Dánjal Jacob Danielsen

f. 14. september 1838 í Tórshavn

d. 8. januar 1923

Bústaður: Søldarfirði

Foreldur: Lisa Margretha Corneliusdatter f. Reinert, Kaldbak og Daniel Danielsen, Tórs-havn

Hjúnafelagi: Anna Malena f. Weihe, Søldarfirði

Tíðarskeið: 1871-1874

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Skrivstovumaður hjá sorinskrivarvanum 1853-62, sýslumaður í Norður-oyggjum 1862-64, sýslumaður í Eysturoy 1864-98

✚

Dánjal Pauli Danielsen

f. 3. mars 1913 í Miðvági

d. 28. mars 1991

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Dagmar f. Joensen og Søren Danielsen, Miðvági
Hjúnafelegi: Ninni f. Niclasen, úr Sørvági
Tíðarskeið: 1950-1958
Flokkur: Tjóðveldisflokkurin
Valdømi: Vága
Útbúgving: Løgfrøðiprógv (cand. jur.) 1945
Starv: Sakkførari
Bøkur: Tjóðfundarleiðin, 1945, Tølini tala: Tálmyndir úr føroyska samfelagnum, 1974, Í Íslandi: Summarið 1977, 1978, Hvat fæst frá tí almenna?, 1983, Búskapur - søguliga lýstur, 1989, ...hvørt við sínar náðir, skaldsøga 1990. Fekk virðisløn M.A. Jacobsens fyri fagrar bókmentir 1990

Dánjal Pauli Danielsen

f. 2. desember 1919 á Velbastað
Bústaður: Velbastað
Foreldur: Jensia f. Lisberg úr Fámjin og Johannes Danielsen av Velbastað
Hjúnafelegi: Helene Marie f. Jacobsen, Tórshavn
Starv: Bóndi

Landsstýrismaður: 1975-1981 umboðandi Fólka-flokkin
Nevndarsessir: Í nevdini í Føroya Jarðarráði 1957-75, formaður flestu árin, umboðsráðsformaður í SEV 1963-75, í stýrinum fyri Norðurlandahúsið í Føroyum 1980-98 (undantikin fyra ár)

Christian Sofus Johan Helenius Danielsen

f. 25. juni 1888 í Tórshavn
d. 6. juli 1953

Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Anna Sofie f. Larsen og Christian Cornelius Danielsen
Hjúnafelegi: Margretha f. Müller úr Havn
Tíðarskeið: 1932-1936 og 1940-1943
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Starv: Á postverkinum 1904-1953, postmeistari 1922-53
Nevndarsessir: Nevndarformaður fleiri ár í Færø Amts Sparekasse

Johannes Danielsen

f. 17. september 1823 á Velbastað

d. 22. januar 1899

Bústaður: Velbastað

Foreldur: Julianne Djonedatter og Dánjal Pauli Michelsen, bæði av Velbastað

Hjúnafelegi: Sigga Hansdatter úr Hvalvík

Tíðarskeið: 1885-1889

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Bóndi

Mikkjal Danielsen

f. 2. mars 1827 á Velbastað
d. 4. januar 1899

Bústaður: Miðvági

Foreldur: Julianna Djonesdatter og Dánjal Pauli Michelsen, Velbastað

Hjúnafelegi: Henrikka Maria f. Jensdóttir, Sandavági

Tíðarskeið: 1859-1863 og 1875-1899

Valdømi: Vága

Starv: Bóndi

Niels Pauli Danielsen

f. 6. desember 1938 á
Tvøroyri
Bústaður: Klaksvík
Foreldur: Elsa Elisabeth og
Hilmar Sigmundur
Danielsen, Vági
Hjúnafelegi: Elsebeth f.
Kalsø, Klaksvík
Tíðarskeið: 1988-1994
Flokkur: Kristiligi Fólka-
flokkurin, Føroya Fram-
burðs- og fiskivinnu-
flokkur
Valdømi: Norðuroya
Útbúgving: Gudfrøðiligt
embætispróg, Keyp-
mannahavn 1968
Starv: Sónarprestur á Við-
areiði 1968-73, á Strond-
um og Skála 1973-80, í
Klaksvík frá 1980- við
farloyvi 1985-88
Landsstýrismaður: 1985-
1988
Bý/bygdarráð: Viðareiði
1970-74, formaður 1971-
74, Sjóvar kommunu
1977-80

Sørin Danielsen

f. 13. desember 1885 í
Miðvági
d. 3. september 1968
Bústaður: Miðvági
Foreldur: Maren Margrethe
f. Petersen og Daniel
Pauli Mikkelsen, Miðvági
Hjúnafelegi: Joline Dagmar
Joensen, Miðvági
Tíðarskeið: 1950-1954
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Vága
Starv: Postmaður
Bý/bygdarráð: Í sóknarstýr-
inum 1921-1951, for-
maður 1935-39 og 1949-
51

Frank Sidney Davidsen

f. 26. september 1941 í
Tórshavn
Bústaður: Sørvági
Foreldur: Sunneva f. David-
sen og Frank Albert Se-
ward

Hjúnafelegi: Anny Elisa, f.
Frederiksen, Miðvági
Tíðarskeið: 1990-1994
Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Vága
Starv: Tollari frá 1972-

Jóhan Petur Davidsen

f. 3. november 1890 á
Sandi
d. 6. desember 1972
Bústaður: Sandi
Foreldur: Helga f. Hentze
og Christian Jacob
Davidsen, Sandi
Hjúnafelegi: Ida Malena
Maria Poulina Sofía f.
Joensen, Kaldbak
Tíðarskeið: 1936-1970
Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Sandoyar
Starv: Handverkari
Landsstýrismaður: 1948-
1950
Nevndarsessir: Fyrsti for-
maður í Havnar Arbeids-
mannafelag stovnað 1916

Terje Davidsen

f. 8. juni 1950 á Skála

Bústaður: Kollafirði

Foreldur: Jenny og Mikal Davidsen, Skála

Hjúnafelegi: Elsa f.

Johannesen, Kollafirði

Tíðarskeið: 1990-1994

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Tannlækni

Starv: Tannlækni 1977-

Bý/bygdarráð.: Kollafjarðar bygdarráð 1996-2000

Hans Jacob Debess

f. 17. juli 1940 við Gjógv

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Hansina f.

Johannesen og Oliver

Debess frá Gjógv

Hjúnafelegi: Elsa f. Arge úr Havn

Tíðarskeið: 1986-1988

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Cand. mag. í søgu og enskum 1971, doktor phil. 1986

Starv: Lærari á Føroya Studentaskúla 1971-1986, í nógv ár tímalærari á Føroya Læraraskúla og Føroya Handilsskúla, deildarleiðari á Søguvísindadeildini 1987-97, professari 1989

Nevndarsessir: Í stjórn Føroya Fólkaháskúla 1973-1990, í stýrinum fyri Norðurlandahúsið í Føroyum 1988-92, í Føroya skúlastjórn 1975-78, Landsskúlaráðnum 1988-92, formaður í stýrinum fyri Húsalánsgrunnin 1975-79 og 1989-91

Bøkur: Nú er tann stundin, 1984, Føroya søga 1, 1990, Trygging í Føroyum. Tryggingarsambandið Føroyar 50 ár, 1991, Jóannes Patursson. Ein byrjan til eina politiska ævisøgu, 1991, Politiska søga Føroya 1814-1906, 1993, Ein kvistur spretti, 1993, Ísland - land og ríki. Politiska søga Íslands, 1994, Føroya søga 2, 1995, Føroya søga 3, 2000, Hin lærði Skúlin í Havn, 2000, Bretskur konsul í Føroyum, 2000, Færingernes Land: Historien om den færøske nutids oprindelse, 2001. Fekk virðisløn M.A. Jacobsens fyri yrkisbókmentir 1986

Thomas Debess

f. 22. november 1839 á

Oyri

d. 1921

Bústaður: Oyrareingjum

Foreldur: Anna Heinedatter frá Gjógv og Hans Debess, Oyri

Hjúnafelegi: Louisa f. Dam av Oyrareingjum

Tíðarskeið: 1885-1887

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Bóndi

Christopher Nyholm Debess

f. 30. oktober 1882 á Viðar-eiði

d. 1. apríl 1952

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Elsa Birgitta f.

Debess og Andreas Hele-nius Andreassen, Tórs-havn

Hjúnafelegi: Helga f.

Restorff úr Havn

Tíðarskeið: 1918-1936

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Blikksmiður og rørlleggjari

Starv: Blikksmiðjumeistari

Nevndarsessir: Nevndarlimur fleiri ár í Havnar Handverksmeistarafelag

Bý/bygdarráð.: Í Tórshavnar
Býráð 1921-1932

Bøkur: Yrkingar og týðing-
ar, 1934, Aldan og onnur
brot, 1998

Anton Fredrik Degn

f. 6. oktober 1871 í Tórs-
havn

d. 3. september 1950

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Susanne Elisabeth
f. Anthoniussen og Jens
Christian Degn, Tórs-
havn

Hjúnafelegi: Petrine
Pouline Cathrine f.
Petersen, Øravík

Tíðarskeið: 1906-1908

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Í handli hjá M.C.
Restorff í Tórshavn, tele-
fonstjóri 1906-12, skjala-
vørður

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar
Býráð 1909-1916, for-
maður 1920-22

Bøkur: Færøske Kongs-
bønder 1584-1884, 1945,
Oversigt over fiskeriet og
monopolhandelen på
Færøerne 1709-1856,
1929

Bjarni Djurholm

f. 19. mars 1957 í Kollafirði

Bústaður: Hoyvík

Foreldur: Gündá f. Skaalum
úr Kollafirði og Niels
Pauli Djurholm av Glyvr-
um

Hjúnafelegi: Eydna f. Jacob-
sen úr Havn

Tíðarskeið: Varamaður frá
1987, 1991-93, valdur
1994-

Flokkur: Fólkaplokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla
1982, ymiskar frálærueft-
irútbúgvingar og stak-
greinalestur

Starv: Skúlin á Trøðni
1982-84, Tækniski skúli í
Havn 1984-96, tímalærari
á Føroya Handilsskúla
1993-1995, varaskúla-
stjóri á Eysturskúlanum
1996-

Landsstýrismáður: 2000-

Bý/bygdarráð.: Limur í
Tórshavnar Skúlaráði fyri
Fólkaplokkin 1984-1996.

Bøkur: RAV-7, frálærubók í
alisfrøði, 1989 (saman við
øðrum)

Andreas Djurhuus

f. doyptur 30. oktober 1800
á Selatrað

d. 7. mars 1865

Bústaður: Selatrað

Foreldur: Anna Katrina
Jákupsdóttir og Kristin
Djurhuus, Selatrað

Hjúnafelegi: 1. Elsebeth
Kristine Pedersdatter av
Glyvrum 2. Kristianna
Hansdóttir, Vestmanna

Tíðarskeið: 1854-1859

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi og keypmaður

Andreas Djurhuus

f. 30. august 1817 í Tórs-
havn

d. 17. mars 1879

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Malena f.

Mikkelsdatter av Velba-
stað og Johannes Olaus
Vang Djurhuus, Tórs-
havn

Hjúnafelegi: Maria Augusta
f. Hagen, Keypmanna-
havn

Tíðarskeið: 1852-67

Valdømi: Suðurstreymoyar
1852-54, Føroya próstur
1855-67

Útbúgving: Studentur 1836,
Guðrøðiprógv (cand.
theol.) 1841

Starv: Lærari í Keypmannahavn 1842-43, sóknarprestur í Suðuroy 1844-50, í Suðurstreymoy 1850-67, Føroya próstur 1855-1867, í Store Magleby á Amager 1867-77

Andreas Frederik Djurhuus

f. 3. august 1906 í Vági
d. 5. juni 1984

Bústaður: Vági

Foreldur: Jóhanna Frederikka f. Kristiansen, Sumba og Jóan Petur Djurhuus úr Porkeri

Hjúnafelegi: Jacobina Jacobsen úr Vági

Tíðarskeið: 1943-1945, 1950-54 varamaður fyri Kristian Djurhuus, 1954-66, 1967-70 varamaður fyri Kr. Djurhuus, 1970-1974

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Postavgreiðslumaður *Bý/bygdarráð.:* Í sóknarstýrinum í Vági 1935-63, formaður 1935-47

Hans Djurhuus

f. 4. august 1813 á Nesi í Vági

d. 16. september 1894

Bústaður: Á Nesi í Vági

Foreldur: Anna Kathrina Joensdatter, Skála og Andreas Djurhuus, av Nesi Eysturoy

Hjúnafelegi: Súsanna Poulsdóttir, Øravík

Tíðarskeið: 1852-1855

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Bónði

Hans Andreas Djurhuus

f. 6. februar 1869 í Tórshavn

d. 7. mars 1949

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anna Marie Cathrine Danielsdatter og Christian Djurhuus, Tórshavn

Tíðarskeið: 1908-1918

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Traðarmaður

Hans Olaus Djurhuus

f. 29. november 1822 í Tórshavn

d. 18. februar 1866

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Malene Michelsdatter, av Velbastað og Johannes Olaus Wang Djurhuus, Tórshavn

Tíðarskeið: 1857-1865

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Bónði

Hákun Djurhuus

f. 11. december 1908 í Tórshavn

d. 22. september 1987

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Armingard Maria f. Djurhuus úr Tórshavn og Joen Hendrik D. Poulsen úr Skúvoy

Hjúnafelegi: Hjördis f. Kamban úr Havn

Tíðarskeið: 1946-1980

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Læraprógv á Føroya Læraraskúla 1932

Starv: Lærari í Skálalotni og Innan Glyvur 1932-34, í Klaksvík 1934-1976

Løgtingsformaður: 1950-1951

Fólkatingsmaður: 1957-1960 og 1968-1973

Løgmaður: 1963-1967

Landsstýrismaður: 1951-1956

Bý/bygdarráð.: Klaksvík
1943-51 og 1955-58,
form. 1950-51

Jens Hendrik Djurhuus

f. 18. mars 1799 í Kollafirði
d. 12. februar 1892

Bústaður: Kollafirði

Foreldur: Jóhanna Maria

Jensdóttir, Kollafirði og
Jens Christian Djurhuus,
Nesi

Hjúnafelegi: Anna Elisabeth

Friderikka Olesdatter

Tíðarskeið: 1852-1855

Valdømi: Norðurstremoyar

Starv: Bóndi

Johan Christian Djurhuus, róptur Faktorin

f. 10. apríl 1834 í Tórshavn
d. 17. juni 1918

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Malene Michels-
datter av Velbastað og
Johannes Olaus Wang
Djurhuus, Tórshavn

Hjúnafelegi: Anna Elisabeth
f. Kjelnæs, Tórshavn

Tíðarskeið: 1885-1897

Valdømi: Norðuroyar

Útbúgving: Handilsútbúgving
í Danmark

Starv: Keypmaður

Bý/bygdarráð.: Í kommunu-
stýrinum í Klaksvík fleiri
ár

Kristian Djurhuus

f. 12. februar 1895 í

Tórshavn

d. 20. november 1984

Bústaður: Tvøroyri

Foreldur: Elin f. Larsen úr

Porkeri og Hans Andreas
Djurhuus, Dia í Óla-
stovu, Tórshavn

Hjúnafelegi: Margretha f.

Nielsen úr Heiðunum

Tíðarskeið: 1932-1962 og

1966-1970, undantikin
skeið sum landsstýris-
maður ella lögmaður

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Á posthúsinum í

Havn, á sorinskrivara-
skrivstovuni, sýslumaður í
Suðuroy 1920-1965

Løgtingsformaður: 28.

august - 24. nov. 1945

Lögmaður: 1950-1958 og

1968-1970

Landsstýrismáður: 1948-

1950, 1959-63 og 1967-
68

Nevndarsessir: Formaður í

nevndini fyri Tryggingar-

sambandið Føroyar 1940-
48, í Føroya Jarðarráði
1938-48

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-

inum í Froðbiar sókn

1926-1934, formaður

1926-1930

Niclas Johannes Djurhuus,

f. 13. september 1865 í

Sumba, uppvaksin í Hval-
ba

d. 23. august 1952

Bústaður: Sumba

Foreldur: Billa Sofía f. Mørk

úr Hvalba og Andreas
Djurhuus úr Sumba

Hjúnafelegi: Anna Sofía f.

Davidson úr Tórshavn

Tíðarskeið: 1906-1916

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Læraraprógv á

Føroya Læraraskúla 1884

Starv: Lærari í Tórshavnar

Kommunuskúla 1884-

1887, á háskúla og vikar-

ur í Danmark 1887-88, í

Sumbiar sókn (Sumba,

Lopra, Økrum, Víkar-

byrgi) 1888-1931

Bý/bygdarráð.: Formaður í

sóknarstýrinum í Sumba

1908-1918

**Jógvan A. Olafsson
Durhuus**

f. 19. februar 1938 í Vestmanna

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Anna Sofía f.

Poulsen og Olaf Durhuus úr Vestmanna

Hjúnafelegi: Hervør Hanusardóttir f. við Høgadalsá, úr Havn

Tíðarskeið: 1970-1980,

1984-1990 burtursæð frá skeiðum sum landsstýrismaður, 1994-2002

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdomi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Studentsprógv

Starv: Postavgreiðslumaður í Vestmanna frá 1960

Landsstýrismaður: 1985-1989 (varaløgmaður alt skeiðið)

Nevndarsessir: Í nevndini fyri Tryggingarsambandið

**Oliver Johan Thomas
Ludvig Effersøe**

f. 20. mai 1863 á Tvøroyri
d. 8. mars 1933

Bústaður: Tvøroyri

Foreldur: Kathrina Elisabeth Helena f. Müller, Tórshavn og Gudmund Christie Laurentius Is-holm Effersøe, Tvøroyri

Tíðarskeið: 1889-1893,
1900-1901 og 1905-1931

Flokkur: Sambandsflokkurin
1906-31

Valdomi: Suðuroyar

Starv: Sýslufulltrúi á Tvøroyri 1883-94, sýslumaður á Tvøroyri 1894-1920

Løgtingsformaður: 1924-1928 og 1930-1932

Landstingsmaður: 1914-1915, 1920-1928 og 1929-1933

Fólkatingsmaður: 1906-1913

Floksformaður: Formaður Sambandsflokksins 1917-1924

Nevndarsessir: Í stýrinum fyri Færø Amts Sparekasse 1918-23

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum fyri Froðbiar sókn 1888-1905, formaður 1889-1905

Oliver Petraeus Effersøe

f. 22. juni 1830 í Tórshavn
d. 7. januar 1897

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Súsanna Ólavsdóttir, Vestmanna og Jón Guðmundsson Effersøe, Ørfarsey í Íslandi

Tíðarskeið: 1871-1889 og 1891-95

Valdomi: Norðurstreymoyar 1871-75, Suðurstreymoyar 1875-89, Eysturoyar 1891-95

Útbúgving: Studentur 1851, Filosofikum 1852, 1. part av lögfrøðilesnaði 1856

Starv: Lærari í Realskúlanum í Havn 1871-1897

Fólkatingsmaður: 1869-1872

Nevndarsessir: Í Færø Amts Skoledirektion 1881-1886

Bý/bygdarráð.: Í kommunustýrinum í Tórshavn 1873-78

**Rasmus Christoffer
Effersøe**

f. 30. mai 1857 á Tvøroyri
d. 23. mars 1916

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Kathrina Elisabeth Helena f. Müller, Tórshavn og Gudmund Christie Laurentius Is-holm Effersøe, Tvøroyri

Tíðarskeið: 1897-1901

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Búnaðarprógv 1879

Starv: Landbúnaðarráðgevi 1889-1916

Bøkur: Sjónarleikir, 1901, Rasmus Effersøe 1857-1957. Minnisútgáva, 1959

Thomas Egholm

f. 1815 í Hvalvík
d. 13. november 1883

Bústaður: Hvalvík

Foreldur: Maren Thomasdatter og Niels P. Egholm, Hvalvík

Hjúnafelegi: Cathrina f. Hansen úr Tjørnuvík

Tíðarskeið: 1867-71

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Bóndi

**Thomas Hans Símun
Egholm**

f. 23. desember 1877 í
Hvalvík

d. 4. juni 1935

Bústaður: Hvalvík

Foreldur: Helena Elfrida f. Jacobsen og Niels Petur Egholm, Hvalvík

Hjúnafelegi: Anna Malena f. Høgnestad

Tíðarskeið: 1914-1918

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Bóndi

Jóannes Dan Eidesgaard

f. 19. apríl 1951 á Tvøroyri

Bústaður: Tvøroyri

Foreldur: Jona f. Magnussen úr Trongisvági og Erling Eidesgaard úr Oyndarfirði

Hjúnafelegi: Anita f. Joensen úr Froðba

Tíðarskeið: 1990-

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Læraraprógv á Føroya Læraraskúla 1977

Starv: Tvøroyrar skúla 1977, farloyvi 1990-96 sum landsstýrismaður og síðan 1998 sum fólkatingsmaður

Fólkatingsmaður: 1998-2001

Landsstýrismaður: 1991-1996

Bý/bygdarráð.: Tvøroyri 1980-2000

Hans Eliassen

f. 19. desember 1825 við Gøtugjógv

d. 23. mai 1879

Bústaður: Gøtugjógv

Foreldur: Anna Sofía Tummasardóttir, Árnafirði og Elias Hansen, Gøtugjógv

Hjúnafelegi: Marin Sofía

Jákupsdóttir, Norðragøtu

Tíðarskeið: 1871-1875

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi

Niels Elkær-Hansen

f. 19. oktober 1915 í Sorø

Bústaður: Hasle

Foreldur: Anna f. Elkær og Hans Jørgen Hansen

Hjúnafelegi: Grethe f. Lindblad

Tíðarskeið: Sum ríkisumboðsmaður 1954-61

Útbúgving: Studentsprógv 1934, cand. polit. 1940

Starv: Í landbúnaðarmálaráðnum 1940-42, í deildini fyri toll- og nýtslugjöld 1942-48, í forsætismálaráðnum 1948-54, skrivstovustjóri frá 1950, ríkisumboðsmaður í Føroyum 1954-61, amtmaður á Bornholm 1961-85, avloysti Mogens Wahl frá februar til august 1971

Nevndarsessir: Nevndarlimur í Færøernes Realkreditinstitut 1955-61

Bøkur: Bedriftsøkonomi, 1946, Uden fortrydelse, endurminningar 1996

✂

Joen Pauli Højgaard Ellefsen

f. 20. apríl 1936 í Miðvági

Bústaður: Hoyvík

Foreldur: Sofía f. Højgaard, Rituvík og Joen Elias Ellefsen, Miðvági

Hjúnafelegi: Henni Egholm f. Rasmussen

Tíðarskeið: 1974-1990, undantikið skeið sum lögmaður

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Floksformaður: Formaður Sambandsflokksins 1974-1990

Útbúgving: Fjarritari, handilsskúlaútbúgving HD, grannskoðaraprógv

Starv: Fiskimaður 1954-56, fjarritari 1957-60, grannskoðari 1960, statsgóðkendur frá 1969

Fólkatingsmaður: 1977-87 og 1988-90, løgmannskeiðið undantikið

Løgmaður: 1981-85

Nevndarsessir: Norðurlandaráðnum 1975-76 og 1979, formaður í Valuta og Prísráð Føroya 1973-76

✂

Sámal Ellefsen

f. 21. august 1886 í Miðvági

d. 14. februar 1974

Bústaður: Miðvági

Foreldur: Inger Elisabeth f. Joensen og Joen Henrik Ellefsen, Miðvági

Hjúnafelegi: Hanne Elisabeth f. Joensen, Miðvági

Tíðarskeið: 1936-1958

Flokkur: Vinnuflokkurin 1936-40, Fólkaflokkurin 1940-58

Valdømi: Vága

Starv: Stjóri

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum í Miðvági 1923-1927 og 1959-63

✂

Svend Aage Højgaard Ellefsen

f. 13. september 1941 í Miðvági

Bústaður: Sandavági

Foreldur: Sofía f. Højgaard, Rituvík og Joen Elias Ellefsen, Miðvági

Hjúnafelegi: Ásvør f. Heinesen, Sandavági

Tíðarskeið: 1980-1994 undantikin skeið sum landsstýrismaður

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Vága

Útbúgving: Studentur 1964

Starv: Reiðari

Landsstýrismaður: 1991-1993

Bý/bygdarráð.: Sandavágs bygdarráð 1970-74 og 1976-80

✂

Hans Jacob Fritz Svend Ellingsgaard

f. 22. oktober 1905 á Eiði
d. 11. juni 1996

Bústaður: Eiði

Foreldur: Elsa Mathea f. Eidesgaard og Johannes Elias Ellingsgaard, Eiði

Hjúnafelegi: 1. Kathrina Maria Sofía f. Davidsen, Tjørnuvík 2. Dagmar Elsa Petrea f. Hansen, Saltnesi

Tíðarskeið: 1962-1970

Flokkur: Tjóðveldisflokkur

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Sjómaður, trúboðari

Bøkur: Tjúgu ár til skips, 1965, Nógv ímillum, 1968, Birita, 1975, Etiopiuferðin, 1978

Olaf Ellingsgaard

f. 8. apríl 1908 á Eiði
d. 8. februar 1980

Bústaður: Eiði

Foreldur: Karolina Amalia f. Kruse, Eiði og Johannes Ellingsgaard, Eiði

Hjúnafelegi: Jørgina Magdalena f. Mørkøre, Eiði

Tíðarskeið: 1954-1958

Flokkur: Tjóðveldisflokkur

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Fiskimaður

Nevndarsessir: Limur í Føroya Skúlastjórn 1956

Eyðun Elttør

f. 23. mars 1941 í Klaksvík

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Ella og Eli Elttør, Klaksvík

Hjúnafelegi: Oddbjørg Larsen f. Jacobsen úr Klaksvík

Útbúgving: Maskinmeistari

Starv: Siglt sum maskinmeistari, maskinmeistari hjá SEV, eftirlitsmaður hjá Arbeidseftirlitinum

Landsstýrismáður: 1998-umboðandi Sjálvstýrisflokk

Andrias Christian Evensen

f. 6. desember 1874 á Viðareiði

d. 21. oktober 1917

Bústaður: Sandi

Foreldur: Anna Maria Nicolina f. Lützen, Tórshavn og Jens Christian Evensen, Hvalba

Hjúnafelegi: 1. Cornelia Engelsted, Keypmannahavn 2. Kristina Sofía f. Joensen av Skarvanesi

Tíðarskeið: 1908-1917

Flokkur: Sjálvstýrisflokkur 1908-14, uttanflokk 1914-17

Valdømi: Sandoyar

Útbúgving: Studentur 1894, gudfrøðiprógv (cand. theol.) 1901

Starv: Sóknarprestur á Sandi 1902-17, Føroya próstur apríl-oktober 1917

Nevndarsessir: Í nevnd Føroyingafelags í Keypmannahavn nøkur ár

Bøkur: Føroysk orðabók, 1.-10.hft., 1905-06, Føroysk lesibók fyri eldri børn, 1906, Stavingarbók, 1907, Stavingarbók og lesibók fyri yngri børn, 1907, Lesibók fyri yngri børn, 1908, Savn til Føroya søgu í 16. öld,

1908-14, Kvæðabók I,
1910, Lesibók, 1911, Bú-
reisingur, tíðarrit, 1902

—

Jens Christian Evensen

f. 21. mai 1840 í Hvalba
d. 27. juli 1904

Bústaður: Bregninge

Foreldur: Elsebeth Súsanna
Pedersdatter, Porkeri og
Johan Christian Evensen,
Hvalba

Hjúnafelegi: Anna Maria
Nicolina f. Lützen,
Tórshavn

Tíðarskeið: 1885-1900 sum
Føroya próstur

Útbúgving: Studentur 1860,
gudfrøðiprógv (cand.
theol.) 1869

Starv: Lærari í Thorshavn
Realskole 1870-71, prest-
ur á Viðareiði 1871-77, í
Hvalba 1877-85, á Nesi
1885-1900, í Bregninge
og Bjergsted 1901-04

—

**Hannes Kristján Stein-
grímur Finsen**

f. 13. mai 1828 í Reykjavík
d. 18. november 1892

Bústaður: Ribe

Foreldur: Maria Nicolina
Óladóttir f. Møller og
Ólafur Hannesson Fin-
sen, Reykjavík

Hjúnafelegi: 1. Johanne
Sofie Caroline Christine
f. Formann, Falster 2.
Birgitta Kirstine f. For-
mann, Dronninggaard

Tíðarskeið: 1861-1862 og
1869-1884

Valdomi: Suðursteymoyar
1869-71, amtmaður
1871-1884. Settur amt-
maður 1861-62

Útbúgving: Studentur 1848,
løgfrøðiprógv (cand. jur.)
1856

Starv: Á Skrivstovu hinar
íslensku stjórnardeildar í
Keypmannahavn 1856-
1858, fúti í Føroyum
1858-71, amtmaður í
Føroyum 1871-1884,
stiftsamtmaður í Ribe
1884-1892

Løgtingsformaður: Sum amt-
maður 1871-84

—

Olaf Finsen

f. 3. februar 1859 í Tórs-
havn

d. 15. september 1937

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Johanne Sofie
Caroline Christine f.
Formann, Falster og
Hannes Finsen, Reykja-
vík

Hjúnafelegi: Maria Augusta
f. Øllgaard, Keypmanna-
havn

Tíðarskeið: 1896-1901

Valdomi: Suðurstrey moyar

Útbúgving: Exam. pharm.
1879, Cand. pharm. 1882

Starv: Apotekari í Havn
1883-1913, Vejle 1910-
1922, Keypmannahavn
1922-1937

Bý/bygdarráð.: Í kommunu-
stýrinum í Havn 1895-
1909, formaður 1904-
1909

—

Annita á Fríðriksmørk

f. 27. juli 1968 í Tórshavn

Bústaður: Hoyvík

Foreldur: Simona f.

Abrahamsen og Henry
Frederiksberg av Strond-
um

Hjúnafelegi: Páll Olsen av
Skála

Tíðarskeið: 1998-

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1992

Starv: Í Stranda skúla
1992-93, Keypmanna-
havn 1994, Ósáskúlanum,
Klaksvík 1995-96, Tekn-
iska skúla í Havn 1996-99

Nevndarsessir: Í Grundlóg-
arnevdini

Bý/bygdarráð.: Sjóvar
kommunu 1997-98

Edmund í Garði

f. 4. juli 1928 á Strondum

d. 1. januar 1994

Bústaður: Strondum

Foreldur: Anna Catrina
Fransiska f. Danielsen og
Bærent Johan Mikal
Abrahamsen av Strond-
um

Hjúnafelegi: Anna Sofía f.

Nielsen úr Sandavági

Tíðarskeið: 1978-83, vara-
maður fyri Olaf Olsen
1981-83

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1950

Starv: á Strondum 1950-52
og 1958-94 (stjóri 1972-
94), í Millum- og real-
skúlanum í Havn 1952, í
Kaldbak og á Sundi
1952-58

Nevndarsessir: Føroya
Skúlastjórn 1975-78,
Landsskúlaráðnum 1978-
94 (formaður 1989-94),
Mentanargrunninum
1963-86 (undantikið
1980-82)

Bý/bygdarráð.: Sjóvar
kommunu 1963-66

Djóni í Geil

f. 21. august 1929 í Tórs-
havn

d. 3. desember 1970

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Katrína María f.
Nielsen, Hvalba og Poul
Isaksen, Tórshavn

Hjúnafelegi: Bjørgchild f.
Niclasen av Tvøroyri

Tíðarskeið: 1954-1958

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Útbúgving á
Niels Brock handilsskúla
1950

Starv: Keypmaður og lærari
á Føroya handilsskúla

Leif Groth

f. 9. apríl 1930 í Keyp-
mannahavn

Bústaður: Højbjerg

Foreldur: Vita f. Andersen
og Helge Groth, Keyp-
mannahavn

Hjúnafelegi: 1. Gudrun Rachel f. Mathorne 2. Charlotte Merete, f. Back

Tíðarskeið: Sum ríkisumboðsmaður 1972-81

Útbúgving: Cand. polit. 1958

Starv: Í forsætismálaráðnum: Skrivari frá 1959, fulltrúi frá 1967, ríkisumboðsmaður í Føroyum 1972-81, statsamtmaður og stiftsamtmaður í Árhús amti 1981-99

✠

Sámál Petur Martinsson í Grund

f. 26. juli 1958 í Syðrugøtu

Bústaður: Søldarfirði

Foreldur: Maria f.

Johannesen úr Dali og Martin í Grund, Søldarfirði

Tíðarskeið: 1998-2002 (eitt ár sum landsstýrismaður undantikið)

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdomi: Eysturoyar

Útbúgving: Elektrónikk-mekanikari 1980, fiskiskipari 1994

Starv: Mekanikari á verksmiðjutrolara 1979-85, trúboðari 1986-91, sjómaður 1991-93

Landsstýrismaður: 1994-1997, feb. 2001-mai 2002

✠

Johannes Thomasius Nikolai Carl Guttesen

f. 8. februar 1875 í Vestmanna

d. 22. desember 1936

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Sigga Maria Simon-Petersdatter og Nicolai Guttesen, Niklas á Deild, Vestmanna

Hjúnafelegi: Bethy f. Hansen

Tíðarskeið: 1918-1928

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdomi: Norðurstreymoyar

Starv: Seglmakari

Bý/bygdarráð.: Í Vestmanna bygdarráði 1918-35, formaður øll árin

✠

Absalon Guttormsen

f. 5. mai 1830 á Trøllanesi
d. 11. juli 1902

Bústaður: Trøllanes

Foreldur: Jóhanna Maria f.

Østerø og Guttormur Absalonsen, Viðareiði

Hjúnafelegi: Elin Sofía Jensdatter, Viðareiði

Tíðarskeið: 1861-1869 og 1873-1877

Valdomi: Norðuroyar

Útbúgving: Snikkari

Starv: Bóndi, lærari í Kalsoynni 1875-1893

✠

Vencelaus Ulricus Hammershaimb

f. 25. mars 1819 í Sandavági

d. 8. apríl 1909

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Armgarð Maria f. Egholm og Jørgen Frants Hammershaimb, Tórs-havn

Hjúnafelegi: Elisabeth Christiane Augusta f. Gad, Keypmannahavn
Tíðarskeið: 1867-1878 sum Føroya próstur
Útbúgving: Studentur 1839, gudfrøðiprógv (cand. theol.) 1847
Starv: Prestur í Norðurstreymoy 1855-62, prestur, seinni próstur á Nesi 1862-78 og 1867-78, prestur í Lyderslev frá 1878, til hann fór frá fyrri aldur
Bøkur: Meddelelser fra en rejse på Færøerne 1847-48, 1848, Færøske kvæder I, 1851, Færøske kvæder II, 1855, Føroyingasøga útløgd úr íslenskum, 1884, Færøsk Anthologi I-II, 1891

☞

Adolf Viktorinus Hansen
 f. 22. januar 1936 á Toftum
Bústaður: Århus
Foreldur: Hansina og Anton Hansen, Toftum
Hjúnafelegi: Marna f. Clemensen úr Tórshavn
Tíðarskeið: 1978-1988
Flokkur: Føroya framburðs- og fiskivinnuflokkur, frá 1985 nevndur Kristiligi

fólkaflokkurin Føroya framburðs- og fiskivinnuflokkur
Valdømi: Eysturoyar
Útbúgving: Skipari og longdina 1955-56, stýri- maður og skipsførari 1967
Starv: Fiskimaður, stýri- maður, skipsførari
Nevndarsessir: Nevndarfor- maður í Meginfelagi Út- róðrarmanna

☞

Jallgrímur Atli Hansen
 f. 15. august 1941 í Norðragøtu
Bústaður: Norðragøtu
Foreldur: Emma og Anton Hansen úr Norðragøtu
Hjúnafelegi: Haldis Eik- holm úr Hvalvík
Tíðarskeið: 1995-1998 vara- maður fyri Edmund Joensen
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Eysturoyar
Útbúgving: HA (Handels- videnskabelig Afgangsek- samen)
Starv: Deildarleiðari, Trol- fisk A/S Esbjerg og Hanstholm 1971-78, Eg- ið virkið, Nordshipping, í Hanstholm 1978-89, Leiðari av Blue Water

Shipping í Hanstholm 1989-92, Deildarleiðari, Trolfisk Leirvík 1992-93, stjóri í P/F Driftin, Gøtu 1994-
Bý/bygdarráð: Hanstholms Kommunalbestyrelse 1987-1989

☞

Christian Andreas Hansen

f. 6. desember 1855 í Svaneke í Danmark
 d. 9. november 1935
Bústaður: Kjettrup og Gjøt- trup í Danmark
Foreldur: Ane Kirstine f. Pedersen og Christian Hansen, Svaneke
Hjúnafelegi: Marie Christine Cecilie f. Han- sen, Fjerritslev
Tíðarskeið: 1889-1892
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Studentur 1874, gudfrøðiprógv (cand. theol.) 1881
Starv: Sóknarprestur í Norðurstreymoy 1882-83, í Suðurstreymoy 1883-1892, í Kjettrup og Gjøttrup í Ålborg stifti frá 1892

☞

Ernst Hansen

f. 14. apríl 1943 í Nólsoy
d. 4. januar 1998

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Frida Kristina f. Joensen og Hans Arnold Hansen, Nólsoy

Hjúnafelegi: Bireta f. Thomasen, Vági

Tíðarskeið: 1996-1997, varamaður styttri skeið fyri Javnaðarflokkinn

Flokkur: Verkamannafylkingin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Nevndarsessir: Formaður í Starvsmannafelagnum 1975-87

Friðrikur Hansen

f. 3. januar 1910 í Leirvík
d. 12. august 1988

Bústaður: Søldarfirði

Foreldur: Anna Malena f.

Hansen og Hans Kristian Rosenmeyer Hansen úr Leirvík

Hjúnafelegi: Andrea Maria f. Johannesen úr Leirvík

Tíðarskeið: 1954-1970

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Fiskimaður

Nevndarsessir: Nevndarlimur í Føroya Fiskimannafelag fleiri ár

Bý/bygdarráð.: Nes sóknar kommunu 1951-54 og frá 1959 nøkur ár, formaður 1961-62 og frá 1964 nøkur ár

Haldor Hansen

f. 17. mai 1927 í Sørvági
d. 17. juni 1995

Bústaður: Sørvágur

Foreldur: Anna Kristina Johanne f. Christiansen og Hans Karl Martin Frederik Hansen

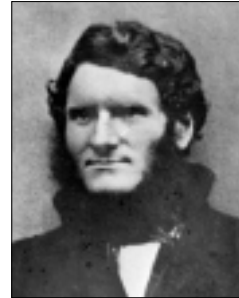
Hjúnafelegi: Harriet Justa Torgerð f. Johansen

Tíðarskeið: 1954-1966 og 1970-1980

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Vága

Starv: Vrakaraeftirlitsmaður
Nevndarsessir: Í Útvarpsnevndini nøkur ár

Joen Hansen

f. í 1814 í Saksun
d. 17. august 1875

Bústaður: Saksun

Foreldur: Anna Maria

Joensdatter av Oyri og Hans Joensen úr Saksun

Hjúnafelegi: Elsebeth Nicoline Birgitte Jacobsdatter úr Leynum

Tíðarskeið: 1859-63

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Bóndi

Joen Hansen

f. 30. september 1829 í Hvalvík

d. 27. mars 1920

Bústaður: Hvalvík

Foreldur: Susanne Marie

Jacobsdatter úr Hvalvík og Hans Joensen av Oyri

Hjúnafelegi: Helanna Marie
Hansdatter, Saksun
Tíðarskeið: 1867-1871 og
1875-1879
Valdømi: Norðurstreymoyar
Starv: Bóndi

Jógván Hansen

f. 31. desember 1870 á
Húsum
d. 6. oktober 1962
Bústaður: Húsum
Foreldur: Malena Daniels-
datter, Syðradali og Hans
Joensen av Húsum
Hjúnafelegi: Elsa Poulina f.
Poulsen, Svínø
Tíðarskeið: 1928-1932
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Norðuroya
Starv: Bóndi
Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í mong ár

Karsten Hansen

f. 18. august 1944 í Søldar-
firði
Bústaður: Klaksvík
Foreldur: Andrea og
Frederik Hansen, Søldar-
firði
Hjúnafelegi: Gull-Britt f.
Hinge, Keypmannahavn
Útbúgving: Løgreglumaður
Starv: Sjómaður 1959-62,
handilsstarv 1963-66,
løgreglumaður 1966-
støðleiðari 1975-85,
sýslumaður 1985-
Landsstýrismaður: 1998-
umboðandi Tjóðveldis-
flokkinn
Nevndarsessir: Nevndarfor-
maður í IRF 1993-98, í
Vanlukku tryggingarráð-
num 1985-89. Formaður
í Føroya politistafelag
1973-84
Bý/bygdarráð.: Klaksvíkar
Býráð 1989-98, næstfor-
maður 1993-98

Maria Louisa Friðgerð Hansen

f. 10. november 1939 í Kvívík
Bústaður: Vestmanna
Foreldur: Karolina f. Eg-
holm, Hvalvík og Herluf
Davidsen, Kvívík
Hjúnafelegi: Jákup O. Han-
sen úr Vestmanna
Tíðarskeið: 1994-1998
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Norðurstreymoyar
Útbúgving: Sjúkrasystir
1963
Starv: Sjúkrasystir frá 1963,
húsmóðir
Nevndarsessir: Limur í
Norðurlandaráðnum
1994-1995, stýrslimur í
SEV 1993-96
Bý/bygdarráð.: Bygdarráðs-
formaður í Vestmanna
1989-1996

Trónd Hansen

f. 28. september 1881 í
Tórshavn

d. 6. juni 1939

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Augusta f.

Samuelsen og Jóannes
Hansen úr Kirkjubø

Hjúnafelegi: Stefania Sofía
f. Hansen, Húsum

Tíðarskeið: 1936-1939

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Agronomur,
handilsgartnari 1904

Starv: Urtagarðsmaður

Bý/bygdarráð.: Í Tórshavnar
Býráð 1917-1920

Kristina Háfoss

f. 26. juni 1975 í Danmark

Bústaður: Hoyvík

Foreldur: Anna Helena, f.

Zachariassen úr Havn og

John P. Danielsen úr

Klaksvík

Hjúnafelegi: Ronni Háfoss
Tíðarskeið: 2002-

Flokkur: Tjóðveldisflokkur-
in

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: BA-polit 1998,
BA-jur 2001, cand. jur.
2002

Nevndarsessir: Ráðsliður í
MFS 1998-2000

Heine Heinesen

f. doyptur 3. mai 1813 í
Sørvági

d. 3. oktober 1890

Bústaður: Miðvági

Foreldur: Sara Sofie Møller,
Traneskjær, Danmark og

Heini Joensen, Sørvági

Hjúnafelegi: Else Katrine

Heinesdatter, Miðvági

Tíðarskeið: 1855-1863 og
1867-1875

Valdømi: Vága

Starv: Bóndi

Heini Oyolvur Heinesen

f. 6. august 1938 í Kunoy

Bústaður: Kunoy

Foreldur: Jensa Maria f.

Ennistein og Jens

Richard Heinesen úr

Kunoy

Tíðarskeið: 1984-

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Húsasmiður
1960

Starv: Sjómaður 1954-55,
byggimeistari 1967-77,
vegformaður hjá lands-
verkfrøðinginum 1978-88

Nevndarsessir: Í starvs-
nevndini í Føroya komm-
unufelag 1981-85, for-
maður 1983-85,

Bý/bygdarráð.: Bygdarráðs-
limur í Kunoy 1962-70,
formaður frá 1977-

Jacob Heinesen

f. 15. oktober 1898 í Klaks-
vík

d. Hvarv við "Ekliptiku"
um 23. mars 1941

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Hanna Malena f.

Joensen, Klaksvík og

Jógvan Heinesen (Eldu-
víks-Jógvan), Klaksvík

Hjúnafelegi: Johanna Sofía

Fredrikka f. Hansen,

Árnafirði

Tíðarskeið: 1940-1941

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: skiparaprógv
1916

Starv: Sjómaður, skipari og
reiðari

Joen Simon Heinesen

f. 13. mai 1877 í Leirvík

d. 14. november 1956

Bústaður: Leirvík

Foreldur: Petrina Maria f.

Petersen úr Klaksvík og

Hans Jacob Heinesen úr

Leirvík

Hjúnafelegi: Sára Maria f.

Djurhuus av Strondum

Tíðarskeið: 1937-1940. Kom

á ting, tá ið Hans Jacob

Poulsen, Eiði, doyði

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Skipari

Starv: Sjómaður og skipari

**Finnur Mikkjalsson
Helmsdal**

f. 20. apríl 1952 í Tórs-
havn

Bústaður: Hoyvík

Foreldur: Olivia Petrina og

Mikkjal Á. Helmsdal

Hjúnafelegi: Jórur f. Høj-

gaard úr Vestmanna

Tíðarskeið: 1998 - 2002

varamaður fyri Høgna

Hoydal

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Sosialráðgevi

1980, exam. art. í siðsøgu

og søguvísindum 1998

Starv: A Almennastovuni

1981-85 og 1994-98,

leiðari á Andveikravernd-

ini 1985-1994, stjóri á

Barnaheiminum 2002-

Nevndarsessir: Í ráðnum fyri

brekað 1994-1998, limur í

føroysku deildini av Nor-

disk Forbund For Ut-

vecklingshämning 1987-

95, formaður 1991-95

Bý/bygdarráð.: Eykalimur í

Tórshavnar Býráð febrú-

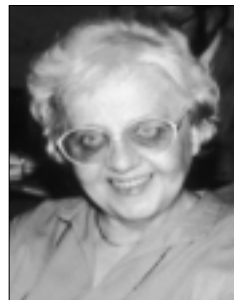
ar-juni 1996

Bøkur: Reytt, blátt og hvítt,

1991, Í altjóða fótbólta í

10 ár, 1998, ítróttabøk-

ur frá 1992

**Jona Elisabeth Frida
Henriksen**

f. 4. januar 1924 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Andrea Elisabeth

f. Mouritsen og Johan

Pauli Andreas Henriksen,

Tórshavn

Tíðarskeið: 1975-1980

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Útbúgving í

Føroya Banka

Starv: Skrivstovukvinna í

Føroya Banka 1950-67,

KFUK-skrivari 1967-97

Nevndarsessir: Limur í Fø-

roya Kirkjustjórn, Føroya

Skúlastjórn, Útvarps-

nevndini, stýrinum fyri

Landssjúkrahúsið

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar

Býráð 1969-72

**Johan Pauli Andreas
Henriksen, róptur Palli,**
f. 2. desember 1902 í
Tórshavn
d. 21. desember 1980
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Angelica f. Larsen
úr Klaksvík og Johannes
Frederik Henriksen,
Tórshavn
Hjúnafelegi: Andrea Elisa-
beth f. Mouritsen, Tórs-
havn
Tíðarskeið: 1939-1945 og
1950-1954
Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdomi: Suðurstreymoyar
Starv: Bókhaldari
Nevndarsessir: Nevndarlim-
ur í Havnar Arbeids-
mannafelag 1929-46, for-
maður hálvtriðja ár, lim-
ur í stýrinum fyri
landssjúkrahúsið 1962-73
Bý/bygdarráð: Tórshavnar
Býráð 1941-68, formaður
1944-48, 1952-1957

Demmus Hentze
f. 4. desember 1923 á Sandi
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Sunneva f.
Clementsén, Húsavík og
Johan Petur Hentze,
Sandi
Hjúnafelegi: Helena f.
Debes
Tíðarskeið: 1966-1974 og
1978-1980 (undantikið
skeið sum landsstýris-
maður)
Flokkur: Fólkaflokkurin
Valdomi: Sandoyar
Útbúgving: Løgfrøðingur,
(*and. jur.*) 1952
Starv: Advokatfulltrúi 1953,
landsrættarsakførari
1958, sjálvstøðugt
advokatvirki frá 1981,
skrivari í Føroya Skipara-
og Navigatørfelag 1955-
75, formaður fyri Lands-
skattanevndina 1964-75
Landsstýrismáður: 1975-
1981
Nevndarsessir: Nevndarlim-
ur í SEV 1967-75, limur í
Norðurlandaráðnum
1973-80, nevndarlimur í
Norrøna felagnum 1985-
95, formaður 1990-95

Jóan Petur Hentze
f. 24. oktober 1831 á Sandi
d. 13. august 1890
Bústaður: Sandi
Foreldur: Marianna Jacobs-
datter, Skálavík og Johan
Michael Hentze, Sandi
Hjúnafelegi: 1. Marin
Katrina Johannesdatter,
Skálavík 2. Elisabeth
Kristina Holm, Hvalba
Tíðarskeið: 1857-1861,
1873-1889
Valdomi: Sandoyar
Starv: Bóndi

Jóhan Michael Hentze
f. 26. august 1855 á Sandi
d. 23. november 1953
Bústaður: Sandi
Foreldur: Marin Kathrina
Johannesen f. Dalsgaard
og Jóan Petur Hentze,
Sandi
Hjúnafelegi: Marianna f.
Petersen, Sandi

Tíðarskeið: 1893-1901 og
1905-1916
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
1906-16
Valdømi: Sandoyar
Starv: Bóndi

Rúni Hentze

f. 22. mars 1951 á Argjum
Bústaður: Skopun
Foreldur: Ingibjörg f. Sandoy og Torbjørn Hentze, Argjum
Hjúnafelegi: Hilda Elisabet f. Hentze, Skopun
Tíðarskeið: 2002-, varamaður hjá Pállí á Reynatúgvu
Flokkur: Tjóðveldisflokkurin
Valdømi: Sandoyar
Starv: Skipari

Bjørn á Heygum

f. 4. januar 1954 í Vestmanna
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Maria og Brynjolfur á Heygum úr Vestmanna
Hjúnafelegi: Beatrice Ann f. Thomas úr Havn
Tíðarskeið: 1994-1998
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Løgfrøðingur, (cand. jur.) 1981
Starv: Advokatur 1986-

C.A. Hilbert

f. 27. mars 1899 í Keypmannahavn
d. 17. oktober 1953
Bústaður: Keypmannahavn
Foreldur: Dorothea f. Barnucka og E. C. Hilbert, Keypmannahavn
Hjúnafelegi: Gudrun f. Nielsen

Tíðarskeið: 1936-1945 sum amtmáður
Útbúgving: Studentur 1916, lögfrøðingur (cand.jur.) 1921
Starv: Starv í innanríkisráðnum 1922, í løgmláráðnum 1923-33, skrivari í yvirfriðingarráðnum 1933-36, dómari í Københavns Amts søndre Birk 1930-36, amtmáður í Føroyum 1936-1945

Martin Sofus Holm

f. 18. desember 1909 í Hvalba
d. 26. september 1970
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Anna f. Petersen úr Sandavági og Daniel Oliver Holm úr Hvalba
Hjúnafelegi: Kirsten f. Grønborg úr Brønderslev
Tíðarskeið: 1946-1954
Flokkur: Fólkaflokkurin
Valdømi: Suðuroyar
Útbúgving: Læraraprógv á Vordingborg seminarium 1933
Starv: Vordingborg seminarium 1934-35, venjingarskúlanum á Tønder seminarium 1935, Hindholm Kost- og realskole 1935-38,

Slagelse Vestre skole
1938-45, í Millum- og
realskúlanum í Havn
1945-62, Føroya
Lærarakúla 1962-70,
rektari 1965-70

Nevndarsessir: Føroya
Skúlastjórn 1950-55,
1963-69, formaður í ÍSF
1946-62

Bøkur: Navnalæra í fimleiki,
1969, Havnar Fimleikar-
felag, 1969, Føroya Lær-
araskúli, 1970

✚

Óli Holm

f. 15. apríl 1945 í Vági
Bústaður: Vági

Foreldur: Elsa f. Larsen av
Eiði og Alfred Holm úr
Vági

Hjúnafelegi: Elise f. Kok-
holm úr Vinding í Dan-
mark

Útbúgving: Læraraprógvi á
Nr. Nissum seminarium
1968

Starv: Lærari í Vági 1968-
71, í Sct. Jørgens skúla í
Holstebro 1971-73, vara-
skúlastjóri í Vági 1973-.

Landsstýrismáður: Lands-
stýrismáður 2001-2002
umboðandi Tjóð-
veldisflokkinn

✚

Peter Holten

f. 25. november 1816 í
Keypmannahavn

d. 27. september 1897

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Anne Sophie

Nicoline f. Kramer og
Mathias v. Holten, Keyp-
mannahavn

Hjúnafelegi: Marie Christi-
ane f. Thornam

Tíðarskeið: 1862-1871 sum
amtmaður

Útbúgving: Studentur 1834,
løgfrøðiprógv (cand.jur.)
1840

Starv: Á Øresunds Told-
kammer 1841-58, amt-
maður og kommandantur
í Føroyum 1862-71,
amtmaður á Bornholm
1871-94

Løgtingsformaður: 1862-
1871

Landstingsmaður: 1864-66

✚

Hogni Karsten Hoydal

f. 28. mars 1966 í Keyp-
mannahavn

Bústaður: Hoyvík

Foreldur: Gunvør og Kjart-
an Hoydal

Hjúnafelegi: Hildur Her-
mansen

Tíðarskeið: 1998-

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Cand.comm. í
søgu og samskipti

Starv: Dekkari, ársvikarur,
programm-medarbeiðari
í Sjóntvarpi Føroya

Landsstýrismáður: 1998-

Bøkur: Frælsi er ábyrgd,
greinir og røður, 2000,
Myten om rigsfællesskab-
et: Vejen til en selvstæn-
dig færøsk stat, 2000

✚

Karsten Hoydal

f. 28. mars 1912 í Hoydøl-
um

d. 4. apríl 1990

Bústaður: Hoyvík

Foreldur: Ata f. Magnussen
úr Kvívík og Dánjal Hoy-
dal f. Joensen av Sandi

Hjúnafelegi: Marie Louise f.
Falk-Rønne

Tíðarskeið: 1966-1970

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Prógv sum land-
búnaðar- og fiskiídnaðar-
frøðingur

Starv: Stjóri á niðursjóð-
ingarvirki í Klaksvík
1946-50, leiðari á Fiski-
ídnaðarstovuni 1950-70,
undantikin árin 1954-57,
tá ið hann arbeiddi fyri
FAO í Suðuramerika

Landsstýrismaður: 1963-
1967 umboðandi Tjóð-
veldisflokkin

Nevndarsessir: Formaður í
Rithøvundafelagi Føroya
1976-80

Bøkur: Myrkið reyða, yrk-
ingar, 1946, Syngjandi
grót, yrkingar, 1951,
Vatnið og ljósið, yrkingar,
1960, Leikapettið, stutt-
søgur, 1971, Teinur og
tal, yrkingar, 1972,
Frændarøddir, týddar

yrkingar, 1979, Heðin,
Marjun og tjøldrini,
barnabók, 1980, Suð í
grasi, týddar yrkingar,
1986. Fekk virðisløn
M.A. Jacobsens fyri fagr-
ar bókmentir í 1961

Petur Husgaard, róptur Per niðri við Hús

f. 21. desember 1856 í
Syðrugøtu

d. 15. juni 1924

Bústaður: Syðrugøtu

Foreldur: Anna Sofía f.
Weihe, Søldarfirði og
Elias Petersen, Syðrugøtu

Hjúnafelegi: Berlina
Súsanna f. Petersen,
Syðrugøtu

Tíðarskeið: 1891-1895

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi

Hanus við Høgadalsá

f. 8. mars 1913 í Kaldbak
d. 6. januar 1998

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Sigga Súsanna
Maria Elisabeth Fred-
rikka f. Bærentsen av
Sundi og Jákup Andrias
Vang úr Kaldbak

Hjúnafelegi: Hanna f.
Poulsen av Kirkju

Tíðarskeið: 1950-1974

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Stjóri

Nevndarsessir: Føroya skúla-
stjórn 1957-58 og frá
1959 nøkur ár fram

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar
býráð 1949-1960 og
1969-72, formaður 1970

Jógvan Høgnesen

f. 16. mai 1901 í Fuglafirði
d. 23. mai 1980

Bústaður: Fuglafirði
Foreldur: Jóhanna Súsanna
 f. Joensen úr Fuglafirði
 og Høgni Marius Høgne-
 sen úr Oyndarfirði
Hjúnafelegi: Alexandra f.
 Lervig úr Leirvík
Tíðarskeið: 1958-1962
Flokkur: Tjóðveldisflokk-
 urin
Valdomi: Eysturoyar
Útbúgving: Skiparaprógv
Starv: Fiskimaður
Nevndarsessir: Í Fuglafjarðar
 bygdarráði 4 ár í sekstiár-
 unum

Kári P. Højgaard
 f. 21. juli 1951 á Strondum
Bústaður: Saltangará
Foreldur: Jenny f. Poulsen
 og Meinhardt Højgaard
Hjúnafelegi: Simona f.
 Eliassen, Fuglafirði
Tíðarskeið: 2001 til 2002,
 varamaður fyri Sámal
 Petur í Grund og 2002-
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
Valdomi: Eysturoyar
Starv: Yvirpostboð
Bý/bygdarráð.: Runavíkar
 býráð síðani 1988

Harald Emil Høst
 f. 28. november 1835 í Ny-
 borg
 d. 2. apríl 1908
Bústaður: Frederiksberg
Foreldur: Peter Christian
 Abildgaard Høst
Tíðarskeið: 1875-1878
Valdomi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Studentur 1855,
 lögfrøðiprógv (cand. jur.)
 1861
Starv: Í danska rættarverk-
 inum 1861-71, sorin-
 skrivari í Føroyum 1871-
 78, fúti í Hjørring 1878-
 86, fúti í Helsingør 1886-
 97, dómari í Keypmanna-
 havn 1897-1908
Landstingsmaður: 1884-
 1890 og 1891-1908 vald-
 ur í Danmark

**Djóni Isaksen, róptur
 Djóni í Geil**
 f. 12. september 1849 í
 Tórshavn
 d. 20. apríl 1912
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Anna Elisabeth
 Sofie Andreasdatter úr
 Kollafirði og Poul Isak-
 sen úr Tórshavn
Hjúnafelegi: Anna Elisabeth
 f. Holm úr Tórshavn
Tíðarskeið: 1882-1885,
 1887-1899 og 1901-1906
Valdomi: Suðurstreymoyar
Starv: Málari

Poul Isaksen
 f. 9. mars 1825 í Tórshavn
 d. 22. november 1889
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Maren Povels-
 datter og Isak Mortensen,
 Tórshavn
Hjúnafelegi: Anna Elisabeth
 Sofie Andreasdatter úr
 Kollafirði
Tíðarskeið: 1861-1865
Valdomi: Suðurstreymoyar
Starv: Traðarmaður, fanga-
 vørður (arrestforvarer)

Hans Iversen

f. 16. desember 1886 í Kvívík

d. 1. mai 1984

Bústaður: Kvívík

Foreldur: Marin Kristina f. Hansen og Tummas Iversen, Kvívík

Hjúnafelegi: Hansina Kristina Sofía f. Vang, Kvívík

Tíðarskeið: 1932-1936 og 1939-1966

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Keyprmaður

Landstingsmaður: Frá 4. aug. til 21. sept. 1953, tá ið landstingið varð avtikið

Bý/bygdarráð.: Formaður í sóknarstýrinum í Kvívík 1912-18

Finnbogi Ísakson

f. 7. februar 1943 í Klaksvík

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anna og Jógvan Isaksen úr Klaksvík

Hjúnafelegi: Ása Justinussen úr Tórshavn

Tíðarskeið: 1966-1984 og 1990-2002 undantikin skeið sum landsstýrismaður, tiltaksmaður 1989-1990

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdømi: Norðuroya 1966-1984, Suðurstreymoyar 1989-2002

Útbúgving: Fjølmiðlamaður Starv: Útvarpsmaður 1963-1974, blaðstjóri á Tíðindablaðnum 1974-1975, frýrkismaður 1979-1984, programmleiðari í SvF 1984-1988, blaðstjóri á 14. sept. 1991-1993, bókaútgjvari 1988-

Løgtingsformaður: 1998-2002

Landsstýrismaður: 1975-1979, januar-juni 1989, 1993-1994

Nevndarsessir: Føroya Skúlastjórn 1970-1975, Brunatryggingin 1970-1975, Samferðsluráðið 1969-1975

Bøkur: Rím og reyp, tættir, 1972, Tilburðir í okkara öld 1.bd., 1983, 2.bd., 1987, 3. bd., 1995, Aftur og fram, 1988-1992, 4 bd.

Andrias Petur Jacobsen

f. 28. apríl 1948 í Syðrugøtu

d. 4. desember 1992

Bústaður: Nes, Vágur

Foreldur: Sanna f. Poulsen og Herluf Jacobsen úr Syðrugøtu

Hjúnafelegi: Elin f. Lassen av Nesi í Vági

Tíðarskeið: 1978-80

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Læraraprógv á Føroya Læraraskúla 1972

Starv: Í Vági 1972-86 og 1988-92, Leirvík 1986-88

Nevndarsessir: Skógarrøkt landsins 1982-85 og 1988-91

Bý/bygdarráð.: Vágs Býráð 1976-88, formaður 1980-84

Ólavur Bergur Jacobsen

f. 29. mars 1947 í Klaksvík

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Marit Elisabeth

Maria Sofía f. Matras,
Klaksvík og P.J.M.
Reinhold Jacobsen,
Fuglafirði

Hjúnafelegi: Valerie f. Dent
úr Sussex í Onglandi

Útbúgving: Studentsprógv
1971, gudfrøðiprógv
1976

Starv: Sóknarprestur í
Sandoyar prestagjaldi
1976-82, prestur í
London 1982-86,
fyristødumaður fyri
eftirskúlan í Genner
1986-87, prestur í
Ordrup 1987-88, ar-
beiddi í Útvarpi Føroya
1988-95, prestur í
Samuelskirkjuni í Keyp-
mannahavn 1995-

Landsstýrismáður: 24. apríl
1993 - 15. september
1994 umboðandi Sjálv-
stýrisflokkin

Nevndarsessir: Føroya Stifts-
stjórn 1993-94

Christian Jacobsen

f. 15. mars 1827 á Glyvrum
d. 9. desember 1918

Bústaður: Glyvrum

Foreldur: Maria Frederikka
Klæmintsdóttir, Lamba
og Jákup Christiansen,
Glyvrum

Hjúnafelegi: Marin Rasmus-
ardóttir, Søldarfirði

Tíðarskeið: 1895-1899

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bónði og keypmaður

Poul Christian Holm Jacobsen

f. 11. september 1887 í
Leynum

d. 19. mars 1966

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Jacobina f. Eg-
holm, Streymnesi og
Poul Christian Jacobsen,
Leynum

Hjúnafelegi: Julianna
Poulina f. Arge, Argjum

Tíðarskeið: 1936-1940

Flokkur: Vinnuflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Keypmaður og
reiðari

Nevndarsessir: Formaður í
nevndini fyri Sjóvinnu-
bankan 1932-51, í
nevndini fyri Skipafelagið
og P/F Trygd 1932-51
Bý/bygdarráð.: Tórshavnar
Býráð 1925-1927

Daniel Peter Jacobsen

f. 4. september 1901 í Vági
d. 3. juli 1979

Bústaður: Vági

Foreldur: Súsanna Birgitta

Maria Thomsen úr
Sumba og Henrik Mikal
Jacobsen úr Søldarfirði

Hjúnafelegi: Emma Dahl f.
Vilhelm úr Vági

Tíðarskeið: 1945-1946

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Skipari og havnar-
meistari

Hans Jacobsen

f. 16. september 1820 í
Hvalvík

d. 17. november 1894

Bústaður: Glyvrum

Foreldur: Elsebeth Hans-
datter, Syðrugøtu og
Jákup Jacobsen, Hvalvík

Hjúnafelegi: Kristianna
Petersdatter, Glyvrum

Tíðarskeið: 1867-1871

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bónði

Jacob Jacobsen, á Húsum í Havn

f. 9. november 1825 í Tórs-havn

d. 20. januar 1887

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anne Marie

Thomasdatter úr Hesti og Just Jacobsen úr Tórs-havn

Hjúnafelegi: Sigga Poulina f. Olsen úr Tórshavn

Tíðarskeið: 1882-1887

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Bóndi

Jacob Jacobsen

f. 4. februar 1803 á Sundi

d. 8. februar 1872

Bústaður: Dali

Foreldur: Sigga Daniels-datter og Jacob Barentsen, Sundi

Hjúnafelegi: Anna Óla-dóttir, Dali

Tíðarskeið: 1854-1857

Valdømi: Sandoyar

Starv: Bóndi

Jacob Jacobsen, róptur Jacob á Hólum

f. 28. januar 1873 Sandvík

d. 22. januar 1957

Bústaður: Sandvík

Foreldur: Anna f. Olsen,

Sandvík og Dánjal Jacobsen, Sandvík

Hjúnafelegi: 1. Katrina f. Berg, Skúvoy, 2. Marin Sofía f. Mikkelsen, Skúvoy

Tíðarskeið: 1927-28, kom inn fyri J.J.Dahl, sum segði tingstarvið frá sær vegna sjúku

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Keypmáður

Jacob Edvard V. Jacobsen

f. 22. januar 1889 í Klaksvík

d. 27. januar 1947

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Poulina Olina f.

Pedersen, Selatrað og Jóan Jakku Jacobsen, Gjógv

Hjúnafelegi: Jóhanna Kathrina Frederikka f. Waag, Klaksvík

Tíðarskeið: 1940-1943 og 1945-1946

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Starv: Havnarmeistari

Nevndarsessir: Í sóknarstýrinum í Klaksvík 1922-47, formaður 1935-38

Joen Jacobsen, róptur Jógvan í Lon

f. 14. desember 1814 í

Nólsoy

d. 8. februar 1875

Bústaður: Nólsoy

Foreldur: Anna Katrina

Joensdatter úr Geil í Nólsoy og Jacob Joensen úr Nólsoy

Hjúnafelegi: Sigga Suffia

Olesdatter av Ryggi í Miðvági

Tíðarskeið: 1855-1861,

1865-1867 og 1869-1875

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Óðalsbóndi

Juul Jacobsen

f. 20. februar 1918 í Nólsoy
d. 24. mars 1992

Bústaður: Nólsoy

Foreldur: Marianna

Jacobsen á Skúr í Nólsoy
og Harald Aase, Noregi

Hjúnafelegi: Margretha f.

Eriksen úr Klaksvík

Tíðarskeið: 1978-1984

Flokkur: Framburðs- og
fiskivinnuflokkurin

Valdomi: Suðurstreymoyar

Starv: Fiskimaður

Júst Olaf Jacobsen

f. 28. november 1860 í
Tórshavn

d. 25. november 1932

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Sigga Pouline f.

Olesen og Jacob

Jacobsen, Tórshavn

Hjúnafelegi: Olevina Maria
f. Olsen, Tórshavn

Tíðarskeið: 1899-1903

Valdomi: Suðurstreymoyar

Starv: Bóndi

Mads Andreas Jacobsen

f. 17. september 1891 í

Tórshavn

d. 31. mai 1944

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Elsebeth f.

Djonesen, Velbastað og

Jacob Jacobsen, róptur

Bøkjarin, Tórshavn

Hjúnafelegi: Karolina rópt

Kalla, f. Magnussen,

Saksun

Tíðarskeið: 1936-1940

Flokkur: Sjálfstýrisflokkurin

Valdomi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Studentur 1910

Starv: Lærari í Realskúl-

anum og Læraraskúl-

anum 1914-19, bóka-

vørður 1919-44

Nevndarsessir: Limur í

felagnum "Varðanum"

1918-34

Bý/bygdarráð.: Formaður í

Havnar býráð 1933-44

Bøkur: Rættskrivningarreglur

1920, Úr bókmentasøgu

okkara, 1921, Føroysk-

donsk orðabók, 1928

(saman við Christiani

Matras), Bókmentamað-

urin M.A.Jacobsen, 1995

(Johannes Enni legði til

rættis)

Niels Holm Jacobsen

f. 22. juli 1922 í Hvalba

Bústaður: Hvalba

Foreldur: Elisabeth f. Poul-

sen, Hvalba og Jákup

Jacobsen úr Leynum

Hjúnafelegi: Silvurbjørg f.

Olsen av Tvøroyri

Tíðarskeið: 1958-66

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdomi: Suðuroyar

Útbúgving: Skiparaprógv

1948

Starv: Sjómaður, útróðrar-

maður

Nevndarsessir: Formaður í

Lønjavningargrunninum

1963-66

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-

inum í Hvalba/Sandvík

1951-1958

Óli Jacobsen, róptur Óla Dekn

f. 13. juli 1833 í Kvívík

d. 22. januar 1920

Bústaður: Kvívík

Foreldur: Hanne Malene f. Danielsdatter og Jacob Joensen, Kvívík

Hjúnafelegi: Ellen Sofie Olesdatter, Hvalvík

Tíðarskeið: 1881-1903

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Keyprmaður

Óli Jacobsen

f. 4. januar 1831 í Dali

d. 24. august 1895

Bústaður: Dali

Foreldur: Anna Olesdatter og Jákup Jacobsen, Dali, ættaður av Sundi

Hjúnafelegi: Anna Margretha Joensdatter, Dímun

Tíðarskeið: 1865-1868

Valdømi: Sandoyar

Starv: Bóndi

Óli Emil Jacobsen

f. 21. august 1943 í

Kalundborg

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Elisa f. Joensen úr Tórshavn og Vilhelm Jacobsen, Norðragøtu

Hjúnafelegi: Kirstin f. Nielsen av Eiði

Tíðarskeið: 1994-1998, skeið sum landsstýrismaður undantikin

Flokkur: Verkamannafylkingin

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Formaður í Føroya Fiskimannafelag 1971-

Landsstýrismaður: 1994-des. 1995 og mars-mai 1998

Nevndarsessir: Formaður í fiskimannadeildini hjá Altjóða Flutningsfelagskapinum 1980-

Petur Jacobsen, Per í Søldarfirði

f. 24. november 1827 í

Søldarfirði

d. 16. august 1905

Bústaður: Søldarfirði

Foreldur: Rakul Christiansdatter og Jákup Petersen, Søldarfirði

Hjúnafelegi: Inger Dorthea Davidsen, Nesi

Tíðarskeið: 1879-1880

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Grótmaður og snikkari

Sofus Richard Jacobsen

f. 8. august 1908 í Klaksvík

d. 18. februar 1992

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Elsebeth Louisa f. Fuglø og Jóan Jakku Jacobsen, Viðareiði

Hjúnafelegi: Petrína f. Poulsen, Kollafirði

Tíðarskeið: 1954-1958

Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Norðuroya
Útbúgving: Skipari
Starv: Sjómaður, skipari
Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum í Klaksvík 1955-1959, formaður 1955
Bøkur: Mín lívssøga til sjós, 1984

Símun Júst Jacobsen
f. 6. september 1864 á Húsum
d. 12. mars 1937
Bústaður: Svínøys
Foreldur: Anna Maria f. Danielsen, Húsum og Hans Jacob Jacobsen úr Fuglafirði
Hjúnafelegi: Inger f. Simonson úr Svínøys
Tíðarskeið: 1910-1914
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Norðuroya
Útbúgving: Læraraprógv á Føroya Læraraskúla 1884
Starv: Lærari í Svínøys 1903-1914, keypmaður
Bý/bygdarráð.: Formaður í sóknarstýrinum í Svínøys 1910-1926

Herluf Sune Jacobsen
f. 6. januar 1952 í Skopun
Bústaður: Sørvági
Foreldur: Inna f. Hansen úr Skopun og Evald Jacobsen úr Sørvági
Hjúnafelegi: Vivi Jacobsen
Tíðarskeið: 1988-90 og 1994-1998 (varamaður fyri Ivan Johannessen)
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Vága
Útbúgving: Læraraprógv á Føroya Læraraskúla 1976
Starv: Lærari í Sørvági 1976-
Nevndarsessir: Føroya kommunufelag 1977-79
Bý/bygdarráð.: Sørvágs bygdarráð 1976-1984

Tórbjørn Jacobsen
f. 7. oktober 1955 í Ærøskøbing í Danmørk
Bústaður: Glyvrur

Foreldur: Arnbjørg f. Gregersen og Jóan Jacob F. Jacobsen
Hjúnafelegi: Luffa f. Purkhús
Tíðarskeið: 1998-2000 varamaður fyri Signar á Brúnni, 2002-
Flokkur: Tjóðveldisflokkurin
Valdømi: Eysturoyar
Útbúgving: Skipsførari
Starv: Skipari 1980-2000 og 2001-
Fólkatingsmaður: 2001- (eykamaður fyri Høgná Hoydal)
Landsstýrismaður: 2000-2001

Øssur Dam Jacobsen
f. 8. juli 1940 í Vestmanna
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Valborg f. Dam og Hjalmar J. Jacobsen, Vestmanna
Hjúnafelegi: Arnóra f. Djurholm úr Kollafirði
Tíðarskeið: 1978-1984
Flokkur: Fólkaflokkurin
Valdømi: Norðurstreymoyar
Útbúgving: Læraraprógv á Føroya Læraraskúla 1964
Starv: Lærari í Vestmanna 1964-85, Eysturskúlanum í Havn 1985-

Nevndarsessir: Formaður í Listasavni Føroya 1989-96

✚

Katrin Dahl Jakobsen
f. 20. mai 1951 í Tórshavn
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Edith f. Dahl úr Vestmanna og Pauli Dahl úr Tórshavn
Hjúnafelegi: Martin Jacobsen av Glyvrum
Tíðarskeið: 1998-
Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Læraraprógv á Trondheim Lærerhøgskole 1982
Starv: Oyland skole í Noregi 1982-84, í Eysturskúlanum í Tórshavn 1984-

✚

Jákup í Jákupsstovu
f. 7. juli 1922 í Sørvági
d. 24. februar 1976
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Josephine Cathrine f. Johansen, Sørvági og Johan Jacob Henriksen, Gásadali
Hjúnafelegi: Edith f. Lamhauge, Lamba
Tíðarskeið: 1945-1946
Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Vága
Útbúgving: Verkliga og bókliga læru í handilskap og búskaparfrøði 1939-45
Starv: Sjómaður 1937-38, sýslufulltrúi stundum sýslumaður í Vága sýslu 1946-54, felagsskrivari Føroya Fiskimannafelags 1954-71
Nevndarsessir: Stjórnarlimur í Føroya Arbeidarafelag 1949-53, formaður í Rit-høvundafelagnum eitt skifti
Bøkur: Kor fiskimanna í Føroyum, 1972, Fólka-nøvn í Føroyum, 1974. Fekk virðisløn M.A. Jacobsens fyri yrkis-bókmentir 1974

✚

Óla Jákup Kristian Jensen
f. 3. januar 1898 í Kvívík
d. 9. apríl 1991
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Jóhanna Sofía f. Jacobsen úr Kvívík og Andras Sigvald Jensen av Stykkinum
Hjúnafelegi: Anna f. Rein úr Tórshavn
Tíðarskeið: 1943-1945
Flokkur: Fólkaflokkurin
Valdømi: Norðurstreymoyar
Útbúgving: Skipari
Starv: Sjómaður, skipari, keypmaður
Landsstýrismaður: 1957-1958 fyri Hákun Djurhuus, sum varð valdur í Fólkatangið
Nevndarsessir: Í nevndini í Sjóvinnubankanum 1954-73, í Føroya skipara- og navigatorfelag í fleiri ár frá 1931, formaður átta ár

✚

**Hemming Olafsson
Jespersen**

f. 24. august 1925 á Tvøroyri
d. 30. desember 1976
Bústaður: Tvøroyri
Foreldur: Maria Olsson, Tvøroyri og Sofus Mikael Jespersen úr Hovi
Tíðarskeið: 1958-1962
Flokkur: Tjóðveldisflokkurin
Valdømi: Suðuroyar
Útbúgving: Skipstimburaður, lærði á Tvøroyri og í Helsingør
Starv: Bedingsmeistari, stjóri, reiðari
Nevndarsessir: Næstformaður í Fylking 1952-53, formaður 1953-56, stjórnarlimur í Føroya Arbeiðarafelag 1956
Bý/bygdarráð.: Froðbiar sóknarstýri 1958-76, formaður 1964 og 1966

Óli Jespersen

f. 1. januar 1810 í Vági
d. 23. november 1882
Bústaður: Trongisvági
Foreldur: Elin Pedersdatter í Nesi í Hvalba. Fosturfaðir: Pól Jacobsen, Kollafirði
Hjúnafelegi: Karin Jacobsdatter, Hvalba
Tíðarskeið: 1869-1873
Valdømi: Suðuroyar
Starv: Lærari í Hvalba 1837-54, Vági 1860-68, Porkeri og Fámjin 1873-80

Asbjørn Joensen

f. 11. juli 1927 í Skálavík
d. 21. oktober 1993
Bústaður: Klaksvík
Foreldur: Sunneva f. Olsen úr Húsavík og Joen Pauli Joensen, Klaksvík
Hjúnafelegi: Karin Helena f. Waag úr Klaksvík

Tíðarskeið: 1974-88 og 1990-1993
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
Valdømi: Norðuroya
Útbúgving: Maskinmeistari 1951, Verkfrøðingur 1959
Starv: Stjóri á Tekniska skúla í Klaksvík 1966-91
Landsstýrismaður: 1972-1975
Nevndarsessir: Formaður í Føroya kommunufelag 1966-72, limur í SEV-stýrinum 1977-81, formaður 1978-81
Bý/bygdarráð.: Klaksvíkar Býráð 1966-80, formaður 1966-68

Clement Joensen

f. 20. mars 1833 í Oyndarfirði
d. 12. november 1916
Bústaður: Oyndarfirði
Foreldur: Elsebeth Maria Clementsdatter, Lamba og Jógvan Joensen, Oyndarfirði
Hjúnafelegi: 1. Anna Sofía Høgnadóttir, Lamba. 2. Marin f. Hansen, Mikladali
Tíðarskeið: 1875-1879
Valdømi: Eysturoyar
Starv: Bóndi

**Dánjal Jákup Joensen,
róptur Danne-
brogsmáðurin**

f. 14. januar 1795 norðuri í Vági (Klaksvík)
d. 15. november 1859

Bústaður: Norðuri í Vági
(Klaksvík)
Foreldur: Sigga Hansdatter,
Trøllanesi og Jógvan
Danielsen, norðuri í Vági
(Klaksvík)
Hjúnafelegi: 1. Karin
Poulsdatter. 2. Marin
Malene Joensdatter (kona
Nólsoyar-Páls, seinna
gifta hansara)
Tíðarskeið: 1857-1859
Valdømi: Norðuroyar
Starv: Bóndi

**Edmund Esbern
Johannes Joensen**
f. 19. september 1944 á
Oyri
Bústaður: Oyrarbakki
Foreldur: Hansina f.
Samuelsen, Haldórsvík
og Poul Joensen, Oyri
Hjúnafelegi: Edfríð f.
Johannesen frá Norðskála
Tíðarskeið: 1988- undantik-
ið løgmannskeiðið
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Eysturoyar
Floksformaður: Formaður
Sambandsflokksins 1990-
2001
Starv: Stjóri í P/F O.C.
Holding, Oyri

Fólkatingsmaður: 1994-98
(Hevði varamann, meðan
hann var løgmaður)
Løgmaður: 1994-1998
Nevndarsessir: Umboðs-
nevndarlimur í L/F
Føroya Fiskasølu 1985-
94, starvsnevndarlimur í
somu fyrirtøku 1987-94
Bý/bygdarráð.: Sunda Bygd-
arráð 1970-80

Gregers Joensen
f. 14. desember 1835 á Eiði
d. 12. juni 1897
Bústaður: Eiði
Foreldur: Maren Malene
Joensen og Joen Joensen
av Eiði
Hjúnafelegi: Magga Ole-
Jacobsdatter úr Haralds-
sundi
Tíðarskeið: 1875-1887 og
1895-1897
Valdømi: Eysturoyar
Útbúgving: Læraraprógvi á
Føroya Læraraskúla
1871. Fyrsti næmingur
við prógvi frá F.L.
Starv: Lærari á Eiði 1871-
1897
Bý/bygdarráð.: Formaður í
Eiðis kommunu 1894-97

Hans Christoffer Joensen
f. 31. oktober 1830 í Mið-
vági
d. 10. februar 1923
Bústaður: Miðvági
Foreldur: Anna Sofía
Jacobsdatter, Sandavági
og Joen Hans
Christoffersen, Miðvági
Hjúnafelegi: Johanna
Cathrina Joensen úr Bø
Tíðarskeið: 1863-67
Valdømi: Vága
Starv: Bóndi

Hans Marius Joensen
f. 10. november 1938 í
Skopun
Bústaður: Skopun
Foreldur: Mia og Jens Pauli
Joensen, Skopun
Hjúnafelegi: Torborg f.
Thomsen
Tíðarskeið: 1978-1984
Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Sandoyar
Útbúgving: Skiparaprógv
 1977
Starv: Fiskimaður, skipari
Nevndarsessir: Limur í
 Fiskivinnuráðnum
Bý/bygdarráð.: Skopunar
 bygdarráði 1980-84

Jákup Joensen

f. 11. oktober 1838 norðuri
 í Vági (Klaksvík)
d. 15. januar 1919
Bústaður: Norðuri í Vági
 (Klaksvík)
Foreldur: Kathrina Lisbeth
 f. Matras, Norðoyri og
 Joen Daniel-Jacobsen,
 norðuri í Vági (Klaksvík)
Hjúnafelegi: Anna Malena
 Hansen, Gøtugjógv
Tíðarskeið: 1877-1885
Valdømi: Norðuroya
Starv: Bóndi

Jákup Joensen

f. 21. september 1929 í
 Sumba
Bústaður: Lopra
Foreldur: Paula S. og Poul
 S. Joensen, Sumba
Hjúnafelegi: Ingibørg av
 Kák Bech
Tíðarskeið: 1994-1998
Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar
Útbúgving: Studentsprógv
 1950, skiparaprógv 1953,
 stýrimansprógv 1956,
 skipsføraraprógv 1956
Starv: Stjóri
Bý/bygdarráð.: Bygdarráðs-
 limur í Sumba nøkur ár

Jákup Suni Joensen

f. 28. september 1958 í
 Tórshavn
Bústaður: Signabøur
Foreldur: Elvira f. Magnus-
 sen úr Leynum og
 Andreas Otto Joensen úr
 Kollafirði
Hjúnafelegi: Ingunn V. f.
 Magnussen úr Streym-
 nesi
Tíðarskeið: 1998-2002
Flokkur: Fólkaflokkurin
Valdømi: Norðstreymoyar
Útbúgving: Húsasmiður
 1980
Starv: Byggimeistari 1982-
Bý/bygdarráð.: Býráðslimur í
 Tórshavnar býráð 2000-

Hanus Joensen

f. 11. oktober 1832 á Hús-
 um
d. 17. november 1921
Bústaður: Húsum
Foreldur: Elsebeth Malene
 f. Jacobsdatter, Kunoy og
 Jógvan Hansen, Húsum
Hjúnafelegi: Malena
 Danielsdatter, Syðradali
Tíðarskeið: 1874-1877
Valdømi: Norðuroya
Starv: Bóndi

Joen Hans Joensen

f. 23. november 1881 í Sørvági

d. 25. mars 1960

Bústaður: Sørvági

Foreldur: Sigga Margrethe f. Haldansen og Joen Johannessen, Sørvági

Hjúnafelegi: Nicoline Jacobine Frederikke f. Davidsen, Sørvági

Tíðarskeið: 1924-1936

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Vága

Starv: Fiskimaður

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum í Sørvági 1931-38

Tíðarskeið: 1924-1936

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Prokuristur

Nevndarsessir: Í nevndini í Sjóvinnubankanum 1932-51

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar Býráð 1924-32, formaður 1929-32

Jógvan Joensen

f. 2. februar 1814 í Syðrugøtu

d. 25. november 1888

Bústaður: Syðrugøtu

Foreldur: Kristina Jógvansdóttir, Fuglafirði og Jógvan Olesen, Syðrugøtu

Hjúnafelegi: Sigga Sofía Johansdóttir, Fuglafirði

Tíðarskeið: 1863-1867

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi

Hjúnafelegi: Kára Sevida Poulina f. við Garð, Klaksvík

Tíðarskeið: okt. 1993-juli 1994 varamaður fyri Asbjørn Joensen

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Skrivstovumaður, urtagarðsmaður

Starv: Bóndi

Landsstýrismaður: 18. januar - 22. juni 1989 umboðandi Sjálvstýrisflokkin

Bý/bygdarráð.: Klaksvíkar býráð 1985-88, 1993-

Kjartan Ingvarðsson Joensen

f. 1. november 1947 í Leirvík

Bústaður: Leirvík

Foreldur: Hansina og Ingvarð Joensen

Hjúnafelegi: Konny Maria f. Høgnesen

Tíðarskeið: 1994-1998

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Fiskiskipari

Starv: Fiskimaður 1964-72, skipari 1972-

Johannes Olaus Joensen

f. 31. oktober 1885 í Tórshavn

d. 17. juni 1955

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anna Helena Claudina f. Holm og John Joensen, Tórshavn

Karl Heri Joensen

f. 11. november 1955 í Klaksvík

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Torgerð Óluva f. Haraldsen, Miðvági og Óli Frederik Martin Joensen, Klaksvík

Leon Joensen

f. 16. desember 1913 í Sørvági

d. 18. september 1984

Bústaður: Sørvági

Foreldur: Rakel Sofie

Frederikke f. Christiansen og Hans Jakob

Joensen, Sørvági

Hjúnafelegi: Helga Jørgine f. Magnussen úr Vági

Tíðarskeið: 1954-1974

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Vága

Starv: Vrakaraeftirlitsmaður

Martin Joensen

f. 29. desember 1929 á

Hvítanesi

d. 11. mai 1999

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Sigrid f. Kjærþæk, Sumba og Emil Joensen, Hvítanesi

Hjúnafelegi: Jona f. Sørensen av Viðareiði

Tíðarskeið: 1966-1970, vara-
maður fyri J.Lindenskov
1971-74

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Arbeiðsmaður

Nevndarsessir: Formaður í
Havnar Arbeiðsmanna-
felag

Niels Joensen

f. 20. mai 1825 á Viðareiði

d. 13. juli 1893

Bústaður: Viðareiði

Foreldur: Elin Nielsdóttir,

Viðareiði og Jógvan

Absalonsen, Viðareiði

Hjúnafelegi: Elsa f. Matras,
Norðoyri

Tíðarskeið: 1860-1867 og
1869-1873

Valdømi: Norðuroya

Starv: Bóndi

Niels Jacob Joensen

f. 1816 í Hvalba

d. 28. oktober 1888

Bústaður: Hvalba

Foreldur: Kathrina Malena
Jacobsdatter, Hvalvík (nú
Sandvík) og Joen Thor-
sen, Hvalba

Hjúnafelegi: Christiane
Niclasdatter

Tíðarskeið: 1855-1861,
1864-1869, 1873-1877,
1881-1885

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Bóndi

Ole Fredrik Joensen, róptur Óli í Skúla

f. 29. september 1876 í

Klaksvík

d. 25. oktober 1964

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Maria Fredrikka f.
Olsen, Leirvík og Samuel
Michael Joensen, róptur
Sa-Mikkal, norðuri í Vági
(Klaksvík)

Hjúnafelegi: Oluffa f. Ol-
sen, Klaksvík

Tíðarskeið: 1924-1928,
1932-1946 og 1950-1954

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Starv: Keyprmaður

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Klaksvík 1906-22,
formaður 1908-18 og
1920

Poul Hans Jacob Joensen

f. 1. februar 1888 í Bø
d. 10. oktober 1969

Bústaður: Sandavági

Foreldur: Anne Marie

Christine f. Hansen og
Jens Pauli Joensen

Hjúnafelegi: Johanne
Margrethe Franciska f.
Hansen úr Vestmanna

Tíðarskeið: 1920-1924.

Valdur á eykavali eftir
deyða Rasmusar Nicla-
sens

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Vága

Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1914

Starv: Lærari í Vestmanna
1914-1919 og í Sandavági
1919-1953

Bý/bygdarráð.: Formaður í
sóknarstýrinum í Sanda-
vági 1927-47

Robert Joensen

f. 28. august 1912 í Klaks-
vík

d. 19. mai 1997

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Súsanna, f.

Joensen, Leirvík og Jákup
Joensen, Klaksvík

Hjúnafelegi: Petrina f.

Poulsen, Klaksvík

Tíðarskeið: 1943-1945

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Studentur

Starv: Kommunuskrivari

Bøkur: Klaksvíkar bygd í
søgu, 1942, Útróður,
1946, Royvið, 1958, Bø-
leiðin, 1959, Greivabitin,
1960, At glaða og brenna
vita, 1961, Grindaboð í
Havn, 1962, Býta seyð og
fletta, 1968, Vambarkon-
an, 1972, Høgtíðir og
veitluhald á vetri, 1974,
Minnismyndir og søgu-
brot I, 1980, Forn før-
oysk boðsending, 1981.
Fekk virðisløn M.A.
Jacobsens fyri yrkisbók-
mentir 1968

Jóhan Hendrik Sigurð Joensen

f. 27. apríl 1911 við Gjógv
d. 1. oktober 1993

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Elspa Maria f.

Weihe úr Oyndarfirði og
Kristian Jóhan Joensen
frá Gjógv

Hjúnafelegi: Sigrið av
Skarði úr Tórshavn

Tíðarskeið: 1958-1970

Flokkur: Tjóveldisflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Løgfrøðingur
1944

Starv: Fulltrúi á Key-
mannahavnar ráðhúsi
1944-46, fulltrúi hjá Leif
Waagstein eitt skifti, læt
so upp eigna skrivstovu,
sum hann hevði til 1984

Nevndarsessir: Føroyska
Málnevndin 1985-1993

Bøkur: Gráa dunna, 1958,

Kálvamuan, 1959, Lítli

Sjúrdur, 1959, Lamba-

mæið, 1959, Eg stoyti

heitt I-II, 1987, Hvíti

tarvur, 1991, Smálomb-

ini, 1991, Tekstir 1940-

1992, 1998, Kjørbreyt,

1998. Fekk Barnabóka-

virðisløn Tórshavnar

Býráðs 1977 og virðisløn

M.A. Jacobsens fyri

bókmentir 1987

**Tummas Joensen, róptur
Tummas á Kjalnesi**

f. 8. november 1913 í Kvívík

d. 5. apríl 1998

Bústaður: Kollafirði

Foreldur: Anna f. Iversen, Kvívík og Dánjal Joensen, Kvívík

Hjúnafelegi: Anna f. Jacobsen, Kvívík

Tíðarskeið: 1966-1970

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Bóndi

Nevndarsessir: Stjórnarlimur í Føroya Búnaðarfelag, formaður nøkur ár, formaður í Føroya Jarðarráð 1970-78, seyðaráðgevi í fleiri ár

Bý/bygdarráð.: Í Kollafjarðar bygdarráði í átta ár í 1970-unum

**Gregorius Johannesen,
róptur Grækari á
Gørðum**

f. 7. mai 1823 í Syðrugøtu

d. 3. november 1890

Bústaður: Syðrugøtu

Foreldur: Anna Maria

Johannesdatter, Fuglafirði og Johannes Johannesen, Lamba

Hjúnafelegi: Malena Petersdatter, norðan úr Vági (Klaksvík)

Tíðarskeið: 1863-1871, 1879-1883

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi og keypmaður

Bý/bygdarráð.: Formaður í kommunustýrinum fyri Eysturoy 1879-82

Bøkur: Udvalgte digte, 1884

Ivan Johannesen

f. 28. juni 1934 í Miðvági

Bústaður: Miðvági

Foreldur: Hanna Sofía f.

Simonsen, Sandavági og

Mikkjal Pauli Johannesen, Miðvági

Hjúnafelegi: Sanna Davida

f. Højbro úr Klaksvík

Tíðarskeið: 1978-88 og

1994-1998 undantikin

skeið sum landsstýris-

maður

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Vága

Útbúgving: Maskinsmiður

1951, maskinpassari-

motorpassari 1955,

maskinmeistari 1958

Starv: Maskinmeistari í

føroyska fiskiskipaflot-
anum 1955-77, skipari og
reiðari 1977-78, reiðari
1991-

Landsstýrismaður: 1989-91
og 1994-98

Nevndarsessir: Umboðsráðs-
limur í SEV 1971-75,

stýrslimur í SEV 1975-

89, formaður 1981-85

Bý/bygdarráð.: Miðvágs
bygdarráð 1970-74

Kaj Leo Johannesen

f. 28. august 1964 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Karin Holm og
Leo Hans Johannesen,
Mykinesi

Hjúnafelegi: Jórur f.

Bærentsen, Tórshavn

Tíðarskeið: 2002-

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Skipsførari

Starv: Sjálvstøðugur vinnu-
rekandi

Bý/bygdarráð.: Í Tórshavnar
býráð 1997-2000

**Marius Theophilus
Johannesen**

f. 5. mars 1905 í Funningi
d. 16. juli 1986
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Nicolina f. Jacob-
sen og Andras Fr.
Johannesen, Funningi
Hjúnafelegi: Jóna Elisabeth
f. Joensen av Trøllanesi
Tíðarskeið: 1958-1966
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1926
Starv: Lærari í Mikladali og
á Trøllnesi 1926-53, fyrri-
stöðumaður á Føroya
Fólkaháskúla 1953-1970
Nevndarsessir: Formaður í
Norrøna felagnum 1962-
70, formaður í Føroya
Lærarafelag 1942-54
Bý/bygdarráð.: Sóknarstýris-
formaður í Mikladali
1930-1938 og 1942-1953
Bøkur: Skrivligt føroyskt 4.-
5. skúlaár, 1964, Skrivligt
føroyskt 5. skúlaár, 1982,
Skrivligt føroyskt 6.-7.
skúlaár, 1980, Nóni
Kjósagrái, 1975, Jólabók-
in, 1975, Eitt sindur um
Kallsoynna og nakrar
sagnir knýttar at henni,
1976, Føroysk barnaspøl,
1979, Maskinmeistara-
felagið 40 ár, 1982, Góð-

an morgun ketta mín,
1986, Lesibók um fuglar,
1983, Tættir I, II, III og
IV, 1966, Fer hvirla yvir
Funningsfjørð, 1985.
Saman við Ólugu Skaale:
Matur og matgerð, 1974,
Klænkið, 1977

**Petur Christian
Johannesen, róptur
Petur í Mattalág**

f. 30. desember 1850 í
Tórshavn
d. 30. juni 1928
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Rachel Daniels-
datter og Johannes
Christiansen, Tórshavn
Hjúnafelegi: Cathrine
Malene Joensen, Hesti
Tíðarskeið: 1908-1912
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Starv: Postflutningsmaður

Vilhelm Johannesen

f. 4. august 1942 í Klaksvík
Bústaður: Klaksvík
Foreldur: Estrid og Bethuel
Johannesen úr Klaksvík
Hjúnafelegi: Johild f.
Johannesen, Klaksvík
Tíðarskeið: 1980-, skeið sum
landsstýrismaður undan-
tíkin
Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Norðuroya
Starv: Útbúgvingarleiðari í
postverkinum
Landsstýrismaður: 1979-
1981 og 1985-1989
Nevndarsessir: Formaður í
Føroya kommunufelag
1977-79, limur í Van-
lukkutryggingarráðnum
1971-75, formaður fyri
stýrinum fyri Klaksvíkar
Sjúkrahús 1991-93, í
stýrinum fyri Norðoya
Røktarheim 1983-85
Bý/bygdarráð.: Klaksvíkar
býráð 1975-1984
Bøkur: Postur í Føroyum
1870-2000, 2001

Jógván Adolf Johannesen

f. 20. juli 1936 í Dali

Bústaður: Skopun

Foreldur: Frida Sofía

Johannesen og Johan Martin Sofus Johannesen úr Dali

Tíðarskeið: 1988-1998

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Sandoyar

Útbúgving: Læraraprógvi á Føroya Læraraskúla 1962

Starv: Lærari í Rituvík 1962-1968, í Skopun 1968-1997, fyrstlærari frá 1970

Nevndarsessir: Í Norðurlandaráðnum 1992-1994, formaður í landsfelagnum fyri dansifeløg „Sláið ring“ í tíggu ár

Ole Johannesen, róptur Óli við Á

f. 13. september 1853 í

Húsavík

d. 10. juli 1945

Bústaður: Húsavík

Foreldur: Marin

Simonsdatter, Skarvanesi og Johannes Nicodemussen, Skálavík

Hjúnafelegi: 1. Marin

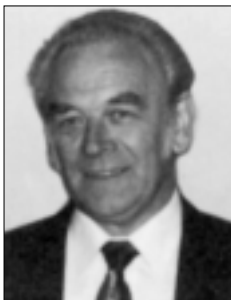
Klæmintsdóttir, Húsavík.

2. Dagmar f. Dam, Húsavík

Tíðarskeið: 1889-1892

Valdømi: Sandoyar

Starv: Bóndi

Heini Johansen

f. 17. januar 1934 í Tórs-havn

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Dagmar og

Herluf Johansen, Tórs-havn

Hjúnafelegi: Finngerð f.

Pætursdóttir Dam, Tvøroyri

Tíðarskeið: 1991-94 eykamaður fyri Thomas Arabo

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Skrivstovu- og bankaútbúgving

Starv: Á Lønjavningargrunni Skipsfiskimanna 1953-56, í Føroya Banka 1956-94, deildarleiðari í Vestmanna 1963-94

Karl Robert Johansen

f. 30. august 1943 á Strondum

Bústaður: Strondum

Foreldur: Annebet f. Frederiksberg og Thomas

Johansen, Strondum

Hjúnafelegi: Jóhanna f.

Danielsen av Strondum

Tíðarskeið: 1994 - januar 1996 og mars - mai 1998 (eykamaður fyri Óla Jacobsen)

Flokkur: Verkamannafylkingin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Skipari 1977

Starv: Sjómaður

Nevndarsessir: Føroya

Arbeiðarafelag 1981-85

og 1994-96, Sjóvar sóknar Arbeidsmannafelag formaður 1977-
Bý/bygdarráð.: Sjóvar sókn 1981-84

Olaus Johan Michal Johnsen

f. 23. mars 1848 í Kollafirði
 d. 15. september 1903

Bústaður: Kollafirði

Foreldur: Anne Margrethe Antoniusdatter, Strondum og Jens Johnsen, Gásadali

Hjúnafelegi: Fredrikke f. Berthelsen við Sjógv í Eysturoy

Tíðarskeið: 1887-1891

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Keyprmaður

Heini Justinussen

f. 6. mai 1896 í Svínøi
 d. 7. februar 1969

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Katrina Malena Maria f. Joensen og Jústinis Michael Olsen, Svínøi

Hjúnafelegi: Annika f. Joensen, Svínøi

Tíðarskeið: 1941-1943, kom inn, tá ið Jacob Heinesen doyði

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Á Føroya Fólka-háskúla 1913/14

Starv: Timburmaður

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum í Svínøi 1931

Kristian Bill Justinussen

f. 27. august 1963 í Klaksvík

Bústaður: Glyvrar

Foreldur: Gunvá f. Lydersen, Klaksvík og Bjørn Justinussen, Glyvrar

Hjúnafelegi: Malena f.

Gregersen, Syðrugøta

Útbúgving: Hægri Handilsskúli, HD 1. partur

Starv: Bókhaldari og grannskoðari

Landsstýrismáður: 2002-umboðandi Miðflokkinn

Nevndarsessir: Í Sjúkrahússtýrinum 1989-1991, í skúlastýrinum fyri Runavíkar kommunuskúla 2001-2002

Otto Frederik Christin Jørgensen

f. 4. august 1808 í Keyprmannahavn

d. 2. mai 1858

Bústaður: Saxild

Foreldur: Johanne Margrethe Lind og Barthol. Jørgensen

Hjúnafelegi: Charlotte

Christine Emilie f. Tøxen

Tíðarskeið: 1852-1854 sum Føroya próstur

Útbúgving: Studentur 1826, gudfrøðiprógv (cand. theol.) 1834

Starv: Lærari 1826-32, prestur í Suðuroy 1838-43, Eysturoy 1843-54, próstur í Føroyum 1852-54, í Saksild og Nolev við Odder 1854-58

Landstingsmaður: 1853-55

Anfinn Kallsberg

f. 19. november 1947 í
Klaksvík

Bústaður: Viðareiði

Foreldur: Katrina og Gunn-
ar Kallsberg, Klaksvík

Hjúnafelegi: Berghild f.

Matras av Viðareiði

Tíðarskeið: 1980-, skeið sum
landsstýrismaður og lög-
maður undantikin

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Handilsútbúgv-
ing

Starv: P/F J.F.Kjølbro

1964-74, bókhaldari frá
nov. 1968, sjálvstøðugt
bókhaldsvirki frá 1974-

Løgtingsformaður: 1991-
1993

Løgmaður: 1998-

Landsstýrismaður: 1983-
1985, jan.-juni 1989 og
juni 1996 - mai 1998

Nevndarsessir: Í Norður-
landaráðnum jan.-juli
1991, frá juli 1994 til
1998. Í stýrinum fyri
Klaksvíkar sjúkrahús
1991-96

Bý/bygdarráð.:

Bygdarráðsformaður á
Viðareiði 1974-1980

Johan Kallsøy

f. 12. august 1892 á Eiði
d. 19. mars 1973

Bústaður: Eiði

Foreldur: Katrina f. Eliassen
úr Mikladali og Herman
Mørkøre av Eiði

Hjúnafelegi: Kristianna f.
Hansen av Eiði

Tíðarskeið: 1928-1940 og
1950-1954

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

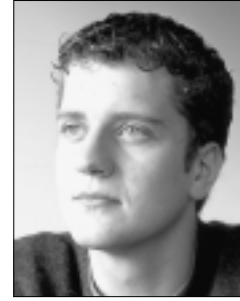
Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Læraraprógvi á
Føroya Læraraskúla 1917

Starv: Á Føroya Fólkahá-
skúla 1918-1919, við
Gjógv 1919-1944, á Eiði
1944-1962

Nevndarsessir: Føroya skúla-
stjórn 1928-1932, 1936-
1940, Føroya Lærafelag
1923-39, 1947-48, 1953-
54

Bý/bygdarráð.: Sónarstýris-
formaður í Funnings
sókn 1922-1930

**Jákup Sverri Fonsdal
Kass**

f. 19. januar 1977 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Eyðbjørg ættað úr
Vestmanna og Ernst Kass
av Strondum

Hjúnafelegi: Poula S. f.
Michelsen

Tíðarskeið: 1998-2001 eyka-
maður fyri Helenu Dam
á Neystabø

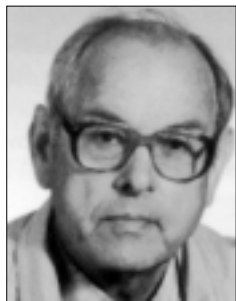
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Studentsprógvi
1997

Starv: Skrivstovustarv, lær-
aravikarur
Nevndarsessir: Formaður í
LFÚ, landsfelagi føroy-
inga undir útbúgving,
2000, næstformaður í §19-
nevndini 1998-2000

Poul Martin Hilmar Kass

f. 2. desember 1926 á Strondum

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Súsanna f. Lamhaug úr Lamba og Bartal Johansen av Strondum

Hjúnafelegi: Lydia f. Danielsen úr Porkeri

Tíðarskeið: 1966-1988

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Læraraprógv á Føroya Læraraskúla 1962, stýrimansprógv í Havn 1950, skipsføraraprógv í Keypmannahavn 1950, fjarritaraprógv 1951

Starv: Sjómaður og skipari, lærari í Millum- og real-skúlanum í Havn 1962-1963, Føroya Studentaskúla 1963-1969, Føroya Sjómannsskúla 1969-1994, varaskúlastjóri 1973-1993, settur skúlastjóri fyrra hálvár 1994

Nevndarsessir: Tryggingarsambandið Føroyar 1982-1997, formaður 1985-1997

Jógvan við Keldu

f. 30. januar 1944 í Klaksvík

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Sigga Malena, Gigga, f. Rasmussen av Kirkju og Theodor við Keldu, Klaksvík

Hjúnafelegi: Betty f. Skaale av Toftum

Tíðarskeið: 1988-90 og 1998-

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Skrivstovu- og handilsútbúgving 1964

Starv: Egið handilsvirki 1964-80 og 1989-92 og frá 2002

Nevndarsessir: Í Norðurlandaráðnum 1989 og 1998-. Í stýrinum fyri Klaksvíkar Sjúkrahús 1977-84, formaður 1981-84

Bý/bygdarráð.: Limur í Klaksvíkar Býráð 1971-74, formaður 1981-88 og 1993-2002

Thomas Juul Kjernes

f. 25. desember 1826 í Tórshavn

d. 15. juni 1904

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anna Thomasdatter úr Hesti og Jacob Kjernes úr Havn

Hjúnafelegi: Henrikka Sofía f. Nolsøe, Nólsoy

Tíðarskeið: 1859-1863

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Skómakari

Starv: Óðalsmaður, skómakari

Jógvan Frederik Kjølbro

f. 25. februar 1887 í Klaksvík

d. 6. februar 1967

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Elsa Maria f.

Heinesen, Toftum og Óli Joensen, Klaksvík

Hjúnafelegi: 1. Karin Sofía f. Biskopstø, Klaksvík. 2.

Olga f. Nielsen, Vatnsøyrum

Tíðarskeið: 1943-1946

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Starv: Keypmaður, stjóri

Nevndarsessir: Nevndarlimur í Sjóvinnubankanum

1951-56, í Norðoya sparikassa í 48 ár, formaður í nevndini fyri

Føroya fiskaexport

Bý/bygdarráð.: Klaksvíkar sóknarstýri 1922-30, formaður trý ár

Karin Rannvá Kjølbro

f. 27. mars 1944 í Klaksvík

Bústaður: Argjum

Foreldur: Turid f. Thomsen úr Skúvoy og Poul Nols-
øe Kjølbro, Klaksvík

Hjúnafelegi: 1. Hogni
Debes Joensen úr Havn
1966-85. 2. Ørvur
Thomassen, Klaksvík

1999-

Tíðarskeið: 1978-1990, vara-
limur 1970-74

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Studentsprógv
1963, Sosialráðgevari
1968, alkoholráðgevari
1994

Starv: Andveikraverndin í
Føroyum 1969-71, amts-
sjúkrahúsið í Glostrup
1972-76, leiðari á
Kriminalforsorgini í
Føroyum 1976-

Nevndarsessir: Formaður í
ALS 1996-, limur í stýr-
inum fyri Norðurlanda-
húsið í Føroyum 1996-,
forkvinna fyri Kvinnu-
felagssamskipan Føroya
1990-93, blaðstjóri á „14.
september“ 1983-84

Hans Pauli Klein

f. 12. juli 1898 í Klaksvík

d. 27. august 1971

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Sára Sofia

Frederikka f. Johannes-
sen, Klaksvík og Jacob
Klein av Strondum

Hjúnafelegi: Herdis Katrina
Elisabeth f. Dahl, Klaks-
vík

Tíðarskeið: 1945-1946

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Starv: Fiskavrakari

Heðin Magni Kristin

Súni Klein

f. 28. februar 1950 í Tórs-
havn, uppvaksin við

Gjógv

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Jóhanna Louisa

Marin Kristianna f.

Kristiansen og Leivur

Jallgrímur Klein frá

Gjógv

Hjúnafelegi: Malan Joensen
úr Klaksvík

Tíðarskeið: 1974-1980.

Legði niður lögtings-
starvið, tá ið hann gjørd-
ist landsstýrismaður 1979

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Sandoyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1972

Starv: Lærari í Sandoyar
Meginskúla 1972-1979
og 1981-83, í Eysturskúl-
anum 1983-98, dagligur

leiðari á Føroya Skúla-
bókagrunni 1998-

Landsstýrismaður: 1979-
1981

Nevndarsessir: Rithøvunda-
felag Føroya 1972-76,
1983-87 og 1991-, for-
maður 1994-97, Norrøna

felagið 1983-, formaður
1985-90, Føroya Skúla-
bókagrunnur 1986-98

Bý/bygdarráð.: Sands bygd-
arráð 1974-1979

Bøkur: Væmingar og vagg-
andi gjálv, 1969, Strand-
varp, 1983, Ljóðsins ljós,
1985, Veggjagrøs, 1994.

Fekk virðisløn M.A.

Jacobsens fyrri fagrar

bókmentir 1985

Lasse Klein

f. 8. október 1950 í Klaksvík
Bústaður: Saltangará
Foreldur: Hjørdis Klein, Klaksvík
Hjúnafelegi: Jóhanna f. Ellingsgaard úr Runavík
Tíðarskeið: 1988-1998
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin 1988-94, Kristiligi fólkaflokkurin Føroya Framburðs og fiskivinnuflokkur 1994-98
Valdømi: Eysturoyar
Útbúgving: Handilsskúlaútbúgving í Bretlandi 1973
Starv: Skrivari í Føroya Kommunufelag 1973-78, blaðstjóri 1978-81, bókhaldari síðani 1978
Løgtingsformaður: 1993-94
Landsstýrismaður: 1985-1989
Nevndarsessir: Í Landskúlaráðnum 1980-1985
Bý/bygdarráð.: Runavík 1984-85

Birgit Kleis

f. 3. november 1956 í Hellerup
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Inger, f. Jensen og Orla Rasmussen
Hjúnafelegi: Brian Grønemann
Tíðarskeið: Sum ríkisumboðsmaður 2001-
Útbúgving: Cand. brom. 1982 og lögfrøðingur (cand. jur.) 1985
Starv: Fulltrúi hjá Fólkatingsins umboðsmanni 1985, í Løg málaráðnum 1985-86 og 1988-95, hjá ríkisumboðsmanninum í Føroyum 1986-88, skrivstovustjóri í Løg málaráðnum 1995-2001, ríkisumboðsmaður í Føroyum 2001-

Bent Klinte

f. 1. mai 1939 í Humble
Bústaður: Viborg
Foreldur: Rigmor f. Klinte og Johannes Eriksen
Hjúnafelegi: Birthe f. Ryge
Tíðarskeið: Sum ríkisumboðsmaður 1988-95
Útbúgving: Studentsprógv 1958, lögfrøðiprógv (cand. jur.) 1967
Starv: Fulltrúi í innanríkisráðnum 1968-71 og 1973-81, fulltrúi hjá ríkisumboðnum í Føroyum 1971-73, skrivstovustjóri í innanríkisráðnum 1981-88, ríkisumboðsmaður í Føroyum 1988-95, statsamtmaður og stiftsamtmaður í Viborg 1995-

Símun Pauli úr Konoy

f. 5. januar 1876 í Kunoy
 d. 9. juli 1956
Bústaður: Gøtugjógv

Foreldur: Anna Malena
Hans Kristiansdatter og
Rasmus Johansen úr
Kunoy

Hjúnafelegi: Hansina f.
Hansen úr Syðrugøtu
Tíðarskeið: 1906-1910 og
1914-1928

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1896
Starv: Lærari í Kunoy
1896-1899, privatlærari í
Keypmannahavn eitt ár, í
Gøtu 1905-1945

Nevndarsessir: Føroya skúla-
stjórn 1918-1925, Føroya
Lærarafelag 1914-1927,
formaður 1915-1927, for-
maður í Føroya Fiski-
mannafelag 1911-1926

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Gøtu 1910-1930,
flestu árinum formaður

**Kristjan Ludvig
Kristjansen**

f. 15. november 1884 í Kví-
vík

d. 31. desember 1954

Bústaður: Kvívík

Foreldur: Frederikke f.
Samuelsen og Hans Jacob
Christiansen, Kvívík

Hjúnafelegi: Julia Frede-
rikka Dorthea f. David-
sen

Tíðarskeið: 1928-1932

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Postförari

Bý/bygdarráð.: Limur og
formaður í sóknarstýr-
inum í Kvívík í mong ár

**Harald Andreas Christian
Krog**

f. 14. mars 1815 í Herslev
við Roskilde

d. 6. juli 1881

Bústaður: Ramløse

Foreldur: Frederikke Emilie
Bache og Andreas
Christian Krog, Keyp-
mannahavn

Hjúnafelegi: Henriette
Frederikke Emilie Bache,
Keypmannahavn

Tíðarskeið: 1855-1860

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Studentur 1833,
gudfrøðiprógv (cand.
theol.) 1840

Starv: Hjálparprestur í
Ramløse og Annisse
1842-49, prestur í Suð-
uroy 1850-60, í Drag-
strup og Skallerup 1860-
71, í Ramløse og Annisse

frá 1871, próstur frá
1873, til hann fór frá fyrri
aldur

Landstingsmaður: 1866-
1870 valdur í Danmark

Jógván á Lakjuni

f. 13. november 1952 í

Fuglafirði

Bústaður: Fuglafirði

Foreldur: Maria f. Daniel-
sen, Søldarfirði og Jákup
Oluf á Lakjuni, Fuglafirði

Hjúnafelegi: Odvør f.

Gunnarsson úr Havn

Tíðarskeið: Varamaður
styttri skeið 1989-1996,
valdur tingmaður 1998-

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1977

Starv: Lærari í Fuglafirði

1977-1989, á Føroya

Handilsskúla 1989-

Nevndarsessir: Í Landsskúla-
ráðnum 1994-1996

Jákup Eli Frits Lamhauge

f. 7. juli 1939 á Glyvrúm

Bústaður: Saltangará

Foreldur: Fryda f. Lamhauge úr Lamba og Jóannes Lamhauge av Glyvrúm

Hjúnafelegi: Jóhanna f.

Sivertsen úr Norðdepli

Tíðarskeið: 1989-1991 vara-
maður fyri Jógvan I.
Olsen

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Skipsførari 1963

Starv: Havnarameistari
1966-

Nevndarsessir: Formaður í

Kommunusamskipan

Føroya 1999-2000

Bý/bygdarráð.: Runavíkar

Býráð 1970-74, 1976-88

og 1993-2000, formaður
1993-2000

Poul Edward Lange

f. 2. mai 1817 í Keyp-
mannahavn

d. 29. november 1873

Bústaður: Sanderum í Dan-
mark

Foreldur: Abel Cathrine f.

Hammer og Valerius

Thorsen Lange, Keyp-
mannahavn

Hjúnafelegi: Caroline

Cathrine Dorothea f.

Hellesen

Tíðarskeið: 1852-1855

Valdømi: Vága

Útbúgving: Studentur 1834,
gudfrøðiprógv (cand.
theol.) 1840

Starv: Adjunktur í Vording-
borg 1840-50, prestur í

Vágum 1850-1859, í

Børglum og Fureby í

Álborg stifti 1859-72, í

Sanderum 1872-73

Petur Larsen

f. 25. februar 1827 í

Porkeri

d. 25. mai 1910

Bústaður: Porkeri

Foreldur: Anna Sophia

Johannesdatter og Lars

Pederson, Porkeri

Hjúnafelegi: Elsebeth Sofía

f. Larsen úr Hovi

Tíðarskeið: 1861-1864 og

1869-1873

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Bóndi

Vibeke Larsen f. Stuckert

f. 20. juni 1944 í Tønder

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Gudrun f.

Christensen og Martin

Stuckert

Hjúnafelegi: Søren Ole Lar-
sen

Tíðarskeið: Sum ríkisum-
boðsmaður 1995-2001

Útbúgving: Løgfrøðiprógv
(cand. jur.) 1972

Starv: Skrivari í sosialmála-

ráðnum 1972-73, skriv-

ari, fulltrúi í Den sociale

Ankestyrelse 1973-76,

fulltrúi í sosialu umsiting-

ini í Vestsjællands Amts-

kommune 1976-78, vara-

skrivstovustjóri 1978-89,

skrivstovustjóri í Vest-

sjællands amti 1989-95,

ríkisumboðsmaður í Fø-

oyum 1995-2001

Jacob Lindenskov

f. 10. juni 1933 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Birita og Edvard Lindenskov, Tórshavn

Hjúnafelegi: Jóna f. Jacobsen úr Fuglafirði

Tíðarskeið: 1958-1966 og 1970-1990, undantikin skeið sum landsstýrismaður, varamaður 1992-94

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Skrivstovuútbúgving, handilsskúlaprógv í Keypmannahavn 1954

Starv: Tryggingarsambandið Føroyar 1950-68, Føroya Lívstrygging

Løgtingsformaður: 1984-1987

Fólkatingsmaður: 1979-84, 1987-88, 1990-93 (varamaður)

Landsstýrismaður: 1968-1979

Nevndarsessir: Í Norðurlandaráðnum 1987-90

Gerhard Lognberg

f. 1. november 1950

Bústaður: Skopun

Foreldur: Jóhanna f. D.

Poulsen og Sámal Petur Lognberg

Hjúnafelegi: Arna f. Thomsen

Tíðarskeið: 2002-

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Sandoyar

Útbúgving: Rørsmiður

Starv: Sjómaður 1964-

1967, arbeitt partvíst sum handverkari 1967-1998, leiðari fyri ambulansutænastuni í Sandoyinni frá 1993

Bý/bygdarráð.: Í Skopun 1984-. 8 ár sum næstformaður og 10 ár sum bygdarráðsformaður

Hans Jørgen Lohmann

f. 29. apríl 1822 í Lille Appe í Brylle sókn við

Odense

d. 1. mai 1907

Bústaður: Sigerslevvester

Foreldur: Marianne f.

Mortensen og Christian Albrecht Lohmann

Hjúnafelegi: Thora Alvilda f. Jubye

Tíðarskeið: 1871-1872 sum Føroya próstur (varamaður fyri Hammershaimb)

Útbúgving: Studentur 1843, gudfrøðiþrógv (cand. theol.) 1850

Starv: Húslærari í Stubbe-købing, hjálparprestur í Tranebjerg 1853-55, í Agerskov í Slesvík 1855-58, í Hvirring og Hornborg 1858-62, prestur í Norðurstreymoy 1862-74 (røkti eisini Vágar 1869-71), í Græse og Sigerslevvester á Sælandi frá 1874

Rikard Long

f. 23. januar 1889 í Tórshavn

d. 16. desember 1977

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Svanhilda Pálsson úr Vági og Georg Long úr Keypmannahavn

Hjúnafelegi: Ása f. Justinussen frá Gjógv

Tíðarskeið: 1943-1958

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Filosofikum 1909

Starv: Lærari á Tórshavnar skiparaskúla 1914-16 og

1919-20, lærari í Føroya Millum- og Realskúla og Lærarakúlanum 1921-54
Landsstýrismaður: 1950-1954

Nevndarsessir: Formaður í Studentafelagnum í Keypmannahavn 1916-18, í Merkinum 1931-44, Føroya Ungmannafelag 1932-43, Føroya Lærarafelag 1933-42. Nevndarlimur í Varðanum 1919-50, formaður 1935-50

Bøkur: Færøerne, Danmark, Grønland, 1939, Fornorrøn Lesibók I-II, 1964, Kveikt og kannað, 1979, (Hanus Andreassen legði til rættis). Fekk virðisløn M.A. Jacobsens fyri fagrar bókmentir 1976

Jacob Andreas Lunddahl

f. 19. september 1807 í Maribo
 d. 20. november 1888
Bústaður: Fåborg
Foreldur: Hans Jacobsen Lunddahl
Útbúgving: Studentsprógv 1824, lögfrøðiprógv (cand. jur.) 1829
Starv: Í rentukamarinum frá 1832, fulltrúi 1836,

fúti í Føroyum 1837-52, býarskrivari í Fåborg og heraðsskrivari í Salling heraði 1852-64

Fólkatingsmaður: 1866-1869

Bøkur: Nogle ord om de færøske Landboforhold, 1851, Bidrag til Belysning af Færøernes finansielle Stilling, 1869

Andreas Christian Lützen

f. 13. juni 1813 í Horsbøl í Suðurjútlandi

d. 25. juli 1874

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Sicka Jürgensdatter og Nickels Lützen
Hjúnafelegi: Eva Margretha Frederikka Jacobsdatter, Tórshavn

Tíðarskeið: 1855-1865 og 1867-1874

Valdømi: Suðurstreymoyar
Starv: Lærari í almúguskúlanum í Havn frá 1839, keypmaður

Landstingsmaður: 1863-1864

Bý/bygdarráð: Í kommunustýrinum í Havn 1866-1874

Hans Lützen

f. 3. juni 1913 í Klaksvík
 d. 19. desember 1987

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Kristina Maria f.

Poulsen, Tórshavn og Svend Lützen, Klaksvík

Hjúnafelegi: Eivilda f. Vágshøg, Klaksvík

Tíðarskeið: 1963-66. Kom á ting fyri Hákon Djurhuus, sum gjørdist lögmaður

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Urtagarðsmaður

Starv: Urtagarðsmaður, havnarfúti

Bý/bygdarráð: Í Klaksvíkar sóknarstýri 1951-54 fyri Hákon Djurhuus, tá hesin gjørdist landsstýrismaður

Lütje Lützen

f. 9. februar 1848 í Tórshavn

d. 1. mars 1922

Bústaður: Korsør

Foreldur: Eva Margretha Frederikka Jacobsdatter, Tórshavn og Andreas Christian Lützen, Tórshavn

Hjúnafelegi: Helene Christine f. Hornung

Tíðarskeið: 1878-1880

Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Løgfrøðiprógv (cand.jur.) 1872

Starv: Fulltrúi á fútaskrivstovuni í Havn 1872-80, fulltrúi hjá býarfútanum í Korsør frá 1880, til hann fór frá fyrri aldur, fyrsti blaðstjóri á Dimmalætting 1878-80

Hans Emil Emanuel Madsen - Hoff

f. 18. september 1844 í

Keypmannahavn

d. 14. mai 1929

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Karen f. Hansen og Christen Madsen, Keypmannahavn

Tíðarskeið: 1879-1883

Valdømi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Studentur 1863, læknaprógv (cand.med.) 1870

Starv: Økislækni í Havn og amtslækni í Føroyum 1872-1883, skrivari í Sundhedskollegiet í Keypmannahavn 1893-1901, statslækni í Keypmannahavn 1896-1912

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar kommunustýri 1875-77

Kristian Magnussen

f. 22. februar 1956 í Vági

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Mia og Eliesar Magnussen

Hjúnafelegi: Bjørg Róin úr Havn

Tíðarskeið: 1994- undantikin tíðin sum landsstýrismaður

Flokkur: Verkamannafylkingin 1994-1998, Javnaðarflokkurin 1998-

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Skrivstovuútbúgving og sosialráðgevi
Starv: Sosialráðgevi frá 1985-

Landsstýrismaður: 1996-1998

Hans David Matras

f. 30. desember 1819 á Viðareiði

d. 12. mars 1875

Bústaður: Hattarvík, seinni á Kirkju

Foreldur: Elsebeth Malena f. Johannesdatter og Johan Hendrik Matras bæði av Viðareiði

Hjúnafelegi: Sunnuva Simonsdatter úr Hattarvík

Tíðarskeið: 1852-1873

Valdømi: Norðuroya

Starv: Keyppmaður

Jacob Johannes Matras

f. 29. apríl 1890 á Viðareiði
d. 12. mars 1978

Bústaður: Viðareiði

Foreldur: Malena E. f. Jacobsen, Viðareiði og Albert Michael Matras, Viðareiði

Hjúnafelegi: 1. Andrea Maria f. Syderbø, Kunoy.
2. Kristianna f. Ellender-
sen, Hvalba

Tíðarskeið: 1928-1932

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Starv: Bóndi

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum 1922-34, formaður
eitt skifti

Jógvan Michael Matras

f. 3. juli 1866 í Hvanna-
sundi

d. 20. oktober 1937

Bústaður: Viðareiði

Foreldur: Anna Elisabeth f.
Joensen, Tórshavn og
Hans Jacob Matras,
Norðoyri

Hjúnafelegi: Anna Elisabeth
f. Poulsen, Hvannasundi

Tíðarskeið: 1901-1906 og
1914-1924

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Norðuroya 1914-
1924

Starv: Keyppmaður

Bý/bygdarráð.: Formaður í
sóknarstýrinum 1922-
1926

**Poul Johan Sundberg
Michelsen**

f. 22. juli 1944 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Paula Sundberg
og Johan Michelsen,
Tórshavn

Hjúnafelegi: Sólrún f. Mid-
jord av Argjum

Tíðarskeið: 1984-1990

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Skrivstovuú-
búgving

Starv: Balslev & Co.1962

lærupláss, sjálvstøðugur
vinnurekandi 1974-

Bý/bygdarráð.: Býráðsfor-
maður í Havn 1980-1992

Dánjal Pauli Michelsen

f. 13. januar 1855 í Miðvági
d. 22. apríl 1934

Bústaður: Miðvági

Foreldur: Henrikka f. Jens-
dóttir, Sandavági og
Mikkjal Dánjalsson,
Velbastað

Hjúnafelegi: Marin Mar-
gretha f. Petersen úr
Sandavági

Tíðarskeið: 1900-1914

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
1906-1914

Valdømi: Vága

Starv: Bóndi

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum mong ár, mestu tíð-
ina formaður

Sverre Ingolf Midjord

f. 2. apríl 1933 á Tvøroyri

Bústaður: Tvøroyri

Foreldur: Fosturforeldur:

Julia og Poul Johannes
Midjord

Tíðarskeið: 1978-80, 1990-
94. Varamaður 1975-78,
1985-88,

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Skrivstovuút-
búgving

Starv: Á posthúsinum á
Tvøroyri 1950-69. Síðani
1969 á gjaldstovuni á
Tvøroyri, nú Toll- og
Skattstova Føroya

Nevndarsessir: ÍSF 1962-65
og 1973-75

Bý/bygdarráð.: Á Tvøroyri
1966-85 (17 ár formað-
ur), aftur frá 1989

Thomas Johan Midjord

f. 5. september 1870 í Vági
d. 5. januar 1940

Bústaður: Vági

Foreldur: Anna Sofía

Thomasen úr Vági og
Niels Pauli Midjord úr
Vági

Hjúnafelegi: Karen Birthe
Frederikke f. Schrøder úr
Hvalba

Tíðarskeið: 1924-1928

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Skómakari

Flemming Mikkelsen

f. 21. november 1930 í
Vági

Bústaður: Vági

Foreldur: Móðir: Louisa

Mikkelsen. Fosturforeld-
ur: Lisa og Thomas Niel-
sen, Vági

Hjúnafelegi: Irena f. Logn-
berg, Skopun

Tíðarskeið: 1978-94 og
1998-2002

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Smiður 1952

Starv: Á Vágs skipasmiðju
1952-1979, 3 tey seinastu
árin sum meistari

Nevndarsessir: Í Arbeiðs-
mannafelagnum Fram-
tíðini í nøkur ár, nevnd-
arlimur í Vágs líkningar-
nevnd 1962-66, í Føroya
Vanlukkutrygging 1982-
96

Bý/bygdarráð.: Vágs Býráð
1976-1984

Jákup Mikkelsen

f. 22. august 1957 í Klaks-
vík

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Ester f. Hansen,
Sørvági og Sámal
Mikkelsen, Klaksvík

Hjúnafelegi: Ester f.
Hansen, Klaksvík

Tíðarskeið: 2002-, varamað-
ur fyri Anfinn Kallsberg

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroyar

Útbúgving: Prógv á Føroya
Læraraskúla 1984

Starv: Stjóri á J.F. Kjølbro
Heilsølu

Bý/bygdarráð.: Í Klaksvíkar
býráð 1984-1992

Ove Pauli Mikkelsen

f. 24. mars 1920 í Vági

d. 25. maí 1995

Bústaður: Vági

Foreldur: Olevina f.

Thomassen og Ólavur

Mikkelsen úr Vági

Hjúnafelegi: Sólrún f. Her-

mansen úr Hvalba

Tíðarskeið: 1970-1978 og

1980-1984

Flokkur: Tjóðveldisflokk-

urin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Stýrimaður

1942, skipsførari 1958

Starv: Fiskimaður, sigling-

armaður 1936-41 og

1945-67, skjútti á RAF-

flogferum í Bretlandi

1943-44, vinnulívsmáður

í Vági 1967-95

Edward Mitens

f. 30. november 1889 á

Tvøroyri

d. 3. juni 1973

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Josefina f. Effers-

øe, Tvøroyri og Niels

Juel Mortensen, Tvøroyri

Hjúnafelegi: Annie f. Wis-

sing, Danmark

Tíðarskeið: 1916-1940

Flokkur: Sjálfstýrisflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Lögfrøðingur

(cand. jur.) 1912

Starv: Sýslumaður og sak-

førararulltrúi 1913-39,

skrivstovustjóri lögtings-

ins 1939-1949

Løgtingsformaður: 1928-30

og 1936-38

Fólkatingsmaður: 1915-1918

Landsstýrismáður: 1954-

1958 umboðandi Sjálv-

stýrisflokkinn

Bý/bygdarráð.: Í Havnar bý-

ráði 1925-28

Bøkur: Endurminningar-

røðin „Eg minnst“ 1960-

69, um barnaárin, skúla-

og læruárin, tíðina sum

sýslumaður, fólkatings-

maður og sakførari, lög-

tingsmannaárin 1916-39

og tíðina sum skrivstovu-

stjóri lögtingsins

Kjartan Mohr

f. 8. desember 1899 í

Tórshavn

d. 17. maí 1979

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Margretha f.

Evensen, Tórshavn og

Jens Mohr, Hoyvík

Hjúnafelegi: Kristianna f.

Holm, Hvalba

Tíðarskeið: 1954-1978

Flokkur: Uttanflokka 1954-

58, Framburðsflokkurin

1958-1978

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Skipasmiður

Københavns Flydedok

1914-19

Starv: Stjóri á Tórshavnar

skipasmiðju, stovnssett 17.

august 1936

Nevndarsessir: Í nevnd

Havnar Handverksmeist-

arafelags nøkur ár

Bý/bygdarráð.: Í Tórshavnar

Býráði 1949-76, formað-

ur 1949-51 og 1971

Dánjal Jákup Mortensen

f. 13. mars 1814 í Øravík

d. 26. januar 1896

Bústaður: Øravík

Foreldur: Elsebeth Jacobs-

datter úr Hósvík og

Morten Danielsen úr

Øravík

Hjúnafelegi: Marin Katrina Jensdatter úr Froðba
Tíðarskeið: 1852-1855 og 1861-1869
Valdomi: Suðuroyar
Starv: Bóndi

✚

Heðin Mortensen

f. 7. apríl 1946 í Trongisvági
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Ethel og Martin Eliesar (Eli) Mortensen, Trongisvági
Hjúnafelegi: Hjördis f. Eg-holm úr Havn
Tíðarskeið: 1998-. Varamaður stutt tíðarskeið 1989-91 og 1993
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdomi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Maskin- og bilsmiður, tryggingarmaður
Starv: Maskin- og bilsmiður 1961-78, tryggingarmaður í Tryggingarfelagnum Føroyar 1978-
Nevndarsessir: Forseti í ÍSF 1980-, umboðsráðslimur í SEV 1973-, stýrislimur í SEV 1993-97,
Bý/bygdarráð.: Býráðslimur í Tórshavn 1973-, varaborgarstjóri 2001-
Bøkur: Drekin, 1987, (í rit-

stjórnini), Ítróttasamband Føroya - 50 ár, 1989, (í ritstjórnini)

✚

Jákup Mortensen

f. 13. apríl 1941 á Tvøroyri
d. 23. september 1992
Bústaður: Tvøroyri
Foreldur: Petra f. Magnusen úr Vági og Oluf Mortensen av Tvøroyri
Hjúnafelegi: Sanna f. Thomsen úr Vági
Tíðarskeið: 1974-1978
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdomi: Suðuroyar
Útbúgving: Læraraprógv á Haslev seminarium 1964
Starv: Lærari á Tvøroyri 1964-88, í skúlanum við Áir 1988-92
Nevndarsessir: Føroya skúlastjórn 1978-79, Landskúlaráðnum 1981-92, formaður 1981-85
Bý/bygdarráð.: Tvøroyrar Býráð 1981-1984

✚

Johan Mortensen

f. 19. mars 1816 í Øravík
d. 12. juli 1879
Bústaður: Tvøroyri

Foreldur: Elsebeth Jacobsdatter, Hósvík og Mortan Danielsen, Øravík
Hjúnafelegi: Súsanna f. Jacobsen, Tórshavn
Tíðarskeið: 1860-1861
Valdomi: Suðuroyar
Starv: Keyppmaður

✚

Niels Juel Mortensen

f. 13. februar 1860 á Tvøroyri
d. 17. oktober 1929
Bústaður: Tvøroyri
Foreldur: Súsanna f. Jacobsen, Tórshavn og Johan Mortensen, Øravík
Hjúnafelegi: Josefina f. Effersøe, Tvøroyri
Tíðarskeið: 1901-1905
Valdomi: Suðuroyar
Starv: Keyppmaður

✚

Hans Christopher Müller

f. 2. september 1818 í
Tórshavn
d. 25. desember 1897
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Sigga Joensdatter
og Rasmus Müller, Tórshavn
Hjúnafelegi: Marin Kristina
f. Olsen, Tórshavn
Tíðarskeið: 1852-1855,
1857-1859, 1865-1881,
1885-1892
Valdømi: Suðurstreymoyar
1852-55, 1865-1881,
1885-92, Norðstreymoyar
1857-59
Starv: Sýslufulltrúi 1839-
43, sýslumaður í Streymoy
1843, til hann fór frá
fyri aldur; var eisini post-
avgreiðslumaður frá 1869
og DFDS-avgreiðslu-
maður frá 1866
Landstingsmaður: 1865-
1886
Fólkatingsmaður: 1858-1864
og 1887-1890

Sorin Emil Müller

f. 13. juni 1856 í Tórshavn
d. 17. oktober 1922
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Marin Kristina f.
Olsen og Hans Christoffer
Müller, Tórshavn
Hjúnafelegi: Margretha f.
Olsen, Tórshavn
Tíðarskeið: 1891-1908
Flokkur: Sambandsflokkurin
1906-08
Valdømi: Norðstreymoyar
1891-1903, Suðurstreymoyar
1903-08
Starv: Fulltrúi hjá amt-
manninum, seinni fút-
anum, reiðari og jarðar-
brúkari
Bý/bygdarráð.: Tórshavnar
býráði 1896-1908, 1909-
10 og 1913-20, formaður
1913-1920

Helena Dam á Neystabø

f. 10. desember 1955 í
Keypmannahavn
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Ása Hátún f. Jen-
sen og Atli P. Dam
Hjúnafelegi: Kristjan á
Neystabø, Haldórvík
Tíðarskeið: 1990-2002 und-
antikin tíðin sum lands-
stýrismaður
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
1990- november 2001,
uttanflokka november
2001- februar 2002,
Javnaðarflokkurin
februar-apríl 2002
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Cand. mag.
Starv: Studentaskúlalærari
1983-85, fulltrúi á Lands-
skúlafyrisitingini 1985-
87, á Skúlabókagrunnin-
um frá 1988 (leiðari frá
1990)
Landsstýrismaður: 1998-
2001
Nevndarsessir: Tingmanna-
ráð Útnorðurs 1990-94
og 1995-98

Daniel Niclasen, róptur Ríki Dánjal

f. 13. október 1840 í Sörvági

d. 21. mars 1900

Bústaður: Sörvági

Foreldur: Elin Maria

Jacobsdatter, Vestmanna og Niclas Samuelson, Miðvági

Hjúnafelegi: Sigga Maria f. Rasmussen, Miðvági

Tíðarskeið: 1891-1900

Valdómi: Vága

Starv: Keypmaður

Jørgen Niclasen

f. 17. janúar 1969 í Sörvági

Bústaður: Sörvági

Foreldur: Hervør f. Jørgensen, Miðvági og Niclas Niclasen, Sörvági

Hjúnafelegi: Annalena Vest f. Joensen

Tíðarskeið: Varamaður ein-

stakar vikur 1989-90, varamaður 1991-93, valdur tinglimur 1994-

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdómi: Vága

Útbúgving: Studentsprógv 1988

Starv: Stjóri í handilsvirkinum Niclasen Sp/f 1989-98, í saltfiskavirkinum P/F Tomba 1994-98

Landsstýrismaður: 1998-

Nevndarsessir: Í Atlantic Airways 1990-91

Niclas Niclasen

f. 5. febrúar 1873 í Sörvági

d. 12. október 1939

Bústaður: Sörvági

Foreldur: Sigga Maria f.

Rasmussen, Miðvági og Dánjal Niclasen, Sörvági

Hjúnafelegi: Frederikke f.

Nielsen úr Sandavági

Tíðarskeið: 1928-1936

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdómi: Vága

Starv: Keypmaður

Bý/bygdarráð.: Í Sörvágs sóknarstýri 1915-1930, formaður 1925-26

Poul Niclasen

f. 5. janúar 1852 í Sörvági

d. 19. desember 1945

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Susanne Cathrine

Olesdatter og Niclas

Samuelson, Sörvági

Hjúnafelegi: Sigrid f. Jacobsen, Tórshavn

Tíðarskeið: 1893-1897 og 1901-1905

Valdómi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Læraraprógv 1876

Starv: Bókhandlari

Nevndarsessir: Limur í Føroya skúlastjórn nøkur ár

Poul Niclasen

f. 3. janúar 1889 í Tórshavn

d. 3. august 1953

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anna Elisabeth

Poulsen og Niclas

Frederik Niclasen

Hjúnafelegi: Simona Sofía f.

Johannessen, Húsavík

Tíðarskeið: 1916-1924,

1936-1940, 1946-1949

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Prentari

Starv: Prentari, blaðstjóri

1918-36, politikari

Landstingsmaður: 1936-

1953

Nevndarsessir: Í Skipafelagnum Føroyum 1932-40

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar

Býráð 1929-1936

Bøkur: Fortællinger fra

Færøerne, 1916, Færøerne i tidens strøm,

1940, Færøerne i kronikker og foredrag,

1945, Annika í Dímun og onnur brot úr søgu okkara,

1948, gav út tíðarritið Samvirki (10 nr.) 1939,

gav saman við M.A. Jacobsen út Jól í Føroyum 1930-38

Rasmus Niclasen

f. 27. januar 1870 í Sørvági

d. 21. januar 1920

Bústaður: Miðvági

Foreldur: Sigga Maria f.

Rasmussen, Miðvági og

Daniel Niclasen, Sørvági

Hjúnafelegi: 1. Marianna f.

Heinesen, Miðvági 2.

Henrikka Elisabeth f.

Danielsen, Miðvági

Tíðarskeið: 1914-1920

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Vága

Starv: Keyppmaður

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum í Miðvági 1915-20,

formaður øll árin

Tordur Niclasen

f. 20. apríl 1950 í Sørvági

Bústaður: Eiði

Foreldur: Valborg f.

Thomasen, Sandavági og

Heini Martin Niclasen,

Sørvági

Hjúnafelegi: Sigrun Gunnarsdóttir f. Andreasen av

Eiði

Tíðarskeið: 1984-1998

Flokkur: Kristiligi fólka-

flokkurin Føroya fram-

burðs og fiskivinnuflokkur

1984-1994, Miðflokkurin

1994-1998

Valdømi: Suðurstreymoyar

1984-88, Eysturoyar

1988-1998

Útbúgving: Pleygari, sjúkra-

systraútbúgving, fyrisit-

ingar- og undirvísingarlíga

útbúgving, bíbliuskúla

Starv: Sjómaður 1967-69,

pleygari 1970-71, sjúkra-

systir 1975-79, lærari á

Sjúkrasystraskúlanum

1980-81, deildarleiðari á

Landssjúkrahúsinum

1981-83, leiðari á Eysturoyar

røktar- og ellisheimi

1983-

Landstýrismaður: januar-juli

1989

Nevndarsessir: Formaður í

Ráðleggingarnevnd

sjúkrahúsverksins 1984-

1988

Aksel Agnar Aagaard Nielsen

f. 6. november 1928 í Vest-

mannna

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Sanna Aagaard úr

Leirvík og Jens Nielsen,

Vestmanna

Hjúnafelegi: Lilly Julianna f.

Poulsen úr Vági

Tíðarskeið: 1970-1990

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Skipstimburmaður 1949

Starv: Bedingsmeistari í

Vestmanna 1958-65,

stjóri á Vestmanna skipa-

smiðju 1972-81, kavari

1966-72

Løgtingsformaður: 1978-79 og 1989-90

Nevndarsessir: Formaður í nevndini fyri Tryggingarsambandið Føroyar 1980-1984. Í Føroya kirkjustjórn í 25 ár, umboð í Norðurlandaráðnum í 10 ár

Bý/bygdarráð.: Vestmanna býgdarráð 1997-2001

Arnold Nicolaj Nielsen

f. 22. september 1910 í Sumba

d. 17. apríl 1993

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Súsanna Katrína f. Kjærbo og Hans Nicolaj Nielsen úr Sumba

Hjúnafelegi: Maria f. Vang úr Froðba

Tíðarskeið: 1954-1958, meðan Kristian Djurhuus var lögmaður

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Læraraprógv á Blágård seminari 1937

Starv: Lærari á Tvøroyri 1937-38, í Føroya Millum- og realskúla 1938-39, Sumba 1940-61, Tórshavnar tekniska skúla 1962-1980

Bý/bygdarráð.: Sóknarstýrslimur í Sumba 12 ár, formaður 9 ár

Bárður á Steig Nielsen

f. 16. apríl 1972 í Vestmanna

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Gunnvá Winther og Bogi á Steig

Hjúnafelegi: Rakul f. Lamhauge, Tórshavn

Tíðarskeið: 2002-

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Grannskoðari hjá P/F Rasmussen og Weihe 1993-2000, roknskaparleiðari hjá Kollafjord Pelagic síðani 2001

Jacob Nielsen

f. 29. oktober 1902 í Nólsoy

d. 22. mars 1978

Bústaður: Borðuni

Foreldur: Sofía f. Danielsen og Niels Nielsen úr Nólsoy

Hjúnafelegi: Petra Louisa f. Lervig úr Leirvík

Tíðarskeið: 1936-1943

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Stýrimaður

Starv: Vitameistari

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum í Nólsoy 1958

Niels Jákup Hergeir Nielsen

f. 27. august 1949 í Vági

Bústaður: Vági

Foreldur: Emma f. Midjord av Økrum og Johan Nielsen úr Sandvík

Hjúnafelegi: Hanna f. Østerø úr Skálafirði

Tíðarskeið: 1984-94 og 1998-

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Læraraprógv á Nr. Nissum seminari 1972, heimaskiparaprógv 1982

Starv: Lærari á Strondum 1972-76, á Leiti 1976-91 og 1994-, í Vági 1991-1994, Kommunuskrivari í

Sumbiar kommunu 1984-1989, Blaðstjóri á 14. September 1992-1994

Løgtingsformaður: 1987-1989

Landsstýrismaður: 1979-1981

Nevndarsessir: Limur og formaður eitt áramál í Samferðsluráðnum og Landsskattanevndini síðani 1981. Í stýrinum fyri Suðuroyar sjúkrahús 1995-97, limur í Sjónvvarpsnevndini 1995-97

Jóanis Nielsen

f. 17. september 1954 í Sandavági

Bústaður: Sandavági

Foreldur: Fía og Andrias Nielsen

Hjúnafelegi: Andrea f. Sivertsen

Tíðarskeið: 1998- (varalimur fyri Jørgin Niclasen)

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Vága

Útbúgving: Bankamaður, prógv á Føroya Lærarskúla 1999

Starv: Bankayrki 1972-1994

Nevndarsessir: Formaður fyri felagskommununa í Vágum 1981-85

Bý/bygdarráð.: Bygdarráðslimur í Sandavági 1981-89, formaður 1985-89

Johan Christian Nielsen

f. 15. mars 1919 í Sandvík
d. 24. mai 1984

Bústaður: Sandvík

Foreldur: Johanna Cathrina f. Thomsen og Michel Nielsen, Sandvík

Hjúnafelegi: Birthe f. Christensen

Útbúgving: Studentsprógv 1946, gudfrøðiprógv (cand. theol.) 1953

Starv: Sjómaður 1933-38, lestrarár 1941-46, á Statens Ligningsdirektorat 1946-51, á vaktarstovuni á Berlingske Tidende 1952-54, hjálparprestur í Lukas kirkjuni á Frederiksberg 1953, í Sionskirkjuni í Keypmannahavn 1954, Norðuroya vestara prestagjaldi 1956, Filipskirkjuni í Keypmannahavn 1964, Ørsted og Dåstrup 1970, Hellebæk 1979-83

Fólkatingsmaður: 1960-64, okt. 1965, okt.-nov. 1966, febr. 1967-jan. 1968, febr. 1968-okt. 1984

Nevndarsessir: Formaður í

Studentafelagnum í Keypmannahavn 1947-49, í blaðnevndini á Oyggiaskeggja 1949-50, formaður í Útvarpsnevndini 1958-64, Det danske Bibelselskab 1975-82, Red barnet 1976-80

Bøkur: Í Harrans hondum, 1985

Ole Michael Nielsen

f. 30. august 1843 í Hvalba
d. 25. november 1892

Bústaður: Hvalba

Foreldur: Susanne Oledatter og Michel Niclasen, Hvalba

Hjúnafelegi: Anne Elisabeth f. Jensen

Tíðarskeið: 1881-89

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Bóndi

Hjalmar Vilhelm Nielsen

f. 28. august 1912 í Sandavági

Bústaður: Sandavági

Foreldur: Anna Sofía

Margreta Kristina Maria
f. Thomassen og Dánjal
Petur Nielsen, Sandavági

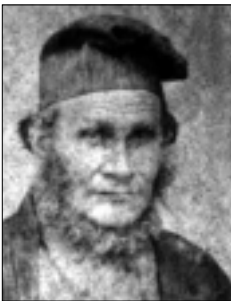
Hjúnafelegi: Marianna
Jolina Óluffa Jenny f.
Poulsen, úr Nesinum
(Vestmanna)

Tíðarskeið: 1958-70 og
1974-78

Flokkur: Fólkaflokkurinn

Valdomi: Vága

Starv: Sølumaður, stjóri

Zacharias Nielsen

f. 16. september 1821 í

Sandavági

d. 15. januar 1892

Bústaður: Sandavági

Foreldur: Fredrikka

Cathrina Zacharisdatter
og Niels Joensen, Sandavági

Hjúnafelegi: Jacobina Maria
f. Jacobsen, Sørvági

Tíðarskeið: 1863-1891

Valdomi: Vága

Starv: Sýslumaður

J. Zacharias Nielsen

f. 11. januar 1868 í Sandavági

d. 4. desember 1928

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Jacobina Maria f.
Jacobsen og Zacharias
Nielsen, Sørvági

Tíðarskeið: 1899-1914

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurinn
1906-1914

Valdomi: Vága

Útbúgving: Exam.jur.

(danskur juristur) 1889

Starv: Sýslumaður frá 1893

Axel H. Nolsø

f. 16. november 1949 í
Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Julianna f. Petersen
og Páll J. Nolsø,
Tórshavn

Hjúnafelegi: Lena f. Jacobsen,
Klaksvík

Útbúgving: Franskt mál og
bókmentir á Lærda háskúlanum
í Keypmannahavn, Teknologi og
samfelagsvísindi á Roskilde
Universitetscenter

Starv: Starvsmaður á Hagstovu
Føroya

Landsstýrismáður: 1995-96
umboðandi Verkamannafylkingina

Dion Emil Sigmund Nolsø

f. 23. januar 1898 á Tvøroyri

d. 28. februar 1984

Bústaður: Vági

Foreldur: Anna Kathrina
Marin Elisabeth Sofía f.
Mortensen, Tvøroyri og
Niels Christian Nolsøe
av Tvøroyri, búðu í Vági

Hjúnafelegi: Ellen Maria f.
Dahl, Vági

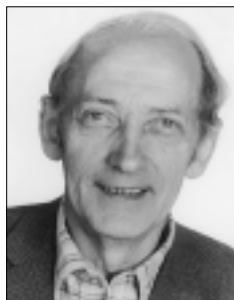
Tíðarskeið: 1958-1966, vara-
maður fyri P.M. Dam
1968-1970

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Snikkari

Starv: Snikkarameistari

Eli Nolsøe

f. 28. mars 1920 í Vági

d. 20. november 1996

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Anna Kathrina
Marin Elisabeth Sofía f.
Mortensen, Tvøroyri og
Niels Christian Nolsøe,
Tvøroyri, búðu í Vági

Hjúnafelegi: Elisabeth
Susanne f. Winther úr
Klaksvík

Tíðarskeið: 1978-1984

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Studentsprógv,
skrivstovuútbúgving

Starv: Skrivstovumaður á
sýsluskrivstovuni í Klaks-
vík, hjá P/F J.F. Kjølbro,

SEV, Ráðnum fyri
ferðslutrygd, Arbeidseft-
irlitinum. Eitt skifti lær-
aravikarur

Landsstýrismáður: 1970-
1975

Hans Nolsøe

f. 29. januar 1899 í Vest-
manna

d. 16. november 1966

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Hansina Agnes
Theodora f. Bærentsen
av Sundi og Hans Peter
Henrik Grod Nolsøe úr
Vestmanna

Hjúnafelegi: Hildur Anna f.
Bærentsen

Tíðarskeið: 1936-1943

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Kommunuskrivari

Bý/bygdarráð.: Í Vestmanna
bygdarráði 1927-50

Jacob Nolsøe

f. doyptur 7. januar 1775 í
Nólsoy

d. 18. august 1869

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Súsanna Djóna-
dóttir av Velbastað og
Poul Joensen úr Nólsoy

Hjúnafelegi: Anne Cathrine
Pedersdatter

Tíðarskeið: 1858-1859

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Handilsforvaltari
1831-1851

Bøkur: Mállæra (í handriti),
1829, partur av Jómsvík-
ingasøgu (týðing í hand-
riti) 1829

Johan Andreas Nolsøe

f. 24. september 1853 á
Tvøroyri

d. 30. november 1930

Bústaður: Tvøroyri

Foreldur: Anna Margretha f.

Gregersen og Joen
Johannesen Nolsøe,
Tvøroyri

Hjúnafelegi: Kristianna f.

Poulsen úr Hvalba

Tíðarskeið: 1916-1918

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Postavgreiðslumaður

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum á Tvøroyri 1914-18

Napoleon Nolsøe

f. 26. august 1809 í Tórshavn

d. 28. februar 1877

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anne Cathrine

Pedersdatter og Jacob

Nolsøe, Tórshavn

Tíðarskeið: 1852-1854 og
1865-1869

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Læknaprógv
(*cand.med.*) 1841

Starv: Lækni í Havn eitt
skifti frá 1841, økislækni í
Suðuroy, amtslækni
1858-65

Bøkur: Kvæðabók í trimum
bindum (í handriti),
1840-51

Niels Christian Nolsøe

f. 4. september 1879 á

Tvøroyri

d. 14. juni 1952

Bústaður: Vági

Foreldur: Maren Súsanna f.

Smith, Tvøroyri og Dion

Emil Nolsøe, Tvøroyri

Hjúnafelegi: Anna Kathrina

Marin Elisabeth Sofía f.

Mortensen, Tvøroyri

Tíðarskeið: 1928-1936

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Bedingsmeistari

Knud Nygaard

f. 13. august 1898 á Eiði

d. 25. desember 1979

Bústaður: Tvøroyri

Foreldur: Sigga Sofía f.

Ellingsgaard og Heini

Nygaard av Eiði

Hjúnafelegi: Sofía f. Ham-
mer úr Hvalba, uppvaksin
á Tvøroyri

Tíðarskeið: 1954-1958

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Studentur 1919,
læknaprógv (*cand.med.*)
1930

Starv: Hjálparlækni í

Klaksvík 1930-32, á

landssjúkrahúsinum í

Havn 1932-33, við Skála-

fjørðin 1933-34, Keyp-

mannahavn 1935, fylkis-

lækni á Tvøroyri frá 1935

Poul Næss

f. 21. august 1863 í Nesi í
Hvalba

d. 4. mai 1953

Bústaður: Vági

Foreldur: Súsanna Fredrikka

f. Magnussen og Poul

Mortensen, Hvalba

Hjúnafelegi: Elisabeth Sofie

f. Dahl úr Vági

Tíðarskeið: 1893-1897

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Læraraprógv á

Føroya Læraraskúla 1884

Starv: Lærari í Kollafirði

1885-1890, í Vági 1891-

1926

Henrik James Frits Old

f. 20. juni 1947 í Vági
Bústaður: Vági
Foreldur: Henrikka f. Jacob-
 sen úr Vági og Dennis
 William Connor Old,
 fosturforeldur: Inger og
 Johannes Joensen, Vági
Hjúnafelegi: Elsebeth f. í
 Gong, Tórshavn
Tíðarskeið: 1984-
Flokkur: Javnaðarflokkurin
Valdømi: Suðuroyar
Útbúgving: Fiskiskipari
Starv: Fiskimaður frá 1964,
 skipari frá 1967-
Nevndarsessir: Formaður í
 tingmannaráði útnorðurs
 1991-92. Formaður í
 nevndini fyri Lønjavning-
 argrunn Skipfskimminga
 1987-95

Hans Olesen, róptur Hanus á Rógvu

f. 1815 í Vestmanna
 d. 7. apríl 1864
Bústaður: Vestmanna
Foreldur: Ellen Maria Joens-
 datter úr Saksun og Ole
 Hansen úr Vestmanna
Hjúnafelegi: Kathrine Oles-
 datter úr Saksun
Tíðarskeið: 1855-1859
Valdømi: Norðurstreymoyar
Starv: Bóndi

Elias Olrik

f. 2. desember 1885 í Dalby
 í Danmørk
 d. 28. januar 1975
Bústaður: Helsingør
Foreldur: Elisa Møller og
 Vilhelm Olrik, Dalby
Hjúnafelegi: Ellen Mar-
 grethe f. Rothe
Tíðarskeið: Sum amtmaður
 1920-1929
Útbúgving: Studentur 1903,
 gudfrøðiprógv (cand.
 theol.) 1909, lögfrøði-
 prógv (cand.jur.) 1917
Starv: Lærari hjá Fríðriki
 krúnprinsi og Knúti
 prinsi 1909-14, skrivari í
 lögmláráðnum 1917-20,
 amtmaður í Føroyum
 1920-29, dómari í
 Helsingør frá 1929
Løgtingsformaður: Seinasti
 føddi tingformaður, til
 1923

Alfred Olsen

f. 30. mars 1947 á Toftum
Bústaður: Saltnesi
Foreldur: Svanhilda f.
 Hansen og Jens Christian
 Olsen, Toftum
Hjúnafelegi: Marjun f. Sol-
 munde
Tíðarskeið: 1998-
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Eysturoyar
Útbúgving: Handilsskúla,
 bankaútbúgving, heima-
 skipari, forvaltnings-
 diplom
Starv: Kommunuskrivari í
 Nes kommunu 1977-

Frederik Siverd Amaliel Sofus Olsen

f. 22. juli 1917 í Rituvík
 d. 17. juni 2001
Bústaður: Neslíð, Vági
Foreldur: Betzy Elkin
 Adelaide f. Davidsen og
 Elias Fr. Olsen, Rituvík

Hjúnafelegi: 1. Edit f.

Matras 2. Hanna f. Lass-
aberg 3. Ellen Elisabeth
f. Nolsøe, Vági

Tíðarskeið: 1980-1984

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurinn

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Skiparaprógvi

Starv: Fiskimaður, skipari,
reiðari, formaður fyri
vegagerð hjá Landsverk-
frøðinginum

Bý/bygdarráð.: Runavíkar
kommunu í átta ár, for-
maður í sjei

✚

Hans Tausen Olsen

f. 10. juli 1946 í Rituvík

Bústaður: Runavík

Foreldur: Karin Elisa og
Magnus Anthon Olsen,
Rituvík

Hjúnafelegi: Sólrún f.

Joensen, Nesi

Tíðarskeið: 1993-1994

eykamaður fyri Signar á
Brúnni, 1998 og 1999
stutt skeið inni sum
varamaður fyri Signar á
Brúnni og Tórbjørn
Jacobsen

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Maskinmaður,
elektrikari

Starv: Fiskimaður 13 ár,
elektrikari 7 ár, seinni
maskinmaður á flakavirkni

Nevdarsessir: Umboðsfor-
maður í SEV 1993-

Bý/bygdarráð.: Runavíkar
Býráð 1981-, formaður
fýra ár

✚

Jacob Fredrik Olsen

f. 25. februar 1870 í Leirvík
d. 10. mars 1934

Bústaður: Oyndarfirði

Foreldur: Katrina Malena
Jacobsdatter, norður í
Vági (Klaksvík) og Óli
Olsen, Leirvík

Hjúnafelegi: Inga f. Poulsen
úr Tórshavn

Tíðarskeið: 1903-1906 og
1910-1914

Flokkur: Sambandsflokkurinn
frá 1906

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Fútafulltrúi, keyp-
maður

✚

Jens Christian Olsen

f. 13. november 1901 á
Toftum

d. 20. november 1963

Bústaður: Toftum

Foreldur: Nicolina Christ-
ina f. Højgaard og Jacob
Olsen, Toftum

Hjúnafelegi: 1. Helena f.
Johannessen, Hvalvík. 2.
Svanhilda Elsebeth f.
Hansen, Toftum

Tíðarskeið: 1940-1945 og
1948-1963, frá 1948 til
1950 fyri Andras Samuel-
sen, sum gjørdist lög-
maður

Flokkur: Sambandsflokkurinn

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Skipari

Starv: Vrakaraeftirlitsmaður

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Nes sókn 1939-
1946 og 1955-1963, for-
maður alt fyrra skeiðið og
1955

✚

Joen Olsen, Jógvan í Sjúrdarstovu

f. 19. februar 1821 í Vestmanna

d. 17. juni 1889

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Anna Sofía

Thomasdatter, Vestmanna og Ole Joensen, róptur Ólavur í Dúvugørðum, Saksun

Hjúnafelegi: Kathrina

Malena f. Durhuus, Vestmanna

Tíðarskeið: 1863-1867

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Bóndi og óðalsmaður

Johan Olsen, Jóhan á Heygum

f. 1811 Vestmanna

d. 3. august 1889

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Elsebeth Niclas-

datter, Kollafirði og Ole (Ólavur) Thomassen, Vestmanna

Hjúnafelegi: 1. Jacobine Jacobsdatter, Vestmanna.

2. Sofía Katrína f.

Matras, Klaksvík

Tíðarskeið: 1852-1855,

1863-1867 og 1871-1875

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Bóndi

Johannes Martin Olsen

f. 4. oktober 1933 í Sjóvar sókn

Bústaður: Randers

Foreldur: Jacobina f. Jacobsen og Tummas J. Fr. Olsen

Hjúnafelegi: Borghild Maria Olsen

Tíðarskeið: 1970-1988

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Maskinmeistari
Starv: Maskinmeistari, trúboðari, fyristøðumaður á sjómansheimi

Fólkatingsmaður: Í ymiskum tíðarskeiðum 1979-1998, sjeý ár samanlagt, (varamaður fyri Paula Ellefsen og Edmund Joensen)

Nevndarsessir: Í Norðurlandaráðnum nøkur ár

Klæmint Olsen

f. 10. februar 1842 í Leirvík

d. 10. mars 1912

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Fredrikka

Klæmintsdóttir, av Nesi og Óli Olsen, Leirvík

Hjúnafelegi: 1. Súsanna f.

Petersen. 2. Helga

Adolfina f. Larsen,

Keypmannahavn

Tíðarskeið: 1877-1912

Flokkur: Sambandsflokkurin 1906-12

Valdømi: Norðuroya

Starv: Sýslumaður

Landstingsmaður: 1886-1894

Fólkatingsmaður: 1898-1901

Bý/bygdarráð.: Í kommunustýrinum fyri Norðuroya prestagjald 1871-1908, formaður øll árin

Jákup Olaf Olsen

f. 23. apríl 1938 á Økrum

Bústaður: Vági

Foreldur: Jóhanna Maria f.

Midjord av Økrum og
Martin Karl Olsen úr
Vági

Hjúnafelegi: Marna f. Holm
úr Vági

Tíðarskeið: 1994-1998

Flokkur: Kristiligi Fólka-
flokkurin, Føroya Fram-
burðs- og Fiskivinnu-
flokkur

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Nr. Nissum seminarium
1962

Starv: Lærari í Thyborøn
1962-63, í Vági 1963-91,
skúlastjóri 1972-91

Bý/bygdarráð.: Býráðslimur í
Vági 1980-2000

Jógvan Ingvard Olsen

f. 8. juli 1930 á Toftum

Bústaður: Toftum

Foreldur: Helena f.

Johannessen, Hvalvík og
Jens Christian Olsen,
Toftum

Hjúnafelegi: Hildibjörg
Sólgerð f. Hansen, av
Nesi

Tíðarskeið: 1970-1998

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Skiparaprógv
1953, longd 1954

Starv: 1944-46: Landbún-
að, útróður, seyðamaður.
1946-58: Fiskimaður. Frá
1958 skipari, frá 1968
skipari, reiðari

Løgtingsformaður: Juli-sept.
1994 og 1995-1998

Landsstýrismaður: juni 1989
- januar 1991

Nevndarsessir: Formaður í
Lønjavningargrunninum
1981-88, í umboðsráð-
num fyri Tryggingarsam-
bandið nøkur ár, í Norð-
urlandaráðnum 1991-93

Bý/bygdarráð.: Nes komm-
unu 1974-80, formaður
1976-80 og jan.-aug.
1989

Olaf Olsen

f. 17. apríl 1935 í Søldar-
firði

Bústaður: Glyvrum

Foreldur: Agnas f.

Rasmussen og Jacob L.
Olsen, bæði úr Søldar-
firði

Hjúnafelegi: Hanna f. Sund-
stein úr Havn

Tíðarskeið: 1980-1994

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Stýrimaður
1959, Skipstjóri 1965,
prógv á Danmarks
Tekniske Højskole 1967

Starv: Skipari 1959-71,
stjóri fyri P/F Vónini
1971-81 og 1983-89,
stjóri fyri P/F Beta 1977-
81, 1983-89 og 1994-

Landsstýrismaður: 1981-
1983 og 1989-1991

Nevndarsessir: Í Fiskivinnu-
ráðnum 1979-80, nevnd-
arformaður fyri Fiska-
marknaði Føroya 1993-, í
nevndini fyri Føroya
Banka 1979-89 og 1991-
93

**Olaf Johannes Olsen,
Ólavur á Heygum**

f. 3. august 1866 í Vestmanna

d. 15. juni 1923

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Birgithe, rópt

Birita, Kristine f. Heinesen, Miðvági og Jóannes Olsen, Vestmanna

Hjúnafelegi: Anna Kristina f. Dam, Kollafirði

Tíðarskeið: 1903-1906

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Keypmaður og bóndi

Bý/bygdarráð.: Vestmanna sóknarstýri 1902-10, formaður 1904-08

Ole Olsen, róptur Óli bóndi

f. 4. november 1867 í Leirvík

d. 13. november 1937

Bústaður: Leirvík

Foreldur: Katrina Malena f.

Jacobsdatter innan úr Vági (Klaksvík) og Óli Olsen, Leirvík
Hjúnafelegi: Kristina Maria f. Christiansen
Tíðarskeið: 1899-1903
Valdømi: Eysturoyar
Starv: Bóndi og bátasmiður

Poul Jacob Olsen

f. 30. august 1917 í Klaksvík

d. 3. apríl 1997

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Marin Elisabeth f. Joensen, Syðradali og Óli Olsen, Óli á Dalinum, Klaksvík

Hjúnafelegi: Judith f. Hansen, Miðvági

Tíðarskeið: 1958-1980, vara-
maður fyri Vilhelm

Johannesen 1985-1988

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Starv: Útróðrarformaður

Nevndarsessir: Nevndarlimur í Nordafar, í Tryggingarsambandinum

Føroyar nøkur ár

Bý/bygdarráð.: Formaður í sóknarstýrinum í Klaksvík 1956-58 og 1964-66

Tórálvur Mohr Olsen

f. 2. juni 1927 á Tvøroyri

Bústaður: Sandi

Foreldur: Josefina Andrea f.

Matras, Gjógv og Jens Mohr Olivur Olsen, Trongisvági

Hjúnafelegi: Svava f. David-
sen, Sandi

Tíðarskeið: 1970-1978 og
1980-1988

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Sandoyar

Útbúgving: Skiparaprógv
1950/51

Starv: Sjómaður og seyðamaður

Nevndarsessir: Í umboðsráðnum hjá SEV 1970-74, í SEV-stýrinum 1974-82, í nevndini í Skipafelagnum 1980-98, í nevndini fyri Tryggingarsambandið Føroyar 1980-98, í umboðsráðnum fyri Tryggingarsambandið Føroyar 1998-2002

Bý/bygdarráð.: Sands bygðarráð 1970-1980

Erlendur Patursson

f. 20. august 1913 í Kirkjubø

d. 16. juni 1986

Bústaður: Kirkjubøur

Foreldur: Guðny Eiríksdóttir, Karlsskála, Íslandi og Jóannes Patursson, Kirkjubø

Hjúnafelegi: Morid f. Holm, Hvalba

Tíðarskeið: 1958-1966, 1970-1986

Flokkur: Tjóðveldisflokkururin

Valdomi: Sandoyar 1958-1966, Suðurstreymoyar 1970-1986

Útbúgving: Hagfrøðiprógv (cand. polit.)

Starv: Blaðstjóri

Fólkatingsmaður: 1973-1977

Landsstýrismaður: 1963-1967

Bøkur: Fólkaflýtingin úr Føroyum, 1942, Føroysk búreising, 1945, Føroysk stjórnarmál, 1945, Fiskiveiði - fiskimenn: 1850-1939, 1961, Fiskivinna og Fiskivinnumál I, II, III, 1976-1981, Sjón og seiggj, 1983, Í hjørtum okkara býr frælsi, 1985, „Aldrig kan et folk forgå“ - som ikke vil det selv,

1986. Fekk virðisløn M.A. Jacobsens fyri yrkisbókmentir í 1981

Jóannes Patursson

f. 6. mai 1866 í Kirkjubø

d. 2. august 1946

Bústaður: Kirkjubøur

Foreldur: Elin f. Dalsgarð av Velbastað og Páll Patursson, Kirkjubø

Hjúnafelegi: Guðny Eiríksdóttir, Karlsskála, Íslandi

Tíðarskeið: 1901-1946

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurinn 1906-40, Fólkaflokkurinn 1940-46

Valdomi: Suðuroyar 1901-1906, Suðurstreymoyar 1906-1946

Útbúgving: Landbúnaðarútbúgving

Starv: Bóndi

Landstingsmaður: 1918-1920 og 1928-1936

Fólkatingsmaður: 1901-1906

Nevndarsessir: Í Føroya Skúlastjórn 1940-44

Bøkur: Færøsk politik, 1903, Kvæðabók I-V, 1922-1945, Føroysk kvæði um brøgd norðmanna ættarinnar úti og heima, 1925, Færøsk selvstyre, 1931, Yrkingar,

1932, Við ókunnugum fólki til Kirkjubøar, 1933, Heilsan í forðum og nú, 1936, Tættir úr Kirkjubøar søgu, endurminningar, 1966

Andrias Petersen

f. 8. juni 1947 í Klaksvík

Bústaður: Gøtu

Foreldur: Martina og Arne Petersen, Klaksvík

Hjúnafelegi: Katrin f.

Zachariassen av Sandi

Tíðarskeið: Varamaður stutt skeið og 2002-

Flokkur: Javnaðarflokkurinn

Valdomi: Eysturoyar

Útbúgving: Læknaprógv 1977, serlæknaprógv í almennum medicini 1980-84

Starv: Kommunulækni í Gøtu og Leirvík 1985-, skeið sum landsstýrismaður undantikið

Landsstýrismaður: 1994-1996

Dan Reinert Petersen

f. 5. august 1946 í Saltnesi

Bústaður: Fuglafirði

Foreldur: Ninna Rigmor f. Reinert úr Kaldbak og Dávur Sofus Petersen úr Saltnesi

Hjúnafelegi: Marjun f. Joensen úr Fuglafirði

Tíðarskeið: Varamaður styttri skeið 1990-94, valdur 1998-2002

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Læraraprógvi á Haslev seminarium 1972

Starv: Sjómaður 1961-67, Lærari í Klaksvík 1972-73, Tvøroyri 1973-75, Runavík 1975- undantikin árin 1978-79 og 1981-82, tá ið hann var til skips

Nevndarsessir: Í Útvarpsnevndini 1989-97

Elias Petersen, róptur

Líggjas niðri við Hús

f. 27. januar 1819 í Syðrugøtu

d. 13. desember 1865

Bústaður: Syðrugøtu

Foreldur: Anna Eliasdatter, Syðrugøtu og Petur Joensen, Oyri

Hjúnafelegi: Anna Sofía f. Weihe, Søldarfirði

Tíðarskeið: 1859-1863

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi

Fríðrikur Petersen

f. 22. apríl 1853 í Saltnesi

d. 26. apríl 1917

Bústaður: Nesi

Foreldur: Súsanna Fredrikka Óladóttir Hansen, av Nesi og Johannes Petersen, norðan úr Vági, Klaksvík, búsitandi í Saltnesi

Hjúnafelegi: Sofie Amalie f. Wesenberg, Keypmannahavn

Tíðarskeið: 1890-1891 og 1893-1917

Flokkur: Sambandsflokkurin 1906-1917

Valdømi: Eysturoyar 1890-91, Sandoyar 1893-97, Suðuroyar 1897-1900. Á tingi sum Føroya próstur 1900-1917 - atkvøddi saman við sambandsmonnum

Floksformaður: Formaður Sambandsflokksins 1906-1917

Útbúgving: Studentur 1875, filosofikum 1876, gudfrøðiprógv (cand. theol.) 1880

Starv: Prestur í Sandoy

1880-85, Suðuroy 1885-1900, próstur búsitandi á Nesi 1900-1917

Landstingsmaður: 1894-1902, 1906-1914 og 1915-1917

Bý/bygdarráð: Í sóknarstýrinum í Sandoy nøkur ár, formaður í sóknarstýrinum í Hvalba 1887-93

Bøkur: Fríðrikur Petersen 1853-1953. Minnisútgáva, Edward Mitens legði til rættis, 1953

Hilmar Petersen

f. 22. februar 1907 í Fuglafirði

d. 13. juni 1965

Bústaður: Fuglafirði

Foreldur: Julia f. Hansen av Eiði og Sámál Petur Petersen, Kollafirði

Hjúnafelegi: Ketty Mathilda Sofía f. Poulsen úr Fuglafirði

Tíðarskeið: 1963-1964, kom á ting, tá ið Jens Christían Olsen doyði

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Fjarritari 1928

Starv: Fjarritari í Havn 1928-40, rakstrarleiðari á Mekaniska Verkstaðnum í Fuglafirði

Nevndarsessir: Í SEV-stýrinum 1946-62

Bý/bygdarráð.: Í Fuglafjarðar bygdarráði 1946-62

Jacob Petur Petersen, róptur Jákup á Bakkanum

f. 15. november 1831 í Nesinum

d. 29. maí 1903

Bústaður: Vestmanna og Haldarsvík, doyði í Saksun

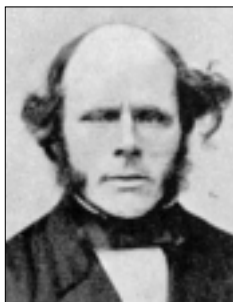
Foreldur: Anna Sofía Dánjalsdóttir úr Kvívík og Petur Frederik Jacobsen, Per í Nesinum, Kollafirði

Hjúnafelegi: Súsanna Kristína Abrahamsen, Haldarsvík

Tíðarskeið: 1879-1883

Valdomi: Norðurstreymoyar

Starv: Keypmáður

Johannes Petersen

f. 26. september 1812 norðuri í Vági (Klaksvík)

d. 11. október 1901

Bústaður: Saltnesi

Foreldur: Súsanna f. Joensdatter úr Fuglafirði og Petur Eliassen, norðuri í Vági (Klaksvík)

Hjúnafelegi: Súsanna Olesdatter á Nesi

Tíðarskeið: 1854-1859 og 1863-1891

Valdomi: Eysturoyar

Útbúgving: Læraraprógv á Jonstrup seminarium 1840

Starv: Lærari hjá presti á Nesi, síðani á Nesi, Toftum, Glyvrum, í Søldarfirði, Lamba, á Skála og Strondum 1840-45, á Nesi, á Toftum, Glyvrum og í Lamba 1845-54, í Nes sókn 1871-1894

Fólkatingsmaður: 1864-1866

Johannes Petersen

f. 14. juni 1889 í Saltnesi

d. 25. juni 1981

Bústaður: Saltnesi

Foreldur: Johanna Mathea Súsanna f. Heinesen og Óli Petersen, Saltnesi

Hjúnafelegi: Inger Anna Kathrina f. Højgaard úr Rituvík

Tíðarskeið: 1924-1932

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdomi: Eysturoyar

Starv: Træsmiður

Bý/bygdarráð.: Sóknarstýrslimur í Nes sóknar kommunu 1918-1934

John Christian Petersen

f. 8. september 1948 í

Skopun

Bústaður: Skopun

Foreldur: Olivia og Karl Petersen, Skopun

Hjúnafelegi: Ragnhild Arnóra f. Jensen úr Sørvági

Tíðarskeið: 1988-98 undantikin tíðarskeið sum landsstýrismaður

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdomi: Sandoyar

Útbúgving: Stálskipasmiður 1969, maskinistur 1974

Starv: Stálskipasmiður 1965-73, arbeiðstakari 1975-

Landsstýrismaður: 1991-93 og 1996-98

Nevndarsessir: Stýrslimur í SEV 1985-91

Bý/bygdarráð.: Skopunar bygdarráð 1976-92

Karolina Petersen

f. 27. september 1924 á Toftum

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Súsanna f. Thor-kildshøj, Nesi og Andrias Hansen, í Túni á Toftum

Hjúnafelegi: Petur Petersen úr Klaksvík

Starv: Fyrirsetjandi fyri ALV 1956-99, fyri Tórs-havnar privata vistarheim fyri brekað 1965-

Landsstýrismaður: 29. mars 1988 - januar 1989 fyri Framsóknarflokkinn

Nevndarsessir: Í stýrinum fyri Landsjúkrahúsið, formaður í nevndini fyri Hotel Tórshavn 1976-86

☞

Lisbeth Beate Lindenskov Petersen

f. 28. februar 1939 í Tórs-havn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Rachel f. Fonsdal, Vestmanna og Georg Lindenskov Samuelsen, Tórshavn

Hjúnafelegi: Jákup Petersen, Signabø

Tíðarskeið: 1990-

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Floksformaður: Formaður Sambandsflokksins 2001-

Útbúgving: Studentsprógv 1958

Starv: Húsmóðir, projekt-skrivari á Føroya Forn-minnissavni 1977-79 og 1989-92. Skrivstovuav-loysari styttri tíðarskeið

Fólkatingsmaður: Varalimur á heysti 1988 og vald frá november 2001

Nevndarsessir: Næstformaður í Kvinnufelagssam-skipan Føroya 1982-86

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar Býráð 1984-2000, for-maður 1992-1996

☞

Marita Petersen

f. 21. oktober 1940 í Vági
d. 26. august 2001

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anna Elisabeth (Betti) f. Matras av Viðar-eiði og Sámal Johansen úr Haldórsvík

Hjúnafelegi: Kári Dalsgaard Petersen úr Sørvági

Tíðarskeið: 1988-1998 und-antikin skeið sum lands-stýrismaður og lögmaður

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Læraraprógv á Hellerup seminarium 1964, prógv sum cand. ped. psyk.

Starv: Í Esbjerg og Keyp-mannahavn 1964-67, Tórshavnar kommunu-skúla 1967-89, Undirvís-ingarleiðari á Landsskúla-fyrisitingini 1989-94, undirvísingarleiðari fyri sernámsfrøðiligu ráðgev-ingini 1994-98 og frá 1998 stjóri fyri Sernáms-deplinum.

Løgtingsformaður: 1994-1995

Lögmaður: 1993-1994, fyrsta kvinna, ið verið hevur lögmaður í Føroy-um

Landsstýrismaður: 1991-1993

Nevndarsessir: Føroya Lær-arafelag 1980-1986 (formaður 1980-1984). Í stýrinum fyri Lands-sjúkrahúsið 1985-89

☞

Niklái Petersen

f. 12. september 1957 í
Kollafirði

Bústaður: Kollafjørður

Foreldur: Herborg og
Frithiof Petersen, Kolla-
firði

Hjúnafelegi: Friðhild f.
Joensen

Tíðarskeið: 2002-

Flokkur: Tjóðveldisflokk-
urin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Skipsførari

Starv: Skipari

Ole Jacob Petersen

f. 13. september 1840 í
Nesinum

d. 1. apríl 1885

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Anna Sofía

Dánjalsdóttir, Kvívík og
Peter Frederik Jacobsen,
Per í Nesinum, úr Kolla-
firði

Hjúnafelegi: Maria Súsanna
f. Jørgensen úr Miðvági

Tíðarskeið: 1883-1885

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Smiður

Peter Petersen, nevndur
Pætur á Dalbø

f. 1809 norðuri í Vági
(Klaksvík)

d. 31. mars 1876

Bústaður: Fuglafirði

Foreldur: Súsanna Jógvans-
dóttir, Fuglafirði og Pet-
ur Eliassen, norðuri í
Vági (Klaksvík)

Hjúnafelegi: Birgitha Sofía
Jógvansdóttir, Fuglafirði

Tíðarskeið: 1859-1863

Valdømi: Eysturoyar

Poul Petersen

f. 20. januar 1844 í Skálavík
d. 26. juni 1896

Bústaður: Skálavík

Foreldur: Anna Maria
Poulsdatter og Pætur
Poulsen, ættaður av
Velbastað

Hjúnafelegi: Marin Peders-
datter, Skálavík

Tíðarskeið: 1888-1892

Valdømi: Sandoyar

Starv: Keyppmaður, óðals-
bóndi

**Poul Petráus Johan
Sigurd Daniel Olaf
Petersen**

f. 3. september 1901 í
Funningi

d. 7. januar 2001

Bústaður: Funningi

Foreldur: Elsebeth Jóhanna
f. Debes frá Gjógv og
Petur Petersen, Funningi

Tíðarskeið: 1940-1970

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: lögfrøðiprógv
(cand. jur.) 1931

Starv: Sýslumaður 1932-37,
lögfrøðiligur ráðgevi
1937-51, fulltrúi í lands-
umsitingini frá 1951 til
hann fór frá fyrri aldur
Bý/bygdarráð.: Klaksvíkar
sóknarstýri 1936-37

Bøkur: Ein føroysk bygd,
1968, Føroyar í søguni I-
III, 1974-96. Fekk
virðisløn M.A. Jacobsens
fyri yrkisbókmentir í
1973

Sámal Petersen

f. 3. juli 1904 í Klaksvík

d. 7. oktober 1976

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Johanna K. f.

Joensen úr Klaksvík og
Petur Samuelsen úr Havn

Hjúnafelegi: Turið f. Peter-
sen, Svínø

Tíðarskeið: 1957-1966

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Læraraprógvi á
Haslev seminarium 1928

Starv: Lærari í Klaksvík
1928-71.

Løgtingsformaður: 1963-66

Landsstýrismaður: 1967-
1972

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Klaksvík 1939-51
og 1959-62, formaður
1939-43, 1949 og 1959-
61

Thomas Juul Petersen

f. 25. desember 1868 í

Streymnesi

d. 11. august 1926

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Marie Sophie
Frederikke Michelsdatter
og Petur Hansen, Hval-
vík

Hjúnafelegi: Valborg f.

Bærentsen, Tórshavn

Tíðarskeið: 1903-1910

Flokkur: Sambandsflokkurin
1906-10

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Sýslumaður í Eystur-
oy 1898-1910 og í Norð-
uroyggi 1910-26

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Klaksvík 1914-22,
formaður 1914-17 og
1918-19

Thorstein Petersen

f. 21. august 1899 í Tórs-
havn

d. 4. mai 1960

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Valborg f.

Bærentsen, Havn og
Thomas Juul Petersen,
Streymnesi

Hjúnafelegi: Anna f. Olsen,
Tórshavn

Tíðarskeið: 1940-1954

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Løgfrøðiprógv
(cand. jur.) 1928

Starv: Saksfórari, bankastjóri

Løgtingsformaður: 1943-45,
1945-46, 29. juli -15.
desember -1950

Fólkatingsmaður: 1943-1950

Landsstýrismaður: 1950-
1951

Hans Jacob Poulsen

f. 20. august 1893 á Eiði

d. 24. januar 1937

Bústaður: Eiði

Foreldur: Erika Petrina f.
Olsen og Poul Poulsen,
Eiði

Hjúnafelegi: Thomina
Benedikta Maria Fred-
rikka f. Andreassen, Eiði

Tíðarskeið: 1936-1937

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Fiskimaður

✠

Johan Pauli Poulsen

f. 9. august 1833 í Hesti
d. 3. oktober 1887

Bústaður: Skopun

Foreldur: Sunnuva Klæ-
mintsdóttir, Hesti og
Johan Hendrik Poulsen,
ættaður av Velbastað

Hjúnafelegi: 1. Sigríð María
f. Wenningsted, Tórs-
havn. 2. Súsanna Katrína
Johannesdóttir, Skálavík

Tíðarskeið: 1869-1873

Valdømi: Sandoyar

Starv: Timburmaður og út-
róðrarmaður

Thomasdatter úr Funn-
ingi og Poul Joensen av
Eiði

Hjúnafelegi: Sigga Catrina
Sofía Petersen úr Hósvík

Tíðarskeið: 1883-1928

Flokkur: Sambandsflokkurin
frá 1906

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1876

Starv: Lærari á Strondum,
Skála, Selatrað og

Morskranesi 1876-1917

Nevndarsessir: Føroya Lær-
arafelag 1898-1903 og

1906-1912. Føroya
skúlastjórn 1924-28

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum fyri Eysturoyar
kommunur, seinni Sjóvar
sóknar kommunu, for-
maður eitt skifti

Bøkur: Førisk ABC og les-
ingabók, 1891 (saman við
Chr. L. Johannessen),
Bíbilsøga, 1900

Hjúnafelegi: Súsanna
Katrína f. Winther av
Sandi

Tíðarskeið: 1897-1908 og
1916-1932

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
frá 1906

Valdømi: Sandoyar

Útbúgving: 4 vetrar á há-
skúla í Testrup, Askov og
Vallekilde

Starv: Lærari í Skopun
1912-1939

Nevndarsessir: Føroya skúla-
stjórn 1904-1906

✠

**Johan Martin Fredrik
Poulsen**

f. 25. september 1890 á
Toftum

d. 24. juni 1980

Bústaður: Strondum

Foreldur: Elisabeth Malena
f. Højgaard og Magnus
Poulsen av Toftum

Hjúnafelegi: Jana Sigríð
Jóhanna f. Johannesen av
Strondum

Tíðarskeið: 1920-1970

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Floksformaður: Formaður
Sambandsflokksins 1948-
1970

Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla 1908

✠

Jógvan Poulsen

f. 19. februar 1854 í Svín-
áum

d. 21. januar 1941

Bústaður: Strondum

Foreldur: Birgithe f.

✠

Johan Hendrik Poulsen

f. 30. januar 1869 í Skopun

d. 30. august 1954

Bústaður: Skopun

Foreldur: Anna Sofía Elisa-
beth f. Wenningsted úr

Havn og Klæmint
Poulsen úr Skopun

Starv: Lærari á Glyvrum, í Lamba og Søldarfirði 1908-1917, á Strøndum 1917-1958

Løgtingsformaður: 1932-1936, 1938-1940, 1951-1958

Fólkatingsmaður: 1939-43 og 1950-1964

Nevndarsessir: Føroya skúlastjórn 1932-36 og 1940-63. Í Mentanargrunni Føroya Løgtings mong ár
Bý/bygdarráð.: Sjóvar sóknarstýri 1931-34

Magnus Poulsen

f. 28. mars 1854 á Toftum
d. 29. august 1929

Bústaður: Toftum

Foreldur: Anna Johansdóttir, norðan úr Vági (Klaksvík) og Poul Magnussen, Toftum

Hjúnafelegi: Elisabeth Malena f. Højgaard, Toftum

Tíðarskeið: 1895-1903

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Keyprmaður, traðar-
maður

Niels Christoffer Winther Poulsen

f. 3. oktober 1902 í Skopun
d. 19. mars 1990

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Súsanna Katrína f. Winther av Sandi og Jóhan Hendrik Poulsen úr Skopun

Hjúnafelegi: Kristianna f. Mikkelsen av Tvøroyri

Útbúgving: Læraraprógv á Jonstrup seminarium 1928

Starv: Lærari í Hvalba 1928-31, Sumba 1932-40 og í Skopun 1940-69, undantikin skeið sum landsstýrismaður

Landsstýrismaður: 1959-62 og 1963-67 umboðandi Sjálvstýrisflokkinn

Nevndarsessir: Nevndarlimur í Føroya Lærarafelag 1956-59

Bý/bygdarráð.: Formaður í Sumbiar kommunu 1935-39, formaður í Skopunar kommunu 1950-58

Peter Poulsen, róptur Pætur í Kirkjurgerði

f. 9. mai 1813 á Velbastað, vaks upp í Hesti
d. 16. desember 1899

Bústaður: Skálavík

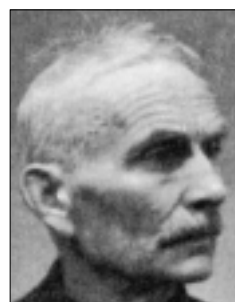
Foreldur: Billa Heindriksdóttir og Poul Olsen, Velbastað

Hjúnafelegi: Anna Maria Poulsdóttir, Skálavík

Tíðarskeið: 1857-1861 og 1869-1873

Valdømi: Sandoyar

Starv: Bóndi

Sigurd Marius Poulsen

f. 13. juni 1882 í Tórshavn
d. 29. mai 1977

Bústaður: Skopun

Foreldur: Kristianna Katrína f. Jacobsen, Tórshavn og Jóhan Hendrik Poulsen, Skopun

Hjúnafelegi: 1. Marentsa f.

Joensen, Skopun. 2.
Sunnuva Elisabeth f.
Trondesen, Skálavík
Tíðarskeið: 1932-1936
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
Valdømi: Sandoyar
Starv: Fiskimaður
Bý/bygdarráð.: Í Skopunar
bygdarráð í átta ár, av
teimum trý formaður

Tórbjørn Poulsen

f. 25. januar 1932 í Tórshavn
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Maria f. Olsen,
Tórshavn og Poul Poulsen,
Eiði
Hjúnafelegi: Ásla f. Mouritzen,
Keypmannahavn
Tíðarskeið: 1988-1990
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Sivilverkfrøðingur
1959
Starv: Leiðari á Loranstøðini
í Vági 1959-62, verkfrøðingur
hjá Post- og telegrafverkinum
í Danmark 1962-73, deildarleiðari
á TFL 1973-97, undantikið
skeið sum landsstýrismaður
Landsstýrismaður: 1981-1985
Nevndarsessir: Limur í

Tórshavnar Líkningarnevnd
1985-88, Stýrslimur í
Norðurlandahúsinum 1985-91
og 1996-97, limur í Yvirfriðingarnevndini
frá 1991, Stýrslimur í Nordens
Institut i Grønland/NAPA 1998-2000

Carl Vilhelm Prytz

f. 5. februar 1810 í Abbedsbjerg
í Krummerup sókn á Sælandi
d. 11. november 1891
Bústaður: Aalsø-Hved í Danmark
Foreldur: Helene Elisabeth
f. Smith og Christian Prytz
Hjúnafelegi: Pauline Regine
f. Lerche
Tíðarskeið: 1854 sum Føroya
próstur, varamaður fyri Otto
Frederik Christin Jørgensen
Útbúgving: Studentur 1828,
gudfrøðiprógv (cand. theol.)
1837
Starv: Prestur í Norðurstreymoy
1848-1855, í Eysturoy 1855-61,
í Alsø og Hved í Århus stifti frá
1861 til hann fór frá fyrri
aldur

Jóngerð Jensina Purkhús

f. 22. januar 1937 í Klaksvík
Bústaður: Velbastað
Foreldur: Elsa Johanna og Jákup
Pauli Purkhús
Hjúnafelegi: Niels á Velbastað
Tíðarskeið: 1988-1989
Flokkur: Tjóðveldisflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Cand. polit.
Starv: Fulltrúi í Føroya Landsstýri
1975-85 og 1991-
Landsstýrismaður: 1985-89 og
1989-91
Nevndarsessir: Íleggingargrunnurin
fyri Føroyar 1978-82, Tingmannaráð
útnorðurs nøkur ár

Jenis Kristian av Rana

f. 7. januar 1953 í Trongisvági

Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Aslaug og Dánjal av Rana, Trongisvági
Hjúnafelegi: Anna f. Absalonsen
Tíðarskeið: 1994-
Flokkur: Miðflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Læknaprógv 1983
Starv: Læraravikarur á Tvøroyri og í Froðba 1972-74, lækni 1983-, serlæknastarv í almennum medicini 1995- í Havn
Nevndarsessir: Nevndarlimur í Læknafelag Føroya 1989-95, formaður fyri yngru læknunum 1989-95
Bý/bygdarráð: Tórshavnar Býráð 1993-96
Bøkur: Læt einki steðga tær, 1996

Jógván Rasmussen

f. 17. apríl 1876 í Miðvági
d. 2. mars 1957
Bústaður: Sørvági
Foreldur: Katrina Malena f. Niclasen úr Sørvági og Ole (róptur Ólavur) Rasmussen úr Miðvági

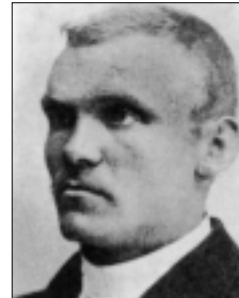
Hjúnafelegi: Eva Katrina Malena f. Niclasen úr Sørvági
Tíðarskeið: 1914-1920 og 1936-1943
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Vága
Starv: Keyppmaður
Bý/bygdarráð: Í sóknarstýrinum í Sørvági 1903-1909 og 1915-1926, formaður 1916-1924

Rasmus Rasmussen

f. 13. august 1871 í Miðvági
d. 5. oktober 1962
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Ata f. Haraldsdatter og Johannes Rasmussen úr Miðvági
Hjúnafelegi: Anna Sofía f. Johannesen av Skarði
Tíðarskeið: 1914-1928
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
Valdømi: Norðuroya
Útbúgving: Háskúlaskeið á Vallekilde 1892-94 og á Askov 1896-98
Starv: Lærari á Føroya Fólkaháskúla 1899-1947
Nevndarsessir: Føroya Fiskimannafelag 1911-1947
Bøkur: Bábelstornið, 1909, Plantulera, 1910, Glámlýsi, 1912, Høvdingar

hittast, 1912, Føroya Flora, 1936, 2. útg. 1952, Tvær fornsøgur, 1942, Tvær skaldsøgur, 1943, Fornmálasagnir og forn-málaljóð, 1945, Hávamál, 1945, Gróðrarnýtsla fyrr í tíðini, 1946, Sær er siður á landi, 1949, Føroysk Plantunøvn, 1950, Yvirlit yvir Føroya søgu, 1951, Gróður og gróðrarvánir, 1952

Rasmus Rasmussen

f. 18. mars 1880 á Víkum í Vágum
d. 30. mai 1961
Bústaður: Fuglafirði
Foreldur: Elsa Katrina Jensen úr Bø og Ole Jacob Rasmussen av Víkum
Hjúnafelegi: Elsebeth Katrina f. Joensen úr Fuglafirði
Tíðarskeið: 1940-1946
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin 1940-43, Fólkaflokkurin 1943-46
Valdømi: Eysturoyar
Starv: Keyppmaður

Samuel Jacob Rasmussen

f. 20. januar 1830 í Søldarfirði

d. 22. februar 1890

Bústaður: Søldarfirði

Foreldur: Anna Maria

Kristiansdatter, Glyvrum og Rasmus Petersen, Søldarfirði

Hjúnafelegi: Kristianna f.

Nicolajsen, Tórshavn

Tíðarskeið: 1880-1890

Valdomi: Eysturoyar

Starv: Timburmaður, handilsmaður

Gerhardt Sigvart Rehling

f. 16. september 1815 í

Trankebar

d. 15. januar 1895

Bústaður: Odder í Danmark

Foreldur: Mette Marie f.

Stricker og Johannes Rehling

Hjúnafelegi: Frederikke

Regine f. Lund

Tíðarskeið: 1855-1857

Valdomi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Studentsprógv 1835, lögfrøðiprógv (cand. jur.) 1841

Starv: Fútaskrivari í

Helsingør 1842-49,

sorinskrivari í Føroyum

1849-57, heraðsfúti í Odder í Hads heraði 1857-86

Johan Christian Frederik Reinert

f. 4. september 1882 í Vestmanna

d. 21. november 1960

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Elsa Maria Sofía f. Olsen, Vestmanna og Andreas Sigvald Reinert úr Kaldbak

Hjúnafelegi: Elsa Súsanna Maria Sofía f. Thomassen úr Vestmanna

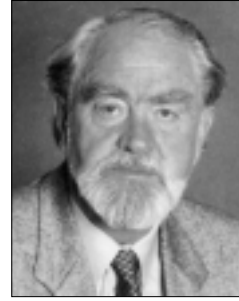
Tíðarskeið: 1924-1928

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdomi: Norðurstreymoyar

Starv: Keypmaður

Bý/bygdarráð.: Í Vestmanna bygdarráði 1907-10, 1922-26, 1947-58, formaður 1908-10

Petur Arthur Reinert

f. 8. september 1923 í

Kaldbak

d. 28. juli 1991

Bústaður: Eiði

Foreldur: Maria M.S. og

Hans Vilhelm Reinert, Kaldbak

Hjúnafelegi: 1. Norma f.

Rasmussen úr Middelfart,

2. Sonja á Argjaboða

Tíðarskeið: 1980-1984,

varamaður fyri Signar á Brúnni 1989-1990

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdomi: Eysturoyar

Útbúgving: Læknaprógv

Starv: Kommunulækni

1960-75 og 1978-86.

Stjóri og reiðari frá 1986-

Landsstýrismaður: 1975-79

Nevndarsessir: Í Menningar-

grunninum 1973-75,

Fiskivinnuráðnum 1979-

80, Fossbankanum 1985-

91, Menningarstovuni

1988

Bý/bygdarráð.: Í Eiðis Bygdarráði 1970-75

Andreas William Restorff

f. 5. mars 1846 í Tórshavn
d. 25. mars 1898

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Elsa Jacobina f. Jacobsen og Martin Christian Restorff, Tórshavn

Hjúnafelegi: Helene Sofie f. Jacobsen, Keypmannahavn

Tíðarskeið: 1889-1892

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Keypmaður

Páll á Reynatúgvu

f. 26. juli 1967 í Tórshavn

Bústaður: Sandi

Foreldur: Ada og Niels á Reynatúgvu, Sandi

Sambúgv: Kristina Jóhannesen

Tíðarskeið: 1998-

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdømi: Sandoyar

Útbúgving: Fysioterapeutur 1993, Diplomfysioterapeutur 1997

Starv: Fysioterapeutur

Landsstýrismaður: 2002-

Nevndarsessir: Nevndarlimur í felagnum Føroyskir Fysioterapeutar 1993-97

Bý/bygdarráð.: Borgarstjóri á Sandi 2001-2002

Hjalmar Ringberg

f. 19. oktober 1889 í Beldringe við Præstø í Danmark

d. 7. september 1978

Bústaður: Odense

Foreldur: Marie Augusta f. Kiær og Peter Andreas Ringberg

Hjúnafelegi: Anna f. Jepsen

Tíðarskeið: Sum amtmaður 1929-1936

Útbúgving: Studentsprógv 1908, lögfrøðiprógv (cand. jur.) 1913

Starv: Í løgmlaráðnum 1918-24, dómari í Køge 1924-25, skrivstovustjóri í løgmlaráðnum 1928-29, amtmaður í Føroyum 1929-1936, dómari í Odense 1936-59

Mikkjal á Ryggi

f. 17. oktober 1879 í Miðvági

d. 20. oktober 1956

Bústaður: Gásadali

Foreldur: Marin Margretha f. Petersen úr Sandavági og Dánjal Pauli Mikkelsen úr Miðvági

Hjúnafelegi: Bina f. Joensen úr Gásadali

Tíðarskeið: 1924-1928

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Vága

Útbúgving: Fredriksborg háskúla 1900-1901, Askov 1901-02

Starv: Lærari í Bø og Gásadali 1901-1945

Nevndarsessir: Føroya Lærarafelag 1927-34, formaður 1930-34,

Bý/bygdarráð.: í Miðvágs sóknarstýri 1915-1919

Bøkur: Landalæra I, 1926 (saman við A. Thomsen), Dýralæra I, 1935, Miðvinga søga, 1940, Fuglabókin, 1951, Yrkingar, 1954, Mikkjalsbók, 1994

**Svenning Krag Nielsen
Rytter**

f. 19. januar 1875 í Veddum
í Danmark

d. 7. september 1957

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Margrethe f.

Svenningsen og Søren
Rytter

Hjúnafelegi: Klita f. Löchte

Tíðarskeið: Sum amtmaður
fastur limur 1911-18

Útbúgving: Studentsprógv
1894, lögfrøðiprógv
(*and. jur.*) 1900

Starv: Lögfrøðiligur manu-
duktørur 1900-11, í lög-
málaráðnum frá 1904,
amtmaður í Føroyum
1911-18, løgmálaráðharri
1920-24 og 1926-29

Løgtingsformaður: 1911-
1918

Landstingsmaður: 1920,
valdur í Danmark

Andras Samuelsen

f. 1. juli 1873 í Haldórsvík
d. 30. juni 1954

Bústaður: Fuglafirði

Foreldur: Katrina Malena f.

Mikkelsen og Sámal
Joensen, Haldórsvík

Hjúnafelegi: Beata Emilia f.
Lindenskov, Tórshavn

Tíðarskeið: 1906-1950, und-
antikin tvey ár sum lög-
maður

Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdomi: Norðurstreymoyar
1906-1914. Eysturoyar
1914-1950

Floksformaður: Formaður
Sambandsflokksins 1924-
1948

Starv: Sýslumaður

Landstingsmaður: 1917-
1918

Fólkatingsmaður: 1913-1915
og 1918-1939

Løgmaður: 1948-1950

Nevndarsessir: Føroya
Skúlastjórn 1911-18

**Torben Eilif Lindenskov
Samuelsen**

f. 22. mai 1934 í Fuglafirði
Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Rachel Malena f.

Midjord og Steingrím
Samuelsen, Fuglafirði

Hjúnafelegi: Katrin Maria f.
Hansen úr Saksun

Tíðarskeið: 1978-1990, skeið
sum landsstýrismaður
undantikin

Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdomi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Haslev seminarium 1958

Starv: Lærari í Fuglafirði
1958-59, í Hvalvík 1959-
65, Tórshavnar komm-
unuskúla 1965-68, Venj-
ingarskúlanum 1968-99

Landsstýrismaður: 1981-
1985 og 1994-1998

Nevndarsessir: Formaður í
Føroya Lærarafelag
1968-1980, í Landsskúla-
ráðnum 1992-94, í
Mentanargrunni Føroya
Løgtings 1986-94 og
1998-2000, formaður í
Tórshavnar Musikkskúla
1988-1998

Bý/bygdarráð.: Bygdarráðs-
formaður í Hvalvík 1963-
1965

**Michal Samuelsen,
róptur Mikkjal í Vik**

f. 26. august 1862 í
Haldórsvík
d. 4. juli 1939
Bústaður: Haldórsvík
Foreldur: Katrína Malena f.
Mikkelsen og Sámál
Joensen, Haldórsvík
Hjúnafelegi: Katrína
Samuelsen
Tíðarskeið: 1918-1939
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Norðurstreymoyar
Starv: Útróðrarmaður
Bý/bygdarráð.: Formaður í
Haldórsvíkar sóknarstýri
1913-39

Samuel Peter Samuelsen

f. 22. desember 1819 í
Kollafirði
d. 15. mars 1899
Bústaður: Kollafirði

Foreldur: Johanne Lisbeth
Simonsdatter og Samuel
Peter Jensen, Kollafirði
Hjúnafelegi: Maren Elisa-
beth Samuelsen
Tíðarskeið: 1875-1879
Valdømi: Norðurstreymoyar
Starv: Bóndi

Trygvi Samuelsen

f. 16. september 1907 í
Fuglafirði
d. 19. februar 1985
Bústaður: Tórshavn
Foreldur: Beata Emilia f.
Lindenskov, Tórshavn og
Andras Samuelsen,
Fuglafirði
Tíðarskeið: 1943-1946 og
1949-1974
Flokkur: Sambandsflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Floksformaður: Formaður
Sambandsflokksins 1970-
1974
Útbúgving: Løgfrøðiprógv
(cand. jur.)
Starv: Sakførari
Bý/bygdarráð.: Tórshavnar
Býráð 1936-1964

Johan Hendrik Schrøter

f. 13. februar 1842 í Trong-
isvági
d. 16. apríl 1911
Bústaður: Hvalba
Foreldur: Karin Jacobs-
datter, Hvalba og Óli
Jespersen, Trongisvági
Hjúnafelegi: Elsebeth Kri-
stina f. Poulsen, Hvalba
Tíðarskeið: 1873-1905
Valdømi: Suðuroyar 1873-
1881, 1885-1901, Suður-
streymoyar 1881-1885,
Sandoyar 1901-1905
Starv: Keypmaður, bóndi,
sýslumaður
Fólkatingsmaður: 1884-1887

Joen Jacob Simonsen

f. 1. august 1905 í Sanda-
vági
d. 23. februar 1993
Bústaður: Sandavági

Foreldur: Hanna Sofía f. Joensen og Petur Simonson, Sandavági

Hjúnafelegi: Súsanna Malena f. Justinussen ættað frá Gjógv

Tíðarskeið: 1936-1940

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Vága

Útbúgving: Skipari

Starv: Sjómaður og skipari

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum í Sandavági 1947-51

Johan Simonsen

f. 19. februar 1917 í Tjørnuvík

d. 10. oktober 1980

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Hansina f. Hansen, Tjørnuvík og Guttormur Simonsen av Skarvanesi

Hjúnafelegi: Maria Hjørdis Helena f. Olsen úr Klaksvík

Tíðarskeið: 1954-1966 og 1975-78 (varamaður fyri Finnboga Ísakson)

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Starv: Fiskimaður

Nevndarsessir: Í stýrinum

fyrí Klaksvíkar sjúkrahús fleiri ár, í nevnd Føroya Fiskimannafelags fleiri ár

Johannes Frederik Simonsen

f. 9. apríl 1881 í Tórshavn
d. 25. mai 1955

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Elsebeth Louise f. Mouritsen og Jacob Marius Simonsen, Tórshavn

Hjúnafelegi: Anna Katrina f. Hansen úr Dali

Tíðarskeið: 1928-1932

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Múrari

Starv: Múraramestari

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar Býráð 1921-24 og 1936

Peter Hans Sivertsen

f. 30. desember 1815 við Gjógv

d. 1890

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Inger Pedersdatter, Gjógv og Sigvard Joensen, Fuglafirði

Hjúnafelegi: Ellen f. Humphreys, Liverpool

Tíðarskeið: 1852-1854

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Stýrimansprógv í Altona

Starv: Siglingarmaður, skipari

Rúna Sivertsen

f. 11. oktober 1955 í Klaksvík

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Hansa Danielsen og Benjamin Joensen, Klaksvík

Hjúnafelegi: Birgir Sivertsen, Klaksvík

Tíðarskeið: 1996-2002 vara-
maður fyri Anfinn Kalls-
berg

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Starv: Á prentsmiðju 1973-
75, sjálvstøðug vinnurek-
andi 1976-81, í klædna-
handli 1986-89, heima-
hjálp 1992-96

Nevndarsessir: Í stýrinum
fyri Klaksvíkar Sjúkrahús
1995-96

Reinhold Silá

f. 1. februar 1915 á Tvør-
oyri

d. 25. august 1976

Bústaður: Tvøroyri

Foreldur: Thomina f. Sten-
berg úr Sumba og Johan
Joensen, Hvalba

Hjúnafelegi: Maria f. Kjær-
bo úr Sumba

Tíðarskeið: 1967-1970 vara-
maður fyri Petur Mohr
Dam og Johan Danbjørg

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Fiskimaður, skriv-
stovumaður

Nevndarsessir: Sjóráttarlim-
ur nøkur ár frá 1963,
nevndarlimur í Fylking
1958-76

Bý/bygdarráð: Í sóknarstýr-
inum á Tvøroyri 1958-
1966

Sigfried Skaale

f. 7. apríl 1906 í Tórshavn

d. 10. juni 1977

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anna f. Jensen,
Strondum og Tom
Nicolajsen, Tórshavn

Hjúnafelegi: Johanna
Mathea f. Joensen,
Trøllanesi

Tíðarskeið: 1962-1966 og
1970-1974

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Bókhaldari

Starv: Skrivstovumaður á
Fútaskrivstovuni, seinni á
Gjaldstovuni, grannskoð-
ari

Bý/bygdarráð: Tórshavnar
Býráð 1957-72, formað-
ur 1958-67

Jens Pauli Skaalum

f. 18. desember 1893 í
Hvalba

d. 1. august 1978

Bústaður: Hvalba

Foreldur: Elsebeth Helena
f. Niclasen og Ole Nico-
laj Skaalum úr Hvalba

Hjúnafelegi: Astrid f.
Larsen úr Porkeri

Tíðarskeið: 1931-32, kom
inn fyri Oliver Effersøe

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Læraraprógv á
Jonstrup seminarium
1914

Starv: Lærari í Porkeri
1914-20 og í Hvalba
1920-60

Nevndarsessir: Í umsjónar-
ráðnum fyri Føroya
Sparikassa 1957-1976

Bý/bygdarráð: í sóknarstýr-
inum í Hvalba 1939-
1950, formaður 1939-
1948

Óli Nikláí Skaalum

f. 29. apríl 1849 í Hvalba

d. 29. januar 1924

Bústaður: Hvalba

Foreldur: Elisabeth

Frederikka Niclasdatter
og Óli Olsen úr Hvalba

Hjúnafelegi: Elsebeth

Helena Sofia f. Niclasen
úr Hvalba

Tíðarskeið: 1906-1916

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Læraraprógv á

Føroya Læraraskúla 1872

Starv: Lærari í Hvalba og

Sandvík 1872-1909 og í

Hvalba 1909-1920

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Hvalba 1875-
1915, formaður 1888-
1915

Símun av Skarði

f. 3. mai 1872 á Skarði

d. 9. oktober 1942

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Elsa f. Matras av

Viðareiði og Johannes

Johannesen av Skarði

Hjúnafelegi: Sanna f. Jacob-

sen úr Tórshavn

Tíðarskeið: 1906-1914

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Læraraprógv á

Føroya Læraraskúla 1896

Starv: Lærari á Føroya

Fólkaháskúla 1899-1942

Nevndarsessir: Føroya Lær-

arafelag 1902-03

Bøkur: Streingir, ið tóna I,

1998, Streingir, ið tóna

II, 1999, Streingir, ið

tóna III, 2000, Streingir,

ið tóna IV, 2001, Streing-

ir, ið tóna V, 2002

Johannes Slættanes

f. 16. juli 1912 í Sandavági

d. 26. juli 1986

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Jóhanna f. Berg

frá Gjógv og Jens Peter

Engelbrecht Slettenes,

Sandavági

Hjúnafelegi: Súsanna f.

Johansen úr Tórshavn

Tíðarskeið: 1943-1945

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Vága

Útbúgving: Handilsútbúgving

Starv: Heilsølumaður

William Martin Smith

f. 13. oktober 1910 í Vági

d. 9. november 1978

Bústaður: Vági

Foreldur: Ellen Carolina f.

Djurhuus, Nesi, Vági og

Johan Nicolai Smith úr

Hovi

Hjúnafelegi: 1. Marie Chri-

stine f. Strøm, Trongis-

vági. 2. Fredrikka Mikala

f. Joensen, Vági

Tíðarskeið: 1945-1950

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Handilsútbúgving

í Keypmannahavn

Starv: Málrameistari,

prýðismálari (dekorator-

ur), æðramálari, listamálari

Victor Stahlschmidt

f. 25. mars 1884 í Århus
d. 6. februar 1920

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Henriette f. Thestrup og Johan Victor Wilhelm Friedrich Stahlschmidt

Tíðarskeið: Sum amtmaður fastur limur 1918-20

Útbúgving: Studentsprógv 1901, lögfrøðiprógv (cand.jur.) 1907

Starv: Í løg málaráðnum 1909-18, amtmaður í Føroyum 1918-20

Løgtingsformaður: 1918-20

Øssur av Steinum

f. 8. juni 1941 í Kollafirði

Bústaður: Kollafirði

Foreldur: Jensia f. Clementsen av Sandi og Niels Pauli av Steinum av Velbastað

Hjúnafelegi: Maria f. Lindberg, Tórshavn

Tíðarskeið: 1985-1989 vara-
maður fyri Jógvan Durhuus

Flokkur: Tjóðveldisflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Læraraprógv á Føroya Læraraskúla 1964

Starv: Lærari í Gøtu 1964-66, Kollafirði 1966-80,

skúlastjóri á ALV-skúlanum við Áir frá 1980-

Bý/bygdarráð.: Formaður í Kollafjarðar bygdarráð 1975-81 og bygdarráðs-
limur 1985-89

Hans Pauli Torkilssonur Strøm

f. 28. desember 1947 í Vági

Bústaður: Vestmanna

Foreldur: Herborg og Torkil Strøm, Vági

Hjúnafelegi: Gyðja Hjalmarsdóttir Didriksen

Tíðarskeið: 1998-2002

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Útbúgving: Cand. scient.

soc. - sosiologur

Starv: á Hagstovu Føroya 1988-

Thomas Mikael Strøm

f. 29. september 1875 í Trongisvági

d. 13. januar 1956

Bústaður: Trongisvági

Foreldur: Anna Kathrina (Annika) f. Salmony og Ole Jacob Strøm, við Myllá, Trongisvági

Hjúnafelegi: Jóhanna Thømina, rópt Hanna, f. Joensen, Trongisvági

Tíðarskeið: 1918-1924

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Skipstímurmeistari
Nevndarsessir: Nevndarlimur í Fylking fleiri ár frá 1916 til 1931, formaður 1916 og 1930-31

Jógvan Sundstein

f. 25. mai 1933 í Tórshavn

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Jóhanna Malena f.

Jensen og Hans Jacob
Matras Sundstein, Tórshavn

Hjúnafelegi: Lydia f.

Marsten úr Klaksvík

Tíðarskeið: 1970-1994

undantikin skeið sum
løgmaður og landsstýris-
maður

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Eysturoyar 1970-
1978, Suðurstreymoyar
1978-1994

Útbúgving: HD í roknskap-
arfrøði 1958, grannskoð-
araprógv 1962

Starv: Bankanæmingur
1949-52, grannskoðari
1953-63, lóggildur
grannskoðari frá 1963 til
2000. Stjóri og nevndar-
formaður í ymiskum
feløgum frá 2000-

Løgtingsformaður: 1980-
1984 og 1988-1989

Løgmaður: 1989-1991

Landsstýrismáður: 1991-
1993

Nevndarsessir: Í Norður-
landaráðnum fleiri skeið,
semingsmaður 1970-82,
nevndarformaður Føroya
Handilsskúla 1972-88

Antinis Sørensen

f. 24. september 1892 í
Húsavík

d. 13. november 1963

Bústaður: Húsavík

Foreldur: Margretha f.

Anthoniussen og Søren
Sørensen, Húsavík

Hjúnafelegi: Anna Katrina
Súsanna f. Magnussen,
Húsavík

Tíðarskeið: 1940-1954

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Sandoyar

Starv: Keypmaður

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum fyri Skálavík, Húsa-
vík, Skopun, Skúvoy
1926-31, fyri Húsavík,
Skarvanes, Dal 1931-42

**Hans Jacob Jørgen
Sørensen**

f. 4. februar 1818 á Viðar-
eiði

d. 4. mars 1892

Bústaður: Skanderborg

Foreldur: Elsa Mathea f.

Petersen og Søren Søren-
sen, Viðareiði

Hjúnafelegi: Dorthea

Mundine f. Schow, Gjer-
dup

Tíðarskeið: 1852-1857

Valdømi: Sandoyar

Útbúgving: Studentur 1838,
gudfrøðiprógv (cand.
theol.) 1844

Starv: Sekondloyntantur í
Kongens Livkorps 1842-
45, prestur í Skjeldby á
Suðursælandi 1845-47, á
Sandi 1847-60, í Vestre
Vedsted í Ribe amti frá
1860 til hann legði frá
sær vegna aldur

Mikkjal Sørensen

f. 18. juni 1956 í Porkeri

Bústaður: Porkeri

Foreldur: Sunneva f. Magn-
ussen og Eiler Sørensen,
Porkeri

Hjúnafelegi: Jastrid f. á Dul
úr Tórshavn

Tíðarskeið: 1991-94, vara-
maður fyri Jóannes
Eidesgaard

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Bankaútbúgving

Starv: Í Sjóvinnubankanum 1973-85, stjóri í Suðuroyar sparikassa 1985-

Símun Júst Sørensen

f. 3. august 1859 á Húsum
d. 21. august 1940

Bústaður: Húsum

Foreldur: Anna Sofía

Simon-Justsdatter, Húsum og Hans Jacob Sørensen, Kunoy

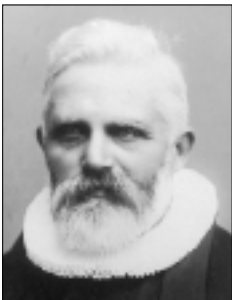
Hjúnafelegi: Elsebeth

Malene f. Hansen, Húsum

Tíðarskeið: 1897-1901

Valdømi: Norðuroya

Starv: Bóndi, smiður

Søren Henrik Theodor Sørensen

f. 23. august 1849 á Sandi
d. 15. mai 1929

Bústaður: Á Nesi

Foreldur: Dorthea Mundine f. Schow, Gjerdrup og Hans Jacob Jørgen Sørensen f. á Viðareiði

Hjúnafelegi: Anna Caroline Fredrikke Louise f. Thorstensen, Keypmannahavn

Tíðarskeið: 1878-1884 sum Føroya próstur

Útbúgving: Studentsprógv 1868, gudfrøðiprógv (cand. theol.) 1874

Starv: Prestur í

Norðurstremoy 1874-78, Eysturoy 1878-84

(próstur 1880-84), Skanderborg, Skanderup og Stilling frá 1884

Vilhelm Martin Sørensen, nevndur Villi

f. 5. desember 1923 á

Viðareiði

d. 1. januar 1970

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Malena Elisabeth og Sørin Sørensen av Viðareiði

Hjúnafelegi: Olivia f. Hansen úr Klaksvík

Útbúgving: Læraraprógv á Føroya Lærarakúla 1954

Starv: Lærari í Klaksvík 1955-1970, blaðstjóri á Sosialinum 1950-68

Landsstýrismaður: 1968-1970 umboðandi Javnaðarflokkin

Jóan Pauli Thomasen, róptur Palli í Tøðuni

f. 18. juli 1908 í Vági
d. 24. februar 1975

Bústaður: Vági

Foreldur: Anna Sofía f.

Danielsen úr Hovi og Joen Pauli Thomasen úr Vági

Hjúnafelegi: Alfrida Maria, nevnd Alla, f. Jacobsen úr Vági

Tíðarskeið: 1966-1970, vara-
maður fyri Atla Dam 1971-1974

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Fiskimaður nøkur ár, krambakallur um 30 ár, á Nordafar í Grønlandi 8 ár, á havnarskrivstovuni í Vági, bókaævørður í Vági Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum í Vági eitt skifti, formaður eitt ár

**Daniel Johan Thomsen,
Dánjal á Løðhamri**

f. 23. mai 1878 í Hvalba
d. 28. mars 1941

Bústaður: Fyn

Foreldur: Maren Elisabeth
og Thomas Danielsen,
Hvalba

Hjúnafelegi: Súsanna Elisa-
beth f. Nolsøe av Markn-
oyri í Vági

Tíðarskeið: 1918-1920

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Suðuroyar

Starv: Keyppmaður

Jørgen Thomsen

f. 26. februar 1927 í Syðru-
gøtu

d. 15. mai 1995

Bústaður: Skála

Foreldur: Sára M., Syðru-
gøtu og Hans J. Thom-
sen, Eiði

Hjúnafelegi: Pola f.
Johannesen, Skála

Tíðarskeið: 1978-1994

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Maskinsmiður

Starv: Sjómaður fleiri ár,
tekniskur leiðari á
Nordafar í Grønlandi
1959-64, arbeiðsformað-
ur á Skála skipasmiðju
1965-79

Løgtingsformaður: 1990-91

Nevndarsessir: Formaður

Skála Arbeiðsmannafelags
mong ár, stjórnarlimur í
Føroya Arbeiðarafelag í
mong ár

Bý/bygdarráð.: Í Skála bygd-
arráð 1958-62 og 1966-
70

Poul Julius Thomsen

f. 14. mai 1859 í Nólsoy

d. 18. februar 1938

Bústaður: Nólsoy

Foreldur: Anna Sofía Peter-
sen, í Túni, Nólsoy og
Mads Hvads Thomsen, í
Abbastovu, Nólsoy

Hjúnafelegi: Thomina Jose-
fina f. Pedersen

Tíðarskeið: 1905-1906

Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Stýrimaður
1885

Starv: Siglingarmaður,
skipsførari

**Sámal Petur Reinhold
Thomsen**

f. 12. januar 1907 í Norðra-
gøtu

d. 8. januar 1994

Bústaður: Norðragøta

Foreldur: Marin Sofía f.

Joensen, Norðragøtu og
Jóhannes Thomsen av
Giljanesi, Vágum

Hjúnafelegi: Jolina f. Olsen
av Skála

Tíðarskeið: 1965-66, kom á
ting, tá ið Hilmar Peter-
sen doyði

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Skipari

Starv: Skipari

Thomas Thomsen

f. 19. mai 1861 í Sandavági
d. 4. februar 1905

Bústaður: Keyppmannahavn

Foreldur: Sofía Elisabeth Danielsen og Thomas Haraldsen, Sandavági

Útbúgving: Studentsprógv 1881, lögfrøðiprógv (cand. jur.) 1886

Starv: Heraðsfúti í Varde 1886-87, sakførararulltrúi í Keypmannahavn 1887-90, yvirrættarsakførari í Keypmannahavn 1890-1905

Fólkatingsmaður: 1890-98

Nevndarsessir: Formaður í Føroyingafelag í Keypmannahavn nøkur ár

Símun Thorkildshøj

f. 16. mai 1873 á Nesi

d. 19. november 1951

Bústaður: Nesi

Foreldur: Anna Sofía Elina f. Poulsen og Óli Thorkildshøj, Nesi

Hjúnafelegi: Carolina Fredrikka f. Petersen, Saltnesi

Tíðarskeið: 1910-1914

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Vitameistari

Bý/bygdarráð.: Formaður í Nes sóknar kommunu 1914-1918

H.C.W. Tórgarð

f. 14. august 1885 í Tórs-havn

d. 18. mars 1957

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Anna Paulina f.

Poulsen úr Havn og Jens Wenningsted Jacobsen úr Havn

Hjúnafelegi: Valborg f. Eide úr Nólsoy

Tíðarskeið: 1918-1924

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Arkitektur

Starv: Arkitektur

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar Býráð 1917-24 og 1945-57, formaður 1922-1924

Cai A. Vagn-Hansen

f. 14. oktober 1911 í Keypmannahavn

d. 23. november 1990

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Gudrun f. Rich og C. P. M. Hansen

Hjúnafelegi: Inger f. Stockman

Tíðarskeið: 1945-1954 sum amtmaður/ríkisumboðsmaður

Útbúgving: Studentsprógv 1929, lögfrøðiprógv (cand. jur.) 1936

Starv: Dómararulltrúi í Fredriksberg Birk 1936, skrivari í Innanríksráðnum 1937-45, settur amtmaður í Føroyum 1945-48, ríkisumboðsmaður í Føroyum 1948-54, amtmaður í Åbenrå og Sønderborg amti 1954-70, í Suðurljóntlandi 1970-81, stiftsamtmaður 1973-81

Jákup Andrias Vang

f. 21. januar 1882 í Kaldbak

d. 20. mars 1964

Bústaður: Kaldbak

Foreldur: Maria f. Reinert og Magnus Jacobsen, Kaldbak

Hjúnafelegi: Sigga Súsanna Maria Elisabeth Fredrikka, f. Bærentsen, á Sundi

Tíðarskeið: 1924-1928

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar
Starv: Bóndi

☞

Páll Vang

f. 8. august 1949 á Tvøroyri

Bústaður: Tvøroyri

Foreldur: Jóhanna f.

Andreasen úr Fámjin og Pauli Vang úr Froðba

Hjúnafelegi: Elin f. Jacobsen úr Gøtu

Útbúgving: Læraraprógvi á Holbæk seminarium 1973

Starv: Lærari á Venjingarskúlanum í Havn 1974-75, á Tvøroyri 1975-86 og í Trongisvági 1994. Hevði meklaravirki 1986-93.

Landsstýrismaður: 1981-1985 umboðandi Fólka-flokkinn

Nevndarsessir: Føroya brunatrygging, í stýrinum fyri Suðuroyar sjúkrahús, formaður í Kommunubólkinum 1993-96

Bý/bygdarráð: Býráðslimur á Tvøroyri 1985-2000, formaður 1993-96 og 1997-2000

☞

Maurentius Sofus Viðstein

f. 10. desember 1892 í Tórshavn

d. 17. maí 1971

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Christina f.

Joensen av Selatrað og J.

Poul Andreas Jacobsen,

Dia við Stein, Tórshavn

Hjúnafelegi: Helga f. Hansen úr Nólsoy

Tíðarskeið: 1928-1936

Flokkur: Javnaðarflokkurin 1928-34, uttanflokkar 1934-36

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Fiskimaður, eitt skifti í langfarasigling, arbeiðsmaður, frá 1936 prentari og blaðmaður

Nevndarsessir: Nevndarlimur, eitt skifti formaður í Havnar arbeiðsmannafelag. Fyrsti formaður í Føroya Arbeiðarafelag 1925-31

Bøkur: Eirika, stuttsøgur 1941, Sól til viðar gongur, yrkingar 1942, Smásøgur úr Sundalagnum, 1970, Horvnar Havnarmyndir, 1983. Blaðstjóri á Føroya Sosialdemokrati 1925-34, stjórnaði fylgiblaðnum Nýtt land í Dagblaðnum 1939-43

☞

Eyðun Mohr Viderø

f. 19. apríl 1942 í Skálavík

Bústaður: Sandi

Foreldur: Herdis f. Mohr,

Sandi og Luther Viderø, Skálavík

Hjúnafelegi: Ragnheiður f. Clementsen, Sandi

Tíðarskeið: Varamaður

1979-80, 1991-1993 og

1998-, valdur á ting 1984-88

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Sandoyar

Útbúgving: Realprógvi

Starv: Fiskimaður 1957-60, á Náttúrugripasavninum 1964-66, læraravikarur í Skálavík 1966-71, í Føroya Sparikassi á Sandi 1971-

Bý/bygdarráð: Skálavík 1970-76, Sandi 1980-

☞

Ingeborg Vinther

f. 11. mai 1945 í Vági

Bústaður: Vági

Foreldur: Maria f. Jacobsen, Glyvvar og Meinari Joensen, Vági

Hjúnafelegi: Andru Vinther

Tíðarskeið: 1994-1998

Flokkur: Verkamannafylkingin

Valdømi: Suðuroyar

Útbúgving: Skipanarleiðslu á Arbeiðaraháskúlanum í Danmørk 1978-82, ped. útbúgving sum skeiðsleiðari á Kystgården 1982

Starv: Á flakavirkjum í Íslandi og Føroyum 1964-84. Formaður í Føroya Arbeiðarafelag frá 1980-

Nevndarsessir: Stjórnarlimur í Føroya Arbeiðarafelag 1977-, formaður 1980-.

Limur í Javnstøðnevndini, stjórnarlimur í Nordisk Union 1986-

Einar Fróvin Waag

f. 29. juni 1894 í Klaksvík
d. 6. juni 1989

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Karin Helena Katrina f. Hansen, Tórhavn og Símun Fredrik Hansen, Klaksvík

Hjúnafelegi: 1. Elisabeth f. Olsen, Vestmanna. 2. Anna Malena f. Joensen, Sørvági

Tíðarskeið: 1950-1954

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Bryggjari

Starv: Stjóri

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýrinum í Klaksvík 1943-47

Bøkur: Val og valtøl 1906-1966, 1967

Mogens Wahl

f. 20. oktober 1918 í Keypmannahavn

d. 9. august 1986

Bústaður: Keypmannahavn

Foreldur: Sophie f. Leschly og Harald Wahl, Keypmannahavn

Hjúnafelegi: Varvara f. Myschetzky

Tíðarskeið: sum íkisumboðsmaður 1961-72

Útbúgving: Studentspróg 1936, lögfrøðipróg (cand. jur.) 1943

Starv: Skrivari í innanríkisráðnum 1943, fulltrúi 1945, ríkisumboðsmaður í Føroyum 1961-72, kabinettskrivari hjá dansku drotningini 1972-86

Nevndarsessir: Formaður í teimum trimum sjúkrahússtýrunum 1961-72, formaður fyri skúlastjórnini og kirkjustjórnini 1961-72, limur í dansk-færøsk kulturfond 1961-72

Knút Wang

f. 10. september 1917 í Kaldbak

d. 22. januar 1976

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Gabriella, av Strondum og Óli Wang úr Kaldbak

Hjúnafelegi: Anette f. Faber úr Keypmannahavn
Tíðarskeið: 1958-1974
Flokkur: Fólkaflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Starv: Fiskimaður, krambakallur, blaðmaður frá 1941, blaðstjóri frá 1942
Nevndarsessir: Í Útvarpsnevndini fleiri ár frá 1956, formaður Havnar Sjonleikarfelags mong ár
Bøkur: Smá skálkabros, 1940

—

**Andreas Hans Emil
Christian Weihe**

f. 7. juli 1867 á Selatrað
d. 16. november 1946
Bústaður: Selatrað
Foreldur: Elspa Kristina Súsanna f. Djurhuus, Selatrað og Johan Lassen Frederik Weihe, Lamba
Hjúnafelegi: 1. Súsanna Maria f. Hansen, Hvalvík. 2. Anna Sofía Rasmína f. Joensen, Syðradali, Kalsoy
Tíðarskeið: 1903-1910
Flokkur: Sambandsflokkurin 1906-10
Valdømi: Eysturoyar
Starv: Bóndi

Nevndarsessir: Ein teirra, ið stovnaðu Føroya Fornminnisavni
Bøkur: Soga og søgn, 1933, Tjóðminni, 1938

—

**Christian Ludvig Weihe,
róptur Ludvík**

f. 21. apríl 1829 í Søldarfirði
d. 13. mars 1917
Bústaður: Søldarfirði
Foreldur: Sára Malena Antoniusdatter, Nólsoy og Jóhan Hendrik Weihe, Søldarfirði
Hjúnafelegi: Sofía Cathrine Samueldatter, Lamba
Tíðarskeið: 1887-1895
Valdømi: Eysturoyar
Starv: Kalsmaður og traðarmaður

—

Hans Petur Weihe

f. 15. august 1868 á Selatrað
d. 25. apríl 1953
Bústaður: Søldarfirði
Foreldur: Elspa Kristina Súsanna f. Djurhuus, Selatrað og Johan Lassen Frederik Weihe, føddur í Lamba
Hjúnafelegi: Anna Sofía Maria f. Kjarbo, Sumba
Tíðarskeið: 1899-1903
Valdømi: Eysturoyar
Útbúgving: Realprógv 1883, á skúla og í handli í Danmark 1883-1895
Starv: Keypmaður og reiðari
Bý/bygdarráð.: Bygdarráðsformaður í Nes sókn í mong ár

—

**Jóan Jakku Frederik
Weihe**

f. 12. mars 1880 á Skála
d. 8. september 1964

Bústaður: Norðskála

Foreldur: Barbara Cathrina
f. Lervig úr Leirvík og
Hans Weihe av Skála

Hjúnafelegi: Rakul Maria
Sofía f. Magnussen, Söld-
arfirði

Tíðarskeið: 1918-1920 og
1924-1932

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi

Johan Hendrik Weihe

f. 14. oktober 1786 í Söld-
arfirði

d. 1. apríl 1868

Bústaður: Söldarfirði

Foreldur: Anna Sofía f.
Debes av Steig í Sanda-
vági og Jógvan Weihe,
Söldarfirði

Hjúnafelegi: Sára Malena
Antoniusdatter, Nólsoy

Útbúgving: Prógv í sigling-
arfrøði í Keypmannahavn
1814

Starv: Siglingarmaður,
bóndi

Landstingsmaður: 1851-
1853

**Johan Lassen Frederik
Weihe**

f. 18. apríl 1845 í Lamba
d. 30. desember 1924

Bústaður: Selatrað

Foreldur: Maria Emilia
Andrietta f. Holm, Kvívík
og Hans Petur Weihe,
Lamba

Hjúnafelegi: Elspa Kristina
Súsanna f. Djurhuus,
Selatrað

Tíðarskeið: 1874-1875

Valdømi: Eysturoyar

Útbúgving: Realprógv 1863

Starv: Bóndi og keypmaður

Peter Christian Weihe

f. 16. mai 1823 í Söldarfirði
d. 22. november 1906

Bústaður: Söldarfirði

Foreldur: Sára Malena

Antoniusdatter úr Nólsoy
og Jóhan Hendrik Weihe
úr Söldarfirði

Hjúnafelegi: 1. Elsebeth
Cathrina Pedersdatter,
Syðrugøtu. 2. Anna
Maria Súsanna Hálvdans-
datter, Lamba

Tíðarskeið: 1859-1867 og
1871-1879

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi

**Petur Hentze Weihe,
róptur Hensar**

f. 8. apríl 1910 í Sørvági
d. 12. apríl 1988

Bústaður: Sørvági

Foreldur: Ellen Maria
Elisabeth Sofía Elena f.
Níclasen og Laurits
Weihe, Sørvági

Hjúnafelegi: Hansea Mar-
gretha f. Simonsen, Sør-
vági

Tíðarskeið: 1946-1950

Flokkur: Sambandsflokkurin

Valdømi: Vága

Starv: Fiskimaður, kramba-
kallur, keypmaður
Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Sørvági 1939-42
og 1959-63, formaður
tvey ár

Sámal Jákup Weihe

f. 20. september 1795 í

Søldarfirði

d. 9. januar 1884

Bústaður: Skála

Foreldur: Anna Sofía f.

Debes úr Sandavági og

Jógvan Weihe, Søldar-
firði

Hjúnafelegi: Sigga Maria

Hansdatter úr Lamba

Tíðarskeið: 1855-1863 og
1867-1871

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Bóndi við Norðskála
og sýslumaður í Eysturoy

✠

Jens Wenningsted

f. doyptur 9. mai 1807 í

Tórshavn

d. 5. januar 1887

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Kristine Venigsted
og E.M.G. von Løbner
(kirkjubókin: udlagt som
barnefader kapitein og
kommandant Løbner)

Hjúnafelegi: Maren f.

Winther, Tórshavn

Tíðarskeið: 1855-1857

Valdømi: Suðurstreymoyar

Starv: Skræddari

✠

Gunnar Winther

f. 22. desember 1878 á

Sandi

d. 6. mai 1956

Bústaður: Sandi

Foreldur: Elisabeth

Marianna f. Mohr, Hoy-
vík og Niels Christoffer

Winther, Sandi

Hjúnafelegi: Sunneva f.

Petersen, Sandi

Tíðarskeið: 1923-1940

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Sandoyar

Starv: Sýslumaður og skriv-
stovumaður

✠

Mads Andrias Winther

f. 8. september 1813 í

Tórshavn

d. 14. oktober 1879

Bústaður: Sandi

Foreldur: Sigga Maria f.

Karbech og Niels

Christoffer Winther,

Tórshavn

Hjúnafelegi: Súsanna

Katrína f. Kristiansdóttir

Tíðarskeið: 1852-1854 og

1861-1865

Valdømi: Sandoyar

Starv: Sýslumaður í Sandoy

1838-77

Nevndarsessir: Formaður

fyrir taxasjónsnevndini, ið

virðismetti allar jarðir í

Føroyum 1868-71

✠

Mads Andrias Winther

f. 23. november 1871 á

Sandi

d. 8. februar 1923

Bústaður: Sandi

Foreldur: Elisabeth Mari-
anna f. Mohr, Hoyvík og

Niels Christoffer

Winther, Sandi

Hjúnafelegi: Sigrið

Thorbjørg f. Mohr,

Tórshavn

Tíðarskeið: 1905-1923

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

1906-23

Valdømi: Suðurstreymoyar

1905-1918, Sandoyar

1918-1923

Starv: Sýslumaður

Bý/bygdarráð.: Tórshavnar

Býráð 1909-16, formaður

1909-13

Bøkur: Úrvalsrit, 1932

Niels Christopher Winther

f. 2. juli 1822 í Tórshavn

d. 24. februar 1892

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Sigga Maria f. Karbech og Niels Christopher Winther, Tórshavn

Hjúnafelegi: Anna Maria Nicolina f. Kjærgaard

Tíðarskeið: 1852-1857

Valdømi: Eysturoyar 1852-1855, Norðurstreymoyar 1855-1857

Útbúgving: exam. jur. (danskur juristur)

Starv: Saksförari í Havn, saksförari í Hjørring til 1868, blaðstjóri í Hjørring

Fólkatingsmaður: 1851-1857

Bøkur: Færøernes Oldtids-historie 1875, gav út fyrsta blað í Føroyum Færingetidende, 1851

Sommer Sandri Svenning Winther

f. 28. november 1937 í

Skopun

Bústaður: Argjum

Foreldur: Rosa f. Hentze og Joen Jacob Winther, Skopun

Hjúnafelegi: Bjørga f. Hentze, Sandi

Tíðarskeið: varamaður 1991 fyri Jóannes Dalsgaard, 1992 fyri Jákup Lindenskov og fyri Atla Dam 1992-1994

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Suðurstreymoyar

Útbúgving: Heimaskipari 1972

Starv: Skipari

Álvur Zachariassen

f. 5. juni 1931 í Klaksvík

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Maria f. Henriksen úr Klaksvík og Símun Petur Zachariassen av Kirkju

Hjúnafelegi: Korinta Katrina f. Heinesen úr Klaksvík

Tíðarskeið: 1994-1998

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Skipsförari 1957

Starv: Yvirmaður í reiðarínum Lauritzen 1955-64, yvirmaður hjá Skipafelagnum Føroyar 1964-71, lærari á Klaksvíkar Sjómannsskúla 1972-1998

Bý/bygdarráð.: Klaksvíkar Býráð 1980-1997

Heðin Zachariassen

f. 13. september 1959 í
Streymnesi

Bústaður: Streymnes

Foreldur: Maria f. Poulsen,
Oyrabakka og Hákon

Zachariassen, Streymnesi

Hjúnafelegi: Anna Maria f.

Joensen, Haldórsvík

Tíðarskeið: 2002-

Flokkur: Fólkaflokkurin

Valdømi: Norðurstreymoyar

Starv: Arbeiðsformaður

Bý/bygdarráð.: Í Hvalvíkar
kommunu 1992-,
formaður 1997-

Louis Christian Oliver Zachariassen

f. 21. januar 1890 á Kirkju
d. 30. august 1960

Bústaður: Tórshavn

Foreldur: Malena Frede-
rikka f. Simonsen úr

Hattarvík og Símun
Michael Zachariassen av
Kirkju
Hjúnafelegi: Kristina Frede-
rikka f. Hentze av Sandi
Tíðarskeið: 1940-1943 og
1946-1950
Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin
Valdømi: Suðurstreymoyar
Útbúgving: Læraraprógv á
Føroya Læraraskúla
1911, verkfrøðingur í
Keypmannahavn 1924
Starv: Lærari í Kirkjubøar
sókn 1913-15, stjóri á
Telefonverki Føroya
Løgtings 1936-52
Landsstýrismaður: 1948-
1950

Nevndarsessir: Formaður
fyri Collegium Academi-
cum Færoensis 1933-42

Bøkur: Á leiðini 1951, Úr
Føroya søgu um 1700,
1952, Føroyar sum rætt-
arsamfelag 1535-1655,
1961, Páll fangi, 1926,
Sóttin svarta, 1978,
Abbastova, 1978

Símun Petur Zachariassen

f. 2. november 1887 á
Kirkju

d. 15. oktober 1977

Bústaður: Klaksvík

Foreldur: Malena Frede-

rikka f. Simonsen úr
Hattarvík og Símun
Michael Zachariassen av
Kirkju

Hjúnafelegi: Maria f.

Henriksen úr Klaksvík

Tíðarskeið: 1928-1943 og
1946-1956

Flokkur: Sjálvstýrisflokkurin

Valdømi: Norðuroya

Útbúgving: Læraraprógv á

Føroya Læraraskúla 1908

Starv: Lærari í Klaksvík

1914-1953, stjóri fyri

Norðoya sparikassa 1919-
1976

Bý/bygdarráð.: Formaður í
sóknarstýrinum í Klaks-
vík 1930-34

Jacob Zachariassen

f. 1789 í Sandavági
d. 24. februar 1871

Bústaður: Sandavági

Foreldur: Birthe Cathrine

(rópt Birita) Anders-

datter, Sandavági og

Zakarias Jacobsen, Bø

Tíðarskeið: 1852-1859

Valdømi: Vága

Útbúgving: Gekk í skúla í
útlondum

Starv: Sýslumaður

Jákup Frederik Øregaard

f. 29. juni 1906 í Leirvík

d. 6. mars 1980

Bústaður: Norðragøtu

Foreldur: Malena f. Hansen
og Jacob Øregaard, Leir-
vík

Hjúnafelegi: Helga Johild
Sofía Christiansen úr
Kvívík

Tíðarskeið: 1940-1978

Flokkur: Javnaðarflokkurin

Valdømi: Eysturoyar

Starv: Keypmaður

Løgtingsformaður: 1946-
1950, 1958-1963 og
1966-1978

Bý/bygdarráð.: Í sóknarstýr-
inum í Gøtu 1950-54 og
nøkur ár frá 1958, for-
maður 1960-62

Løgmenn, amtmenn og løgtingsformenn

Føroya løgmenn fram til 1816

Løgmansembætið stavar frá seinnu helvt av 1200-talinum. Frá 1524 til 1816 eru allir løgmenn í Føroyum kendir, men eitt sindur størri óvissa er um tíðina undan siðaskiftinum, har nøkur nøvn eru at finna, sum vit lítið og einki vita um. Ein løgsøgumaður er nevndur í Føroyingasøgu frá 1200-talinum, og triggir løgmenn eru nevndir í *Kongsbókini* frá umleið 1300. Í kongsbókini, sum føroysku løgmenninir áttu til seinast í 1500-talinum, tá hon endaði í Svøríki, stóð upprunahandritið til Seyðabrævið frá 1298 og Landslógin frá 1274, sum vóru lógarkarmar føroyinga í fleiri øldir. Aðrir løgmenn eru nevndir í brøvum av ymiskum slag. Frá 1615 eru teir eisini at finna í tingbókunum.

Hesir hava verið løgmenn í Føroyum undan 1816

Gilli (løgmaður um ár 1000)

Nevndur í Føroyingasøgu sum løgsøgumaður.

Sjúrdur (løgmaður um 1300)

Nevndur lögmaður í Hetlandi í Seyðabrævinum. Møguliga hevur hann eisini verið lögmaður í Føroyum um hetta mundið.

Símun (løgmaður um 1350)

Nevndur lögmaður í Kongsbókini.

Dagfinnur Halvdanarson (løgmaður um ár 1400)

Nevndur lögmaður í Kongsbókini.

Haraldur Kálvsen (løgmaður frá 1412)

Nevndur lögmaður í brævi frá 1412

Roald (løgmaður um 1450)

Bóndi í Dali, móguliga búsitandi í Hetlandi.

Jorundur Skógdrívsson (løgmaður frá 1479-1524)

Nevndur lögmaður í brævi frá 2. mai ella 13. september 1479.

Tórmóður Sigurðsson (løgmaður frá 1524 til 1531)

Nevndur lögmaður í brævi frá 17. august 1524.

Andras Guttormsson (løgmaður frá 1531 til 1544)

Ættaður úr Noregi og búði í Kálgarði í Sumba.

Guttormur Andrasson (løgmaður frá 1544 til 1572)

Sonur Andras Guttormsson, nevndur Guttorm lögmaður, festi Úti í Bø í Kirkjubø í 1550, og í 1555 var Steigargarður lagdur at lögmansstólinum. Festi Sundsgarð í 1570, doyði í Bergen í 1572.

Jógvan Heinason (løgmaður frá 1572 til 1583)

Róptur Jón lögmaður, og var sonur Heina Jónsson Havreka og Herborg Arnbjarnardóttir í Húsavík. Hálvbróður Magnus Heinason. Hevði Lambagarð umframt jørð víða um í Føroyum.

Ísak Guttormsson (løgmaður frá 1583 til 1588)

Sonur Guttorm Andrasson, ættaður úr Suðuroy, og hevði jørð á Nesi og í Vági.

Petur Jákupsson (løgmaður frá 1588 til 1601)

Ættaður úr Suðuroy, festi Gjörðagarð í Porkeri og 2 merkur í Froðba, umframt allan Kirkjubøgarð.

Tummas Símunarson (løgmaður frá 1601 til 1608)

Festi í 1584 garðin í Soylum í Kaldbak, sum var 12 merkur til stoddar.

Zakarias Tormóðsson (løgmaður frá 1608 til 1628)

Fyrrverandi lógrættumaður, festi 2 merkur av kirkjujørð á Eiði, har hann var ættaður.

Jógvan Justinusson (løgmaður frá 1629 til 1654)

Fyrrverandi lógrættumaður, festi 8 merkur av jørð uppi í Húsi, og 7 merkur við Gellingará. Ættaður úr Hattarvík.

Balzer Jacobsen (løgmaður frá 1655 til 1661)

Róptur Illi lögmaður, var dani og hevði verið fúti frammanundan. Varð tilnevndur lögmaður sama ár, sum Kristoffur Gabel fekk Føroyar sum len frá kongi.

Jógvan Poulsen (løgmaður frá 1654-1655 og 1662 til 1677)

Giftur við dóttir Jógvan Justinusson. Var bóndi á Oyri, og varð settur lögmaður í 1654 av lögrettumonnunum, men kongur valdi at ganga ímóti siðvenjuni, og setti danan Balzer Jacobsen í 1655.

Jákup Jógvansson (lögmaður frá 1677 til 1679)

Sonur Jógvan Poulsen, sýslumaður á Sandi. Var bóndi í Dalsgarði í Skálavík.

Jóhan Hendrik Weybe (lögmaður frá 1679 til 1706)

Systursonur lensharran Kristoffer Gabel og var giftur við dóttir Jógvan Poulsen løgmann. Hann var ein av størstu jarðardráttum í Føroyum. Tá hann doyði átti hann 42 merkur í óðalsjørð.

Sámal Pætursson Lambauge (lögmaður frá 1706 til 1752)

Var oldurabbasonur Jógvan Heinason løgmann og giftist við dóttir Jóhan Hendrik Weyhe løgmann. Hann var ættaður úr Lamba, og eins og verfaðirin var hann stórrur jarðardráttur. Tá hann doyði, átti han 40 merkur í óðalsjørð.

Hans Jákupsson Debes (lögmaður frá 1752 til 1769)

Var ættaður av Oyri í Eysturoy og giftist við dóttir Sámal Pætursson løgmann. Var fyrst varalögmaður og gjørdist lögmaður, tá verfaðirin doyði.

Thorkild Fjeldsted (lögmaður frá 1769 til 1772)

Var íslendskur hægstarættardómari, og varð settur lögmaður í kapping við tveir føroyingar – annar var Jens Christian Svabo. Fjeldsted tók ongantíð við lögmansembætinum, og embætið varð tí lýst leyst aftur longu í 1772, tá Fjeldsted tók við starvi sum amtmaður í Finnmørkini.

Jacob Hveding (lögmaður frá 1772 til 1786)

Var norðmaður og útbúgvinn lögfrøðingur. Hveding var tann fyrsti lögmaðurin, sum fekk fasta løn. Steigarður gav um hetta mundið millum 30 og 40 ríkisdálar, men Hveding fekk eftir umsókn játtað 100 ríkisdálar í løn árliga. Hveding tók við starvinum sum lögmaður við tí fyrri eyga, at hann seinni kundi fáa betri starv í Noregi, og í 1786 gjørdist hann lögmaður í Stavanger.

Johan Michael Lund (lögmaður frá 1786 til 1805)

Var eins og Hveding norðmaður og útbúgvín lögfrøðingur. Seinni gjørdist hann borgarstjóri í Bergen.

Jørgen Frantz Hammershaimb (settur lögmaður frá 1805 til 1816)

Var eins og Hveding og Lund útbúgvín lögfrøðingur. Hammershaimb var føroyingur. Hann søkti ongantíð sjálvur lögmannsstarvið.

Upprunaliga høvdu føroysku løgmenninir ikki fast tilhaldsstað, men teir hildu til ymsastaðni á oyggjunum á sínum egnu gørdum. Í 1555 fekk Løgmannsstólurin egnan Løgmannsgarð á Steig í Sandavagi. Har hildu Føroya løgmenn til í tíðarskeiðinum frá 1555 til 1816.

Løgmansembætið, sum stavar frá 1200-talinum, hevur helst røtur aftur í ein løgsøgumann, sum varð valdur av føroysku stórbóndunum. Lögmaður varð valdur av løgrættumonnunum, men kongur setti lögmann í starv. Flestu løgmenninir komu úr føroysku stórbóndastættini, og ofta vóru teir eisini av somu ætt. Í tíðarskeiðinum frá 1524 til 1769 høvdu allir løgmennuttan 2 verið av føroyskari rót. Annað undantakið frá hesi meginreglu var Jóhan Hendrik Weyhe, sum varð tilnevndur lögmaður í 1679. Jóhan Hendrik Weyhe var systursonur lensharran Gabel, men tá Jóhan Hendrik Weyhe hevði gift seg inn í føroysku løgmannsfamiljuna, kann hann næstan sigast at vera ein føroyskur bóndi. Hitt undantakið er danin Balzer Jacobsen, Illi lögmaður nevndur, sum varð tilnevndur lögmaður í 1655. Balzer Jacobsen var stutt í Føroyum, og fór av landinum aftur longu í 1661.

Løgmenninir aftaná 1769 vóru allir útlendingar; Fjeldsted var íslendingur, og Hveding og Lund vóru báðir norðmenn. Eingi føroysk mótmæli vóru ímóti, at útlendingar vórðu settir í hetta frá gamlari tíð so hátt virða føroyska starv, sum nú varð vorðið eitt danskt embæti, sum einaveldiskongur setti. Tá lögmannsstarvið skuldi setast í 1772 og í 1786 vóru ongar føroyskar umsóknir til starvið. Í 1805 var føroyingurin Hammershaimb settur (konstitueraður) lögmaður eftir Lund, men Hammershaimb søkti ongantíð sjálvur starvið. Tá løgmannsstólurin varð niðurlagdur í 1816, vóru føroyingar ikki eftirspurdir, men mótmæli vóru heldur eingi frá føroyingum.

Løgmannsstarvið var ikki longur ein samansjóðaður partur

av føroyska bóndasamfelagnum, sum tað upprunaliga var sprottið burturúr. Politiska miðsavnin og nýskipanin av stjórnar- og dómsvaldinum í danska-norska ríkinum undir einaveldiskongunum hevði so við og við tómt Løgtingið fyri lóggevandi, dømandi og úttinnandi uppgávur. Lóggevandi myndugleikin var fyri langari tíð síðan fluttur til stovnar undir kongi í Danmark – serstakliga Dansk Kancelli. Í langa tíð hevði Løgtingið nærum einans virkað sum ein appeldómstólur, men eisini viðvíkjandi dømandi myndugleikanum vóru broytingar hendar, sum minkaðu um týdning Løgtingsins. Í 1500-talinum var sorinskrivara- ella lögtingsskrivaraembætið sett á stovn, men sum frá leið gjørdist tað alt meira sorinskrivarin, sum dømde, meðan lögmaður og lógrættumenn sótu hjá. Í alt størri mun varð valdið miðsavnað hjá kongsins embætismonnum, og fólkavaldir stovnar í ríkinum mistu sín týdning. Norsku lögtingini vórðu niðurløgd í 1797, íslenska Altingið varð niðurlagt í 1800, dansku landstingini vórðu niðurløgd í 1805 og løgtingið á Bornholm varð niðurlagt í 1813. Tað var ikki so lægið, at føroyska løgtingið fekk somu lagnu og varð niðurlagt í 1816.

Amtmenninir og ríkisumboðini í Føroyum og heimildir teirra

Fyrsti serstaki amtmaður í Føroyum varð settur í 1816, men frammanundan høvdu amtmenn, sum høvdu bústað aðrastaðni í danska ríkinum, eisini verið amtmenn í Føroyum. Amtmaðurin var hægsti embætismaður kongs í Føroyum. Heimildir amtmansins vóru ógvuliga víðfevndar, í veruleikanum var tað amtmaðurin, sum avgjórði, hvørjar lógir vóru egnaðar til at seta í gildi í Føroyum, umframt at hann hevði heimildina til at seta tær í gildi.

Til 1852 var amtmaðurin einsamallur um at taka avgerðir viðvíkjandi fyrisitingini av Føroyum, men við endurreisn Løgtingsins fekk hann 18 fólkavaldar og próstin at ráðføra seg við. Amtmaðurin var føddur formaður Løgtingsins frá 1852 til 1923, og hann hevði heimild til einsamallur at taka avgerðir tingsins vegna millum tingseturnar. Hartil hevði hann heimild til at freista tingsins avgerðir, um so var, at hann metti tær at vera í stríð við galdandi lóggávu.

Í 1923 misti amtmaðurin atkvøðurættin í Løgtinginum, men hann hevði framvegis rætt til at taka lut í orðaskifti og samráðingunum í Løgtinginum. Hartil varðveitti amtmaðurin allar fyrisitingarligar og fakligar heimildir, sum hann hevði havt undan 1923. Fólkaraðisliga gjørdist Løgtingið ein sterkari stovnur í 1923, men lögfrøðiliga og fyrisitingarliga var tað framvegis amtmaðurin, sum nærum einsamallur hevði allar týðningarmiklar heimildir.

Tá 2. veraldarbardagi brast á, og Danmark varð hersett av Týsklandi, meðan Føroyar vórðu hersettar av Onglandi, býttu amtmaðurin og Løgtingið lóggávuvaldið ímillum sín. Amtmaðurin fekk ikki sæti á tingi aftur, men hann hevði sýtingarrætt yvirfyri samtyktum Løgtingsins á lóggávuøkinum. Henda skipanin var galdandi til 1. apríl 1948, tá heima-stýrisskipanin varð sett í gildi. Tá misti amtmaðurin, nú nevndur ríkisumboðsmaðurin, allar sínar heimildir *yvir* Løgtinginum, eins og hann hevði mist heimildirnar í Løgtinginum í 1923. Síðan 1948 hevur ríkisumboðsmaðurin havt rætt til at sita í Løgtinginum, at taka orðið, at seta fram uppskot og at taka lut í samráðingunum í tinginum, tá ríkismál vórðu við-

gjørd, men hann hevur ikki longur nakrar heimildir *yvir* Løgtinginum.

Íslenskir amtmenn, búsitandi í Íslandi, sum eisini vóru amtmenn í Føroyum

Peter Raben. Føroya amtmaður frá 1720 til 1727

Kristian Guldencrone. Føroya amtmaður frá 1728 til 1730

Henrik Ochsen. Føroya amtmaður frá 1730 til 1750

Otto Manderup. Føroya amtmaður frá 1750 til 1768

Kristian Leberech Rantzau. Føroya amtmaður frá 1768 til 1769

Lauritz Andreas Thodal. Føroya amtmaður frá 1770 til 1775

Sælenskir amtmenn, búsitandi á Sælland, sum eisini vóru amtmenn í Føroyum

Henrik Adam Brockenhuus. Føroya amtmaður frá 1776 til 1787

Gregers Kristian von Haxthausen. Føroya amtmaður frá 1787 til 1790

Johan Heinrich Knuth. Føroya amtmaður frá 1790 til 1802

Frederik Hauch. Føroya amtmaður frá 1802 til 1810

Verner Jasper Andreas Moltke. Føroya amtmaður frá 1810 til 1816

Serstakir føroyskir amtmenn, sum vóru búsitandi í Føroyum

Emilius Marius Georgius Løbner (f.1766 – d.1849). Amtmaður frá 1816 til 1825

Christian Ludvig Tillisch (f.1797 – d.1844). Amtmaður frá 1825 til 1830

Frederik Tillisch (f.1801 – d.1889). Amtmaður frá 1830 til 1837

Christian Pløyen (f.1803 – d.1867). Amtmaður frá 1837 til 1848

Carl Emil Dahlerup (f.1813 – d.1890). Amtmaður frá 1848 til 1861

Peter Holten (f.1816 – d.1892). Amtmaður frá 1861 til 1871

Hannes Kristján Steingrímur Finsen (f.1828 – d.1892). Amtmaður frá 1871 til 1884

Lorentz Højer Buchwaldt (f.1841 – d.1933). Amtmaður frá 1884 til 1897

Christian Berentsen (f.1862 – d.1944). Amtmaður frá 1897 til 1911

Svenning Krag Nielsen Rytter (f.1875 – d.1957). Amtmaður frá 1911 til 1918

Victor Stablsmidt (f.1884 – d.1920). Amtmaður frá 1918 til 1920

Elias Olrik (f.1885 – d.1975). Amtmaður frá 1920 til 1929

Hjalmar Ringberg (f.1889 – d.1978). Amtmaður frá 1929 til 1936

Carl Aage Hilbert (f.1899 – d.1953). Amtmaður frá 1936 til 1945

C.A. Vagn Hansen (f.1911 – d.1990). Amtmaður frá 1945 til 1948

Serstök føroysk ríkisumboð, sum hava havt fast tilhald í

Føroyum

C.A. Vagn Hansen (f.1911 – d.1990). Ríkisumboðsmaður frá 1948 til 1954

Niels Elkær-Hansen (f.1915). Ríkisumboðsmaður frá 1954 til 1961

Mogens Wabl (f.1918 – d.1986). Ríkisumboðsmaður frá 1961 til 1972

Leif Groth (f.1930). Ríkisumboðsmaður frá 1972 til 1981

Niels Bentsen (f.1936). Ríkisumboðsmaður frá 1981 til 1988

Bent Klinte (f.1939). Ríkisumboðsmaður frá 1988 til 1995

Vibeke Larsen (f.1944). Ríkisumboðsmaður frá 1995 til 2001

Birgit Kleist (f. 1956). Ríkisumboðsmaður frá 2001.

Føroyska løgmansembætið undir heimastýrisskipanini

Í 1948 varð tað aldargamla løgmansembætið, sum saman við Løgtinginum varð niðurlagt í 1816, endurreist. Nýggja løgmansembætið fekk kortini eitt nýtt og broytt innihald. Meðan tað gamla løgmansembætið eisini fevndi um løgtingsformannin, so var tað nýggja løgmansembætið eitt fyrisitingarligt starv, ið ikki fekk innivist í fólkavalda Løgtinginum.

Við tí fyrstu føroysku stýrisskipanarlógini, sum var í gildi frá 1948 til 1994, kann løgmansembætið best samanberast við tað amtmansembætið, sum varð niðurlagt í 1948. Løgmaður hevði í hesum tíðarskeiðinum, eins og amtmaðurin í tíðarskeiðinum frá 1923 til 1948, óavmarkaðan rætt til at taka orðið í Løgtinginum og rætt til at leggja uppskot fyri Løgtingið. Hartil kom, at bæði amtmaðurin og løgmaður í nevndu tíðarskeiðum kundu sýta fyri at staðfesta tær samtyktir, sum Løgtingið gjørdi. Harumframt vórðu bæði amtmaður og løgmaður settir uttanfyri allar atkvøðugreiðslur í Løgtinginum, um teir ikki eisini vóru valdir tingmenn.

Fyrisitingarligu uppgávarnar hjá amtmanni og lögmanni vóru stórt sæð tær somu, men eftirlitsheimildir amtmansins mótvegis Løgtinginum vóru kortini víðfevndari enn tær hjá lögmanni. Amtmaðurin varð, sum umboðsmaður og eftirlit ríkismyndugleikanna í Løgtinginum, settur í starv av ríkismyndugleikunum í Keypmannahavn, meðan tann nýggi lögmaðurin varð settur í eitt fyrisitingarligt starv av einum fólkavaldum Løgtingi. Hetta hevði við sær, at tann formligi sýtingarrættur, sum bæði amtmaður og løgmaður høvdu mótvegis Løgtinginum, í verki ikki hevði somu styrki, tí meðan amtmaðurin kundi sýta fyri at staðfesta eina løgtingssamtykt, uttan at hann harvið hevði nakað at óttast fyri frá Løgtingsins síðu, so kundi lögmaður rokna við, at Løgtingið setti hann frá, um hann nýtti sín sýtingarrætt móti Løgtinginum. Løgtingið kundi kortini ikki seta lögmann frá, uttan so at tað upploysti seg sjálvt og útskrivaði val til Løgtingið. Í so fall setti Løgtingið ikki einans lögmann frá, men alt Landsstýrið. Hetta styrkti um vald løgmans mótvegis Løgtinginum, tí tað var als ikki vist, at løgtingsumboðini vildu seta síni umboð uppá spæl fyri at fáa lögmann settan frá embætinum. Annar munur millum

amtmansembætið og lögmansembætið var, at amtmaðurin hevði heimild til at freista eina av honum metta ólógliga lögtingssamtykt. Hetta kundi hava við sær, at kongur sendi tingið heim og útskrivaði nýval til Løgtingið. Hesa heimild hevði lögmaður ikki, men hann kundi sýta fyri at staðfesta eina lögtingssamtykt við teimum møguligu avleiðingum fyri hann sjálfvan og Landsstýrið, sum nevndar eru omanfyri. Hartil kom, at meðan amtmaðurin varð sitandi, til hann sjálvur ella ríkismyndugleikarnir settu hann frá, so fór lögmaður frá, hvørja ferð lögtingsval var.

Hóast fyrisitingarligu uppgávarnar stórt sæð vóru tær somu, so var støða lögmanns mótvegis Løgtinginum nakað veikari enn tann hjá amtmanninum undan 1948. Tann avgerðandi munurin var, at meðan heimildir amtmansins undan 1948 ikki grundaðu seg á eitt fólkaræðisligt grundarlag, so var lögtingsskipanin aftaná 1948, har tann dagliga fyrisitingin beinleiðis varð vald av Løgtinginum, grundleggjandi fólkaræðislig, men avleiðingin av skipanini var, at lögmansembætið gjørdist veikt mótvegis Løgtingi og Landsstýri. Í aðra mátar líktist nýggja lögtingsskipanin nógv tí amtskommunalu skipanini, sum hevði verið galdandi undan 1940, har fyrisitingin beinleiðis lá undir „amtsráðnum“ – tvs. Løgtinginum.

Tá Løgtingið við heimastýrslógini fekk ræði á fleiri og fleiri málsøkjum, serstakliga við teimum stóru yvirtøkunum í 70-unum, gjørdist tað so líðandi greitt, serliga aftaná búskaparkreppuna í 90-unum, at fyrisitingin mátti tillagast og styrkjast, soleiðis at hon megnaði at røkja tær nógv øktu uppgávarnar á ein ábyrgdarfullan hátt. Serstakliga var tað ábyrgdarbýtið millum Løgting og Landsstýri og ábyrgdin hjá landsstýrismonnunum, sum kom í miðdepulin í kjakinum. Úrslitið varð, at Løgtingið í 1994 samtykti at seta eina nýggja stýrisskipanarlóg í gildi, sum styrkti munandi um heimildirnar hjá lögmanni mótvegis bæði Løgtingi og Landsstýri.

Sambært nýggju stýrisskipanarlógini skuldi lögtingsformaðurin, ikki Løgtingið, tilnevna lögmann, og hann varð valdur og skuldi vera sitandi, til hann sjálvur valdi at fara frá, uttan so at meirilutin av øllum lögtingsumboðunum við misáliti sýtti fyri at góðkenna uppskot lögtingsformansins ella seinni setti hann frá. Harumframt var tað nú lögmaður, sum einsamallur hevði rætt til at seta landsstýrismenninar í starv, og

hann hevði eisini rætt til at siga teir úr starvi aftur. Landsstýrið varð ikki longur saman við lögmanni sett í starv sum ein felags nevnd av Løgtinginum, men landsstýrismenninir vórðu settir í starv hvør sær av lögmanni. Tó var tað soleiðis, at eins og Løgtingið kundi seta lögmann frá, so kundi tað eisini seta Landsstýrið ella ávísar landsstýrismenn frá. Løgmaður hevði nú, saman við Løgtinginum, ábyrgdina av Landsstýrinum, eins og landsstýrismenninir hvør sær høvdu ábyrgdina av sínum málsøki. Støðan hjá lögmanni í Landsstýrinum varð harvið styrkt munandi.

Til tess at styrkja um støðuna hjá lögmanni mótvegis Løgtinginum, sum nú hevði rætt til at seta bæði hann og hansara landsstýrismenn frá, uttan at nýval til Løgtingið harvið varð útskrivað, varð ásett í stýrisskipanarlógini, at løgmaður hevði heimild til at senda Løgtingið heim og útskriva nýval til Løgtingið, nær tað skuldi vera. Hesa heimild varðveitti lögmaður í eina viku eftir, at Løgtingið við misálit hevði sett hann frá.

Harvið var ábyrgdarbýtið millum Løgtingið og Landsstýrið vorðið nógv greiðari, og heimildirnar og ábyrgdin hjá lögmanni í skipanini vóru øktar samsvarandi hesum. Løgmaður hevði nú stórt sæð somu heimildir mótvegis Løgtingi og fyrisiting, sum amtmaðurin hevði havt undan 1948, men munurin var, at fólkaræðisligt eftirlit var við embætisførsluni hjá lögmanni, hóast hann ikki beinleiðis var fólkaræðisliga valdur. Tann amtskommunala eindarskipanin var endaliga farin í søguna, men løgmaður, sum nú kundi samanberast við forsetar í øðrum fólkaræðisligum londum, var framvegis stjórnarleiðari í einum ríki, sum ikki hevði fullveldi.

Hesi hava verið lögmenn í Føroyum síðan 1948

Andras Samuelsen (f. 1873 – d. 1954). Løgmaður frá 1948 til 1950. Sambandsflokkurin

Kristian Djurhuus (f. 1895 – d. 1984). Løgmaður frá 1950 til 1958. Sambandsflokkurin

Petur Mohr Dam (f. 1898 – d. 1968). Løgmaður frá 1958 til 1963. Javnaðarflokkurin

Hákun Djurhuus (f. 1908 – d. 1987). Løgmaður frá 1963 til 1967. Fólkaflokkurin

- Petur Mohr Dam* (f. 1898 – d. 1968). Løgmaður frá 1967 til 1968. Javnaðarflokkurinn
- Kristian Djurhuus* (f. 1895 – d. 1984). Løgmaður frá 1968 til 1970. Sambandsflokkurinn
- Atli P. Dam* (f. 1932). Løgmaður frá 1970 til 1981. Javnaðarflokkurinn
- Pauli Ellefsen* (f. 1936). Løgmaður frá 1981 til 1985. Sambandsflokkurinn
- Atli P. Dam* (f. 1932). Løgmaður frá 1985 til 1989. Javnaðarflokkurinn
- Jógvan Sundstein* (f. 1933). Løgmaður frá 1989 til 1991. Fólkaflokkurinn
- Atli P. Dam* (f. 1932). Løgmaður frá 1991 til 1993. Javnaðarflokkurinn
- Marita Petersen* (f. 1940 – d. 2001). Løgmaður frá 1993 til 1994. Javnaðarflokkurinn
- Edmund Joensen* (f. 1944). Løgmaður frá 1994 til 1998. Sambandsflokkurinn
- Anfinn Kallsberg* (f. 1947). Løgmaður frá 1998. Fólkaflokkurinn

Løgtingsformenn síðan 1923

Upprunaliga valdi tingið sjálvt sín formann. Tá landslógin varð sett í gildi í Føroyum í 1274 valdu lógrættumenninir lógmann, meðan kongur staðfesti valið, men einaferð í 1700-talinum tók kongur sær beinleiðis rætt til at seta løgtingsformannin í starv, óheft av lógrættumonnunum. Kongur varðveitti hendan rættin til 1816, tá bæði Løgtingið og lógmansembætið vórðu niðurløgd. Tá Løgtingið varð endurreist í 1852, varð tað framvegis kongsins umboðsmaður í Føroyum, amtmaðurin, sum sat í formanssessinum í Løgtinginum, men tá løgtingsskipanin varð broytt í 1923, og amtmaðurin misti fasta formanssessin í Løgtinginum, vann Løgtingið aftur rættin til at velja tingformannin.

Tað nýggja løgtingsformansembætið var kortini ikki samlíkt við tað gamla, partvíst tí at tað endurreista Løgtingið frá 1852, sum var ein fysisitingarligur og ráðgevandi stovnur hjá donsku myndugleikunum, hevði øðrvísi heimildir og uppgávur enn tað gamla, sum fyrst og fremst var ein dómstólur. Hetta hevði við sær, at meðan tann gamli tingformaðurin hevði sum høvuðsuppgávu í Løgtinginum at vera høvuðsdómari, so var høvuðsarbeiðið hjá tí nýggja tingformanninum at leiða samráðingarnar í Løgtinginum. Harumframt skuldi tann nýggi tingformaðurin síggja til, at tingskipan og góður tingsiður varð hildin av løgtingsumboðunum.

Tingformansembætið, sum var hevjað upp um dagliga partapolitiska arbeiðið í Løgtinginum, var hægsta tignarlíga starv í Føroyum. Av somu grund hevði tingformaðurin ikki loyvi til at taka lut í sjálvari málsviðgerðini í Løgtinginum, men ynskti hann sum løgtingsumboð at taka lut í sjálvum tingarbeiðinum, so skuldi hann lata formanssessin frá sær til næstformannin ímeðan. Hóast tingformaðurin var hevjaður upp um dagliga arbeiðið í Løgtinginum, var støða hansara veik mótvegis Løgtinginum. Tingformaður skuldi veljast, hvørja ferð tingið kom saman, og ofta varð formaðurin valdur sum liður í størri partapolitiskum avtalam, áðrenn tingsetan byrjaði. Tað var eisini lætt at skifta formannin út í eini tingsetu.

Tingformansembætið hevði ongar týðningarmiklar heimildir yvir ella í Løgtinginum. Tá heimastýrslógin varð sett í gildi í 1948, varð tað álagt tingformanninum at skriva undir

samtyktir Lögtingsins, áðrenn tær vóru sendar lögmanni til staðfestingar, men tingformaðurin hevði ikki rætt til at sýta fyri at skriva undir eina lögtingssamtykt, eins og lögmaður kundi. Tó fekk tingformaðurin í 1985 heimild lögmans til at slíta tingsetuna í upp til tveir mánaðir uttan tingsins samtykt. Við stýrisskipanini frá 1994 fekk tingformaðurin harumframt heimild til at tilnevna lögmansevni, men Løgtingið kundi vrakað tilmæli hansara, um so var, at meir enn helmingurin av øllum tingmonnum atkvøddu ímóti uppskoti hansara. Í aðra mátar varð uppskot lögtingsformansins samtykt. Hartil kom, at meðan Løgtingið undan 1994 skuldi velja tingformann áðrenn *hvørja* tingsetu, so varð skipanin nú broytt á tann hátt, at tingformaðurin skuldi sita *alt* valskeiðið. Tað varð eisini gjørt torførari at velja nýggjan formann í einum valskeiði. Harvið gjørdist tingformansvalið ikki longur ein liður í partapolitiskum avtalum, sum vóru gjørdar undan hvørjari tingsetu. Broytingarnar vóru ætlaðar at styrkja um formansskapin í Løgtinginum og at hevja formannin upp um vanliga politiska stríðið í Løgtinginum.

Hesi hava verið lögtingsformenn í tíðarskeiðinum 1924–2002

Oliver Effersøe (f. 1863 – d. 1933). Tingformaður 1924–28.

Sambandsflokkurin

Edward Mitens (f. 1889 – d. 1973). Tingformaður 1928–30.

Sjálvstýrisflokkurin

Oliver Effersøe (f. 1863 – d. 1933). Tingformaður 1930–32.

Sambandsflokkurin

Jóhan M. F. Poulsen (f. 1890 – d. 1980). Tingformaður 1932–

36. Sambandsflokkurin

Edward Mitens (f. 1889 – d. 1973). Tingformaður 1936–38.

Sjálvstýrisflokkurin

Jóhan M. F. Poulsen (f. 1890 – d. 1980). Tingformaður 1938–

40. Sambandsflokkurin

Jóhan H. Danbjørg (f. 1896 – d. 1968). Tingformaður 1940–

43. Javnaðarflokkurin

Thorstein Petersen (f. 1899 – d. 1960). Tingformaður 1943–45.

Fólkaflokkurin

Kristian Djurhuus (f. 1895 – d. 1984). Tingformaður 1945.

Sambandsflokkurin

- Thorstein Petersen* (f. 1899 – d. 1960). Tingformaður 1945–46.
Fólkaflokkurinn
- J. Fr. Øregaard* (f. 1906 – d. 1980). Tingformaður 1946–50.
Javnaðarflokkurinn
- Thorstein Petersen* (f. 1894 – d. 1960). Tingformaður 1950.
Fólkaflokkurinn
- Hákon Djurhuus* (f. 1908 – d. 1987). Tingformaður 1950–51.
Fólkaflokkurinn
- Jóhan M. F. Poulsen* (f. 1890 – d. 1980). Tingformaður 1951–
58. Sambandsflokkurinn
- J. Fr. Øregaard* (f. 1906 – d. 1980). Tingformaður 1958–63.
Javnaðarflokkurinn
- Sámal Petersen* (f. 1904 – d. 1976). Tingformaður 1963–66.
Sjálvstýrisflokkurinn
- J. Fr. Øregaard* (f. 1906 – d. 1980). Tingformaður 1966–78.
Javnaðarflokkurinn
- Agnar Nielsen* (f. 1928). Tingformaður 1978–79. Sambands-
flokkurinn
- Hilmar Bech* (f. 1933). Tingformaður 1979–80. Javnaðar-
flokkurinn
- Jógvan Sundstein* (f. 1933). Tingformaður 1980–84. Fólk-
flokkurinn
- Jacob Lindenskov* (f. 1933). Tingformaður 1984–87. Javnaðar-
flokkurinn
- Hergeir Nielsen* (f. 1949). Tingformaður 1987–88. Tjóðveldis-
flokkurinn
- Jógvan Sundstein* (f. 1933). Tingformaður 1988–89. Fólk-
flokkurinn
- Hergeir Nielsen* (f. 1949). Tingformaður 1989. Sambands-
flokkurinn
- Agnar Nielsen* (f. 1928). Tingformaður 1989–90. Sambands-
flokkurinn
- Jørgin Thomsen* (f. 1927 – d. 1995). Tingformaður 1990–91.
Javnaðarflokkurinn
- Anfinn Kallsberg* (f. 1947) Tingformaður 1991–93. Fólk-
flokkurinn
- Lasse Klein* (f. 1950). Tingformaður 1993–94. Sjálvstýris-
flokkurinn
- Jógvan Ingvarð Olsen* (f. 1930). Tingformaður 1994. Sambands-
flokkurinn

Marita Petersen (f. 1940 – d. 2001). Tingformaður 1994–95.
Javnaðarflokkurinn

Jógván Ingvarð Olsen (f. 1930). Tingformaður 1995–98. Sambandsflokkurinn

Finnbogi Ísakson (f. 1943). Tingformaður 1998 – 2002. Tjóðveldisflokkurinn

Edmund Joensen (f. 1944). Tingformaður 2002– . Sambandsflokkurinn